

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE BALKAN DİLLERİNİN TÜRK DİLİ
VE KÜLTÜRÜYLE İLİŞKİSİ
(Sırpça-Makedonca-Bulgarca)**

DOKTORA TEZİ

ABİDİN KARASU

KOCAELİ - 2014

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE BALKAN DİLLERİNİN TÜRK DİLİ
VE KÜLTÜRÜYLE İLİŞKİSİ
(Sırpça-Makedonca-Bulgarca)**

DOKTORA TEZİ

ABİDİN KARASU

DANIŞMAN: PROF.DR. MÜNEVVER TEKCAN

KOCAELİ – 2014

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**TARİHSEL SÜREÇ İÇİNDE BALKAN DİLLERİNİN TÜRK DİLİ VE
KÜLTÜRÜYLE İLİŞKİSİ
(Sırpça-Makedonca-Bulgarca)**

Tezi Hazırlayan: ABİDİN KARASU

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 20.02.2014.2014 / 4

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ

(İmza)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Münevver TEKCAN

(İmza)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Vahit TÜRK

(İmza)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Adnan Rüştü KARABEYOĞLU

(İmza)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Kenan ACAR

(İmza)

(Jüri, Yüksek Lisans için en az üç, Doktora için en az 5 öğretim üyesi ile oluşur)

KOCAELİ 2014

ÖNSÖZ

Türk dili, en büyük etkisini Balkanlar coğrafyasında Güney Slav dillerine yapmıştır. Özellikle Bulgarca, Makedonca, Sırpça dillerinde bugün hâlâ yaşamaya devam eden binlerce Türkçeden geçen kelime, şekil, yapı, kelime grubu, deyim ve atasözleri vardır.

XIV. yüzyılın ilk yarısından sonra Balkan topraklarında varlığını hissettiren Osmanlı Devleti, bu coğrafyada altı asra yakın kalmış ve buradaki dilleri derinden etkilemiştir. Aradan uzun asırlar geçmesine rağmen Türkçe unsurlar Balkan dillerinde yaşamaya devam etmektedir.

Doktora tezi olarak hazırlanan bu çalışmada Balkan Slav dillerinden Bulgarca, Makedonca ve Sırpçadaki Türkçe kelimelerin ve Türkçenin diğer etki alanları ayrıntılı şekilde araştırılarak ortaya konulmuştur.

Bugüne kadar yapılan çalışmalar incelenerek sözcük bazındaki etkinin de dışına çıkmış Türkçenin etkisi gramatikal, fonetik ve kültürel olarak gösterilmiştir.

Çalışmada, Olivera Jaşar Nasteva'nın "*Turskite Leksički Elementi vo Makedonskiot Yazik*" adlı çalışmasındaki metottan yararlanılmıştır. Nasteva, Balkan dillerine geçen Türkçe kelimeleri bu alanda çalışanlara göre daha kapsamlı şekilde tasnif etmiş, bunları sebepleriyle ve tarihsel arka plânıyla incelemiştir. Türkçe kelimelerin, Balkan dillerine hangi yollarla girdiğini geniş şekilde ele alan çalışmada, fonetik, morfolojik, sentaks ve dilbilimsel olarak son derece ayrıntılı tespitlerde bulunmuştur.

Bu doktora tezinde Nasteva'nın çalışmasında kullandığı tasnif Makedonca, Bulgarca ve Sırpça dillerinde uygulanmış, bu tasnife göre Makedonca, Bulgarca ve Sırpçaya geçen kelimeler ayrıntılı şekilde tasnif edilmiştir.

Tez yedi bölüm halinde hazırlanmıştır. Birinci bölümde Türkçe ve Balkan dillerinin ilişkisi tarihi ve kültürel boyutuyla ele alınmıştır. İkinci bölümde tezin ana konusu olan dil ilişkilerinin temel yaklaşımları ve dilbilimin bu alandaki tanımları verilmiştir. Üçüncü bölümünde Türk dilinin Balkan dillerine tesiri ile ilgili yapılan çalışmaların en önemlileri seçilerek ayrıntılı şekilde tanıtılmıştır. Dördüncü bölümde

Türkçenin Makedon dili üzerindeki etkisi kapsamlı şekilde incelenmiştir. Beşinci bölümde Türkçenin Sırpça üzerindeki etkisi incelenmiş ve ortaya konulmuştur. Altıncı bölümde Bulgarca üzerindeki etki araştırılmış ve gösterilmiştir. Yedinci bölümü sözlük oluşturmaktadır. Bugüne kadar Türkçenin Makedonca, Sırpça ve Bulgarca üzerindeki tesiri ile ilgili hazırlanmış sözlük ve çalışmalarda yer alan sözcükler seçilerek bir sözlük hazırlanmıştır. Bu sözlüğe bakarak günümüz Türkiye Türkçesinde kullanılan sözlerin Makedonca, Sırpça ve Bulgarcada nasıl kullanıldıkları görülebilir.

Araştırma sonucunda, Türkçe kelimelerin Balkan dillerinde bütün yoğunluğuyla yaşamaya devam ettiği görülmektedir. Kelimelerin yanında gramer unsurlarının da işlek şekilde kullanıldığı ve günümüzde bahsi geçen dillerde görev gördükleri tespit edilmiştir.

Altı asra yakın temas halinde bulunan Balkan dilleri ile Türkçenin, daha uzun asırlar birbiriyle ilişki halinde olacağı ve Türkçe kelimelerin Balkan dillerinde yaşamaya devam edeceği açıkça görülmektedir.

Bu vesile ile yapılan çalışmadaki hataların anlayışla karşılanacağı umulmaktadır. Bu çalışmayı yaparken en ufak bir detayı bile titizlikle inceleyen, bana her konuda tüm bilgi birikimi ve deneyimiyle sonsuz destek veren; sabır ve anlayışı benden esirgemeyen çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Münevver TEKCAN'a, lisans öğrenimimden itibaren dil ilişkileri ve Türkçenin dünya dillerine verdiği kelimeler üzerinde beni çalışmaya sevk eden kıymetli hocam Prof. Dr. Günay KARAAĞAÇ'a, tezimde karşılaştığım açmazlara değişik bir bakış açısıyla yaklaşmamı sağlayan ve benden her anlamda yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Adnan Rüştü KARABEYOĞLU'na, dört yıllık doktora eğitimim sırasında burs desteği ile bana maddi ve manevi destek sağlayan Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanlığına, Türk Dil Kurumu Başkanlığına ve değerli idarecilerine, çalışma arkadaşlarıma, son olarak da bu çalışmayı yapmamda beni sonuna kadar destekleyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Abidin KARASU

İzmit, Şubat 2014

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	İİİ
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	XV
ABSTRACT.....	XVİ
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XVİİ
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM.....	4
1. TÜRKÇE VE BALKAN DİLLERİ.....	4
1.2. TÜRK KÜLTÜRÜNÜN BALKAN KÜLTÜRLERİNE ETKİSİ.....	5
1.3. TÜRKÇENİN BALKANLARDA BİRLEŞTİRİCİ ROLÜ.....	6
1.4. TÜRK DİLİ VE KÜLTÜRÜNÜ BALKANLARDAN SİLME ÇALIŞMALARI.....	7
II. BÖLÜM.....	9
2. DİLLER ARASI ETKİLEŞİM.....	9
2.1. ALINTI KELİMELEER.....	9
2.2. DİL İLİŞKİLERİ.....	15
2.3. TÜRKÇENİN DURUMU.....	16
2.4. AKRABA OLMAYAN DİLLERİN BİRBİRİNE ETKİSİ.....	17
2.5. TOPLUMUN VE KÜLTÜRÜN DİLLE İLİŞKİSİ.....	18
2.6. DİLLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE KÜLTÜR AKRABALIKLARI.....	19
2.7. DİLLER ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN BİR DİLİN SÖZVARLIĞINA ETKİSİ.....	19
III. BÖLÜM.....	23
3. TÜRK DİLİNİN BALKAN DİLLERİNE TESİRİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR.....	23
IV. BÖLÜM.....	37
4. TÜRKÇENİN MAKEDON DİLİNE ETKİSİ.....	37
4.1. MAKEDONYA BÖLGESİ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ.....	37
4.1.1. Makedonya.....	37
4.1.2. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Makedonya.....	38
4.1.3. Makedonya Topraklarının İskânı.....	38
4.1.4. Makedonya Coğrafyasında Kullanılan Diller.....	39
4.1.5. Türkçenin Makedonya Coğrafyasında Kullanılan Dillere Etkisi.....	40
4.1.6. Makedonya'da Türkçenin Yerleşmesi.....	41
4.2. MAKEDON DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ.....	43
4.2.1. Türk Dili ile İlk Temaslar.....	43
4.2.2. Türkçe Alıntıların Makedon Dilinde Görülmeye Başlaması.....	43
4.2.3. Yazılı Dildeki Türkçe Alıntılara Bakış.....	44
4.2.4. Türkçe Alıntıların Bazı Özellikleri.....	46
4.2.5. Türkçe Alıntıların Genişlemesi.....	47

4.2.6.	Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler	48
4.2.7.	Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı	49
4.2.8.	Türkçe Alıntılarının Kaderi Hakkında	49
4.3.	MAKEDONCADAKİ TÜRKÇE KELİMELEİN SINIFLANDIRILMASI	50
4.3.1.	TABIAT	50
4.3.1.1.	Meyve	50
4.3.1.2.	Sebze	51
4.3.1.3.	Ağaç	51
4.3.1.4.	Çiçek	51
4.3.1.5.	Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler	52
4.3.2.	FAUNA	52
4.3.2.1.	Evcil Hayvanlar	52
4.3.2.2.	Kuşlar	53
4.3.2.3.	Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler	53
4.3.2.4.	Yabani Hayvanlar	53
4.3.2.5.	Parazitler ve diğerleri	53
4.3.3.	TIP	53
4.3.3.1.	İnsan Hastalıkları	53
4.3.3.2.	Vücut Kusurları	53
4.3.3.3.	Hayvan Hastalıkları	54
4.3.3.4.	Bitki Hastalıkları	54
4.3.3.5.	Tedaviler ve İlaçlar	54
4.3.4.	DEĞERSİZ TAŞLAR, METALLER, ELEMENTLER, KİMYASALLAR	54
4.3.5.	BOYA, RENK VE KOKULAR	55
4.3.6.	COĞRAFİK VE ZAMANSAL ADLANDIRMALAR	55
4.3.7.	ŞEHİR VE KÖY	55
4.3.8.	Mimari ve Şehircilik	55
4.3.8.1.	Kamu Binaları ve Özel Yapılar	56
4.3.8.2.	İnşaat Malzemesi	56
4.3.8.3.	Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar	56
4.3.9.	EVİN İÇ DÜZENİ İLE İLGİLİ KELİMELEER	57
4.3.9.1.	Mobilya	57
4.3.9.2.	Serilen, Asılan vb. Eşyalar	57
4.3.9.3.	Kaplar	57
4.3.10.	TİCARET VE ZANAATLAR	58
4.3.10.1.	Ticaretle İlgili Kelimeler	58
4.3.10.2.	Zanaatlar	58
4.3.10.3.	Çeşitli Aletler	60
4.3.10.4.	Para	60
4.3.10.5.	Ölçüler	60
4.3.10.6.	Çeşitli Tekstil Adlandırmalar ve Diğer Eşyalar	61
4.3.11.	SİLAH VE ASKERİ TERİMLER, UNVANLAR	61
4.3.12.	YÖNETİM-İDARE	62
4.3.13.	ZİRAAT VE TARIM TERMİNOLOJİSİ	63
4.3.14.	İNSAN	63
4.3.14.1.	VÜCUT BÖLÜMLERİ	63
4.3.14.2.	AKRABA TERMİNOLOJİSİ	63
4.3.14.3.	BESLENME	64
4.3.14.3.1.	Pişmiş Yiyecekler	64
4.3.14.3.2.	Tuzlu, Tatlı ve Hamurlu Yiyecekler	64

4.3.14.3.3. Sütü Ürünler	65
4.3.14.3.4. Baharat.....	65
4.3.14.3.5. İcecekler	65
4.3.15. GİYECEKLER VE KOZMETİK	65
4.3.15.1. Giyecekler	65
4.3.15.2. Ayakkabı	66
4.3.15.3. Kozmetik Ürünleri ve Süsler	66
4.3.16. EĞLENCE HAYATI.....	66
4.3.16. 1. Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler ve Kelimeler	66
4.3.16. 2. Çocuk Oyunları.....	67
4.3.16. 3. Türküler ve Oyunlar	67
4.3.16. 4. Hora.....	67
4.3.16. 5. Müzik Aletleri.....	67
4.3.16. 6. Tütün, Zevk Verici İcecekler ve Onun Etrafındaki Kelimeler	68
4.3.17. DİNİ HAYAT	68
4.3.18. DİNİ TERMİNOLOJİ VE SOYUT ANLAMLI KELİMELER	68
4.4. FONETİK ETKİ	70
4.4.1. Makedonca ve Türkçenin Ses Yapısı.....	71
4.4.2. Türkçe Vasıtasıyla Makedoncaya Geçen Kelimelerde Ses Değişimleri	72
4.4.3. Ünlü Değişimleri.....	74
-a- > -e-	74
-a- > -o-	75
-e- > -a-, e- > a-, -e > -a	75
-e- > -i-, e- > i-, -e > -i	75
-e- > -o-, -e > o-	75
-i- > -a-	75
-i- > -e-	75
-i- > -i-, -i > -i	76
-i- > -o-	76
-i- > -u-	76
-i- > -a-	76
-i > -e-, -i > -e-	76
-i- > -u-	76
-o- > -u-	76
-ö- > -o-	76
-ö- > -u-	77
-u- > -a-	77
-u > -i	77
-u- > -o-	77
-ü- > -i-	77
-ü- > -o-	77
-ü- > -u-, ü- > u-	77
4.4.4. Ünsüz Değişimleri.....	78
-b- > -p-, b- > p-	78
-d- > -z-	78
-f- > -v-, -f > v-	78
-ğ- > -g-	79
-h- > -k-, h- > k-	79
-h- > -v-	79
-h- > -y-	79

-k > -g, -k- > -g-	79
k- > gy-	79
-m > -n:	79
-n- > -l-	80
-n- > -ly-	80
-n > -m, -n- > -m-	80
-p- > -b-	80
-s- > -z-, -s > -z	80
-ş- > -h-	80
t- > d-, -t > -d	80
-t > -k	81
-v- > -b-	81
-v- > -f-, -v > -f	81
-y- > -g-	81
-z > -s, z- > s-	81
4.4.5. Diğer Ünsüz Değişmeleri	81
-ht- > -k-	81
4.4.6. Diğer Ses Hadiseleri	82
4.4.7. Kelime başında ses türemesi	82
4.4.8. Kelime ortasında ses türemesi	82
-Ø- > -a-	82
-Ø- > -b-	82
-Ø- > -d-	82
-Ø- > -r-	82
-Ø- > -t-	82
-Ø- > -y-	83
4.4.9. Kelime sonunda ses türemesi	83
-Ø > -a	83
-Ø > -e	83
-Ø > -k	83
-Ø > -t	83
-Ø > -v	83
4.4.10. Kelime başında ses düşmesi	84
h- > Ø-	84
y- > Ø-	84
4.4.11. Kelime ortasında ses düşmesi	84
-ğ- > Ø-	84
-h- > Ø-	84
-n- > Ø-	84
-t- > Ø-	85
-v- > Ø-	85
-y- > Ø-	85
4.4.12. Kelime sonunda ses düşmesi	85
-h > Ø	85
4.4.13. Hece türemesi:	85
4.4.14. Hece düşmesi:	85
4.4.15. Yer değiştirme (metatez, methathese)	86
4.4.16. Metatez:	86
4.5. TÜRKÇE ALINTILARIN MAKEDON DİLİNDEKİ ADAPTASYONU VE	87
MAKEDON MORFOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	87

4.5.1.	TÜRKÇE ALINTILARIN MORFOLOJİK ADAPTASYONU	87
4.5.1.1.	İsimler	87
4.5.1.2.	Ekler	90
4.5.1.3.	Fiil	92
4.5.1.4.	Diğer cins kelimeler	94
4.6.	TÜRKÇENİN MAKEDON MORFOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	96
4.6.1.	TÜRKÇE ŞEKİLLERİNİN KULLANILMASI	96
4.6.1.1.	İsimler	96
4.6.1.2.	Sıfatlar	99
4.6.1.3.	Fiil	100
4.6.2.	TÜRKÇE MORFOLOJİK UNSURLARIN ALINMASI	101
4.6.2.1.	Ön Ek	101
4.6.2.2.	Son Ekler	103
	ци, -чи < -ci, -ci, -си, -cü; -çi, -çı, -çп, -çü	103
	-ли < li, -lı, -lu, -lü	104
	-лак, -лок, -лук, -лик, -лак < -lık, -lık, -lik, -lük	105
	-ман, -мен < -man, -men	107
	-ли < -li, -lı, -lu, -lü	107
	-са (-ца), -cik (-чик)	109
	“-en” üstünlük eki	109
	-ди (-di, -dı, -du, -dü) -ти (-ti, tı, -tu, -tu)	109
4.7.	MAKEDON DİLİNDEKİ TÜRKÇE ÖYKÜNMELER(CALQUE)	111
4.7.1.	MAKEDONCA-TÜRKÇE DİL İLİŞKİLERİNDE ÖYKÜNMELERİN YERİ VE ÖNEMİ	112
4.7.2.	LEKSİKOLOJİK ÖYKÜNMELER	114
4.7.2.1.	İsimler	115
4.7.2.2.	Fiiller	116
4.7.2.3.	Diğer Öykünmeler	118
4.7.3.	DEYİM, KELİME GRUBU ÖYKÜNMELERİ (FRAZEOLJİK ÖYKÜNMELER)	119
4.7.3.1.	Deyimler ve Kelime Grupları	119
4.7.3.2.	Selamlamalar	122
4.7.4.	KİSMİ ÖYKÜNMELER	123
4.7.4.1.	İsimler	123
4.7.4.2.	Fiiller	124
4.7.4.3.	Diğer Kelimeler	126
4.7.4.4.	Deyimler ve selamlamalar	127
4.8.	MAKEDONCAYA GEÇMİŞ TÜRKÇE DEYİMLER, ATASÖZLERİ, ...	130
	KALIP SÖZLER	130
4.9.	GÜNCEL MAKEDON İNTERNET GAZETE VE DERGİLERİNDE GÖRÜLEN TÜRKÇE KELİMELELER	136
V. BÖLÜM		149
5.	TÜRKÇENİN SIRPÇA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	149
5.1.	Sirbistan'ın Fizikî Coğrafyası ve Tarihi	149
5.2.	SIRP DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ	151
5.2.1.	Sırpçanın Eski Türk Dili ile İlk Teması	151
5.2.2.	Sırpçanın Osmanlı Türkçesiyle İlk Teması	152
5.2.3.	Türkçe Alıntılarının Genişlemesi	152
5.2.4.	Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler	154

5.2.5.	Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı	155
5.2.6.	Türkçe Alıntılarının Bazı Özellikleri	156
5.2.7.	Türkçe Kelimelerin Sırp Dilinden Silinmeye Çalışması	157
5.3.	FONETİK ETKİ	159
5.4.	SIRPÇA KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI	175
5.4.1.	Şehircilik, Yapılar, Yapı Unsurları ve Malzemeleri	175
5.4.2.	İş, Uğraş ve Meslek Adları; Meslek Araç ve Gereçleri	176
5.4.3.	Ev ve Mutfak Eşyaları	178
5.4.4.	Giyim-Kuşam; Kumaş, Deri, İp, Nakış ve Aksesuarlar	179
5.4.5.	Yiyecek ve İçecekler; Baharatlar	180
5.4.6.	Bitki	181
5.4.7.	Hayvan İsimleri	181
5.4.8.	Ticaret ve Para; Ağırlık, Sayı ve Ölçü	182
5.4.9.	Atlar ve At Takımları	182
5.4.10.	Tıp ve Sağlık Terimleri; İnsan ve Hayvan Uzuvarları	183
5.4.11.	Akrabalık ve Çeşitli Unvan İsimleri	183
5.4.12.	Metaller, Taşlar ve Kimyasal Maddeler	184
5.4.13.	Boya, Renk, Koku ve Kozmetik	184
5.4.14.	Fiiller	184
5.5.	SKALİC'İN SÖZLÜĞÜNDEKİ KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI	186
5.6.	SIRPÇAYA GEÇEN TÜRKÇE YAPIM EKLERİ	187
5.6.1.	Türkçenin Ek Düzeyindeki Gramatikal Etkisi	188
5.6.1.1.	-cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -dzija / -dzije / -cija / -čija / -čija	189
5.6.1.2.	-lı/-li/-lu/-lü > -lija / -lije / -li	191
5.6.1.3.	-sız/-siz/-suz/-süz > -suz	193
5.6.1.4.	-lık / -lik / -luk / -lük > -luk	194
5.6.1.5.	-cık/-cik/-cuk/-cük/-çık/-çik/-çuk/-çük > - dzik, -čić ; -šica, -čik	198
5.6.1.6.	-la-ma/-le-me > -la-ma	199
5.6.1.7.	-tı/-ti/-tu/-tü > -tija eki	200
5.6.1.8.	-çar/-čer > -kâr / -ker ekleri	200
5.7.	1798 YILINDA MACARİSTAN'DA İSTİNSAH EDİLEN SIRPÇA DİNİ ESERDEKİ TÜRKÇE SÖZCÜKLER	202
5.7.1.	Osmanlı İdaresindeki Baran Bölgesi ve Sırlar	203
5.7.2.	Eser Yazarı Yovan Knejevic ve İstinsah Ettiği Eseri Hakkında Bilgi	204
5.7.3.	Eserin Muhtevası	205
5.7.4.	Eserde Geçen Türkçe Kelimelerin Hususiyetleri	207
5.7.5.	Kelimelerin Kökeni	208
5.7.6.	El Yazması Eserde Geçen Türkçe Kelimelerin Listesi	209
5.8.	GÜNCEL SIRP GAZETE, DERGİ VE ROMANLARINDA GÖRÜLEN TÜRKÇE KELİMELER	217
VI.	BÖLÜM	230
6.	TÜRKÇENİN BULGARCA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	230
6.1.	BULGAR TARİHİ	230
6.1.1.	TUNA BULGAR DEVLETİ	231
6.1.2.	VOLGA BULGAR DEVLETİ	233
6.1.3.	OSMANLI İDARESİNDE BULGARİSTAN	235

6.2.	BULGAR DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ	238
6.2.1.	Türk Dili ile İlk Temaslar.....	238
6.2.2.	Türkçe Alıntılarının Bulgar Dilinde Görülmeye Başlaması	238
6.2.3.	Yazılı Dildeki Türkçe Alıntılara Bakış	239
6.2.4.	Türkçe Alıntılarının Kaderi Hakkında	241
6.2.5.	Türkçe Alıntılarının Genişlemesi.....	243
6.2.6.	Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler	245
6.2.7.	Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı	246
6.2.8.	Türkçe Alıntılarının Bazı Özellikleri	247
6.3.	BULGARCADAKİ TÜRKÇE KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI	249
6.3.1.	TABİAT.....	249
6.3.1.1.	Meyve	249
6.3.1.2.	Sebze.....	250
6.3.1.3.	Ağaç.....	250
6.3.1.4.	Çiçek.....	250
6.3.1.5.	Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler.....	250
6.3.2.	FAUNA.....	250
6.3.2.1.	Evcil Hayvanlar	251
6.3.2.2.	Kuşlar.....	251
6.3.2.3.	Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler	251
6.3.2.4.	Yabani Hayvanlar	252
6.3.2.5.	Parazitler ve Diğerleri	252
6.3.3.	TIP	252
6.3.3.1.	İnsan Hastalıkları.....	252
6.3.3.2.	Vücut Kusurları	252
6.3.3.3.	Hayvan Hastalıkları	253
6.3.3.4.	Bitki Hastalıkları	253
6.3.3.5.	Tedaviler ve İlaçlar	253
6.3.4.	Değersiz Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar	253
6.3.5.	Boya, Renk ve Kokular	254
6.3.6.	Coğrafi ve Zamansal Adlandırmaları	254
6.3.7.	ŞEHİR VE KÖY	255
6.3.8.	MİMARİ VE ŞEHİRCİLİK.....	255
6.3.8.1.	Kamu ve Özel Binalar, Yapılar	256
6.3.8.2.	İnşaat Malzemesi	257
6.3.8.3.	Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar.....	257
6.3.9.	Evin İç Düzeni ile İlgili Kelimeler.....	258
6.3.9.1.	Mobilya.....	258
6.3.9.2.	Serilen, Asılan vb. Eşyalar	258
6.3.9.3.	Kaplar	258
6.3.9.4.	Kıymetli Eşyalar.....	259
6.3.9.5.	Diğer Eşyalar.....	259
6.3.10.	Ticaret ve Zanaatlar	260
6.3.10.1.	Ticaret ve Onun Etrafındaki Kelimeler.....	260
6.3.10.2.	Zanaatlar	260
6.3.10.3.	Meslekler	261
6.3.10.4.	Lakaplar, Yakıştırmalar, Unvanlar	262
6.3.10.5.	Çeşitli Aletler.....	263
6.3.10.6.	Para.....	263
6.3.10.7.	Ölçüler	263

6.3.10.8.	Çeşitli Tekstil Adlandırmaları ve Diğer Eşyalar.....	263
6.3.11.	Silah ve Askerî Terimler, Unvanlar	264
6.3.12.	Yönetim-İdare	265
6.3.13.	Ziraat ve Tarım Terminolojisi	265
6.3.14.	İNSAN	266
6.3.15.	VÜCUT BÖLÜMLERİ.....	266
6.3.16.	AKRABA TERMİNOLOJİSİ.....	267
6.3.17.	BESLENME	267
6.3.17.1.	Pişmiş Yiyecekler.....	268
6.3.17.2.	Tuzlu, Tatlı ve Hamurlu Yiyecekler	269
6.3.17.3.	Sütlü Ürünler.....	269
6.3.17.4.	Baharat.....	269
6.3.17.5.	İçecekler.....	270
6.3.17.6.	Yemek ile İlgili Terimler	270
6.3.18.	GİYECEKLER VE KOZMETİK.....	270
6.3.18.1.	Giyecekler.....	270
6.3.18.2.	Ayakkabı.....	271
6.3.18.3.	Kozmetik Ürünleri ve Süsler.....	271
6.3.19.	EĞLENCE HAYATI	271
6.3.19.1.	Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler, Kelimeler	271
6.3.19.2.	Müzik Aletleri	271
6.3.19.3.	Tütün, Zevk Verici İçecekler ve Onun Etrafındaki Kelimeler.....	271
6.3.20.	DİNİ HAYAT	272
6.3.21.	DİNİ TERMİNOLOJİ VE SOYUT ANLAMLI KELİMELER	272
6.4.	BULGARCAYA GEÇMİŞ TÜRKÇE KELİMELEDE SES OLAYLARI	273
6.4.1.	Ünlü Değişimleri.....	273
e-> a, -e->-a-, -e>-a		273
-a- > -e-		274
-ı- > -i-, -ı > -i.....		274
-i- > -e-, -i > -e		274
-e- > -i-, -e > -i		274
-ü- > -u-		275
-u- > -ı-		275
-ö- > -ü-		275
-o- > -u-		275
-u > -i.....		275
-u- > -o-, u- > o-		276
-ı- > -a-		276
-ü- > -i-, -ü > -i.....		276
-i- > -u-		276
-ı- > -u-		276
-ö- > -i-		276
-ö- > -o-		277
- ö- > -ı-		277
-i- > -a-		277
-o- > -a-.....		277
6.4.2.	Ünlü Düşmesi.....	277
i- > -Ø-, -i- > -Ø-.....		277
-ı- > -Ø-		277

-e- > -Ø-	278
6.4.3. Ünsüz Değişmeleri	278
-ş- > -h-	278
-b- > -p-	278
k- > g-, -k- > -g-	278
t- > d-	278
-d- > -t-, d- > t-	278
-ğ- > -g-	279
-y- > -h-	279
-n- > -l-	279
s- > z-, s- > z-	279
-y- > -g-, -y > -g	279
-n > -m	279
-p- > -k-	279
-f > -v, -f > -v-	280
-k- > -t-	280
-v- > -b-	280
-ğ- > -h-	280
-h > -f, h- > f-	280
6.4.4. Ünsüz Düşmesi	280
-v- > -Ø-	281
-ğ- > -Ø-	281
-h- > -Ø-, h- > -Ø-	281
-y- > -Ø-	281
-b- > -Ø-	282
-t- > -Ø-	282
6.4.5. Tekleşme	282
-ll- > -l-	282
-bb- > -b-	282
-kk- > -k-	283
-rr- > -r-	283
nn > n	283
vv > v	283
zz > z	283
6.5. TÜRKÇE SÖZCÜKLERE GELEN BULGARCA EKLER	284
6.5.1. -джия / чия eki	284
6.5.2. “- ски/ -шки” eki	285
6.5.3. “-ство” eki	287
6.5.4. “-ин” eki	288
6.5.5. “-ен” eki	288
6.5.6. “-исам , -есам , -дисам” ekleri	289
6.5.7. “-ов” eki	289
6.5.8. “-ница” eki	290
6.5.9. “-ка” eki	290
6.5.10. “-ка” eki	291
6.5.11. “- ница” eki	291
6.5.12. “-увам” eki	291
6.5.13. “- ище” eki	292
6.5.14. “- че” eki	292
6.6. BULGARCA YA GEÇEN TÜRKÇE YAPIM EKLERİ	293
6.6.1. -сі/-сі/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -джия (-djiya) / -чия (-çiya)	293

6.6.2.	-lı/-li/-lu/-lû < -лия (- liya)	299
6.6.3.	-lık / -lik / -luk / -lûk < -лак, -лик, -лук, -лък	302
6.6.4.	-mak < – мак	307
6.6.5.	-cık, -cik, - cuk, -cûk > –джик (djik)	308
6.6.6.	–acak,-acek > -аджак(-djak), -еджек (-djek)	308
6.6.7.	–cak,-cek,-çak,-çek > -джак (-djak)	308
6.6.8.	–tı,-ti,-tu,-tü > -тия (-tiya)	309
6.7.	BULGARCADA GÖRÜLEN TÜRKÇE KÖKENLİ SOYADLARI	310
6.7.1.	Zanaat ve Meslek Soyadları	311
6.7.2.	Tarz, Karakter, Fizyoloji Soyadları	312
6.7.3.	Coğrafik Yer Adları, Yerleşim Yerleri, Etnik Grup Soyadları	315
6.7.4.	Sosyal Statüyü Gösteren Soyadları	316
6.7.5.	Din ve Mezheple Alâkalı Soyadları	317
6.7.6.	Sanatla Alâkalı Olan Soyadları	319
6.7.7.	Doğayla İlgili Soyadları	320
6.7.8.	Fauna ve Hayvan İsimleriyle Alâkalı Soyadları	320
6.8.	GÜNÜMÜZ GÖRSEL VE YAZILI BULGAR MEDYASINDA KULLANILAN TÜRKÇE SÖZCÜKLER	322
	SONUÇ	355
	VII. BÖLÜM	359
7.	SÖZLÜK	359
	KAYNAKÇA	632
	EKLER	672
	ÖZGEÇMİŞ	678

ÖZET

Türk dili, en büyük etkisini Balkanlar coğrafyasında Güney Slav milletlerinin dillerine yapmıştır. Özellikle Bulgarca, Makedonca, Sırpça dillerinde bugün hala yaşamaya devam eden binlerce Türkçe kelime, şekil, yapı, kelime grubu, deyim ve atasözleri vardır.

Buradan yola çıkarak, Balkan Slav dillerinden Bulgarca, Makedonca ve Sırpçadaki Türkçe kelimeler ve dilin diğer etki alanları ayrıntılı şekilde araştırılarak ortaya konulmuştur. Bugüne kadar yapılan çalışmaların en önemlileri incelenmiş, sözlük bazındaki etkinin de dışına çıkılarak alan genişletilmiştir.

Tezdeki amaç Türkçenin etki alanının genişliğini göstermektir. Sadece Türkçenin verdiği kelimeler değil gramatikal olarak etkisi ve kültürel boyutuyla inceleme yapılmıştır.

Çalışma sonunda görüldü ki, Türkçe kelimeler Balkan dillerinde bütün yoğunluğuyla yaşamaya devam etmektedir. Sayıları azalsa da onlar hala Balkan dillerinin en önemli alıntı unsurları durumundadır. Altı asra yakın temas halinde bulunan Balkan dilleri ve Türkçe, daha uzun asırlar birbiriyle ilişki halinde olacağı ve Türkçe kelimelerin Balkan dillerinde yaşamaya devam edeceği şimdiden söylenebilir.

Anahtar kelimeler: *Balkan Dilleri, Alıntılar, Bulgarca, Makedonca, Sırpça, Türkçe, Balkanlar*

**The Historical Process Of The Turkish Language In The Connection Between
The Balkan Language And Culture
(Serbian- Macedonian- Bulgarian)**

Abstract

The impact of the Turkish language can be seen in the thousands of Turkish words, shape, structure , phrases , idioms and proverbs still surviving today in the South Slav nations, in particular, the Bulgarian, Macedonian, Serbian languages.

The importance of the Balkan Slavic languages , Bulgarian, Macedonian and Serbian and Turkish words and languages in other domains can be demonstrated by the detailed investigations made. So far these investigations have been made outside the area. Dictionaries have expanded the influence of Turkish in wider areas showed.

The aim of the thesis is to show the width of the domain of Turkish influence, not only in terms of Turkish grammatical analysis but also by an examination of its impact on culture.

This study has shown that Turkish words used in the languages of the Balkans still continues to live with all intensity and still quote the most important elements of Balkan languages . Six centuries of close contact between the Balkan languages and Turkish and will continue.

Key Words : *Balkan Languages, Loanword, Bulgarian, Macedonian, Serbian, Turkish, Balkans*

SİMGELER VE KISALTMALAR

AKDTYK	: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
Ar.	: Arapça
b.	: Baskı
Bul.	: Bulgarca
C.	: Cilt
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
E.Ü.	: Ege Üniversitesi
ed.	: Editör
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
İng.	: İngilizce
Mat.	: Matbaası
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
Sırp.	: Sırpça
Rus.	: Rusça
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayını, yayınları

GİRİŞ

Doğuda Pasifik Okyanusu'ndan batıda Baltık denizi kıyılarına, kuzeyde Kuzey Buz Denizi'nden güneyde Basra Körfezi kıyılarına kadar çok geniş bir coğrafyada konuşulan Türkçe, günümüz dünyasının en köklü ve yaşlı beş dilinden biridir. Böylesine geniş bir coğrafyaya yayılan ve tarihî derinliği olan Türkçe birçok farklı dille ilişkiye girmiştir.

Son iki bin yıl incelendiğinde, görülecektir ki bu süre zarfında insanlık tarihînin yarısından fazlasında Türkler yer almıştır. Dünyada bu kadar önemli bir yere sahip olan Türkler ve dillerinin başka milletlerinin dillerine etkisi, son yüz elli yıldan bu yana, yüze yakın kitap ve on binlerce makalenin yazıldığı çok geniş bir alanı kapsamaktadır.

Binlerce yıldan beri devam eden dil alıntıları, toplumlar arasındaki tarihî ve coğrafik farklılıklardan ileri gelmekle birlikte henüz tamamlanmamış bir süreç olup sonsuza kadar devam edecektir.

Türkçenin tarihî süreci içinde en fazla etkilediği coğrafya olan Balkanlar, içinde barındırdığı diller üzerinde çok büyük etkiye sahiptir. Buradan yola çıkarak doktora tezinin konusu *“Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi”* başlığı altında belirlenmiş ve incelenmiştir.

Türkçenin çok geniş etkisine maruz kalan Balkan dilleri üzerinde, Türkçenin tesirini araştırmak hiç kuşkusuz beraberinde bazı zorlukları da getirdi. Türkiye'deki kaynakların yetersizliği çalışmayı yavaşlattı. Özellikle Sırpça üzerindeki gramatikal etkinin ayrıntılı şekilde ortaya konulmasında, kaynakların eksikliğinden dolayı bir sınırlandırma yoluna gidildi. Her dil, bölümler halinde ayrı ayrı ele alınarak kapsamlı ve detaylı şekilde incelenmiştir. Türkçenin belirtilen dillere etkisine geçilmeden önce, Türkçenin Balkan dillerindeki rolü ve etkisi, tarihî süreç içerisinde ele alınmış; bu etkinin Balkan Slav dillerinde ne zaman görülmeye başladığına ve nasıl geliştiğine değinilmiştir.

Bu çalışmada, araştırmanın konusu olan dil alışverişlerinin dilbilim açısından nasıl ele alındığı, Balkan Slav dillerine paralel olarak nasıl incelendiği, ayrı bir bölüm halinde verilmiştir. Dil alışverişleri sırasında yaşanan hadiseler, alıcı ve verici dilin etkilenmesi, dilbilimin bunu inceleme metodu verilmiştir.

Yüz elli yıldan daha fazla bir süre Türkçenin Balkan Slav dilleri üzerindeki etkisini araştıran dilciler, bu konuda birçok araştırma yapmışlardır. Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, kronolojik sıra içinde ayrı bir bölüm halinde ele alınmıştır.

Bu bölümden sonra Türkçenin Makedonca, Sırpça ve Bulgarca zerindeki etkisi ayrı bölümler halinde hazırlanmıştır. Balkan Slav dillerindeki söz varlığını ve gramatikal etkiyi değerlendirmede, Makedon dilbilimci Prof. Dr. Olivera Jasar Nasteva'nın "*Turkite Leksiki Elementi vo Makedonskiot Yazik*" adlı eserindeki metod esas alınmıştır. Türkçenin Makedon dili üzerindeki etkisi ayrıntılı şekilde ele alan Nasteva'nın kullandığı metod, kapsamlı ve sistemlidir. Söz konusu metotta Nasteva'nın sınıflandırma yönteminden yararlanmıştır. Bu sınıflandırmada söz konusu unsurlar elli beş başlık altında toplanmış, böylece Türkçenin etki alanının genişliği tematik olarak ortaya konulmuştur.

Uzun asırlar süren dil ilişkileri neticesinde, Türkçe fonetik ve morfolojik olarak da Balkan Slav dillerine tesir etmiştir. Türkçe kelimeler Balkan dillerine geçerken çeşitli ses değişikliklerine uğradıkları gibi o dillerde de fonetik değişiklikler yaratmışlardır. Bu değişiklikler ve ses olayları örnekleri üzerinden incelenmiştir.

Bu başlık altında Türkçenin Makedonca, Bulgarca ve Sırpçaya verdiği morfolojik unsurların ele alındığı bölümde ise, ağırlıklı olarak Türkçeden geçen yapım ekleri üzerinde durulmuştur. Bulgarcaya ayrılan bölümde, Türkçe kelimelere gelen Bulgarca ekler de verilmiştir.

Türkçeyle Balkan Slav dilleri arasındaki ilişkilerde görülen başka bir zellik, Balkan Slav dillerinin Türkçeden yknme yoluyla aldığı unsurlarla da zenginleşmesidir. Çalışmanın bu bölümünde Türkçeden öykünülen yapılar gruplara ayrılarak incelenmiştir. Ancak konuyla alkalı kaynakların yetersizliğinden dolayı sadece Makedon dilindeki öykünmeler verilmiştir.

2013 ve 2014 yılının gazete, dergi, internet ortamı, roman vb. yayınların taranması yoluyla tespit edilen Türkçe kelimeler ayrı bir bölüm halinde ele alınmış ve örnekleriyle gösterilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde Türkçeden Bulgarca, Sırpça ve Makedoncaya geçen kelimeler karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, bu kelimelerin Türkiye Türkçesindeki karşılıkları da verilmiştir.

Tezde geçen dil malzemesinin Bulgarca kısmını, Alf Grannes, Kjetil Rå Hauge ve Hayriye Süleymanoğlu'nun hazırladıkları *“A Dictionary of Turkisms in Bulgarian”* adlı çalışmadan alınmış, burada yer alan 7427 kelime kullanılmıştır.

Türkçeden Makedoncaya geçen kelimeler, Olivera Yaşar Nasteva'nın *“Turskite Leksički Elementi vo Makedonskiot Yazik”* adlı eseri esas alınarak 4500 kelime kullanılmıştır. Sırpça bölümündeki kelimeler ise Abdulah Škaljić'in *‘Turcizmi u Srpskohrvatskom Jeziku’* adlı eseri esas alınarak 8742 kelime ve kavram ele alınmıştır. Ayrıca Prof. Dr. Günay Karaağaç'ın hazırladığı *“Türkçe Verintiler Sözlüğü”* adlı çalışmasından büyük ölçüde yararlanılmıştır. Bu çalışmaların dışında Makedonca, Sırpça ve Bulgarca yazılmış kaynaklar titizlikle taranmış bu dillerdeki birçok kitap ve makaleden istifade edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Türkçenin tarihsel süreç içinde derin izler bıraktığı Balkan Slav dillerinden Bulgarca, Makedonca ve Sırpça üzerindeki etkisini, fonetik, morfolojik ve söz varlığı açısından geniş ölçüde inceleyerek ortaya koymaktır.

Tezin hazırlama aşamasında bir takım güçlüklerle karşılaşıldı. Balkan dillerine geçen Türkçe kelimelerin bir kısmı bu geçiş sürecinde fonetik ve morfolojik düzeyde Slav dillerinin ağır etkisi altında kalmıştır. Dolayısıyla bir takım Türkçe unsurları tespit etmek güçleşmiştir. Bu tür sözcükler, ait oldukları dilin etimolojik sözlüklerine başvurulmak suretiyle belirlenmiştir.

Çalışmada belirtilen kelimelerin sayısı o dildeki kesin sayı olmamakla birlikte, Türkçe kelimelerin oranını yüzde yüz yansıtmamaktadır. Bu sayılar yeni kaynakların tespiti ve taranmasıyla artacaktır.

I. BÖLÜM

1. TÜRKÇE VE BALKAN DİLLERİ

Yeryüzündeki dillere Türkçenin etkisi söz konusu olduğu zaman hiç kuşkusuz akla Balkan dilleri gelir. Bu dillerden Boşnakça, Sırpça, Hırvatça, Arnavutça, Bulgarca, Romence, Yunanca, bünyelerine birçok Türkçe unsur almışlardır. Türkçeyle Balkan dillerinin ilişkisi Osmanlıdan çok öncesine dayanmakla birlikte; kuzeyden yarımadaya gelen Bulgarlar, Avarlar, Peçenekler, Kuman Kıpçaklar'a kadar uzanmaktadır. Tarihin önemli coğrafi yerleşim yerlerinden olan Balkanlar çok farklı milletlerin yerleştiği ve eski çağlardan itibaren dil, kültür ilişkisinin yaşandığı bir alandır (Kurat, 1972: s.23).

Türkçenin Balkan coğrafyasındaki etkisi her ne kadar eski dönemlere uzansa da, eldeki veriler ve etkinin boyutu bakımından Osmanlı dönemi en önemli aşamayı oluşturmaktadır. XIV. yüzyılın sonlarından itibaren Balkanlara gelen Osmanlı beraberinde bu coğrafya için yeni olan bir din, yeni sosyal düzen ve devlet idaresi, yeni kurumlar, yeni bir dil ve kültür getirmiştir. Osmanlının altı asır idaresi sürecinde, Balkan milletlerinin maddi ve manevi hayatında önemli değişiklikler yaşanmıştır. Devlet idaresi ile birlikte gelen yeni kurumlar, yeni kavramlar ve bununla birlikte yerleşen yeni kelimeler bugün bile Balkan dillerinde kullanılmaktadır.

Balkanlara devlet tarafından yapılan plânlı iskânlar, İslâmı kabul eden guruplar, bu coğrafyadan Osmanlının önemli merkezlerine okumak için gelen gençler ve Balkanlara gelen yeni zanaat grupları, Türkçenin Balkan dillerinde yerleşmesini ve yayılmasını hızlandırmıştır. Ayrıca Osmanlının hoşgörü ve insanı ön plâna alan siyaseti, başka milletlerin dillerine sağladığı serbestlik neticesinde Türkçe hızlı bir şekilde yayılmış ve kabul görmüştür (Škaljić, 1989: s. 12).

Osmanlı döneminde inşaa edilen imarethane ve kervansaraylar, camiler, saat kuleleri, medrese, hamam, bezistan, şadırvan, çeşme, su kemerleri, köprüler; şehirlerdeki evler, dükkânlar, zaviyeler Türk kültürünün en önemli yansıtıcıları ve taşıyıcılarıydı. Bu şekilde Balkan coğrafyasına yeni bir kültürle birlikte yeni bir dil de yerleşmiş oluyordu (Agović, 2007: s.16) .

1.2.Türk Kültürünün Balkan Kültürlerine Etkisi

Uzun bir tecrübe ve devlet yönetimiyle birlikte Balkan coğrafyasını asırlarca başarı ve istikrar içinde yönetmiş olan Osmanlı devleti büyük bir askeri güç ve siyasi akılla bu coğrafyada kalıcı olmayı başarmış tek devlettir. Bu dönem içinde Balkan milletlerinin gelenek ve görenekleri Türk dilinin ve kültürünün etkisiyle kalıcı şekilde değişime uğramıştır. Türk dili ve kültürü Balkan milletlerinin kültürüne nüfuz etmiş asırlar boyunca birleştirici, arabulucu ve istikrar görevi üstlenmiştir.

Türk dili ve kültürünün Balkanlarda yaygınlık kazanması, kalıcı olarak uzun asırlar bu coğrafyada yaşamasına en fazla hizmet etmiş milletler Boşnak, Arnavut, Pomak, Torbeş ve diğer Müslüman milletlerdir. İslâmı seçen bu milletler, kendi ana dillerini konuşmalarının yanında Türkçeyi de bilmekte ve kullanmaktaydı. Konuştukları dillere İslâmın da etkisiyle birçok kültürel terim almışlar ve günlük dillerinde bunları benimseyerek kullanmışlardır. Ayrıca, devlet yönetiminde üst düzey görevlerde bulunanlar, Türkçenin en önemli savunucuları ve temsilcileri olmuşlardır. Hitap ettikleri kitlelere örnek olmuşlar, alt tabakadaki insanların heveslenerek Türkçeyi öğrenmesinde önemli görevler üstlenmişlerdir.

Balkanlarda yetişen Boşnak, Arnavut yazarların kendi ana dilleriyle eserler meydana getirirken diğer taraftan Türkçe eserler de kaleme aldıkları bilinmektedir. Türkçeyi en az kendi ana dili kadar özümsemiş olan bu aydın kişiler, eserlerinde binlerce Türkçe kelime, şekil, kelime grubu kullanmışlardır (Reciç, 2011: s.2).

Bunun yanında Müslüman olmamasına rağmen Sırp, Hırvat, Makedon, Bulgar, Romen, Yunan, Arnavut aydınlarının bir kısmı ile halk kitleleri Türkçeyi bilmekteydi. Osmanlı sınırları içinde resmi devlet ve iletişim dili olması bakımından

günlük ihtiyaçlarını karşılamaları için Balkan halkları Türkçeyi, ihtiyaçlarını giderecek şekilde kullanabiliyordu (Škaljić, 1966 : s. 23) .

1.3.Türkçenin Balkanlarda Birleştirici Rolü

Dil ve kültür, birbirinden ayrılmaz iki parça olduğu gibi insanoğlunun yaşadığı coğrafyaya etki eden en önemli unsurlardandır. Dille birlikte taşınan kültürel değerler onların paylaşımını ve yaygınlaşmasını sağlamaktadır. Kuşaklar arası bağı kuvvetlendiren dil, insanların geçmişinin bilincine ve geleceğe karşı duyacağı güveni destekleyen en önemli unsurdur.

Osmanlı idaresinden önce Balkanlar birçok anlaşmazlığın yaşandığı, devletler arasında bitmek bilmeyen sorunların var olduğu bir coğrafyaydı. Balkanların arazi yapısı, farklı etnik gruplara ait insanların varlığı sürekli rahatsızlıklara sebep olmuştur. Bu durum Balkanların kaderini asırlarca etkilemiştir.

Ortodoks, Katolik ve Bogomil gibi farklı dinî inancalara sahip insanların yan yana yaşamaları Balkanları çatışma sahası haline getirmiştir. Ortaçağ Avrupası'nda ortaya çıkmış bir dinî akım olan Bogomilizm, Hristiyan anlayışından farklı bir inancı temsil etmesine karşı Hristiyan kültürünün içinde yer almıştır. Bogomilizmin kurucusu Bogomil adında bir köy papazıydı. Bogomillerin Hz. İsa'nın Tanrı'nın oğlu değil, peygamberi olduğunu kabul etmeleri, teslise inanmamaları, Papalık otoritesini tanınamaları ve hacca gitmemeleri Papalık kurumunun büyük tepkisini toplamış, Engizisyon tarafından birçok bogomil idama mahkûm edilmiştir. Bu ve buna benzer birçok baskı içinde yaşayan Balkan bogomilleri Türklerin Balkanları feth etmesiyle gönüllü olarak İslâmı seçmişler Müslüman olmuşlardır (Albayrak, 2005: s. 3) .

“Yaşat ki, yaşayasın” politikasını çok iyi bilen Osmanlı, Balkanlara hâkim olduğu ilk yıllardan itibaren bu doğrultuda hareket etmiş ve altı asra uzanacak devlet idaresini rahatlıkla sürdürmüştür. Bu dönemde sadece İslâmî yapılar değil başka dinlere mensup insanların da ihtiyaçlarını karşılamış olan Osmanlı, kilise, havra gibi dinî yapıların inşaa edilmesini desteklemiş bu kurumlar arasında bir dengenin oluşmasını sağlamıştır.

Burada hiç kuşkusuz Türk dili ve kültürünün Balkan yarımadasına kattığı barış ve huzur ortamı göz ardı edilemez. Bu gizli ve etkili araç, insanları kaynaştırmış,

sevgi tohumlarının, paylaşımını ve iletişimi kuvvetlendirmiştir. Balkan milletleri gönüllü olarak Türkçeyi öğrenmişler, yaşama tatbik ederek uzun asırlar kullanmışlardır.

Türkçenin etkisi ve birleştirici özelliğini Boşnak, Sırp ve Hırvatlar arasında daha ciddi şekilde anlaşılmaktadır. Aralarında mezhep farklılıkları bulunan bu milletler, Türkçenin hoşgörü ve birleştirici vasfı altında asırlarca kardeşçe yaşamışlardır. Osmanlı dönemindeki istikrarın bir getirisi olarak bu üç grup ortak kültüre dayalı bir yaşam biçimi oluşturmuşlardır. Burada Türk dili ve kültürünün birleştirici yönü ortaya çıkmıştır.

Günümüzde bile Türk dili ve kültürünün kültürel arası diyaloga katkısını görmek mümkündür. Türkçenin ortak izlerini bu üç dilde takip etmek zor değildir. Günlük selamlaşma ve konuşmalarda bu üç halk aralarında "*Selam Aleyk*", "*Eselamu Aleykum*", "*Selamun Aleykum*" terimlerini kullanmaktadır. Selam ve iyi dilek ifadesi olarak yine: "*Akşamhayrula*", "*Sabahayrula*", "*Akşamayrosun*", "*Alahrazola*", "*Alahrazosum*", "*Merhaba*", "*Eysahadile*", "*Alahemanet*", "*Alahimanet*", "*Boguna Amanet*" terimlerini kullanmaktadır. Hırvatlar Katolik, Sırlar Ortodoks olmalarına rağmen İslâmi terim ve selamlaşma kalıplarını kullanmaktan çekinmemişlerdir (Šiljak, 2001: s. 4).

1.4. Türk Dili ve Kültürünü Balkanlardan Silme Çalışmaları

Avrupadaki milliyetçilik akımının Balkanlarda zemin bulması, asırlarca kardeşçe yaşamış insanların arasına fitne tohumlarının ekilmesine sebep vermiştir. Her alanda birbirinden ayrılmaya, soyutlanmaya çalışılan Balkan halkları bitmek bilmeyen bir kavgaya tutuşmuşlardır. Osmanlının bölgeden çekilmesiyle hoşgörü ve barış ortamı bitmiş, yerini kan ve gözyaşı almıştır.

Ayrımcılığın en üst seviyeye çıktığı dönemlerden biri de komünist rejimin hüküm sürdüğü yıllarda başlamıştır. Her şeyi bir yana bırakan iktidarlar, aralarında söz birliği etmişçesine Balkan dillerinden Türkçe kelime ve ifadeleri atma çabası içine girmişlerdir. Asırlarca Balkan milletlerin bir parçası olmuş Türkçe ifadeler cimbızla ayıklarcasına metinlerden çıkarılmış, yerlerine başka dillerden kelimeler

konulmuştur. Bu suni müdahale yıllarca devam etmiştir. Balkan devletlerinde komünizmin hüküm sürdüğü bütün ülkelerinde bu uygulama istisnasız işletilmiştir.

Fakat uzun asırlar Balkan milletlerinin vazgeçilmez bir parçası olan Türkçe kelimeleri insanların zihninden, kullanımından söküp atamamışlardır. Kendi dillerinin bir parçası gibi onlara sahip çıkmışlar ve kullanmaya devam etmişlerdir.

Zaman Türkçe kelimelerin, Balkan coğrafyasında ne kadar sağlam izler bıraktığını göstermiştir. Bu kadar baskı ve müdahaleye rağmen komünist rejimlerin çökmesinden sonra Türkçe kelimeler kullanılmaya devam etmiştir. Son yıllarda Balkan araştırmacıların yaptıkları çalışmalarda Türkçe kelimelerin varlığı ortadadır.

II. BÖLÜM

2. DİLLER ARASI ETKİLEŞİM

2.1. Alıntı Kelimeler

Diller arası alışverişler öğrenme ve öğretme sürecinin sonucunda ortaya çıkar, farklı ortamlardaki ilişkilerden de gelişir. Yeryüzündeki geniş coğrafyalarda yaşayan insan toplulukları birbiriyle sürekli bir ilişki ve alışveriş içindedir. İnsanın en önemli iletişim aracı olan dilde bu ilişkiler sırasında komşularından yeni şeyler öğrenir ve öğrendiklerini de kendi diline taşır (Karağaç, 2008: s. 5).

Balkan dilleri de kendi dil kurallarına uyarak ve doğal bir olgunun sonucunda, dünyadaki bütün diller gibi bir başka dilden etkilenmiş ve bünyesine kelimeler almıştır.

İnsanoğlu tarihin ilk dönemlerinden itibaren, toplu olarak yaşamaya başladığı ilk günden bu yana, karşılaştığı diğer insanlarla, kitlelerle sürekli bir alışveriş, öğretme ve öğrenme uğraşı içinde olmuştur. Bugün bile insanlar, değişen yaşam şartlarında sürekli olarak birbirlerine bir şeyler öğretmekte ya da öğrenmektedir. Bunu gerçekleştirirken de dilden yararlanmaktadırlar. İnsanlar geçtikleri topraklardan, kaldıkları ve bir şeyleri paylaşmak zorunda oldukları yerlerde karşılaştıkları diğer topluluklardan, insan gruplarından bir şeyler öğrenirler ve bunların kodlarını ya da kelimelerini kendi diline taşırlar. Genellikle öğrenme amacıyla yapılan bu tür alıntılara *bilgi alıntıları* (cultural borrowings) denilmektedir. (Karağaç, 2013: s. 199).

Bilgilenme amacıyla, bir ihtiyaç neticesinde yapılan alıntıların yanında, insanların ihtiyacı olmaması, bilgilenme ve öğrenmenin amaçlanmadığı zamanlarda

da alıntıların yapılabildiği görmektedir. Bu durumu özellikle işgal edilen bir ülkede yönetim kademesine gelen yönetici sınıfın konuştuğu *üst katman dilinin* (superstratum), yönetilen sınıfın yani *alt katman diline* (substratum) verdiği kelimeler ile alâkalıdır. Buradaki alıntılar öğrenme ve bilgi amaçlı değil, siyasi üstünlük, yönetici yönetilen ilişkisi ve özentî söz konusudur. Bu tür alıntılara *özentî alıntılar* (prestige/intimate borrowings) denilmektedir. Yönetilen tabaka olan alt katman dili, yönetici konumundaki üst katman diline bilgi alıntıları verebilir. Balkan dilleri Türkçeye bunu yapamamıştır. Bunun yanında üst katman dili, yani yönetenin dili, alt katmandaki yönetilenin diline hem bilgi hem de özentî alıntıları sokar. Bunun en güzel örneğini Türkçenin Balkan dillerine vermiş olduğu kelimelerde görülmektedir (Karaağaç, 1999: s. 499-511).

Bir dilin başka bir dile vermiş olduğu kültür ile ilgili kelimelerden yola çıkarak, bir milletin diğerine neler öğrettiği tespit edilebilir. Türkçenin, dönem itibariyle Balkan dillerine kendi kültürünün kelimelerini vermesi, alıcı dildeki ihtiyacın sonucudur. Ancak bunun bazen özentî amaçlı yapıldığını da unutmamak gerekir. Yani yönetim kademesindeki üst katman diline duyulan özentî, alt tabaka dili ve onun konuşucuları tarafından özenilerek alınıp kullanılabilir. Bu tür etkileşimlerin alt ve üst katmanın, yani yöneten ve yönetilen sınıfların arasında olması tarihin bir gerçeğidir. İşte bu durumu yaklaşık altı asır Türk idaresinde kalan Balkanlarda görmek, dillerinde takip etmek mümkündür. Yukarıda bahsedilen etki, bu iki toplumun dilleri arasında yaşanmıştır. Yönetici ve idare edenin dili olan Türkçe gayet tabii ki, yönetilen ve devletin tebaası olan Balkan halkları tarafından özenilecek ve rağbet görecektir.

Balkan dillerine geçmiş birçok Türkçe alıntıda da bu gözlenebilmektedir. Balkan dillerinde bir kelimenin yerine aynı anlama gelen kelimenin Türkçesinin kullanılması bir özentinin sonucudur. Balkan dillerine geçmiş birçok buna benzer Türkçe kelime bulunmaktadır.

Kişiler bir dilden alıntı kelimeler alırken bunu ya bilgilenmek, öğrenmek amacı ile ya da özentî amacıyla yapmaktadırlar. Alıntıların kaynağı iki türdür. Balkan milletlerinin bu alıntı çeşitlerinden her ikisini de yaptığı bilinmektedir. Çünkü Türk idaresi ve yönetiminde uzun asırlar yaşamış olan Balkan milletleri, hem bilgilenmek

amacıyla kelime alacak hem de idareci ve zengin tabaka olan Türklerin konuştuğu dile özenecekti. Yani kısacası, bu iki alıntı türünün de Balkan dilleri tarafından gerçekleştirildiğini, uzun asırlar süren birlikte yaşam ve zorunlu günlük paylaşımdan anlaşılmaktadır.

Dil etkileşimlerinde ve alıntılarında gözlemlenen önemli bir husus da, alıntıların ağırlıklı olarak kelime düzeyinde yapıldığıdır. Bunun açıklaması: Dilin cümle bilgisi ve özellikle fiil çekimlerinin kolaylıkla başka bir dile aktarılamaması şeklinde ifade edilebilir. Dillerin bu koruyuculuğu sentaks ve fiil çekim alıntılarını sınırlı ya da tamamen kapalı tutmuştur.

Bugün alıntı unsurlar, diller arasındaki etkileşim söz konusu olduğu zaman akla alıntı kelimeler gelmektedir. Bu alandaki çalışmalar da epeyce fazladır. Yapılan çalışmada Balkan dillerindeki (Makedonca, Sırpça, Bulgarca) alıntıları, kelime bazında ele aldık.

Ses bilgisi incelemelerinde, alınan kelimelerin alıcı dilin ses sistemine adapte edilmeğe çalışıldığı gözlenmektedir. Örneğin Türkçeden kelime alacak olan bir Balkan dili, aldığı kelimenin orijinal ses sistemini bilmediğinden dolayı veya kendi dilinin ses sisteminde olmadığı için kendi dilinin ses kaidelerine göre ve onun süzgecinden geçirerek kullanacaktır. Örneğin Bulgar dilinde “c” sesi yoktur. Bulgar “cephane” kelimesini kendi diline alırken dilinin ses sisteminde “c” sesi olmadığından dolayı bunu iki ses ile “Ѡѡ/ dj” sesleriyle karşılama yoluna gidecektir. Bu da son derece doğaldır.

Alıntılar özelliklerine göre şu şekilde sınıflandırılmaktadır.

1. Ödünç Söz (loand word): Aynı dil ailesine mensup diller arasında yapılan alıntılar, kişi, sosyal gruplar, meslek dilleri arasında yapılan alıntılar bu sınıflandırmaya girmektedir. Bu tür alıntılarda, kelimenin ses değerleri ve anlamı değiştirilmeden alıntı yapılmaktadır. Bahsi geçen alıntının gerçekleşebilmesi için dillerin birbirine akraba veya yakın dil ailelerinden olması gerekir (Karaağaç, 2013: s. 610).

2. Melez Söz (hybrid word/loanblend) : Ses yapısı ve anlam örgüsü farklı olan diller arasında yapılan alıntılardır. En sık bu tür alıntılar yapılmaktadır. Bu alıntılarda

alınan kelime, alındığı dilin ses yapısına ve anlam örgüsüne uydurulur (Karaağaç, 2013: s. 584).

3. Anlam Aktarması (loan translation/ semantic loan / calque/ loanshift):

Kelimenin alındığı dilin özelliğini, ek ek aktararak alıcı dilin ses özelliklerine uygun olarak alma şeklidir. Bu alıntı türünde kelimenin ses ve şekil yapısı alıcı dilden, anlamı ise kelimenin alındığı dilden gelir. Örnek: İng. Snowman : “kar adam” > T. Kar adamı; şeklinde(Karaağaç, 2013: s. 119).

Dillerin birbiriyle teması ve doğal olarak bunların konuşucularının birbirinden kelime almaları, o dili tanımlarıyla da alâkalıdır. Alıcı dilin konuşucusunun, verici dili iyi tanması veya orta seviyede aşına olmasına *iki dillilik (bilingualism)* denmektedir. Bu durumdaki biri, karşı dilden alacağı kelimeyi ses ve dil özelliklerine dikkat ederek alır. Buna *ödünc kelime (load word)* denilmektedir. Verici dilin iyi tanınmaması, ses değerlerine tam olarak alışık olunmama, alıntı yapma sırasında birçok farklı değişiklikler yapılmasına sebep olmaktadır. Bu tür alıntılara *melez kelime (hybrid word)* denilmektedir.

Dil ilişkilerinde ve diller arasındaki alıntılarda karşılaşılan en sık durum melez kelime alıntılarıdır. Bu tür alıntılarda, kelimenin ses ve anlam değerleri değiştirilerek alınan dile göre uyarlanır. Bu alıntılarda kelimelere alıcı dilin sesleri hatta yapım ve çekim ekleri katılır. Örnek. *begliçiyiski* [бегличийски] < beylik (ile ilgili olan), *kümürdjiyski* [кюмюрджийски] < kömürcülük vb. gibi

Dillerin ses sistemlerinin ve anlam örgülerinin değişmesinde alıntı kelimelerin payı çok büyüktür. Alıntı kelimeler ayrı ayrı kuşak ve zamanlarda alındıklarından dolayı kelimeler üzerindeki değişiklikleri takip etmek çok zordur.

Balkan dillerine geçmiş Türkçe kelimelere bakıldığı zaman kelimelerin birçoğunun anlamlarını muhafaza ederek kendilerini koruduğunu görülmektedir. Az sayıdaki kelimedede ise bir değişme söz konusudur (Egro, 2009: s. 840-843.) .

Farklı dillerden alınmış kelimeler, dilbilim araştırmacılarını uzun yıllar meşgul etmiş bir konudur. Türk dilinin Balkan coğrafyasındaki tesiri Osmanlı ile başlamış değildir. Bugün Balkan coğrafyasında yapılan arkeolojik kazılarda Runik harflerle, Grek harfleriyle yazılmış kitabeler bulunmaktadır. Bu eserler zamanında Hun

ordularıyla birlikte Asya bozkırlarından gelerek Balkan coğrafyasına yerleşmiş ve bu topraklarda devlet kurmuş Bulgar Türklerinin dil yadigârlarıdır.

XIX. yüzyılda yazılan eserlerde Türkçe kelimelerin kullanımı en üst seviyeye çıkmıştır. XIX. yüzyıl Türkçenin beş asırlık etkisinin zirveye ulaştığı dönemdir (Kadiu ve Abdiu, 2009: s.1230-1231) .

Alıntı kelimeler, kültür tarihî açısından da son derece önemlidirler. Alıntı kelimelere bakarak o dili konuşan halkın başka halklarla, komşularıyla yaşadıkları ilişkileri kelimeler vasıtasıyla takip edilebilmektedir. (Ülkü, 1991: s. 81-87).

Lars Johanson, geliştirdiği metod ile iki dilliliğe dikkat çekmekte, Johanson dilbiliminde kopyalama, yani bir dilin diğerinden bir şeyler alması veya kopyalaması için iki dilliliğin olması gerektiğini söylemektedir. Balkan milletleride, asırlarca iki dilli şekilde hayatını sürdürmüştür. Johanson'un bu metoduna göre iki dilin etkileşimi sonucunda ortaya iki durum çıkar: 1. Baskın dilin zayıf dili etkilemesi sonucu “*ödüncleme*”. 2. Zayıf dilin baskın dili etkilemesi sonucu ise “*karışma*” durumları ortaya çıkar. Fakat ikinci durum Balkanlarda Türk dili açısından gerçekleşmemiştir. Balkan dillerinden Türkçeye çok az sayıda kelime geçmiştir. Buna karşılık birinci durumda olduğu gibi Türkçe Balkan dillerine binlerce kelime vermiştir (Nalbant, 2009: s. 1608-1610) .

Balkan dilleri, uzun asırlar boyunca Türk dilinin derin etkisinde kalmıştır. Bunun sonucunda Türkçe sadece sözcük bazında (leksikoloji) değil, cümle yapılarında (frazoloji), ses bilgisinde (fonetik) ve dilbilgisel (gramatik) olarak da Balkan dillerini etkilemiştir (Beyhan,1978: s. 185).

Türkoloji araştırmalarında, Türk dili ve kültürünün Slav dillerine ve kültürleri üzerine etkisiyle alâkalı yeterli araştırma yapılmamıştır. Oysa Slavistik çalışmalarında, Slav kültürünün Türk kültürü üzerine etkisiyle alâkalı bir hayli fazla çalışma yapılmıştır (Beyhan,1978: s. 186).

Türkçenin sürekli olarak Arapça, Farsça gibi dillerden kelime aldığı onlardan etkilendiği gündeme getirilmektedir. Fakat Türkçenin dünya dillerini nasıl etkilediği onlara ne kadar kelime verdiği konusunda hiçbir şey söylenmemektedir, ya da bu konudaki çalışmalar çok sınırlıdır.

Türklerin Anadolu'ya ayak basmasından birkaç asır sonra, Balkanlar hatta Orta Avrupa'nın içine kadar uzandığı görülmektedir. İmparatorluğun sınırlarının Viyana'ya kadar uzanması, bu toprakların sınırları içinde yaşayan toplulukların Türkçe ile yakinen ilişki kurmasını sağlamıştır. Uzun asırlar boyunca dillerine giren kelimelerin sayısının artmasıyla bu halklar kendi dillerine giren Türkçe unsurları dillerinin bir parçası gibi kabul etmişlerdir (Gözaydın,1997: s. 365-370).

“Balkan dil bilim bölgesi: Temas sonucu ortaya çıkan ortak yapısal özellikleri taşıyan en az üç dilin bulunduğu coğrafi bölgelere dil bilim bölgesi (İng. linguistic area, Alm. Sprachbund) adı verilir. Balkan Yarımadası dünyanın en çok tanınan dil bilim bölgelerindendir. Balkan dil bilim bölgesinde 6 Slav dili (Sırpça, Hırvatça, Boşnakça, Karadağca, Makedonca, Bulgarca), 1 Latin dili (Romence), bağımsız Yunanca, Arnavutça ve Hint-Avrupa dili olmayan tek dil, Türkçe yer alır. Bu diller arasındaki ilişkilerin en karakteristiklerinden biri, Türk dilinin bu dillerle teması ve temasın sonucunda ortaya çıkan dilbilimsel olgulardır. Balkanlar'da birbirine girmiş sınır çizgilerinden oluşan diyalekt haritaları görülür. Bu kaotik durum, beş yüzyıllık ‘Türk işgali’nin ve Türk ordularının önünden kaçan halkların bölgede farklı zamanlarda, farklı yönlerde yarattığı trafiğin bir sonucudur (Eker, 2006: s.75).”

Türk dili, etkileşim içinde bulunduğu diller içinde en büyük etkiyi Güney Slav dillerine yapmıştır. Türkçenin Güney Slav dillerine vermiş olduğu kelimelerin sayısı ve etkisi Arapçanın Türkçeye etkisiyle karşılaştırılabilecek boyuttadır. Dil ilişkileri bakımından yönetici kadrolarında bulunduğu için belirleyici ve son derece büyük rolü vardır. Türkçe, Osmanlı'nın Balkan Coğrafyasını idare ettiği asırlarda bir prestij dili olarak görülmüş ve bu dilin konuşulması üst tabakaya özgü bir meziyet gibi algılanmıştır. Güney Slav dillerine giren Türkçe kelimelerin sayısı o kadar fazladır ki, bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmayan sözcükler bile bu dillerde bulunmaktadır (Eker, 2006: s.78).

İnsan yaşamış olduğu ortamda iki temel olguya sıkı sıkıya bağlıdır. Bunlardan biri “zaman” diğeri “mekân” dır. Hayatındaki bütün faaliyetler bu iki unsurun durumuna göre gerçekleşir. İnsanın en önemli vasıflarından ve ona “insan” kimliğini veren dil de hiç kuşkusuz zaman ve mekân ile sıkı sıkıya bağlıdır. Tıpkı insan gibi canlı bir vasıta olan dilin de bağlı olduğu bir zaman ve coğrafya vardır.

Yeryüzündeki insanlar yaşadıkları farklı coğrafyalardan dolayı farklı zaman ve mekânda hayatını devam ettirmektedir. Coğrafyanın farklılığı ve dolayısıyla mekân ve zamanın farklılığından bilgi, tecrübe ve sosyo-kültürel alanda farklılıklar da oluşacaktır. İnsanın sosyal bir varlık olması ve paylaşma isteyinden dolayı öğrenmiş olduklarını veya bildiklerini bir başkasına öğretme ihtiyacı duymaktadır. İşte diller arasındaki kelime alışverişi bununla alakalıdır. İletişimi, insanlık tarihî içinde zaman ve mekândan ayrı düşünmek mümkün değildir. İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana insanlar arasında bilgi alışverişi ve dil etkileşimleri yaşanmakta olup günümüzde de devam etmektedir (Buran, 2006:s. 1-2) .

2.2.Dil İlişkileri

Diller arası etkileşim, dilbilimin uzun yıllardan beri üzerinde çalışmış olduğu bir konudur. Bir şekilde yan yana gelen iki dilin, birbirinden etkilenmesi çok doğaldır. Dillerin etkileşimi sonucunda, neyin olacağı, etkilemenin derecesinin hangi seviyeye geleceği, bu etkileşimi teşvik edici unsurların neler olduğu ve bunların engelleri konusundaki sorunlar dilbiliminde uzunca incelenmiş ve araştırılmıştır.

İki dil birbiriyle yakın olmasa da aynı coğrafyada yer alıyorsa hiç kuşkusuz birbirinden etkilenecektir. Bu durumda iki dil birbirinden söz ve yapılar alırlar. Araştırmacılar bu alış veriş sırasında sözlerin daha rahat geçtiğini, dil yapılarının ise çok zor geçtiğini dile getirmişlerdir. Diller arası ilişkiler denilince bu yüzden akla ilk önce söz alıntıları gelir (Karaağaç, 2013: s. 307).

Farklı milletlerin yaşadıkları aynı siyasi ve coğrafi birlik içinde gördüğümüz, yönetilenin temsil ettiği alt katman dili (*substratum, lower language*) yönetenin temsil ettiği üst katman dili (*superstratum, upper language, dominant language*) alıntılarda ise, genellikle bilgi ve öğrenme değil; siyasi ve iktisadi üstünlük yönetici-yönetilen ilişkisi, özentî ve modalaşma gibi dil dışı konular gündemdedir.

Alt katman dili üst katman diline bilgi alıntıları verebilir, üst katman dili ise hem bilgi hem de özentî alıntıları verir.Bir dilde alt katmanın varlığı o dilde iki dilliliğin var olduğunu gösterir. Alt katmanlık insanlığın geçmişinde etnogenetik bir

sürecin yaşandığını işaret eder. Dilin alt katman unsurları yapısına işleyerek tanınmaz hale geldikleri için dil bilim bu alanda çok fazla zorlanır. Bu yüzden dil biliminde bu konu karışık ve zor olarak algılanır. Alt katman dilinin özelliklerinin çıkarmak için tarih, arkeoloji, etnografya ve antropoloji bilimlerinin veri ve bilgilerinden de yararlanmayı gerektirir. Alt katman dilinde akrabalık ilişkisi söz konusudur. Alıntılarla farklı olması bundan dolayıdır. Alt katmanın dil özellikleri ile alıntıların çok yakın olması açıklanırken iki dillilik ortaya çıkar. Alt katman zor bir süreç neticesinde ortaya çıkar. Bu uzun süreç döneminde iki dilliliğin de aynı şekilde uzun bir döneminin olduğunu gösterir. Son derece uzun bir sürede oluşan bu durum, iki dilin iyice karışmasına ve birbirine geçmesine yol açar. İki dillilik temeline dayanarak alt katman dilinin özelliği açıklanabilir(Karaağaç, 2013: s. 308).

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de iki dillilik yaşanmakta ve görülmektedir. İki dilliliğin yaygınlaşarak sık kullanıldığı durumlarda birinci dilin ikinci dili etkisi altına alması kaçınılmaz olur. Yerli topluluk iki dilliliği her yönüyle benimsemez. Alt katman konuşucuları ikinci dile tam olarak vakıf olmadıklarından kullanışları sırasında sık sık hata yaparlar, kelimeleri ve cümleleri yanlış kurarlar. İlerleyen zaman diliminde yanlış kullanışlar yerleşir ve dilde kural haline gelir. İki dillilik dillerin zenginleşmesine, birbirini etkilemesine, dillerin karışması veya çatışmasına sebep olur.

Aynı ortamda kullanılan dillerin zamanla birbirinin özelliklerini aldıkları görülür. Bu yüzden uzun devam eden komşuluklar akrabalıkları doğurur. Asırlardan bu yana devam eden bu süreç günümüz dil ailelerinin oluşum sürecidir ve bugünde devam etmekle birlikte dünyanın var olduğu süre içinde de devam edecektir. Çok yönlü bir süreç olan dil ilişkileri, gerek inceleme metotları gerekse bu alandaki yaklaşımlar bakımından çok karışıktır(Karaağaç, 2013: s. 308).

2.3.Türkçenin Durumu

Türkçe, yayılmış olduğu geniş coğrafyada kendi dil sistemine hiç benzemeyen birçok farklı dil ailesine mensup dillerle temasa geçmiş, bunların çoğunu yoğun bir

şekilde etkilemiştir. Türk dilinin bu diller ile ilişkisi sonucunda çok sayıda kelime Türk diline geçtiği gibi aynı oranda Türkçe kelime de başka dillere geçmiştir. Bu etkileşim sırasında sadece kelimeler değil dilin sistemi ve işleyiş düzeni de karşılıklı olarak etkilenmiştir.

Yoğun temas ve etkileşim sonucunda, tarih sahnesinde hiçbir dil kendini koruyamamıştır. Canlı bir vasıta olan dil bu konuda savunmasız olduğu gözlenmiştir. Türkçenin etki ettiği dillerin seslerinde, eklerinde, söz dizimi kalıplarında büyük ölçüde değişiklikler gözlenmiştir. Aynı şekilde bu durum Türkçe için de geçerlidir.

Türkçenin etkilediği dillerde durum o kadar ileriye gitmiştir ki, bu dillerin söz dizimi nerdeyse Türkçeye yaklaşmıştır. Bu etki özellikle altı asra yakın Türk idaresinde ve Türkçenin etkisinde kalmış Balkan coğrafyasında yaşayan Güney Slav (Bulgar, Makedon, Sırp, Boşnak) milletlerinde görülmektedir (Demir, 2003: s. 37-44).

Gerek ortaokul, gerekse lise sıralarında Türk Dili ve Edebîyatı derslerinde Türkçenin başka dillerden almış olduğu binlerce kelime dile getirilerek bunların dildeki olumsuzlukları anlatılmaktadır. Buna karşılık Türk dilinin Dünya dillerine vermiş olduğu binlerce kelime hakkında öğrencilere hiçbir şey söylenmemektedir (Öner,1996: s.145).

“Takip edebildiğimiz tarihî seyri içinde Türkçe, komşularına, en az onlardan aldığı kadarını vermiştir; yani Türkler, teknoloji başta olmak üzere, pek çok bilim dalından bilgilerin, çeşitli yaşayış tarzlarının, kültür faaliyetlerinin ve modaların ithal edildiği son yüzyıla kadar, komşularına, onlardan öğrendiklerinden fazlasını öğretmişlerdir. Hattâ İslavlar, Macarlar, Rumlar ve Farslarla ilişkileri söz konusu olduğunda, bu bilgi alış verişinde Türkler'in komşularına öğrettiklerinin, onlardan öğrendiklerinden epeyce ağır bastığını görüyoruz.” (Karaağaç,1989: s.67.-80)

2.4.Akraba Olmayan Dillerin Birbirine Etkisi

Diller, birbirlerinden sözcük alırken yakınlık uzaklık derecesine veya aynı dil ailesinden olup olmamaya dikkat etmezler. Bu tamamen o şartlar ile alâkalıdır. Alıcı dil ortamın şartlarına ve ihtiyacına göre sözcükleri alır. Türkçe, Ural-Altay Dil

ailesinin Altay kolundan bir dil, Balkan Slav dilleri ise Hint-Avrupa Dil ailesinin Slav koluna mensup olmasına rağmen aralarında etkileşim olmuştur. Fakat burada baskın kültürün ve idare eden ile edilenin önemini unutmamak gerekir.

“Hiç bir zaman her hangi bir dil yabancı etkileşim olmadan gelişemez; tam tersi komşu dillerin onu etkilemesi genelde onun gelişiminde büyük önem taşır. Dillerin birbiriyle temas halinde olması tarihî bir gerekçedir ve bu temas bir dilin diğerini etkilemesine yol açmaktadır” (Vanderis ,1937: s. 257)

Sonuç olarak, ayrı bir dil ailesine mensup olan Türkçe Balkan dillerini etkilemiş ve binlerce sözcük vermiştir. Ancak bunun, yakın veya uzak dil aileleriyle ilişkili olmayıp tamamen Türk kültürünün ve dilinin dönem itibarıyla ve uzun asırlar süren idare sisteminden kaynaklandığını belirtmek gerekir.

Türk dilinin Balkan dilleri üzerindeki etkisi farklı dilciler tarafından bir zenginlik olarak görülmüş, Balkan dillerine ayrı bir ifade gücü kazandırdığını savunulmuştur (Memmedova, 2009: s.2).

2.5.Toplumun ve Kültürün Dille İlişkisi

İnsan, sosyal bir varlık olup toplu yaşama ihtiyacı duymaktadır. Bunu gerçekleştirirken en önemli iletişim vasıtası olan dile ihtiyaç duyar. Dil bir anlamda, insanları bir arada tutan, kaynaşmalarını ve her şeyden önce toplum olmalarını sağlayan bir araçtır. Kültürlerin temelini oluşturan, ulusları ulus yapan, insanoğluna insanlık bilincini veren temel unsurdur dil.

“Bir ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, dünya görüşü, çeşitli nitelikleri ve hatta tarih boyunca bu toplumda meydana gelen çeşitli olaylar üzerinde hiç bir bilgimiz olmasa, yalnızca dilbilim incelemeleriyle, bu dilin söz varlığının, söz hazinesinin derinliğine inerek bütün bu konularda çok değerli bilgiler ve güvenilir ipuçları edinebiliriz” (Aksan, 1977: s. 65)

Balkan dillerindeki Türkçe kelimeleri inceleyerek Türkçenin hangi alanda daha fazla kelime verdiğini ve buradan yola çıkarak bunun sebep ve sonuç ilişkileri ortaya koyulabilir.

Balkan dillerine geçmiş Türkçe sözcükler, Balkan milletlerinin tarihî ve kültürel geçmişi için çok önemlidir. Bu sözleri inceleyerek Balkan milletlerinin dönemine göre nelere ihtiyaç duyduğunu, günlük hayatını, sosyal ilişkilerini ve daha birçok şey öğrenilebilir. Türkçeden Balkan dillerine geçen binlerce sözcüğü ayrıntılı inceleyerek adeta bir dil arkeolojisi yapmak mümkündür.

Dille toplumun ve kültürün çok yakın bir ilişkisi vardır. Aynı şekilde Balkan milletlerinin kültürel, tarihî ve sosyal yapısı için de Türkçe kelimelerin ve Türk kültürünün son derece önemli rolü vardır.

2.6.Diller Arasındaki İlişkiler ve Kültür Akrabalıkları

Kültürlerin en önemli unsuru olan dil, kültürlerin hareketinde ve diğer kültürlerle olan münasebetleri sırasında en fazla etkilenen unsurdur. İncelenen en eski dil verilerinde bile başka milletlerin dil unsurları görülmektedir. Özellikle toplumların bir arada yaşadıkları ortamlarda, diller birbiriyle önemli ölçüde etkilenirler. Bu etkileşimde sözcükler alınırken ses dizgeleri, anlatım yollarında da yakınlaşmalar olur (Karaağaç, 2009: s. 137).

“Bir kültür varlığı, kültürü oluşturan öğelerin en başta geleni olan dil, bir ulustaki kültür hareketlerinin ve o ulusun başka toplumlarla olan kültür ilişkilerinin büyük ölçüde etkisindedir. Bugün çeşitli dillere ait elimizde bulunan yazılı ürünlerin en eskilerinde bile başka dilden alınma öğelerin varlığı göze çarpmaktadır.” (Aksan, 1977: s. 137)

Toplumların birlikte yaşamaları, ticari ve siyasal ilişkileri, dinsel yakınlaşmalar ve edebîyat etkilenmeleri sonucunda dilden dile birçok kelime aktarılmaktadır.

2.7.Diller Arasındaki İlişkilerin Bir Dilin Sözvarlığına Etkisi

Yeryüzündeki bütün dillerde, başka dillerden alınma sözcükler vardır. Hatta bunun yanında o dillerin kavramlarının da olduğunu rahatlıkla görülebilmektedir. Bunun sebebi toplumların sürekli olarak birbiriyle ilişki halinde olma

zorunluluğudur. Günümüzde bu daha da önem kazanmıştır. Küreselleşmenin ve iletişim çağının bütün olanaklarından yararlanıldığı günümüz şartlarında, toplumların birbiriyle olan ilişki ve münasebetleri artmıştır(Aksan,1977: s. 24).

Fransızların önemli dil düşünürlerinden olan Albert Dauzat kaleme aldığı “ *La Philosophie du Langage*” adlı eserinde başka dillerdeki alıntı sözcükler üzerinde durarak çok önemli tespitlerde bulunmuştur. Dauzat’a göre, bir dilde yer alan alıntı sözcüklerin incelenerek tam anlamıyla açıklanabilmesi, o dilin tarihinin aydınlatılabilir. Dauzat, incelediği yabancı kaynaklı alıntı sözcüklerden yola çıkarak toplumlar arasındaki münasebetleri göstermektedir. Bunun delili olarak da Haçlı Seferleri sırasında Avrupa dillerine birçok Arapça kelime girdiğini, Yüzyıl Savaşları esnasında Fransızca’ya İngilizce sözcüklerin, Otuz Yıl Savaşlarında ise İspanyol ve İtalyan terimlerinin girdiğini tespit etmektedir.

Dillerin ilişkileri sonucunda en fazla kelime bazında unsurların bir dilden diğerine geçtiği görülmektedir. “ *Bu durumun ortaya çıkışında, toplumlar arasındaki ilişkilerde, belli mallara, araç ve gereçlere, kişiye ve topluma ilişkin kavramlar olarak sözcüklerin, dilin ses, biçim, sözdizimi öğelerinden daha çok yer almaları etkili olmuştur, sanıyoruz.* (Aksan,1977: s. 25)”

Ticari, siyasal ve toplumsal temaslar milletlerin ve dillerin yakınlaşmalarını büyük ölçüde sağlamasına rağmen, yeterli olmazlar. Dillerin bir arada kullanılır olması yani farklı iki dilin aynı ortamda bulunması, bir dilde olan gramatikal hususların diğerine aktarılmasına sebebiyet vermektedir. Yani burada birlikte yaşam koşullarını paylaşma ve temas ön plâna çıkmaktadır.

İşte Balkan toplumu altı asra yakın süren bir zaman dilimi içinde Türk dili ile böylesine yakın bir ilişki içinde bulunmuş, Türkçeden Balkan dillerine binlerce kelime, gramatikal şekil ve kalıp geçmiştir. Aradan uzun yıllar geçmesine rağmen, bu şekiller ve kelimeler bütün yoğunluğu ile Balkan dillerinde görev yapmaya devam etmektedir.

Bir kişinin birden fazla dili bilmesi ve konuşması dilbiliminde *ikidillilik (bilinguism)* denir. İki dilliliğe farklı ana babadan doğan çocuklarda rastlandığı gibi, başka bir ülkenin ve onun dilinin konuşulduğu ortamda yetişen kişilerin,

mecburiyet ve hayat şartlarından dolayı öğrenmek zorunda olduğu diller, o kişinin ikidilli yetişmesine sebebiyet verebilmektedir. Fransız anne ve İngiliz babadan doğan çocuk, çok iyi seviyede Fransızca veya İngilizce bilebilir. Ya da bu dillerden birini baskın şekilde bilerek yetişebilir. Bir de yaşadığımız devletin resmi dilinin zorunluluğundan doğan bir mecburiyet içinde o ülkenin resmi dilini ana dilinizin yanında konuşabilirsiniz(Aksan,1977: s. 26).

Balkan coğrafyasında yaşayan birçok millet de, aynı şekilde altı asır boyunca iki dilli hayatını sürdürmüştür. Bu kimi zaman mecburi olmuş, kimi zaman gönüllü, kimi zaman da zorunlu olmuştur. İşte bu koşullarda yetişen onlarca nesil iki dilliğin getirmiş olduğu zorunluluklar dolayısıyla sayıca çok fazla Türkçe kelime, kavram ve dil unsuru kullanmıştır.

Balkan milletleri Türkçe unsurları o kadar benimsenmiştir ki, zamanla onları kendi dilnin bir parçası gibi kabul etmiş ve kullanmışlardır.

Dillerin etkileşimi sırasında birbirine tesir ettikleri dil alanlarını dilbilimci Uriel Weinreich şöyle sınıflandırmıştır:

Sessel Dil Karışması: Baskın olan dilin ses ve vurgu sisteminin diğer dile tesir etmesi

Dilbilgisel İlişkilerde Karışma: Çeşitli eklerin ve diğer unsurların alıcı dilde kullanılması.

Ayrıca dilbiliminde uzun yıllardan beri dil etkileşimi için var olan bir sınıflandırma da şu şekilde ele alınmıştır:

Yankatma Etkisi (adstrat, adstratum) : Bir arada paylaşılan yaşam, komşuluk gibi durumlarda dillerin etkilenmesine verilen isimdir. Bu sınıflandırmaya azınlık dillerinin ana dili etkilemesi de girmektedir. Balkan dillerini ve Türkçenin etkisini bu sınıflandırmaya göre düşünecek olursak bu etkinin Türkçe için söz konusu olmadığı söylenebilir. Yani Balkanlardaki yerel diller hiçbir zaman Türkçeyi etkilememişlerdir.

Altkatman Etkisi (superstrat, superstratum): Fethedilen topraklardaki yerli halkın veya baskın olan dilin fetheden milletin dilini etkilemesi durumudur. Fakat

Balkanlarda bunun söz konusu olmadığını ifade etmek gerekir. Yani Osmanlıların fethettikleri Balkan coğrafyasındaki hiçbir halkın dili Türkçeyi etkilememiştir. Örneğin Bulgarcadan Türkçeye geçen sade 5-6 tane kelime vardır ki bu diğer Balkan milletlerinin dilleri için de geçerlidir. Dolayısıyla bu etkinin Balkan coğrafyasında gerçekleşmediğini söylemek gerekir.

Üstkatman Etkisi (superstrat, superstratum) : Bir memleketi fetheden milletin dilinin o ülke topraklarında konuşulan dile etki etmesi meselesidir. Osmanlı'nın Balkan coğrafyasındaki idaresi ve Türk dilinin Balkan milletleri üzerindeki yoğun etkisi, bu sınıflandırmaya verilebilecek en güzel örnektir.

Dillerin etkileşiminin seviyesini ve durumunu yukarıda üç grup halinde özetledik. Türkçenin Balkan dillerine etkisinin sadece üçüncü gruba uygun düştüğü tespit edilmektedir. Yani Türkçe Balkan dilleri üzerinde üstkatman etisi yaratarak Balkan dillerini etkilemiştir. Baskın ve idari gücü altı asır boyunca elinde tutmuş olan Türk idare sistemi ve onun resmi dili olan Türkçe, Balkan coğrafyasında üstkatman etkisi yaparak binlerce kelime, söz dizgesi ve diğer dilbilgisel, gramatikal unsurlar vermiştir

İnsanların topluca bir arada yaşamaları, doğal bir sonuç olarak iletişimi ve dil faaliyetlerini getirecektir. Yan yana gelen iki insan birbiriyle konuşur, birbirinden etkilenir. Aynı şekilde yan yana gelen iki farklı dil de ilk önce birbirini anlamaya çalışır daha sonra yavaş yavaş birbiriyle ilişkiye girer ve birbirinden alışverişe başlar. İşte burada dil etkileşimi başlar. Bugün yeryüzünde başka bir dilden etkilenmeyen, diğer dillerle temasa geçmemiş bir dil yoktur. Dünya dillerinde başka dillerden alınma birçok kelime, kavram, anlam aktarması vardır (Alkaya, 2007: s. 41-53).

III. BÖLÜM

3. TÜRK DİLİNİN BALKAN DİLLERİNE TESİRİ İLE İLGİLİ YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Türkçenin Balkan dilleri ve Güney Slav dilleri üzerindeki etkisi, yüz yıldan daha fazla bir süre bu konuyla ilgilenen araştırmacıların çalışma alanı olmuştur. Başta Slav kökenli araştırmacılar olmak üzere, batılı dilciler bu konuyla yakından ilgilenmişler ve bu alanda birçok çalışma yapmışlardır. Türk dilcilerinin ise bu alanla ilgili çalışmaları, ne yazık ki yeterli sayıda değildir.

Türk dilinin Balkan dilleri ve Güney Slav dilleri üzerindeki güçlü etkisinin bu konunun asıl muhatapları olan Türk dilciler tarafından her yönüyle kapsamlı şekilde incelenmeye muhtaç olduğu aşîkârdır.

Türkçe, alta asra yakın bir süre bu coğrafyada etkili olmuş, her şeyden önemlisi insanlar arasında resmi bir iletişim dili, kültür dili, idare dili olmuştur. Bu yüzden her şeyden evvel dilin bu zenginliğini her yönüyle kapsamlı şekilde araştırmak, Türk dilcilerin asıl sorumluluğudur. Batılı ve Slav dilcilerin bu konuyla yakinen ilgilenmelerinin sebebi; dillerinde, bugün bile yaşamaya devam eden binlerce Türkçe kelimenin yer almasıdır.

Türk dilinin Balkan dilleri üzerindeki etkisi o kadar büyüktür ki, neredeyse etkilemediği, kelime vermediği alan yok gibidir. Bu, Balkan dillerinin morfolojisinde, fonetiğinde, anlambiliminde bile hissedilmektedir (Hачева, 2001: s.10). Türk dilinin Balkan dilleri ve Güney Slav dilleri üzerindeki etkisini inceleyen başlıca önemli bilim adamları ve eserleri şunlardır:

1. Bu konuyla ilk ilgilenmeye başlayan **Franz Miklosich**'dir. 1884 yılında "Doğu Avrupa Dillerindeki Türkçe Unsurlar" "*Die Türkischen Elemente In Der Südosteuropaischen Sprachen (Grichish, Albanisch, Rumunisch, Bulgarisch, Serbisch, Kleinrussisch, Grossrussisch, Polnisch) I-II Halfte, Wien, 1884*" isimli

eserini yazmıştır. Bundan birkaç yıl sonra , “*Nachtrag zu der unter dem gleichen Titel im XXXIV und XXXV Bande der Denkschriften gedruckten Abhandlung, Wien, 1888-1889.*” eserini yayımlamıştır.

Miklosich bu iki çalışmasıyla, Türk dilinin Yunanca, Arnavutça, Romence, Bulgarca ve Sırpçaya vermiş olduğu kelimeleri tespit etmiş, ayrıca kullanışlarını da göstermiştir. Bunun yanında Beyaz Rusya diline, Rusça’ya ve Leh diline vermiş olduğu kelimeleri de incelemiştir. (Поповић,1884: 59).

2. P.Skok, Miklosich’in yapmış olduğu bu çalışmaların, kelimeleri vermesinden ve sınıflandırmasından ileri geçmediğini söylemiştir. Th. E.Korsch, Fr. V. Kraelitz Miklosich’in bu eserleri üzerinde çalışmış ve birçok önemli düzeltme ile birlikte çeşitli eklemelerde bulunmuştur.

3. Bu dönemdeki çalışmalardan biri de **Borche Popovich’in** 1884 yılında hazırladığı “ *Turske i Druge Istočanske Reči u Našem Yeziku*” *Glasnik srp. Uč. Društva*, 59, *Beograd*, 1884. (Dilimizdeki Türkçe ve Diğer Doğu Dillerine Ait Kelimeler) isimli sözlüğüdür (Настева, 2001: s.10). Bu çalışma, Sırp-Hırvat dilindeki Türkçe kelimeleri sınıflandırması bakımından uzun süre alanında önemli ve tek eser olarak kalmıştır.

4. Sırp dilinin ilk sözlüğünü yazan **Vuk Stefanoviç Karacić** (Вук Стефановић Караџић) 1818 yılında yayımladığı “*Sırpça Sözlük*” (Српски Рјечник Истолкован Њемачким и Латинским Ријечма (Караџић,1818). 26.000 madde başı kelimeye yer vermiştir. Karacić, bunların içinden 2.500 kelimeyi Türkçe olarak işaretlemiştir. Karacić 1852 yılında yayımladığı sözlüğün ikinci baskısında, kelimelerin sayısını 47.000 çıkarmış ve Türkçe olarak işaretlediği kelimelerin sayısını da 3.700 olarak vermiştir.

5. Sırp- Hırvat dillerindeki Türkçenin etkisi üzerine çalışma yapan **S.Stachowski** şu eserleri kaleme almıştır: “**Pirot Sırp Ağzlarında Türkçe Kelimeler**” “*Türkische Lehwörter im Serbischen Dialekt von Pirot. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego ML. Prace językoznawcze. Zeszyt 111, Kraków, 1922.*” (Stachowski, 1922), “**Sırp -Hırvat Dillerindeki Türkçe Kelimeler ve Fonetik Özellikleri**” “*Die Osmanisch-Türkischen Lehwörter im Serbokroatischen und Ihre*

Bedeutung Für Die Historische Phonetik Des Osmanisch-Türkischen, FO IV 1963.”,
(Bulgar Dilinde Türkçe Kelimelerin Kronolojisi Üzerine Araştırmalar) “ *Studia
Nad Chronologią Turczyzmów W Języku Bułgarskim, Kraków, 1971.*” (Stachowski,
1963)

6. Sırp- Hırvat dillerindeki Türkçenin etkisi üzerinde çalışan **A. Knežević** yazdığı **“Sırp-Hırvat Dillerinde Türkçe Kelimeler”** “*Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben. (=Veröffentlichungen des Slavisch-Baltischen Seminars der Westfälischen Wilhelms-Universität III, Münster (Wesf), 1962.*” (Knežević, 1962) ve **Sn. Petrović’in (Сн. Петровић)** yazdığı **“Türkçe Kelimelerin Sırp-Hırvat Dilindeki Tarihi Geçmişi”** “*Историјат И Стане Проучвана Турцизма У Српско-Хрватском Језику. Зборник За Филологију И Лингвистику, XXXVI/2, Нови Сад, 1993.*” (Петровић, 1993)

7. 1930’lu yıllarda Danimarkalı **Kr. Sandfeld** Türk-Balkan dil ilişkilerini seçerek şu eserleri yazmıştır: **“Balkanoloji Dilbilimi”** “*Linguistique Balkanique, Paris, 1930.*” (Sandfeld, 1930.) ve **“Balkan Dilbilimi”** “*Balkan Filologien*” çalışmaları. Ayrıca : **“Balkan Dilleri”**, “*Balkanski Yezitsi. Kn’iga O Balkanu, I, Beograd, 1936.*” **“Uluslararası Balkanoloji Etüdleri ve Eleştirileri”** “ *Revue Internationale Des Etudes Balkaniques, I Anne, T. I-II, Beograd, 1934-1935*”

Bu eserler ile **Sandfeld**, Balkanoloji’nin bir bilim dalı olarak ortaya çıkmasını sağlamıştır. Eserlerinde Türkçe kelimelerden bahseden **Sandfeld**, Türkçe kelimelerin Balkan dillerine yavaş yavaş geçtiğini, ayrıca Güney Slav dillerinde var olan Türkçe kelimelerin bir kısmının direkt olarak geçmediğini, başka bir Balkan dili vasıtasıyla alındığını belirtmiştir. Bu konuyla alakalı **Sandfeld** Romencedeki Türkçe kelimelerin Bulgarca, Arnavutçadaki Türkçe kelimelerin ise Sırpça ve Yunanca vasıtasıyla geçtiğini aktarmıştır.

8. 1937-1938 yıllarında **P. Skok’un “Türkçenin Sırp-Hırvat Dillerine Katkısı”** “*Prilozi Proučavanju Turcizma u Srpskohrvatskom Yeziku*” (Skok, 1937-1938.) çalışması görülmektedir. Son derece geniş bir önsöz ve sözlüğe sahiptir. Skok, eserin önsöz kısmında Bosna-Hersek’de Müslüman olmayan halkın dilinde kullanılan 800 Türkçe kelimeyi değişik bir metot ile incelemiştir. Birinci bölüm **“Vokabular”** , ikinci bölüm **“Sırp-Hırvat topraklarındaki Türk antroponim ve**

toponimi”, üçüncü bölüm “ *Türklerin tarihî, sosyal ve kültürel etkisi*” şeklinde hazırlanmış, fakat plânlanan bu üç bölümlük eserin maalesef birinci bölümü olan “*Vokabular*” kısmı basılmıştır.

9. Yine bu tarihlerde **John D. Prince** “ *Surviving Turkish Elements in Serbo-Croatian, Journal of the American Oriental Society, vol. 51, n.3, str. 241-261.*” (Prince, 241-261) eseriyle Sırp-Hırvat dilindeki fonetik bakımından değişikliğe uğramış Türkçe kelimeleri incelemiş ve 300 kelimenin alfabetik dizilişiyle birlikte İngilizce anlamlarını vermiştir.

10. 1939 yılında **Haralampie Polenakovik’in** doktora tezi olarak hazırladığı “ *Turski Elementi u Aromunskom Dijalakti (Odlomak, Predgovor Uvod I Glava X, odelak 2) , Skopl’e, 1939*” (Поленаковик, 1939) (**Aromunskom ağızındaki Türkçe kelimeler**) isimli eseri görülmektedir. Bu çalışmada Polenakovik Aromunskom ağızındaki Türkçe kelimelerin yanı sıra deyimleri de tespit etmiştir.

11. 1957 yılında **Abdullah Şkalyiç’in** “ *Turcizmi u Narodnom Govoru i Narodnoj Knjizevnosti Bosne i Hercegovine. Knjiga I (A-J) , knjiga II (K-Z) , Sarjevo, 1957.*” (**Bosna- Hersek Halk Edebîyatı Ve Halk Dilindeki Türkçe Kelimeler**) (Skaljic, 1957) çalışması görülmektedir. Bu çalışma, Bosna Hersek’te kullanılan Türkçe kelimelerin bir sözlüğüdür. Sözlükte 8000 Türkçe kelime yer almaktadır. Şkalyiç eserin önsözünde Türkçe kelimeler ve onların fonetik değişiklikleri hakkında uzunca bir yazıya yer vermiştir.

12. Şkalyiç’in bu çalışması dönemin Yugoslav oryantalistlerinde ve bütün Türkoloji camiasında büyük ilgi uyandırmıştır. Öyle ki **Fehim Bayraktareviç** “*Abdullah Şkaljiç, Turcizmi U Narodnom Govoru I Narodnoj Knjizevnosti Bosne I Hercegovine, Prilozi, knj. 26, sv. 3-4, str. 334-344, Beograd, 1960.*” (**Abdullah Şkalyiç, Bosna- Hersek Halk Edebîyatı Ve Halk Dilindeki Türkçe Kelimler**) (Bajraktarevic, 1960) isimli eseri kaleme almıştı. **Bayraktareviç** çalışmasında, önemli düzeltmeler yaparak Şkalyiç’in eksikliklerini göstermiştir. Yine **Bayraktareviç**, Şkalyiç’in sözlüğü hakkında yazmış olduğu “ *Prilozi Pročavanju Naših Pozajimici Orientalnog Porekla, Prilozi, knj. 27, sv. 1-2, str. 65-79, Beograd, 1961*” (Bajraktarevic, 1961) isimli eserinde Sırp-Hırvat dilleri üzerindeki Türkçenin etkisi hakkında genel bilgiler vermektedir.

13. Bayraktarević'in yanı sıra Škalyić'in sözlüğü ile ilgili **Ş. Sikirić'in** de çalıştığı görülmektedir. Ş. Sikirić, *“Abdullah Škaljić, Turcizmi u Narodnom Govoru i Narodnoj Knjizevnosti Bosne i Hercegovine, Prilozi za Aorientalnu Filologiju, knj. VIII-IX, Sarajevo 1960.”* (Sikirić,1960) Sikirić, sözlüğün öneminden bahsetmiş, Škalyić'in etimolojik ve semantik açıklamalarına birçok önemli düzeltmelerde bulunmuştur.

Yukarıda gösterilen çalışmalardan da anlaşılacağı üzere, bu eserler Türk dilinin Güney Slav ve Balkan dillerine vermiş olduğu kelimelerin bir sözlüğü mahiyetindeki çalışmalardır. Ancak standart sözlüklerden farklı olarak bu sözlüklerin önsözlerinde birçok bilim adamı, Türkçenin etkisi üzerinde şahsi düşüncelerini belirtmişlerdir.

Leksikoloji, dilin yabancı etkiye en açık alanı olması, alıntı unsurların bu bölümde daha fazla görülmesi birçok araştırmacıyı leksikoloji üzerinde çalışmaya sevk etmiştir. Fakat hiç kuşku yok ki Türk dili Güney Slav ve Balkan dillerinin gramatikal sistemi üzerinde de etkili olmuştur. (Hacreba, 2001)

Türk dilinin bu etkisine **F. Miklosich** ve **P. Skok** da katılmaktadır. Ancak bazı araştırmacılar gramatikal etkinin olmadığını iddia etmiştir. **Miklosich** Türkçenin gramatikal etkisinin şu cümlelerle açıklıyor: *“Die Einwirkung der Türken auf ihre Nachbarn beschrenkt sich nicht auf Wörter, sie umfasst auch die Grammatik und soziale und staatliche Einrichtung”*

Skok da, *“ Türk dilinin Slav dilleri ve Balkan dillerinin gramatikal sistemine etki ettiğine dair hiç kuşumuz yoktur. Sadece bu konuda elimizde malzeme bulunmamaktadır. Bugüne kadar sadece leksikolojik malzeme toplanarak incelenmiştir.”* Ayrıca yine **Skok**, Türk dilinin Balkan dillerinin fonetiği ve morfolojisi üzerindeki tesiri ile ilgili yeterli kaynağın olmaması hakkında şöyle demektedir. *“ Vu l'influence extraordinaire du lexique turc, il se pose la question de savoir si la langue turgue avait la meme lanques balkaniques. Les etudes respectives respectives faisant malheureusement defaut, il est extremement difficile de repondre a cette question”*

Türk dilinin gramatikal tesiri üzerine yapılmış çalışmalar şunlardır: **Franz Miklosich** **“Türkçenin Doğu Avrupa Dilleri Üzerindeki Gramatikal Etkisi”**

“Über Die Einwirkung Des Türkischen Auf Die Grammatik Der Südosteuropaischen Sparchen, Sitzungsberichte, B. CXX, str.I., Wien, 1889.” (Miklosich, 1889) **B. Tsonev**, “**Bulgar Dilindeki Belli ve Belirsiz Formlar**” “*Opredeleni i Neopredeleni Formi vı Bulgarskii Ezik, Sofiya, 1911.*” **N.K. Dimitriev**, “*Ztüd’ı po Serbsko-Turetskomu Yaz’ıkovomu Vzaimodeistviyü, Doklad’ı Akademi Nausk SSSR, 1928.*” (Димитриев, 1928)

Miklosich, çalışmasında Güney Avrupa dillerinde kullanılan bazı Türkçe ekler ve sentaks etkilenmelerinden bahsetmektedir. **Miklosich**, şunları yazıyor: “ *Was die Grammatik anlang, so sind hier einige Erscheinungen der Stamm und Wort bildungslehre und der Syntax zu behandeln.*” **Tsonev**, Türk dilinin Bulgarca fiili üzerindeki tesiriyle alâkalı yazmıştır. Aynı zamanda Türk dilinden çok sık yapılan öykünmelerden de söz etmiştir. **Dimitriev**, Türk dilinden alınmış olan zarflar üzerinde durmaktadır.

Lazar Şaineanu’nun kaleme aldığı “*Înfluenta Orientală Asupra Limbei Şi Culturei I (Întroducerea), II (Vocabularul), Bucurreşti, 1900.*” ve Th. Löevel’in yazdığı “*Elemente Turceşti, Arabeşti Şi Persane În Limba Romana, Constantinople Lipsca, 1894.*” (Şaineanu,1900.) çalışmaları, Türk dilinin Romen dili üzerindeki gramatikal etkisini bütün yönleriyle ortaya koymuştur .

14. Tsonev’in ölümünden sonra **St. Mladenov** redaktörlüğünde basılan **B. Tsonev**, “*İstoriya Na Bulgarskii Ezikı, T. II, Posmırtno İzdaniye Podı Redaktiya Na St. Mladenov, Sofia, 1934.*” (Bulgar Dilinin Tarihi, B. Tsonev’in ölümünden sonra St. Mladenov redaktörlüğünde basılmıştır.) (ЦОНЕВ,1934) isimli bu kitapta, Türk dilinin Bulgar dili ve komşu diller üzerindeki etkisi ayrı bir bölüm halinde incelenmiştir. **Tsonev’in** ayrı olarak yazdığı ve içinde Türkçenin etkisini de gösterdiği “*Bulgarca ve Komşu Dillerindeki Ödünç Kelimeler*” isimli çalışması, “*Bulgar Dilinin Tarihi*” isimli kitabına ölümünden sonra redaktör **St. Mladenov** tarafından bu esere dâhil edilmiştir.

15. Türk dilinin Bulgarca üzerindeki etkisinden, N.K. Dimitriev’in “*Zametki Po Bolgarsko-Turetskim Razgovoram, Doklad’ı Akademi Nauk SSSR, seriya, B 1927, str. 210-215.*” (Dimitriev, 1927) eserinin ilk sayflarında ele almıştır.

16. Kiril Mirçev, “Bulgar Dilinin Tarihi” “*Историческа Граматика На Българския Език, Второ Издание, 1963*” (Мирчев, 1963) isimli eserinde Türkçe alıntılardan bahsetmiştir. Ayrıca **Alf Grannes ve Hayriye Süleymanoğlu’nun** Bulgar dilindeki Türkçe alıntılar hakkında ciddi ve son derece önemli çalışmaları vardır: *Grannes, Alf, Kjetil Rå Hauge, Hayriye Süleymanoğlu, A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, The Institute for Comparative Research in Human Culture, Novus Forlag, Oslo, 2002.* (Grannes, 2002)

17. Yine Alf Grannes’in “*Turco-Bulgarica. Articles in English and French concerning Turkish influence on Bulgarian, Harrassowitz Verlag-Wiesbaden, 1996.*” eseri görülmektedir. (Grannes, 1996)

Grannes kaleme aldığı eserinin önsözünde Türkçenin Balkan dillerine tesiri hakkında Slavistlerin çalıştıklarını ve bundan dolayı yapılan çalışmaların bazı eksikliklerinin bulunabileceğini söylemiştir.

18. Tsvetanka Makedonska’nın (Цветанка Македонска) Bulgar diline geçen Türkçe deyimler konusunda yazmış olduğu , “*Турски Фразеологични Заемки В Българския Език, Български Език XVI, 322-331.*” (Македонска, 1968)

19. Yine Petır Miyatev’in “ *Türk ve Bulgar Dilleri Arasında Çağdaş Dil İlişkileri, XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildirilerden Ayrışım, Ankara, 1968.*” (Miyatev, 1968) çalışması dikkat çekmektedir.

20. Vesela Krsteva’nın doktora tezi olarak hazırladığı ve daha sonra kitap halinde basılan “*Tilkoven Reçnik na Turtsizmite v Bulgarskiya Ezik, Skorpio vi, Sofia, 2003.*” (Bulgar Dilindeki Türkçe Kelimelerin Açıklayıcı Sözlüğü) (Кръстева, 2003) isimli eseri, özellikle 1991 yılından itibaren Modern Bulgar basını ve televizyonunda kullanılan Türkçe kelimeler ile ilgili çalışmadır.

21. 2002 yılında Türkçenin Balkan dillerine verdiği kelimeler ile ilgili Alf Grannes, Kjetil Rå Hauge ve Hayriye Süleymanoğlu’nun hazırladığı “*A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, The Institute for Comparative Research in Human Culture, Novus Forlag, Oslo, 2002.*” Bulgarcada Türkçe Kelimeler Sözlüğünde 7427 Türkçe kelimeye yer verilmiştir. Fakat buradaki kelimeler, Çağdaş

Bulgarcada yer alan Türkçe kelimelerden ziyade ağızlarda, konuşma dilinde ve diğer metinlerde geçen kelimelerin bir araya getirildiği bir çalışmadır.

22. Türk dilinin Yunan diline etkisi P. Louis de Ronzevalle'nin “ *Les Emprunts Turcs Dans Le Grec Velgaire, Journal Asiatique, X s.t. XVIII, Paris, 1911.*” (Ronzevalle, 1911) çalışmasıyla ele alınmıştır.

23. Gustav Mayer'in “ *Etimologischen Wörterbuch der albanesizhen Sprache, Strasburg, 1891.* “etimolojik sözlüğünde geniş bir şekilde incelenmiştir. (Mayer, 1891)

Türkçe unsurları Balkanoloji açısından inceleyen çalışmalar ise şunlardır:

24. Kr. Sandfeld'in şu çalışmaları görülmektedir: “*Linguistique Balkanique, Paris, 1930*” ve “*Balkan Filologien*” , “ *Balkanski Yezitsi Kn'iga o Balkanu, I, Beograd, 1936.*” , “*Revue Internationale Des Etudes Balkaniques, I anne, t. I-II, Beograd, 1934-1935*”. Ayrıca bu konuyla alakalı **T. Kowalski'nin**, “*Türk Dilinin Komşu Dilleri Üzerindeki Tesiri*”, *Ankara, 1934.* (Kowalski, 1934) çalışması ve **O. Spies'in** “*Türkischen Sprachgut im Hindustani*”, *Studia Indologica 21, Festschrift für W. Kirfel, Bonn, 1955.* (Spies,1955) eseri bu alanda yapılan incelemeler arasında gösterilebilir.

Yukarıdaki çalışmalar da göstermektedir ki, Türk dilinin Balkan Slav dillerine ve Slav olmayan diller üzerinde etkisi birçok bilim adamının ilgisini çekerek bu konu üzerinde çalışmaya sevk etmiştir.

25. Türk Dilinin Makedonca üzerindeki tesiriyle alakalı yapılmış en kapsamlı çalışma, Olivera Yaşar Nasteva'nın 1963 yılında doktora tezi olarak hazırladığı ve 2001 yılında Kriste Misirkovski Enstitüsü tarafından kitap halinde basılan , “*Turskite Leksički Elementi vo Makedonskiot Yazik(Makedon Dilindeki Türkçe Leksikolojik Unsurlar), İnstitut Za Makedoski Yazik Kriste Misirkov*”, *Üsküp, 2001,* ” (Настева, 2001) eseridir. Nasteva bu çalışmasıyla Türk dilinin Makedonca üzerindeki geniş etkisini, ayrıntılı bir inceleme metoduyla ele alarak yazmıştır. Eserde yaklaşık 4000 Türkçe kelimenin bir indeksi bulunup her kelime ayrıntılı şekilde sınıflandırılmıştır. Altı bölüm halinde incelenen Türkçe kelimeler, 1. bölümde, “*Türkçe Kelimelere Genel Bir Bakış*” 2. bölümde “*Leksikolojik Alıntılar*”, 3. bölümde “ *Linguistik*

Öykünmeler”, 4. bölümde “ *Türkçe- Makedonca Dil Etkileşimleri ve Karışmaları*”, 5. bölümde “*Türkçe Alıntılarının Fonetik Adaptasyonu ve Türkçe Fonetik Sisteminin Makedon Fonetik Sistemi Üzerindeki Etkisi*” 6. bölüm “*Makedon Dilindeki Türkçe Kelimelerin Morfolojik Adaptasyonu ve Türkçe Alıntılarının Makedon Morfolojisi Üzerindeki Etkisi*” şeklinde incelenmiştir.

26. 1994 yılında üç cilt halinde basılan “Makendon Dilinin Sözlüğü”nü incelemiş olan **Hamdi Hasan** bu sözlükte 3.404 Türkçe kelime tespit etmiş, bunu yazdığı makalesinde “*Bugünkü Makedonca Sözlükte Türkçe ve Türkçeleşmiş Kelimeler. V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, 20-26 Eylül, Ankara, 2004, 1355-1366.*”dile getirmiştir. (Hasan, 2004: s. 1355-1366)

27. Türkçenin Arnavutça üzerindeki etkisini ile alâkalı olarak çalışan araştırmacılardan **Tahir Dizdari**, Arnavutluk’u bölge bölge gezerek birçok kelime ve deyim toplamıştır. Bu çalışma bir sözlükten çok ansiklopedik bir çalışma olarak görülmektedir. Tahir Dizdari’nin bu çalışmaları bilimsel dergilerde yayınlanmıştır. “*Disa Vëzhgime mbi Turqizmat në Shqipe*”, *Konferenca e Parë e Studimeve Albanologjike, 1965, Tiran, 407-409.*(Dizdari, 1965: s. 407-409)

28. Yine **Ekrem Çabej’in** “ *Për një shtresim kronologjik të huazimeve turke në gjuhën shqipe, Studime Filologjike, 4*” (Çabej, 1975) adlı eseri Türkçe kelimelerin Arnavut diline yerleşme süreci ve kronolojisi ile ilgili bir çalışmadır.

29. Türkçenin Arnavut diline etkisi üzerine **Anton Krajni’nin** “*Hymja e Turqizmave në Shqipe dhe Përpykjet për Zëvendësimin e Tyre, Studime Filologjike, XIX (VII), 1.*” adlı çalışması görülmektedir (Krajni,1965).

30. **Norbert Boretzky** yaptığı çalışmada “*Der Türkische. Einfluss auf das Albanische, Teil I, II Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1975*” **Tahir Dizdari’nin** sözlüğünü esas alarak Arnavut diline 4000 Türkçe kelimenin geçtiğini belirtmiştir (Boretzky, 1975).

31. Türkçenin Yunan dili üzerindeki tesiriyle ilgili yapılmış önemli çalışmalar şu şekilde gösterilebilir: **P. Georgiadis’in** doktora çalışması olarak hazırladığı, “*Die lautlichen Veränderungen der türkischen Lehnwörter im Griechischen. Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der philosophischen Fakultät der*

Ludwig-Maksimillian-Universität zu München.” eseri son derece önemli bir çalışmadır (Georgiadis,1977).

32. Kostas Kazazis’in, “*Folk etymology with and without adaptation: some Turkish loanwords in Greek, Folia Slavica, 1981, 4:2-3, 309-316.*” (Kazazis, 1981:s.309-316) ve “*The Status of Turkisms in the Present-Day Balkan Languages, In: Henrik Birnbaum and Speros Vryonis (Eds.), Aspects of the Balkans: Continuity and Change. Contributions to the International Balkan Conference held at UCLA, October 23-28, 1969, 87-116, The Hague: Mouton, 1972.*” çalışmaları. (Kazazis, 1969: s.87)

33. Christina Manouilidou ve Eva Kehayia’ nın birlikte hazırladıkları, “*Lexical access and representation of Modern Greek derived words with the suffix – dzis, Journal of Greek Linguistics, 5 (2004), 81-96*” çalışması. (Manouilidou, Kehayia: 2004, s.81-96)

34. Brian E. Newton’un ise Türkçenin Yunan diline etkisi ile ilgili şu çalışmaları görülmektedir: “*Some Modern Greek-Turkish Semantic Parallelisms, Glotta. Zeitschrift für griechische und lateinische Sprache 40, no. 3-4 (1962)*” (Newton, 1962), “*Spontaneous Geminatio in Cypriot Greek, Lingua. International Review of General Linguistics 20 (1968): 15-57.*” (Newton, 1962), “ *The grammatical integration of Italian and Turkish substantives in modern Greek, Word. Journal of the International Linguistic Association 19 (1963): 20-30.*” (Newton, 1963)

Bugün hâlâ Türkçe kelimeler Yunanca’da yaşamaya devam edip işlevini korumaktadır. Yunanca’da kullanılan tahmini 3000’e yakın Türkçe kelime olduğu bilinmektedir. Güncel sözlüklerde yer alan Türkçe kelimelerin sayısı 3000 olmasa da, halk dilinde buna yakın sayıda Türkçe kelime kullanılmaktadır. Türk dilinin Yunanca üzerindeki etkisi üzerinde yapılmış önemli çalışmalar yukarıda göstermiştir.

35. Türk dilinin Romence üzerindeki etkisi ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. H. Wendt ve daha birçok araştırmacı bu konu üzerinde çalışmıştır. Muammer Nurlu’nun kaleme aldığı “*Romencede Türkçe İzleri, Editura Elvan, 2002, 44-45*” adlı çalışmada Romenceye geçmiş Türkçe kelimeleri ve yapım eklerini

inceleyerek, eserin sonunda kelimelerin bir indeksini vermiştir. Yine tahminlere göre Romecende 3.000'e yakın Türkçe kelime bugün hâlâ kullanılmaya devam etmektedir. (Nurlu, 2002)

Türkçenin Balkanlarda yaşayan Musevilerin diline tesiri ilginç bir konudur. Bu alanda **İsak Moskona'nın** önemli çalışmaları vardır.

36. İsak Moskana'nın çalışmaları : “Джудезмо-Разговорен Език На Балкансото Еврейство. (**Cudezmo- Balkan Musevilerinin Konuşma Dili**) //Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация На Евреите В Народна Република България, Год. 3, Кн. 1, 1968, С. 70-124.” (Исак, 1968: s. 70-124) , “По Някои Въпроси, Свързани С Повторяемостта На Думите, Пословиците И Поговорките На Балканските Евреи.(**Balkan Musevilerinin Deyim ve Atasözlerindeki Bazı Hususlar**) //Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация На Евреите В НР България, Год. VIII, Кн. 1, 1973, С. 105-146.” (Исак,1973:s.105-146) “За Някои Влияния Върху “Джудезмо”-Езикът На Балканските Евреи.(**Balkan Musevilerinin Dili Cudezmo Üzerindeki Bazı Etkilenmeler**) //Годишник; Обществена културно-просветна организация на евреите в НР България, год. XI, 1976, с. 183-205.” (Исак, 1976: s.183-205), “Страници От Езика Жудео-Еспаньол. (**Judeo-İspanyol Dilinden Sayfalar**) //Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация На Евреите В НР България, Год. XX, 1985, С. 149-173.” (Исак, 1985: s.149-173), “Страници От Езика Жудео-Еспаньол. (**Judeo-İspanyol Dilinden Sayfalar**) //Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация На Евреите в НР България, год. XXII, 1987, с. 93-108.” (Исак, 1987: s. 93-108)

Türk dili Balkan Musevilerinin dillerini etkilemiş, birçok kelime, deyim vermiştir. **İsak Moskona** araştırmalarında İbranice köklere gelmiş Türkçe yapımlarını da göstermiştir.

37. Yine Hayriye Süleymanoğlu Yenisoğlu'un Balkan Musevilerinin konuştuğu Cudezmo dilinde görülen Türkçe kelimeler ile ilgili çalışmaları vardır:

“Balkan Yahudilerinin Cudezmo Dilinde Türkçe Alıntılar, Balkanlar'da Türk Kültürü, 3,12-15,Bursa, 1992.” (Yenisoğlu,1992: s. 12-15), “Judezmo, Language of

the Balkan Jews: An examination of Balkan/Turkish influence on the Language of the Sephardim, International Sephardic Journal, Vol. 1, No: 1, 2004/5764, 92-99. (Yenisoy, 2004: s. 92-99)

38. A. Selschev, “*Des trait linguistiques communs aus langues balkanique, Revues des etudes slaves, Belgrad, 1925.*” isimli eserinde Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki etkisini değerlendirirken, Türkçenin Slav dillerine ve Arnavutçaya, Romence ve Yunancadan daha fazla etki ettiğini tespit etmiştir. (Selschev, 1992)

39. Louis Bazin ve J. Feillet “*L’opposition Constatation/Non-Constatation En Turc Et En Bulgare*”, *Zeitschrift für Balkanologie*, 16,1980,s.9-15 (Bazin,1980: s.9-15)

40. Dilaver Berberi’nin doktora tezi olarak hazırladığı “Arnavutçadaki Türkçe Sözcüklerin Fonetik ve Morfolojik Olarak Değerlendirilmesi” isimli eseri: “*Phonological and morphological adaption of Turkish loanwords in contemporary Albanian Geg dialect of Kruja,(Arnavutçadaki Türkçe Sözcüklerin Fonetik ve Morfolojik Olarak Değerlendirilmesi) A synchroni analysis, Diss. Indiana University, 1964(Basılmamış Doktora Tezi)*” (Berberi,1964). Türk dilinin Arnavutça üzerindeki tesirini kapsamlı şekilde ele almaktadır.

41. R. Bernard’ın “*Quinze Mots Bakaniques D’origine Turque*” *Linguistique Balkanique*, 9, 1965, s.81-91 adlı eseri vardır (Bernard, 1965: s.81-91).

42. S.B. Bernstein’in “*Les Langues Turkes De La Peninsula Des Balkans Et L’union Des Langues Balkaniques*”, *Actes Du Premier Congres International Des Etudes Balkaniques Et Sud-Est Europeennes IV. Linguistique, Sofia, 1968,s.73-79* (Bernstein, 1968: s.73-79). Bu çalışma Türk dilinin Balkan dillerine etkisini Balkanoloji açısından ele alması bakımından önemlidir.

43. N. Boretzky’nin “Balkan Dillerindeki Türkçe Kelimelerin Semantik Olarak İncelemesi” “*Ein semantischer Turzismus in den Balkansprachen*”, *Zeitschrift für Balkanologie*, 7, 1969/70, s.16-21 (Boretzky, 1969/70: s.16-21) isimli çalışması.

44. Z. Darasz’ın “*The word-formation of Serbo-Croatian substantives of Turkish origin*”-I, *Folia Orientalia*,1974, 15, s. 119-139 ile II, aynı yer, 1975, 16, s. 193-213 adlı eseri önemlidir (Darasz, 1975: s. 193-213).

45. W. Fiedler’ in Arnavut dilindeki Türkçe kelimeleri ele alan “*Die Pluralbildung Bei Den Türkischen Elementen Des Albanischen*”, *Linguistique Balkanique*,20, 1-2, 1977, s.125-145 (Fiedler,1977: s.125-145) isimli çalışması.

46. V. Friedman’ın “Türkçenin Balkan Slav Dillerine Semantik ve Morfolojik Etkisi” “*On The Semantic And Morphological Influence Of Turkish On Balkan Slavic*”, *papers from the fourteenth regional meeting, Chicago Linguistic Society*, 1978, s.108.-118 (Friedman,1978 s: 108.-118) isimli çalışması ve “Türk Dilinin Çağdaş Makedon Diline Tesiri ve Geçmişi” “*Turkish influence in modern Macedonian the current situation and its general background*”, *Festschrift für Wolfgang Gesemann, Band: 3, 1986, München*, s. 85-108.(Friedman, 1986:s. 85-108.) isimli çalışmaları görülmektedir.

47. P. Georgiadis’in “Yunan Dilindeki Türkçe Kelimelerde Ses Değişiklikleri” “*Die lautlichen Veraenderungen der türkischne Lehnwörter im Griechischen, Diss. München, 1974*” adlı çalışması önemlidir (Georgiadis,1974).

48. Z. Golab’ın “Türkçenin Makedon Slav Ağızlar Üzerindeki Tesiri” “*The influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic Dialects*”, *Folia Orientalia*, 1959, 1, s.26-45 çalışması görülmektedir (Golab,1959: s.26-45).

49. G. Hazai’nin “Türk Dilinin Balkan Slav Dilleriyle İlişkisi”“*Remarques Sur Les Rapports Des Langues Slaves Des Balkans Avec Le Turc-Osmanli*”, *Studia Slavica Academie Scientiarum Hungaricae, Budapest*, 7, 1961,s. 97-138 adlı çalışması (Hazai,1961: s. 97-138).

51. J.J. Kragalott’ın “İvo Andrić’in “Drina Köprüsü” isimli romanındaki Türkçe Kelimeler” *The turkish loanwords in ivo Andric’s Na Drini cuprija, Diss. Ohio State University, 1972* adlı çalışması (Kragalott,1972).

52. Günay Karaağaç, Türkçe Verintiler Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2008

Prof. Dr. Günay Karaağaç'ın uzun yıllar üzerinde çalışarak hazırladığı bu çalışma Türkiyede ve dünyada Türkçenin dünya dilleri üzerindeki tesiri ile ilgili yapılan en önemli çalışma özelliğini taşımaktadır.

Karaağaç, Türkçenin bu etkisini çok güzel bir terimle: “*verintiler*” sözüyle karşılamıştır.

Eser, “Türkçe ve Komşu Diller” başlıklı uzun bir girişten (V-LXVII) ve “Sözlük” başlıklı (1-957) ana bölümden oluşmaktadır. Girişte, Türkçe-Çince, Türkçe-Farsça, Türkçe-Urduca, Türkçe-Arapça, Türkçe-Rusça, Türkçe-Ukraynca, Türkçe-Ermenice, Türkçe-Macarca, Türkçe-Fince, Türkçe-Romence, Türkçe Bulgarca, Türkçe-Sırp-Hırvatça, Türkçe-Lehçe, Türkçe-Çekçe, Türkçe-İtalyanca, Türkçe-Arnavutça, Türkçe-Makedonca, Türkçe-Yunanca ilişkileri ayrı ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır. İlişkilerin tarihçesi, karşılıklı alış verişler, her dil üzerindeki belli başlı çalışmalar değerlendirilmiştir. Sadece sözlük alıntıları değil, “gramerlik alıntılar” adı altında yapım ekleri ve çekim ekleri de örneklendirilmiştir.

Eserin esas bölümünü sözlük oluşturmaktadır. Karaağaç Türkçeden başka dillere giren kelimeleri alfabetik sıraya koymuştur. Her bir kelimenin Türkçedeki anlamları verildikten sonra hangi dillere girmişse sırasıyla onlar da gösterilmiştir.

Söz gelimi *akran* kelimesinin Türkçedeki anlamları “yaşça denk, yaşıt, boydaş, öğür” olarak verildikten sonra Ermenicede aynı anlamda *akran*, Bulgarcada aynı anlamda *yekran*, *ekran*, *akran-in*, Sırpçada *akrân*, *akrâm*, Arnavutçada *ankran*, *akran*, Yunancada *akran*, *akrani*, *akranis* verintilerinin bulunduğu gösterilmiştir. Karaağaç sadece Türkçe kökenli verintileri almamıştır. Kökenleri yabancı olsa da Türkçe kanalıyla giren kelimeler de sözlükte önemli bir yer tutmuştur.

Yukarıda bahsedilen çalışmalar Türkçenin Balkan dilleri ve Güney Slav dilleri üzerindeki tesiri ile ilgili yapılmış en önemli çalışmalardır. Hiç kuşkusuz ki bu konuyla alakalı daha birçok çalışma vardır, fakat hepsini burda göstermek bibliyografik bilgi vermekten ileriye geçemeyeceğinden dolayı alan ile ilgili önemli çalışmaların gösterilmesi uygun bulunmuştur.

IV. BÖLÜM

4. TÜRKÇENİN MAKEDON DİLİNE ETKİSİ

4.1.MAKEDONYA BÖLGESİ TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

4.1.1. Makedonya

Makedonya Cumhuriyeti (*Makedonca: Република Македонија / Republika Makedoniya*) veya kısaca Makedonya, Balkanlar'da yer alan bir ülkedir. Kuzeyde Sırbistan ve Kosova, batıda Arnavutluk, güneyde Yunanistan, doğuda Bulgaristan ile komşudur. Birleşmiş Milletler tarafından 1993 yılında tanınmıştır. Makedonya, 542 yıl Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyeti altında kalmıştır ve birçok Türk izi taşımaktadır.

Bugünkü Makedonya toprakları, tarihte birçok devlet ve imparatorluğun sınırları içinde yer almıştır. Bunlar içinde Roma İmparatorluğu (sonrasında Doğu Roma İmparatorluğu) ve Osmanlı İmparatorluğu, bölgede hüküm süren imparatorluklardandır.

600 yıla yakın süre Osmanlı egemenliğinde kalan bölge, 20. yüzyılda Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'nin en güney kısımlarını oluşturmuştur. 1991 yılında özerk cumhuriyet Makedonya, Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti'nin iç savaflara girdiği dönemde bağımsızlığını ilân etmiştir.

Makedonya Cumhuriyeti'nin tek büyük ırmağı tam ortasından geçen Vardar Nehri'dir. Ülkede yüksekliği 2,000 metreyi geçen 16 dağ bulunmaktadır. En büyük göller Arnavutluk, Yunanistan ve Makedonya Cumhuriyeti'nin kesiştiği noktada bulunan Ohri, Prespa ve Doyran Gölü'dür.

Makedonya Cumhuriyeti çok farklı etnik yapıya sahip bir devlettir. 2002 sayımlarına göre en büyük nüfus 1.297.981 kişiyle Makedonlar'a aittir. Sonraki

dağılım Arnavutlar 509.083; Türkler 77.959; Romanlar 53.879; Sırp 35.939; Boşnaklar 17.018; Ulahlar 9695 şeklinde oluşmuştur. ([http : // tr. wikipedia. org/wiki/ Makedonya _Cumhuriyeti](http://tr.wikipedia.org/wiki/Makedonya_Cumhuriyeti))

Yıl	1953	1961	1971	1981	1991	1994	2002	%
Toplam	1.304.514	1.406.003	1.647.308	1.909.136	2.033.964	2.075.196	2.022.547	100
Makedon	860.699	1.000.854	1.142.375	1.279.323	1.314.283	1.378.687	1.297.981	64.18
Türk	203.938	131.481	108.552	86.591	97.416	81.615	79.959	3.85
Arnavut	162.524	183.108	279.871	377.208	427.313	478.967	509.083	25.17
Çingene	20.462	20.606	24.505	43.125	55.575	47.408	53.879	2.66
Ulah	8.668	8.046	7.190	6.384	7.764	8.574	9.695	0.48
Sırp	35.112	42.728	46.465	44.468	44.159	39.866	35.939	1.78
Boşnak							17.018	0.84
Diğerleri	13.111	19.180	38.350	72.037	87.454	40.079	20.993	1.04

Tablo 1 – Makedonya nüfus dağılımı

4.1.2. Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Makedonya

Sultan I. Murat'ın Çirmen Savaşında Sırp Kralını yenmesi Osmanlıya Makedonya kapılarını açmıştır. 1380'de Vardar'ın sol sahilindeki İştip, 1382'de Manastır ve Pirlepe, 1385 senesinde de Ohri fethedilmiştir. Yıldırım Beyazı döneminde 1392 yılında Üsküp'ün fethiyle birlikte Makedonya topraklarının tamamı Osmanlı'nın yönetimine girmiştir (İnbaşı, 2002: s. 15). Bu fetihle birlikte Üsküp Balkanların en önemli merkezi ve stratejik üssü olmuştur.

4.1.3. Makedonya Topraklarının İskânı

Osmanlı'nın Balkan coğrafyasında uyguladığı en önemli politikalardan biri de "istimalet" politikasıdır. Gayrimüslim halkın can ve mal güvenliğini güvence altına alarak din serbestliği tanıyan, feodal bağımlılıklardan kurtaran bu sistem, Osmanlı'nın Balkanlardaki en önemli politikasıdır. Rumeli'ye iskân edilen Türkler hakkında ilk kayıtlar 1357 yılında aittir. Bu tarihlerdeki kayıtlar iskânların plânlı şekilde başladığını ve devam ettiğini göstermektedir. Yine 1400 yılındaki kayıtlarda Saruhan Beyliği'nden Türkmen konargöçerlerinin tuz yasağına uymadıkları için Filibe'ye

iskânları yapıldığından bahsedilmektedir. XV. ve XVI. yüzyıllara ait tahrir defterlerinden de bu dönemler arasında iskânların Rumeli'nin muhtelif yerlerine devam ettiği bilinmektedir. Rumeli'ye iskân edilen Türkler ağırlıklı olarak Makedonya, Bulgaristan ve Yunanistan topraklarına iskân edilmişlerdir. Bugün dahi bu yerlerde yaşayan Türkler, iskân neticesinde gelen Türklerin torunlarıdır ve bu kültürü devam ettirmektedirler (Karpaz, 2003: s. 14) .

Rumeli'ye iskân edilen Yörük grupların kayıtlarda isimleri belirlenmiştir. Naldöken, Tanrıdağı, Selanik, Ofçabolı, Vize ve Kocacık Yörükleri bu Yörük grupları içinde en iyi bilinenlerdendir (Gökbilgin,1957: s.55-92) . Osmanlının iskân politikası çerçevesinde Rumeli'ye yerleştirilen Türkler stratejik merkezlere, geçiş güzergâhlarıyla önemli kavşakların bulunduğu noktalara adapte edilmiştir. Tuna, Meriç ve Vardar nehirlerinin vadi ve düzlükleri yerleşimin sık olduğu en önemli yerlerdir (Halaçoğlu, 2002: s.9) .

Yıldırım Beyazıt zamanında (1397) Rumeli'ye kitleler halinde göç yaşanmış, Türkmen grupları, Üsküp ve Teselya bölgelerine yerleşmişlerdir. Zamanla bu göçler artarak hızlanmış, bunun neticesinde Üsküp Balkanların en önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir (Alp,1989: s.40).

İlk iskân hareketlerinden sonra Rumeli'deki sahil kasabalarına ve büyük yerleşim yerlerine Anadolu'da şehir hayatına alışmış halk göçe teşvik edilmiştir.

4.1.4. Makedonya Coğrafyasında Kullanılan Diller

Osmanlı döneminde Balkan coğrafyasına bakıldığında, genel olarak yedi dilin ağırlıkta konuşulduğu görülmektedir. Balkan yarımadasının batısında baskın bir Sırp-Hırvat, doğuda Bulgarca-Makedonca dilleri konuşulmaktaydı. Yunanca Balkanlarda az sayıda kişi tarafından konuşulmasına rağmen kültürel olarak ağırlığı olan bir dildir.

Yine Balkanlarda daha dar alanda diğeri Slav dillerinden etkilenmeden kendini korumuş dillerden Arnavutça ve Romence konuşulmaktadır. Judeo-İspanyolca (Ladino), Aruman dili ve Çingenece, Balkanların geneline dağılarak parça parça

konusulan dillerdendir. Osmanlının Balkanlara gelmesiyle birlikte devlet otoritesi sağlamlaşacak ve yarımadanın en önemli Türkçe olacaktır (Lory, xxx:s. 291) .

Makedonya toprakları incelediği zaman birçok farklı unsuru içinde barındırdığı görülecektir. Türkçe Makedonya coğrafyasında XVIII. yüzyılın en etkili dili konumunda olup Bulgarca ve Makedonca, Türkçeden sonra gelmektedir. Güney Slav dillerinden olan Bulgarca ve Makedonca Türkçeden çok fazla etkilenmiştir (Hendriks,1976: s.1).

Makedonca Slav milletin ilk edebî dili olmasına karşın çeşitli siyasi çatışmalar neticesinde Bulgar ve Sırp tarafından kabul edilmemiş sürekli çatışma konusu yapılmıştır (Paul ve Cubberley, 2006: s.68). Makedonlar 1794-1840 tarihleri arasında önemli mücadeleler vererek helenize olmaktan kurtulmuşlardır. Ortak bir mücadele içinde olan Bulgar ve Makedonlar bu davalarında ortaklaşa hareket etmişler ana dillerinin Bulgarca olduğunu söylemişlerdir. Bulgar Eksarhlığının kurulmasıyla 1870-1912 Bulgarlar Rumlara karşı elleri güçlenmiştir. Bu tarih dönüm noktası olmuş ve Bulgarca ve Makedonca ayrımı yapılmıştır. 1903 yılında Krste Misirkov Sofya’da yayınladığı "*Za Makedonskite Raboti*" isimli çalışmasıyla Makedon dilinin sistemini ve yapısını orataya koyacaktır. Bu kitap Makedonya’da büyük bir bilinç uyandıracak Makedon kimliğine ve diline sahip çıkılmaya başlanacaktır (Friedman, 2002: s.250) .

Bu kadar farklı dil ve kültür içinde beş asır Osmanlı yönetiminde kalan Balkanlar Türkçenin dengeyi kurma ve farklı halkları kaynaştıran bir "lingua franca" gibi işlev gördüğü hiç şüphesizdir. Dünyanın yaşayan en köklü dillerinden olan Türkçe, derin bir tarihî geçmişe sahip olduğu gibi son derece geniş bir coğrafyaya da yayılmıştır. Bu geniş coğrafyada güçlü devletler kuran Türkler komşularına yeni şeyler öğrettikleri gibi kendileri de yeni şeyler almışlar ve etkilenmişlerdir. Bu alışverişler sırasında hiç şüphesiz en fazla etkilenen dil olmuştur. Neticede Türkçe zengin bir söz alışverişinde bulunmuştur (Karaağaç, 2008: s.19).

4.1.5. Türkçenin Makedonya Coğrafyasında Kullanılan Dillere Etkisi

Dil alışverişlerinin en fazla görüldüğü yerler insan ilişkilerinin sık yaşandığı yerlerde ortaya çıkar. Balkan coğrafyası, dil alışverişleri için en uygun ortamlardan biri olmakla birlikte, Osmanlı döneminde Makedonya bu ilişkinin en sık yaşandığı

yerlerin başında gelmekteydi. Aynı mekânları paylaşan birçok etnik unsur Türkçeyi daha küçük yaşlarda öğrenmekte ve konuşmaktaydı (Lory, : s. 297) .

Özellikle devlet yönetimiyle doğrudan ilişkisi olan muhtarlar, yöneticiler, din adamları vb. idareci sınıflar Türkçeyi gayet iyi bilmekte ve kullanmaktaydı. Çünkü hitap ettikleri insanların istek ve dileklerini üst makamlara bu şekilde daha rahat aktarabilmekteydiler (Lory, : s. 300) .

Makedonya sınırları içinde çeşitli gruplar Türkçeyi öğrenip konuşurken bazı kesimler çeşitli sebeplerden dolayı Türkçeyle ilişkileri uzak kalmıştır. Uzak dağ köylerinde yaşayan halk buna örnek olarak gösterilebilir (Lory, : s. 301) .

Arnavut, Pomak ve Boşnakların Müslüman kültür ve dairesinden olmaları onları birçok alanda Türkçe ile yakınlaştırmış, Türkçeyi daha rahat öğrenmelerini sağlamıştır.

Makedonya'da yerli halkın pazar, çarşı, panayır gibi yerlerde en fazla ihtiyaç duydukları dil Türkçeydi. Bu ortamlar Türkçenin pratiğinin yapıldığı, en azından beş altı cümlemin kurulmasının mecburi olduğu yerlerdi. Türkçe ortak iletişim dili olmasının yanında bu coğrafyadaki bir çok milleti bir araya getirme görevi de üstlenmiştir.

Özellikler zanaat grupları, ticaret, çarşı ve esnafların kullandığı kelimelerin çoğu Türkçe idi. Türk müziğinin zenginliği ve çeşitliliği Balkan coğrafyasının sakinleri tarafından benimsenmiş, birçok Türkçe şarkı dilden dile dolaşmıştır. Türkçe şarkıların Türkçenin sevilmesinde ve öğrenilmesinde önemli katkıları olmuştur (Lory, : s. 301-303) .

4.1.6. Makedonya'da Türkçenin Yerleşmesi

Türkçenin Balkan coğrafyasındaki etkisi ve varlığı Osmanlı ile başlatılsa da Osmanlıdan çok daha önce Balkanlara gelmiş Türk boylarının varlığı ve etkisi tarihi bir gerçektir.

Bu konuda Abdullah Skaljić "*Turcizmi u Srpkohırvatskom Yeziku*" isimli eserinde şöyle diyor; "*Bazı bilim adamları Türk sözlerinin Balkanlarda ve özellikle*

Slav dillerinde yerleşmesini Osmanlı Türklerinin bu yerlere gelmelerine bağlamasına rağmen, reddedilemeyen bir gerçek vardır ki o da Osmanlılardan önce Türk milletlerinin etkisinin bu dillerde mevcut olmasıdır. Bilindiği gibi Avarların Panoniya adlı geniş ovaya gelmesinden ve bunların Balkan toplumları ile ilişkiye girmesinden itibaren bazı Türk-Tatar etkilerinin Balkan dillerinde iz bıraktıkları görülmüştür." (Skaljic, 1995: s.4-5)

Avar, Peçenek, Oğuz, Kuman ve diğer Türk boyları Osmanlıdan önce Balkan coğrafyasına gelmişler, gerek Slav dillerine gerekse yer adlarına tesir ederek onların zenginleşmesini sağlamışlardır. Balkanlarda birçok yer, dağ, nehir ismi Türkçedir. Büyük zorlamalara rağmen Türkçe isimler değiştirilmek istense de halk zihninde yer edinen kelimeler asırlarca kullanılarak günümüze kadar gelmişlerdir. Vardar nehri Çar Duşan'ın Chrysovuly adlı belgelerinde "Velika" (Büyük) şeklinde geçse de Balkanlarda ki bütün Slavlar bu nehre Vardar demektedir (Tufan, 1995: s.4-5). Osmanlılar Balkan coğrafyasına geldikleri zaman beraberinde asırlarca biriktirilmiş yoğun bir kültür birikimi, medeniyet ve bu coğrafya için yeni olan bir din ile birlikte etkileri bugün bile takip edilen dil zenginliği getirmişlerdir.

Osmanlının Balkan coğrafyasını idaresi sırasında bütün Balkan dilleri Türkçenin hoş ve zengin yapısıyla kaynaştı. Ayrı mezheplere ve ayrı dilleri konuşan Balkan milletleri aralarında Türkçenin kaynaştırıcı ve birleştirici vasıtasıyla iletişim kurdular. Türkçenin bu uzun asırlar boyunca Balkan dilleri tarafında kabul görmesi, onun bir itibar dili bir ihtiyaç ve prestij dili olmasından ileri gelmektedir. Bu dönemlerde Türkçeden Balkan dillerine binlerce kelime geçmiş ve kalıcı şekilde yerleşmiştir (Vucinich, 1968: s. 237) .

Türkçenin Balkan dillerine tesiri ile ilgili önemli araştırmalar yapan Hırvat Dilbilimci Petar Skok, çalışmalarının sonucunda Osmanlı medeniyetinin Balkan milletleri tarafından hiçbir zor kullanılmadan, isteyerek benimsediğini ilk olarak ispat etmeye çalışmış kişidir (Morina, 2004: s.2134) .

1935'te Skok: *"Balkan Yarımadasında Osmanlı dilinin yayılmasıyla meşgul olan herkes Türk etkisinin son derece yoğun olduğunu ve dil terminolojisinde ifade edildiği şekliyle manevî ve maddî uygarlığın bütün kollarını kapsadığını kabul etmekte birleşirler... Araştırmam Balkanlardaki 500 yıllık egemenliği sırasında*

Türkçe 'nin önemini açıkça ortaya koymaktadır.” demektedir (Koloğlu,2002: s.511).

4.2. MAKEDON DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ

4.2.1. Türk Dili ile İlk Temaslar

Türk dili ve kültürünün Makedonya coğrafyasındaki ilk temasları Osmanlıdan önceki asırlara dayansa da eldeki kayıtların azlığından dolayı bu temasın 1392 yılından Üsküp’ün Osmanlı tarafından fethedilmesinden itibaren başlatılabilir.

Askerler ve bu çevrede görev yapan meslek grupları, Türkçenin Balkan coğrafyasına taşınmasında önemli görevleri olmuştur. Balkan topraklarında yaşayan halk, ilk olarak Türkçenin sesini bu şahsiyetlerden duymuş ve öğrenmiştir.

Askerlerden önce Balkan coğrafyasına gelen dervişleri de göz ardı etmemek gerekiyor. Son derece önemli olan bu şahsiyetler kurdukları tekkelerle bir nevi kültür diplomasisi yapmışlar, Türkçeyi askerlerden önce bu coğrafyada yaymışlardır (Ocak, 2002: s.31) .

Bazı araştırmacılara göre Osmanlı ordusundaki mehteran takımının söylediği marşlar Balkan milletlerinde büyük etki yaratmıştır (Начева, 2001: s.18) .

4.2.2. Türkçe Alıntılarının Makedon Dilinde Görülmeye Başlaması

Türkçe alıntılarının Makedon dilinde görüldüğü ilk kaynaklar, Makedonca yazılmış dinî metinler ve kitaplardır. “*Psaltir*” dedikleri bu dinî metinleri kapsamlı olarak incelenmeye mecburdurlar. Türkçe kelimeler ilk defa bu dinî metinlerde görülmektedir. XV.yüzyılda Makedonya sınırları içinde yazılmış dinî metinlerde az da olsa Türkçe kelimelere rastlanmaktadır.

Türkçe kelimeler Makedonca halk diline daha önce geçtiğini ve daha sonra bunların yazı diline yansıdığı tahmin edilmektedir. Bu dönemde konuşma dilini yansıtacak bir eser ele geçmediği için bu konuda kesin bir şeyler söylemek zordur (Настева, 2001: s. 18) .

4.2.3. Yazılı Dildeki Türkçe Alıntılara Bakış

Yazılı dildeki Türkçe kelimeleri ilk defa resmi kayıtlara göre 1469 yılında yazılmış olan Vladislav Gramatik'in "*Derlemesinde*" görülmektedir (İvanov, 1970: s. 136) . Bu kelimeler şunlardır: *amir* [амир] < *emir*, *beg* [бег] < *bey*, *mahala* [махала] < *mahalle*, *musromanski* [мусромански] < *müslüman* (ile ilgili)

Ancak bu tarih çok daha gerilere çekilebilir. Bu yüzden Makedonya coğrafyasındaki Kilise kütüphanelerinin sistemli bir incelemeye tabî tutulmasına ihtiyaç vardır. Bu dönemlerde yazılmış dinî eserler hakkındaki incelemeler maalesef çok azdır.

XV. yüzyıldan sonra yazılmış dinî eserlerin ve çeşitli el yazmaların sayısı arttığı için Türkçe kelimeleri yazılı eserlerde daha rahat takip edilebilir.

XVI. yüzyılda Makedon dilinde görülen Türkçe unsurlar, ağırlıklı olarak eşya ile ilgili kelimelerden oluşmaktadır. Bu, Türk dilinin şehir hayatında, ticaretle ve çarşıda etkili olmaya başladığının bir kanıtıdır.

XVIII. yüzyılda Türkçe unsurlar artarak kullanılmaya devam etmiştir. Türkçe kelimeler ayrı ayrı kaynaklarda ve belgelerde son derece dağınık bir şekilde görülmektedir. XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Türkçe alıntılar antolojilerde, eğitici kitaplarda, biyografilerde ve dinî eserlerde takip edilmektedir. Türkçe kelime ve unsurlar XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başında kullanım bakımından zirve dönemine ulaşmıştır (Настева, 2001: s. 19).

XVIII–XIX. yüzyıllarda Türkçe unsurların topluca, konuşma dilinden yazı diline dâhil olmuşlardır. XIX. yüzyıl yazılı dili, Türkçe unsurlar ile dolup taşmıştır. Gerek konuşma dilinde gerekse yazı dilindeki Türkçe unsurların kullanımı XIX. yüzyılda zirveye ulaşmıştır. Bu asırda yazılmış halk eserlerinde ve yazarların

kullanmış olduğu dilde büyük miktarda Türkçe kelimelerin yanı sıra kelime grupları, deyim ve öykünmeler de yer almaktadır.

XIX. yüzyılda Türkçe unsurların yazılı dilde fazla görülmesinin sebebi, bu unsurların çok erken dönemlerden itibaren canlı dilde kullanılmış olmaları, halk dili ve yazı dili tarafından benimsenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca çarşı kültürü dolayısıyla zanaat ve ticaretin gündelik hayatta önemli rol oynaması, birçok Türkçe unsurun alınmasına yol açmıştır.

Türkçenin bu son derece büyük ve zirve etkisinden sonra, XIX. yüzyıl sonlarına doğru Türkçenin etkisi giderek azalmıştır. Türkçe unsurlar, bu tarihten sonra ikinci plânda kalmış, birinci plânda ise Makedonca kelimelere öncelik tanınmıştır (Настева, 2001: s. 20) .

Bahsi geçen gelişmenin sebebi, Balkanlarda birçok Slav topluluğunun bağımsızlık mücadelesiyle birlikte, kendi dillerine ve topraklarına duymuş oldukları bağlılıktan ileri gelmektedir. Bu etki en çok leksikolojik alanda görülmektedir. Soyut kelimelerin yerleri Slav dillerinden, dinî metinlerden alınan unsurlar ile değiştirilmiştir. Fakat Türkçe unsurların Slav unsurlarıyla değiştirilmesi yavaş ve zamanla oluşmuştur.

Bunun birden, hızlıca olması mümkün değildi. Hatta ilk dönemlerde Türkçe unsurlara karşılık alınan yabancı Slavca kelimelerin açıklaması da Türkçe kelimelerle yapılmıştır. Ayrıca, yeni Slavca kelimelerin tanımlanmasında kullanılan Türkçe terimler de hiç az değildir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgede zayıflaması ve bunu takip eden gelişmeler sonucunda, Türkçe unsurların kullanışı azalmıştır. Ayrıca İmparatorluğun çöküşü ile beraber devlet organlarının ve Türk nüfusunun azalması da bu durumu hızlandırmıştır. Askerlik, savaş ve devlet yönetimi gibi birçok alanda kullanılan terimler, Osmanlı'nın bölgeden çekilmesiyle birlikte kullanımdan düşmüş ya da azalmıştır (Настева, 2001: s. 23).

4.2.4. Türkçe Alıntılarının Bazı Özellikleri

Makedon diline geçen Türkçe kelimelerin, Türk ağızlarından ve şehirde kullanılan Türkçe vasıtasıyla geçtiği söylenebilir. Makedon dilindeki Türkçe kelimelerde görülen Rumeli ağızları özellikleri bunun en iyi kanıtıdır. Osmanlı idaresi döneminde Balkanlarda oturmuş bir şehir kültürü olsa da ağırlıklı olarak Türk nüfusun yaşadığı yerler, kırsal yerleşimlerdir.

Sözelimi: *aferin, eczadjiya, zarzavat, komar, sefte, fira* kelimeleri halk dilinde kullanıldığı gibi alınmıştır. Oysa edebî dilde *aferin, eczacı, zerzevat, komar, siftah, firu* şeklinde geçer. Edebî dildeki şekiller tercih edilmemiştir. Ancak edebî dilden geçen kelimeler de vardır. Özellikle devlet görevinde çalışan memurların ve yüksek zümrenin dilinden alıntı kelimeler de geçmiştir. Bu yüksek ve okumuş zümrenin Türkçe kelimelere karşılık Arapça ve Farsça kelimelerin tercih edildiği görülmektedir.

Makedon dilinde görülen bazı örnekler: *mahsul = bereket, zebze = zarzavat, behane = mahana, meyva = emiş, izmetçiya = izmika*

Makedon dilinde daha çok Türkçenin halk dilinden gelen kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek zümre ve edebî dilden girenler nispeten daha azdır.

Makedon diline gerekli gereksiz o kadar Türkçe kelime geçmiştir ki, onların direkt olarak Makedoncaya girdiğini söylenirse mübalağa yapılmış sayılmaz. Öyle ki kullanımdan atılan büyük miktardaki Slavca kelimenin yerine uygun anlamlardaki Türkçe unsurlar getirilmiştir.

Kelimelere arasında soyut veya somut ayrımı yapılmamıştır. Bu büyük değişiklikler konuşma dilinde ve yazı dilinde de görülmektedir. Dinî metinlerde, halk edebiyatı eserlerinde Türkçe unsurlara çok sık rastlanır. Ancak buna rağmen, Türklerin getirmiş oldukları yeni unsurlar, Slav kelimelerine karşılık değiştirilenlerden kat kat fazladır (Настеба, 2001: s.32) .

4.2.5. Türkçe Alıntılarının Genişlemesi

Türkçe alıntılarının genişlemesi söz konusu olduğu zaman bu genişleme ve yayılma büyük oranda Türkler tarafından yapılmış olsa da diğer milletlerin buna katkısı yadsınamaz. Çünkü bir Hırvat, bir Sırp veya Makedon da Türkçe biliyor ve konuşuyordu.

Türkçe kelimelerin yayılmasını sağlayan yollar çok çeşitlidir. Türkler, bilindiği gibi asker bir millettir. Balkanlara da bu kimlikleri ile gelmişlerdir. Feth edilen topraklarda yaşayan halkla ilk temasta bulunan Türk askerleri olmuştur. Söylenebilir ki, Türkçe unsurların ilk yayıcıları Türk askerî şahsiyetleri olmuştur. Bunun yanında halk tabakasından her türlü insan grubunun buna katkı sağlamıştır (Hacreba, 2001: s. 28).

Osmanlı'nın Balkan hâkimiyetini tamamlaması sonucunda, ordunun yanı sıra devlet teşkilâtı da yerleşmeye başlamıştır. Türk yönetim sistemi, Balkanlardaki Türk hâkimiyeti için son derece önemli rol oynamış, yönetim sistemi ve hukuk terminolojisinin yerleşip yayılmasını sağlamıştır.

Fakat resmi kanallarla (askeriye, devlet teşkilâtı) giren sınırlı sayıdaki unsurların yanında, Türk halkıyla temas sonucunda geçen kelimelerin miktarı daha fazladır.

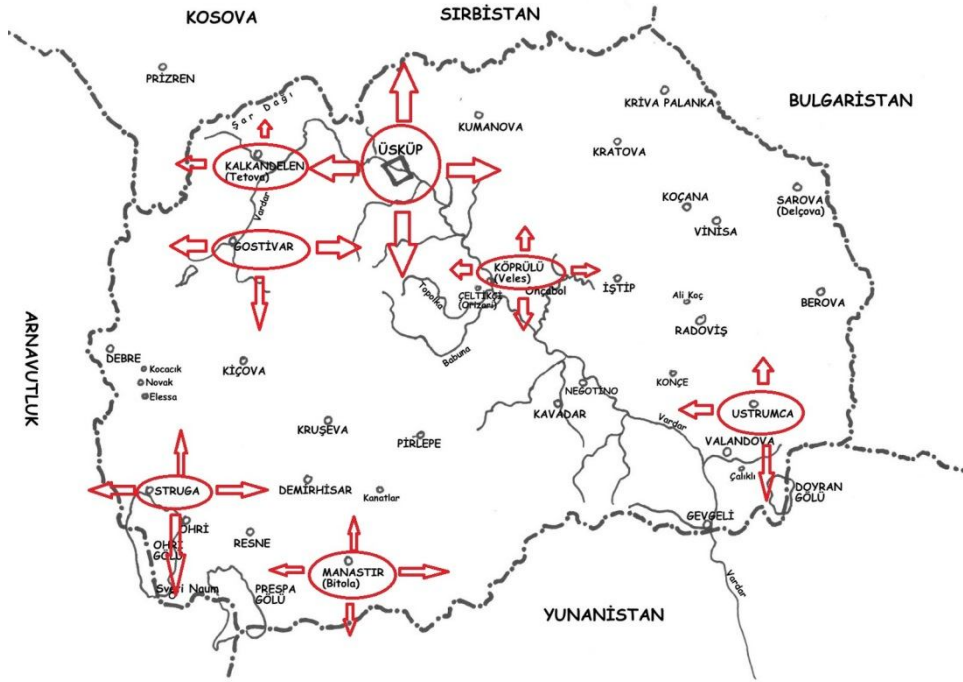
Ordunun başarı sağlaması ve devlet yönetiminin yerleşmesinden sonra bu topraklara Anadolu'dan getirilen Türkler iskân edilmiştir. Başta büyük yerleşim yerlerine olmak üzere köylere de Türk nüfusu iskân edilmiştir. Özellikle köylerdeki halkın Türkçe kelimelerin yayılmasında payı büyüktür. Zamanla yeni çiftlikler, köyler ve hatta kasabalar kurulmuş, buralara Türkler yerleşmiştir.

Türkçe kelimelerin yayılmasında Slav kökenli devlet görevlileri, tüccarlar ve öğrenciler de katkı sağlamıştır. Bunun yanında çeşitli sebeplerden dolayı orduya katılan Slav kökenliler de vardı. Bu sebeplerden biri de vergi ödememe koşuluyla. Yine aynı sebeplerden bazı Slav grupları İslâm dinini seçmişlerdi. Böylece Türk ordusunda hizmet eden ve İslâm dinini seçen Makedonlar, Türkler ve Türk diliyle temasa geçiyorlardı.

Türkçe unsurların genişlemesinde, çarşı ve çarşı etrafında gelişen ticaret ve zanaatların önemli katkıları olmuştur. Bu meslekler Türklerin elinde olduğu kadar, Müslüman olmayan milletlerin de elindeydi. Yaptıkları işten dolayı Türkçeyi bilmek zorundaydılar. Gerek şehirde yaşayanlar gerekse köyde yaşayanlar günlük hayatta doğrudan çarşıya bağlı olduklarından, bu çevrede oluşan Türkçe kelimeleri dillerine almışlardır.

4.2.6. Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler

Türk dilinin ve kültürünün yayıldığı merkezler söz konusu olduğu zaman, burada hiç kuşkusuz şehirlerin yeri son derece büyük yer tutar. Türklerin önemli bir kısmı şehirlerde yaşamakta, hayatlarını burada devam ettirmektedir. Üsküp, Kalkandelen, Gostivar, Köprülü, Ustrumca, Ustruga gibi merkezi şehirler ve önemli ticaret yollarında bulunan merkezler Türkçenin yayıldığı merkezlerdir.

Tablo 2 – Türkçenin yayıldığı merkezler

Türkçe kelimeler, şehirlerden kırsal kesimlere doğru çeşitli yollarla yayılmışlardır. Bugün Makedonya'nın kırsal kesimlerinde kullanılan Türkçe kelimelerin dönemin şehir hayatında kullanılan kelimelerden oluşması, bu unsurların şehirden taşraya genişlediğinin delilidir.

Dönemin şehir hayatında kullanılan giysi, ev eşyaları, dinî ve diğer alandaki kelimelerin köylerde kullanıldığı tespit edilmektedir. Ancak buna rağmen belirtmek gerekir ki; köy hayatı ve tarım alanından geçen Türkçe kelimelerin sayısı şehir çevresinden yayılan Türkçe unsurlardan çok daha azdır. Bundan anlaşılmaktadır ki şehirler Türkçe kelimelerin yayılmasında önemli görevler üstlenmişlerdir (Настева, 2001: s. 28) .

4.2.7. Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı

Türkçe kelimeler genel olarak Makedonya coğrafyasının her bölgesinde görülmektedir. Hangi bölgede ne kadar sıklıkta görüldükleri ayrı ve teknik bir konudur. Şehirlerde insanların kullandığı dilde köyde kullanılanlardan daha fazla Türkçe kelime geçmektedir (Skok,1937-1938: s.34) .

Şehirlerin yanında Türklerin daha fazla olduğu yerleşim yerlerinde, ulaşımın elverişli bulunduğu bölgelerde Türkçe unsurların kullanımının arttığı görülmektedir. Ulaşımın zor olduğu yerleşkeler ile yüksek dağ köylerinde Türkçe unsurların etkisinin ve kullanımının azlığı dikkat çeker (Настева, 2001: s. 29).

4.2.8. Türkçe Alıntılarının Kaderi Hakkında

Balkan harbinden sonra Makedonya altı asır süren Osmanlı idaresinden çıktı. Balkan harbinden çok daha önce Osmanlı-Rus Harbi (1877-1878) yıllarında Makedonya’da milliyetçi akımlar çoğalmış ve bu ister istemez dile de yansımıştır. Milliyetçilik akımlarının artması ve Makedonların kendi dillerine ve milli değerlerine sahip çıkmaları sonucunda, Osmanlı’nın aleyhine olan birçok gelişme yaşandı. Makedonlar, hızla kendi tarihlerine ve dillerine sahip çıkmaya başladılar. Dillerinin yazılı kaidelerini oluşturmaya başlayıp, standart bir yazı dili oluşturdular. Bunları yaparken, Türkçe unsurları dillerinden atma yolunu seçtiler. Fakat asırlarca Makedoncanın bir parçası olmuş Türkçe kelimeleri bir çırpıda dillerinden atmaları mümkün olmayacaktı. Bununla beraber ilk savaş yıllarında çıkan gazetelerde Türkçe unsurların kullanıldığı görülmektedir (Настева, 2001: s. 24).

4.3.MAKEDONCADAKİ TÜRKÇE KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI

Makedon diline geçen Türkçe kelimelerin sınıflandırılması, dil araştırmaları ve ilgili dilin tesir alanlarının tespiti bakımından son derece önemlidir. Yapılan ayrıntılı sınıflandırmayla Türkçenin etki alanının genişliği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Makedonca kelimelerin sınıflandırılmasında Nasteva'nın metodunu kullandık. Son derece ayrıntılı bir sınıflandırma yapmış olan Nasteva, Türkçenin tesir ettiği alanlarını, hangi alanlara kelimeler verdiğini rahatlıkla görme olanağı sunmaktadır.

Makedoncaya sözcük bazında geçen Türkçe kelimeler Makedon milletinin XIV-XIX. yüzyıllar arasında ekonomik-kültürel gelişmesi ve tarihî-kültürel gelişiminin bir yansımasıdır. Türkçe en büyük etkiyi Makedon leksikolojisi(sözcük bilim) üzerine yapmıştır.

Türkçe kelimelerin Makedon dili üzerindeki etkisini daha iyi görmek ve incelemek için bütün leksikolojik malzemeyi ayrıntılı şekilde inceledik.

4.3.1. TABİAT

4.3.1.1.Meyve

емиш < yemiş, мејва < meyva, бавча < bahçe, емишлак < yemişlik, турфанда < turfanda, кѐрез < çerez, бадем < badem, лимон < limon, портокал < portakal, portakal, урма < hurma, унап < hünnap , кајсија < kayısı, мушмула < muştula, шефтелија < şeftali, дуд < dut, карадуд<karadut, авајлија < ayvalı, ак < ak, оламанка < alaman, мајош < mayhoş, мискет<misket, мислинка < misk, гул јаболко < gül elması, бунарка < bınar, демирка < demir, дервишка, дервичка < derviş, карапаша < karapaşa , лимонка < limon, пашалма < paşa elması, пашаелмон < paşa elması, синан, синанка < sinan, хасанкалфа<hasankalfa, сулејманбеј<süleymanbey, сенабија<sinobi, калканделе<kalkandele elması, памук ауваси < pamuk elması, шефтелија < şeftali

кантарармут, кантарка < *kantar armudu*, бегарма, бегрма < *bey armudu* ;
 караманка < *karaman* ; шалганка шалгонка, шогланка < *şalgam*, ексар,
 ексерка < *akser*, кадиоғли < *kadioğlu*, кутзамли-арлија, каргабурни < *karga burnu*,
 арманармуди < *harman armudu*, афуз, афузали < *hafiz, hafiz ali*, чавуш < *çavuş*
üzümü, резакџа < *razakı*, миск, мискет, мискеџ < *misk*, каданпармак < *kadın*
parmağı, јеребасмас < *yere basmaz*, асма < *asma*; чардаклија < *çardak*, салкам
 < *salkım*, зерде-лија, зерзелија < *zerdali*, болурма, булурма < *bulurma* (*bir cins*
siyah erik), џанка, џенарика, џанериџи < *caneriği*; балка < *bal* (*bir cins erik*) ,
 ошафка < *hoşaf*, кушкџези < *kuş kirezi*, пашаџези < *paşa kirezi*, ашлама <
aşılama, калем < *kalem*, накалемува, калемење < *aşılatak*, чурук < *çürük*, чикма
 < *çikma*.

4.3.1.2. Sebze

зарзават < *zarzavat*, бавча < *bahçe*, авуч < *havuç*, бакла < *bakla*, бамја <
batya, боранија < *borani, burani*, безеље < *bezelye*, паңџар < *pancar*, кевевиз <
kereviz, шалгам, шалган < *şalgam*, арпаџик < *arpacık*, маџданос < *maydanoz*,
 лаана, лана < *lahana*, домат, домати < *domates*, патлиџан < *patlıcan*, црн
 патлиџан < *kara patlıcan*, морски патлиџан, модри патлиџан < *mor patlıcan* ,
kara patlıcan, кабачка < *kabak* балкабак, балка, баукабак < *balkabağı*;
 стамболка < *istanbul*, сакаска < *sakızkabağı*, марула < *marul* памбук < *patuk*,
 салата < *salata*, бостан < *bostan*, карпуз < *karpuz*, каун, кавун < *kavun*,
 шеќерка < *şeker*, бадемка < *badem*, бакарка < *bakar*

4.3.1.3. Ağaç

чам < *çam*, чинар < *çınar* селвија < *selvi*, прнар < *rınar*, шимишџ < *şimşir*,
 чамсаказ < *çamsakızı*, фидан, фиданка < *fidan*, филиз < *filiz*

4.3.1.4. Çiçek

бавча < *bahçe*, азбавча < *hasbahçe*, јастак < *yastık*, џамлак < *camlık*, гонџе
 < *gonce*, гул < *gül*, зумбул < *sümbül*, јасмин < *yasemin*, замбак < *zambak*,

аргован, јоргован < *erguvan*, лале < *lale*, каранфил, карамфил < *karanfil*, шебој < *şebboy*, сардуња < *sardunya*, кармон < *kartopu*, икикардашкани < *iki kardaş kanı*, кајнанадили < *kaunana dili*, акшам-кеиф < *akşamkeifi*, менекше < *menekşe*, шафран < *safran*, гилинџик < *gelincik*, седефче < *sedef otu*, чичек < *çiçek*, инџирчичеги < *incir çiçeği*, кандилчичеги < *kandilçiçeği*, каначичеги < *kına çiçeği*, карчичеги < *kar çiçeği*, меџлисчичеги < *mecilis çiçeği*, стамболчичеги < *istambul çiçeği*, телефонче < *telefon çiçeği*, кралчиче, кралче < *kıral çiçeği*, арсланусти < *arslanağızı*

4.3.1.5. Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler

памук < *rambuk*, тутун < *tütün*, афион < *afyon*, салеп < *salep*, сусам < *susam*, камииш < *şeker kamış*, ноут, наут < *nohut*, кетен < *keten*, мисир < *misir*, јарма < *yarma*, кусне < *küspe*, фурда < *furda*, амбар < *ambar*, берикет < *beriket*, максул < *mahsul*

4.3.2. FAUNA

4.3.2.1. Evcil Hayvanlar

дана < *dana*, коч < *koç*, манда < *tanda*, дамазлак < *damızlık*, ат < *at*, атназар < *atpazarı*, ајгур < *aygır*, тајлак < *taylak*, тај < *tay*, бедевџаа < *bedevi*, сејсана < *seysana*, катана < *katana*, абраиш < *abraş*, арап < *arap*, доруја < *doru*, алчо < *al at*, хендекатлатан < *hendeği atlatan*, дортлеме < *dörtleme*, раван < *rahvan*, дизгин < *dizgin*, раван < *rahvan*, пајвант < *paıvant*, чифте < *çifte*, гем < *gem*, дизгин < *dizgin*, мавмузи < *mahmuz*, узенџија < *üzengi*, колан < *kolan*, палдрма < *paldırım*, бурумлок < *burunluk*, самар < *samar*, колан, ралдрма, бурумлок, налча, налчија < *nalça*, кашаџија < *kaşağı*, тимари, тимарење < *timar etmek*, бинектаиш < *binektaş*, аар < *ahır*, тавлахана < *tavlahane*, булук < *bölük*, ергеле < *hergele*, сурија < *sürü*, мандра < *mandıra*, катар < *katır*, ешек < *eşek*, ајван < *hayvan*, абдал, ајдамак, идиот, загар, загарка < *zagar*, тазија < *tazi*, миниче < *mini*, авџија < *avcı*, авиолија < *avcı oğlu*, мисир < *mısır*, кумез < *kümes*.

4.3.2.2.Kuşlar

лејлек < *leylek*, доган < *doğan*, асмаџајака < *atmaca*, гарга, карга < *karga*, каданче < *kadın*, каткаданка < *katkada*, карга < *karga*, билбил < *bülbül*, картал < *kartal*, јаврија < *yavru*, кафез < *kafes*, капан < *kapan*.

4.3.2.3.Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler

мерџан < *mercan balığı*, мерџијка < *terzi*, бабуџан < *babacan balık*, мерџанбалаџи < *mercanbalığı*, даљан < *dalyan*, серпме < *serpme*, тене < *tepe*, мантар < *mantar*

4.3.2.4.Yabani Hayvanlar

арслан < *arslan*, каплан < *karlan*, фил < *fil*, мајмун < *maymun*, бурсук < *bursuk*, аждер < *ejder*, чакал < *çakal*, шебек < *şebek*

4.3.2.5.Parazitler ve diğerleri

тахтабита < *tahtabiti*, каркајак < *kırkayak*, акреп < *akrep*, гелинџик < *gelincik*

4.3.3. TIP

4.3.3.1.İnsan Hastalıkları

верем < *verem*, далак < *dalak*, дамла < *damla*, мајасил < *mayasıl*, сафра < *safra*, зукам < *zükâm*, незле < *nezle*, перде < *perde*, мараз < *maraz*, илет < *illet*, илетлија < *illetli*, јаникара < *yarıkara*, јенмеџе < *yenmese*, сараџа < *sıraca*, сакмаџа < *sıktаса*, курдеши < *kurdeşi*, јара < *yara*, капс < *kabız*, фиске < *fiske*, чибан < *çiban*, кабарџик < *kabarcık*

4.3.3.2.Vücut Kusurları

мана < *tahane*, кусур < *kusur*, кор < *kör*, шашилв < *şaşı*, камбур < *kambur*, кел < *kel*, сакат < *sakat*, тонал < *topal*, чолак < *çolak*, душтабанлија < *düştabanlı*, пелтек < *peltek*, бабаџит < *babayığit*, бабаџан < *babacan*, бабачко < *babacık*

babaşko, балабан < balaban, шишман < şişman, див < dev, çин < cin, çуçe < cüce, бој < boy, фидан < fidan

4.3.3.3. Hayvan Hastalıkları

сакаџија < sakağı, текнефес < teknefes, курада < kurada beygir (kart işe yaratan at) метил < metil, шан < şar hastalığı, şar illeti.

4.3.3.4. Bitki Hastalıkları

балсара < balsıra, мана < mana

4.3.3.5. Tedaviler ve İlaçlar

еким < hekim, актар < aktar, илач, иљач < ilâç, ап < har, мехлем < mehlem, едџаџија, евџаџија < eczacı, периз < perhiz, зеур < zehir, маја < maya, тулумба < tulumba, нане < nane, нане-руи < nane ruhi, нане јаџи < naneyağı, нанесуи < nanesuyu, афион-руху < afyon ruhi, локма-руху < lokman ruhi, нишадор-руху < nişadır ruhi, бел балсам < bel balsam, сарисабор < sarısabır, сабор < sabır, дарифирфир, тарифирфир < tarıfırfır, усиот < ısıot, устибеч < üstübeç, сулиген < sülüğen, ингилизтози < ingiliz tuzu, нишадор < nişadır, расток < rastık, тентур < tentür, камфур, камфурија < kâfuri, интјаџи < hintyağı, јаџија < yakı синамеки < sinameki, крмез < kırmızı

4.3.4. Değersiz Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar

çеваир < cevahir, менкташ, менгташи < mihenk taşı, сафи < safi, алтан < altın, çумиш < gümüş, елмаз < elmas, парланта < pırlanta, зумруд < zümrüt, пируз < piruze, топаз < topaz, канташ < kantaşı, мерчан < mercan, килибар < kehlibar, филдиш < fildişi, седеф < sedef, бонџук пулови < boncuğu pul, мадем < maden, мадемџија < madenci, бакар < bakır, челик < çelik, калај < kalay, демир < demir, димирџија < demirci, куришум < kurşun, тунч < tunç, çуверчеле < gübercele, туткал < tutkal, катран < katran, зифт < zift, çириш < çiriş, кезап < kezzap, карабоја < karaboya, кола < kola, бадана < badana, замк < zatk, кукурт < kükürt, варак, фарак < varak, креч < kireç

4.3.5. Boya, Renk ve Kokular

бојадисува < *boyacı*, , *ренк, ренг* < *renk*, *ал* < *al*, *пембе* < *rembe*, *ѓувез* < *güvez*, *галибардо* < *galibarda*, *портокалија* < *portakal rengi*, *турунџи* < *turunç*, *саманлија*, < *saman*, *мор* < *mor*, *мавија* < *mavi*, *ачик мави* < *açık mavi*, *сутмавија* < *süt mavisi*, *чивум* < *çivit*, *аргованлија* < *erguvan*, *каверенџи* < *kahverengi*, *косренџи* < *koz rengi*, *каралтија* < *karaltı*, *бакам* < *bakkam* *зардечал* < *zardeçal*, *миск* < *misk*, *ѓуљаги* < *gül yağı*, *ѓулсуи* < *gül suyu*, *леванта* < *lavanta*, *кирум сапун* < *girit sabunu*, *раки сапун* < *iraki sabunu*

4.3.6. Coğrafik ve Zamansal Adlandırmalar

ada < *ada*, *борун* < *burun*, *богаз* < *boğaz*, *лиман* < *liman*, *ѓол* < *göl*, *далга* < *dalga*, *talaz* < *talaz*, *кајнак* < *kaynak*, *илица* < *ılıca*, *бунар* < *bunar*, *батак* < *batak*, *азмак* < *azmak* *дервен* < *dervent*, *депе* < *dere*, *гечит* < *geçit*, *челенка* < *çelenk*, *балкан* < *balkan*, *орман* < *orman*, *караорман* < *kara orman*, *корија* < *koru*, *баур* < *bayır*, *срт* < *sırt*, *мене* < *tere*, *ендек* < *hendek*, *лагам* < *lâğım*, *кар* < *kır*, *ова* < *ova*, *ѓерен* < *geren*, *виран* < *viran*, *колтук* < *koltuk*, *канара* < *kanar*, *јокуш* < *yokuş*, *саат* < *saat*, *дакика* < *dakika*, *вакат* < *vakit*, *вар вакат* < *var vakit*, *вакатсаз* < *vakitsiz*, *вактандан* < *vaktinden* *заман*, *земан* < *zaman*, *мувлет* < *mühlet*, *сабајле* < *sabahile*, *сабаф* < *sabah*, *саба намаз* < *sabah namazı*, *кавеалте* < *kahvaltı*, *икиндија* < *ikindi*, *акшам* < *akşam*, *јатсија* < *yatsı*, *џемре* < *cevre* *думан* < *duman*, *зерзеле* < *zerzele*, *нем*, *немлија* < *net*

4.3.7. Şehir ve Köy

4.3.8. Mimari ve Şehircilik

варош < *varoş*, *касаба* < *kasaba*, *паланка* < *palanka*, *шеир* < *şehir*, *варош* < *varoş*, *паланка* < *palanka*, *касаба* < *kasaba*, *маало*, *мало* < *mahalle*, *мегдан*, *мејдан* < *meydan*, *сокак* < *sokak*, *кор-сокак* < *körsokak*, *чикмаз* < *çikmaz*, *џаде* < *cadde*, *калдрма* < *kaldırım*.

4.3.8.1. Kamu Binaları ve Özel Yapılar

амам < *hamam*, амамџик < *hamatıcık*, амамлак < *hamamlık*, чифте амам < *çifte hamam*, ан, хан < *han*, карван-сарај < *kervansaray*, конак < *konak*, мектеп < *mekteb*, медресе < *medrese*, удадија < *idadiye*, ислъане < *ıslahâne*, џамија < *camî*, теке < *tekke*, турбе < *türbe*, минаре < *minare*, сарај < *saray*, аремлак < *haremlik*, селамлак < *selamlık*, салана < *salhane*, керхана < *kerhane*, механа, меана < *mehane*, кафеане < *kahvehane*, топана < *tophane*, табџа < *tabiye*, кале < *kale*, кашла < *kışla*, кула < *kule*, бина < *bina*, табакана < *tabakhane*, тарапана < *darbhane*, апсаана < *hapishane*, хапис < *hapis*, зандана < *zindan*

4.3.8.2. İnşaat Malzemesi

кересте < *kerest*, зајре < *zahire*, тугла < *tuğla*, керпич < *kerpiç*, дирек < *direk*, кушак < *kuşak*, мертек < *mertek*, бинарче < *bina*, тулум < *tulum*, пајанда < *payende*, балама < *bağlama*

4.3.8.3. Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar

авлија < *avlu*, дувар < *duvar*, тараби < *taraba*, капија < *kapı*, комиш пенџере < *komşu penceresi*, пенџере < *pencere*, џам < *cam*, мушабак < *muşabak*, панџур < *panjur*, кепенок < *kerenk*, мазгал < *mazgal*, темел < *temel*, кат < *kat*, таван < *tavan*, силме < *silme*, сачак < *saçak*, баџа < *baca*, макас чатија < *makas çatı*, топас чатија < *topas çatı*, тура чатија < *tura çatı*, чатија < *çatı*, кубе < *kubbe*, кемер < *kemer*, одаја < *oda*, кошк < *köşk*, диван, диванхане < *divanhane*, софа < *sofa*, диван < *divan*, џамлак < *camlık*, аџат < *hayat*, болме < *bölme*, пармак < *parmak*, пармаклак < *parmaklık*, басамак < *basamak*, мердивен < *merdiven*, сандак < *sandık*, перваз < *pervaz*, чершефи < *çerçeve*, долап < *dolar*, серген < *sergen*, мусандра < *tusandıra*, мутвак < *mutfak*, сундурме < *sundurta*, аралак < *aralık*, кенеф < *kenef*, абдесане < *abdesthane*, аџақјол < *ayakyolu*, але < *hala*, ğериз < *geriz*, олук < *oluk*

4.3.9. Evin İç Düzeni İle İlgili Kelimeler

4.3.9.1. Mobilya

долан < *dolar*, орман < *orman*, сандак < *sandık*, сергија < *sergi*, капак < *karak*, чекмеџе < *çekmece*, сурме < *sürme*, чекмеџе < *çekmece*, сандалија < *sandalye*, скемлија < *iskemle*, миндер < *minder*, кревет < *krevet*, оџак < *osak*, кумбе < *kümbet*, соба < *soba*, мангал < *mangal*, тагар < *tagar*, кунк < *künk*, борија < *boru*, маџа < *maşa*, кумур < *kömr*

4.3.9.2. Serilen, Asılan vb. Eşyalar

душек < *döşek*, јорган < *yorgan*, јастук < *yastık*, чаршав < *çarşaf*, калаф < *kılıf*, шилте < *şilte*, кебе < *kebe*, веленса < *velense*, дифтук < *tiftik*, асура < *hasır*, черга < *çerge*, мутаф < *mutaf*, килим < *kilim*, сеџаде < *seccade*, јажџија < *yaygı*, перде < *perde*, постакија < *posteki*

4.3.9.3. Kaplar

бардак < *bardak*, маџраба < *maşraba*, ибрик < *ibrik*, гүгүм < *güğüm*, матара < *matar*, кова < *kova*, тесџија < *testi*, шише < *şişe*, кун < *kür*, делва < *delve*, филџан < *filcan*, аранија < *haranı*, бакрач < *bakraç*, казан < *kazan*, дибек < *dibek*, гевџур < *kevgir* теџере < *tencere*, капак < *karak*, тава < *tava*, гувеч < *güveç*, чумлек < *çömlek*, тава < *tava*, чинија < *çini*, саан, сан < *sahan*, балак саан < *balık sahan*, каик-саан < *kayık sahan*, пача-саан < *paça sahan*, саватлија < *savatlı*, табак < *tabak*, табла < *tabla*, кесе < *kese*, чанак < *çanak*, тас < *tas*, гезве < *cezve*, биљур < *billur*, чорбалак < *çorbalık*

тепџија < *tepsi*, синија < *sini*, софра < *sofra*, софралак < *sofra bezi*, софрalık, сатара < *satır*, сач < *saç*, саџак < *sacayağı*, шандан < *şatdan*, чиралак < *çıra*, çıralık

текне < *tekne*, авуз < *havuz*, менеке < *teneke*, тулум < *tulum*, фараџ < *faraş*, губровник < *gübre*, куџија < *kutu*, кесе < *kese*, фишек < *fışek*, торба < *torba*, чанџа < *çanta*, тагарџик < *tagarcık*, јанџик < *yancık*, чувал < *çuval*, зембил < *zembil*, калаф < *kılıf* бовча < *bahçe*, денк < *denk*

4.3.10. Ticaret ve Zanaatlar

4.3.10.1. Ticaretle İlgili Kelimeler

базирған < bazirgân, тууар < tüccar, телал, телал < tellâl, ортак < ortak, мелепин < celep, мамбаз < cambaz, симсар < simsar, муштерија < müşteri, дуқанче < dükkân, мааза < mağaza, мал < mal, еспан < espar, аламак- веремек < alışveriş, alacak-verecek, чаршијата < çarşı

пазар < pazar , ат пазар < at pazarı, ајван пазар < hayvan pazarı, бум пазар < bit pazarı, којин пазар < koyun pazarı, пастрма пазар < pastırma pazar, тереке пазар < tereke pazar, јаг-пазар < yağ pazar, зарзават пазар < zarzavat pazarı, чумлек пазар < çötlek pazarı, менекеџи пазар < tenekeci pazar, бал'к пазар < balık pazarı, сиркеџи пазар < sirkeci pazar, базарған пазар < bezirgan pazar, пазарлак < pazarlık,; пазарџија < pazarcı

есан < hesap, вересија < veresi, veresiye, трамна < trampa, сермија < sermaye, реим < rehin, аманет < emanet, паха < paha, кар < kâr, зијан < ziyan, зарар < zarar, фјда < fayda, келепур < kelepir, бадијава < bedava, серџија < sergi, мезга, мезге < tezgâh

4.3.10.2. Zanaatlar

занает < sanat, занаетчија < sanatçı, чирак < çırak, калфа < kalfa, калфабаши < kalfa başı, уста < usta, устабашија < ustabaşı, еснаф < esnaf, руфет < hırfet, лонџа < lonca, актар < aktar, акчија < akçe, ашчија < aşçı, алач < halaç, алваџија < helvacı, аџија < hancı, арабаџија < arabacı, афионџија < afyoncu, бакал < bakal, бавчанџија < bahçıvan, бекчија < bekçi, бербер < berber, бесчија < bezci, бичакчија < bıçakçı, бозаџија < boza, бојаџија < boyacı, бостанџија < bostancı, газозџија < gazozcu, гајдарџија < gaydacı, гајтанџија < kaytancı, демирџија < demirci, дограмаџија < doğramacı,

дондурмаџија < *dondurtması*, дервенџија < *derventçi*, екмекџија < *ekmekçi*, емишџија < *yemişçi*, ибрикџија < *ibriçi*, измекар < *hizmetkâr*, изметџија < *hizmetçi*, јорганџија < *yorgancı*, казанџија < *kazançı*, калаџија < *kalaуcı*, касан < *kasap*, кафтанџија < *kaftancı*, кафеџија < *kahveci*, кираџија < *kiracı*, кондураџија < *kunduracı*, калапџија < *kalırçı*, кантарџија < *kantarıcı*, кујунџија < *koуuncu*, кувенџија < *kovançı*, лулеџија < *lüleci*, лимонатаџија < *limonatacı*, марангосџија < *marangoz*, мумџија < *mutcu*, мутаџија < *mutaf*, накафџија < *nakacı*, налбатин < *nalbant*, наланџија < *nalıncı*, сакаџија < *saka*, самарџија < *semercı*, самсар < *samar*, сандакџија < *sandıkçı*, сапунџија < *sabuncu*, сараф < *saraf*, сарач < *saraç*, серкмеџи < *serpmeci*, симитџија < *simitçi*, срмаџија < *sırtacı*, табак < *tabak*, табакџија < *tabakçı*, тељак < *tellak*, тељал < *tellal*, тенеџија < *tenekeci*, терџија < *terziya*, туфекџија < *tüfekçi*, френктерџија < *frenkterisi*, керестеџија < *keresteci*, кумурџија < *kuturcu*, кустанџија < *köstekçi*, фенерџија < *fenerci*, фурнаџија < *fırınıcı*, чаракџија < *çarıkçı*, чеишеџија < *çeşmeci*, чибуџија < *çibukçu*, чохаџија < *çohacı*, чумлекџија < *çötlekçi*, џамџија < *camcı*.

Aşağıdaki şiirde geçen zanaatlar ve meslekler:

"Бог да бие еснафите / Гиди мимино Дос мимино, / Да па
пиле шарено Собрале се набрале, / Напред беа, седеа
Даскалите умодавци / Чорбании, јадаџи, Баздриџани,
муфљусџи / Сарафи, се бројачи, Мамелени, батакџи /
Терџи се назли, СБПнГЛа бунар копат, / Казанџи
чукаџи, Калаџи вртогаџи / Фурнаџи чиваџи, Фенерџи
палаџи / Урганиџи ракообџи, Алаџи се дрндаџи /
Бафчаниџи кромидари, Самарџи саднаџи / Меаниџи
пијаниџи, Касапи⁷⁴ се колаџи / Лофџи се ...".

(СБНУ, XV, .49-50)

4.3.10. 3 . Çeşitli Aletler

алат < *alat*, балта < *balta*, билгија < *bileği*, бичкија < *bıçkı*, бургија < *burgu*, дарак < *tarak*, дикел < *dikel*, ğerġef < *gereğ*, елемуја < *elemge*, казма < *kazma*, родан < *rodan*, тезгере < *teskere*, токмак < *tokmak*, утија < *ütü*, фалака, валака < *falaka*

френг < *frenk*, чекич < *çekiç*, чекрк < *çekrık*, ченгел < *çengel*, чарк < *çark*, алка < *halka*, бурма < *burma*, вида < *vida*, ексер < *ekser*, чивија < *çivi*, калем < *kalem*, дивит < *divit*, мурекен, муракен < *mürekket*, темешир < *tebeşir*, мухур < *mühür*, тура < *tura*, имза < *imza*

4.3.10.4. Para

паре < *para*, акча < *akça*, бешлак, бешлук < *beşlik*, онлук < *onluk*, ирмилок < *yirmilik*, алтан < *altın*, лира < *lira*, черек < *çeyrek*, рубија < *rubîye*, мавмудија, мамудија < *mahmudiye*, решадија < *reşadiye*, меџидија < *mecidiye*, металик < *metelik*, мангар, мангарче < *tangır*, кесе < *kese*, ğuzдан < *cüzdan*, кемер < *kemer*, арџ < *harç*, казандисува < *kazanmak*, сараф < *saraf*

4.3.10.5. Ölçüler

адим < *adım*, узенгија < *üzengi*, аришин < *arşîn*, емдезе < *endeze*, ока < *okka*, драм < *dirhem*, мискал < *miskal*, дулум < *dönüm*, ğунија < *huni*, намлија < *namlik*, конак < *kopak*, куришум < *kurşun*, уџак < *osak*, чифт < *çift*, тек < *tek*, чејрек < *çeyrek*, дилим < *dilim*, парче < *parça*, кат < *kat*, такам < *takım*, сефер, сифер < *sefer*, ğутуре < *gütürü*, монтан < *toptan*

мон < *top*, чиле < *çile*, тесме < *teste*, десте < *deste*, фишек < *fışek*, дузина < *düzine*, дизија < *dizi*, тура < *tura*, аришин < *arşîn*, ендезе < *endeze*, рун < *ugur*, кантар < *kantar*, терезија < *terazi*, кило < *kile*

бучук < *bıçık*, оканиџа, полоканиџа < *okka*, карар < *karar*, со карар < *kararlı*, без карар < *kararsız*, аџар < *ayar*, дара < *dara*, фипа < *fürü*

4.3.10.6. Çeşitli Tekstil Adlandırmalar ve Diğer Eşyalar

аба < *aba*, *алача* < *alaca*, *астар* < *astar*, *аце*, *хаче* < *hasa*, *атлаз*, *атлас* < *atlas*, *басма* < *basma*, *јун-басма* < *yün basma*, *бурунџук* < *buruncuk*, *кадифе* < *kadife*, *кашмир* < *kaşmir*, *кумаш* < *kumaş*, *пелуш* < *pelüş*, *чоја* < *çoha*, *цеплак* < *ceplik*, *џанфес* < *canfes*, *џанфезли* < *canfesli*, *јурнек* < *örnek*, *терк* < *terk*, *дикиш* < *dikiş*, *јама* < *yama*, *зурефе* < *zurefe*, *оја* < *oya*, *мемиња* < *tete*, *агазлак* < *ağızlık*, *ибришим* < *ibrişim*, *индилик* < *hintipliği*, *тиртир* < *tir tir (tiril tiril)*, *канар* < *kınnar*, *сиџим* < *sicim*, *калем* < *kalem*, *макара* < *makara*, *масура* < *masura*, *кенар* < *kenar*, *синџеф* < *sincabi*, *гајтан* < *gaytan*, *ширим* < *şerit*, *срма* < *sırta*, *мукава* < *mukavva*, *мушама* < *muşatma*, *мешин* < *meşin*, *роган* < *rugan*, *сафтијан* < *saftiyan*, *марокен* < *marokan*, *гон* < *gön*, *пенџе* < *pençe*, *тел* < *tel*, *менеке* < *teneke*

4.3.11. Silah ve Askeri Terimler, Unvanlar

барут < *barut*, *барутчија* < *barutçu*, *барутана* < *baruthane*, *куришум* < *kurşum*, *фишек* < *fışek*, *сачма* < *saçma*, *џепане* < *cerane*, *арбија* < *harbi*, *абердарка* < *haberdar*, *алтипатлак* < *altıpatlak*, *анџар* < *hançer*, *балчак* < *balçak*, *буздован* < *bozdoğan*, *димискија* < *dımışki*, *јатаган* < *yatağan*, *кабзе* < *kabza*, *кундак* < *kundak*, *калкан* < *kalkan*, *кама* < *kama*, *кубура* < *kubura*, *кумбара* < *kumbara*, *муздрок* < *mızrak*, *мамзерка* < *tavzer*, *шешиана* < *şeshane*, *сунџија* < *süngü*, *џирит* < *cirit*, *калач* < *kılıç*, *топана* < *top*, *топуз* < *topuz*, *туфек* < *tüfek*, *шиш* < *şiş*, *евза* < *ecza*, *табур* < *tabur*, *буљук* < *bölüm*, *талим* < *talim*, *пусија* < *pusu*, *метериз* < *meteris*, *кавга* < *kavga*, *џенк* < *cenk*, *муаребе* < *muharebe*, *бајрак* < *bayrak*

аскер < *asker*, *аскерџија* < *askerci*, *бинбашија* < *binbaşı*, *борозан* < *borozan*, *деврие* < *devriye*, *гавазин* < *kavas*, *забит* < *zabit*, *занџија* < *zaptiye*, *иљаве* < *ilave*, *јасакчија* < *yasakçı*, *јузбашија* < *yüzbaşı*, *калавуз* < *kılavuz*, *колџија* < *kolcu*, *каракол* < *karakol*, *левент* < *levend*, *левенски* < *levent*, *мартолоз* < *martoloz*, *миралај* < *miralay*, *муљазим* < *mülazim*, *нубет* < *nöbet*, *низам* <

nizam, онбашија < *onbaşı*, сеуз < *seyis*, сејмен < *seğmen* , сераскер < *serasker*, суварија < *süvari*, атлија < *atlı*

4.3.12.Yönetim-İdare

султан<*sultan*, *везир*<*vezir*, *беглербег*<*beylerbeyi*, *паша*< *paşa*, *падиша*<*radişah*, *беј*< *bey*, *санџак*< *sancak*, *санџакбег*< *sancakbeyi*, *санџактар*<*sancaktar*, *муфтија*< *müftü*, *оџа*< *hoca*, *имам*< *imat*, *башимуфтија*< *başmüftü*, *шераат*< *şeriat*, *шеислам*< *şehislâm*, *муслиман*< *müslüman*, *ислам* < *islâm*, *пашалак*< *paşalık*, *санџак*< *sancak*, *мутесарифлик*< *mütesarriflik*, *вилает*< *vilâyet*, *мулк* < *mülk* , *емљак* < *emlak*, *вакаф* < *vakıf*, *зијамет* < *ziamet*, *тимар* < *tımar*, *чифлик* < *çiflik*, *назар* < *nazır*, *кеһауа* < *kâhуа*, *субаши* < *subaşı*, *мирија* < *miri*, *арзоал* < *arzuhal*, *атишериф* < *hattı şerif* , *бејаннаме* < *beyan name*, *бераат* < *berat* *бујурултија*, *бујурунтија* < *buyrultu*, *мусаде* < *müsaade*, *мукавеле* < *mukavele*, *нуфус тескере* < *nüfus teskeresi (nüfus kâğıdı)*, *сенет* < *senet*, *такрир* < *takrir*, *тестир* < *testir*, *мануја* < *tapı*, *таксим* < *taksit* , *уџет* < *hüccet*, *ферман* < *ferman*

аза < *âza*, *мемур* < *memur*, *иџра мемур* < *icra memuru*, *мудур* < *müdür*, *мутесариф* < *mütesarrif*, *мухасебеџи* < *muhasebeci*, *муфтар* < *muhtar*, *терџуман* < *tercüman*, *катип* < *kâtip*, *саиџија* < *yazıcı*, *адет* < *adet*, *ак* < *hak*, *аманет* < *emanet*, *давија даваџија* < *dava*, *davacı*, *векил* < *vekil*, *истинтак* < *istintak*, *испат* < *ispat*, *имза* < *imza*, *инкар* < *inkâr*, *иљам* < *ilâm*, *имдат* < *imdat*, *јалан шаитлак* < *yalan şahitlik*, *кабаат* < *kabahat*, *кадија* < *kadı*, *карап* < *karar*, *кефил*, *кефилин* < *kefil*, *мазбата* < *mazbata*, *мафкеме* < *mahkeme*, *мираз* < *miras*, *рушвет*< *rüşvet*, *шаит* < *şahit*, *ангарија* < *angarya*, *арач* < *haraç*, *ашар* < *aşar*, *ушур* < *uşur*, *aşar* < *uşr*, *беглик* < *beylik*, *бедел*< *bedel*, *бедели-аскерие* < *bedel*, *баждар* < *bac*, *верџија* < *vergi*, *јардам* < *yardım*, *бакиши* < *bahşış*, *кафе-оџак-параси* < *kahve ocak parası*, *ихтибаре*<*itibar*, *сејмен-параси* < *seğmen parası*, *џелен* < *celer*

4.3.13.Ziraat ve Tarım Terminolojisi

сабан < *saban*, демир < *demir*, кулак < *kulak*, самар < *semer*, каврама < *kavrama*, каснак < *kasnak*, кустек < *köstek*, енек < *enек*, араба < *araba*, дортлеме < *dörtleme*, сандак < *sanâk*, окови < *araba oku*, душеме < *düşeme*, капаци < *karak*, канат < *kanat*, текрлек < *tekerlek*, табан < *taban*, баишлак < *başlık*, сомун < *somun*, кундак < *kundak*, јастак < *yastık*, маказе < *makas*, јаж < *yay*

4.3.14.İNSAN

4.3.14.1. Vücut Bölümleri

бубрек < *böbrek*, бут < *but*, дузстабанлија < *düztaban*, џигер < *ciğer*, бел џигер < *akciğer*, црн џигер < *karaciğer*, дамар < *damar*, капак < *karak*, очен капак < *göz karağı*, далак < *dalak*, сурат < *suret*, черето < *çehre*, бен < *ben*, леиш < *leş*, вуџут < *vücut*, дудак < *dudak*, јанак < *yanak*, миде < *mide*, каракаш < *karakaşlı*, карағозлија < *karagöz*, карағоз, чакрғозли < *çakır gözlü*, катија < *katı*, кач < *kış*, сара < *sara*, ширден < *şirden*, ишкембе < *işkembe*, канџа < *kanca*

4.3.14.2.Akraba Terminolojisi

сој < *soy*, џинс < *cins*, симсиле < *silsile*, кабиле < *kabile*, лагаб < *lâgab*, арка < *arka*, кабиле < *kabile*, бабалок < *babalık*, аџо < *atca*, дајче < *dayı*, каинче < *kaın*, јенға < *yenge*, теза < *teyze*, гелин < *gelin*, ана < *anne*, ага < *ağa*, балдаза < *baldız*, баџанак < *bacanak*, максам < *maksım*, евлад < *evlâd*, етимче < *yetim*, dost < *dostluk*, душман < *düşman*, асија < *âsi*, кардаиш < *kardeş*, јаран < *yaren*, јолдаиш < *yoldaş*, адаиш < *adaş*, аретлак < *ahretlik*, јолџија < *yolcu*

4.3.14.3. Beslenme

4.3.14.3.1. Pişmiş Yiyecekler

мезе < *meze*, чорба < *çorba*, шкембе-чорба < *işkembe çorbası*; червиш < *çerviş*, жемек, емек < *yemek*, жеңиш < *jeñiş*, шимши < *şimri*, каурдусан < *kavurtmak*, булмач < *bulmaca*, лапа < *lâpa*, кыфте < *köfte*, кеван < *kevar*, паши-кыфте < *paşa köfte*, јалан-кыфте < *yalan köfte*, тас-кеван < *tas kevar*, шиш-кеван < *şiş kabarı*; гувеч < *güvec*, тава < *tava*, тава-ориз < *tava pîrinç*, чомлек < *çömlük*, мусака < *musaka*, јавнија, јаниче < *yahni*, папаз-јавнија < *papaz yahnisi*, теписи < *tepsi*, сарма < *sarma*, пача < *paça*, имамбајалди < *imam bayıldı*, бумбар < *bumbar*, пивтија, пифтија < *pıhtı*, пастрма < *pastırma*, кайма < *kayma*, капама < *karapa*, сушук < *sucuk*, пилâв < *pilâv*, бирјан, пирјан < *pürjan*, боранија < *borani*, бунгур < *bungur*, bulgur, кешек < *keşek*, кайгана < *kaygana*, таратор < *tarator*, туршија < *turşu*, лезет < *lezzet*, локма < *lokma*

4.3.14.3.2. Tuzlu, Tatlı ve Hamurlu Yiyecekler

пита < *pide*, колпита < *kolpide*, ниш-пиде < *niş pide*, кошмиш-пиде < *koşmuş pide*; сарајли < *saraylı*, девет табани < *deve tabanı*, гозлема < *gözleme*, оклагија < *oklağı*, софра < *sofra*, јуфки < *yufka*, тарана < *tarhana*, ериште < *erişte*, бурека < *börek*, симид < *simit*, геврек < *gevrek*, кая < *kâhi*, чурек < *çörek*, ас екмек < *as ekmek*, сомун < *somun*, пексимид < *peksimet*, татлија < *tatlı*, баклава < *baklava*, реванија < *revani*, кадаиф < *kadayıf*, шеќернаре < *şeker pare*, тулумби < *tulumba tatlısı*, назлифатме < *nazlıfatme*, шербет < *şerbet*, нишесте < *nişeste*, гурабија < *gurabiye*, алва < *helva* кетеналва < *ketenhelva*, таан-алва < *teanelvası*, ирмик аува < *irmikhelvası*, пел'те < *pelte*, локум, ратлук < *rahat lokumu*, сушук < *sucuk*, речел < *reçel*, маџун < *macun*, пекмез < *pekmez*, пестил < *pestil*, ошав < *hoşaf*

4.3.14.3.3. Sütli Ürünler

каймак < *kaymak*, жогулт < *yoğurt*, тава жогулт < *tava yoğurdu*, кун жогулт < *küür yoğurt*, жаглија сирење < *yağlı peynir*, сутлаш < *sütlac*, малебие < *mihallebi*, казандиби < *kazandibi*

4.3.14.3.4. Baharat

дарчин < *tarçın*, исиот < *ısı ot*, карабинер < *karabiber*, албинер < *albiber*, шафран < *safran*, isot

4.3.14.3.5. İçecekler

ракија < *rakı*, анасонлија < *anasonlu*, џенарикојџа < *caneriği*, мастика < *mastika*, шира < *şıra*, бира < *bira*, кафе < *kahve*, чај < *çay*, салеп < *sahlep*, шуруп < *şurup*, шербет < *şerbet*, газоз < *gazoz*, синалка < *sinalka*

4.3.15. GİYECEKLER VE KOZMETİK

4.3.15.1. Giyecekler

антерија < *entari*, *anteri*, саја < *saya*, курк, куркче < *kürk*, фермене < *fermene*, карпус-фермене, хрка < *hırka*, фанела < *fanila*, либаде < *libade*, салтамарка, саутамарка, соутевере < *salta*, *saltamarka*, курдија и гердија < *kürde*, геџелаче < *gecelik*, костум < *kostüm*

чакишири < *çakşır*, биниш < *biniş*, долама < *dolama*, сепре < *setre*, џамадан < *samadın*, џубе < *cübbe*, забун < *zıbın*, кафтан < *kaftan*, минтан < *mintan*, кепкенлија < *çerken*, минтан памбуклија < *patuklu mintan*, ишлак-минтан < *içlik*, јагмурлак < *yağmurluk*, јапанџак < *yapıncak*, фута < *füta*, пешикир < *peşkir*, пешчемал < *peştamal*, бовча < *bohça*, каиш < *kayış*, колан, коланче < *kolan*, кушак < *kuşak*, кемер < *kemer*, шамија < *şatı*, маврама < *mahrata*, каврак, карвак < *kıvrak*, тулбен < *tülbent*, дулак < *duvak*, јаглук < *yağlık*, чевре < *çevre*, башлак < *başlık*, јашмак < *yajmak*, фереџе < *ferace*, зар < *zar*, тепелак < *tepelik*, печета < *peçete*, шал < *şal*, фес < *fes*, тунузи фес <

tunusi fes, фину фес < fino fes, пискул < püskül, чалма < çalma, калпак < kalpak, самур калпак < samur kalpak, калпаклија < kalpak, челенка < çelenk

4.3.15.2. Ayakkabı

кондура < kundura, кондури сандакли < sandıklı kundura, кондури тељатин < tellal kundurası, потини < potin, роганли < roganlı, јемени < yemeni, пустали < postal, pustal; филари < filar, набучи < rariç, мест < mest, пантофли < pantufla, терлици < terlik, чизма < çizme, налани < nalın, топук < toruk, капак < kapak, налча < nalça, чоран < çorap

4.3.15.3.Kozmetik Ürünleri ve Süsler

сурмосани < sürme, подра < podra, сулемента, сулмента < sülümen, сари кана, сари кана < sarı kına, боја < boya, кана < kına, кујрук < kuyrık, кркма < kırkma, зулуф, зулуфи < zülüf, екеме < ekleme

4.3.16. EĞLENCE HAYATI

4.3.16. 1. Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler ve Kelimeler

комар < komar, kumar, комарџија < kumarcı, игра комар < komar oynamak, напаз < paraz, спатлија < ispatı, сон < son, дама < dama, тавла < tavla, пул < pul, барбут < barbut, акана < akana, долма < dolma, барбут < barbut, парса < parsa.

епиек < epik '1 : Г, дубара < dubara '2 : 2', душе < düşe '3 : 3', дорџар < dorcar '4 : 4', дубеиг < dubeyg '5 : 5', душеиш < düşeş '6 : 6', икибир < ikibir '2 : 1', сеиду < seydu '3 : 2', џарисе < çariçe '4 : 3', шешбеиш < şeşbeş '6 : 5', шеиџар < şeşcar '6 : 4', кати < kari

кар < kar, зијан < ziyan, каим < kaım, сафар < sefer, ендисува < yentek, уттисува < utmak, кошија < koşu, пеливан < pehlivan и pehlivanlık;

јамбаи < *yambaş* , *ченгелъ баи* < *çengel baş*, *пеливан* < *baş pehlivan*, *карағоз* < *karagöz*

4.3.16. 2. Çocuk Oyunları

амамџик < *hamatcık*, *орамии* < *harami*, *арамиџандар* < *harami candar*, *водење џенк* < *cenk etmek*, *аиџик* < *aşık*, *текџифт* < *tek çift*, *челик* < *çelik*, *челик момак* < *çelik momak*, *тура и јазија* < *tura yazı* ; *кура* < *kura*, *беи танеџик* < *beş tanecik*, *beş tane*, *пиреџик* < *pirecik*, *роџиџик* < *boynuzcık*, *танеџик* < *tanecik*, *ојна* < *oyn*, *ојнак* < *oynak*, *оупак кетиџи* < *oynak ketiği*, *баиарија* < *başarı*, *тура* < *tura*, *нишан* < *nişan*, *кукла* < *kukla*, *топка* < *top*, *џамлија* < *camlı*

4.3.16. 3. Türküler ve Oyunlar

ава < *hava*, *макам* < *takam*, *мекам* < *takamlı*, *мане* < *tane*, *туркиџија* < *türkü*, *чочек* < *köçek*, *зејбек* < *zeybek*, *џифте-телли* < *çifte telli*, *четија* < *çengi*, *џумбуи* < *cümbüş*, *џумбуи прави*, *џумбуи чини* < *cümbüş etmek*, *ахенк* < *ahenk*

4.3.16. 4. Hora

касарско оро < *kasap horası*, *калајџиско оро* < *kalaycı horası*, *аскерско оро* < *asker horası*, *купурлика* < *körpürlü*, *кирајџиско оро* < *kiracı horası* , *ајдушко* < *haydut horası*, *калачот*, *калачката*, *корбач оро* < *korbaç hora*, *бостан*, *каун оро* < *kavun horası*, *џифте-телли оро* < *çifte telli*, *кучек-оро* < *küçük horası*, *рука аваси* < *ruka havası*, *капидан аваси* < *kapıdan havası*, *кавадар аваси* < *kavadar havası*, *ибраимоџа оро* < *ibrahim hoca*, *алиово оро* < *ali horosu*

4.3.16. 5. Müzik Aletleri

зурла < *zurna*, *кавал* < *kaval*, *дудук* < *düdük*, *гајда* < *kaide*, *гајдарџија* < *gaydacı*, *гајдуриџа* < *gayda* , *буџарија* < *bulgariye*, *баглама* < *bağlama*, *тамбура* < *tambura*, *карадузен* < *kara düzen*, *кемане* < *ketane*, *борија*

< *boru*, *саз* < *saz*, *тремнете* < *tremnete*, *таламбас* < *daulbaz*, *дауре* < *daire*, *деф* < *def*, *дарабука* < *darbuka*, *чалгија* < *çalgı*, *чалгиџија* < *çalgıcı*, *кеманџија* < *kemanecı*, *мехтер* < *mehter*

4.3.16. 6.Tütün, Zevk Verici İçecekler ve Onun Etrafındaki Kelimeler

тутун < *tütün*, *дуан* < *duman*, *бурноот* < *burun otu*, *енфие* < *enfiye*, *серт* < *sert*, *матли* < *tatlı*, *матли-серт* < *tatlı sert*, *сертлија* < *sertli*, *луле* < *lüle*, *чубук* < *çubuk*, *чакмак* < *çakmak*, *кибрит* < *kibrit*, *наргиле* < *nargile*, *марпуч* < *marpuç*, *тутун-кесе* < *tütün kese*, *кесе терјакија* < *tiryaki*, *кафе* < *kahve*, *kahvehane* < *kahvehane*, *меана* < *meyhane*, *луканто* < *lokanta*

4.3.17. Dinî Hayat

саклет < *sıklet*, *сакалма* < *sıkılma*, *гајле* < *gaile*, *каса'ет* < *kasavet*, *беља* < *belâ*, *кавга* < *kavga*, *кавгаџија* < *kavgacı*, *мараза* < *maraza*, *зорба* < *zorba*, *зорбалак* < *zorbalık*

зулум < *zülüm*, *зулумкар* < *zülümkâr*, *зор* < *zor*, *зарурет* < *zaruret*, *изует* < *eziyet*, *кијамет* < *kıyamet*, *касмет* < *kismet*, *избал* < *ikbal*, *кеуф* < *keyif*, *кеуфлија* < *keyifli*, *зефк* < *zeyk*, *сефа* < *sefa*, *зујафет* < *ziyafet*, *кар* < *kır*, *теферич* < *teferriç*, *донанма* < *donanma*, *егленџе* < *eğlence*, *севда* < *sevda*, *севда фрли* < *sevda atmak*, *мерак* < *merak*, *карасевда* < *karasevda*, *дерт* < *dert*, *кахар* < *kahır*, *кахарлија* < *kahırlı*, *ашик* < *aşık*, *дилбер* < *dilber*, *јаран* < *yaran*, *ашикува* < *aşık olmak*, *севдисува* < *sevmek*

4.3.18. Dinî Terminoloji ve Soyut Anlamlı Kelimeler

дуња < *dünya*, *курдисува дуња* < *dünya kırmak*, *инсан* < *insan*, *инсан к'сми* < *insan kısmı*, *есалет* < *asalet*, *џенем*, < *cehennem*, *курбан* < *kurban*, *кабаат*, *кабаат* < *kabahat*, *кабаатлија* < *kabahatli*, *куртул* < *kurtulmak*

шаити < *şahit*, *испати* < *ispat*, *фодул* < *fodul*, *завалии* < *zavallı*, *мурдар* < *murdar*, *никахлисоват* < *nikâh*, *силах* < *silah*, *сјургун* < *sürgün*, *мане деил* < *manî değil*, *итаатсаз* < *itaatsız*, *кахарма* < *kahır*, *касавет* < *kasavet*, *шаитлак* < *şahitlik*, *анлатири* < *anlatırmak*, *файда* < *fayda*

абер < *haber*, *аир* < *hayır*, *акал* < *akıl*, *ал* < *hal*, *арка* < *arka*, *атер* < *hatır*, *видает* < *vilâyet*, *беане* < *behane*, *белъа* < *belâ*, *газен* < *gazar*, *гурбет* < *gurbet*, *гајрет* < *gayret*, *далавера* < *dalavere*, *дереџе* < *derece*, *дикат* < *dikkat*, *довлет* < *devlet*, *дубара* < *dubara*, *есел* < *ecel*, *емниет* < *emniyet*, *есан* < *hesap*, *завмет*, *захмет* < *zahmet*, *идаре* < *idare*, *изин* < *izin*, *иктиза* < *iktiza*, *икрам* < *ikram*, *имдат* < *imdat*, *инат* < *inat*, *ифтира*, *ифтириџа* < *iftira*, *иштаф* < *iştah*, *јабана* < *yabana*, *јаџма* < *yağma*, *јардам* < *yardım*, *каул* < *kaul*, *кувет* < *kuvvet*, *мајтан* < *maytap* (*maytapa almak*); *марифет* < *marifet*, *мемлекет* < *memleket*, *мерамет* < *merhamet*, *милет* < *millet*, *мукает* < *mukayyet*, *мунафлак* < *münafıklık*, *мушавере* < *müşavere*, *намуз* < *namus*, *насиет*, *насаат* < *nasihat*, *нафака* < *nafaka*, *ниет* < *niyet*, *палавра* < *palavra*, *раат*, *раатлук* < *rahat, rahatlık*, *салтанат* < *saltanat* *себен* < *seber*, *севан* < *sevar*, *селамент* < *selâmet*, *табиет* < *tabiat* *тертин* < *tertip*, *таксират* < *taksirat*, *тафра* < *tafra*, *ујдурма* < *uydurma*, *умуш* < *umut*, *унер* < *hüner*, *усул* < *usul*, *фарк*, *ферк* < *fark*, *фодулук* < *fodulluk*, *чалам* < *çalım*, *чаре* < *çare*

абдал < *abdal*, *азган* < *azgın*, *аирсаз* < *hairsız*, *ајван* < *hayvan*, *ајдамак* < *haydamak*, *ајмана* < *haymana*, *ајта* < *hayta*, *ајлаз* < *haylaz*, *акмак*, *алнак* < *alçak*, *арамиџа* < *haramî*, *аџамиџа* < *acemî*, *ашлак* < *aşlâk*, *баксуз* < *bahtsız*, *бекриџа* < *bekri*, *будала* < *budala*, *билмез* < *bilmez*, *дембел* < *tembel*, *дербедар* < *derbeder*, *ѓавур* < *gâvur*, *еденсаз* < *edepsiz*, *зевзек* < *zevzek*, *јорган чоџук* < *yorgan çosiği*, *јанкесеџиџа* < *yan keseci*, *калпазан* < *kalpazan*, *каскапиџа* < *kaskatı*, *катил* < *katil*, *кахџе* < *kahpe*, *кодош* < *kodoş*, *коџук* < *koruk*, *курназ* < *kurnaz*, *маскара* < *maskara*, *музевир* < *müzevir*, *мурдар* < *murdar*, *муфтеиџа* < *müfteri*, *намкор* < *namkör*, *оварда* < *hovarda*, *ороспиџа* < *orospi*, *пезевенк* < *pezevenk*, *пис* < *pis*, *пишт* < *puşt*, *резил* < *rezil*, *сарош* < *sarhoş*, *серсем* < *sersem*, *тамавкар* < *tamahkâr*, *туткун* < *tutkun*, *ќелеш* < *keleş*, *ќеленур* < *kelepir*, *ќерата* < *kerata*, *уџурсуз* < *uğursuz*, *фодул* < *fodul*, *напкан* < *çarkın*, *ченџиџа* < *çengi*,

цѣнабет < cenabet, цѣреме < cereme, шейман < şeytan, шѣрѣт < şeret , шапишал < şarşal, шашкан < şaşkın

4.4.FONETİK ETKİ

Osmanlının Balkan coğrafyasına gelişi çok eskilere dayanmaktadır. 1392 yılında Üsküp fethedilmiştir. Bu tarih İstanbul'un fethinden 61 yıl öncedir. Üsküp İstanbul'dan önce Osmanlı'nın kültür şehri olmuştur. Zamanla gelişen bu şehir, bölgenin en önemli ticaret ve kültür merkezlerinden biri haline gelmiştir (Britannica, CD: 97.)

Her ne kadar Osmanlının Balkanlara gelişini XIV. yüzyıldan başlatsak da XI. yüzyılda Bizans tarafından Edirne ve Vardar bölgesine savunma amaçlı Türk topluluklarının getirildiği bilinmektedir.(Пеев, 1991: s.93).

Bunun kanıtı olarak 1020 yılına ait bir belgede, Vardar bölgesinde yaşayan Türklerden söz edilmektedir. Bizans imparatoru Vasilus'un Ohrid arkepiskopusu Yovan'a verdiği bir belgede Vardar Türklerinden bahsetmektedir (Пеев, 1991: s.93)

Buradan yola çıkarak Türk dilinin Balkan coğrafyasındaki dillerle çok daha eski yüzyıllardan ilişkiye girdiği söylenebilir. (Skaljic,1966: s.11) .

Slav dillerinde bugün bile meçhul olan kelimelerin yine Avar Türklerinden kalan izlerin olduğunu düşünen bilim adamları vardır (Skaljic,1966: s.12) .

Fakat Türkçenin, Balkan dillerine en büyük etkisi Osmanlı döneminde olacaktır. Balkan yarımadasının tamamına hâkim olan Osmanlılar askeri, ticari, yönetim vb. birçok alanda kendi ağırlıklarını ortaya koyacaklardır. Bu kesinlikle bir baskı veya zorlamayla olmamıştır. Balkanlarda yaşayan insanlar kendi ihtiyaçlarını, günlük yaşamlarını sürdürmek için Türkçeyi öğrenmiş ve kullanmışlardır.

Bu şekilde Balkan dillerine Türkçe vasıtasıyla binlerce kelime şekil, kalıp ve ifade geçmiştir. Balkan dillerine ve Makedoncaya diğer dillerin de etkisi olmuştur. Ancak Türkçe, bu etkiyi yapmış ve Hint-Avrupa dil ailesinden olmayan tek dildir (Топољињска,1991:s.59).

Makedonca çok geç standart bir dil haline gelmiştir. İkinci dünya savaşından sonra çalışmalar başlamış ve 1945 yılında İmla kılavuzu hazırlanmış ve ilerleyen zamanlarda Makedonca sözlük oluşturulmuştur. (Речник на македонскиот јазик,

1979: s.5).

4.4.1. Makedonca ve Türkçenin Ses Yapısı

Türkçe ve Makedonca birbirinden çok farklı iki dil olup iki farklı dil ailesine mensupturlar. Fakat Osmanlının resmi dili olan Türkçenin Balkan coğrafyasında asırlar süren varlığı iki dili yan yana getirmiş ve birbirlerinden etkilenmesine sebebiyet vermiştir.

2,1 milyon nüfusa sahip olan Makedonya Cumhuriyetinin büyük bir kısmı etnik olarak Makedonlardan oluşmaktadır. Makedonlar komşu Yunanistan, Arnavutluk, Bulgaristan gibi ülkelerde de yaşamaktadırlar.

Ayrıca eski Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyetinin sınırları içinde kalan fakat bugün hepsi bağımsız birer cumhuriyet olan Sırbistan, Karadağ Cumhuriyetleri, Bosna ve Hersek Cumhuriyeti, Hırvatistan Cumhuriyeti ve Slovenya Cumhuriyeti'nde Makedonlar yaşamaktadır. Dünyanın farklı ülkelerinde (ABD, Kanada, Avustralya, İsveç) Makedonlar yaşamaktadır.

Hint-Avrupa dil ailesinin olan Makedonca Güney İslâm dilleri grubuna girer. Makedonca 31 sestten oluşmaktadır (Конески, 1987: s.85).

Kiril harfleriyle yazılan Makedonca her ses için birer harfi vardır.: *a, б, в, з, д, ѓ, е, ж, з, s, u, j, к, л, љ,м, н, њ, о, n, p, с, т, ќ, у, ф, х, ц, ч, џ, ш*. Bunlardan beşi ünlü (*a, e, u, o, y*), diğerleri ise ünsüzdür. Makedoncada "*ünlü r(e)'si*" (вокално р) olarak bilinen "*p*" (*re*) sesi ünlü görevinde kullanılabilir (Конески, 1987: s.87) . Makedoncada kullanılan "*ünlü r'si*"nden önce gelen ses değeri son derece boğuk olan "*ı*" sesi kullanılmaktadır (Конески, 1987: s.89). Genellikle Türkçeden geçen kelimelerde ve ağızlardan alınan kelimelerdeki "*ı*" sesini göstermek için kesme işareti (') "*ünlü r*" kullanılır. Örnek olarak şu kelimeler verilebilir: *с'клет* (*s'klet* = *sıklet*), *к'смет* (*k'smet* = *kısmet*) (Конески, 1987: s.89).

Türkçenin ses sistemi 36 sestten oluşmaktadır (Конески, 1987: s.89) . Ancak Türk alfabesinde 29 işaret vardır: *a, b, c, ç, d, e, f, g, ğ, h, ı, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, r, s,*

ş, t, u, ü, v, y, z. Bunlardan sekizi ünlü (a, e, ı, i, o, ö, u, ü), diğerleri ünsüzdür.

Görüldüğü üzere Türkçenin ünlü sistemi Makedoncadan daha farklı bir yapı teşkil etmektedir. Makedoncadaki ünsüzlerin ise Türkçeye nazaran daha fazla olduğu görülmektedir. Bu farklılıklardan dolayı Türkçeden Makedoncaya geçen kelimelerde çeşitli fonetetik değişiklikler olmuştur.

Makedonca seslerin okunuşundan örnekler:

ѓ = gy

s = dz

љ = ly

њ = ny } = ky џ = s

4.4.2. Türkçe Vasıtasıyla Makedoncaya Geçen Kelimelerde Ses Değişimleri

Türkçe ve Makedoncanın ses yapısı çok farklı olduğundan, Makedoncaya geçen kelimelerin fonetiğinde bazı değişiklikler olmuştur. Türkçe veya Türkçe vasıtasıyla Makedoncaya geçen kelimelerdeki bazı fonetik özellikler şunlardır:

Türkçe kelimeler Makedoncaya geçerken Makedon fonetik sistemine uyumuşsa da bazıları oldukları gibi geçmişlerdir.

Örneğin: *ayan, ama, baş, gurbet, zabıt, kazan, meze, pamuk, rezil, saat, tarak, kyatip (kâtip), usta, fazla, hoca, çay, cezve, şerbet, vs.*

Makedoncaya geçen Türkçe kelimeler ünlü ile bitiyorsa Makedonca “- *ya*” (**Mak. "-ja"**) ekini almaktadır.

Örneğin: *abacı > abacıya, bahçıvan-cı > bavçancıya, gayretli > gayretliya, dalaveracı > dalaverciya, elçi > elçiya, zavallı > zavalıya, hileci > ileciya, yazı > yazıya, kavgacı > kavgacıya, lâkırdı > lakrđıya, masraflı > mastraflıya, niyetli > nietliya, pamuklu > pamukliya, ra-kı > rakiya, saraylı > sarayliya, tatlı > tatliya, ütü > utiya, fidan boylu > fidanboy-liya, hocabaşı > hocabaşıya, çarşı > çarşıya, şerbetli > şerbetliya,*

Bu durum dar ünlüyle biten bazı kelimelerde de görülmektedir:

çalğı > çalgiya, karşı > karşıya, burğu > burgiya, kutu > kutiya,

orospu>orospiya/rospiya, ütü- > utiya, çarşı > çarşıya, sürü > suriya, terazi > teraziya

Makedoncaya geçen "**-lik**" ve "**-siz**" ekli Türkçe kelimelerdeki dar ünlüler genişleyerek "**-lak**" ile "**-saz**" şeklinde değişir (Ahmet,1999: s.6) .

apansız > apansaz, edepsiz > edepsaz, ağalık > agalak, bakkallık > bakallak, gurbetlik> gurbetlak, diplik > diplak, hekimlik > ekimlak, yavaşlık > yavaşlak, kalabalık > kalabalak, mezelik > mezelak, hovardalık > ovardalak, pazarlık > pazarlak, rezillik > rezilak, samanlık > samanlak, terzilik > terzilak, uğursuzluk > ugursuzlak, fukaralık > fukaralak, haremlik > haremlak, çıraklık > çiraklak, camlık > camlak

"**hane**" uzantılı kelimeler Makedon diline geçerken "**h**" sesi düşer. **-hane>-ana** değişimi görülür. Örneğin: *baruthane>barutana, zindanhane>-zandana, darphane>tarapana* (Ahmet,1999: s.7)

Türkçe kelimelerde görülen çift konsonantların Makedoncaya geçerken tek konsonant haline geldikleri görülmektedir:

bakkal > bakal, bezbelli > bezbeli, dikkat > dikat, eyvallah > evala, zavallı > zavalıya, kubbe > kube, kuvvet > kuvet, mahalle > -maala/maalo, muhabbet > muabet, mukavva > mukava, mürekkep > murakyip, sarraf > saraf, seccade > sacade/secade, sünnet > sunet, tüccar > tucar, kezzap > kyezap, hürriyet > huriyet, cübbe > cube, okka > oka, vs.

"**e**" ile biten Türkçe kelimeler Makedoncaya geçerken bu ünlü "**a**" sesine dönüşür. Örneğin: *kese > kesa, kule > kula, mahmudiye > mamudiya, meyhane > -meana, nahiye > naiya, sandalye > sandaliya, zaptiye > zaptiya, tarife > tarifa, çeşme > çeşma*

İnce ünlülerden önce gelen "**g**" ve "**k**" ünsüzleri Makedoncada "**gy**" ünsüzlerine dönüşmüşlerdir.

gevrek > gyev-rek, gerdan > gyerdan, gök > gyok, göl > gyol, gübre > gyubre, güzel > gyuzel, kebab > kyebap, keder > kyeder, köle > kyole, kös > kyos, kümes > kyumez, kütük > kyutuk

"g" ve "k" ince ünsüzleri kalın ünlülerden önce geldiklerinde Makedoncada ince işaretlerle (*Ǳ, ǣ*) sesleriyle gösterilir: *gâvur > gyaur(in), kâhya > kyaya, kâr > kyar, kâfir > kyafir*, vs.

Arapça ve Farsça kökenli Türkçe kelimeler Makedoncada orijinal halleriyle görülmektedir. Bu dikkat çeken bir hususiyettir (Ahmet,1999: s.7) .

Örneğin: *bedesten > bezisten (Farsça "bezistân"), darbuka > tarabuka (Arapça "darabukka"), zampara > zempare (Farsça "zen-pare")*

"i" ve "y" sesleri birbirine yakın sesler olduklarından Türkçe kelimelerdeki "a" ünlüsünden sonra gelen "i" ünlüsü, Makedoncada yerini bazen "y" ünsüzüne bırakıyor.

Örneğin: *gaile > gayle, daima > dayma, daire > -dayre*, vs (Ahmet,1999: s.8) .

Yine Makedoncaya geçen Türkçe kelimelerde "e" sesinden önceki "y" ünsüzünün düştüğü görülmektedir.

Örneğin: *vilâyet > vilaet, yemiş > emiş, eziyet > iziet, mukayyet > mukaet, niyet > -niet*, vs (Ahmet,1999: s.8) .

4.4.3. Ünlü Değişimleri

Türkçeden Makedoncaya geçen kelimelerde görülen ünlü değişimleri şu şekildedir:

-a- > -e-:

entari > anteriya, bayağı > baegi, dakika > dekika, cüzdan > gyuz-den, zanaat > zanaet, zampara > zempare, kabahat > kabaet, tabiat > tabiet, terazi > tereziya, şaka > şega

-a- > -o- :

portakal > portokal

-e- > -a-, e- > a-, -e > -a

hazine > azna, helâl > alal, helva > alva, emanet > amanet, entari > anteriya, acemi > acamiya, bahçe > bavça, bezirgân > bazirgyan, kurabiye > gurabiya, dalavere > dalavera, kiremit > gyeramida, zaptiye > zaptiya, zerzevat > zarzavat, halife > kalifa, kanepa > kanabe, kervan > karvan, kardeş > kardaş, kese > kesa, kulübe > koliba, kule > kula, mahalle > maalo, neft > nafta, revani > ravaniya, seccade > sacade, tarife > tarifa, çeşme > çeşma

-e- > -i-, e- > i-, -e > -i

bereket > berikyet, eziyet > iziet, keşke > keşki

-e- > -o-, -e > o-

erguvan > yorgovan, kestane > kosten, mahalle > maalo

-i- > -a-

azgın > azgan, apansız > apansaz, hazır > azar, aygır > aygar, akıl > akal, alış veriş > alaş vereş, altın > altan, hanım > anama, ırgat > argat(in), asmalık, asmalak, bakalım > bakalam, bakır > bakar, baskınlık > baskanlak, binbaşı > bimbaşa, vakıf > vakaf, delibaşı > delibaşa, zimba > zamba, yaldız > yaldaz, yanlış > yalnaş/yanlaş, yangın > yangan, yastık > yastak, kıvrak > kavrak, kızmak > kazdisa, kalıp > kalap, kandırmak > kandar(d)isa, kıskanmak > kaskanmak, lâğım > lagam, mangır > mangar, nalın > nalan, sabır > sabar, sıklet > saklet, salıncak > salancak, çiraklık > çiraklak, camlık > camlak

-i- > -e-

bayılmak > baeldisa

-i- > -i -, -ı > -i

abacı > abaciya, avcı > avciya, hayır > air, açık > açik, âşık > aşik, başıbozuk > başıbozuk, bıçakçı > bıçakciya, tarçın > darçin, kadayıf > kadaif, kayık > kaik, kayıkçı > kaigciya/kaikçiya, kayış > kaiş, kapıcık > kapicik, patlıcan > patlican, tımar > timar, çarşı > çarşıya

-i- > -o-

bahçıvan > bavçovan, zimba > zomba, kırbaç > korbaç, çadır > çador

-i- > -u-

fıçı > fuçıya

-i- > -a-

vakit > vakat, zindan > zandan, edepsiz > edepsaz

-i > -e, -i- > -e-

haydi > ayde, alışveriş > alaşvereş, bari > bare, billûr > belyur, kiremit > gyeramida/keramida, irmik > ermik, zehir > zeer, siftah > septe

-i->-u-

nargile > nargyule, fistan > fustan

-o- > -u-

limon tozu > limontuz/limontuzi

-ö- > -o-

dönüm > dolyum, göl > gyol, götlük > gyotluk,

-ö- > -u-

böbrek > bubreg, börek > burek, döşeme > duşeme, örnek > urnek,

-u- > -a-

mahmurluk > mamurlak, uğursuzluk > ugursuzlak,

-u > -i

boru > boriya, komşu > komşıya, çubuk > çibuk, burgu > burgiya, kutu > kutiya, orospu > (o)rospiya,

-u- > -o-

bulgur > bolgur, kulübe > koliba, kumar > komar, Kur'an > koran, hortum > ortoma, rugan > rogan,

-ü- > -i-

bülbül>bilbil, bilybily; kulübe>koliba, müdür>mudir, düpedüz>dibidus, dürbün>durbin, müslüman>musliman, sürü>suriya, çünkü>çunki/çunkim, ütü>utiya,

-ü- > -o-

güya>gyoa,

-ü- > -u-, ü- > u-

bülbül>bulybuly, düpedüz>dibidus, dönüm>dolyum, düzen>-duzen, dürbün>durbin, düz>dus, götlük>gyotluk, gübre>gyub-re, cüzdan>gyuzden, zulüm>zulum, mühlet>muvlet, müdür>-mudir, sünnet>sunet, sürgün>surgun, ütü>utiya,

cübbe > cube,

4.4.4. Ünsüz Değişimleri

Türkçeden Makedoncaya geçen kelimelerde görülen ünsüz değişimleri şu şekildedir:

-b- > -p-, b- > p-

biber > piper, bodrum > podrum, sabun > sapun

c- > gy-

cezve > gyezve, cüzdan > gyuzden

-ç > -ş-

kamçı > kamşık, çadır > şator, çatpat > şatpat

-d- > -z-

bedesten > bezisten

-f- > -v-, -f > v-

ziyafet > ziyavet, insaf > isav, mutaf > mutav, vs.

-g- > -k-, g- > k-

damga > damka, gâvur > kaurin,

-ğ- > -g -

ağa > aga, bağlama > baglama, doğan > dogan, eğlenmek > eglendisuva, eğlence > eglence, yoğurt > yogurt, lâğım > lagam/lagum, papağan > papagal,

-h- > -k-, h- > k-

ahmak > akmak, bahşiş > bakşiş, halife > kalifa, mahsus > maksus

-h- > -v-

bahçe > bavça, bohça > bovça, mühlet > muvlet, tahta biti > tavtabita, tamahkâr > tamavkyar, تنها > tevna

-h- > -y-

zahire > zayre

-k > -g, -k- > -g-

böbrek > bubreg, kabarmak > gabardisa, kaval > gaval, kurabiye > gurabiya, çiftlik > çiftlig, şaka > şega,

k- > gy-

kiremit > gyeramida

-m > -n:

tamam > taman

-n- > -l-

zurna > zurla, papağan > papagal

-n- > -ly-

dönüm > dolyum

-n > -m, -n- > -m-

ben > bemka, binbaşı > bimbaşa, buyurun > buyrum, izin > izim, kurşun > kurşum

-p- > -b -

düpedüz > dibidus, kanepa > kanabe

-s- > -z-, -s > -z

rastgele > razgele, serbest > serbez, kümes > kyumez

-ş- > -h-

aşçı > ahçıya

t- > d-, -t > -d

tarumar > darmar, tarçın > darçin, tembel > dembel, rasat > rasad

-t > -k

haydut > ayduk

-v- > -b-

sevap > sebep

-v- > -f-, -v > -f

kova > kofa, manav > manaf, hovarda > ofarda, pilâv > pilaf

-y- > -g-

maydanoz > magdanos/magdonos

-z > -s, z- > s-

düpedüz > dibidus, düz > dus, maydanoz > magdanos/magdonos, zincir > sincir

4.4.5. Diğer Ünsüz Değişmeleri

-ht- > -k-

bahtsız > baksuz, bahtsızlık > baksuzluk

-st- > -z-, -st > z-

rastgele > razgele, serbest > serbez

4.4.6. Diğer Ses Hadiseleri

4.4.7. Kelime başında ses türemesi

-Ø- > k-

oynak > *koynak*

4.4.8. Kelime ortasında ses türemesi

-Ø- > -a-

mana > *maana*

-Ø- > -b-

pamuk > *pambuk*, *tomruk* > *tombruk*

-Ø- > -d-

bezirgân > *bezdrigyan*

-Ø- > -r-

kışla > *krşla*

-Ø- > -t-

masraf > *mastraf*

-Ø- > -y-

nöbet > noybet

4.4.9. Kelime sonunda ses türemesi

-Ø > -a

hanım > anama, kiremit > gıyeramida, neft > nafta, hortum > ortoma

-Ø > -e

salt > salde/salte, kopil > kopile

-Ø > -k

kamçı > kamşık

-Ø > -t:

raf > raft

-Ø > -v

nemli > nemliv

4.4.10. Kelime başında ses düşmesi

h- > Ø-

haber > aber, hazır > azar, hayır > air, hayvan > ayvan, haydi > ayde, haydut > ayduk, helâl > alal, helva > alva, hamal > amal, hamam > amam, hamle > amle, han > an, harami > aramiya, harman > arman, harç > arç, haşlamak > aşıladisa, hekim > ekim, hekimlik > ekimlik, hem > em, hesap > esap, hileci > ileciya, hizmet > izmet, hora > oro, hortum > ortoma, hovarda > ovarda/ofarda, hudut > udut, hizmetkâr > izmekyar, hâsıl > aslı

y- > Ø-

yemiş > emiş, vs.

4.4.11. Kelime ortasında ses düşmesi

-ğ->-Ø-

mağaza > maaza, tuğla > tula

-h- >-Ø-

zahmet > zamet, yahudi > yaudiya, kabahat > kabaat/kabaet, lâhana > laana, ahmurluk > mamurlak, meyhane > meana, pehlivan > pelivan, rahat > raat, sahan > saan, sahip > saybiya, kâhya- > kyaya, cepbane > cepane, mahalle > maala, mahmudiye > mamudiya, muhabbet > muabet, zehir > zeer/zeir, bahtlı > batliya

-n- > -Ø-

nalbant > nalbat/nalbatin, insaf > isav

-t- > -Ø-

çiftlik > çiflig, hizmetkâr > izmekyar

-v- > -Ø-

gâvur > gyaur(in), gâvur > kaurin, çavuş > çauş/çauşin

-y- > -Ø-

bayağı > baagi/baegi, vilâyet > vilaet, güya > gyoa, eziyet > iziet, kadayıf > kadaif, kayık > kaik, kayıkçı > kaigciya/kaikçiya, ka-yış > kaiş, meyhane > meana, mukayyet > mukaet, nahiye > naiya, niyet > niet, keyif > keif, hayırlı > haerliya, hürriyet > huriyet, çeyiz > çeiz

4.4.12. Kelime sonunda ses düşmesi

-h > -Ø

eyvallah > evala, siftah > septe

4.4.13. Hece türemesi:

bedava > badiyava, sütlaç > sutliyaç/sutliyaş, darphane > tarapana, darbuka > tarabuka, sahip > saybiya

4.4.14. Hece düşmesi:

babayiğit > babait, beğenmek > bendisa, buyurun > buyrum, darmadağınık > darmadana, değilmi > delmi, tarumar > darmar, değirmen > dermen, zahire > zayre, yürüyüş > yuriş/-yuruş, muamele > mamele, mühür > mur, keyif > keif,

4.4.15. Yer değiştirme (metatez, methathese)

4.4.16. Metatez:

bayrak > baryak, portakal > protokol, yanlış > yalnaş, تنها > tevna

4.5.TÜRKÇE ALINTILARIN MAKEDON DİLİNDEKİ ADAPTASYONU VE MAKEDON MORFOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Makedon dili bünyesine aldığı Türkçe kelimelerin fonetik özelliklerini değiştirmesinin yanında morfolojik hususlarını da değiştirmiştir. Fakat bunun yanında Makedoncaya geçen Türkçe kelimeler de Makedon morfolojisini etkilemiştir.

4.5.1. Türkçe Alıntılarının Morfolojik Adaptasyonu

Makedoncaya geçen Türkçe kelimeler, *cins*, *sayı*, *zaman*, *şahıs*, *ön ek*, *son ek* gibi Makedon gramerinin hususiyetlerini almakta ve yeni kelimeler yapılmaktadır.

4.5.1.1.İsimler

Türkçe ve Makedonca isimler arasındaki en önemli fark cinsliktir. Makedoncada cinslik olmadan bir kelimenin kullanılması mümkün değilken Türkçe ve Farsça cinslik yoktur (Nasteva,2001: s.205) . Makedoncaya geçen Türkçe isimler üzerinde görülen önemli değişikliklerden biri cinslik almalarıdır.

Sonu konsonantla biten Türkçe isimler, Makedoncada eril cinslik ekini almaktadır:

*алтан*н (*altan*) < *altın*н, *аманет*м (*amanet*) < *emanet*т, *амал*л (*amal*) < *hammal*л, *арслан*н (*arslan*) < *arslan*н, *кабаат*м (*kabaat*) < *kabaha*т, *калај*ј (*kalay*) < *kalay*у, *комаp*p (*komar*) < *kmar*т, *леш*ш (*leş*) < *leş*ш, *мелез*з (*melez*) < *melez*ш, *мерак*к (*merak*) < *mera*к, *орман*н (*orman*) < *orman*н, *такам*м (*takam*) < *takam*м, *учкy*p (*çukur*) < *çukur*т, *чардак*к (*çukur*) < *çukur*т, *мелам*м (*celat*) < *cella*т, *џин*н (*cin*) < *cin*н

“-a” ekiyle biten Türkçe kelimeler Makedoncada eril isimler oluşturmaktadır:

*ага*а (*aga*) < *ağ*а, *аза*а (*aza*) < *az*а, *калфа*а (*kalfa*) < *kalf*а, *паша*а (*paşa*) < *paş*а, *субаша*а (*subaşa*) < *subaşı*л, *пaдиша*а (*padişa*) < *padişah*, *учма*а (*usta*) < *ust*а, *устабаши*а (*ustabaşa*) < *ustabaşı*

“-a” ekiyle biten Türkçe kelimeler Makedoncada dişil isimler de yapmaktadır:

абa (aba) < aba, алаa (alaca) < alaca, алвa (alva) < helva, алкa (alka) < halka, асмa (asma) < asma, бурмa (burma) < burma, јакa (yaka) < yaka, јуфкa (yufka) < yufka, камa (kata) < kata, канa (kansa) < kansa, чалмa (çalma) < çalma, чантa (çanta) < çanta, шаматa (şamata) < şamata.

“-e” ekiyle biten Türkçe kelimeler Makedoncada nötr isimler yapmaktadır:

беанe (beane) < bahane, везмe (vezme) < vezme, даирe (daire) < daire, душемe (duşeme) < dōşeme, дерe (dere) < dere, гезвe (gezve) < cezve, гозлемe (gozleme) < gözleme, егленцe (eglençe) < eğelence, ендезe (endeze) < endeze, ергелe (ergele) < hergele, зайрe (zayre) < zahire, керестe (kereste) < kereste, кечe (keçe) < keçe, лалe (lale) < lale, лекe (leke) < leke, мезe (meze) < meze, менгемe (mengeme) < mengeme, нанe (nane) < nane, сеџадe (secade) < seccade, скелe (skele) < iskele, кепчe (kerçe) < kerçe, чарe (çare) < çare, џадe (cade) < cadde, шилтe (şilte) < şilte

Bahsi geçen değişikliklerin yanında Türkçe kelimelerin sonuna çeşitli Makedonca ekler de gelmiştir. Bu ekler, Türkçe kelimeleri Makedon dilinin sistemine yakınlaştırmıştır. Bu değişiklik Türkçe kelimenin sonuna bir ek gelerek genişleme veya ses eksiltmesiyle olmaktadır (Nasteva, 2001: s.207) .

Türkçede **-i, -ı, -u, -ü** ünlüleriyle biten (veya **-a, -u** vokalleri) , **-iy(y)e, -ci, -cı, -cu, -cü**, kelimelerin sonunda Makedonca **-uja** eki gelir

асија, бичкија, борија, гурабија, дизија, заптија, идадија, икиндија, јавнија, јакија, капија, кирија, кумрија, меџидија, наија, одаја, постекија, ракија, синија, табија, туршија, турпија, урубија, чаршија, чинија; абаџија, бозаџија, дограмаџија, јорганџија, калаџија, кавгаџија, комарџија, саатчија, симитчија, таинџија, керестеџија.

“-овина”eki :

бакароввина, беговина

“-ка, -арка”eki:

*ајдутко, амалка, анасонка, бакалка, ергенка, ибришишарка, загарка, каурка,
комишивка, шамијарка*

Nötr cinsten kelimelere gelen ek **“-ство”** ekidir.

абаџиство, аџиство, бавчанџиство, базирѓанство

4.5.1.2.Ekler

Makedoncaya geçen çok sayıda Türkçe ek, kendini olduğu gibi muhafaza etmiştir. Fakat bunun yanında bir kısım Türkçe ek, Makedonca unsurlarla kaynaşarak Makedon gramerinin yapısına uymuştur. Bu değişiklikler özellikle **“-li”** , **“-suz”** eklerinde görülmektedir (Nasteva, 2001: s.209) .

Türkçe **“-li, -lı, -lu, -lü”** ekleri (aynı şekilde **“-i, -ı, -u, -ü”** eklerinin geldiği kelimelerde) Makedonca **“-ија”** ekiyle genişlemiştir.

акаллиија, батлиија, бојлиија, гајлелиија, кусурлиија, марифетлиија.

Fakat bu ekler cümledeki yerlerine göre kimi zaman Türkçedeki haliyle kimi zaman da Makedonca ekiyle kullanılır. İsmi önünde kullanıldığı zaman Türkçe haliyle, İsimden sonra gelirse Makedonca ekiyle kullanılır (Nasteva, 2001: s.209) .

Cümle içinde kullanımı şu şekildedir:

" Па' земала шекерли девојка / Откинала петрофка јабука" (Шап. V-VI, 376),

" На нозе и седефли налани / Нат налани манфезли ишлвари" (Прилепско, СБНУ, XIII, 123)

" Ќе ти јадат твоја снага / Твоја *снага виданлуја*" (Прилеп, СБНУ I, 43)

" Кој ште ти носи далгата *пушка* / *Бојлуја*, хајдук Велко *бојлуја*" (Милад. 330)

батлуја човек (*batliya çovek*) < *bahtlı insan* , *кметлуја* дете (*kısmetliya dete*) < *kısmetli çocuk*, *мераклуја* (*merakliya*) < *meraklı*, *монраклуја* (*toprakliya*) < *topraklı*, *парајлуја* (*parayliya*,) < *paralı*, *параллуја* (*paralliya*) < *paralı*, *занатлуја* (*zanatliya*) < *zanaatlı*, *монраклуја* (*toprakliya*) < *topraklı*, *монузлуја* (*topuzliya*) < *topuzlu*

кулаклуја (*kulakliya*) < *kulaklı* "bir cins kılıç, *бојлуја* (*boyliya*) < *boyulu* "bir cins silah", *намуклуја* (*patukliya*) < *patuklu* "bir cins elek", *анасонлуја* (*anasonliya*) < *ansonlu* "bir cins rakı", *сарајлуја* (*saraylii*) < *saraylı* "bir pide çeşidi"

Türkçe "**-suz**" eki Makedoncada öykünme yoluyla kullanılmıştır.

без кусур (*bez kusur*) < *kusursuz*, *без теклиф* (*bez teklif*) < *teklifsiz*, *без бичим* (*bez biçim*) < *biçimsiz*, *без лезет* (*bez lezet*) < *lezzetsiz*

"**-li**" ve "**-suz**" eklerine gelen Makedonca eklerin dışında başka Makedonca ekler görülmektedir.

al > *алов* (*alov*) *ален* (*alen*) (" *Ален* Герѓев везе, дребни сази рубни" - Разлошко, СБНУ, VI, 28;

" До *аловијо* калемфир" - Прилепско, СБНУ, XII, 118)

petbe > *пембав*, *пембен*, *пембаст*

mor > *мор*, *морав* (*morav*) (" Заштб плетб *морави* чорапи" - Крива Паланка, Фол. 2782)

kahverengi > *кафеав* (*kafeyav*) (" Избега еден ден закачен за последниот вагон на *кафејавиот* теретник" - Зад насипот, 41)

şen < *шенлиue* (*şenliy*) ("Ирина мома *шенлиue*" - Милад. 381)

budala < *будалесmo* (*budalesto*), *nankör* < *намкореcm* (*namkorest*), *şişman* < *шишкav* (*şişkav*), *aptal* < *абдалесcm* (*abdalest*), *nem* < *немлиue* (*nemliy*), *çürük* < *чуруклиue* (*çurukliy*)

Bunun yanında Türkçe kelimelere gelen Makedonca ön ekler de görülmektedir.

“*no-*” ve “*naj-*” Makedonca ekleri “*daha*”, “*en*” anlamı katmaktadır.

ноухтибарлија (*poihtibarliya*) < *daha* itibarlı , *ноберикетлија* (*poberiketliya*) < *daha* beriketli, *нозengin* (*pozengin*) < *daha* zengin , *ноербар* (*poerbar*) < *daha* erbar, *најчурук* (*nauçuruk*) < *en* çürük, *најсаглам* (*naıysaglam*) < *en* sağlam , *најнозengin* (*naıyrozengin*) < *en* zengin

4.5.1.3.Fiil

Makedoncaya geçen Türkçe fiillere de Makedonca ekler gelmektedir. Bu yolla Makedon dili Türkçe fiilleri kendi bünyesine yaklaştırmaya çalışmıştır.

Makedonca bunu “*-ca*”ve “*-yca*” ekleriyle yapmıştır. Önce Türkçe fiille “*-ca*” eki gelmekte (*sevdi* + *sa*, *kıskandı* + *sa*, *sardı* + *sa*) daha sonra “*-yca*” ekiyle kaynaşmaktadır (Nasteva, 2001: s.211) .

каскандиcyca (*kaskandisuva*) < *kıskandı*, *сардиcyca* (*sardisuva*) < *sardı*, *бојадиcyca* (*boyadisuva*) < *boyadı*, *шаптимcyca* (*şastisuva*) < *şaştı*, *курдиcyca* (*kurdisuva*) < *kurdu*, *казандиcyca* (*kazandisuva*) < *kazandı*, *кабардиcyca* (*kabardisuva*) < *kabardı*, *докундиcyca* (*dokundisuva*) < *dokundu*, *кајдиcyca* (*kaydisuva*) < *kaydı*, *кондиcyca* (*kondisuva*) < *kondu*

Türkçenin birleşik fiil yapısı “*isim* + *fiil*” Makedoncaya geçerken bazı değişiklikler geçirmiştir. Bu iki şekilde olmuştur.

Türkçe fiil Makedoncaya öykünülmüştür:

kabul etmek > *кабул cmopи*, *seyir bakmak* > *сеур гледа*, *teslim etmek* > *меслим cmopи*

Birleşik fiil yapısında fiil düşürülür, isme Makedonca unsurlar getirilerek fiil yapılır:

kabul etmek > кабули(kabuli), hesap etmek > есану (esapi), teslim etmek > меслиму (teslimi). Bu türden fiillerin sayısı oldukça fazladır.

инкари (inkari), идарише (idarişe), инати(inati), зијани(ziyani), нишмани (riştmani), лафи (lafı), муабети (tuabeti), теклифи (teklifi).

Makedoncada önemli bir kullanım alanına sahip olan fiiller, Türkçe isim ve Makedonca eklerle yapılan fiillerdir.

доајдукува (doaydukuva), доарчи (doarçi), докусури (dokusuri), заајлази (zaaylyazi), заарчи(zaarçi), збајати(zbayati), забатали (zabatali), забатачи (zabataç.), заборчи (zaborci)

(" Дека сме си залбжени / Заложени, забориени / За две, за три дробни-аспри!" - Охрид, Шап. V-VI, 209),

задумани (zadumani), законча (zakorça), заортачи (zaortaçi)

("...пбдај малио прс за да се заортачиме, му рекол Адам" - Прилеп, СбНУ, VII, 168),

избербати(izberbati), избудали (izbudali), набастуса (nabastisa), набекарува, (nabekaruva), нагубри (naguyubri), накодощи (nakodoşi), налафи (nalafi), нанишани (nanişani), омаскари (omaskari)

(" ...сите пригбтвени за светци и да и дбнесит, за да и омаскари прет целио свет" - Прилеп, СбНУ, VIII, 165),

окори(okori), осакати (osakati), поарчи (poarçi)

(" ...да ти даит трба пари, за да се поаруам, да ако бидам..." Прилеп, СбНУ, VIII, 178, "Дури ми је прстен прстенвало / Поаришло три тоари азно" - Милад. 290),

подервиши (podervişi), полафи (polafi), помуабети (potiabeti), попишмани (porişmani)

(" тогај, како да се попишманил цар Костадина, чунки беше се уплашил..." Прилеп, СбНУ, XIII, 192),

преесани (preesapi) (" Се преесанил капидано со еден есап и напиша книги та му пратил..." - Прилеп, СбНУ, XII, 194),

прекаили (prekaili) (" Од многото тоарање на селцките невести, што му се тоараа на офчарот, беше се прекаилил и отишол дома, та ја зел..." - Прилеп, СбНУ, XII, 158),

разшени (razşeni) (" Ка ги виде млади Стојан / Срцето му се разшени" - Милад. 323),

распарча (rasparça), расчатали (raşçatali)

4.5.1.4.Diğer cins kelimeler

Diğer cins kelimeler olarak adlandırılan Türkçe kelimeler Makedoncaya geçerken önemli değişiklikler geçirmezler. Olduğu gibi kalırlar. Sadece kelimenin sonunda bir “-m” sesi türemesi görülür (Nasteva, 2001: s.212) .

belki > *белким*(belkim) (" Ја ај легни си да спиеш, Адаме, му рекол Господ, да коа ќе станиш, белќим ќе бендисаш некој другар или другарка" - СбНУ, VIII, 181, " Љута змија осбјница / да ву пуштам ју грудите / Беким ќе се разбудити" - Кратовско, с. Шлегово, Фол. 516)

haydi, hadi > *хайдим(haydim)* (" **Хайдим**, стани млади јуначе" - Воденско, Х Манев, 1338)

keşke, keski > *кешким(keşkim)*, *sanki* > *самким(samkim)* ("Одвај сум го истерала од врата, сакаше да ми се курдиса на огниште, **самким** ми го роди татко" - СбНУ, XII, 168)

çünkü > *чунким(çunkim)* ("...како да је притекна на лиса, оти лага ќе му је на чоекот, **чунким** чоекот ич не плакал за керка си..." - Прилеп, СбНУ, XII, 206).

4.6.TÜRKÇENİN MAKEDON MORFOLOJİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Makedon dilindeki Türkçe morfolojik alıntılara, leksikolojik ve sentaks alıntılarından daha az rastlanır. Alanın araştırmacıları nmorfolojik alıntıların azlığını bahane ederek bu konu üzerinde derinlemesine durma ihtiyacı duymamışlardır.

Makedonca ve Türkçe arasındaki uzun asırlar süren ilişkilerden dolayı Makedon morfolojisinin Türkçeden etkilenmemesi mümkün değildir.

Türkçe vasıtasıyla geçen binlerce kelimenin var olması, uzun süreli etkileşim, Türkçenin bir iletişim dili olarak kullanılması neticesinde Makedon grameri bu durumdan etkilenmiştir (Nasteva, 2001: s.213).

Türkçenin bu alandaki etkisi şu şekilde sıralanabilir:

I. Türkçe şekillerinin kullanılması II. Türkçe morfolojik unsurların alınması III. Kelime yapımı

4.6.1. Türkçe Şekillerinin Kullanılması

4.6.1.1.İsimler

Vokatifli Türkçe şekillerin kullanılması, Türkçe çokluk ekleriyle kullanılan isimler gibi karakteristiktir.Makedon dilinde buna benzer birçok Türkçe isim kullanılmaktadır (Nasteva, 2001: s.214) .

aj.ъаз(aylaz) < aylaz, кардаш(kardaş) < kardaş, jолдаш(yoldaş) < yoldaş, курназ (kurnaz) < kurnaz , менабет (cenabet) < cenabet, незеვენк (pezevenk)< pezevenk, мискин(miskin) < miskin, ајџум (aydut) < haydut

Bu oluşum özellikle “-и (ja)” ekli isimlerde karakteristiktir ve aynı şekilde Makedonca “-ин” ekiyle kullanılmaktadır (Nasteva, 2001: s.214).

" Што го караш келешот бавчанин, што зијан ти стори?" (Прик. 15)

" Пеќи, еќимбаши, така нека биди, му рекол царот" (Цеп. 2, 137),

" Не зборуј многу ѓаур огли, дај ми и јајцата и оди чини давија" (Цеп. 2, 309), "

Е бре, чорбаин...", " *Кирајли*, брату јабанин, аман, аман, аман" (Велес, Фол. 915, cf. меѓу два турски вокатива, без вокативна наставка, се наоѓа *брату*),

" Убаво вино имаш, чорбаин" (Изгрев, 10),

" Меанин, му свикале на меанџијата" (Цеп. 3, 62),

" Сиви глоби зборвет: / Ѓемиин, Кбто, ѓемиин" (Охрид, Шап. I, 1891, 43).

Türkçenin çokluk eki olan *-lar, -ler* eki aşağıdaki örneklerde görülmektedir.

" Та море, *кардашлар*, им рекол еднио на двата..." (Цеп. 3, 110)

јолдашлар (yoldaşlar) < yoldaşlar, ефендилер (efendiler) < efendiler, ипликлер (iplikler) < iplikler,

Makedoncaya geçen Türkçe çokluk ekine zamanla çokluk bildiren Makedonca ek de gelmiştir:

беглер < бег[лер]+ка

"Ке застану на дукани / Тујке јуз беглери ...Ке ме ранев сал сас месо / Ке јаиев јатларите" или " Царството да ти предадам / Од нашалари главите да ти презе-мам" (Скопско, с. Бањане, ЈФ, XII, 222, 225),

беглер+и јатлар+ите нашалар+и görüldüğü üzere “-lar” çokluk ekinden sonra Makedonca çokluk bildiren ekler gelmiştir.

" Да бев како неа - си рече Глигур - ќе им поминев пред самите нозе на агаларите" (Изгрев, 59).

Yukarıdaki örneklerden de görüleceği gibi Türkçe “-lar” çokluk ekinden sonra Makedonca “-и” eki gelmektedir.

“-lar”, “-ler” ekleri Makedoncadaki kullanım sıklığından dolayı zamanla Makedoncanın bir eki gibi kullanılmaya başlamıştır.

“-им”, “-ум” iyelik ekli birçok kelimenin Makedon diline geçtiği görülmektedir:

ианам(санам)<саним, кузум (kuzum) < kuzum, јаврум (yavrum) < yavrum, олум (olum) < oğlum, султанам (sultanam) < sultanım, достум (dostum) < dostum, чуум (çucum) < çociğim

Bunlardan bazıları özellikle şiir dilinde kullanılmaktadır.

" Кирација, ианам, јабанџија, аман / Од кај идеш, ианам, каде одиш" (Д. Хисар, Фол. 2144).

Bu Türkçe şekillerin yanında aşağıdaki şekiller de görülmektedir.

менг-таши (meng taşı) < mihenک taşı ("Ги зел куменџијата и ги удрил на менг-таши. Кога гледа сафи злато и..)

сунет дујуну (sunet duyuni) < sünnet düğünü ("курдисал свадба да праит, со сите редишта како што требало. Самќим сјунет дујуну праел" (Цеп. 2, 292),

каве параси (kave parasi) < kahve parası ("на ти еден чакмак каве параси и пушти ме да си одам" (Цеп. 2, 308),

ан параси (an parasi) < han parası ("...а стоката од светијован ја оставаше во дуќанот, да не плаќа ан параси" (К. Ж. II, 270)

садријазам каписи (sadriyazam kapisi) < sadrazam kapısı ("Турканица беше го истуркале от садријазам каписи надвор" (Цеп. 2, 318)

купри-параси (kupri parasi) < köprü parası , сејмен-параси (seymen parasi) < seymen parası, кафеџак-параси (kafecak parasi) < kahve parası

кандил чичеги (kandil çiçeği) < kandil çiçeği, чанта чичеги (çanta çiçeği) < çanta çiçeği, канарија чичеги (kanariya çiçeği) < kantar çiçeği.

Bazı örneklerde “-si”, “-i” ekleri düşmüştür:

чам саказ (çam sakaz) < çam sakızı, санџакбег (sancakbeg) < sancakbeyi

“-başı” kelimesiyle yapılan birleşik kelimelerde “-başı”nın “-баши(баша)” ve “-башија(башија)” şeklinde genişlemiştir.

бинбаши (binbaşa) < binbaşı, јузбаши (yuzbaşa) < yüzbaşı , онбаши (onbaşa) < onbaşı, јузбашија (yuzbaşı) < yüzbaşı, коџабашија(kocabaşıya) < koca başı

4.6.1.2.Sıfatlar

Türkçeden Makedon diline geçen sıfatlar önemli yer tutmaktadır. Türkçe sıfatlar Makedoncada üç cins (eril, dişi, nötr) için de aynı şekilde kullanılmaktadır (Nasteva, 2001: s.216) .

фодул Лазо (fodul Lazo), фодул Мара (fodul Mara); назлан Димитри (nazlan Dimitri),назлан Петра (nazlan Petra)

(*џанфезли елек (canfezli elek)*, *џанфезли шалвари (canfezli şalvari)*; *срмали елек (srmali elek)*, *срмали налани (srmali nalani)*)

"Што коња спремаш, назлан Димитри, каде ќе бдиш... - Јас ќе си бдам назлан Марије, туѓа туѓина" (Охрид, Фол. 2052)

" Бог да биет фодул Лазо, берберчето ... Пушти си ја невестата фодул Ленка" (Д. Хисарско, 2209)

Makedon dilindeki bu oluşum, yani Makedoncaya geçen Türkçe sıfatların oldukları gibi kalmaları ve Makedon dilinin cinslik eklerini almamaları son derece önemlidir. Bu, Türkçenin Makedon dili üzerindeki güçlü etkisini göstermektedir. Makedon halk dilinde Türkçe sıfatların geniş bir kullanım alanı mevcuttur (Nasteva, 2001: s.216) .

безбели (bezbeli) < besbelli (" Сега от дека ти дојде това? Безбејли тинака сакаш да побегниш от тука" - Верков. 18, "Двеве мајки безбели ќе надвијат еден татко" - Бегалка, 28, " *Безбели* го мрзи, што неки да работи" - Посл. 421)

бизбитун (bizbitun) < büsbütün ("А, бре, кога ложеш, устраи се мрва, а ти веќе бисбитун лбги ми продаваш..." - Галичник, Р. О.),

дибидуз (dibiduz) < dibidüz ("Овја човек дибидус ложет" Галичник, Р. О. и Разлог, М. Пр. VI, 3),

каскаати (kaskati) < kaskatı (" Што каскаатија човек" Битола, разг.),
чепечевре (çereçevre) < çereçevre ("Ти закопaj нивата чепечевре" - Кратово).

4.6.1.3. Fiil

Türkçenin Makedonca fiiller üzerindeki etkisi son derece güçlüdür. Makedoncaya kısmi öykünme yoluyla analitik tipte fiiller geçmiştir. Türkçenin bu etkisiyle oluşan fiillerin yaygınlık kazanarak Makedonca kökenli fiillere de etki ederek yeni fiiller türetmesine çok sık rastlanmaz. Türkçenin belirli ve belirsiz

geçmiş zamanı üzerindeki etkisi, bu alandan çalışan birçok araştırmacı tarafından incelenerek ortaya konulmuştur. Makedon dilindeki bu oluşum sadece ağızlarda görülmez. Bu fiil yapısı Makedon edebî dilinde takip edilmektedir. Yapılan araştırmalara göre Makedon dilindeki bu oluşum Türkçenin etkisiyle ortaya çıkmıştır (Nasteva, 2001: s.218) .

4.6.2. Türkçe Morfolojik Unsurların Alınması

Türkçeden Makedon diline maddi ve manevi hayatın kelimelerinin yanında gramatikal unsurlar da geçmiştir. Birçok *ön ve son ek, bağlaç, modal kelimeler* Türkçe vasıtasıyla Makedon diline geçmiştir.

4.6.2.1. Ön Ek

Türkçede ön ek bulunmamasına rağmen Makedoncaya geçen “*баш (baş)*” ve “*кара (kara)*” isimleri Makedoncada ön ek olarak kullanılmıştır. Bu isimlerle Makedoncaya geçen birçok kelime vardır (Nasteva, 2001: s.219) .

“*баш (baş)*” kelimesi birinci veya ikinci unsur olarak kelimelere gelmektedir.

башчауш (başçauş) < başçavuş, башарамуја (başaramiya) baş harami, баштерзуја (başterziya) < baş terzi, башмуфтуја (başmuftiya) < baş müftü , авибашуја (avcibaşıya) < avcı başı , бинбашуја (binbaşıya) < binbaşıya, јузбашуја (yüzbaşıya) < yüzbaşı.

“*баш (baş)*” kelimesi geldiği sözcüklere “*birinci, birinci sınıf, mükemmel*” anlamları katmıştır.

Makedon dilinde bu şekilde türetilmiş birçok kelime yer almaktadır. Kelimeyi oluşturan dış yapıdan dolayı tam anlamıyla birleşik sayılmazlar. Fakat iç şeklinden dolayı onlar birer birleşik kelime gibi değerlendirilmektedir.

Burada **баи(baş)** kelimesinin Makedoncadaki **нај-** ekinin yerine gelerek kelimelerin başında kullanışını göstereceğiz:

баи(baş) kelimesiyle Makedoncada oluşturulan kelimeler şunlardır:

баиименка (başimenka) < baş isim; баи девојка (başdevoyka) < baş kız

*баи кадана (baş kadana) < baş kadın ("Мори посестрима на **баи кадана** / Трно моме..." - Маз. Дос. 362)*

*баи арамија (baş aramiya) < baş harami ("Шчо ми је мило ле, нано и драго / **Баи арамија** ле, нано, да шетам" - СБНУ, XIII, 122, "Баи арамија Дренцка планина" - СБНУ, XII, 82)*

баиен арамија (başen aramiya) < baş harami

*баи мајстор (baş maystor) < baş usta ("...и тоа кај **баи-мајсторот** Антона..." - Совр., 1/1946, 2);*

*баи домаќин (baş domakine) < baş evsahibi ("Стојане, **баи домаќине**..." - Шап. V-VI, 21);*

*баи ракија (baş rakiya) < baş rakı ("И три бочфи **баи ракија**" - Шап. VII, 137);*

*баи делија (baş deliya) < baş deli; баи град (baş grad) < baş şehir ("Тодоринко баиименко / От **баи Града** извадена" - П. Мих.);*

*баи пријател (baş priyatel) < baş arkadaş ("Воде-ничаре, леле **баи пријателе**" - Маз. Дос. 372);*

*баи робинчица (baş robinçitsa) < baş esir ("Ке ме однесат в Јанино / В Јанино при Али-паша / **Баи робинчица** да бидам" - Милад.);*

баиш работница(*baş robotnitsa*) < *baş işçi* ("Тебе те кажвет **баиш работница**" - Милад. 471);

баиш тргоец (*baş*) < *baş tüccar* ("...наглавил измекари и се курдисало како **баиш тргоец** во царскиот грат, да продаа..." - Прилеп, СбНУ, X, 134) и сл.

kara(kara) < *kara kelimesi de Makedoncada bir ön ek olarak kullanılmış ve hibrit kelimeler oluşturulmuştur*:

каракамен (*karakamen*)< *kara taş* ("Дур да ти дбет јагнето / От **кара-орман** крадено ... На **кара-камен** заклано" - Дебарско, СбНУ, VII, 65).

"...на миндер седни накривен / Со **каракамен** на гради" и "Угаснете и светлини / Мрак да биде - **каракамен**" (Рацин, Песни);

кара-пара (*kara para*) < *kara para* ("А парата **кара-пара** се бере со пот и мака" - Сказна, 6);

карасмрт(*karasmrt*)<*kara ölüm* ("Можата смрт е **карасмрт**" - Рацин).

4.6.2.2. Son Ekler

Türkçe kelimelerle birlikte Makedon diline geçen Türkçe ekler zamanla Makedoncada çok kullanılmış ve Makedon dilinde önemli etkiler bırakmıştır. Makedon dilinde sıklıkla kullanılan Türkçe ekler, Makedoncada yeni kelimelerin türetilmesinde kullanılmıştır. Burada kullanılan ekleri ve fiil yapımında kullanılan “-*di*” ekini göreceğiz (Nasteva, 2001: s.220) .

İsimlere gelen en önemli ekler **-џи(џi),-ли(li), -лак(lak) ekleri olup -ман(man), -џик(џik), -џа(ca)** ise daha az rastlanmaktadır.

џи, -џи < -џi, -џi, -џи, -џü; -џi, -џi, -џи, -џü

Makedoncada kullanılan en önemli Türkçe eklerden biridir.

авџија (avciya) < avcı, алваџија (alvaciya) < helvacı, бавчованџија (bavçovanıciya) < bahçevanı, бичакџија (biçakçıya) < bıçakçı, бостанџија (bostancıya) < bostancı, гурбетџија (gurbetçıya) < gurbetçi, даваџија (davacıya) < davacı, јаланџија (yalancıya) < yalancı, кавгаџија (kavgacıya) < kavgacı, кавџија (kavecıya) < kahveci, кесеџија (keseciya) < keseci, кираџија (kiracıya) < kiracı, нубетџија (nubetçıya) < nöbetçi, саатџија (saatçıya) < saatçi, чибуџија (çibukçıya) < çibukçu, чорбаџија (çorbacıya) < çorbacı, шакаџија (şakacıya) < şakacı

-ли < li, -lı, -lu, -lü

Makedoncaya geçen **-ли < li, -lı, -lu, -lü** eki, Türkçede ek olarak kullanılmasının yanında çeşitli isimlerin yapımında da kullanılmaktadır.

Esas işlevi, sıfat olarak kullanılan isimler yapmaktır. Her türlü isimden mevcut bulundurma, sahiplik, bağlılık ifade eden isimler yapar.

a) Yer, kasaba, köken, ülke, bölge, doğum yeri ve yaşanılan yer: *(вилаетлија (vilaetliya) < vilayetli, Иштиплија (İштиплија) < İштиплија, касабалија (kasabaliya) < kasabalı, Московалија (Moskovaliya) < Moskovalı, шеирлија (şeirliya) < şehirli)*

b.) Bir topluluğa, partiye, sınıfa, cemaate üye olma, bağlı bulunma: *(еснафлија (esnafliya) < esnafalı, занаетџија (zanaetçıya) < zanaatçı, мектеплија (mektepliya) < mektepli*

c.) Sahiplik, yeni kelimenin oluşturulduğu köke bağlılığı gösterir: *Атлија (atliya) < atlı, ферманлија (fermanliya) < fermanlı, муурлија (müurliya) < mühürlü*

Пушкалија (puşkaliya) < tüfekli (puşka “tüfek”) (" Е виска мои сина / Мои сина пушкалии / Пушкалии и ловџии!" - Малешевско, Стоилов, Пер. сп. XXXIX);

парајлија (parayliya) < paralı ; грделија (grdelivçe) грделивче (grdelivçe); синелија (sineliya) < sineli ; пустелија (pusteliya); имашилија (imaşliya) < yemişli; магаровалија (magarovliya) < eşşekli (magare “eşşek”), факултетлија (fakutetliya) < fakülteli, универзитетлија (univerzitetliya) < üniversiteli

-лак, -лок, -лук, -лик, -лак < -lık, -lık, -lik, -lük

-lık, -lık, -lik, -lük Makedoncada son derece fazla kullanılan bir ektir. Türkçenin en işlek eklerindendir. Yer isimleri, alet, eşya, topluluk, meslek, mücerret isimler, bazı kelimelerde sıfat olarak kullanılan isimler yapar. Bu fonksiyonları Makedoncaya da geçmiştir.

-lık, -lık, -lik, -lük eki Makedoncada “**-лак (lak)**” haliyle görülmektedir.

јагмурлак (yagmurluk) < yağmurluk, бејлак (beylak) < vezirлак (vezirlak) < vezirlik, екимлак (ekimlak) < ekimlik, ергенлак (ergenlak) < ergenlik, комшилук (komşuluk) < komşuluk, пармаклак (parmaklak) < parmaklık, пашалак (paşalak) < paşalık, тамакарлак (tamakarlak) < tamahkarlık, чингенелак (çingenelak) < çingenelak

Görüleceği üzere **-lık / -lik** eki Makedonca kelimelere de gelmektedir.

војниклак (voyniklak) < askerlik “voynik”asker (“Кривата вилица го ослободи војниклакот” - Совр. III, 36)

говедарлак (govedarlak) < çobanlık (“Затоа Коле велеше покрај овчарлакот и говедарлак за истата рута” - К Ж. I, 248)

граѓаништилак (gragañstilak) < şehirlilik (“Да мириса на граѓаништилак. - Да мириса на гунтилак, дополни Велика” - К. Ж. I, 22)

дрварлако (drvarlako) < odunculuk (“Остаил дрварлако и ти се сторил фурница. И фурнилако му се смачи, по време се стори бакал” - Цеп. Авт. 114);

домакинлак (*domakinlak*) < *evsahiplik* ("...тој му помагаше на маѓерот во домакин**лакот**" - К. Ж. I, 192),

егуменлак (*egümenlak*) < *ekümenlik* ("...ами егумен на свој манастир, од него подигнат во кој ќе му биде **егуменлакот** осигурен до жив-животи..." - К. Ж. II, 56);

ѓаволишилак (*gavolşilak*) < *şeytanlık* ("Се чудел ѓаоло на нејзинијо **ѓаволишилак** и инаетчилак" - СБНУ, XV, 88);

војвондалак (*voyyondalak*) < *voyyodalık*

егупишилак (*egipşilak*) ; женилок (*jenilok*) < *evlilik* ("Ер-генлок мила мамо, / пашалок / **Женилок** пушта мамо, **црнилок**" - Скопје, X Манев, 1341);

калуѓерлак (*kalugەرlak*) < *keşişlik* ("Знајте оти **калуѓерлакот** ет, многу ма-чен..." - СБНУ, VI, 131);

комитлак (*komitlak*) < *komitacılık* ("...што мисли само за **комитлак**" - Бегалка, 114);

магаришилак (*magarşilak*) < *eşşeklik*, мајсторлак (*maystorlak*) < *ustalık*, овчарлак (*ovçarлак*) < *çobanlık*, пандурлак (*pandurlak*) < *bekçilik*, рибарлак (*ribarлак*) < *balıkçılık*

сипаничарлак (*sipaniçarлак*) ("Тамоси, вамоси, го каптиса **сипаничарлако** и бележуаше да дури..." - Цеп. Авт. 119); стопанлак (*stopanлак*)

човеишилак (*çoveştilak*) < *insanlık* ("Само часовојот Иван си го направи **човеишилакот** до крај" - Совр. IV, 54).

гнасотилак (*gnasotilak*) , богатлак (*bogatлак*) < *zenginlik* ("Колко за **богатлака**, волко оште и за чашата..." - Верков. 285)

лошотилак (*loşotilak*) < *fenalık* (" При се што толку зло беше го нашло, пак от лошотиите не се остаал. От негоиот лошотилак беше се опојале..." - СбНУ, XII, 141);

мизерлак (*mizerlak*) (по-често во множина: " *Мизерлаци*, пислаци, што да ти расправам..." - разг.);

простотилак (*prostotilak*) ("...та сметаа за *простотилак* да свират на гајда" - К. Ж. II, 255).

Во поново време се среќаваат, но се поретко, слични изведенки (сп. *асистентлак*, *ректорлак*).

-ман, -мен < -man, -men

Türkçe kelimeler vasıtasıyla geçen *-man/-men* eki Makedoncada geniş kullanım alanına sahip değildir.

душман (*duşman*) < *düşman*, *балабан* (*balaban*) < *balaban*, *караман* (*karaman*) < *karaman*, *мерџуман* (*tercuman*) < *tercüman*, *коџаман* (*kocaman*) < *kocaman*, *асман* (*asman*) < *azman* (*büyük köş*), *коџаман* (*kocaman*) < *kocaman*, *балабан* (*balaban*) < *balaban*

лажоман (*lajoman*) < *yalançı* ("Кој поп Стојко, *ложомано*, он си је дома..." - СбНУ, XI, 109); *грчман* (*grçman*) < *yunan*

-ли < -li, -lı, -lu, -lü

-ли < *-li, -lı, -lu, -lü* eki Makedoncada geniş bir kullanım alanına sahiptir.

акалија (*akaliya*) < *akıllı*, *мераклија* (*merakliya*) < *meraklı*, *кајметлија* (*kaymetliya*) < *kıymetli*, *касметлија* (*kasmetliya*) < *kısmetli*

ли < *-li, -li, -lu, -lü* ekleri Türkçe kelimelerin yanında Makedonca kelimelere, gövdelere de gelmektedir.

виналија (*vinaliya*) < *vinaliya* “*vina*” *şarap* , *şarap rengi, kırmızı renk*, *грижовлија* (*grijovliya*) < *şefkatli* ; *гугушлија* (*guguşliya*) < *guguşlu* “*mavi küllü boya*”

дождевлија (*dojdeвлиya*) < *yağmurlu* (" Пуста незгодна година /...Се погоди **дождевлија** / Ми 'рѓоса шарен туфек" - Милад. 354);

звездалија (*zvezdaliya*) < *yıldızlı* (" Трите" сестри, најмалата се стори царица и роди дете **звездалија**" - Цеп. 1, 257);

зглобалија (*zglobaliya*) < *açılmış* (сабја, Мариовци, 23);

каменлија (*kamenliya*) < *taşlı* (" Да не падне да с отепа / Местото е **каменлија**" - Кичевско, Фол. 2279; "Јас му да'ам града **Каменлиа** / Скопје града до ти'ок Вардара" - Милад. 227);

кременлија (*kremenliya*) < *kremenli* (" *Кременлии* пушки грмат" -Сказна, 101);

крстатли (*krstatli*) < *haçlı* ("Напред пред вбјску да идеш / **крстатли** бајрак да носиш" - Куманово, Фол. 664);

имашлија (*imaşliya*) < *yemişli* ("Собата е во новоизградена куќа, добро подредена и дава впечаток на прилично **имашлија** куќа" - Парите, 121);

ораслија, оревлија (*orasliya, orevliya*) < *çevizli* ("А за земјата моја молчшп, небаре полна ти е устата со локум **оревлија**..." - Меѓа, 41), *песмалија* (*pesmaliya*) < *şarkılı* ("Ти ми беше **песмалија**" - СБНУ, XI, 19), *столалија* (*stolaliya*) < *sandalyeli, resaliya* (*resaliya*) <

песоклија (*pesokliya*) < *topraklı* (" Нит ми тежи земја **песоклија** / Нит ми тежи плоча мермер-лија" - Тетово, X Манев, 1305); *чабурлија* (*çaburliya*) < *bardaklı, мрзелија* (*mrzeliya*) < *tembel* , *белалија* (*belaliya*) < *belalı* ("Море зедов жена многу вредна / Море **белалија** ем **мрзелија**" - X. Манев, 1415);

сребранлија (*srebranliya*) < *gümüşlü, срмалија* (*srmaliya*) < *sırmalı* (" Ама на ризите има, лелим Јанке / До три кбнца *срмалии*, лелим цаним / До три игли **сребранлии**" - Гевге-лиско, Фол. 205)

демирлија (demirliya) < demirli, зејтинлија (zeytinliya) < zeytinli, лимонлија (limonliya) < limonlu, биналија (binaliya) < binalı (" Бело грло шербетлија, рамна става **биналија**" - Прилеп, СБНУ, XII, 110)

кафелија (kafeliya) < kahveli, портокалија (portokoliya) < portakallı, самурлија (samurliya) < samurlu, саманлија (samanliya) < samanlı, мермерлија (mermerliya) < mermerli, турунчлија (turunçliya) < turunçlu, срчалија (srçaliya) < sırçalı (" Та-мо има дрво **турунчлија** /Под дрвото ладна меана" - Илиев, 1, 321)

-са (-ца), -сик (-цик)

Türkçe **-са (-ца)** eki ve küçültme eki **-сик (-цик)** Makedoncaya geçmiş olup az sayıda kullanılmaktadır.

белаца (belaca) < belaca, караца (karaca) < karaca, алаца (alaca) < alaca, рогицик (rogicik) < boynuzcuk ("rog" boynuz) boynuzla oynanan bir cins çocuk oyunu, пирецик (pirecik) < pirecik, ашицик (aşıcık) < aşıkçık bu iki kelime çocuk oyunları görülmektedir, рогицик (rogicik) < boynuzcuk "rog" boynuz

“-en” üstünlük eki

*енѓере (engere) < en geri: " Добо со кбњот негоф беше **енѓере** во карванот" - Галичник, Р. О.), ен на кусурут (en na kusurut) < en sonunda: "Избљувала и живи и умрени. **Ен на кусурут** мајка му и татко му живи..." (Гевг. Дим. Иван. 109); енмалечкиут (enmaleşkiot) < en küçük " На другиут ден устанал да готве **енмалечкиут**" (Енице-Вардарско, Верков. 271); еннајдоцна (ennaydotsna) < en sonunda*

-ди (-di, -dı, -du, -dū) -ти (-ti, tı, -tu, -tü)

-ду (-di, -dı, -du, -dū) -ту (-ti, tı, -tu, -tü) görülen geçmiş zaman eki Makedoncaya geçmiştir. Makedoncada fiil eki olarak incelenmiştir.

Bu ek **-ca (-sa)** ekiyle kaynaşarak kullanılmıştır.

сургундиса (surgundisa) < sürgüne göndermek ("Ќе го *сургундиса* него..." - Бе-галка, 105);

саклетисува (sakletisuva) < sıkletlenmek ("...на овај човек сака да му дадам един другар, за да си прикажува со него, за да не му се *саклетисува* душата" - Штип, СбНУ, IX, 155);

шаитладисува (şaitladisuva) < şahitlik etmek (Прилеп, СбНУ, XII, 192);

азардисува (azardisuva) < hazırlamak

4.7.MAKEDON DİLİNDEKİ TÜRKÇE ÖYKÜNMELER(CALQUE)

Makedon dili Türkçeden öykünme yoluyla aldığı unsurlarla da zenginleşmiştir. Kelime düzeyinde alıntılara büyük ölçüde yer ayrılmasına rağmen, Türkçeden öykünme (*calque*) yoluyla alınmış ifadeler üzerinde pek durulmamıştır. Öykünmenin yapılabilmesi için öykünmenin yapılacağı dilin bilinmesi gerekmektedir. Bu da *iki dillilik (bilingualizm)* gerçeğini göstermektedir.

Asırlarca süren ortak yaşam sonucunda Makedonlar Türkçeyi öğrenmişler, Türkler de aynı şekilde Makedonları tanımışlardır. Bu temas, öykünmelerin ortaya çıkmasına elverişli bir zemin hazırlamıştır. Türkçeden yapılan öykünmeler ağırlıklı olarak iki dilliliğin yaygın olduğu halk tabakası tarafından yapılmış olsa da eğitimli sınıfın Makedon diline kazandırmış olduğu öykünmeler de az değildir. Öykünmeleri, edebî öykünmeler (*calques litteraires*) ve halk öykünmeleri (*calques populaires*) şeklinde ayrılabilir. Öykünmeler Makedon dilinde, iki dilliliğin en yoğun şekilde yaşandığı XVIII. ve XIX. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türkçe öykünmeler, Makedon leksikolojisi ve morfolojisinin gelişmesinde önemli görevler üstlenmişlerdir. Makedon leksikolojisi ve morfolojisi yeni unsurlar ve ifade çeşitleriyle zenginleşirken kendi dilinin unsurlarını da bu yeni alıntılar üzerinde uygulama, adapte etme olanağı bulmuştur. Makedon diline Türkçeden öykünülen unsurlar Türkçenin bu dil üzerindeki büyük etkisinin göstergesidir. Öykünme yapılabilmesi için o dili bilme koşulu, Türkçenin asırlar boyunca Balkanlarda konuşulduğunu göstermektedir.

Kelime ve kelime grubu düzeyinde her türlü kavram karşılıkları, günlük hayatta kullanılan kalıplaşmış ifadeler Türkçedeki yapılara benzetilerek Makedoncaya aktarılmıştır. Dil biliminde bu olaya “*öyküntü*” adını verilmektedir. Berke Vardar öyküntüyü: “*Bir dilden öbürüne, genellikle sözcüğü sözcüğüne çeviri yoluyla içerik ve –bileşik biçimler söz konusu olduğunda- sıralanış düzeni aktarma; bu işlem sonunda ortaya çıkan biçim.*” şeklinde tanımlamaktadır (Vardar,1998: s.156). Öyküntü (Fr. calque) olayı genel olarak dört düzeyde ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi kelime yapımında öyküntü (leksik öyküntü), ikincisi anlamsal öyküntü

(semantik öyküntü), üçüncüsü deyim öyküntüsü, dördüncüsü de sözdizimi (sentaks) düzeyindeki öyküntüdür (Rozental ve Telenkova, 1976: s. 141-142) . Makedon diline geçmiş Türkçe öyküntüleri şu başlıklar altında inceleyeceğiz:

1. Leksik Öyküntüler 2. Anlamsal (Semantik) Öykünmeler 3. Kısmi Öykünmeler

Makedonca ve Türkçe 14.yüzyıldan başlayarak 20.yüzyılın ilk çeyreğine kadar kesintisiz bir etkileşim halinde bulunmuşlardır. Türkçe burada “*güçlü dil*” , Makedonca “*zayıf dil*” dil; yani Türkçe etkileyen Makedonca etkilenen ve alan dil olmuştur. Makedonca açısından Türkçe bir “*üstkatman dili*” (İng. Superstratum) olmuştur.

4.7.1. Makedonca-Türkçe Dil İlişkilerinde Öykünmelerin Yeri ve Önemi

Türk dili en büyük etkisini Balkan coğrafyasında Güney Slav milletlerinin dillerine yapmıştır. Bu dillerden biri de Makedoncadır. 1392 yılında Üsküb’ün fethiyle bugünkü Makedonya toprakları Türk idaresine girmiş ve bu tarihten günümüze kadar kesintisiz süren bir ilişki yaşanmıştır. Bu ilişkinin en önemlisi hiç kuşkusuz dilde yaşanmıştır. Makedon dilinde görülen ilk Türkçe unsurlar 1469 yılında yazılmış olan Vladislav Gramatik’in “*Derleme*” isimli eserinde görülmektedir (İvanov,1970: s.136). Bunlar eskiye giderek tespit edilen en eski kayıtlardır. Bu kelimeler: amir [*amup*] < *emir*, beg [*bez*] < *bey*, mahala [*maxala*] < *mahalle*, *musromanski*[*мусроманску*] < *müslüman*(ile ilgili).

Makedon dili Türkçeden geçen sayıca çok fazla kelimeyle zenginleşmesinin yanında; özellikle Türkçe öykünmelerle de zenginleşmiştir. Öykünmelerle alâkalı az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. Leksik alıntılardan çok sık bahsedilmiştir, çeşitli Balkan dillerine geçen Türkçe kelimelerin indeksi, kelimelerin dizini verilmiştir, fakat Türkçeden yapılan öyküntülerden yeterince bahsedilmemiştir (Nasteva, 2001: s.125).

Alıntı kelimelerde iç ve dış anlam birlikte aktarılmakla birlikte öykünmelerde sadece kelimenin iç anlamı (*forme interne*) alınmaktadır. Öykünme yoluyla yapılan alıntılar normal kelime alıntılarından daha karışık ve zordur. Yani bu alıntı çeşidi, iç anlamı açık ve belli olan kelime çeşitlerinden yapılmaktadır. Anlamı ve şekli belli

olmayan kelimelerin öykünülmesi yapılmamaktadır. Yabancı kelimenin (Türkçe kelime) iç anlamının anlaşılabilmesi için o dili iyi tanımak gerekmektedir, bu da öykünme için iki dilliliği yani *bilingualizmin* şart olduğunu göstermektedir. Türkçe öykünmeler, Makedon dilinin Türkçeyle ilişkisinin yanında kültürel, ekonomik, politik temasların bir sonucudur. Asırlarca süren ortak yaşam sonucunda Makedonlar Türkçeyi, Türk kültürünü öğrenmişler, Türkler de aynı şekilde Makedonları tanımışlardır. Bu temas öykünmelerin oluşmasında elverişli bir zemin hazırlamıştır.

Öykünme sırasında iki aşama gözlenmektedir. Birinci aşamada yabancı kelimenin iç anlamı algılanmaya çalışılır. Bu anlaşıldıktan sonra ikinci aşamada yabancı kelimenin bir veya daha fazla anlamı alınır. Böylece karşılığında alınan kelimenin anlamı genişlemiş, zenginleşmiş oluyor. Sonuç olarak dil kendi imkânlarıyla yeni kelimeler kazanmış oluyor (Nasteva, 2001: s.126).

Türkçenin Makedonca üzerindeki etkisinin en önemli göstergesi hiç kuşkusuz öykünmelerin yapılmasıdır. Dil etkileşiminin en üst safhası olarak kabul edebilecek öyküntülerin bir dilde yer alması iki dilin temasının büyüklüğünü göstermektedir.

Öykünmeler halk tabakası ve eğitimli kesim, okuma yazması olan kişiler tarafından yapılmıştır. Öykünmeleri, edebî öykünmeler (*calques litteraires*) ve halk öykünmeleri (*calques populaires*) şeklinde ayrılabilir. Makedon dilindeki öykünmeler ağırlıklı olarak halk tarafından yapılan öykünmelerdir. Fakat edebî öykünmelerin de sayısı oldukça fazladır. Birçok önemli yazarın - Tsepenkov gibi - ikidilli olduğu bilinmektedir. Bu yazarlar özellikle halk edebîyatı eserlerini derlerken büyük oranda Türkçe öykünmeleri Makedoncaya kazandırmışlardır. Tsepenkov gibi yazarlar Türkçeyi çok iyi tanıdıkları için ondan sadece kelime almakla kalmamışlar, kelime grupları, cümle birimleri ve hatta öykünmelerden de geniş şekilde istifade etmişlerdir. Öykünmelerin Makedon dilinde, iki dilliliğin yaygın olduğu XVIII. ve XIX. yüzyılda ortaya çıktığı söylenebilir. Türkçe kelime ve öykünmeler Makedon leksikolojisi ve morfolojisinin gelişmesinde önemli yere sahiptir. Makedon leksikolojisi ve morfolojisi yeni unsurlar ve ifadeleriyle zenginleşirken kendi dilinin unsurlarını da bu yeni alıntılar üzerinde uygulama olanağı bulmuştur. Dilin kendi yapısının unsurlarını yeni alınan unsurlar üzerinde uygulaması onların dilde uzun süre muhafaza edilmesine ve kullanılmasını sağlamıştır (Nasteva, 2001: s.127) .

4.7.2. Leksikolojik Öykünmeler

Makedon diline öykünülen unsurların cinslerine bakacak olursak her cinsten kelimenin öykünüldüğünü fakat özellikle isim ve fiillerin ağırlıklı olduğu öykünüldüğü dikkat çekmektedir. Ayrı kelimelerin öykünülmesi sırasında iki aşama takip edilmiştir. Birincisinde var olan kelimenin anlamında bir zenginleşme oluşurken ikincisinde yeni bir kelime ve anlamın oluştuğu görülmektedir. İki aşamanın da dikkat çeken ortak yönü anlamların alınmasıdır (Nasteva, 2001: s.127)

Yabancı kelimelere karşılık türetilen yeni kelimeler *edebî öykünmeler* kategorisine örnek gösterilecek öykünme türüdür. Halk dilinde bu tür öykünmelere az rastlanır. Bu tür öykünmeler diğerlerine nazaran daha azdır. Edebî öykünmeler için her iki dili de iyi bilme ve dili hissetme yetisi gerekmektedir (Nasteva, 2001: s.128) .

beşlik > петак, петаче[petak,petaçe] (bir para birimi, beş birimden oluşan para) “Поминујат двајца трговци, му дале по е ден петак и туку што зел парите...”

ikilik > двојак[dvoyak] (İki kuruşluk gümüş akçe): “*Ке ви кажам имањето / Бетлиците в шиниците / Двојаците в бардаците / Дребни аспри в кесината*” (Милад. 338) “*Да извадиш дребни аспри / Дребни аспри и двојац*” (Шап. I, 3, 93), “*За двести бели двојац*” (Верков. Песни, 96).

gelincik > невестулка[nevestulka] (bir hayvan türü) “*gelincik*”öykünmesi Makedonya’da geniş bir kullanım alanına sahiptir. нестуљка (Ресен), невестулка (Воден), невестулка (Серско), невестулка (Прилеп, СБНУ, X, 118), невестуљка и невеешуљчичка (Кратово). “невестулка” öykünmesinin yanında “ гелинцик” alıntısının kullanıldığı da görülmektedir.

tahtabiti > дрвеница[drvenitsa] “*Секој чоек држел по једна коњска опашка в рака, за да бранит дење от тие животинки, а пак ноке живот немале от тавтабиди (дрвеници)*” (Прилеп, СБНУ, VII, 173). Öykünmenin yanında alıntı

kelime de görülmektedir “тавтабита”, “тафтабитка” (Ресен), “тафтабита” (Прилеп), “тартабица” (Битола)

evlenmek > се удомува, се задомува[se udomuva, se zadomuva]: “Идецата да си удомам” (Прилеп, Сб. Мин. V, 63), “*Ке прибере некоа сиромашка, ке се удомн*” (К. Ж.), “*Је задомил дете малечкаво*” (СбНУ, XI, b41), “*Девојчињава да си ги удомам, друго гајле немам...*”

4.7.2.1. İsimler

çiçek > цвеке [tsveke] (bir hastalık türü) Çiçek hastalığını ifade eden “çiçek” kelimesinin anlamından yola çıkarak “цвеке” şeklinde öykünülmüştür. Aynı şekilde “çiçek” hastalığının eş anlamlısı olan “kızamık” kelimesinin “казамлак” şekli de mevcuttur.

уарѝ > направа[naprava] (bina уарѝ) : “*Што ја продаде куката? / Што беше лепа направа*” (Дебарско, Фол. 2942). Öykünmenin yanında kelimenin alıntısında görülmektedir: “*Ах, дочуло ми младо мајсторче, бре џанам / Од високана јанија / Фрлило ми тесла од појас*” (Битола, Фол. 1840);

vermek > давание[davanie] (vergi vermek anlamında) : “*Ај што ми биле сељани душмани / Ми фрљале тешки бре даванија / Кому двесте, кому петстотини*” (Тетово, Фол. 1915), “*Море се собрале, се набрале сите стари, гиди чорбаџии, да си фрлат, гиди вергијата, вергијата, гиди даванија, море, кому двесте, кому триста...*” (Бегалка, 68).

mal > стока[stoka]: “*Грабање стоката и челатта, беше...*”, “*Му плени'а малу-многу стока / Малу стока триста кесии*” (Шап. V-VI, 156), “*Алал стока не гини и да загини пак ке се најде*” (Прилеп, СбНУ, VI, 119); “*А, ако беше некоја стока голема...*” (Прилеп, СбНУ, VI, 101) veya “*Што стока е... !*”. Türkçede sık kullanılan şu şekil de görülmektedir: “*Onun ne mal olduğu yüzünden belli!*” (“*Што стока е од лицето му се гледа!*”).

besleme > ранениче[raneniçe]: (Evlatlık olarak alınarak ev işlerinde çalıştırılan kız, besleme kız, beslemelik, beslek) Öykünmenin geniş bir kullanım alanı mevcuttur : “*Ти се фале левент Нако / Кукушкото ранениче / Горничово*

кричениче" (Милад. 434), " Мије земамо једно ранениче без татко и без мајка да га чувамо и изведемо на пут" (Кра- тово), " Сам ранила хранениче / Хранениче машко дете" (Верков, Песни)

gece kuşu > вечерно пиле[veçerno pile] : Öykünme "вечерно пиле" şeklinde görülmektedir (Високо), ve нојкно пиле (Воден). Öykünmenin yanında alıntı kelime de görülmektedir "гине-кушу" (Сухо)

ayakteri > пот на ногата[pot na nogata] : (Hizmet için bir yere gönderilen kimseye verilen ücret, ayak kirası) Öykünmeye Tsepenkov'da rastlanmaktadır: "Колку за ајак (пот на ногата) ми се плака бре синко, ке ни речеши..." (Цеп. Авт. 118). Tsepenkov alıntısı olarak "ајактере" kelimesini de kullanmaktadır : " Што пари му земаше ајактере на сиромаш да појди..."

kaynana dili > свекрвин јазик[svekrvin yazik] : (Dil biçiminde yassı ve dikenli dalları olan bir tür kaktüs) (*kaynana* 'свекрва' и *dil* 'јазик' : *свекрвин јазик*). Öykünmeye bugün hala canlı şekilde kullanılmaktadır.

4.7.2.2. Fiiller

çıkarmak > вади, извади[vadi,izvadi] (Ekmeğini çıkarmak, geçimini sağlamak anlamında): "И друзи работи работила полци, како жнијење и копање и друзи работи, само и само да си го вади лебот" (Прилеп, СбНУ, XII, 167), "Вистина кажуаше, ама си работеше мајсторлук, да си го вади лебот..." (Прилеп, СбНУ, XIV, 110). "вадачка" ismi de görülmektedir. (" Мојата вадачка је малечка" - Кратово) ve "вадеж" (" Ако имаш вадеж (печалба) ке има и јадеж" - Прилеп, СбНУ, IV, 179) во значење 'заработка, печалба'. И глаголот *извади* се употребува во исто значење: "Се што ке *извадиме*, напољу да делиме" (Мега, 132)

bağlamak > врзува[vrzuva] (*Anlaşta imzalamak, anlaşmak*) "Тек, чифт, си дале зборои, си зеле и си врзале нивната работа, што си ја имале за врзување" (Прилеп, СбНУ, XII, 138)

almak > зема[zema] (Evlenmek manasıyla öykünüldüğü görülmektedir) (*Ahmet komşu kızını aldı* "Ахмет го зеде (се ожени) комшииското девојче"): "...да си ја земам за невеста" (Прилеп, СбНУ, XII, 157), "...ама ако ме земите една

од вас за маш" (Прилеп, СбНУ, XII, 150), "Тој да ја земиш Виша Гркиња" (Шап. V-VI, 1).

kırılmak, kırmak > крши (ce)[krši se] (Oyun sırasında bükülmek, kırılmak, oynamak, bu anlamda öykünülmüştür. Türkçede bugün güncel dilde pek kullanılmamaktadır.)" Се крши како некоја ченгија" (Прилеп, СбНУ, XIV, 144), "Каде ми се кршиш, Цвето, как' фјдан на бафча" (Струшко, Шап. V-VI, 336), "На оро моми кршеле снага..." (Крвава риза, 8) düşmek > пага[para] (Bir bölüşme sonunda payına aygılma anlamında) "Делба му се паднало.." (Шап. VII, 123), "...е бре чорбаџи, нели велиш оти си му немал за давање на тој чорбаџија, тебе ти пагат една клетва" (Прилеп, СбНУ, VI, 129), "Кога се поделивме мене ми падна една кука и една нива" (Konuşma dilinde)

"düşmek > naga[para]" fiilinin çeşitli anlamları öykünülmüştür. Bunlardan birkaçını aşağıda göstereceğiz:

düşmek > пага[para]: (Oyun sonucunda mağlup olmak) "Се грабнале двата да се борат / Се бориле токму три саати /Ни Тој пага, ни други пага" (Прилеп, СбНУ, 93), "Една вечер беа заватиле да играат, санок што играле и пак не можеле да се ендисаат, бидејќи обата биле мајстори, ни тоја пагал, ни тој" (Цеп. 3, 187), "Ни орле пага, ни соклето пага" (Шап. V-VI, 70)

düşmek > пага[para] (Sırasının gelmesi, sıra filancanıdır....anlamında öykünülmüş) "Море, ами, не ми пага (да дојдам) златна невесто" (К.Ж.), "Овој пат, тебе ти се пага да викаш гости" (Konuşma dilinde)

düşmek > пага[para] (zamanın gelmesi, tarihin gelmesi) "Вајрам (се) пага в недела": "Оваа година Божик се падна в четврток" (konuşma dilinde)

tutmak > фака[faka] : (Para toplamı ...-e varmak, değeri olmak) (Aldığım şeyler yüz lira tuttu "Работите што ги зедев (купив) чинат (се фатија) 100 лири"): "Куката ме фати два милаони", "...сосе астарот и шињето ми се фати палтото триесет илјади", "Одење, идење, го фати околу пееет илјади" (konuşma dili)

etmek > чини[çini] (*Bu kitap beş lira eder " Оваа книга чини пет лири"*): "*Еј ... колку пари ке ни чинеше кожава да ја потурчеа! Колкаво леке за вујка е кир Ристакија!*" (Антица, 109), "*Колку чини...*" (колку кошта).

4.7.2.3. Diğer Öykünmeler

çabuk > брго[brgo] : "*Си било едно момче на име Јандреа. Видејки брго било женето, го канил дедо му на гости*" (Прилеп, СБНУ, XII, 242), "*Дал' отдамна о'шол, стара ле бабо, или сега бргу ?*" (Шап. V-VI, 37)

bir > еден[eden] (*Bir güzel ki...*) "*Едно девојче што има, алал да му е!", "Еден дожд што ме фати!"* (konuşma dili)

bir > еден [eden] : ("sadece" anlamında öykünülmüştür) : (*Her şey bitti, bir bu kaldı " Се се сврши, само ова остана"*): "*Една кожа и коски што му останаа", "Едни очи на мегдан!"* (konuşma dilinde)

bir > едно[edno] : ("birinci" "bir yandan" anlamlarında öykünülmüştür) "*...ке се заробело и ке се однесело во нивното царство, едно, да се кабардисуа самио цар, оти победил и народот от другио цар го заробил, и, друго, заробените ке и продаале на големците...*" (Прилеп, СБНУ, XIII, 189). Örnekte çok açık şekilde "birinci, ilkin" (едно) ve "ikincisi, diğeri" (друго) kullanışları görülmektedir. "*Не ми се бендиса куката, едно што е стара, друго што е далеку.*" (konuşma dili)

üst, üstüne > згора[zgora] : (ilişkin, üzerine, dair anlamında öykünülmüştür) "*На ова згора, еве што беља го нашла свети Петра*" (Прик. 130), "*На кавгата згора, од двата петла на едно буните, влезе помеѓу ниф жената...*" (СБНУ, XIII, 190), "*Е мецо, што велиш на ова згора?*" (Прилеп, СБНУ, V, 188), "*...и така на тревата вечер додое и мечката со питуле, и во лафосваињето одзгора жената му вели мажу је*" (Маз. Дос, 308)

üstten üste > згоразгора[zgorazgora]: "*Како било и што било што се прават тамошните луге иштроки, другиш ке ви кажам, брака, им рекол Сиљан, сега згоразгора, ви кажувам оти и јас се сторив иштрк...*" (Прик. 161), "*Ги прибрав некои летци што ги имав скриено, така згоразгора...*" (Чашуле, 71)

kısa > кyco[kuso] (“yetersiz”, “gereğinden daha az” anlamlarında öykünüm) : “Дали нешту **кyco** ти беше?” (СбНУ, XII, 201), “Уште она беше **кyco**” (konuşma dili).

4.7.3. Deyim, Kelime Grubu Öykünmeleri (Frazeolojik Öykünmeler)

Türkçeden Makedon diline öykünülen kelime grupları, deyimler, çeşitli söz dizimi formları çok sık şekilde görülmektedir. Yıllarca Türkçenin kelime vermenin dışında bu alana tesir etmediği düşünülüyordu. Fakat genel kanıdan ziyade, Türkçenin Makedon dili üzerinde var olan etkisinin yanında; frazeolojik öykünmeler leksik öykünmelerden daha sık görülmektedir. Bunları birkaç Balkan dili için de geçerli olduğu söylenebilir (Nasteva, 2001: s.139) .

Yine üzerinde sıkça tartışılan konularından biri de: “Makedon diline yapılan öykünmelerin hangi dil üzerinden geçtiği bahsidir”. Aşağıda gösterilen deyim, kelime grubu, ve diğer öykünmeler, kullanım şekillerinin, bu kalıpların Türkçe üzerinden geçtiğini göstermekte olup var olan tartışmaların da yersiz olduğunu açıklamaktadır (Nasteva, 2001: s.140) .

4.7.3.1. Deyimler ve Kelime Grupları

akla yakın > блиску до умот [blisko do umot] : (akıl 'ум, разум', yakın 'блиску') Öykünme “anlaşılan”, “yaşanabilen”, “kabul edilen” anlamlarıyla Makedon diline kullanılmaktadır.

akıl toplamak > собира ум, бере ум [sobira um, bere um] (akıl 'ум', toplamak 'собира') “akıllı olmak”, “akıllanmak” anlamlarında kullanış vardır: “...и да си **соберемо умо**” (Разл. поучит. 188), “ **Собери се умо** чупо!” (Маз. Contes 76), “Бери си го умот”, “Прибери се” (разг.), “...и умот нека си го собира” (Мега, 18)

aklı kesmek > му сече умот [mu seçe umot] (kesmek 'сече') “anlamak”, “yargılamak” anlamlarında kullanılmaktadır. “Остај го, не губај го, толку **му сечи умо**” (konuşma dili), “...речи ми и от сиромајуот да земам, јас не се

лутам, речи, како што ти сечи умот му рекло момчето" (Прилеп, СбНУ, XV, 101)

aklında tutmak > му фака умот[mu faka umot] (*tutmak* 'фака, држи', *aklında tutmak* 'запаметува, не заборава, сфака') "Не му фака умот! и толку, не е дека не учи!"(konuşma dili), "Нема ништо да речам, честити царе, рекла мечката, вистина така е, арно ти фатил умот, и за дека си поумен и појунак од сите, да затоа те сторил господ цар" (Прик. 168) "Како што ми фака умот, ке биде таа работа" (konuşma dili), "benim düşünceme göre" anlamıyla : " Бре кај пусто ке се научам, бре татко, коа не ми вака умот, му рече детето" (СбНУ, VI, 107)

aklını bozmak > се расипува од умот[se rasipuva od umot] (*bozmak* 'расипува'): "Му вели старецо: Ишча Госпотаго за да ми љеп, жош ми се битиса. Ашкетијата рече сам по себе: Ж'е расипан од умот" (Маз. Дос, 258), "Кога ми дочу мајка е / От умот ке се расипиш" (Милад. 296), "Кога се разбудвам ош ум се расипвам" (Милад. 455)

aklı alınmak > му се зема умот[mu se zemat umot] : (*Aklım alındı* "Ми се зеде умот, се онесвестив"): " Од време на време му се зема умот и му се пресечуваат и раце и нозе" (konuşma dilinde)

gözü kalmak > му останува окото[mu останува okoto]: (*göz* 'око', *kalmak* 'останува'): " Сите што биле во одајата, на сите во него беа му останале очите" (СбНУ, X, 135), "... видел едно утро кај се капеле во реката три убаи девојки. Очите во ниф бете му останале на офчарот, гледајки на нивната убаина" (Прилеп, СбНУ, XII, 157), "Во него му остана окото" (Прилеп, СбНУ, XII, 239), "...видо један голем мисирок, очите ми останаа у него" (Кратово)

gözü korkmak > му се уплаши окото[mu se uplaşı okoto]: (*korkmak* 'се плаши'): " Арно ама спорет твојата ипрос ти што ми ја напраи, ми се уплаши окото" (Прилеп, СбНУ, VIII, 196), " Уплашено ми е окото и тоа доста" (Рашанец, 31)

gözüm tutmadı > му фака окото[mu faka okoto] : (*Gözüm tutmadı* "Не ми фати окото, не ми се бендиса"): "Ако ми фати окото ке го купам" (konuşma

dili); "Многу камил беше за да го познае болнио, али ке оздрави, али ке умри. Тој што не му го викаше окото, не го вакаше да го лекуат, чунки непара оздравуеле" (Цеп. Авт. 117)

eğri bakmak > со криво око гледа[so krivo oko gleda] (eğri 'криво', *bakmak* 'гледа'): " Со денеска, со утре, народот се со криво око гледаде на тие три дрвја, дури и на местото, кај што биле пораснати" (Прилеп, СбНУ, VI, 114)

söz açmak > отвори збор[otvori zbor] (söz 'збор', *açmak* 'отвора'): " Во едно собрание еднашка беа отфорице збор за самарцијата..." (СбНУ, XIV, 123), "...и му отишол кај царот и му се поклони како на цар, и отворице збор за ќерка му на царот" (Прилеп, СбНУ, XII, 190), "...отворице збор за..." (СбНУ, XV, 190)

sözünde durmak > стои на збор[stoi na zbor] (*durmak* 'стои'): "За што ми на збор не стоја / Как што си зборот имавме?"(Антолопф,73),"...дали стоиш на збориш?" (Мирчев, М. Пр., VIII,4)

sözünü geri almak > зема збор назад[zema zbor nazad] : (söz 'збор', *geri* 'назад', *almak* 'зема'): " Инатчијата умираат, ама зборот назад не си го земат (Поел. 2492), " Царството ти го давам, синко, му рекол цар Давид, ако го сакаш и назат зборот не ти го вракам, дури толку јас тебе те милуам" (Прилеп, СбНУ, VI, 119)

hasta düşmek > падна болен [panda bolen] (*hasta* 'болен', *düşmek* 'пага'): *Оттогаш падна болен и не...*" (разг.), "Тој паднал болен..." (Шап. II, 299)

adı çıkmak > му излегува име [mu izleguva ime] (*ad* 'име', *çıkma* 'излегува'): "На човек да не му излезе името..." (разг.), "Не е таква, и излегло името..." (konuşma dili)

alışveriş > земање давање [zemanıye davanye] (*almak* 'земе, земаше', *vermek* 'дава, даваше'): "Не можеш да се лафи за некакво земање-давање..." (Струга). Öykünmeden ziyade alıntısı daha fazla kullanılmaktadır: " Јадење, пиење братски, алаш вереш - душмански" (Посл. 2569), " Алаш-фереш страшен беше фатило да праит и се прочуло по целио грат" (Прилеп, СбНУ, X, 134)

aşağı yukarı > горе-долу[gore dolu] (aşağı 'долу', yukarı 'горе'): "Горе-долу, ка ватат два триесет парчиња – рече бабата (К. Ж. II, 250), " Ако сум, горе-долу и јас млад, ама како што гледам по зборовите, детето е сврзано и прокопсано ке ви биде" (Парите, 65)

4.7.3.2.Selamlamalar

Makedon halk ağızlarında önemli sayıda Türkçe dinî kelimeler, eğlence ile alâkalı kelimeler, argo kelimeler, değişik form ve kalıplar kullanılmaktadır. Bunlardan birçoğu Makedoncaya öykünülmüştür. Fakat bu alanda aynen alınan Türkçe kelimelerden ziyade öykünülenler dilde daha uzun ömürlü olmuşlardır (Nasteva, 2001: s.147) .

ne var eski yeni > што има ново ветво[što ima novo vetvo]: (ne var 'што има', eski 'старо', yeni 'ново'): "...кажи нешто, што има ново ветво!" (konuşma dili).

Türk kültüründe misafir yolcu edilirken, uğurlanırken "**iyilikle git** " denilmekte, buna karşılık cevaben "**kal sağlıcakla**" ifadesi kullanılmaktadır. Kültür ve dilin bu kalıp ifadeleri Makedon diline de öykünüldüğünü ve ikisinin de aynı şekilde kullanıldığı görülmektedir.

iyilikle git > оди со здравје[odi so zdrave]: со здравје : (git 'оди, иди' , gitmek, iyilik 'добро'): "*Toraj* кинисуват за нивјаста сички да јодат. Кумот вели: ајди со здрави, добар пант, добро касмет!" (Верков. 249), "Ходите су здравје, херген Димитрија / Халал да ви је..." (Охрид, Шап. I, 126)

kal sağlık ile > седи со здравје[sedi so zdrave] : "...и - седи со здравје, домакине! -му рекла..." (СБНУ, XII, 158), "*А сега*, седете ми со здравје!" (Блокада, 30), "*Сполај ви, сејте су здравје*..." (Шап. VII, 209)

gözün aydın > светло ти око[svetlo ti oko] (göz 'око', aydın 'светло') "Светло ти око, невесто, па ич не кажуваи..." (konuşma dili)

sen sağ ol, siz sağ olunuz (başın sağ olsun)> ти биди жив, вие да сте живи[ti bidi jiv] (sen 'ти', sağ 'жив, здрав', ol 'биди' olmak): "*Ej, Kaја*, колку за овците и

бравите многу арни се, иља за бравот - ти биди жив, го изгубивме" (Прик. 262)

çoğu gitmiş, azı kalmış > многу било малку останало[mnogo bilo malku останало] (*çok* 'многу', *gitmiş* 'отишло', *az* 'малку', *kalmış* 'останало'): " *Aj, не плачи госпбдарке, не бери гајле, многу било, малку останало, ако не умрам нокеска от пустиов котек што го јадов, ке видиш утре, оти еден тоар пари ке добиете"* (Прилеп, СБНУ, IX, 152).

4.7.4. Kısmi Öykünmeler

Makedon dilinde öykünülen kelimeler, kelime grupları, deyimlerin yanında; kısmi öykünmelere de rastlanmaktadır. Kısmi öykünmelerde öykünmenin yarısı Türkçe yarısı Makedoncadır. Kısmi öykünmelerde unsurlardan sadece biri öykünülür diğeri Türkçede kullanıldığı şekliyle alınır.

Sıfat ve zarfların öykünülmesinde edat unsuru öykünülmemektedir. Fiillerin öykünülmesinde Türkçe yapılarıdaki isim+fiil yapısının fiil kısmı öykünülmemekte isim olduğu gibi kalmaktadır. Deyimlerde iç anlam öykünülmemektedir. Kısmi öykünmeler genellikle ***halk öykünmeleridir***, yani halk tarafından yapılmaktadır (Nasteva, 2001: s.149) .

4.7.4.1.İsimler

arslanağzı > арсланаусти [arslanausti]: (bir cins çiçek) (*arslan* 'лав', *ağız* 'уста') Bu öykünme Üsküp'te "арсланаусти" şekliyle tespit edilmiştir. (MJ II, 6, 142)

hanım eli > анамска рака[anamska raka]: (bir cins çiçek) (*hanım* 'анама', *el* 'рака')

menkuş çiçeği > убетче[ubetçe] (bir cins çiçek) (*menkuş* 'обетка', *çiçek* 'цвеке'). Ayrıca "мингуши", "мингушки" kullanışları da vardır.

mahalle karısı > маалуша[maaluşa], (*karı* 'жена'), ("маалуша" öykünmesi, evde durmayan kadın, evden eve gezerek laf taşıyan kadın için kullanılmaktadır.) :

“Золво, ле, зоре, золво, / гуди ле, маалушо.” (М. н. песни, 164); “махаљанка” kullanışı da vardır.

sabır taşı > сабур камак [sabur kamak], (*sabır* 'трпение', *таш* 'камен'). Bu öykünme bir halk masalında rastlanmıştır. (СбНУ, XIII, 223)

сер harçlığı < цеп трошок [сер трошок] (*harçlık* 'трошок'): “Цеп-трошок ке си задржам а другите пари ги давам на мајка ми” (konuşma dili). Öykünmenin yanında Türkçe alıntısı da kullanılmaktadır: “...таа да работи и кукама да ја гледа, на мажа је цеп арчлак да му дава, царската вергва да плака...” (Цеп. 2, 151). “цеппари” ve “трошок параси” kullanışları da vardır.

aşağı mahalle > долно маало [dolno maalo] “Во горна мах’ла, во долна” (Шап. V-VI) Bu kısmi öykünmelerden “горномаалец” и “долномаалец” kısmi öykünmeleri türetilmiştir. “*Tu да кажеш Томшо од ергените / Ергените горномалии*” – (Мелоддф, 41).

mum makası > мум-ножици [mum nojitsi] “Özellikle kiliselerde mumları söndürmek için kullanılan bir tür makas” (Етн. Муз. Ск.)

4.7.4.2.Fiiller

Makedon diline olduğu gibi geçen Türkçe fiillerin yanında, Türkçeden öykünülen fiillerde bulunmaktadır. Öykünme sırasında [*isim (veya sıfat)+fiil*] kalıbı öykünülmemektedir. Bu kalıpta isim muhafaza edilmekte, fiil tercüme edilerek öykünülmemektedir. İsme Makedonca ek gelerek Makedoncada fiil türetilmemektedir. İsim değişmeden kalmakta, fiil tercüme edilerek öykünülmemekte ve Makedon dilinin hususiyetlerini almaktadır (sayı ve cinslik ekleri) (Nasteva, 2001: s.150) . Öykünülen fiilin ve ismin yeri her zaman belli değildir, isim fiilden önce veya sonra gelebilir. Türkçede bu yapılar en çok *etmek, olmak* fiilleriyle kullanılmaktadır. En fazla kısmi öykünmeler bu fiillerle (*стори, чини, прави, дава*) yapılmaktadır. Bu tür öykünmelerin sayısı oldukça fazladır. Aşağıda daha sık kullanılanları göstereceğiz (Nasteva, 2001: s.151) .

hazır olmak > стори азар [stori azar] “Манастиро азар му се сторил / И требало за да си го светат” (Прилеп, Сб. Мин. II, 120);

hazır etmek > стори азар[stori azar] "Беше му пратил абер жабарот на свети Петра да ја стори азар керка си" (Прилеп, СбНУ, VII, 174)

aşık olmak > стори (се) ашик[stori (se) aşık] "Го пречека и в образ го баџи / И го баџи, и ашик се стори / Ашик се стори на муштуџија" (Милад. 221), "...Кој да го види ашик на него да се сторит" (Прилеп, СбНУ, VII, 171);

dava etmek > стори дава[stori dava] : "...откоа беше испитал здраво, оти свети Тома ништо не праел, ами само го лажел, стори дава и го клал апс..." (Прилеп, СбНУ, XIV, 110)

defetme > стори деф[stori def] "...да се стори деф..." (Маз. Doc. 108)

dikkat etmek > стори дикат[stori dikat] "Стопанот на таа круша стори дикат оти еднаш, кога си јаделе млеко и го оставиле ваганчето со млеко, излегла една змија..." (Охрид, СбНУ, XIII, 182), "Така еднуш, два пати, стори ле сетне дикат, и царот рекол..." (Охрид, СбНУ, XIII, 216), "Михалчо, синко Михалчо / Стори си дикат невестата" (Д. Каписко, Фол. 1264)

alal etmek > чини алал [çini alal] "...а некојакo ви и стори инкар, алал не му и чинам, на тој век ќе му и сакам; а на тие луѓе што му имам за даваше, немој пара да му дајте, чунки јас алал му и чинам и на овој и на другио век." (Цеп. 3, 136)

gayret etmek > чини гајрет [çini gayret] "Кошулата арамијска / Не је прана три години / Три години шес месеци! / Чини гајрет испери ја" (Велес, СбНУ, X, 44)

dava etmek > чини давија [çini daviya] "Шчо е ова чудо от тебе / Со Таја пуста тамбура? / Трѝ села чинам давија, / Четфарто село, мартури" (Охрид, Шап. V-VI, 334), се среќава и стори дава (cf. бр. 176)

zaptetmek > чини запт[çini zapt] "Имаш сина, што зап не го чиниш / Тук' го пушташ сина по сокаџи / По сокаџи, на новите чеими / На чеимите моми задирае" (Милад. 495)

harç etmek > прави ари[pravi arc] "...насобра покрај себе чапк'ни, му даваше набрго вечери, ручеци и друзи от мерата надвор ариои по нив правеше" (Цеп. 3, 116)

idare etmek > прави идаре[pravi idare] "Во врека со оваа употреба е и прави економија:" Спечали што ќе спечалиш, прави економија, пак дојди си да те земиме" (Парите, 43)

müşavere уармак > прави мушавере[pravi müşavere] " ...се збирале сите гаоли секоја нок и праеле мушавере, кој какво зло напраил дента" (Прилеп, СбНУ, VIII, 164), " Се собрале седумдесет кралои / Јадат, пијат мушавере праат / Еден други сите ми се валат / Со јунаство кој како што имал" (Прилеп, Сб. Мин. II, 116)

keyfetmek > прави кеф[pravi kef] "Е јади ме, бре волчко, туку барем да ти напраам еден кеф, да ти посвирам со гајдава, да не ми ет жиг (мака)..." (Прилеп, СбНУ, VI, 145)

4.7.4.3.Diğer Kelimeler

Diğer kelimeler grubunda, kısmi öykünmeler daha az bulunmaktadır. Diğer kelimelerin veya farklı kelimelerin öykünülmesinde göze çarpan bir hususiyet Türkçe morfolojik unsurlarının öykünülmesidir. Bunların içinden mesela *ile*, *için* edatlarının öykünülmektedir. Bunun yanında edatlara gelen “-caz” ve isimlere gelen “-лак” eki kullanılır. “*ile*, *için*, *-sız*, *lık*” ekleri “*co*, *za*, *без*, *-ство*” eklerine karşılık öykünülmektedir.

Türkçe sıfat ve isimlere bu eklerin kattığı anlam, Makedoncaya öykünülmesiyle de aynı anlamı Makedonca kelimeler katmaktadır. Burada fark, Türkçede bu eklerin ikinci unsur olarak, yani isim ve sıfattan sonra gelmesi; Makedon dilinde ise öykünülen kelimenin önüne gelmesidir. Fakat “-lık> -ство” eki bu kuralın dışındadır (Nasteva, 2001: s.160) . Aşağıda bazı örnekleri göstereceğiz.

kismet *ile* > *co* касмет[so kasmet] ,mukkayet *ile* > *co* мукает[so mukaet],
namus *ile* > *co* наму[so namuz]

Сифатларда “-li” екинin “co” öykünölmesi daha az rastlanmaktadır:

mühürlü > co муур [so umur], şüpheli > co шубе [so şube], biçimsiz > безбичим [bez biçim], lezzetsiz > без лезет [bez lezet], kusursuz > без кусур [bez kusur], teklifsiz > без теклиф [bez teklif], merak için > за мерак [bez merak], kısmet için > за касмет [za kismet], abacılık > абаџиство [abacistvo], bahçıvançılık > бафчанџиство [başancistvo], ergenlik > ергенство [ergenstvo]

Zamirlerde buna benzer oluşumlar az görülür. Burada kısmi öykünme olarak şunların kullanımı gösterilebilir: *хер кој* < *her kim*, *хер каде* < *her neredе*, *хер колку* < *her ne kadar*

4.7.4.4.Deyimler ve selamlamalar

Allah sabır versin > Господ сабар да даде[gospod sabar da dade] " Госном сабар да ти даим" (СбНУ, XII, 250)

hayrını görmek > аир да види[air da vidi] " *Фала ти, и ти аир да видиш од парите*" (konuşma dili) " Аирот да му видиш" (СбНУ, XII, 250)

hayrını görmemek > аир да не види[air da ne vidi] " *Која не лажи, аир да не види*" (Прилеп, СбНУ, XII, 241), " *Еве јас ти го дадоф чивитот со се срце и ич око не ми остануат, ако те лажам, аир да не видам от коприната, што ќе ми ја даиш*" (Прилеп, СбНУ, XII, 189)

helal olsun > алал да е [alal da e] " Алал ти крфта, Кузмане" (СбНУ, XII, 92), " *..на, сега уште овес појади и алал нека ти бидиш...*" (Прилеп, Сб. Мин. 191);

haram olsun > арам да е [aram da e] " Арам ти било млекото" (Гламји, 39), " Арам да му е, цело прасе што изеде и па гладен си отиде" (Прилеп, СбНУ, XII, 242)

nalet olsun > налет да е [nalet da e] " Налет да је сета Моја стока / Ког ќе немам мое мило брате!" (Милад. 288)

eksik olsun > ексик да е[eksik da e] " Ексик да му је и богасто и се кога је онолку болен и неолен" (Цеп. 2, 202), " Ексик да е и вакоф живот, што живеам јас кога немам нито еден ден да се оскрбам и да не се јадосам" (Цеп. 2, 203). Öykünmenin yanında Tsepenkov'un alıntı biçimini de kullandığı görülmektedir. " Ексик олсун ваков живот, што живеам јас!" (Цеп. 2, 202)

yazık olsun > јазак да е[yazak da e] " Јазак да ни биде - си рекле едниот на другиот..." (Прик. 221)

kabil olsa > да е кабил[da e kabil] " Да е кабил, и низ уши да гнети" (Прилеп, СбНУ, XII, 242)

çare değil > не е чаре[ne e çare] " Колку за гемија, Сиљане околу нашава земја не е чаре да може да дојде, чунки бијат талазите во брегоите и околу наоколу..." (Прилеп, СбНУ, XIV, 117), " Ја знам оти чудно ви е ова што го кажувам, ама не е чаре да ве излажам, чунки најпосле испат ќе ви го сторам, и ќе ве уверам" (Прик. 162)

başka çare yok > друго чаре нема[drugo çare nema] : "...ја за да се исчепам од неа, треба да ја супраам и друго чаре нема" (Прилеп, СбНУ, XV, 87)

ziyan yok > нема зијан[nema ziyan] "...нема зијан, друго ќе земеме ..." (konuşma dili)

kabil değil > не е кабил[ne e kabil] "Тога је рекла: не је кабил да и пушчине..." (Охрид, СбНУ, XIII, 198), "А пак на таа мандра не беше кабил чувек да прапаре ут ного кучијна" (Верков. 295)

laf yok > лаф да нема[laf da nema] " Лаф да нема, ќе ти ја свршам таа работа, биди сигурен..." (konuşma dili)

iki laf > два лафа[dva lafa] "Ќе ти кажам до два лафа / До два лафа, до три збора" (Тиквешко, с. Бесвица, Фол. 1464), "...почекај, два лафа да ти речам" (konuşma dili)

halın nasıl, ne haldesin > каков ти е алот[kakov ti e alot] "Денес ка гу маи
ало што се земе четири пата?" (Маз. Doc. 152), " ...што ти е алот, мори
душко, што туку бвкаи?" (СбНУ, X, 132).

Dil etkileşiminin en önemli safhalarından biri olan öykünmeler Türkçenin Makedon dili üzerindeki etkisinin göstergesidir.

Bir dil kelime düzeyinde sözcük verebilir fakat öykünme aşamasına geçilmesi, iki dilin etkileşiminin zirveye çıktığını göstermektedir.

Öykünmelerin yapılabilmesi için, öykünme yapılacak dilin bilinmesini gerektirmektedir. Makedon dilindeki sayıca çok fazla öykünme bu topraklar üzerinde yaşamış olan insanların Türkçeyi iyi seviyede bildiklerini göstermektedir. Yazılı ve sözlü kaynaklarda tespit edilen öykünmeler bunun kanıtı niteliğindedir.

Öykünmeleri tespit etmek zor ve meşakkatli bir iştir. Özellikle ilgili dilleri bilmeyi gerektirmektedir. Aynı zamanda Türkçeyi de bilmek gerekmektedir. Balkan dillerinde sayıca çok fazla Türkçeden öykünülen unsurlar bulunmaktadır. Bunlar, kültürün taşıyıcısı konumunda olan dilin bu coğrafya üzerindeki önemli izleridir.

Kelime düzeyindeki alıntılara büyük yer ayrılmasına rağmen öykünmeler üzerinde yeterince durulmamıştır. Özellikle 18. yüzyılda başlayarak 20. yüzyılın ilk yarısına kadar yazılan Güney Slav dillerindeki eserler üzerinde kapsamlı bir çalışma yapılacak olursa Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki etkisinin önemli göstergesi olan öykünmelerle ilgili zengin bir malzemeye ulaşılabacaktır.

4.8.MAKEDONCAYA GEÇMİŞ TÜRKÇE DEYİMLER, ATASÖZLERİ, KALIP SÖZLER

Tarih boyunca çok geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Türk milletinin köklü ve zengin bir dil ve kültür birikimi vardır. Bu zenginliğin en iyi yansıtıcısı hiç kuşkusuz deyim ve atasözleridir. Aradan asırlar geçmesine rağmen deyim ve atasözlerinin kendilerini korumaları ve bugünlere taşımaları, toplumla arasında derin bir kültür bağının sağlamlığını göstermektedir (İsayeva, 2011: s.533) .

Bugün Türkçede kullanılan deyim ve atasözleri devlet olarak ilişkide bulunduğumuz milletlerin dillerinde de rastlanmaktadır. Balkan coğrafyası bu ilişkiye verilecek en iyi örnektir. Uzun asırlar Balkan coğrafyasını idare etmiş olan Türkler bunun sonucunda bölgede kendi kültürünü ve dilini de kalıcı kılmış, Türkçeden Balkan dillerine binlerce kelimenin yanında pek çok deyim ve atasözü de geçmiştir.

Makedon diline geçen Türkçe kelimelerden sonra zamanla iki toplumun münasebetlerinin artmasıyla birlikte Makedoncaya deyim, atasözü ve çeşitli kalıp sözler de geçmiştir.

Makedoncaya geçen Türkçe deyim ve atasözleri aynı şekilde alınmasını yanında bazen Makedonca unsurların da eklendiği görülmektedir. Ayrıca Makedoncaya geçen deyimlerde çeşitli fonetik değişiklikler de gözlenmektedir (Поленаковиќ, 2007: s. 60) .

1. *Ala binberikat versin (Allah bin bereket versin)*

Mak. : “ Бог да му даде илјада добрини ”

2. *Ala kerim (Allah kerim)*

Mak.: “Бог е милостив” (Поленаковиќ, 2007: s. 60) .

3. *Alaıcın (Allah için)*

Mak.: “За име Божје, за љубов Божја” (Поленаковиќ, 2007: с. 60) .

4. *Alaman-begiri (Alman beugiri)*

Mak.: “германски коњ”

5. *Ala selamet versin (Allah selamet versin)*

Mak.: “Господ да му помогне, Бог помош да му даде, помози Бог”

6. *Alavar (Allah var)*

Mak.: “според душата, според правдината; има Господ”

7. *Alaversîn (Allah versin)*

Mak.: “Дај Божје”

8. *Alîs-veris (alış veriş)*

Mak.: “пазар, работа, купопродажба”

9. *Anasina, i anasina sîtim (Anasini s.....)*

Mak.: “мајка му и мајка му да му пцоста”

10. *Anasina vradîna (Anasini avradîni)*

Mak.: “од мајкина му честа, честоста” (Поленаковиќ, 2007: с. 60) .

11. *Aslikelam(aslı kelam)*

Mak.: “навистина, очигледно, јавно”

12. *Aslı-îoc (aslı yok)*

Mak.: “нема вистина”

13. *Ater-belasi (hatır belası)*

Mak.: “не од сакање, туку за да се спаси од беда”

14. *At-Pazar (at pazarı)*

Mak.: “пазар каде што се продаваат коњи” (Поленаковиќ, 2007: с. 60) .

15. *Belada curtulmac (beladan kurtulmak)*

Mak.: “спаси се од беда”

16. *Berıkavis (bereket versin)*
Mak.: “Фала Богу, дал Господ”

17. *Biz-bize (biz bize)*
Mak.: “во четири очи, доверливо, меѓу нас”

18. *Boc-sou-boc (bok soyu bok)*
Mak.: “гомно од гомна”

19. *Boggana (bok canına)*
Mak.: “ѓавол да го носи”

20. *Bu duna yalan duna (Bu dünya yalan dünya)*
Mak.: “овој свет (век, живот) лажовен, лажен”

21. *Cafe-parası (kahve parası)*
Mak.: “џепарлак” (Поленаковиќ, 2007: s. 62) .

22. *Kese-bası (kese başı)*
Mak.: “благајник во една фамилија, задруга”

23. *Cacîr-kefe (çakır keyif)*
Mak.: “полунapiен, весел”

24. *Cat-pat (çat pat)*
Mak.: “по малку, по нешто, ретко, само нешто” (Поленаковиќ, 2007: s. 60) .

25. *Cı-ma-tec (çift tek)*
Mak.: “пар или непар, пар-непар, една детска игра”

26. *Darmar(dar mar)*
Mak.: “распад, неред”

27. *Dur bakalîm (dur bakalım)*
Mak.: “чекај да видиме” (Поленаковиќ, 2007: s. 63) .

28. *Duztabanlı (düz tabanlı)*
Mak.: “со рамни стапала”

29. *Ecsic-olsun (eksik olsun)*
Mak.: “да го нема, и без него нека сум”
30. *Ecsic-zîade (eksik ziyade)*
Mak.: “помалку-повеќе” (Поленаковиќ, 2007: s. 63) .
31. *Elıcmla (Elhuktuli-lla)*
Mak.: “Кога е од Бога, Фала Богу”
32. *Em cabatlı, em topuzlı (hem kabahatlı hem topuzlu)*
Mak.: “ем виновен ем наострен”
33. *Em ğol, em zol (hem kel hem fodul)*
Epısı bır (hepsi bir)
34. *Mak.:* “сеедно”
Ğucabas (koca başı)
35. *Ğan-ğın (can cın)*
Mak.: “никој, ни жива душа”
36. *Hağı-rıstan (hası riştan)*
37. *Il-ala (il-Allah)*
Mak.: “Бог да чува”
38. *Ianıtsar (yeniçeri)*
39. *Iasasin(yaşasın)*
Mak.: “да живее”
40. *Iorğan-cöğüği (yorgan çociği)*
Mak.: “мекушко, слабак”
41. *Laf-tuabet (laf muhabbet)*
Mak.: “разговор, зборување”
42. *Mazala (mazallah)*
Mak.: “чувај Божје”

43. *Os-bes (hoş beş)*
Маk. : “како си”
44. *Parandı-sarandı (karandı)*
45. *Parabucike (para buçuk)*
Маk.: “на мало, продавање на мало”
46. *Pare pesin, boctur ısın (para peşin boktur işin)*
Маk. : “пари однапред, работа никаде (гомно)”
47. *Sade-cafe (sade kahve)*
Маk.: “чисто кафе”
48. *Sıctersin-gitsin (siktirsin gitsin)*
Маk.: “нека оди по гаволите, нека го нема”
49. *Tavan-tabur (tavan tabur)*
Маk.: “воен бегалец”
50. *Tos-parası (toz parası)*
Маk.: “ситнеж, ситни пари”
51. *Tura-îazı (tura yazı)*
52. *Haî-huî (hay huy)*
Маk.: “ветрогон, ветерничав човек”
53. *Aîlazkorec (haylaz körek)*
Маk.: “мрза ’, буквално, ’ мрзливо пџиште ”
54. *Ala belanı versân (Allah belanı versin)*
Маk.: “Бог му дал несреќа”
55. *Bactı sacada, basmadı torbada (baktı şakadır, bakmadı torbada)*
Маk.: “ако се забележи, е шега, ако не се забележи в торба”
56. *Gecmisola (geçmiş olsun)*

Мак.: “нека е со помин, само нека помине” (Пољенаковиќ, 2007: с. 62) .

4.9.GÜNCEL MAKEDON İNTERNET GAZETE VE DERGİLERİNDE GÖRÜLEN TÜRKÇE KELİMELE

Günümüz internet dünyası ve sunduğu olanaklar dili ayrı bir şekilde inceleme ve araştırma olanağı sunmuştur. İnternet ortamında birçok gazete, dergi, kitap, makale, blog, tanışma sayfası, forum bulunmaktadır. Bu sayfalar, dilin tüm kategorisinden ve konuşucularından malzeme sumaktadır. İnternetin sunduğu olanaklar bulunmaz bir hazinedir.

Bugün Makedonya'nın sayıca çok fazla satan gazetelerinde Türkçe sözcükler yer almaktadır. Türkçe sözcükler köşe yazarları tarafından bilinçli şekilde kullanılmakta, yazılarda yer verilmektedir. Okuyucunun ilgi ve dikkatini çekmek, atılan manşetlerin göze ve hafızada daha iyi yer edinmesini sağlamak için Türkçe kelimeler vazgeçilmez araçlardır.

İnternet kaynaklarını kullanarak Türkçe kelimeleri başka dillerde güncel olarak nasıl kullanıldıklarını takip edebiliriz. Araştırmamızda bu metottan yararlanarak Türkçe kelimelerin güncel Balkan dillerinde nasıl kullanıldıklarını gösterdik.

1. *јасмук (yastuk) < yastık*

“Лекарите и вградиле силиконски јасмук во челото за проширување на кожата, од која ќе и направат нов нос.”

(<http://mkd-news.com/video-konechno-ne-mi-e-strav-da-se-poglednam-vo-ogledalo/> - 29 Eyl 2012)

“После пак најдов само јорган и со него некои стари маици, кошули кои ги стокмив како јасмук и така спијам. Скопје има добар, жалостив и гостопримлив народ кој помага.”

(<http://vecер.mk/default.asp?ItemID=83CE5DC676429C4CA2B884D97E4EE650>- 7 Ara 2012)

“До тогаш парите во шише , парите во надеж, парите во набавки, тенковски делови, чорапа и јастук и полека некои продажби на некои објекти и набавки пери пери пери и опери, а истрага нема или има систем да се спречи нема па нема.”

(<http://fossil.blog.mk/2011/09/13/crn-fond/> - 13 Eyl 2011)

2. *шеќер (şeker) < şeker*

“Белиот шеќер е особено штетен, и бројните истражувања направени во последните години веќе неоспорно го имаат докажано тоа. Освен што е штетен по здравјето, белиот шеќер создава и зависност, што значи дека колку повеќе го конзумирате толку повеќе ви се зголемува потребата за шеќер, без разлика на тоа дали го внесувате преку пијалоци, колачи, чоколади и сл. Дури, ако потполно го исфрлите од употреба, може да ви се случи неколку дена да страдате од вистинска зависничка криза.”

(<http://migusto.mk/skrieniot-seker-vo-namirnicite/> - 12 Kas 2013)

“Голям пожар во пристаништето во градот Сантос сериозно оштети четири складишта на најголемата бразилска компанија за производство на шеќер и етанол, уништувајќи при тоа 300.000 тони шеќер, соопшти денеска локалната противпожарна служба.”

(<http://lider.mk/2013/10/18/pozar-vo-brazilskoto-pristaniste-santos-unisti-300000-toni-seker/> - 18 Eki 2013)

3. *ѓезве (gezve) < cezve*

“Потоа садот задолжително покријте го со капак и со помош на ѓезве, полека низ мало отворче, додавајте ја топлата вода. Смесата ќе почне да прска, па затоа веднаш покријте го садот и ставете да се смири.”

(<http://moirecepti.mk/post/%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%B0%D0%BB%D0%B2%D0%B0/> - 5 Tem 2013)

“Во основа “турско” кафе, на кое од како ќе е готово, му се додава топла вода до врв на ѓезвето. Се вари најчесто во бакарно ѓезве. ”

(<http://balkon3.com/?p=5316> - 11 Оса 2013)

“Постојат повеќе начини да готвите во дивина, но кога ви треба топла вода моментот е малку подруг, а и погруб, посебно со вас ако не носите некој котел или резве.”

(<http://www.zdravo.com.mk/gotvete-vo-divinata/> - 10 Sub 2012)

4. *mencuja (tepsiya) < tepsi*

“Се матат јајцата со шеќерот се додава мелениот афион. Се пече во истата mencuja”

(<http://moirecepti.mk> -9 Haz 2012)

“Земете округла mencuja и намачкајте ја убаво со масло. Над маслото ставете од кашата со брашно (потенок слој) и рамномерно распоредете ја по дното на тавата.”

“Вака подготвената mencuja ставете ја во претходно загреана рерна (доколку немате вршник) на 200 целзиусови степени и печете ја кората додека не поцрвени. ”(<http://mkd-news.com/kako-da-napravite-gomleze-ili-turi-potpechi/> - 24 May 2013)

5. *бавча (bavça) < bahçe*

“Ем фин на изглед, ем практичен. Ова дело на чехињата Кристина Појерова, ги соединува идеите за осветлување на просторот, и искористување на изворот на енергија за создавање на стаклена бавча, а комбинацијата покрај интересно изгледа и прекрасно.” (<http://www.zdravo.com.mk/em-luster-em-staklena-bavcha-foto/> - 17 Eki 2011)

“Нема кој не ја чул старата добра поговорка: Пари на дрво не растат! Но, понекогаш никнуваат во градината. За еден невработен човек од Илиноис, 150.000 долари никнаа во неговата бавча додека еден ден си подработувал низ неа.”

“Вејн Сабај си тргнал да набере брокули во бавчата, кога забележал неколу полни торби кои навидум личеле дека се полни со ѓубре.”

(<http://popara.mk/2011/vesti/svet/pari-na-drvo-ne-rastat-ama-niknuvat-vo-bavcha/> - 4 Eyl 2011)

6. *калдрма (kaldırma) < kaldırım*

“Лично, никогаш не би поверувала дека сонот за пешачење на црвениот тепих би го заменила за тивка вечерна прошетка по градската калдрма со човек кој не е принц од бајките, а ниту ѕвезда од црвениот тепих. Градска калдрма, романтично гушкање. ”

(<http://ilike.mk/diary/sovrshenstvo-ili-sovrsheno-nesovshenstvo/> - 24.07.2013)

“На почетокот, продолжив со снимањето на документарниот филм “*Потетовската калдрма*”, го играв главниот лик во филмот на Глигор Кондовски, “*Мојата приказна*”.”

(<http://www.radiomof.mk/intervju-so-marko-vidachek-najmladiot-chlen-na-media-art-klubot-na-mof-od-tetovo/> - 9 Оса 2013)

7. *филиан (filcan) < fincan*

“Фотографијата од филианот кафе е основен извор на информацијата. Авторот се повикува на семејството кое е сопственик на филианот, но овој извор не е со откриен идентитет, односно е анонимен.”

(<http://mediumi.kauza.mk/2013/12/23/recenzija-sv-nikola-se-pojava-na-fildzhan-so-kafe/> - 23 Ara 2013)

“Еден филиан кафе за добар ден!”

“Кофеинот, која е еден од главните состојки на кафето, ја подобрува интелектуалната способност ги елиминира симптомите на замор и сте будни по само еден филиан кафе.”

(<http://zdravstvo24.mk/2013/06/28/eden-fildzan-kafe-za-dobar-den/> -
28.06.2013)

8. *чорба (çorba) < çorba*

“Вкусна чорба за ладните денови кои следуваат. Празот и онака е во сезона, па со малку колбаси и црвен пипер, верувајте дека ќе излезе највкусното манџиче од вашата кујна.”

(<http://kukuriku.mk/chorba-od-praz-i-kolbasi/> - 13 Агу 2013)

“Но кога магазинот Радио ТВ ревија издал постер со членовите на бендот со натпис Рибја Чорба, тоа име им се допаднало на членовите на бендот и така го задржале како официјално.”

(<http://popara.mk/2011/bez-naslov/retro/ribja-chorba/> - 11 Тем 2011)

9. *чаршав (çarşav) < çarşaf*

“Ако сте од оние помпезни семејства кои ставаат чаршав на масата наместо со виледа да го забришат стаклото после јадење сигурно сте слушнале дека не е убаво да се тресе чаршавот после заоѓање на сонцето бидејќи ќе си ја истресеш среќата/парите од домот.”

(<http://commonsensehate.blogspot.com/2012/10/12-babini-devetini.html> - 17
Еки 2012)

“Округла маса покриена со долг чаршав, а на неа сервис за дванаесетмина. Иако можеби бројката 12 првенствено е врзана за бројките на часовникот, митско-религиските асоцијации одат и кон бројот на месеците во годината и ...”(http://a1on.mk/wordpress/archives/224265 - 21/10/2013)

10. *папучи (париџи) < париџ*

“Коктелот од опасни супстанции се присутни во сите пластични папучи, без оглед на цената. Во овие популарни папучи има големо присуството на полициклични ароматични јагленоводороди, кои се многу канцерогени. Од десет тестирани различни видови на овие папучи во шест од нив ги има овие соединенија во многу повисоки нивоа отколку што е препорачливо.”

(<http://mkd-news.com/vnimavajte-popularnite-papuchi-krokserki-polni-so-otrovni-materii/> - 5 Аѓу 2013)

“Златан пред бројните фоторепортери и телевизиски екипи одлучил да се појави по она што веројатно прво го фатил со рака тренерки на националниот тим, чорапи и папучи.” (<http://hitportal.com.mk/Sport-detail/zlatan-ibrahimovik-e-zhiva-legenda-vo-papuchi-foto/> - 10 Ејл 2012)

11. *алам (alat) < halat*

“Н.Д.(33) вчера пријавила дека истиот ден во стан сопственост на нејзиниот татко, непознат сторител извршил тешка кражба влегувајќи преку балконската врата на станот отворајќи ја со соодветен алам. Потоа сторителот го пребарал станот и одзел поголема количина златен накит, при што се стекнал со противправна имотна корист од околу 200.000 денари.”

“Имено, сторителот со употреба на тврд алам делувал на прозорецот, влегол внатре, извршил пребарување ги одзел наведените работи и се оддалечил од лице местото.”

(<http://lider.mk/2013/12/08/krazbi-niz-cela-makedonija/> - 8 Ара 2013)

12. *бакар (bakır) < bakır*

“Последните години, цената на килограм бакар постепено расте на меѓународниот пазар, пред се поради големата побарувачка во Кина и во Индија, поради што бакарните кабли се мета на крадците.”

(<http://a1on.mk/wordpress/archives/241677> - 22 Кас 2013)

“Побарувачката на бакар во светот се зголемила за 31 отсто меѓу 2003 и 2012 година, пред се поради растот на потрошувачката во Кина, се наведува во студијата на Меѓународната група за проучување на бакарот (ICSG).”

(<http://lider.mk/2013/10/02/rast-na-pobaruvaackata-na-bakar-vo-svetot/> - 02.10.2013)

13. баклава (baklava) < baklava

“Познатата турска баклава со фстаци е првиот производ од Турција кој доби европска ознака за квалитет, објави Европската комисија.”

“Тазиантеп баклавата е 16-ти производ кој не доаѓа од некоја од земјите членки на Европската унија што добива заштитен статус, вклучувајќи ги индискиот чај Дарџилинг и десет кинески производи.”

(<http://faktor.mk/archives/89318#> - 20/12/2013)

“Баклава со фстак од Југоисточна Турција е првиот турски производ, кој добива европски знак за квалитет, соопшти Европската комисија.”

(<http://lider.mk/2013/12/19/turskata-baklava-i-domatite-od-santorini-dobija-evropski-znak-za-kvalitet/> - 9.12.2013)

14. зејтин (zeytin) < zeytin

“За два дена започнува акцијата за собирање отпаден зејтин во Охрид од домаќинствата и угостителските објекти. Мерката која ја спроведува одделението за животна средина, ќе се спроведе на поранешниот полигон за мали спортови, каде сите физички и правни субјекти ќе можат да го достават отпадниот зејтин и да добијат соодветни канти за негово складирање.”

(<http://faktor.mk/archives/47317> - 3/05/2013)

“Искористениот зејтин од пржење од кафеаните, сендвичарниците, рестораните, мензите и болниците во Србија по Нова година со закон ќе биде забрането да се исфрла во канализација, во контејнерим, во реките или едноставно да се истура неконтролирано.”

“Како што пренесува агенцијата Бета, се проценува дека на овој начин годишно во земјата може да се собираат по околу 10.000 тони употребен зејтин.”

(<http://greenbox.com.mk/blog/?p=1976> - 27 Ara 2011)

15. *инат (inat) < inat*

“Џеј Ворник ослабел неверојатни 90 килограми за само 10 месеци и тоа за инат на жена му!”

(<http://popara.mk/2011/vesti/svet/oslabel-90-kila-za-inat-na-zhena-mu/> - 14 Kas 2011)

“Јас за инат ќе правам флешкардс цела вечер. Системов на фармација ни вика или откажи се или стани бубалица и пушти корења над книга, здебели се и никогаш немој дечко да фатиш. Е нема бе. Јас за инат четири дена од книга не станав, вчера бев на ревија на модниов викенд, после тоа на пијачка и цела вечер не спиев за сабајле да полагам у 10 и пол. Абе за инат. За инат и ќе излагам и ќе ги положам сите испити и нема да станам 100 кила од јадење чоколади и пиење кока кола и кафиња навечер дур спремам испити. За све ќе најдам време.”

(<http://beleskitenalajlagrejs.wordpress.com> - 30 May 2013)

16. *качамак (kaçatak) < kaçatak*

“Денес се одлучивме за едно старо македонско јадење – бакарданот, пошироко познат и како качамак. Сигурно сте ја чуле онаа старата “качамак, качамак, денес јадев утре пак“, но не грижете се. За утре сигурно ќе смислиме нешто друго . Уживајте во овој прекрасен и стар македонски рецепт.”

(<http://migusto.mk/bakardan-ili-kacamak/> - 11. 11. 2012)

“На третиот традиционален годишен деловен појадок што го организира ССК имаше македонско мени со свежа овошна салата, качамак и мешавина од македонска сланина, домати, краставици и јајца, а за десерт македонска печена тиква со мед.”

(<http://daily.mk/forward/1108728/vladata-dobi-strategija-za-pobrz-ekonomski-porast> - 24 Оса 2012)

17. *кутија (kutiya) < kutu*

“Мајката е ужасната и гневна затоа што веќе го хранела бебето од истата кутија и нејзиниот главен страв е дека иглата би можела да биде контаминирана. Заради сомневања дека тоа не е единствената контаминирана кутија таа ги предупредува другите родители да пазат и се прашува што ако иглата дошла во шишето на бебето и го повредила.”

(http://tvoebebe.com/igla-vo-adaptirano-mleko#.UtJ_3vRdUrU - 27/11/2013)

“Министерството за финансии одлучи да воведо данок од пет центи за секоја кутија цигари или тутун, од што во државната каса годишно ќе се слеат околу 40 милиони евра, колку што требаше да се соберат од болничката такса.”

(<http://lider.mk/2014/01/08/grcija-vovede-nov-danok-od-pet-centi-na-kutija-cigari/> - 08.01.2014)

18. *мерак (merak) < merak*

“Салата за мерак како што јас ја викам е мошне брза и лесна за подготовка и исто така доколку додадете фурнаринки или други соленки може да замени цел оброк.”

(<http://moirecepti.mk> - 29 Аѓу 2013)

“Газда за мерак – вака се честитаат празници!”

(<http://www.mkd.mk/80739/zabava/gazda-za-merak-vaka-se-chestitaat-praznici> - 4 Ara 2012)

“Создадете си домашна канацалрија по свој мерак!”

(<http://apostolka.com/sozdate-si-domasna-kancelarija-po-merak/#.UtKCzPRdUrU> - 5 May 2012)

19. *мираз (miraz) < miras*

“Богатиот кинески магнат Ву Дуанбијао, кој се наоѓа на чело на фирмата за производство на керамички плочки Фуџијан Ванли груп, решил добро да се „истакне“ за свадбата на својата ќерка, прославена со осумдневна гозба во градот Чизаоу во источната кинеска покраина Фуџијан, па на својата единица ѝ подготвил и повеќе од великодушен мираз, чија вкупна вредност надминува 120 милиони евра.”

(<http://www.mkd.mk/87586/zabava/bogat-kinez-na-svojata-kjerka-i-dal-miraz-vreden-120-milioni-evra> - 3 Оа 2013)

“Е ова се вика мираз горе на сликава, а не како мојата госпожа (што би рекол Pincher Barnet) што ми донесе едно станче од једва педестина квадрати кај “Драмски (па дури и уште се води на нејзино име и мое презиме у Катастар). Ова е вилата во Милочер на Принцезата Јелисавета Караѓорѓевиќ, односно од мајка и’ Олга која ја донела како мираз кога дошла како млада невеста во династијата Караѓорѓевиќи.”

(<http://zoriv.blog.mk/2010/01/17/e-toa-e-miraz-a-za-cheizot-ne-znaeme/> - 17 Оа 2010)

“Но, неговата понуда ја разгоре расправата на Фејсбук за етичноста на постапката но и за обичајот на „плаќање бракови“, односно големите мирази, на кои младите во Јемен се повеќе се спротивставуваат.”

(<http://a1on.mk/wordpress/archives/254975> - 19/12/2013)

20. памук (*pamuk*) < *pamuk*

“Работник во текстилна фабрика во Кина остана заглавен со главата во машина за памук.”

(<http://lider.mk/2013/10/22/agonija-tekstilen-rabotnik-go-fati-masina-za-pamuk/> - 22.10.2013)

“Земете едно топче памук и натопете го во омилениот парфем, ваш или на партнерот. Памукчето ставете го кесата од правосмукалката. Така, како што ќе чистите ќе се испушта пријатен мирис од парфемот и ќе се распространува низ просторот.”

(<http://www.kafepauza.mk/zivot/3-trikovi-za-chistenje-so-pamuk/> - 7 Аѓу 2011)

“Знам девојка која топеше парче памук во сок од портокал и го јадеше со цел да се справи со гладот. Подоцна и беше дијагностицирана анорексија, открива авторката.”

(<http://www.idividi.com.mk/stil/Woman/672573/> - 29. 03. 2011)

21. пазар (*pazar*) < *pazar*

“Општинското јавното претпријатие „Градски пазар“, од денес има нов директор. Тони Коталески е дипломиран информатичар, исто така има дипломирано царина и шпедиција, а во тек е на магистерските студии по информатика.”

(<http://ohrid1.com/1526/toni-kotaleski-nov-direktor-na-jp-gradski-pazar> - 16 Ага 2013)

“Меѓународниот валутен пазар прилично мирно ја преживеа минатата година, но аналитичарите за 2014 година најавуваат умерено зајакнување на водечките светски валути, како и на првата виртуелна валута-биткоинот.”

(<http://lider.mk/2014/01/04/sto-ke-se-slucuva-na-megjunarodniot-valuiten-pazar-godinava/> - 4 Оса 2014)

“Поголема пристапност, зголемена безбедност, модерен изглед и значително зголемен интерес за тезгите во градскиот пазар, се само дел од придобивките кои доаѓаат со реконструкцијата на централниот дел од градскиот пазар во Битола.”

(<http://regioni.mk/zavrsi-prvata-aza-od-rekonstrukcijata-na-gradskiot-pazar-vo-bitola/> - 26.12.2013)

22. *сарма (sarma) < sarma*

“Сега почнете со обликување на сармите. Земете еден лист од зелка и ставете му 1 лажица од смесата со месо. Завиткајте ја цврсто сармата. Истата постапка направете ја со сите листови зелка, односно додека не ги потрошите сите состојки.”(<http://kukuriku.mk/novogodishna-sarma/> - 1 Оса 2014)

“Без сомнение постои само еден избор или само една убавица. Бидејќи сакам „свиткани“ работи, сарма од лозов лист е мојот избор, со егзотичното кисело млеко кое според вкусот го нема во ниедна друга земја. За ајвари, пинцури, тавче-гравчето да не збориме...”

(<http://www.idividi.com.mk/intervju/loveMK/869752/> - 02 09 2013)

23. *тулумба (tulumba) < tulumba*

“Каде да го барам може во слаткара морам да го најдам мама ќе го кара ми кажа женичката го видела сношти јадеше тулумба после лесковачки Роштиљ”

(<http://www.biserko.mk/makedonska-parodija-na-filmo-hangover/#>)

“Во предвечерието на излегувањето на новиот број на мојот омилен личноколумнистички пејпр "Тунајт" ми пристигна абер за некаков спот кој се

тркалал како тулумба во густ шербет во тавите на хаједна телевизија, во продукција на Бане Банана.”

(

<http://vecer.mk/default.asp?ItemID=443E5FDCECE2F14D9800B24789B158BC> - 1 Eki 2010)

“Е сеа што во пост-социјалистичка Македонија на сите им се асоцијација за тулумба фризура, дебели тетки разиграни во кафана како јадат некавалитетна скара, тоа е друга приказна и е многу тажно.”

(<http://no1.blog.mk/2010/03/08/osmi-mart-2/> - 8 Mar 2010)

24. челик (*çelik*) < *çelik*

“За пример: во Superman (1978), Човекот од Челик треба да избира помеѓу запирање на еден од два проектила кои се насочени кон два спротивни брега во САД. Дали тој ќе го одржи зборот на Госпоѓата Teschmacher и ќе го запре оној чија цел е Источниот Брег првин, или ќе ја спаси Lois Lane од оној што е насочен кон San Andreas?”

(<http://zenica.mk/2013/11/27/> - 27 Kas 2013)

“Втората работа претставена од страна на Pebble е нов часовник кој што за разлика од првиот модел кој што е направен од пластика, е направен од нерѓосувачки челик.”

(<http://www.smartportal.mk/hardver/pametni-casovnici/pebble-pretstavi-prodavnica-za-aplikacii-i-nov-casovnik-od-celik/> - 08.01.2014)

“Производителите на челик, цевки и арматура од Србија, макар мачат бидејќи им се дозволува на компаниите од Македонија, кои увезуваат челик со понизок квалитет од Кина и Индија, овие производи без царина да ги продаваат во Србија, пишува српски „Телеграф“ во денешната анализа.”

(<http://faktor.mk/archives/70174> - 5 Eyl 2013)

V. BÖLÜM

5. TÜRKÇENİN SİRPÇA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

5.1.Sırbistan'ın Fizikî Coğrafyası ve Tarihi

Sırbistan, doğuda Bulgaristan ve Romanya, batıda Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Karadağ, güneyde Makedonya ve kuzeyde Macaristan'la sınırlanan bir Balkan ülkesidir. Yüzölçümü 88.361 km²'dir. Kosova, Voyvodina ve Sancak-Şumadya olmak üzere üç bölgeden ibarettir. Sırbistan'ın nüfusu dokuz milyon civarındadır.Nüfusun % 65'ni Sırp, % 20'sini Arnavutlar, % 6'sını Boşnaklar, % 5'ini Macarlar ve geri kalan % 4'ünü Türkler, Hırvatlar, Ulahlar, Romenler, Ruslar, Bulgarlar, Makedonlar, Slovaklar, Romanlar vb. milletler oluşturmaktadır.

Sırbistan uzun asırlar 1371-1878 Osmanlı İmparatorluğu, Duşan Çarlığı, Avar ve Bulgar Türk Devleti, Hun, Bizans ve Roma gibi devletlerin sınırları içinde yaşadı. Osmanlı Devleti tarafından 1830 yılında özerklik verilen Sırbistan 1878 yılında Berlin Kongresiyle Avrupa devletleri tarafından tanınmış oldu.

1912 Balkan Harbi sırasında gerek Rusya gerekse Batı ülkeleirnin desteğini alan Sırp 550 yıl Osmanlı toprağı olan Kosova, Sancak ve Makedonya'yı alarak ülke topraklarını önemli ölçüde genişletti. Sırp 1991 yılında Slovenya ve Hırvatistan'da , 1992 yılında ise Bosna-Hersek'te başlattıkları savaşla Karadağ ile birlikte 1 Haziran 2002 yılında kadar devam eden Federal Yugoslavya Cumhuriyetini kurdular.

Sırp kelimesinin nereden geldiğı konusunda çeşitli kaynaklarda ayrı bilgiler mevcuttur. (913-959) tarihleri arasında hüküm sürmüş olan Bizans Çarı VII. Constantine Pophyrgennitus Sırp kelimesine "Roma çarının köleleri" anlamını vermiştir (Šišić, 1962: s.83). Yine farklı kaynaklara göre Sırp kavminin adı Latince köle, hizmetçi anlamında olan “*servus*” kelimesinden gelmektedir (Klaić,1966: s. 1118).

Bizans çarı İrakliye (610-640) devrinde bir Slav kabilesi Tuna Irmağı'nın güneyine inerek Yunanistan'ın Serviya şehri civarında bulunan Servia ve Serbica adındaki bölgelere yerleşmiştir.

Fakat çeşitli sebeplerle bu topraklarda tutunamayan bu Slav kabilesi zamanla Tuna nehrinin kıyılarına dönmüş İbar Irmağı ile Karadağ'ın Adriyatik Denizi sahilinde bulunan Boka Kotorska liman kenti arasındaki topraklara yerleşmiştir.

Bu topraklara yerleşen Slav kabilesi *Serv* ve *Serb* adlarını kullanmıştır. Zamanla yaygınlaşan bu isimler X. yüzyıl ve daha sonraki XI. ve XII. Yüzyıllarda Bizans kaynaklarında “*Sırp*” ve “*Sırplar*” adıyla anılmışlardır.

Zamanla Sırplar çeşitli bölgelere göç etmişler ve buralarda yerleşim yerleri kurmuşlardır. Sırplar Sancak bölgesinde bulunan Ras yerleşim yerini merkez haline getirmişlerdir (Pars, 2004: s.15) .

Farklı kaynaklarda Sırp kelimesinin “*Sirmium*” kelimesinden geldiği ifade edilmektedir. Fakat bu düşük bir ihtimaldir. Çünkü Güney Slavların bugünkü topraklara gelmelerine sebep olmuş Avar Türkleridir. Avarlar Slav kabilelerinin ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerini sağlamış onlara yol göstermiştir. Birçok mesleği; ziraat, zanaat, savaş, ticaret, yerleşik hayatı Avar Türklerinde öğrenmişler bunun yanında Slav kabileleri Avar Türkleri için savaşmışlar, esir ve ganimet almışlar, derbendcilik, sınır bekçiliği, hizmetçilik ve kölelik yapmışlardır.

Buradan yola çıkarak Bizans çarının, Sırp adının kelime anlamıyla ilgili öne sürdüğü tabirin yerine “*Avar Türk kağanının köleleri veya Avar Türkleri'nin köleleri*” tabiri ile bağlantı kurulabilir. Çünkü, Sırplar ve diğer Güney Slav kabileleri 558-803 yılları arasında Avar Türkleri'nin ve 1371-1912 yılları arasında Osmanlı Türkleri'nin hizmetinde bulunmuşlardır.

Sırbistan geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemli coğrafi ve stratejik yere sahiptir. Bu kavşak Avrupa'yı, Adriyatik, Ege, Karadeniz ve Akdeniz'e bağlayan son derece stratejik bir ayrımdadır.

Geçiş güzergahları ve önemli kavşaklar üzerinden bulunan Sırbistan tarihî boyunca Avrupa, Asya'dan gelen farklı kavimlerin yerleştiği bir yer olmuştur.

Hiç kuşkusuz Avrupa'nın ve Balkan Yarımadası'nın kültürel ve sosyoetnik yapısını değiştiren Hun, Avar, Bulgar, Oğuz, Peçenek, Kuman ve Osmanlı Türkleri olmuştur.

Bir grup Türk boyu Balkan bölgesine OrtaAsya'dan Kardeniz'in kuzeyiyle gelip yerleşmişler bugüne kadar varlıklarını devam ettirmişlerdir. Sırbistan coğrafyasında Roma, Türk, Bizans, İlyr, Slav ve diğer kültürler, İslâm ve Hristiyan dinleri olduğu için tarih boyunca önemli çatışma ve mücadele alanı olmuştur.

Bu uzun geçmiş ve farklı kültür, milletlerin içinden Türk-İslan kültürünün etkisi bugün bile en fazla hissedilmektedir (Pars, 2004: s.16) .

5.2. SİRP DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ

5.2.1. Sırçanın Eski Türk Dili ile İlk Teması

Bugün bütün Avrupa dillerinde Türkçenin etkisi olmakla birlikte Balkan dillerindeki etki en üst seviyededir. Bunun sebebi Balkan yarımadasındaki milletlerin uzun asırlar Türk devletlerinin idaresinde kalmış olmalarıdır.

Türk dilinin Sırçayla ilk teması 378 yılında Balkanlara gelen Hunlar ve asıl 558'de Avar Türkleri ile başlamış Bulgar, Oğuz, Peçenek, Kuman ve Osmanlı Türkleriyle devam etmiştir. Sırçaya geçen bu eski dönemlerin kelimelerini daha çok antroponim, patronimler ve toponimlerde bulunmaktadır. (Pars, 2004: s.17) .

Osmanlılar Balkan yarımadasına ve Sırbistan coğrafyasına geldiklerinde bu coğrafyada Eski Türklerin izleriyle karşılaştılar. Türkçenin Sırbistan coğrafyasında yerleşmesi ve kalıcı olması bu temeller sayesinde olmuştur. *Banat, Boyan, Boyana, Kazan* isimleri Avar Türkçesinden Sırçaya geçmiş kelimelerdir. Avar Türkleri İran'la tarih boyunca önemli ilişkiler kurmuşlar ve bu kültürden aldıkları *derbend, girdab ve şid* gibi toponimleri Balkan dillerine taşımışlar ve buradaki geçitlere ve yerleşim yerlerine vermişlerdir. Sırp toponimik kaynaklarında bu ve buna benzer kelimeler Avar Türklerinden kladığı açık şekilde ifade edilmektedir. Ayrıca Sırp

kaynaklarından *buzdovan*, *koliba* kelimelerinin Peçenek Türklerinden kladığı belirtilmektedir.

Osmanlının Balkan coğrafyasına gelmeden önce eldeki Türkçe kelimeler ağırlıklı olarak Kuman Türklerinden kalmıştır. *Kuman*, *Kumana*, *Şarban*, *Bor*, *Kula*, *Kumana*, *Kumane*, *Kumanova*, *Maydan*, *Maydanpek*, *Şara*, *Şarkamen*, *Velesnitsa* kelimeleri Kuman Türklerinin yadigârlarıdır (Pars, 2004: s.17) .

5.2.2. Sırpçanın Osmanlı Türkçesiyle İlk Temasları

Türkçenin Sırp dili ile ilk teması Osmanlının 1371 yılında Sırbistan coğrafyasını feth etmesiyle başlatılabilir. Bu tarihten itibaren iki toplum arasında ilişkiler başlamış ve ilerleyen zaman dilimi içinde asırlara uzanarak devam etmiştir (Pars, 2004: s.19) .

Sırp dilindeki Türkçe kelimeler Osmanlı'nın Balkan yarımadasına gelmesinden önce çeşitli toponimlerde ve antroponimlerde karşılaşılmaktadır. Osmanlının Sırbistan coğrafyasına gelmesi ve yerleşmesiyle Türkçe kelimeler kalıcı şekilde Sırp kültürüne girmeye başlayacaktır. 1878 Osmanlı-Rus harbinden sonra başlayan ve 1912 yılından sonra da zirveye çıkan milliyetçilik ve bağımsızlık mücadelelerine paralel olarak Türkçe kelimelerin kullanılmasında da bir azalma olmuştur. Fakat buna rağmen halk zihnindeki Türkçe kelimeler varlığını sürdürmüş Balkan halkları aralarında Türkçe kelimelerle konuşmaya devam etmişlerdir. Türkçenin Balkan dillerinde bu denli yaygınlık kazanması ve uzun asırlar kalmasının sebeplerini Türkçenin bu coğrafyada bir ihtiyaç ve itibar dili olmasında aramak gerekmektedir. Balkan coğrafyasında Osmanlı tarafından azınlıklara tanınana temek hak ve hürriyetler, büyük Osmanlı şehirlerinde eğitim gören üst düzey Balkan gençleri sayesinde Türkçe Balkanların resmi dili olmuştur (Pars, 2004: s.20).

5.2.3. Türkçe Alıntılarının Genişlemesi

Türkçe alıntılar, doğrudan doğruya Türklerden dinlenerek ve temas kurularak genişlemiştir. Dolaylı olarak diğer Balkan milletlerinden geçen kelimelerin sayısı on beşi geçmez. Mesela Sırp-Hırvat dilleri üzerinden Bulgarcaya geçen Türkçe kelimeler: *darmar*, *duvar*, *dugme*, *ekser*, *rusvay*, *çorbaluk*, *çivyaluk*, *cumbus*.

Türkçe kelimelerin yayılmasını sağlayan yollar çok çeşitlidir. Türkler, bilindiği gibi savaşçı bir millettir. Balkanlara da bu kimlikleri ile gelmişlerdir. Feth edilen topraklarda yaşayan halkla ilk temasta bulunan Türk askerleri olmuştur. Söylenebilir ki, Türkçe unsurların ilk yayıcıları Türk askerî şahsiyetleri olmuştur (Настева,2001:s.28).

Osmanlı'nın Balkan hâkimiyetini tamamlaması sonucunda, ordunun yanı sıra devlet teşkilâtının da yerleşmeye başladığı söylenebilir. Türk yönetim sistemi, Balkanlardaki Türk hâkimiyeti için son derece önemli rol görmüş, yönetim sistemi ve hukuk terminolojisinin yerleşip yayılmasını sağlamıştır.

Fakat resmi kanallarla (askeriye, devlet teşkilâtı) giren sınırlı sayıdaki unsurların yanında, Türk halkıyla temas sonucunda geçen kelimelerin miktarı daha fazladır.

Ordunun başarı sağlaması ve devlet yönetiminin yerleşmesinden sonra bu topraklara Anadolu'dan getirilen Türkler iskân edilmiştir. Başta büyük yerleşim yerlerine olmak üzere köylere de Türk nüfusu iskân edilmiştir. Özellikle köylerdeki halkın Türkçe kelimelerin yayılmasında payı büyüktür. Zamanla yeni çiftlikler, köyler ve hatta kasabalar kurulmuş, buralara Türkler yerleşmiştir.

Türkçe kelimelerin yayılmasında Slav kökenli devlet görevlileri, tüccarlar, öğrenciler de katkı sağlamıştır. Bunun yanında çeşitli sebeplerden dolayı orduya katılan Slav kökenliler vardı. Bu sebeplerden biri de vergi ödememe koşuluuydu. Yine aynı sebeplerden bazı Slav grupları İslâm dinini seçmişlerdi. Böylece Türk ordusunda hizmet eden Sırplar, İslâm dinini seçen Sırplar, Türkler ve Türk diliyle temasa geçiyorlardı.

Türkçe unsurların genişlemesinde, çarşı ve çarşı etrafında gelişen ticaret ve zanaatların önemli katkıları olmuştu. Bu meslekler Türklerin elinde olduğu kadar, Müslüman olmayan milletlerin de elindeydi. Yapmış oldukları işten dolayı Türkçeyi bilmek zorundaydılar. Gerek şehirde yaşayanlar gerekse köyde yaşayanlar günlük hayatta doğrudan çarşıya bağlı olduklarından bu çevrede oluşan Türkçe kelimeleri dillerine almışlardır.

Görüldüğü üzere, Türk dilini tanıyan ve bilen Sırpların sayısı hiç de az değildir. Sırpça ve Türkçe *bilingualizmi* (iki dillilik) Sırplar arasında yaygın olduğu, özellikle XIX. yüzyılda sıkça yaşandığı bilinmektedir. Birçok insanın Türk dilini konuşacak seviyede bildiği söylenmektedir. Bunun yanında Sırpların çoğu Türkçeyi anlamakta fakat konuşamamaktaydı. Bu bir şiirde şöyle geçiyor:

Yana si Turski razbira

Yana Türkçe anlıyor

Ama si Turski ne duma

ama Türkçe konuşamıyor

(Начеба,2001:s.27)

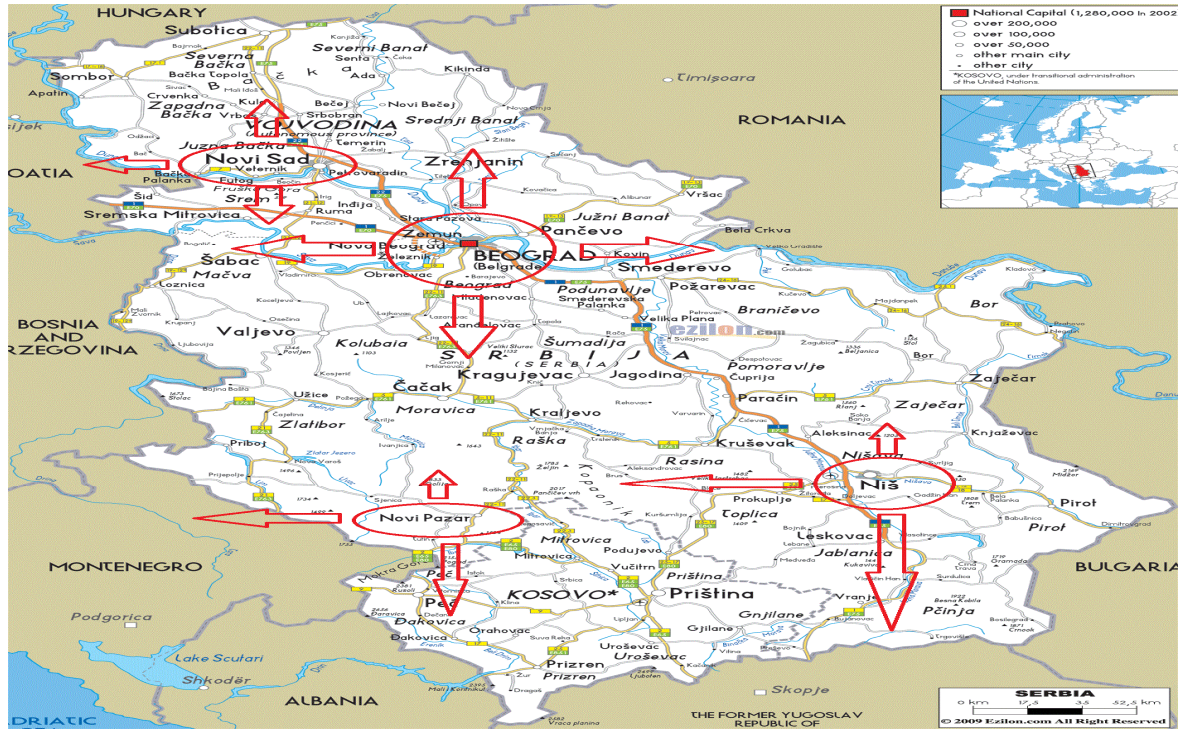
Bu satırlar ve birçok öykünmenin doğrudan veya dolaylı kullanılması Türk dilinin bir hayli fazla tanındığının göstergesidir. Türk diline yakın olan, onu tanıyan bu insanlar sadece dilin genişlemesine vesile olmamış ayrıca birçok deyim sıfat, kelime grubunu da dillerine almışlardır (Начеба,2001:s.28).

5.2.4. Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler

Türk dilinin ve kültürünün yayıldığı merkezler söz konusu olduğu zaman, burada hiç kuşkusuz şehirlerin yeri son derece büyük yer tutar. Türklerin önemli bir kısmı şehirlerde yaşamakta, hayatlarını burada devam ettirmekteydi.

Osmanlılar Sırbistan coğrafyasını feth ettikten sonra yollar, tüneller, köprüler, kaleler, hisarlar, kuleler, su kemerleri, hanlar, kervansaraylar, bedestenler, hamamlar, câmiler, tekkeler, mektepler, medreseler, kütüphaneler, imarethaneler, saat kuleleri vb. mimarî eserler inşa ettiler. Orta Çağ'dan kalan şehirleri yeniden imar ettiler ve Türk mimari tarzına göre yenileyerek geliştirdiler. Bu şehirler Belgrad, Niş, Semendire, Vršats, Sremmitroviçası, Ujitse, Valjevo, Kraljevo, Kragujevats vb. idi. Bunun yanında çok sayıda yeni şehir ve kasaba da kuruldu. Bu şehir ve kasabalar arasında Böğürdelen, Pojarevats, Kurşunlukilise, Vladiçinhan, Şarköy, Alacahisar, Alipınar, İnci, Ürgüp, Morava Irmağı üzerinde Moravahisarı vb. şehir ve kasabalar bulunuyordu (Pars, 2004: s.42) .

Osmanlılar genellikle şehirleri önemli kavşaklara, vadilere, düzlüklere, nehir, göller kenarına kurmuşlardır. İşte bu önemli ve stratejik yerlerden Türkçe, Sırbistan coğrafyasına yayıldı ve zamanla yerleşerek günümüze kadar geldi.

Tablo 3- Türkçenin yayıldığı merkezler (Sırbistan)

5.2.5. Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı

Türkçe alıntılar Sırbistan coğrafyasında kullanımı ve coğrafi dağılımıyla ilgili yeterli kaynaklar bulunmamaktadır. Türkçe kelimelerin merkezi yerleşim yerleriyle geçiş güzergâhları üzerindeki meskenlerde sık görüldüğü söylenebilir. Bunun yanında şehir ve köy halkının Türkçe unsurları kullanımında farklılıklar görülmektedir. Eski dönemlerde Türkçe kelimelerin kullanım sıklığı köylere nazaran şehirlerde daha fazla olduğu belirlenmektedir (Skok, 1937-1938: s.34) .

Şehirlerin yanında Türklerin daha fazla olduğu yerleşim yerlerinde, ulaşımın elverişli bulunduğu bölgelerde Türkçe unsurların kullanımının arttığı

gözlenmektedir. Ulaşımın zor olduğu yerleşimler yerleri ile yüksek dağ köylerinde Türkçe unsurların etkisinin ve kullanımının azlığı dikkat çeker (Настева, 2001: s. 29) .

Türkçe alıntılarının önemli bir kısmı zanaat terminolojisinde ortaya çıkar. Onlar hâlâ çeşitli zanaat grupları tarafından büyük bir sıklıkla kullanılmaya devam etmektedir. İslâmı kabul eden Goralılar arasında da çok sayıda Türkçe kelime kullanılmaktadır. Goralıların kullandıkları Türkçe kelimeler, özellikle İslâm dinînin terminolojisiyle alâkalıdır. Gizli diller olarak nitelenen “*gizli kemancı dilinde*” sayıca pek fazla Türkçe unsura rastlanmaktadır. Bu diller asırlardan beri Türkçe alıntılarının orijinal fonetik ve semantik özelliklerini çok iyi koruduklarından dolayı ayrı bir değere sahiptirler.

5.2.6. Türkçe Alıntılarının Bazı Özellikleri

Balkanlardaki Türk ağızlarının Sırp dili üzerindeki etkileri pek fazla incelenmemiştir. Türkelerin bu coğrafyada kullanmış oldukları ağızlar, gerek anlam çeşitliliği ve gerekse ifade gücü bakımından oldukça zengindir. En fazla Türkçe kelime halk dilinden alınmıştır. Sözelimi: *aferin, eczadjiya, zarzavat, komar, sefte, fira* kelimeleri halk dilinde kullanıldığı gibi alınmıştır. Oysa edebî dilde *aferin, eczacı, zerzevat, komar, siftah, firu* şeklinde geçer. Edebî dildeki şekiller tercih edilmemiştir. Ancak edebî dilden geçen kelimeler de vardır. Özellikle devlet görevinde çalışan memurların, yüksek zümrenin dilinden alıntı kelimeler de geçmiştir. Bu yüksek ve okumuş zümren Türkçe kelimelere karşılık Arapça ve Farsça kelimeleri tercih etmiştir.

Eldeki materyallerden yola çıkarak söylenebilir ki, Sırp diline giren Türkçe kelimeler çeşitli sınıfların, grupların, terimlerinden alınmıştır. Mesela, askerî sistem ve terminolojisinden geçen bazı kelimeler: *ulefe, tayin, karavana, karavançe*. Ayrıca Türk zanaat terminolojisinden geçen birçok Türkçe kelime de çeşitli esnaf grupları tarafından kullanılmıştır.

Alıntılar hakkında Nasteva'nın değerlendirmesine göre, Türkçe kelimeler alınırken herhangi bir seçime tabî tutulmadıkları görülmektedir. Sırp diline gerekli gereksiz o kadar Türkçe kelime geçmiştir ki, onların direkt olarak Sırpçaya girdiği

söylenirse mübalağa yapılmış sayılmaz. Öyle ki kullanımdan atılan büyük miktardaki Slavca kelimelerin yerine uygun anlamlardaki Türkçe unsurlar getirilmiştir. Kelimeler arasında soyut veya somut ayrımı yapılmamıştır. Bu büyük değişiklikler konuşma dilinde rastlandığı gibi yazı diline de geçmiştir. Dinî metinlerde, halk edebîyatı eserlerinde Türkçe unsurlara çok sık rastlanır (Насрева,2001: s.32).

5.2.7. Türkçe Kelimelerin Sırp Dilinden Silinmeye Çalışması

Balkan coğrafyasında Osmanlıya karşı başlatılan milliyetçilik ve bağımsızlık mücadelesi Balkan halkları arasında önemli etkiler yaratmıştır. Bunun sonucunda dillerinden Türkçe kelimeleri atma yarışına giren Balkan milletleri attıkları adımların ne kadar kötü sonuçlar doğuracağını çok üzücü şekilde görecektir.

Türkçe kelimeleri cımbızla ayıklarcasına dillerinden söküp atmak isteyen Sırp, dillerinin ifade kabiliyetini sınırladıklarını daha sonraki yıllarda anlayacaklardı. Sırp dilcilerin babası kabul edilen Vuk Stefanoviç 1818 yılında yayınladığı *Sırp Dilinin Sözlüğü* 'nün ikinci cildinde binlerce Türkçe kelimeyi atmaya kalkışmıştır. Fakat bunu yaparken kelimeleri atacağı yerde 1700 yeni Türkçe kelimeyi Sırp diline almak zorunda kalmıştır (Танасковић,1988:s.14). Türkçe kelimelerin Sırp dilinin hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğunu daha sonra anlayacaktır.

Karaciç'ten etkilenen çeşitli dilciler, leksikograflar, şair, yazar ve bilim adamları hatta SANU (Sırp Bilimler Akademisi)'da bu çalışmalara girişmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda gidilen bu yolun yanlış olduğunu anlamışlar ve elde ettikleri sonuç Karaciç'ten farklı olmamıştır. Bunun neticesinde Sırp dilciler, Sırpçaya geçmiş Türkçe kelimelerin yerlerinin değiştirilmeyeceği sonucuna varmışlardır. Sırpça karşılığı olmaya Türkçe kelimelerin atılmasından doğacak olan sıkıntıları tahmin eden dilciler Türkçe kelimelere daha toleranslı olmuşlardır. Sonuç olarak onları kullanmaya devam etmişlerdir (Pars, 2004: s.20) .

Osmanlının Balkan coğrafyasındaki politikasını idrak edememiş çevreler sürekli olarak Osmanlı'yı İspanya ve Portekiz'in Orta ve Güney Amerika'da yaptıklarına, İngilizler'in Amerika, Hindistan, Avustralya ve Güney Afrika'da, Fransızlar'ın Afrika'da yaptıklarıyla kıyaslayarak büyük bir hataya düşmüşlerdir.

Osmanlı bu devletlerin uyguladığı hiçbir politikayı Balkanlarda uygulamıştır. Osmanlının Balkan coğrafyasında zoraki olarak Türkçeyi öğrettiği hiçbir halk yoktur. Buna karşılık Balkan dilleri Türkçenin yapısından çok farklı dillerdir ve ayrı dil ailesinde yer almaktadır. Türkçe Balkan dillerine Fransızca, Almanca, İngilizce, İspanyolca, İtalyanca vb. Avrupa dillerinden çok daha fazla etki yapmıştır. Avrupa dillerinden herhangi birisi Türkçe kadar Sırp diline etki etmiş değildir. Sırpçada bugün binlerce Türkçe kelime kullanılmaya devam etmektedir. Sırp milleti bu kelimeleri kendi dilinin bir parçası gibi benimseyerek kullanmaktadır (Pars, 2004: s.21) .

5.3.FONETİK ETKİ

Türkçede sekiz ünlü olmasına karşın Sırpçada sadece beş ünlü harf vardır. Türkçedeki “ı”, “ö” ve “ü” vokalleri Sırpçada yoktur. Bir dilde ne kadar fazla vokal varsa, o dil, o kadar daha zengin, güçlü ve ahenklidir. Türkçe, vokal sayısı ile dünyanın en zengin ve en ahenkli dillerinden biridir (Čengić, 2008: s. 21) .

Vokaller

Sırpça	a	e	i	-	o	-	u	-
Türkçe	a	e	i	ı	o	ö	u	ü

Tablo 4- Vokaller

Az vokal sayısına sahip olan Sırpça ahenksiz bir dildir. Vuk Karacić buna *"domuz çobanı dili"* demiştir. Sırpçada “ı”, “ö” ve “ü” vokallı Türkçe kelimeler kullanıldığı zaman, genellikle “a”, “e”, “o” veya “ı” ve “u” vokallerinin yerine “i” vokali kullanılmaktadır. (Čengić, 2008: s. 21)

Konsonantlar

Sırpça	b	c	č	ć	d	dž	đ	f	g	-	h	j	k
Türkçe	b	-	ç	-	d	c	-	f	g	ğ	h	y	k
Sırpça	l	lj	m	n	nj	p	r	s	š	t	v	z	ž
Türkçe	l	-	m	n	-	p	r	s	ş	t	v	z	j

Tablo 5- Konsonantlar

Vokal değişimleri kelimelerin bütün hecelerinde yapılmaktadır. Bu değişimlerin bazıları şunlardır:

-a- > -e-

bahar > behar, ferace > ferece

e- > a- ; -e- > -a-

emanet > amanet, bedava > badava, badiyala, beraber > barabar, çizme > çizma, helva > alva, pide > pita, semer > samar.

-e- > -o-

kestane > kostana

e- > y-

erguvan > yorgovan.

-e > -ya

vişne > vişnya.

-i- > -a- ; i- > a-

altın > altan, akıl > akal, azgın > azgan, bakır > bakar, bakırdan > bakardan, ırgat > argat, çapkın > çapkan, kılavuz > kalauz, kaldırma > kaldarma, şadırvan > şadarvan.

Aynı kalan vokaller	Sırpça	Türkçe
a > a	<i>čalma</i>	calama
	<i>kapak</i>	kapak
	<i>sadaka</i>	sadaka
e > e	<i>bedem</i>	beden
	<i>čejrek</i>	çeyrek
	<i>čemer</i>	kemer
i > i	<i>čilim</i>	kilim
	<i>demir</i>	demir
	<i>direk</i>	direk
o > o	<i>boja</i>	boya
	<i>jorgan</i>	yorgan
	<i>oluk</i>	oluk
u > u	<i>barut</i>	barut
	<i>bujrum</i>	buyrun
	<i>bunar</i>	bunar

Tablo 6 – Aynı kalan vokaller

-i- > -e-

çıkırık > çekrek.

-i- > -i -

arpacık > arpacik, çirak > çirak, patlıcan > patlican, rakı > rakiya, saksı > saksiya, sargı > sargiya.

-i- > -o-

çadır > çador

-i- > -u-

fıkara > fukara, fırın > furun, furna, kalıp > kalup, pınar > bunar, bırvnara, sandık > sanduk, vakıf > vakuf, yastık > yastuk

-i- > -e-

girdâb > gerdap, kiremit > keramid, merdiven > merdevina.

-i- > -y-

daire > dayre

-o- > -a-

çorap > çarapa

-o- > -u-

bozdoğan > buzdovan, limon > limun

-ö- > -o-

körsokak > çorsokak, nankör > namçor, körfişek > çorfişek

-ö- > u-

böbrek > bubreg, börek > burek, dönüm > dunum, döşek > duşek, köfte > çufte, kömür > çumur, köprü > çupriya

-u- > -i-

çubuk > çibuk, şurup > sirup, topçu > tobciya, turşu > turşiya

-u- > -o-

çuha > çoha, tabur > tabor

Vokal Değişimi	Sırpça	Türkçe
a > e	<i>feredža</i>	<i>ferace</i>
	<i>mušebak</i>	muşabak
	<i>mušema</i>	muşamma
a > o	<i>domazluk</i>	damızlık
	<i>holta</i>	halta
	<i>mosur</i>	masura
e > a	<i>amanet</i>	emanet
	<i>haman</i>	hemen
	<i>handžar</i>	hancer
e > i	<i>beričet</i>	bereket
	<i>perčin</i>	percem
	<i>širit</i>	şerit
i > a	<i>kadar</i>	kadir
	<i>vakat</i>	vakit
i > e	<i>belenzuk</i>	bilezik
	<i>dever</i>	devir
	<i>šeher</i>	şehir
i > u	<i>burazer</i>	birader
	<i>izun</i>	izin
	<i>sulundar</i>	silindir
o > a	<i>čarapa</i>	çorap
	<i>senabija</i>	senobi
o > u	<i>čutura</i>	çotra
	<i>kulčak</i>	kolcak
	<i>tumbas</i>	tombaz
u > i	<i>čibuk</i>	çubuk
	<i>hošindi!</i>	hoşundu!
u > o	<i>dova</i>	dua
	<i>čoha</i>	çuha
	<i>tabor</i>	tabur

Tablo 7 – Vokal değişimi

-ü- > -u-

cümbüş > *çumbuş*, *düğme* > *dugme*, *düğüm* > *dugum*, *dükkân* > *dukan*, *dükkâncı* > *dukancıya*, *düstaban* > *dustabanliya*, *düşman* > *duşman*, *düşmanin*, *gübre* > *cubre*, *gül* > *cul*, *gülle* > *cule*, *güveç* > *cuveç*, *güveği* > *guvegiya*, *kümez* > *çumez*, *küp* >

çup, kürkçü > çurçıya, küskü > çuskiya, lüle > lule, müşteri > muşteriya, sütlaç > sutliyaç.

Görüldüğü gibi **ı**, **ö** ve **ü** vokallerinin hiçbiri Sırpçada, olduğu gibi kullanılmamaktadır.

Sırpçada kullanılan Türkçe kelimelerin konsonantları da bazı değişikliklere uğramaktadırlar. Bu değişikliklerin bazıları şunlardır:

“ı” Vokalinin Değişimi	Sırpça	Türkçe
ı > u	<i>jastuk</i>	yastık
	<i>kalup</i>	kalıp
	<i>sanduk</i>	sandık
ı > i	<i>bakšiš</i>	baki
	<i>čakšire</i>	çakşır
	<i>kašika</i>	kaşık
ı > a	<i>bakar</i>	bakır
	<i>kanap</i>	kınnap
	<i>krzamak</i>	kızamık
ı > e	<i>beričet</i>	bereket
	<i>krmez</i>	kırmız
	<i>perčın</i>	perçem
ı > o	<i>čador</i>	çadır
	<i>hator</i>	hatır
	<i>rastok</i>	rastık
i > Ø	<i>kšmet i k' smet</i>	kısmet

Tablo 8 - “ı” vokalinin değişimi

“ı” Vokalinin düşmesi ve “r” sesinin türemesi	Sırpça	Türkçe
ı > r	<i>hršum</i>	hışım
	<i>srklet</i>	sıklet
	<i>zrt</i>	zıd
ır > r	<i>lakrdija</i>	lakırdı
	<i>šegrt</i>	şakırt
	<i>šedrvan</i>	şadırvan
ırı > r	<i>kaldırma</i>	kaldırım
	<i>srg</i>	sırık

Tablo 9- “ı” vokalinin düşmesi ve “r” sesinin türemesi

-b- > -p-

lamba > lampa, sabun > sapun

ç- > ş-

çakal > şakal.

-d- > -t-

pide > pita.

d düşmesi

cadde > cade.

f- > v- ; -f- > -v-

fayda > vayda, kafez > kavez.

g- > c-

gerdan > cerdan, gevrek > cevrek, gübre > cubre, güveç > cuveç, gülle > cule, güveği > cuvegiya...

-ğ- > -v-

bozdoğan > buzdovan

h- > Ø -

haşlama > aşlama

-h- > k

bahşiş > bakşiş

“ö” Vokalinin alımı	Sırpça	Türkçe
ö > u	<i>burek</i>	börek
	<i>ćuprija</i>	köprü
	<i>turpija</i>	törpü
ö > o	<i>ćorav</i>	kör
	<i>ćošak</i>	köşk
	<i>đon</i>	gön

Tablo 10 - “ö” vokalinin türemesi

“ü” Vokalinin alımı	Sırpça	Türkçe
ü > u	<i>buğ</i>	büge
	<i>dućan</i>	dükkan
	<i>dugme</i>	düğme
ü > i	<i>durbin</i> (u > u, u > i- disimilacija)	dürbün

Tablo 11- “ü”vokalinin türemesi

Sırpça	Türkçe
<i>fućija</i>	fıçı
<i>jilduz</i>	yıldız
<i>čibuk</i>	çubuk
<i>perčın</i>	perçem
<i>sikter</i>	sıktır
<i>tilsum</i>	tılsım

Tablo 12- Vokallerim disimilasyonu

h düşmesi

hadi, haydi > ayde, halka > alka, hapis > aps, hapishane > apsane, hava > ava, havan > avan, haymalı > amayliya, hayvan > ayvan, helal > alal, helva > alva, hergele > ergele, hesap > esap, marhama > marama, tezgâh > tezga

-k- > -ç- ; k- > ç-

bekâr > beçar, dükkân > duçan, dükkâncı > duçancıya, kâhya > çehaya, kâr > çar, kebab > çevap, kebe > çebe, kefil > çefil, keman > çeman, kemer > çemer, kepenk > çepenek, kerpiç > çerpiç, keten > çeten, kehribar > çilibar, kilim > çilim, kilit > çilit, kitab > çitab, köfte > çofte, çufte, kömür > çumur, köprü > çupriya, körsokak > çorsokak, körfişek > çofişek, kümez > çumez, küp > çup, kürk > çurk, kürkçü > çurçüya, küskü > çuskiya, şeker > seçer, sirke > sirçe.

Seslerin Değişimi

l > m; l > n; l > r konsonantların değişimi

Tür.= Srp.	Türkçe	Sırpça
l = m	bülbül	<i>bumbul</i>
	çalpara	<i>čampara</i>
	çılbur	<i>čimbur</i>

Tür.= Srp.	Türkçe	Sırpça
l = n	bulgur	<i>bungur</i>
	dülger	<i>dunder</i>
	gulgule	<i>gungula</i>
n = l	dönüm	<i>dunum/dulum</i>
	mengene	<i>menđele</i>
	zurna	<i>zurna/zurla</i>

Tür.= Srp.	Türkçe	Sırpça
l = r	devele	<i>devere</i>
	mayasıl	<i>majasir</i>

Tablo 13- l > m; l > n; l > r konsonantların değişimi

Tür.= Srp.	Türkçe	Sırpça
l = lj	pestil	<i>bestilj</i>
	fıtil	<i>fıtilj</i>
	sebil	<i>sebilj</i>
n = nj	binek	<i>binjek</i>
	yeniçeri	<i>janjičar</i>
	tigan	<i>tiganj</i>

Tablo 14- l > lj ; n > nj değişimi

Tür.= Srp.	Türkçe	Sırpça
m = n	perçem	<i>perčin</i>
	şamdud	<i>šandud</i>

	tamam	<i>taman</i>
n = m	beden	<i>bedem</i>
	kurşun	<i>kurşum</i>
	nem	<i>mem</i>

Tablo 15- $m > n$, $n > m$ değişimi

Tür. = Srp.	Türkçe	Sırpça
n = lj	cöğen	<i>čugelj</i>
n = b	öndül	<i>obdulja</i>
n = j	yangın	<i>jangija</i>
n = f	çintijan	<i>čiftijane</i>
n = h	insan	<i>ihsan</i>
n = k	insan	<i>iksan</i>
n = r	buhurdan	<i>buhurdar</i>

Tablo 16- $n > lj$, $n > b$, $n > j$, $n > f$, $n > h$, $n > k$, $n > r$ değişimi

Tür. > Sırp	Türkçe		Sırpça	
b/p > b	ahbab/ahbap	mekteb/ mektep	<i>ahbab</i>	<i>mekteb</i>
b/p > p	cevab/ cevap	espap/espab	<i>dževap</i>	<i>espap</i>
b > p	kebab	sabun	<i>ćevap</i>	<i>sapun</i>
p > b	pusija	pestil	<i>busija</i>	<i>bestilj</i>

Tablo 17- “ $b/p > b$ ”, “ $b/p > p$ ”, “ $b > p$ ”, “ $p > b$ ” değişimi

Tür. > Sırp	Türkçe	Sırpça
d/t > d	def/tef	<i>def</i>

d/t > t	but/bud	<i>but</i>
d/t > d/t	buyrultu/ buyruldu	<i>bujruntija</i>
d > t	kanad	<i>kanat</i>
t > d	dut	<i>dud</i>

Tablo 18- “d/t>d”, “d/t>t”, “d/t> d/t”, “d>t”, “t>d” değişimi

Tür. > Sırp	Türkçe	Sırpça
g/k > g	gaytan/ kaytan	<i>gajtan</i>
g/k > k	kavga/ gavga	<i>kavga</i>
k > g	menkup	<i>mangup</i>
k > g/ k	grimiz/ kırmız	<i>grimiz/krmez</i>

Tablo 19- “g/k>g”, “g/k>k”, “k>g”, “k>g/k” değişimi

Tür. > Sırp	Türkçe	Sırpça
s > z	miras sanat	<i>miraz zانات</i>

Tablo 20- s > z değişimi

Sırpça	Türkçe
<i>čakija.</i>	çaki
<i>čelik</i>	çelik
<i>džep</i>	cep
<i>pirinač</i>	pirinç
<i>patlidžan</i>	patlıcan

Tablo 21- c-ç > č-dž seslerinin değişimi

Sırpça	Türkçe

<i>čekić</i>	çekiç
<i>čiza</i>	çiz
<i>čuturica</i>	çotra

Tablo 22 - *ç > c ; ć > ċ ; č > dž* seslerinin değişimi

<i>tür. k > sırp. ć</i>	<i>tür. g/ğ > sırp. đ</i>
bekar > <i>bećar</i>	büğe > <i>bud</i>
kar > <i>ćar</i>	gerdan > <i>đerdan</i>
dükkan > <i>dućan</i>	güveyi > <i>đuvegija</i>
hekim > <i>hećim</i>	menguş > <i>minduša</i>
kör > <i>zaćoriti</i>	sünger > <i>sunder</i>

Tablo 23- *k > ć ; g/ğ > đ* değişimi

<i>tür. k > sırp. ć</i>	<i>tür. g/ğ > sırp. đ</i>
bekri > <i>bekrija</i>	beğenmek > <i>begenisati</i>
değenek > <i>degenek</i>	düğme > <i>dugme</i>
kese > <i>kesa</i>	eğlenmek > <i>eglenisati</i>

Tablo 24- *k > ć ; g/ğ > đ* değişimi

	<i>Sırpça</i>	<i>Türkçe</i>
<i>f > p (rjede)</i>	<i>japta</i>	yafta
<i>f > v (često)</i>	<i>avet</i>	âfet

Tablo 25- *f > p, f > v* değişimi

	<i>Sırpça</i>	<i>Türkçe</i>
$f < p$	<i>gulanfer, çepenak, kanafa</i>	gulâmpare, kepenk, kinnap
$f < b$	<i>mejtef, maştrafa,</i>	mekteb, maşraba
$f < v$	<i>fırtutma, Husref, kofa</i>	fertutma / vur, tutma, Hüsrev, kova
$f < h$	<i>furda, muftar, sef</i>	hurda, muhtar, sehiv

Tablo 26- “ $f < p$ ”, $f < b$, $f < v$, $f < h$ değişimi

<i>Sırpça</i>	<i>Türkçe</i>
<i>barjak</i>	bayrak
<i>dževza</i>	cezve
<i>lepeza</i>	yelpaze
<i>nalet</i>	lanet
<i>nanule</i>	nalın

Tablo 27- Metatez

<i>Sırpça</i>	<i>Türkçe</i>
<i>bangav</i>	baga
<i>dova</i>	dua
<i>meraja</i>	mera
<i>maksum</i>	mâsum
<i>sevdah</i>	sevda

Tablo 28- Ses Türemesi

<i>Sırpça</i>	<i>Türkçe</i>
<i>čikma</i>	çıkma
<i>inadžija</i>	inatıcı
<i>skeledžija</i>	iskeleci
<i>serdžada</i>	seccade
<i>tezga</i>	tezgâh

Tablo 29- Seslerin Düşmesi

k düşmesi

bakkal > bakal, bakalin, bakkalcı > bakalciya, musakka > musaka, tekke > teke, tekiya.

-l- > -y-

billûr > bilyur.

l düşmesi

tellâl > telal, mahalle > mahala

-n- > -l-

mengene > mengele, mengeme

-n- > -m-

nankör > namkor, kurşun > kurşum

p- > b-

pınar > bunar, bırvnara, topçu > tobciya

-p- > -f-

maşrapa > maşrafa

ş- > s-

şurup > sirup

-s > -z

miras > miraz.

t- > d-

tembel > dembel

-y > -g ; -y- > -g-

bey > beg, meydan > megdan

y ilavesi

bela > belya, fener > fenyer

y düşmesi

afyon > afion

y düşmesi

balya > bala.

Bazı Türkçe kelimeler Sırçada, olduğu gibi kullanılmaktadır. Bunların başlıcaları şunlardır:

aba, abraş, ada, âdet, alafranga, alaturka, aman, ambar, arslan, asker, astar, aşure, at, aylak, bacanak, badem, baklava, bakraç, balçak, Balkan, balkan, bamya, bardak, barut, basamak, başka, bayat, bayram, berbat, berber, bereket, beşik, beter, biber, boya, boza, budala, bumber, burma, buse, but, caba, cambaz, cep, cezve, ciger, cin, çakal, çakar, çakmak, çakşir, çanak, çanta, çardak, çarşaf, çatal, çay, çekiç, çekmece, çelik, çember, çengel, çoban, çorak, çorba, çift, delibaş, demek, derece, derviş, dibek, dilber, direk, divan, dolama, dolap, duvar, ekser, esnaf, falaka, fayda, fazla, ferman, fes, filiz, fişek,

gargara, gayda, gayret, gergef, gurbet, guşa, haber, hamam, haraç, harem, han, hekim, hisar, hoca, hoşaf, hurda, hurma, ibrik, ilaç, inat, insaf, kaçak, kaçamak, kadife, kalay, kalfa, kalpak, kama, kanca, kandil, kantar, kapak, karabiber, karabina, karanfil, kasaba, kasap, kat, kâtip, katran, kavga, kayak, kaygana, kaymak, kaymakam, kazan, kazma, keleş, kese, keser, keşke, keşkek, kibrit, kiler, kolan, konak,

kundak, kurban, kusur, kuşak, lâle, leblebi, leş, lika, lokum, makara, mangal, maşa, matara, melez, menteşe, merak, mermer, minder, muhacir, musaka, musluk, nişan, orman, pamuk, partal, paşa, pazar, pekmez, pencere, pervaz, pilav, rende, sakat, salata, salep, sancak, saraç, saray, sarma, sedef, serdar, sevdah, sofrâ, sokak, şal, şalvar, şamar, şap, şeboy, şimşir, şişman, tabaka, taban, tabla, tambura, tava, tavan, taze, top, topuz, torba, tulum, tulumba, veresiya, yogurt, yonca, zagar, zembil, zerde, zeytin, zulüm...

5.4.SIRPÇA KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI

Sırpçaya sözcük bazında geçen Türkçe kelimeler, Sırp milletinin XIV-XIX. yüzyıllar arasında ekonomik-kültürel gelişmesi ve tarihî-kültürel gelişiminin bir yansımasıdır. Türkçe en büyük etkiyi Sırp leksikolojisi (sözcük bilim) üzerine yapmıştır.

Türkçe kelimelerin Sırp dili üzerindeki etkisinin daha iyi görmek ve incelemek için kelimeleri sınıflandırdık.

5.4.1. Şehircilik, Yapılar, Yapı Unsurları ve Malzemeleri

Osmanlının Balkan yarımadasında kurduğu istikrar, düzen, adalet çok kısa sürede refahı arttırmış yeni şehirler, merkezler kurulmuştur. Selânik, Üsküp, Belgrad, Niş, Semendire, Sofya, Filibe, Üsküdar (Arnavutluk), Mostar, Sarayova, Manastır, Prizren, Yanya, Kavala, Serez vb. şehirleri Balkan Yarımadası'nın en büyük sosyo-ekonomik, kültür ve idare merkezleri haline gelmişlerdir (Цвијиќ, 1925:s. 215) .

Osmanlılar topraklarına dahil ettikleri yerlere önce yollar, tüneller, köprüler, kaleler, hisarlar, kuleler, su kemerleri, hanlar, kervansaraylar, bedestenler, hamamlar, câmiler, tekkeler, mektepler, medreseler, kütüphaneler, imarethaneler, saat kuleleri vb. mimarî eserler inşa ettiler.

Kurulan ve genişletilen eski şehirler ve inşa edilen bayındırlık ve mimarî eserler Sırbistan'ın vd. Balkan ülkelerinin çehresini temelden değiştirdi. Söz konusu yıllarda Osmanlı öncesinden kalan hemen her şey Türk-İslâm nitelikleri olarak değişti (Pars, 2004: s. 44).

Sırbistan'ın çoğu yerleşim yeri bugün dahi bu özellikleri taşımaktadır.

ağıl, ahır, ambar, aralık , ark, avlu, ayak, yolu, baca, badana, bağlama, balkon, basamak, baskı, bedesten, bent, biçme, bina, bini, burç, cadde, cami, çadır, çardak,çarşı, çatı, çeşme, çiftlik, dam, davlumbaz, dayak, direk, durak, duvar, dükkân, eyâlet, geriz, hamam, han, hapis, harem, hastahane, havra, havuz, hayat, helâ

hendek, hisar, hücre, imaret, izbe, kabe, kabir, kafes, kagir, kahve(hane), kaldırım, kale, kalıp, kalkan, kanal, kanara, kanat, kapı, karakol, kasaba, kat, kaza, kenef, kepenk, kereste, kerhane, kerpiç, kervan(saray), kışla, kışlak, kiler, kilit, kiremit, kiriş, konak, korkuluk, köprü, köşe,köşk, köy, kubbe, kule, kulübe, kurna, kümes, künk, lâğım, mabeyin, mağaza, mahalle, mahzen, makas, mazgal, medrese

mektep, memiştane, menzil, merdiven, mertek, mescit, metris, meyhane, mezar, mihrap, minare, musalla, mutfak, müşebbek, nahiye, oba, ocak, oda, odunluk, oluk, otağ, örtü, parmaklık, payanda, pedavra, tabakhane, pencere, pervaz, raf, reze, salaş, salhane, samanlık, saray, sayvan, sebi, semt, siper, sofa, sokak, sundurma, şadırvan, şehiût, şendere, şerefe, şiş hane, taban, tahmis, tahta, tavan, tavla, tekke, tersane, tezgâh, tomruk, tuğla, türbe, vakıf, yapı, yarık

5.4.2. İş, Uğraş ve Meslek Adları; Meslek Araç ve Gereçleri

Bugün Balkan yarımadasında görülen zanaatların neredeyse tamamının bir şekilde Türk zanaatlarıyla bir ilişkisi bulunmaktadır. Türkler dönem itibariyle yeni sayılacak zanaatları getirmişler ve yaymışlardır. Bu alanda görülen binlerce kelime bunun kanıtıdır.

Demircilik, kazancılık, ibrikçilik, boyacılık, bıçakçılık, kuyumculuk, kürkçülük, ayakkabıcılık vb. zanaatlarda olduğu gibi. Ancak bu zanaatlarda sanat da vardı. Kılıç, kama, tüfek kundağı vb. araçların saplarında yapılan süslemeler özel bir sanatı oluşturuyordu. Bu alanda Prizren ve Foça kuyumcuları bütün Osmanlı İmparatorluğu'nda isim yapmıştır.

Türk etkisi Sırp halıcılığında da görülmektedir. Sırbistan'ın Pirot, Morava Vadisi, Şumadya Bölgesi vb. yerlerde üretilen halılarda Türk motifleri çok önemli bir yer işgal etmektedir. Makedonya, Bosna ve Hersek, Sırbistan, Karadağ ve hatta Hırvatistan'ın Lika, Kordun, Dalmaçya ve Zagorye bölgelerinde üretilen halılarda bile Türk motifleri vardı. Balkan bölgelerinde üretilen halıların fazlası İstanbul, İzmir, Selânik, Üsküp, Manastır gibi Türk şehirlerinde satılmaktaydı (Pars, 2004: 47).

abdal, acemi, ağa, akıncı, alemdar, araba , ases, asker, aşçı, av , aylak, bahadır, bahçıvan ,bakkal, balta , baş, başbuğ, başıbozuk, batakcı, bayraktar,

bedevi, bekçi, bekri, berber, bey, ,bezirgan, binbaşı, binici, biz, borazan, bostan ,bozdoğan, bölük ,burgu, burma, cambaz, cebeci, celep, cellât, cerrah, cetvel, cıda, cımbız, cirit, cop, çalgıcı, çalpara, çark, çavuş, çekic

çengi, çerçi, çeribaşı, çeşni , çırak, çiftçi, çilingir, çoban, çomak, çorba , çuhadar, dadı, daire, damasko, davul, defter , değnek, deli ,derbeder, derbent, derbeyi, derviş, dilenci, dilmaç, dimişki, doğramacılık, düdük, dülger, dümbelek, dümen , ebe, ecza, ege, ekmek , ekser, elçi, emin, emir, esnaf, eşkiya, eşkinci, fıskiye, fişek, gaddare, gayda, gazi, gemi , gönüllü, gözbağcılık, gülle, haber , hacı, hafız, haham, hâkim, hallaç, hamal, hamam , han, haraç , haramı, harbe, harem (-ağa), haseki, haydut, hazine, hekim, helva

hırsız, hizmet, hoca, hokkabaz, hünkâr, ırgat, iç , iç oğlanı, imrahor, işçi, kabadayı, kabza, kadı, kahve ,kâhya, kalafat, kalfa, kalp ,kantar ,kapı , kaptan, kard, kargı, kasap, katır , katil, kâtip, kavaf, kavas, kaymakam, kazasker, kazaz, keman, kervan , kese, keşiş, kethüda, kılavuz, kılıç, kira , kol , korsan, köçek, kul , kumbara , kundak, kuyumcu

külhan, küstere, kütük, lağım, lala, levent, mal , mancınık, maskara, matara , matkap, mehter, memur, menzil , meyhane , mızrak, mimar, miralay, mirza, molla, muavin, muhafız, muhasebe, muhtar, mukallit, mum , muştâ, mutaf , mübaşir, müderris, müdür, müezzîn, müfettiş, müftü, mühendis, mühür, müjde , mülâzım, müsellemler, raüsellim, müteferrika, mütevellî, naip

nakkaş, nalbant, nazır, nefer, ney, nişancı, odabaşı, odalık, onbaşı, padişah, pala, papaz, pasvan, paşa, pehlivan, peyk, pezevenk, piyade, pusat, reis, rençber, sadrazam, sai, saka, samsun, sancak, saraç, sarraf, seğmen, serahur, serasker, serdar, serdengeçti, seyis, silâh, silahşor, silâhtar, sipahi sivri, softa, sofı, soytarı, subaşı, sultan, su, yolcu, sürücü, süvari, şah, şakirt, şaklaban, şehzade, şeyh, şeyhülislâm

tabak, tabanca, tahsildar, takke, talebe, tambura, tane, tatar, taya, tayfa, telhis, tellâk, tellâl, teneke, terazi, tercüman, terzi, testere, tetik, tımar, tiryaki, tomruk, top ,topuz, törpü, tulumba, turnacı, tüccar, tüfek, ulak, ulema, usta, ustura, vaiz, vali, vâsi, vekil, vezir, vükelâ, yabancı, yalman, yamak, yankesici, yarak, yatağan, yaver,

yaya, yazı, yelken, yeniçeri, yerli, yumru, yürük, yüzbaşı, zabıt, zade, zağar, zampara, zanaat, zaptiye, zimba, zivana, zorba, zurna, zülfikâr

5.4.3. Ev ve Mutfak Eşyaları

ağırşak, anahtar, antika, askı, aynı, badya, bakraç, balçak, balta, bardak, bel, beşik, bıçak, bıçkı, bozuk, buhurdan, bukağı, cam, cezve, çakı, çakmak, çan, çanak, çapa, çekiç, çekmece, çengel, çerçeve, çeşme, çıkırık, çingirak, çıra, çini, çivi, çotra, çömlek, çuvaldız, debbe, dibek, dikel, divan, divit, dolap, döşek, döşeme, duraç, dürbün, eşya, fağfur, fıçı, fırça, fırın, fil dişi, fincan, güğüm, güveç, halı, halka

hamam , hançer, haranı, hasır, havan, havlu, heybe, hilâl, hokka, huni, Izgara, ibrik, iğne, imbik, iskemle, kabza, kâğıt, kalem, kama, kamçı, kanca, kandil, kantar, kapak, kapan, kâse, kaşağı, kaşık, kaval, kavanoz, kavata, kazan, kazma, kefe, kenar, kepçe, kerata, kerevet, keser, kevgir, kılıf, kırba, kırbaç, kibrit, kilim, koçu, kolderair, koltuk, kopuz, kova, kovan, kubur, kurs, kutu, küfe, külünk, küp, kürek, küskü

leğen, lenger, levha, lif, lobut, lüle, mahya, makara, mandal, mangal, marpuç, masat, maşa, maşrapa, matara, mekik, mengene, meşale, miskal, mil, mine, misvak, mukavva, mum, musluk, muşamba, nacak, nalça, nargile, oklava, orak, oturak, palamar, palanga, perde, pergel, peşkir, peştahta, pösteki, rahle, rende, sabun, sac, sacayağı, saçma, sadak, sahan, saksı, sal, salıncak, sandal, sandalye, sandık, santur, sarnıç, satır, sayeban, saz, sefertası, seki, sepet, sırça, sırık, sini, sipsi, sitil, soba, sofr

sopa, sofr, sopa, susak, süpürge, sürahi, şakul, şamdan, şarkı, şayka, şemsiye, şilte, şinik, şiraze, şiş, şişe, tabak, tabaka(II), tabla, tahtirevan, takım, takvim, talika, tandır, tas, tatar, tava, tavla, teber, tef, tekne, tencere, tepsi, testi, tırpan, tokaç, tokmak, tombak, toplu iğne, torba, toyaka, tulum, ütü, yafta, yastık, yatak, yay, yaygı, yongar, yorgan, yumak, yüklük, zar, zarf, zemberek, zembil, zil, zincir

5.4.4. Giyim-Kuşam; Kumaş, Deri, İp, Nakış ve Aksesuarlar

Osmanlının Sırbistan coğrafyasını feth ettiği ilk yıllardan itibaren bu topraklar o güne kadar tanımadığı bir giyim, kuşam ve çok farklı bir tarzla tanışmıştır. Sırlar, Osmanlı döneminde Türk giyim eşyalarını kendi malları gibi benimsemişlerdir.

Bu dönemde Türk mimarîsine, sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasî hayatın her kesimine uyum sağlamak için Sırp erkekleri itibar ve şeref eşyası olan Türk fesi, kuşağı, yeleği, kemeri, para kesesi, sıkmalı mintanı, kundurası vb. eşya giymişlerdir. Vuk Stefanoviç Karaciç, I. ve II. Sırp isyanının lideri Karacorce Petroviç, Knez Miloş Obrenoviç gibi Türk hasımları da hayatları boyunca fes taşımışlardır. Karaciç, Viyana'da bulunduğu yıllarda bile Türk fesini başından çıkarmışlardır. Sırp kadınları da Türk eşyası giyiyorlardı. Onlar, Türk kadınları gibi fermen, entari, fistan, altın veya gümüş paralarla donatılmış fes, yelek, ipek gömleği, türban, zebane, zengin nakışlı ipek ve hase gömleği, kürk, kolan, pabuç, gerdan, bilezik, mühür gibi eşyalar taşıyorlardı.

Sırp kadınları bu Türk eşyalarını her yerde, ancak en çok Sırbistan'ın doğu ve güneydoğu şehir ve kasabalarında giyiyorlardı. Türk giysilerinin bazılarını bugün Niş, Vranje, Leskofça, Kurşumliya, Pirot, Prokuplye, Vladiçinhan, Negotin, Kragujevats vb. yerlerde yaşayan Sırp kadınları özellikle düğünlerde vb. törenlerde giymektedirler (Pars, 2004: s. 49) .

aba, abanı, ağızlık, alaca, arakçin, arkan, astar, atlas, ayakkabı, bağan, basma, başlık, başmak, bez, bilezik, biniş, boğası, bohça, boncuk, boyunbağı, bükme, bürd, bürümcük, camadan, canfes, car, cep, cepken, cübbe, cüzdan, çakşır, çalma, çamaşır, çanta, çapraz, çarık, çarşaf, çatki, çekme, çekmen, çelenk, çember

çerge, çevre, çeyiz, çift, çile, çintiyan, çit, çizme, çorap, çubuk, çuha, çul, çuval, dağarcık, destmal, diba, dikiş, dimi, diz , dizi, dolama, don, duvak, düğme, entari, esvap, ferace, fermene, fes, fistan, fitil, futa, gecelik, geçirme, gerdanlık, gergef, giysi, gön,göt , gözlük, güvez, halhal, halka, hamail, harar, hare, harir, hurka, hilak, hindi, hürmüz, ibre,ibrişim, içlik, ihram, ilik, imame, inci

ipek, işleme, kaban, kabara, kadife, kafes, kaftan, kakıra, kalçın, kalkan, kalpak, kaplama, kasnak, kavuk, kayış, kayseri, kaytan, kebe, keçe, kefen, kellepuş, kemer, kemha, kepenek, kerrake, kese, kesme, kılaptan, kınnap, kıyafet, kispet, kolan, kolçak, konç, kopça, koyun, kösele, köstek, kumaş, kundura, kuşak, kutnu, külah, kürk, lâhurf, lâta, libas, mahrama, makat, mendil, menguş, mercan

mest, meşin, minder, mintan, mukaddem, muslin, mutaf, nakış, nalın, pabuç, pafta, palaska, pamuk, paşmak, peçe, penes, pervaz, peşli, peştamal, postal, poşu, potur, pul, püskül, rida, ruba, saç , saçak, saçma, sahtiyan, sarık, savat, seccade, sedef, seraser, serpuş, setre, sırma, sicim, sigaralık, sof, sokman, sorguç, şal

şalakî, şalvar, şam, şapka, şayak, şerit, tafta, tahrir, takke, taklit, talağan ,târ, tarak, tasma, tatar, tavlı, teğelti, tel, telâtin, telli ,temlik, temren, tepelik, terki, terlik, tespih, teyel, tiftik, tire, tirşe, toka ,tomak, tozluk, tuğ, tuman, tülbent, türban, uçkur, urgan, üç, varak, velense, yağlık, yağmurluk, yaka, yamçı, yapıncak, yaşmak, yelek, yelpaze, yemeni, yıllankavi, yün, yüzük, zağara, zar, zerbafe, zerdeva, zıbın, zih, zincir, ziynet

5.4.5. Yiyecek ve İçecekler; Baharatlar

ağda, akide, aşure, ayran, badem ezmesi, baharat, baklava, bal, bazlama, boza, börek, bulamaç, bulgur, bumar, cibre, çay, çerez, çerviş, çorba, çörek, çullama, dolma, dondurma, ekmek, ekmek kadayıfı, ekşi, erişte, erzak, gevrek, göden, gözleme, gülâb, gülbeşeker, güllaç, güveç, hamur, hardaliye, havyar, helva, hoşaf, hoşmerim, hurda, içki, imambayıldı, irmik helvası, işkembe çorbası, kaçamak, kadayıf,

kadınbudu, kadingöbeği, kahvaltı, kahve, kalya, kapama, kavurmak, kaygana, kaymak, kebab, keşkek, keten helva, kıyma, kimyon, koz helva, köfte, köfter, kurabiye, külbastı, lâpa, leblebi, lokma, lokum, macun, maya, meyanbalı, meze, muhallebi, musakka, müselles, nane, nişasta, nohut, nöbet şekerı, ovmaç, paça, paluze, papaz yahnisi, pastırma, pekmez, peksimet, pelte, pestil, pıhtı, pide, pilâv, poğaç, puf böreği, rakı, reçel, revak, revani, tirit, turşu, tuz, türlü, un, yağ, yahni, yalancı

dolma, yemek, yemiş, yeni bahar, yiyecek, yoğurt, yufka, zahire, zencefil, zerde, zeytin

5.4.6. Bitki

abanoz, afyon, ağaç, anason, antep fıstığı, ardiç, armut, arpa, arpacık, asma, ayva, badem, bakam, bakla, baldıran, bamya, bezir, biber, bostan, budak, burun otu, ceviz, çalı, çam, çam sakızı, çay, çayır, çınar, çiçek, çimen, çöğür, çörek otu, çükiündür, dal, duman, dut, elma, enginar, erguvan, fasulye, fesleğen, fındık, fıstık

fıdan, gonca, gül, gülâb, hardal, haşhaş, havuç, hurma, ıtır, iğde, incir, kahve, karnabıt, karnabit, karpuz, kasımpatı, katmer, kavak, kavun, kayısı, keçi boynuzu, kenevir, kereviz, kestane, keten, kına, kimyon, koçan, kokoroz, laden, lahana, lâle, leylâk, limon, mahmude, marul, maslak, maydanoz, mazi, menekşe, mera, mercimek, meyve, misket, muşmula, mürver, nane, nar, narenciye, nergis, nilüfer, nohut, oğul otu, orman, öd ağacı, örü, pamuk, pancar, patlıcan, pazu, peygamber çiçeği, pırasa, pirinç, portakal, ravent, razakı, roka, safran, sakız kabağı, salep, salkım, sarımsak

sarı sabır, kavak, saz, sebze, sedef otu, servi, sıracı otu, sinameki, soğan, sumak, susam, sümbül, süsen, şahtere, şakayık, şebboy, şeftali, şimşir, tarçın, tarhun, tatar, tömbeki, turunç, tütün, vişne, yapıncak, yaprak, yasemin, yenibahar, yer elması, yıldız, yonca, zakkum, zambak, zencefil, zerdali, zerdeçal, zerrin, zerzevat, zeytin

5.4.7. Hayvan İsimleri

Türkçedeki söz varlığında mevcut birçok hayvan isminin Sırpçaya geçtiği görülmektedir.

ahtapot, akrep, arı, arslan, at, atmaca, bağa, balık, barak, barbunya, bat, boğa, buzağı, bülbül, çakal, çakır (doğan), deve, doğan, domuz, ejder, eşek, fil, gazal, geyik, haşarat, himar, hindi, horoz, hüdhüd, kabuk, kakım, kaplan

kaplumbağa, karakulak, kara kuş, karga, karınca, kartal, katır, keçi, kerkes, kırkayak, koyun, köpek, kumru, kuzu, leylek, maymun, ördek, papağan, pervan, pişik, porsuk, sakırğa, samsun, samur, sansar, sıçan, sincap, sülük, sünger, sürü, şahin, şebek, tahta biti, tavuk, tırtıl, yapalak, yelkovan, yengeç, zağar, zerdeva, zürafa

5.4.8. Ticaret ve Para; Ağırlık, Sayı ve Ölçü

Osmanlı döneminde genellikle han, hamam, câmi vb. mimarî eserlerin etrafında dükkânlar yapıldı. Bunlar şehir veya kasaba çarşısını meydana getirirlerdi. XV. yüzyılda Ujîtse'de sadece 200 dükkân varken, 1664 yılında bu şehirde tam 1400, Kurşunlu'da 10, Alacahisar'da 150, Semendire'de 300, Srem Mitroviçası'nda 729, Vukovar'da 50, Çaçak'ta 20, Taşlı-ca'da 200, Belgrad'da 3700 ve Niş'te 200 dükkân vardı (Pars, 2004: s. 46) .

dinar, dirhem, dirlik, dönüm, düzine, endaze, faiz, fîdye-i necat, fiyat, gelir, gümrük, gündelik, haraç, harç, has, hazine, hesap, hezar, hisse, irat, kâr, kefil, kelepîr, kesat, kesim, kırat, kile, kira, maaş, mahmudiye, mal, mangır, masraf, meci diye, metelik, mezat, mihenk, miras, mirî, miskal, mud i, müflis, mülk, müsadere, müşteri

nafaka, nakit, narh, okka, ortak, otuz, ölçek, ölçü, öşür, para, pay, pazar, peşin, pey, rakam, rehîn, resim, ruhsat, rüşvet, saat, sayı, senet, sermaye, sıfır, sıftah, simsar, şikâr, tapu, tarife, tayın, tezkere, tımar, toptan, ulufe, urup, üç, vade, veresiye, vergi, vezne, vilâyet, yekûn, yetmiş, yirmilik, yonga, yüzlük, zarar, zeamet, ziyan

5.4.9. Atlar ve At Takımları

Türklerin Balkan coğrafyasına beraberinde getirdikleri en önemli hayvanlardan biri atlardı. Son derece iyi eğitilmiş, üzerindeki araç ve gereçlerle donatılmış göz alıcı atlar, Balkanlarda diğer milletlerin ilgisini çekmiş ve bu kültür etrafındaki Türkçe kelimeleri kendi dillerine alıp kullanmışlardır.

abayi, abraş, at, aygir, beygir, binek, bukağı, çaprak, çatal, çıkıntı, çifte, çil, çul, dizgin, doru, eşkin, gem, ham, hergele, kaltak, kantarma, kaşağı, kolan, koşum, köstek, kula, kuskun, küheylân, link, mahmuz, mekkâre, paldım, paytak, payvant,

raht, resme, semer, terki, tımar, tombak (üzengi), yağız, yamçı, yavaşa, yedek, yorga, yular

5.4.10. Tıp ve Sağlık Terimleri; İnsan ve Hayvan Uzuvarı

Dil alışverişlerinde vücut bölümleri, organ adları gibi alanlarda kelime alımı az rastlanan bir hadisedir. Türkçenin Balkan dillerine bu sahada kelime vermiş olması son derece önemlidir. Dünya dillerini etkisi altına alan İngilizce bu alanda kelime vermediği görülmektedir. Sadece bu alandaki tesir bile Türkçenin Balkan dillerindeki etkisini göstermeye yeterlidir.

afiyet, ağız, aşık, bacak, bağırsak, baldır, balgam, beden, belsoğukluğu, ben, boğaz, boy, böbrek, but,can, cerrah, ciğer, çakır, çatma, çehre, çene, çıban, çolak, dalak, damla, diş, dudak, düz taban, frengi, gaga, gırtlak, göğüs, hap, hasta, ilâç, ishal, işkembe, kafa, karakuş, kaş, kilit, kirpik, kör, köse, kötürüm, kuduz

kulak, kursak, kuyruk, maraz, mayasıl, merhem, mide, nabız, nefes, neşter, nüzul, ölüm, ömür, parmak, pençe , perhiz, safra, sakağı, sakat, sancı, sarılık, sıhhat, sıracı, sırt, sırt, sızı, sine, soluk, surat, şaşı, şifa, tabiat, terleme, tıknefes, topal, topuk, uzuv, verem, vücut, yaralı, yel, zayıf, zebun, zihin

5.4.11. Akrabalık ve Çeşitli Unavan İsimleri

Yabancı dillerden alıntılara tamamen kapalı olan akraba terminolojisine de Türkçenin kelime verdiği görülmektedir.

Slav dillerinin son derece muhafazakâr bir alanı olan akraba terminolojisi, Türkçenin etkisi altında kalması önemli bir konu olmasının yanında Türk dilinin gücü ve etkinliğinin de göstergesidir.

“Akrabalık bağlarının Türklerde ne ölçüde sıkı olduğunu, insan ilişkilerine verilen önemi yine, Türkçede bu ilişkileri söz varlığından izleyerek ortaya koyabiliriz. Başka dillerin tersine dilimiz akrabalık ilişkilerinden birçoğunu(baldız, görümce, bacanak, elti gibi) ayrı kavramlar haline getirmiştir.” (Aksan, 1977: s.66)

amidža < amca , aratluk < ahiretlik, daidža < dayı, đuvegija < güvey, anuma < hanım, inđa < yenge, kain < kayın, karabet < karabet

ekreba < akraba, baba < baba, balgaza < baldız, b'ika < bike, bula < bula, čiča < çiçe, eba < ebe, âla < hala, ama, hama < hanuma, kardaš < kardeş, mâna < mona baba, teza < teyze

begovica < bey, ćata < katip, delija < deli, dilber < dilber, aznadârka < hazinedar, kadîvica, kâdlvka < kadife, karavlljka < karanfil, spâho < sipahi, vezir < vezir, vildânka < fidan, zumbulka < sümbül, âga < ağa, celebija < celebi, kâda < kadın, sajbija < sahib

5.4.12. Metaller, Taşlar ve Kimyasal Maddeler

ağız otu, alçı, altın, bakır, baldıran, barut, bezir, bileği, billur, cevahir, cevher, cıva, cila, çelik, çiriş, demir, ecza, elmas, enfiye, firuze, gümüş, iksir, kâfur, kalay, kantaşı, kasnı, katran, kav, kehribar, kezzap, kireç, kömür, kurşun, kükürt, lehim, lök, maden, mermer, neft, nışadır, panzehir, pirinç, sakız, sepi, seylan taşı, sıçan otu, sülüğen, şap, taş, tebeşir, teneke, tombak, tunç, tutkal, tutya, üstübeç, yakı, yakut, yeşim, zehir, zift, zümrüt

5.4.13. Boya, Renk, Koku ve Kozmetik

al, ala, amber, bakam, beyaz, boya, çivit, gülgün, güvez, kara, kına, kırmız, kızıl, koku, koyu, lâcivert, lâl, mavi, mazi, meneviş, misk, mor, mürekkep, pembe, rastık, renk, saman rengi, sarı, siyah, sülümen, sürme, yeşil

5.4.14. Fiiller

acımak, alışmak, âmed, artmak, aşılama, azletmek, azmak, bağışlamak, basmak, batmak, bayılmak, beğenmek, beklemek, benimsemek, benzetmek, beslemek, bezmek, bırakmak, bilmezlenmek, bitirmek, bitmek, bozmak, buyurmak, çalışmak, çatmak, çıkmak, dalmak, dayanmak, değmek, dinlemek, dokunmak,

dolanmak, dolmak, donatmak, durmak, duymak, düzmek, eğlenmek, gelmek, gezmek, ıslatmak, ısmarlamak, kabarmak, kaçırarak, kaldırmak, kalmak, kandırmak, kapamak, kapmak, kavramak, kavurmak, kaymak, kazanmak, kazmak, kırmak, kırmak, kıskanmak, kıymak, konuşmak, kopmak, korkmak, kullanmak, kurmak

kurtarmak, kuşatmak, mahvolmak, okumak, olmak, oturmak, parlamak, püskürmek, sabretmek, sağmak

sakınmak, sallamak, saplamak, sarmak, savurmak, sayıklamak, saymak, sevmek, soymak, sulamak, süpürmek, sürmek, şaşmak, tamir , tanımak, tapmak, tartmak, taslamak, tavlama, terk, teslim ,titremek, tutmak, tutulmak, tütme, uçurmak, uğramak, uğraşmak, ummak, uydurmak, uymak, varmak, vazgeçmek, vermek, vurmak, yaratmak, yenmek, yırlamak, zapt

5.5.Skalic'in Sözlüğündeki Kelimelerin Sınıflandırılması

Din hayatı ve dinî adetlerle ilgili kelimeler	670
Şahıs isimleri	503
Hukuk, idare,devlet düzeni ve benzeri	453
Asker ve askeri deyimler	166
Silah ve harp teçhizatı	113
İnşaat,binalar, inşaat malzemesi	167
Ticaret,para,altınlar	172
Sanatlar, sanatkarlar, sanat alet ve edevatı	286
Kaplar, döşeme ve sair ev eşyaları	234
Giyim eşyası, ayakkabı, zinet ve benzeri	271
Yemekler, içkiler ve baharatlar	212
Çiçek, meyve, sebze, bitkiler, tahıl	200
At ve at için gerekli malzemeler	119
Attan başka hayvan adları	49
Coğrafya ve yer adları, caddeler v.b.	153
Ziraat,ormancılık,hayvancılık	45
Av	13
Tıp, temizlik	99
Astronomi	9
Müzik ve oyunlar	101
Unvanlar, insan tabakaları, meslekler	81
İnsan ve hayvan uzuvlarının bazı kısımlarının adları	59
Boyalar	73
Kokular	10
Demir, maden ve kimya unsurları	34
Bez, nakış, iplik	79
Deri çeşitleri	14
Transport alet ve malzemeleri	19
Akrabalık adları	31
Tabiat ve tabiattaki olaylar	20
Zaman ve takvim	27
Apstrak (mana) ve diğer çeşitli isimler	848
Filler	802
Sıfatlar	462
Zarflar	152
Sayılar	29
Ünlemler	84
Bağlaçlar	18
Toplam:	6878

5.6.SIRPÇAYA GEÇEN TÜRKÇE YAPIM EKLERİ

Balkanlardaki Türk varlığı, Osmanlının bölgeye gelmesinden çok önceki asırlara uzanmaktadır. Türk dili ve kültürünün bölgedeki büyük etkisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan coğrafyasına yerleşmesiyle sağlanacaktır. Bu dönemde Balkan toplumları yapısal olarak büyük değişiklikler geçireceklerdir.

Bu süre zarfında Türkçe, Balkanların iletişim dili haline gelerek asırlar boyunca barış ve istikrar dili görevini gördü. Türkçe, Balkan dillerine binlerce kelimenin yanında birçok gramatikal yapı ve şekil vermiştir. Sırpçaya geçen önemli gramatikal yapılardan biri Türkçe yapım ekleridir. Türkçe vasıtasıyla Sırp diline geçen bu ekler, Türkçe kelimelere getirilmesinin yanında Sırpça kelimelerde de kullanılmıştır. Türkçe yapım ekleri, Sırpçaya ayrı bir işlevlik kabiliyeti ve zenginlik katmışlardır. Türkçenin Sırp diline gramer unsurları vermesi, iki dilin etkileşiminin ulaştığı seviyeyi yansıtır. Dünyada çok az sayıdaki dil, başka bir dile gramer unsurları vermiştir. Türkçenin Balkan coğrafyasındaki dillere ve özellikle Sırpça diline verdiği birçok gramer unsuru Türkçenin bu coğrafyadaki gücünün ispatıdır.

meslek ekleri -cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -džija / -džije / -cija / -čija / -čija;
sıfat ekleri -lı/-li/-lu/-lü > -lija/ -lije/ -li; olumsuz sıfat eki -sız/-siz/-suz/-süz > -suz;
araç, yer ve meslek adları yapmak için kullanılan kavram ekleri -lık / -lik /-luk /-lük > -luk; küçültme ekleri -cık/-cik/-cuk/-cük/-çık/-çik/-çuk/-çük > -šica ve -čik ; -la-
ma/-le-me > -la-ma; -tı/-ti/-tu/-tü > -tija ; -ćar/-ćer > -kâr / -ker ekleri Sırpça 'ya Türkçe vasıtasıyla geçmiş eklerdir.

Güney Slav dillerinde dikkat çeken en önemli nokta, Türkçenin temel söz varlığını içinde barındırmasıdır. Türkçe, günlük hayatın tüm kelimelerini bu dillere vermiştir. Bugün Türkçede unutulmuş birçok kelime Balkan dillerinde değişik anlamlarda kullanılmaktadır. Sırpça için de bu durum geçerlidir. Türkçe vasıtasıyla Sırpçaya ve diğer Güney Slav dillerine geçen sözcüklere “türkizm” veya “oryantalizmi” denilmektedir. Bu sözcüklere Osmanlı Türklerinin Balkan yarımadasına gelmeden önce çeşitli Türk boyları tarafından taşınmış sözcükler de eklenebilir (Veljačić,1966: s.7) .

Škaljić'e göre Sırp-Hırvat-Boşnak dillerine geçen 8.742 sözcük vardır. Türkçe sözcüklerin büyük bir bölümü isimler ve sıfatlardır, eylemler (*jaratisati* 'yaratmak', *anlajisati* 'anlamak', *jaglaisati* 'yağlamak'), zarflar (*bajagi* 'bayağı'), bağlaçlar (*ama*, *ema* 'ama', *andžak* 'ancak') da görülür. *Canum* (canım), *kahvaparasi* (kahve parası) gibi sözcüklerin çekimli şekilleri, hatta *alahunemrile* (Allah'ın emriyle), *jašasun* (yaşasın), *bakalum* (bakalım), *alahversun* (Allah versin), *alahmubarećola* (Allah mübarek ola) örneklerindeki gibi cümleler de kalıplaşmış sözcükler olarak kullanılır.

Sırp-Hırvat-Boşnak dillerinin her üçünde de binlerce Türkçe sözcük, edebîyattan günlük hayata değin çok geniş bir alanda kullanılır. Boşnaklar arasında, Sırp ve Hırvatlardan farklı olarak dinî terimlerin ağırlıkta olduğu kelimeler kullanılmaktadır. Bunun yanında bir bölümü diğer etnik gruplar tarafından da yaygın olarak kullanılan ev eşyaları, giyim kuşam eşya kültürü, mutfak kültürü vb. ne ait kelimeler kullanılmaktadır.

Vuk Karadžić'in XIX. yüzyılda Sırpçayı standart ve kurallara bağlı bir dil olarak şekillendirme çalışmaları sırasında halkın kullandığı kelimeler ve kalıplardan istifade etmiştir. Halkın kullandığı dildeki binlerce Türkçe unsuru dikkate alan Karadžić, Sırpçayı standart bir dil haline getirmiştir (Veljačić, 1966: s. 9).

Başkentinin (Sarajevo), ikinci büyük kentinin (Tuzla) ve bu şehirlerin en merkezî semtlerinin adları (Bašćaršija ve Kapija) Türkçe olan bir coğrafya, Türk kültürünün ve dilinin bölgedeki işlevi hakkında bir fikir verebilir.

5.6.1. Türkçenin Ek Düzeyindeki Gramatikal Etkisi

Dillerin ses bilgisi ve söz dizimi yapıları, sözlüklerin temsil ettiği yapılardan daha fazla çeşitlilik ve değişiklikler göstermektedir. Dil alışverişi söz konusu olduğu zaman ilk akla gelen *sözlük alıntılar* olmaktadır.

Geniş bir coğrafyada, uzun bir süre yaşamış ve yaşamakta olan Türkçenin Çince, Farsça, Ermenice, Bulgarca, Arnavutça, Rusça, Macarca ve Romence gibi eski komşularıyla ilişkileri, yalnız sözlükte kalmamış, ses ve söz yapımı ile söz dizimi düzlemlerine de sıçramıştır. Bu yüzden, Türkçenin bu eski komşularıyla

ilişkileri söz konusu olduğunda, sözlüklerde görülen söz alışverişlerinin ötesinde, *gramerlik alıntılar* da gündeme gelmektedir(Karaağaç, 2004: s.888).

Aynı etki Sırpçada da görülmektedir. Sözcük alıntılarının yanında Sırpça Türkçeden gramerlik alıntılar da almıştır.

Türkçe yapım eklerinin Sırp dilinde kullanılması Sırp dilinin gramerine etki ettiği anlamına gelmektedir. Türkçe kelimelerle Sırpçaya geçen yapım ekleri zamanla kendilerini kabul ettirerek Sırpça kök ve gövdelere de eklenmişlerdir.

Yapım ekleri Türkçede karşıladıkları anlamların tamamını Sırpçaya taşımışlardır. Sırpçada Türkçe yapım ekleriyle kelime türetimi iki şekilde yapılmaktadır. Birincisinde Türkçe ekler, kök ve gövdesi Türkçe olan kelimelere gelirken ikincisinde Sırpça kök ve gövdelere getirilmektedir.

{ Türkçe söz } + { Türkçe ek } = davu + džija

davudžija < davuciya "dava eden kimse"

{ Boşnakça söz } + { Türkçe ek } = brava + džija

bravadžija (bravaciya) < čilingir "brava " kapı

Škalič'in "*Turcizmi u Srpskohrvatskom Hrvatskosrpskom jeziku*" isimli sözlüğünden istifade edilerek Türkçenin Sırpçaya verdiği yapım ekleri incelenmiş eklerin geçtiği kelimeler ve cümleler gösterilmiştir.

5.6.1.1. -cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -džija / -džije / -cija / -čija / -ćija

Türkçenin çok kullanılan eklerinden biri olan bu meslek eki **-cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü** Sırpçaya geçmiş ve bir şeyi üreten veya satanı, bir işi meslek edineni ifade eden sözler yapmıştır.

Türkçenin meslek eki, Sırpçada *-džija / -džije / -cija / -čija / -ćija* şekillerinde kullanılır.

abadžija (*abaciya*) < *abaci* "aba yapan veya satan kimse", *davudžija* (*davuciya*) < *davaci* "dava eden kimse", *hevzađžija* (*hevzaciya*) < *eczaci* "eczacı, ilaç yapan veya hazır ilaçları satan diplomalı kimse", *devedžija* (*deveciya*) < *deveci* "deve sahibi, deve kiralayan, deve kervanı güden kimse", *đemidžije* (*gemiciye*) < *gemici* "gemici, gemide çalışan veya gemi işleten kimse", *akšamčija* (*akşamciya*) < *akšamci* "akşamları içki içme alışkanlığı olan veya akşamları çalışan", *čivčija* (*čivčiya*) < *čiftči* "çiftçi, geçimini toprağı ekerek sağlayan kimse, rençber", *ćurčija* (*ćurčiya*) < *kürkčü* "kürkçü, hayvan postlarından kürk hazırlayan veya bu işin ticaretini yapan kimse", *barućija* (*baručiya*) < *barutču* "barut yapan kimse"

-ci/-ci eki Sırpça kelimelerde de kullanılmaktadır:

bombodžija (*bonbonciya*) < *bonboncu* "şeker imalatı yapan", *krpedžija* (*krpeciya*) < *mendilci* "krpa" mendil, *darovadžija* (*darovaciya*) < *darovaciya*, *larmadžija* (*larmaciya*) < *alarmci*, *govodžija* (*govociya*) < *govociya*, *mirdžija* (*mirciya*) < *barış* sağlayıcı 'mir' *barış*, *hvaldžija* (*hvalciya*) < *hvalciya*, *pratiđžija* (*praticiya*) < *rehber*, *gönderici*, *ispindžija* (*ispinciya*) < *ispiyoncu*, *intereščija* (*interešči*) < *çıkarıcı*

Eklerin cümle içinde kullanılması:

bînjedžija < *binici*

"Ako mi je malin adžamija, / bogme ti je Halil binjedžija (K. H. II 161)." (Škaljić, 1966)

bojadžija < *boyacı*

"Cuješ li me mladi bojadžija! / Možeš li se, more, pouzdati, / Da mojega pbojiš đogata (Vuk VII 159) " (Škaljić, 1966)

ćebedžija < *kebeci*

"Progovara Šavka ćebedžina: / Oj, boga vam, age Sarajlije (Muz. zap. Inst. 3451)." (Škaljić, 1966)

đuvandžija < *duhancı*

“Tvoj je babo duvandđija, ne smim divojko. (Muz. zap. .Inst. 2071).” (Škaljić, 1966)
gezgindđija < gezginci

“Kad poleti na đogatu svome: / Da-vor, đogo, gezgindđija stari! (M. H. 261).”
(Škaljić, 1966)

jabandđija < yabancı

“Prodi me se momak jabandđija (M. H. III 320); neću ljubit' jebandđije, / već
komšiju u mahali(I. Z. III 203).” (Škaljić, 1966)

jacija < yacı

“I jacije vakta dočekaše- (M. H. III 447) ” (Yağcılar da zamananı beklüyorduk..)
(Škaljić, 1966)

tumbećija < tömbeki

“Ka-vu piju, tutun pripaljuju, / Proz nargilu tegle tumbćiju-(Vuk VI 321).” (Škaljić,
1966)

zulumćija < zulümçü

“... aračlija, zulumćija (Ašikl. 71); Zulüm čini zulûmdzija Markok (Vuk VI 92).”
(Škaljić, 1966)

5.6.1.2.-lı/-li/-lu/-lü > -lija/ -lije/ -li

Türkçenin çok kullanılan eklerinden biri olan sıfat eki **-lı/-li/-lu/-lü**, Sırpçaya geçmiş ve bir şeye sahip olanı veya bir yere ait olanı bildirir.

Sırpçada **-lija/ -lije/ -li** biçimlerinde kullanılır:

Sırpçada **-lija/ -lije/ -li** eki şehir isimlerinde sıklıkta kullanılmaktadır:

Bečlija < Beçli, Beogradlija < Beogradli, Maglajlija < Maglayli, Mostarlija <
Mostarlı, Novallija < Novah, Travniklija < Travnikli, Višegradlija < Višegradlı

bahtlija (bahtliya) < bahtlı "bahtı iyi olan, mutlu, talihli", bešlija (bešliya) < bešli
"beş parçadan oluşan, kendinde herhangi bir şeyden beş tane bulunan", čojlija
(čoyliya) < köylü "köylü, köyde yaşayan veya köyde doğmuş olan", kafazlija
(kafazliya) < kafesli "kafesi olan veya kafes biçiminde olan"

šuhveli (*šuhveli*) < *šüpheli* ‘šüpheli, kuşkulu’, *nargišli* (*nargişli*) < *nakışli* ‘nakışlı olan’, *devreli* (*devreli*) < *devreli* “eşit zaman aralıkları ile ardışık olarak tekrarlanan hareket”, *jauklija* (*yauklija*) < *yavuklu* ‘sözlü, nişanlı, sevgili’

“*-lija/ -lije/ -li*” eki Türkçe kelimeler yanında Sırpça kelimelere de gelmiştir:

fakultetlija (*fakultetlija*) < *fakülteli*, *treptelija* (*trepteliya*) < *trepteli* ‘bir cins kadın süsü’, ‘*da mi kupe trepteliju / i na ruke belenzuke*’ (*bana trepteli ve koluma bilezik alsın*), *urokli* (*urokli*) < *ders-li*, *pubertetlija* (*pubertliya*) < *ergen* ‘pubertet’, *zlatali* (*zlatali*) < *altınlı* ‘zlato’ altın

Eklerin cümle içinde kullanılması:

turâlija < *turali*

“*Mula Idriz paru carevicu, / Turhanija paru turaliju*” (*Muz. zap. Inst. 3260*). (Škaljić, 1966)

zulumčija < *zulümcü*

“*Zulüm čini zulûmđzija* Марко (Vuk VI 92).” (Škaljić, 1966)

akšamlija < *akşamlı*

“*Ah meraka sa veceri rane, / sastala se družba akšamlija* (*Sevd. 35*). (Škaljić, 1966)

aşiklija < *aşıklı*

“*O bijelu vratu ašikije Esme*” (*Gajret 1929. 54*) (Škaljić, 1966)

bahtli < *bahtlı*

“*N’jesi bahtli, Alajbegoviću, / da te vaka đul-đulija ljubi*(*M. H. III 162*)” (Škaljić, 1966)

katmerli < *katmerli*

“*.....nevjestice, katmerli ružice* (*S. B. I 9*)” (Škaljić, 1966)

kana- li < *kınalı*

“*I čuva mi kana- li
 dorata, Spremi Fati kanajli dorata* (*Lord 83, 42*). (Škaljić, 1966)

kumaš- li < *kumaşlı*.

“*Pokrile me kumaš- li
 jorganom* (*K. H. I 146*)” (Škaljić, 1966)

5.6.1.3.-süz/-süz/-süz/-süz > -süz

Türkçenin olumsuz sıfat eki **-süz/-süz/-süz/-süz** Sırpçada sadece **-süz** şeklinde kullanılmaktadır:

arssüz < *arsız* "utanması, sıkılması olmayan, yılışık, yüz­süz kimse", *baksüz* < *bahtsız* "bahtı olan, mutsuz, talihsiz", *ahlaksüz* < *ahlâksız*

Eklerin cümle içinde kullanılması:

arssüz < *arsız*

“— *A mi ćemo Rudanku, / Ru-đanke su arssüzi* (Muz. zap. Inst. 3215).” (Škaljić, 1966)

bâhsüz, *baksüz* < *bahtsız*

“— *Za baksüza goješna Haljila* (Lord 242); »*Majka me je baksüza rodila* (*Annem beni bahtsız doğurdu*) (Škaljić, 1966)

bakrsüz < *bakırsız*, *bereketsüz* < *bereketsiz*, *burüinsüz* < *burunsuz*, *cehressüz* < *çehresiz*, *çeifsüz* < *keyifsiz*

dinsüz < *dinsiz*

“— *Kao da sam neki dinsüz bez imana, / te ne slusam sure iz Korana* (Santić II 210). (*Sanki Kur'an'dan sure dinlemeyen imansız bir dinsizim*)” (Škaljić, 1966)

edepssüz < *edepsiz*

“— *Takijeh vam ja hoću svatova, / nikakijeh edepssüza neću* (K, H. II 580). (*Böyle bir düğün istiyorum / hiçbir şekilde edepsiz istemem*)” (Škaljić, 1966)

evlâdsuz, *evlâtsuz* < *evlâdsız*, *evlâtsiz*, *hâksuz* < *haksız*, *igbalsuz*, *ikbâlsuz* < *ikbalsuz*,
imânsuz < *imansız*, *insafsuz* < *insafsız*, *istâhsuz* < *iştahsız*

kolânsuz < *kolansız*

“Za njim Ibro Ogojenoviću, / na njegovu *kolansuz* doratu (K. H. II 600)” (Škaljić, 1966)

(*lezetsuz* < *lezzetsiz*, *mećansuz* < *mekansız*, *merhametsuz* < *merhametsiz*, *nafakâsuz* < *nafakasız*

parâsuz < *parasız*

“... što su ih kupili na oku od kaka učitelja ili suplenta *parasuz* (Zembilj II 17).” (Škaljić, 1966)

rahâtsuz < *rahatsız*, *sabursuz* < *sabırsız*

söjsuz < *soysuz*

“Stanider, *sojsuz*, da ti kažem šta je naša čaršija! (Zembilj II 91). (Bizim çarşının nasıl olduğunu söyleyelim *soysuz* Stanider)” (Škaljić, 1966)

5.6.1.4.-lık / -lik /-luk /-lük > -luk

Türkçenin araç, yer ve meslek adları yapmak için kullanılan kavram ekleri **-lık** / **-lik** / **-luk** / **-lük** ekleri Sırpçada sadece **-luk** şeklinde kullanılmaktadır:

çiçekluk < *çiçeklik* “cekleri koymaya yarayan kap”, *çirakluk* < *çiraklık* “çirak olma durumu, yamaklık, çırağın yaptığı iş”, *çiçekluk* < *çiçeklik*, *çirakluk* < *çiraklık*, *çiviluk* < *çivilik*, *terziluk* < *terzilik*, *arsuz* < *arsız*, *edepsuz* < *edepsiz*, *dedželuk* < *gecelik*, *lendohânluk* < *lenduhalık*, *evlâdluk* < *evlâtlık*, *dembeluk* < *tembellik*, *beşluk* < *beşlik*, *bezobrazluk* < *bezobrazluk*, *ahlaksuzuk* < *ahlâksızlık*, *ahmakluk* < *ahmaklık*

Eklerin cümle içinde kullanılması:

abdestluk < *abdestlik*

“ Na abdestluk abdest uzimao (K. H. I 241). ” (Škaljić,1966)

ačikluk<açıklık

“ Zarko sunce na ačikluk bilo (GMZ 1906. 357).(Sıcak yakıcı güneş açıktaydı, ortadaydı.)”

agâlluk<ağalık

Dao čitluk tri-jest kuća kmeta, / I agalluk trideset nefera, imam čitluk pet stotin dimova, / I agalluk stotinu nefera« (M. H. III 119, IV 482) (...otuz neferden oluşan bir ağalık....)(Škaljić,1966)

agrluk <ağırlık

“Ne da babo bez agrluka, / bez hiljadu i pet stotin' žuta du-kata (Kurt I 103” (Škaljić,1966)

bajramluk<bayramlık

“Bajram ide, Bajramu se nadam, / šta bih dragom bajramluka dala (Sevd. 43).” (Škaljić,1966)

baščeluk <bahçelik

“Prevrću šnike mrtve i ranjene. , Po ogradah pa po baščelucih (M. H. IV 456)”

“Po baš-čama i baščalucima (K. H. II 446)” (Škaljić,1966)

bašluk<başlık

“Gdjeno jesu česti me-zarluci, / za bašluke konje povezaše (K. H. I 225)” (Škaljić,1966)

bojâlluk<boyalık

“Bojaluk, omanja pošuda za držanje razmućene crvene zemlje kojom se šara lonac (GZM 1956. 103)” (Škaljić,1966)

boščaluk (bohçaluk, bokçaluk) <bohçalık

“Svakom svatu po bošçaluk dajte, / Mome dragom devet boščaluka (nar. Pj.) (Her damat bohçalık verdi, / sevgiliye dokuz boh)” (Škaljić,1966)

“Da bih tebi b'jel boščaluk dala, / Da je malen, ni gledati nećeš (I. Z. Herceg. 73)” (Škaljić,1966)

“Divne bih mu ponijela dare: I tri jagluka, tanka bokčaluka (Vuk I 406).” (Škaljić,1966)

čivilluk (ćiviluk) < çivilik

“Po čardaku mlogi čiviluci, / de se vješa gospod-sko oruže (Vuk II 226)” (Škaljić,1966)

“A pripadne kitnu čiviluku / s ćiviluka sablju ujagmio (Muz. zap. Inst 59)” (Škaljić,1966)

ćopekluk < köpeklik

“Od harluka i od ćopekluka (F. J. I 260).” (Škaljić,1966)

dailuk < dayılık

“kada konjic zopce zo-bat nece, / on se nada dobru dailuku: / il' će nosit' roba ili robinju, / ili dobru glavu od junaka» (Vuk IV 27).” (Škaljić,1966)

diplluk < diplik

“Gola mu ćorda u sakama sijnu, / Od nje diplluk na silj-te pobaci (M. H. IV 89).”(Škaljić,1966)

eksikluk (esikluk) < eksiklik

“Stigao ga eksikluk; Jer se bojat teska eksikluka (K. H. I 119); Bojiš lise eksikluku svome (M. H. III 421).” (Škaljić,1966)

fışekluk < fışeklik

“A Mehmeda posred fışekluka / Četiri mu rebra odvojio (Lord 282)”(Škaljić,1966)

gaziluk < gazilik

“ šehar Trav-nik bez pašaluka, / Sarajevo bez gaziluka (Muz. zap. Inst. 2931).”(Škaljić, 1966)

halvâluk, alvâlık < helvalık

“Zdravo bila i gaće derala, / a i meni halvâluka dala! (Vuk III 105)”(Škaljić,1966)

“Kupio hajduk gaće marjaš, / a popio forintu alvaluka (Vuk, Posl. 164)”(Škaljić,1966)

*jo**luk**, jö**lluk**, (jön**luk**) < yolluk*

*“Mujo se sprema na vojsku, / draga mu jon**luk** spremala (V. M. 93).” (Mojo askerliĝe hazırlanıyor/ sevgilisi ona yolluk hazırlıyor)(Škaljić,1966)*

*kolâj**luk**<kolaylık*

*“Sto se toga tice, kod nas je jedan kolaj**luk** (Zembilj II 10)”(Škaljić,1966)*

*kom**šiluk**< komşuluk*

*“u kom**šiluk** dovikuje, / da u dvoru vode nema- (Vuk I 328).”(Škaljić,1966)*

*kovân**luk** < kovanlık*

*“i optraži turske kovan**luke** (Vuk, IV 305)”(Škaljić,1966)*

*marifet**luk** <marifetlik*

*“Svaki ti je švapski marifet**luk** uvatio (Kočić I 337)”(Škaljić,1966)*

*mujezin**luk**< müezzinlik*

*“Od svog rametli oca naslijedio mujezin**luk** (Gajret 1930 179)” (Škaljić,1966)*

*šen**luk** < şenlik*

*“ Ėe je šen**luk**, nek i âla gori (Vuk, Posl. 75)” (şenlik olsun...ona büyük şenlik yapmışlar/)(Škaljić,1966)*

*“veliki mu šen**luk** učinio, /-sve istavi od boja topove”(Škaljić,1966)*

*vezir**luk**<vezirlik*

*“Dao bi mu u Bosni vezir**luk**- (M. H. II 172)” (Bosna’da ona vezirlik vermiş)(Škaljić,1966)*

*zaim**luk** (zainluk) < zaîmlik*

*“ A dva oka za dva pašaluka, / Dv’je obrve za dva zain**luka** (Vuk V 338)” (İki göz için iki paşalık / iki kaş için iki zaimlik) (Škaljić,1966)*

Sırpçada kullanılan bu ek, sadece Türkçe kelimelerle birlikte kullanılmakla kalmayıp Sırpçanın kendi kelimelerine de getirilmektedir:

*bezobraz**luk** < küstahsız, arsız, đavol**luk** < şeytanlık “đavol” şeytan, magaral**uk** < eşşeklik “ magare” eşşek, majstor**luk** < ustalık “majstor” usta,*

prostakluk < terbiyesizlik “prostak” terbiyesiz, *küstah*, *svinjaluk* < domuzluk “svinja” domuz, *domazetluk*, *kremenluk*, *lopovluk*, *nestašluk* ništavluk, *nitkovluk*, *obješenjakluk*, *obrazluk*, *pasjaluk*, *poganluk*, *stremenluk*, *šibaluk*, *tvrdičluk*

5.6.1.5.-cık/-cik/-cuk/-cük/-çık/-çik/-çuk/-çük > - dzik, -čić ; -šica, -čik

Türkçenin bu küçültme ve sevgi eki Sırpçada - *dzik* ve -*čik* şeklinde kullanılmaktadır:

dolmâdzik < dolmacık, *hamâmdzik* (*amâmdzik*) < hamamcık, ječmičak (jačmičak), < arpacık (ječmič “arpacık”), *kâvadzik* < kavakcık, *limündzik*, *limunčić* < limoncuk, *parâdzik*, *parâcik* < paracık, *siliđzik* < silicik, *daščica* < taščik(?), *arpadžik* < arpacık, *đagarčić*, *dagârdzik* < dağarcık, *jândzik* < yanak, *siriđzik*, *sarâdzik* < sıraca, *urmâdzik* < hurmacık

Eklerin cümle içinde kullanılması:

dilčik, *divčik* < dilcık

“Mobarice, moj e drugarice, / uđrite ga kolom i di^lčikom! (Vuk I 590)” (Škaljić, 1966)

“a ti uzmi divčiki povjesmo / i vreteno drva šišmirova (Vuk III 114).” (Škaljić, 1966)

hurmdzik, *hurmasica* < hurmacık

“— A neferi sitni hurmadžici (Zap. Inst. 1166).” (Škaljić, 1966)

kadundžika < kadıncık

“i biti ćeš kadundžika miada, / i će-sto ćeš na teferič ici-, Još ću povest moju kadundžiku, / ti povedi tvoju Vlahinjicu (Vuk III 456).” (Škaljić, 1966)

tagârcik, *târcug* < toporcık

“Masan tarčug, a jareta nema” (Škaljić, 1966)

“Prazan târcug zla prilika (Vuk, Posl. 175, 259)” (Škaljić, 1966)

tepedžik < tepecık

“Tepedžik je ime jednog kraja u Travniku.” (Škaljić, 1966)

“Je ti žao Tepedđika, / Tepedžika teferiča? (Sevd. 113)” (Škaljić,1966)

hurmağzik, hurmasica < hurmacık

“A neferi sitni hurmađžici (Zap. Inst. 1166).” (Škaljić,1966)

kapiğzik, kâpiğzik < kapıcık

“Dođi. dragi, ašik dušo, / na kâpiđzik onaj mali (Sevd. 136)” (Škaljić,1966)

hurmağzik, hurmasica < hurmacık

“A neferi sitni hurmađžici (Zap. Inst. 1166)” (Škaljić,1966)

5.6.1.6.-la-ma/-le-me > -la-ma

“-la-ma/-le-me” Türkçenin bu iki ekli yapısı, Sırpçada sadece “-la-ma” halinde kullanılmaktadır:

krklema, krllâma < kırklama, sekerlâma, šecerlema < şekerleme, šerbetlâma, šerbetlema < şerbetleme, teftišlema < teftişleme, beslema < besleme, čilillema < kilitleme, duzlema < düzleme "gözlemek işi, gök bilimi veya meteorolojide özel araçlarla inceleme", bağlama < bağlama "bağlamak işi", ešlema < işleme "işlemek işi"

-la – ma / - le - me > - la - ma ekleri Türkçe kelimelerin yanında Sırpça kelimelerde de kullanılmaktadır:

korašlama < cesaretleme “koraš” cesaret, zavrzlama < bağlama “zavrz” bağlama, grušlama < süttten yapılan bir yiyecek “gruša”

Eklerin cümle içinde kullanılması:

naletlema (naljetljema) < lanetleme

“Pa na mene nal'jetljemu dao, / Pa me danas surgun ućinijo (Lord 20)” (Ben lanetlendim / Beni sürgüne gönderdiler) (Škaljić,1966)

terlema < terleme

“Nit je dobra kuga ni terlema (Nar. bl. 126).” (Škaljić,1966)

duzlema, düzleme < düzleme

“zeljanice prije kuka-vice, / duzlemeta na bur-me savita (S. B. II 27)”(Škaljić,1966)

išlema, ešlema < işleme

“Zlatnu pošu bega Dženetića, / od ešlema i tiftira zlatna (Ašikl. 70).”(Škaljić,1966)

5.6.1.7.-tı/-ti/-tu/-tü > -tija eki

Türkçede fiilden isim yapan **-tı/-ti/-tu/-tü** eki Sırpçada sadece **-tija** biçiminde kullanılmaktadır:

dezinttija < gezinti, đurulttija < gürültü, bujrunttija < buyrultu, surünttija < sürüntü, çevrinttija < çevrinti, krnttija < kırıntı, ćulbasttija < külbastı

Eklerin cümle içinde kullanılması:

bujrînttija < buyruntu

“uze itlak-bujrurftije pisat, / na careve dobre kapetane, / on careve diže kapetane (nar. pj.); beže se je asi učinio, / bez careve ture i fermana / i bez moje itlak bujrunttije (F. J. II 352)” (Škaljić,1966)

tegeltija < teğelti.

“na đogatu ništa ne osta-vi, / sam' ostade gola tegeltija- (K. H. I 488).” (Škaljić,1966)

5.6.1.8.-ćar/-ćer > -kâr / -ker ekleri

Türkçenin Farsçadan aldığı **-ćar/-ćer** > **-kâr/ -ker** eki Sırpçaya da taşınmıştır ve Sırpçada **-ćar / -ćer** şeklinde kullanılmıştır.

hilećar < hilekâr, hizmećar < hizmetkâr, tamašćar < tamahkâr, zijanćer < ziyankâr, zulumćar < zulumkâr, đunahćar < günahkâr, ašićare < aşikare,

-ćar/-ćer > -kâr / -ker ekleri Türkçe kelimelerin yanında Sırpça kelimelerde de kullanılmaktadır:

poganćer < pagan(lan), torbaćar < torbacı(?), grošićar < paracı, tenećar < tenekeci, obućar < ayakkabıcı

Eklerin cümle içinde kullanılması:

izmećar < hizmetkar

“Rodila me izmećareć majka, / na slamu me ludu položila (I. Z. III 89). ” (Škaljić,1966)

zulumćar < zulümkar

“Za-reće se zulumćar devojka: / da načini nadžak od čelika (Vuk I 505)” (Škaljić,1966)

5.7. 1798 YILINDA MACARİSTAN’DA İSTİNSAH EDİLEN SİRPÇA DİNİ ESERDEKİ TÜRKÇE SÖZCÜKLER

Macaristan’ın Baran bölgesindeki Rats Titoş’ta rahiplik yapmış olan Jovan Kenejevic, kilise ayininde kullanılmak üzere “*Pravila Svyatim İli Sobraniye*” (Kutsal Görevler veya Kutsal Seçkiler Kitabı) (*Правила свѣтѣ или Собраније*) adlı dinî eseri, 1798’de istinsah etmeye başlamış 1800’de tamamlamıştır. Bu eser Kiril harfleriyle Sırpça yazılmış olup 82 sayfadır. Knejevic eserin ilk iki sayfasında, günlük hayatta sık kullanılan 606 Türkçe kelimeye yer vermiş ve üst satıra şu notu düşmüştür: “*Burada gösterilen Türkçe kelimeler olmadan günlük hayatımızda konuşamayız.*” (*Зде назначаются турске речи кое ми употребляемъ и без нихъ говори не умѣемъ*). Rahip Knejevic’in düştüğü bu not, 18.yüzyılda Macaristan’ın Baran bölgesinde Türkçenin varlığını ve kullanımının yaygınlığını göstermektedir. 18.yüzyılda Macaristan sınırları içindeki bir bölgede yazılan bu eser, Türkçenin etkisini göstermesi bakımından önemlidir.

Türk dilinin yayılma alanlarından biri de bugünkü Sırbistan toprakları ve Macaristan ile olan sınır bölgeleridir. Asırlarca Türk milletinin ve dolayısıyla dilinin bir geçiş güzergahı olan bu topraklar, Türkçenin iletişim dili olarak kullanıldığı yerlerdir.

Türkçenin yayıldığı ve varlığının ispatlandığı önemli delillerinden biri, eldeki Kiril harfleriyle yazılmış el yazması eserlerde bulunan Türkçe kelimelerdir. Bu kelimeler ya ayrı bir sözlük halinde hazırlanmış ya da bizzat eserin içinde yer almıştır. Eldeki el yazmasında buna benzer bir durum söz konusudur. Bugünkü Macaristan toprakları içinde olan ve o dönemde Rats Titos adıyla anılan yerleşim yerinde görev yapan Jovan Knejevic, istinsah ettiği el yazması eserde kayda geçirdiği 606 Türkçe kelime ve üzerine düştüğü not, Türk dili tarihi açısından, Türkçenin yayıldığı ve konuşulduğu coğrafya açısından son derece önemlidir. Rahip Knejevic el yazması dinî eserin ilk dört sayfasına 606 Türkçe kelimeyi yazmış ve üzerine “*Bu kelimeler olmadan günlük yaşantıda konuşamayız*” notunu düşmüştür.. Kayda geçirilen bu Türkçe kelimeler ve üzerine düşülen bu not bile, dönem itibarıyla

18.yüzyılda Türkçenin bölgedeki etkisini, yayılma alanını ve önemini göstermek için yeterlidir.

Çalışmada dinî eserde geçen Türkçe kelimeleri teker teker yazarak transkripte ettik ve bugünkü karşılıklarını yazdık. Fakat eserin el yazısı ile yazılmasından dolayı bazı kelimelerin okunuşunda zorluklar yaşadık. Bu şekilde olan kelimelerin karşılıklarını boş bıraktık. Yazar Knejevic'in düştüğü notlardan yola çıkarak Türkçenin bölge insanları için öneminden ve gündelik hayatlarında gördüğü işlevlere değinilmiştir. Sırp dilinde Türkçe kelimelerin toplu halde gösterildiği en eski kayıt şu anda eldeki el yazması eserde geçen Türkçe kelimelerdir. Sırp dilinin sözlüğünü hazırlayan Vuk Karcic'den (Караџић,1966:) önce Türkçe kelimeleri toplu halde gösteren bir çalışma yoktur (Гудков,1993:) . El yazması eserde geçen Türkçe kelimeler Sırp dilinde gösterilen en eski Türkçe kelimelerdir. Jovan Knejevic'in istinsah ettiği bu el yazması dinî eserde geçen Türkçe kelimeler üzerine Lilyana Nedelkova ve Katitsa Şkoric'in çalışması vardır (Недельков ve Шкорић, 2011: s. 87-100) .

5.7.1. Osmanlı İdaresindeki Baran Bölgesi ve Sırlar

Baran bugün Macaristan'ın güney bölümünde bir il olup merkezi Pécs şehridir. Baran bölgesi 150 yıl Osmanlı yönetimi altında kalmıştır ([http :// www.baranya.hu/doksik/content/ bmo_katalogus/bmo_katalogus_2009_en.pdf](http://www.baranya.hu/doksik/content/bmo_katalogus/bmo_katalogus_2009_en.pdf)).

Türklerin bu topraklara gelişi 1544 yılında olmuştur ([http : // dergiler.ankara.edu.tr/ dergiler/19/912/11370.pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/912/11370.pdf)). Baran bölgesindeki Sırp nüfusu Osmanlının bu toprakları almasıyla artmıştır. Osmanlı hakimiyetiyle birlikte Sırlar bu bölgelere göç ederek yerleşmeye başlamışlardır ([http: // sr. wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%9A%D0%B0](http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%9A%D0%B0)) .

1687 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun bölgeyi Osmanlı'dan geri almasından sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Sırlar üzerindeki baskısı artmaya başlamış ve Ortodoks olan Sırlar Katolik mezhebine çekilmeye çalışılmışlardır. Fakat Avusturya Sırlarının patriği Arhiepiskop Arseniyem Çarnoyevikem döneminde bölgeye yapılan Sırp göçleri bu etkiyi kırmayı başarmıştır.

Türk hakimiyetinden sonra Baran bölgesi çeşitli bölümlere ayrılmıştır. Macaristan yönetiminde Baran Sırpları çok büyük baskı ve sıkıntılar görmüşlerdir.

Rahip Knejevic'in el yazması dinî eseri istinsah ettiği Rats Titos, eski kaynaklarda Titoş adıyla anılmakta Mohaç'ın güney-batısında yer almaktadır. Titoş yerleşim yeri hakkındaki ilk kayıtlar 1570 yılına dayanmaktadır. Bu kayıta 32 Sırp evinin varlığından bahsedilmektedir. 1747 yılından itibaren yerleşim yerinin adı Rats Titoş şeklinde değişmiştir. 1796 yılında bulunan kayıtlara göre Rats Titoş'ta 622 Sırp yaşamaktadır (Недељков ve Шкорић, 2011: s. 87-100) .

5.7.2. Eser Yazarı Yovan Knejevic ve İstinsah Ettiği Eseri Hakkında Bilgi

El yazması dinî eser 372 sayfadan oluşmaktadır. Beş sayfası boş olup her hangi bir bilgi yazılı değildir (2 sayfa başta ve 3 sayfa sonda). Eserin boyutları 223x185-190mm'dir. Eserin kimin tarafından istinsah edildiği ve nerede yazıldığı hakkındaki bilgiler "Ia" kısmında yer almaktadır. Eser Rats Titos'a bağlı Dimitriya kilisesinde yazılmıştır. Eseri istinsah eden : *"Çok günahkar kulunuz ben Jovan Knejevic"* şeklinde bilgi bulunmaktadır.(Главни писар је многогрешни раб божија Јован Кнежевик). Ia –Vb, 1a-351b,354b-367a arasındaki sayfaları 10 Ağustos 1798 yılında yazmaya başlayarak 13 Eylül 1800 senesinde bitirdiğini belirtmektedir. Knejevic altı yerde eseri kendisinin istinsah ettiğine dair adını ve soyadını yazmıştır (<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/56/mode/1up>) . 135a, 180b, 318a, 329a, 179b, 198a sayfalarında adı ve soyadı yazılıdır.

El yazması eserin kabı ahşap olup deri ile kaplıdır. IIIa-Vb sayfalarında eserin Moskova'da yazılmış dinî kitaptan bakılarak istinsah edildiği bilgisini vermektedir (<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/67/mode/1up>) .

Jovan Knejevic istinsah ettiği eserinin başında arkalı önlü olmak üzere dört sayfaya gruplar halinde 606 Türkçe kelimedenden oluşan bir sözlük hazırlamıştır. Buradaki yazıyı şehir Kiril harfleri ve kahverengi mürekkep ile yazmıştır. Kelimeleri alfabe sırasına göre dizmiştir. Knejevic ayırmış olduğu Türkçe kelimelerin bir

bölümünün başına: “Bizim kullandığımız ve gündelik hayatımızda onlar olmadan konuşamadığımız kelimeler.” bilgisini yazmış diğer sayfaya da : “Bizim unsurlarımızla karışmış Türkçe kelimeler” satırlarını (<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/69/mode/1up>) .

Söz konusu el yazması eser Prof.Dr. Boško Petrovic tarafından 1912 yılında Baran bölgesinin tarihî zenginliklerini araştırması sırasında buradaki bir manastırda bulunmuştur. Matitsa Srpsak Kütüphanesi yazmayı, Sente’li Jotse Vuyika isimli kitapseverden satın almıştır. Eser Kütüphanenin envanterine 2 Ekim 1948 yılında kaydedilmiştir (<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/70/mode/1up>) .

5.7.3. Eserin Muhtevası

Kendini “çok günahkar kulunuz ben Jovan Knejevic” şeklinde tanımlayan ve “Правила свјатим или Собраније(Pravila Svyatim İli Sobrabiye) “Kutsal Görevler veya Kutsal Seçkiler Kitabı” isimli el yazması dinî kitabın ön iki sayfasına Türkçe kelimeleri yazdığını söylemektedir.

El yazması dinî eserin tamamı 372 sayfadan oluşmaktadır. Yazmayı 10 Ağustos 1798 yılında yazmaya başladığını ve 13 Eylül 1800 yılında tamamladığını belirtmektedir

Jovan Knejevic hakkında yok denecek kadar az bilgiye sahibiz. Onun hakkında sadece Katice Škoric’in bir çalışması vardır (Шкорич, 2004: s.153–181) . El yazması, Kiril harfleriyle yazılmış, kahverengi mürekkep kullanılarak sayfalardaki kelimeleri özenle dört sütun halinde dizilmiştir. Knejevic bu iki sayfadaki kelimeleri daha küçük harflerle yazarak sayfaları roma rakamlarıyla numaralandırmıştır. Kelimeler I.ve II. sayfaların ön ve arka yapraklarına yatay şekilde yazılmıştır. Jovan Knejevic bu bölümde Türkçeden alınmış kelimeleri vermiştir

Knejevic bu kelimelerin öneminde bahsederek, onlar olmadan günlük dilde konuşmanın ve anlaşmanın mümkün olmadığını söylemektedir. Knejevic yazmanın ilk iki sayfasında toplamış olduğu kelimelerin hepsini “Türkçe kelimeler” olarak

adlandırmaktadır. Türkçe kelimeleri de aralarında: 1. Türkçe kelimeler 2. Türkçe kelimeler ve onlara gelen bizim unsurlar(Sırpça unsurlardır) diye ikiye ayırmıştır. Knejevic yazıya geçirdiği Türkçe kelimelerin Baran'daki halkın gündelik dilinde doğal bir kullanıma sahip olduğunu belirtmiştir. Bu bilgiler Türkçenin Sırp halkının gündelik hayatında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Birinci bölüm kelimeleri yukarıdaki ilk bölümde yer almaktadır. Burada Knejevic şöyle demektedir: *“Onlar olmadan günlük dilde konuşmak ve anlamak mümkün değildir.”* Aynı yaprağın arkasında da şu yazmaktadır: *“ Konuştuğumuz Türkçe Kelimeler”*

Knejevic birinci bölümde verdiği 379 Türkçe kelimedenden sadece 28'nin Sırpça karşılığını vermiştir diğer kelimelerin karşısında herhangi bir şey yazmamıştır. Bu kelimelere anlam verememesini, Türkçe kelimelerin o bölgede konuşulan Sırp dilin vazgeçilmez bir parçası olduğunu ve yerine başka kelimenin getirilemeyeceği anlamı çıkarılabilir. Bu konuda ayrıntılı bilgiye sahip olmak için 18.yüzyılda bu bölgede kullanılan Sırp dilini iyi incelemek gerekmektedir.

Diğer grup Türkçe kelimeleri sınıflandırırken Knejevic bu kelimelerin üstüne şunu yamıştır: *“Bizim unsurlarımızla (Sırpçayla) karışmış Türkçe kelimeler”* Fakat bunların sayısı fazla değildir. (Ia,b, IIa).İkinci bölümde 100 kelime verilmiş olup 97'sinin Sırpça anlamı verilmiştir.

“Türkçe kelimeler” ve “Bizim unsurlarımızla (Sırpçayla) karışmış Türkçe kelimeler” bölümünde toplam 479 kelime bulunmaktadır. Geriye kalan 127 kelime herhangi bir sınıflandırmaya tabî tutmuyor. Türkçe kelimelerin tamamı 606' dir.

Knejevic Türkçe kelimeleri alfabe sırasına göre dizmeye çalışmıştır fakat bazı hatalar yapmıştır. Bazı kelimeler iki defa değişik fonetik şekillerde yazılmıştır: *“валaze[valage] – фaлаze[falage], вилдишъ[vildişı] – филдишъ[fildişı], вишекъ[vişeki] – фишекъ[fişeki], вуруна[vuruna] – фуруна[furuna].”*

Türkçe sözcükler incelenecek olursa bu kelimelerin çoğunun bugünkü Sırp dilinde kullanıldığı görülecektir. Aynı şekilde Türkçe kelimelerin büyük çoğunluğu Sırp halk ağızlarında yaşamaya devam etmektedir.

Kelimelerin çoğu modern Sırp dilinde de kullanılmaktadır *аван*[*avan*]<*havan*, *ада*[*ada*]<*ada*, *барут*[*barut*]<*barut*, *батак*[*batak*]<*batak*, *хубре*[*gyubre*]<*gübre*, *занат*[*zanat*]<*zanaat*, *сунђеръ*[*sungyeri*]<*sünger*. Kelimelerin bir kısmı ise Sırp dili için arkaik özellik taşımaktadır *абаџа*[*abacia*]<*abacı*, *арамъ*[*aramı*]<*haram*, *ђерчекъ салтъ*[*gerçeki*]<*gerçek*

Knejevic onun zamanında kullanılan ve Sırpçada eş anlamlarını verdiği 127 kelimeyi yazmıştır. Knejevic'in kelimelerin karşısına yazdığı anlamlar Sırpça sözlüklerdekiyle aynı yada yakın anlamdadır. Bazı kelimelere verdiği karşılıklar sözlüklerdeki anlamlarından daha farklı ve geniş anlamdadır.

Sırpçadaki Türkçe kelimeler üzerinde en önemli çalışmaları yapmış olan Škaljić (Škaljić, 1973:) ve Skok'un (Skok, 1972:) hazırladığı sözlüklerle buradaki kelimeler kıyaslandığında:

Knejevic *аберъ*[*aberi*]<*haber* “haberci” (Škaljić 1973, RJAZU: “ses”), *алва*[*alva*]<*helva* “erişte” (Škaljić 1973: “undan ve şekerden yapılan helva...”; RJAZU: *халва*[*halva*]<*helva* “tatlı yiyecek”: a) cevizden yapılan б) un yağ ve baldan evde yapılan tatlı”; Skok 1972: *халва*[*halva*]<*helva* “ceviz ve undan yapılan tatlı yiyecek”, *бакалъ*[*bakalı*]<*bakka* “şarap ticareti” (Škaljić 1973: “tüccar”; RJAZU: “yiyecek şeyler satan tüccar” (peynir,yağ, bal)’; Skok 1972: “bakka, tüccar”), *душеклукъ*[*duşekluki*]<*döşeklik* “yatak”

Bazı kelimelerin değişik anlamlar kazandığı görülmektedir.

5.7.4. Eserde Geçen Türkçe Kelimelerin Hususiyetleri

Knejevic Türkçe kelimeleri yazıya geçirirken bölgeye has özellikleri de yansıtmıştır. Knejevic'in yazdığı kelimeler içinden en fazla sayıyı 478 ile isimler oluşturmaktadır.

Edebî dilin kelimelerine rastlanırken normal gündelik hayatın içinden basit kelimelere de rastlanmaktadır: *калуръ* [*kalurı*], *кава* [*kava*], *наџак* [*nasak*]; *кабаниџа* [*kabanitsa*], *каиџлие* [*kaişlie*], *калаџиџа* [*kalaicia*]. Aynı zamanda birleşik kelimeye de rastlanmaktadır: *јенђибула* [*yengibula*]

Knejević'in yazdığı kelimelerin içinden 6 adet fiil tespit edilmektedir: *jaзmиmи* [*yagmiti*], *ограисати* [*ograisati*], *посулити* [*posuliti*], *сактисати* [*saktisati*], *чатисати* [*çatisati*] ve *бегенише* [*begeniše*] < *beğenmek*

Bunun yanında 13 adet sıfat bulunmaktadır *аиһиди* [*aigidi*] < *hey gidi*, *арамъ* [*aramı*] < *haram*, *аратосъ* [*aratosı*] <, *дилберъ* [*dilber*] < *dilber*, *һиди* [*gidi*] <, *еџикъ* [*eiki*] <, *зали* [*zalı*] <, *зенһилъ* [*zengili*] < *zengin*, *кадаръ* [*kadarı*] < *kadar*, *калръ* [*kalrı*] <, *мамуранъ* [*tamuranı*] <, *мукаетъ* [*mukaeti*] < *mukayyet*, *сакатъ* [*sakatı*] < *sakat*

бадава [*badava*] < *bedava*, *барабаръ* [*barabarı*] < *beraber*, *баиъ* [*başı*] < *baş*, *баишка* [*başka*] < *başka*, *белки* [*belki*] < *belki*, *боиъ* [*boşı*] < *boş*, *дурма* [*durma*] < *durma*, *мукте* [*mukte*] <, *обаишка* [*obaşka*] < *başka*, *салтъ* [*saltı*] < *salt*, *таманъ* [*tamanı*] < *tamat*, *һерчекъ* [*gerçeki*] < *gerçek*

Ünlemler: *аманъ* [*amanı*] < *aman*, *аферимъ* [*aferimı*] < *aferim*, *бака* [*baka*] <, *дишеръ* [*dişeri*] < *dışarı*, *дуръ* [*durı*] < *dur*

вала [*vala*] < *vallahı*, *индиа* [*india*] <, *жокъ* [*yokı*] < *yok*, *чакъ* [*çakı*] < *çak*

5.7.5. Kelimelerin Kökeni

El yazması eserde geçen 606 Türkçe kelimenin köken olarak büyük bir kısmı Türkçedir. Bunun yanında Arapça, Farsça ve diğer kökenli kelimeler de vardır.

Yunanca: *аргати* [*argati*], *аратосъ* [*aratosı*], *друмъ* [*drumı*], *калемъ* [*kalemi*], *камата* [*katata*] < *kata*, *катарка* [*katarka*] < *katar*, *пизма* [*pizma*]

Macarca: *болта* [*bolta*] < *volta*, *катана* [*katana*] < *katana*, *соба* [*soba*] < *soba*, *макъ* [*sakı*], *болтаџиа* [*boltacia*] < *voltacı*

İtalyanca : *кабаниџа* [*kabanitsa*] < *kaban*, *пиштолъ* [*piştoli*] < *piştol*

Fransızca: *канабе* [*kanabe*] < *kanape*, *магазинъ* [*magazinı*] < *mağaza*

Knejević'in Türkçe olarak belirttiği kelimelerden bazıları şunlardır:

салма [salma] < salma, буздованъ [buzdovanı] < bozdoğan, душеклук [duşekluk] < döşeklik, креветъ [krevetı] <, душек [duşek] < döşek, ħepe [gere] < kere, калем [kalem] < kalem, мосуръ [mosurı] < mosur, ħяба [kyaba] < kebe, аџилукъ [acılık] < acılık

Dünyanın en önemli dillerinden biri olan ve son derece geniş bir coğrafyaya yayılmış olan Türkçenin kullanıldığı, yayıldığı, iz bıraktığı ve etkilediği dillerin sınırlarını, dil tarihi ve kültürü açısından tespit etmek, bu konuda araştırmalar yapmak son derece önemlidir.

Türkçenin 18. yüzyılda Macaristan sınırları içinde varlığını ispatlamasının yanında bölge insanları için vazgeçilmez bir kullanıma sahip olduğu görülmektedir.

Eserde, bir rahip tarafından yazılan Türkçe kelimeler, 18.yüzyılda Macaristan sınırları içinde gündelik hayatta önemli işlevler gördüğü ve onlar olmadan gündelik hayatta iletişimin mümkün olmadığı vurgulanmaktadır.

Elde ettiğimiz verilerden Türkçenin Balkanlar ve Orta Avrupa sınırları içinde derin iz bıraktığı anlaşılmaktadır.

Türk milletinin asırlarca yurt gözüyle baktığı, kendinden izlerini taşıdığı bu coğrafya, dil ve kültür ilişkileri bakımından ayrıntılı incelenmesine ihtiyaç vardır.

Özellikle manastır ve dinî kütüphanelerde Kilise Slavcasıyla yazılmış el yazmalarının incelenmesi, Türkçenin bölge dilleri üzerindeki etkisini açığa çıkaracaktır.

5.7.6. El Yazması Eserde Geçen Türkçe Kelimelerin Listesi

*На врху предъе стране првог предлиста пише: Зѡъ назначаюйся ѿѡрске
рѣчи кое ми уѡѡребляемъ / и без нихъ ѡвори не умѣемъ*

A

Б/В

210

В / V

ваида[vaida]< fayda, вала[vala]< vallahi, валаге[valaga]<falaka, варакъ[varakı]< varak, вилаетъ[vilaeti] < vilayet, вилдишъ[vildişi]< fildişi, вишекъ[vişekı] < fişek, вурӯна[vuruna]<fırın, вучія [vuçiya]<fıçı

Г/G

гаитанъ [gaytanı] < kaytan, гурбетъ [gurbetı] < gurbet

Д / D

далакъ[dalakı] < dalak, дева[deva] < deva, делія юнакъ [deliya] < deli, дембелъ лън/чина [dembelı] < tembel, дервишъ[dervişi] < derviş, дертъ[dertı] < dert, диванъ[divanı] < divan, дизга[dizga]< dizgin, дирекъ[dirakı] < direk, долама[dolama] < dolama, друмъ [drumı]< , дунһеръ [dunkeri] <, дурма[durma]< , дуһянъ[dukyanı] < dükkân, душекъ[duşekı]<döşek , душманъ[duşmanı] < düşma

И / İ

илица[ilica] < ılıca, инатъ[inatı]<inat, индіа[india] < , ябана[yabana] < yaban, ябанліа[yabanlıa] <yabanlı (yabancı), язма[yagma] < yağma, язмити[yagmiti]<yağma , яка[yaka] < yaka, яранъ[yaran]<yaren, ястукъ[yastukı] < yastık,

На полеђини првог предлиста, при врху, над списком речи стоји: *турске рѣчи с коимъ говоримъ*

Konuştığımız Türkçe Kelimeler:

јогунлукъ [yogunlukı]<yoğunluk, јегленъ[yeglenı]< eğlenmek, једекъ [yedekı] < yedek, јенгикула [yengikula]<yangın kulesi, јецекъ [yesekı] < yiyecek, јокъ не [yokı nie] < yok niye, јолдашъ / наутатъ [yoldaşı] < yoldaş, јонка [yorka] <yufka, јорганъ [yorganı] < yorgan, јуришъ [yurişı] < yürüyüş

К/К

кіяметъ[kiyameti] < kiyamet, кабаница[kabanitsa] < kaban, кава[kava] < kahve,
 кавга[kavga] < kavga, кавезъ[kavezi] < kafes, кадіва[kadiva] < kadife renkli,
 кадаръ[kadarı] < kadar, кадуна[kaduna] < kadın, казанъ[kazanı] < kazan,
 каигана[kaiğana] < kaygana, каимакъ[kaimakı] < kaymak, каусія[kaisiya] <
 kaysı, каишиліе[kaişlie] < kayışlı, каишиъ[kaişı] < kayış, калаіліа[kalaylia] <
 kalaylı, калаіііа[kalaicia] < kalaycı, калабалукъ[kalabalukı] < kalabalık,
 калаи[kalai] < kalay, калаузы[kalauzi] < kılavuz, калдрма[kaldırma] < kaldırım,
 калемъ[kalemi] < kalem, калпакъ[kalpakı] < kalpak, калупъ[kalıpı] < kalıp,
 камата[kamata] < kama, камишиъ[kamışı] < kamış, канабе[kanabe] < kanape,
 канаве[kanave] < kanava, кантаръ[kantarı] < kantar, канџа[kanca] < kanca,
 канџіа [kancia] < kanacı, каніа[karıa] < karı, капакъ[kapakı] < kapak,
 каравла[karavla] < kara+vlah, каранфилъ[karanfili] < karanfil, карванъ[karvanı]
 < kervan, касаба[kasaba] < kasaba, касапінъ[kasarını] < kasar, катана[katana]
 < katana, катарка[katarka] < katar, катранъ[katranı] < katran,
 катчине[katçine] < kat, катъ[katı] < kat, кауринъ[kaurini] < gâvur, каурма[kaurma]
 < kavurma, качамъ[kaçatı] < kaşık, кашика[kaşika] < kaşık, кашика[kaşika] < kaşık,
 каясъ[kayası] < kaysı, кеса[kese] < kese, кесеръ[keseri] < keser, кешагіа[keşagia]
 < kaşığı, кика[kika] < kıracı, кириџіа [kiricia] < kıracı, кована[kovana] < kovan,
 кованлукъ[kovanlukı] < kovanlık, коланъ[kolanı] < kolan, колчагъ[kolçağı] ,
 комиіа[komşia] < komşu, конакъ[konak] < konak, кречана[kreçana] < kireçlik ,
 кречъ[kreçı] < kireç, кубуре[kubure] < kubur, кула[kula] < kule, кулашъ[kulaşı] <
 kula at (bir cins at), кулунџіа [kuluncia] < kuyumcu, кумбара[kumbara] < kumbara,
 кумріа [kumria] < kurban, курбанъ[kurbanı] < kurban, курзукъ [kurgukı] < ,
 курякъ[kuryakı] < kurak, кусуръ[kusurı] < kusur, кутіа [kutia] < kutu

Л/L

лагумъ[lagımı] < lağım, ленгеръ[lenger] < lenger, лепеза[lepeza] < yelpaze,
 леһенъ[legenı] < legen, лула[lula] < lüle

М/M

маала[maala] < mahalle, магазинъ[mağazin] < mağaza, маиданъ[maidarı] <
 meydan, маимунъ[maimuni] < maymun, маказе[makaze] < makas, мамузе[matuze]
 < mahmuz, мамуранъ[matıranı] < temir, манъгура[manıgura] < mangır,

маразъ[*marazı*] < *maraz*, марама[*marama*] < *marama*, маџаръ[*macarı*] < *macar*, машала[*maşala*] < *maşallah*, меана[*meana*] < *maana*, меиданъ[*meidanı*] < *meudan*, мелезъ [*melezı*] < *melez*, мелемъ[*melemtı*] < *mehlet*, мердевине [*merdevine*] < *merdiven*, мермермеръ[*mermermerı*] < *mermer*, мерџанъ [*mercanı*] < *mercın*, минџуше [*minkuşe*] < *mengüş*, миразъ[*mirazı*] < *miras*, мосуръ[*mosurı*] < *masır*, мукаетъ [*mukaetı*] < *mukayyet*, мукте[*mukte*] < *müft*, мумаказе [*tumakaze*] < *tum takazı*, мусуведа [*tusurveda*] < *tusuvet*, мушмерџа [*muşterıa*] < *müşteri*, муштулуџџа [*muştulugcia*] < *muştulukcu*

Н/Н

наранџа [*narınca*] < *narenciye*, наџакъ [*nacakı*] < *nacah*, ниџадоръ [*nişadorı*] < *nişadır*, ниџанъ [*nişanı*] < *nişan*

О/О

обаџка [*obaşka*] < *başka*, оџраисати[*ograisati*] < *oğramak*, окка [*okka*] < *okka*, оклаџа [*oklagia*] < *oklava*, олуџъ[*olukı*] < *oluk*, ортакъ[*ortakı*] < *ortak*, орятинъ [*oryatını*] , оџакъ [*ocakı*] < *ocak*

П/Р

пазарџа [*pazarlia*] < *pazarlı*, пазаръ [*pazarı*] < *pazar*, паиванъ [*paivanı*] < *paıvant* , памуџъ [*patukı*] < *patuk*, папуче [*papıçe*] < *papıç*, парче [*parçe*] < *parça*, пекмезъ [*pekmezı*] < *pekmez*, пеливанъ [*pelivanı*] < *pehlivan*, пенџеръ [*pencerı*] < *pencere*, первазъ [*pervazı*] < *pervaz*, пеџкиръ [*peşkir*] < *peşkir*, пизма [*pizma*] < *pısmak*, пиринаџъ [*pirınaçı*] < *pirinç*, пиџманъ [*pişmanı*] < *pişman*, пиџманлуџъ [*pişmanlukı*] < *pişmanlık*, пиџтоль [*piştolı*] < *piştol*

Р/Р

раџа подложници [*raya*] < *raya*, раџа [*rakia*] < *rakı*, раџамъ [*rakamı*] < *rakam*, раџиџа [*rakicia*] < *rakıcı*, рафъ [*rafı*] < *raf*, рефена [*refena*] < *rafana*, рсузъ [*rsuzı*] < *hırsız*, русваи [*rusvai*] < *rüsva*, руфетъ [*rufetı*] < *hırfet*

С / S

сиясетъ [siyaseti] < siyaset, саанъ [saanı] < sahan, саганліа [saganlia] < saġlam, сакатъ [sakatı] < sakat, салтъ самъ [saltı samı] < salt, самуръ [samurı] < samur, сандукъ [sandukı] < sandık, санѣіе [sancie] < sancı, сапунѣіа [sapuncia] < sabuncu, сапунъ [sapunı] < sabun, сарачъ [saraçı] < saraç, сарма [sarma] < sarma, сахат [sahat] < saat, саѣакъ [satsakı] < saçak, сачма[saçma]<saçma, саѣіа[sacia]< saçı, серміа [semia] < sermaye, серсамъ [sersamı] < sersem, сеша [seşa] < , силәе [silae] < silah, симиѣе [simite] < simit, симиѣіа [simicia] < sinici, синѣіръ [sinciri] < zincir, сирѣе [sirke] < sirke, сичанъ [siçanı] < sıçan, скела [skela] < iskele, скелеѣіа[skelecia] < iskeleci, скерлетъ [skerleti]<iskerlet, смарлама [smarlama] < ısmarlama, соба [soba] < soba, сокакъ [sokakı] < sokak, софра [sofra] < sofrası, спаилукъ [spailukı] < sipahilik, субаша [subaşa] < subaşı, сукіа [sukia] < suku, сунѣеръ [sungerı] < sünger

T/T

табакъ [tabakı] < tabak, тава [tava] < tava, таванъ [tavanı] < tavan, таламбасъ [talambası] < davulbas, талиа [talıa] , таманъ [tamanı] < tamam, тараба [taraba] < taraba, тасъ [tası] < tas, тезга [tezga] < tezgâh, мелуѣе [teluke] < terlik, менѣера [tencera] < tencere, менелукъ [tepelukı] < tepelik, мencia [tepsia] < tepsi, мepазіе [terazie] < terazi, мepзіа [terzia] < terzi, mecміа [testia] < testi, mecme [teste] < deste, mecmepa [testera] < testere, мемукъ [tetikı] < tetik, меѣмеръ [tefterı] < tefter, тимаръ [timarı] < tımar, токе [toke] < toka, топѣіа [topcia] < topcu, топъ [topı] < top, турпніа[turpia]<törpü, туршіа[turşia]<turşu, туткалъ[tutkalı]<tutkal, ѣене[kepe]<kepe, ѣосо[koso]< , ѣоро[koro]< , ѣускіа[kuskia]<küskü, ѣурдіа[kurdia]<kürdi,

ѣурпіа [küpria] < köprü, ѣеванъ [kevarı] < kebar, ѣевѣуръ [kevırı] < gevgir, ѣело[kelo]< kel, ѣемеръ[kemerı]<kemer, ѣенаръ[kenarı]< kenar, ѣепенакъ[kerepakı]<kerepek, ѣерданъ [kerdanı] < gerdan, ѣерѣеѣъ[kerkefi] < gergef, ѣерчиво[kerçivo]<çerçeve, ѣеменъ[ketenı] < keten, ѣеѣъ[kefi] < keyif, ѣилеръ[kiler]<kiler, ѣилимъ[kilimı]< kilim, ѣинѣуа[kinkya] , ѣошакъ [koşakı] < kuşak, ѣубре [kubre] < gübre, ѣувегіа [kuvegia] < güvey, ѣумезъ[kumezi]<kümez, ѣунъ[kırı] < küp, ѣуракъ[kurakı]<kurak, ѣурчіа[kurçia]<kürkçü, ѣутукъ[kutukı] < kütük, ѣяса[kyasa]<kâse, уміа[utia]<ütü, уѣурсузъ[ugursuzı] < uğursuz,

стани[durı] < dur, ħeusia- одъло [geisia] < kese, ħerçekъ-збиля[gerçekı] < gerçek,
 ħidi-lienъ[gidi], ħugomъ-бокалъ[gugomı] < güğüm, емиеріа -землякъ
 [emşeria] < hemşeri, зенħилъ -богатъ[zenkili] < zengin, зіанъ- итета [zianı] <
 ziyan, зияфетъ-часть [ziyafet] < ziyafet, зор-сила [zor] < zor, айħиди -преліенъ
 [aikidi] < ay gidi, алалъ-благослов [alalı] < helal, арамъ-проклетъ [aramı]
 < haram, базерħанъ-трговацъ [bazergyani] < bezirgân, дилбер-
 ленъ[dilber] < dilber, душеклукъ-кребатъ[duşeklukı] < döşeklik, ħulъ-ружа[kule]
 < kule, заира-раана [zaira] < zahire, зараръ-итета [zarar] < zarar, ланіа-граħа
 [lapia], јасагѣи-велики з/с/ динъ [yasagcii] < yasakçı, јасакъ-забрана [yasakı] <
 yasak, јегленѣе-разговоръ[yeglencie] < eğlence, јекмеѣіа-пекаръ[yekmecia]
 < ekmekçi, јеминъ-магистратъ[yemin] < emîn, јеминъ-заклетва[yemini] < emîn,
 кадіа-судацъ[kadia] < kadı, казукъ-колацъ[kazukı] < kazık, каида-ноте
 музике[kaida] < kayıt

калпъ-неваляо [kalrı] < kalır, караула-стража [karaula] < karavul, кесеѣіа-
 нустаја [kesecia] < keseci, кесимъ-плаħа [kesimi] < kesim, мезилъ-пошта [mezili]
 < menzil, мезилана-пошталук [mezilana] < menzil, меиħева- судниѣа [meşkeva]
 <, мива воħе <, посулити поправити <, пусатъ-оружіе [pusatı] < pusat,
 рамазъ-постъ [ramazı] < ramazan, саба-ютрєня [saba] < sabah, саибіа-немешъ
 [saibia] < sahib, саја-въстникъ [saya] < saya, сактисати [saktisa] <, покварити
 [pokvariri] <, салма-буздованъ [salma] < salma, салтаѣіа-кириѣиіа [saltacia]
 < saltacı, севанъ-задужбина [sevarı] < sevar, селамъ-поздрав [selamı] < selam,
 сеперъ-котариѣа [seperı] < seper, саратліа-краишникъ [saratlia] < sıratlı

5.8.GÜNCEL SİRP GAZETE, DERGİ VE ROMANLARINDA GÖRÜLEN TÜRKÇE KELİMELER

Sırp dilinde yazılmış güncel roman ve internet ortamında yayın yapan çeşitli gazete ve dergiler üzerinde yapılan inceleme, Türkçe kelimelerin bugün Sırp dilinde yaşamaya devam ettiğini göstermektedir.

Aşağıda çeşitli Sırp romanlarından alınmış metinlerde ve internet ortamında yayın yapan gazete ve dergilerde Türkçe kelimeler tespit edilmiştir.

1. *gurbet (gurbet) < gurbet, pendžeru (pendceru) < pencere, sokak (sokak) < sokak*

"Zovem se Mustafa, ali sam Gurbet o d vremena kad p okopasmo o ca. Iz kuće više nisam i z ašao d a n e ureknem n ečije dijete kada me p ogleda. Nego stojim na pendžeru, a ljudi neka paze da svoou ddecu ne puštaau niz Gurbetov sokak. " (Jergović, M.: 2004, 7)

2. *bašču (bašču) < bahçe, komšinicama (komşu) < komşu, čarši (çarşı) < çarşı*

"Kad mi dodije gledati svijet koji ne prolazi, stanem pred bašču i za kuće i čekam gde ćeja ruža procvasti. Svoo im ih rukama sadim, svake godine po dvije - tri. Meni se svaka primi, a drugima neće pa se mooa mater Sena hvalila komšinicama. One nisu vjerovale, a kada su prvi puta u bašču d ošle, umalo što i m s e o či nisu z apalile. Dvije stotine crvenih ruža, kao d a j e n eko ognjem z asuo k aldrmu i ne gasi se sve dok ne zapuše vjetar i ne rastjera latice po cijeloo čaršii. " (Jergović, M.: 2004, 7)

3. *ramazana (ramazan) < ramazan, taman (taman) < tamam, probehara (probehara) < bahar, baščama (baščama) < bahçe, akšamluče (akšamluče) < akşamlik*

"Veli, neka bude petak, u prvoj sedmici nakon ramazana, taman je pola aprila kad grad probehara, ljudi sjede u baščama i akšamluče, a poslije neka dođu u Central, pa vide i čuju kako je to kad najveći odlazi. Dva mjeseca se po gradu pričalo kakav će biti Alagin oproštaj. " (Jergović, M.: 2004, 194)

4. *ramazan (ramazan) < ramazan , iftarima (iftarima) < iftar, bajrama (bayrama) < bayram*

"Dok je trajao ramazan, pa se išlo okolo po iftarima, a grad živio cijele noći, nekako se o Alagi Idrizoviću više nije ni govorilo... [. ..] D ode tako p oneddeljak, d an nakon Bajrama, kad eto ti meni Alage. " (Jergović, M.: 2004, 195)

5. *rahmetli (rahmetli) < rahmetli, džamijski (djamiyski) < cami, kabadahija (kabadahiya) < kabadayı, siledžija (siledjiya) < silici, ugursuz (ugursuz) < uğursuz, šejtana (şeytana) < şeytan,*

"Pa kad god bi nešto naopako pošlo zato što je neko naopako učinio ili rekao, tetka Belkisa bi rekla - eto te ko rahmetli Izet Komušin. Kad b i se sabrale sve prilike u kojima je to govorila, i svi kojima je govorila, rahmetli Izet Komupin bio bi jado, plačipička, emotivac, peder, lopov, bezbožnik, džamijski miš, guzica, kabadahija, siledžija, ugursuz..., i sve mi se nešto čini daje tetka Belkisa pod njegovim imenom vidjela samoga šejtana u svim njegovim, uglavnom sitnim, ali nekad i pokrupnim šejtanlucima. " (Jergović, M.: 2004, 198)

6. *kafana (kafana) < kahve, jaran (yaran) < yaren, sarajlije (sarayliye) < saraylı, derneci (derneci) < , sevdah (sevdah) < sevda*

"Dobra mu kafana bila, ne prođe vikend, a da krv ne poteče. Ja dignem Đulzuleehu, a već jaran jarana tresne bocom po glavi. Takav je svijet, nisu kao Sarajlije, u Živinicama su se derneci vazda mjerili po tome koliko je glava razbijeno. A nisu

voljeli sevdah, onaj koji muči dušu, n ego s amo ove j ače pp esme, i p oneku s rpsku, posavski bećarac i sve od čega se lako gine. " (Jergović, M.: 2004, 208)

7. *avlija (avliya) <havlu , kaldrmom (kaldrmom) < kaldırım*

"Golema, ravna avlija, izvezena sitnom kaldrmom. Između šarenkastih obuljaka kaldrmskih probija svilasta trava. Po avliji poredani stolovi, stari i novi, zdravi i sakati, prekriveni čistim, rumenksarim trpežnjacima...." (Ćorović, S.: 2000, 23)

"Za j e dnim stolom ss edi hadži Hasan. Star, prosjed Musliman, sa kratkom, potresanom bradom, koja mu obramljuje bucmasto lice, i sa podstriženim brkovima, koji usu počadali od duvanskog dima. Iza vekikog turbana, što mu je omotan oko glave proviruju prelomljene naočari i strši nekakva izgužvnana hartija. Blizu njega, za omanjim stolom, uzvalio se na stolici Živko, prozvan Amerikanac, jer se nedavno povratio iz Amerike. Nzak je, dežeksast čovjek, širokih pleća i bikovski jakog vrata. Brkovi mu pali po ramenima. Kao gotovo svaki seljak, koji se počinje bogatiti, voli da se kiti zlatom: prsti mu prepuni prstenja, a debeli sahatni lanac raširio se preko čitavih prstiju." (Ćorović, S.: 2000, 23)

"HADŽI HASAN: (*sjetno*) I krivo mi, lj utim s e kad vidim kako s ad p osluje ovuda, n aređuje, zapovij eda, brine se o svemu Krivo mi! ...(*Kao da sam sebe pita*) Zar ona za posla, za brige, za rada? ... Jok bre! ... Zašto nam je život, bolan? Zbog sevdaha!.. A sevdah bez žene? ..Može li?... Za sevdah je nju Alah i stvorio. Samo za sevdah..." (Ćorović, S.: 2000, 27)

"Nedaleko od peći, na čilimu kojim je zastrt čitav pod sobnji, rumeni se veliki kahveni ibrik, oko kojega su rasturena nekoliko fildžana.

Unaokolo, ispod zidova, uzdiđu se široki minderluci, prekriveni skupom placičastom čohom, a od zida oivičeni teškim jastucima" ((Ćorović, S.: 2000,337)

"OLGA: Kidisao b i, može b iti, kad b i h ga kidisala s ebi prije nj ega... A to neću! Rekla s am da neću..." (Ćorović, S.: 2000, 63)

"Nakav iz Misira - grdne je pare narodu uzo!-dovuče ticu: ni kokoš ni krava, dugonogo, dugovrato, ne leti, al što potrčat može - da Bog sačuva i sakloni! Drugi opet, onu zvjerku, majamuna, hajvan ko insan - tobe jarabum, tobe estagfirulah! "

"Stvori se odnekud i (Ciganin Smoljan, što ljudima kamen iz beške vadi, i onaj Bečo što očima bendija. "

"Gruhaju topovi s Tabija, šenluči muško, šenluči žensko, šenluči staro i mlado, prižmirila vlast na svako svoje oko- hudovačke b irtije p roradile, bečarnice - pune žennska svijeta! Mnogo je namah pametan da zna; ovo na dobro izijati ne more! Ali, kad je dernek -neki hala gori! "

"Trže se prikunjala vlast, progleda na svako oko, posvuda razape uši, pokažnjava šegrte i kalfe, pozatvara birtije i kahve, hudovicama grdne globe odreza, a narodu, po muškoj glavi kućnoj - porez ratne štete. (Uvelo se tako u običaj bilo: dodaj, doprinesi, kad državi prigusti!) " (Sidran, A.: 2004, 88,89)

" Najveći i najlepší poklon o babinama došao je od Vezira. To je bila ogromna tepsija-demirlija puna baklave, prekrivena prvo svilenim vezom, a zatim širokim komadom bledocrvenog brokatnog tkiva iz Bruse. "

"Tepsiju je nosilo nekoliko momaka i pred njima je išao jedan od či novnika, iz konaka. Tako su prošli kroz celu čaršiju, upravo pred podne" (Andrić, I.: 2004, 279)

8. *kapija (kapiya) < kapı*

"Srbija ima potencijal da postane kapija ne samo Balkana već čitave Evrope, kaže ambasadorica Indije. " (<http://www.kurir-info.rs/srpski-privrednici-u-indiji-projektivredni-sedam-milijardi-evra-clanak-1168311>- 8 Oca 2014)

9. *čičak (çiçak)< çiçek*

"Zakačite čičak traku na posteljinu da ne bi spala sa kreveta. " (<http://www.24sata.rs/specijal/zivot/vest/24-precica-koje-treba-da-naucite-od-lenjih-ljudi/118841.phtml> - 23 Ara 2013)

10. *džep (djep) < cep*

"To što rade ne znam kako se zove, da li je korupcija ili nešto gore, ali kada stavite u džep 50 radnih mesta i 500.000 evra, a zatim to nudite odbornicima kroz direktnu kupovinu, kako se to onda zove, a navodno se borite protiv korupcije" (<http://www.alo.rs/vesti/politika/veroljub-stevanovic-sns-pobeduje-samo-ako-izbori-budu-uskoro/42969-> 11 Oca 2014)

"Kosovo izmenilo politički pejzaž, građani zabrinuti za džep" (<http://www.slobodnaevropa.org/content/kosovo-izmenilo-politicki-pejzaz-gradjani-zabrinuti-za-standard/25218910.html-> 3 Oca 2014)

11. *jastuk (yastuk) < yastik*

"Jastukom sta rici pokrio glavu, pa je ubio letvom"

"Prve indicije ukazuju da je ubica prvo stavio jastuk preko glave starice, a potom je najmanje dva puta silovito daskom udario u glavu."

(<http://m.vijesti.me/vijesti/jastukom-starici-pokrio-glavu-je-ubio-letvom-clanak-169865-4> Oca 2014)

"Umesto drvenih ili plastičnih kolevki ili krevetića, u Finskoj su se deca često stavljala u kartonske kutije, a to se ponekad čini i danas pa se na babine nosi dušek ili jastuk za kartonsku kutiju. Ta je tradicija stara 75 godina, a započela je u doba siromaštva u kojem su stope smrtnosti bile visoke, a simbolizovala je i da sve bebe imaju jednak početak u životu."

([http://www.kurir-info.rs/9-neobicnih-obicaja-kad-beba-dode-na-sve-clanak-1159637-](http://www.kurir-info.rs/9-neobicnih-obicaja-kad-beba-dode-na-sve-clanak-1159637-1) 1 Oca 2014)

"Trudite se da uvek sedite na celom sedištu stolice, tako da vam leđa dodiruju naslon. Možete i postaviti jastuk iza donjega dela leđa postavite jastuk, tako da nema praznog prostora."

([http://www.kurir-info.rs/sacuvajte-vid-6-saveta-za-one-koji-ceo-dan-sede-za-racunarom-clanak-1158693-](http://www.kurir-info.rs/sacuvajte-vid-6-saveta-za-one-koji-ceo-dan-sede-za-racunarom-clanak-1158693-30) 30 Ara 2013)

12. pekmez (pekmez) < pekmez

“Plodovi se jedu u svežem stanju, zamrzavaju se, suše ili prerađuju u pekmez, marmeladu....”

(<http://www.smedia.rs/ona/zdravlje/vest/195240/novosti-Dren-zdrav-od-semena-do-ploda.html>- 2 Oca 2014)

13. bubreg (bubreg) < böbrek

“Australijski naučnici uspjeli su da razviju prvi u svetu bubreg od matičnih ćelija i tako naprave veliki korak koji bi u budućnosti mogao da umanjiti ogromnu tražnju za organima za transplantaciju.”

(http://www.b92.net/zdravlje/vesti.php?yyyy=2013&mm=12&nav_id=789731- 6 Ara 2013)

“Julie ima bolest policistični bubreg. Istu su bolest imali i njezina teta i djed te su oboje od nje umrli. Julie je bolest prenijela svojim kćerima starim 22 i 19 godina, a od nje boluju i njezina majka i sestra pa joj nitko od njih ne može donirati bubreg”

(<http://www.24sata.hr/sudbine/spasava-svojoj-kolegici-zivot-za-bozic-ce-joj-donirati-bubreg-346801>-25 Ara 2013)

14. šećer (şeker) < şeker

"Od šećera ne trunu samo zubi: šećer je, a ne masnoće, kriv za modernu epidemiju gojaznosti. Šećer nije samo pun kalorija, nego je štetan budući da menja ključne procese i nivoe hormona u telu, a nove studije sugerišu da šećer stvara zavisnost. "

(<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Zdravlje/369801/Zasto-je-secer-bela-smrt> -30 Ara 2013)

15. *dugme (dugme) < düğme*

"Otkako su proizvođači uveli otključavanje bez klasičnog ključa i startovanje motora na dugme, njegov dizajn se znatno promenio. "

(<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Automoto/370170/Startujte-BMW-na-dugme>- 25 Ara 2013)

16. *ortak (ortak) < ortak*

"Žena mi kaže da sam neozbiljan u ulozi oca jer se prema sinu često postavljam kao ortak. Mislim da je u pravu. Volim svog sina najviše na svetu i potrudicu se da budem bolji - govori muzičar koji ortački odnos nastoji da održi i sa svojom životnom izabranicom." (<http://www.story.rs/vesti/svet-poznatih/36118-bosko-cirkovic-skabo-sa-sinom-sam-ortak.html>- 28 Ara 2013)

17. *bunar (bunar) < bunar*

"Od vodovodne mreže udaljeni su samo 300 metara, a bunari u dvorištima, hidrofori, creva koje idu od bunara, kroz kuću, do kupatila su njihova realnost."

(<http://www.telegraf.rs/vesti/beograd/916618-nasa-sramota-na-20-km-od-beograda-zive-kao-u-kamenom-dobu-foto-video-11.01.2014>)

18. *sohbet (sohbet) < sohbet*

"rožaje – 12. Safera 1435. hidžretske godine, štoodgovara 15. decembru 2013. godine, započet jeprojekat sohbeti i druženja žena u Rožajama, svakako, pri Odboru Islamske zajednice."

(<http://sandzakpress.net/sohbeti-i-predavanja-za-zene-u-rozajama-19> Ara 2013)

19. *kula (kula) < kule*

"Bio je hram s dve kula. Video sam da instrument ima islamske motive - objašnjava nam Jan i dodaje:"

(<http://www.kurir-info.rs/jan-nemecek-moju-kolekciju-krasi-sulejmanova-violina-clanak-1168397>- 7 Oca 2014)

“Muhamed al Abar je direktor kompanije "Emar propertiz" (Emaar properties) iz Dubaija, koja je najveća kompanija za razvoj nekretnina u regionu Persijskog zaliva. Njihov najpoznatiji projekat je impresivna kula Burž Kalifa u Dubaiju, koja je trenutno najviša zgrada na svetu. ”

(http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2014&mm=01&dd=08&nav_id=797756 -8 Oca 2014)

20. *čelik (čelik) < čelik*

“Najpoznatiji je svakako francuski politički ekonomista i diplomata Žan Mone, koji je jedan od rodonačelnika ideje o EU čije je stvaranje počelo formiranjem Evropske zajednice za ugalj i čelik 1951. godine i britanskim odbijanjem da potpišu pristupnicu.”

(<http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:472357-Sjedinjenim-evropskim-drzavama-protiv-evroskeptika> - 11.01.2014)

“Srbija je i u 2012. godini ostvarila suficit u razmeni sa zemljama CEFTA od oko 1,32 milijarde dolara, što je bio rezultat izvoza poljoprivrednih proizvoda, gvožđa i čelika.”

(
http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2013&mm=12&dd=31&nav_id=795268 - 31 Ara 2013)

21. *kutija (kutiya) < kutu*

“Ovog puta, jedan čovek je, vraćajući se kući sa posla, čudom nabasao na belu kutiju u šumi, u snegu. Napolju je bilo ledeno, a kutija je bila prekrivena snegom i grančicama. Unutra je zatekao prizor koji mu je sledio i srce, pa je odlučio da nešto uradi u vezi s tim.”

(<http://www.alo.rs/vesti/svet/nasli-su-kutiju-u-snegu-nisu-mogli-da-poveruju-sta-je-unutra-foto/41880> - 30 Ara 2013)

“Policija u mestu Mrmonje kod Raške uhapsila je jednu osobu zbog švercovanja 2.100 kutija keksa vrednih 400.000 dinara sa Kosova, saopštila je Policijska uprava Kraljevo.”

(<http://www.vesti-online.com/Vesti/Hronika/367545/Svercovao-s-Kosova-2000-kutijakeksa> - 14 Ara 2013)

22. budala (budala) < budala

“Novi snimak vatrometa koji je povredio sedam osoba: "Kakva budala, zamalo da poginemo!”

(<http://www.blic.rs/Vesti/Beograd/431676/Novi-snimak-vatrometa-koji-je-povredio-sedam-osoba-Kakva-budala-zamalo-da-poginemo> - 2 Oca 2014)

“I sve tako, komplikovano i složeno. A pritom te još gomila nacionalista, budala i glupaka odvraća i odgovara od svega toga. - See more at: ”

(http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/ne_zivimo_samo_onako_kako_bismo_zeleli.26.html?news_id=274239- 11.01.2014)

23. tapija (tapiya) < tapu

Kao obavezu da će mu dužnik vratiti dug, Mali Rista je od njih uzimao pismene garancije u vidu tapija na neko imanje. Na taj način je došao i do velikog imanja koje je izdavao - kaže Velkova.

24. kašika (kašika) < kašik

“400 g ražanog brašna, 200 g pšeničnog brašna, 350 ml mlake mineralne vode, 250 g suvih krušaka, 125 g suvih šljiva, 125 g suvih kajsija, 125 g suvih smokvi, 250 g badema i oraha, 30 g kvasca, 6 supenih kašika ruma, 5 kašika meda, kašika šećera, prstohvat cimeta, đumbira, muskatnog oraščića, soli, šećer u prahu za posipanje.”

(<http://zena.blic.rs/recepti/recepti-redakcije/2280/3-zimska-slatkisa-Rolati-i-strudle-sa-suvim-vocem> - 9 Oca 2014)

“Keks drzati neko vreme u fizideru a zatim ga samleti u blenderu ili na mašinici za orahe. U kalup ili u šerpu obloženu folijom, posuti red mrvica od keksa, dodati 14 kašika fila, pa red mrvica i tako dok se ne potroši sve.”

(<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Trpeza/373210/Torta-koju-moze-svaki-muskarac-da-napravi> - 8 Oca 2014)

25. sokak (sokak) < sokak

“Zrenjanin je prvi grad u Srbiji, u kojem je Jovanka Broz, dobila svoju ulicu. Ulica više liči na sokak i nije o tome odlučila lokalna skupština, kako procedura nalaže, već je “dekretom” Dragan Ajder, tvorac neobičnog parka u privatnom vlasništvu.”

(<http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/428259/Sokak-u-Zrenjaninu-nazvan-po-Jovanki-Broz> -20 Ara 2013)

“Naredne godine bio je popularan njen maksi singl sa četiri pesme: "Otiš'o si bez pozdrava", "Nad izvorom vrba se nadnela", "Kad ja pođem na sokak" i "Ljubavi, vrati se". Špic karijere dostigla je 1970, glumeći pevačicu Radu u popularnoj televizijskoj seriji *Ljubav na seoski način*, gde se našla pored Dragana Zarića, Miodraga Petrovića Čkalje, Ratka Sarića i drugih.”

(<http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1161559> - 24 Ara 2013)

26. avlija (avliya) < havlu

"ŽUČKOVA avlija" izgrađena je 1956. godina u Ulici Zdravka Čelara, na čijem mestu je podignut današnji sportsko-komercijalni centar.”

(<http://www.novosti.rs/vesti/beograd.74.html:469842-Nova-Koraceva-avlija> - 22 Ara 2013)

“U okviru ovog projekta, organizovane su posete uspešnim ženskim zadrugama u Srbiji (prvoj ženskoj zadruzi u Srbiji „Zdravčica“, etno domaćinstvima „Terzića avlija“ kod Užica i „Gostoljublje „ kod Kosijerića), gde su učesnice mogle da vide kako funkcioniše uspešno organizovano gazdinstvo kroz efikasno žensko preduzetništvo. - See more at:”

(http://www.danas.rs/dodaci/sandzak/po_100_hiljada_dinara_najuspesnijim_polaznicama.42.html?news_id=272984 - 15 Ara 2013)

27. baklavu (baklavu) < baklava

“Baklava sa pistaćima iz jugoistočne Turske prvi je turski proizvod koji je dobio evropsku oznaku kvaliteta, objavila je Evropska komisija na čiju listu zaštićenih proizvoda je ušao i mali grčki paradajz koji se gaji na ostrvu Santorini.”

(<http://www.blic.rs/Vesti/Svet/428693/Oznaka-evropskog-kvaliteta-za-tursku-baklavu-i-grcki-paradajz>- 19 Ara 2013)

“Pečenu **baklavu** izvaditi iz rerne i dok je još vruća bogato je preliti dobijenim sirupom. Kolač ostaviti da se ohladi i opusti preko noći i sutradan ga poslužiti.”

(<http://www.kurir-info.rs/baklava-s-brusnicom-clanak-1140379> - 17 Ara 2013)

28. dilber (dilber) < dilber

“Na sve načine ne samo ona nego i svi farmeri pokušavaju da srozaju Jelenu G.Ljubomora,pakost i šta sve izlazi iz nje. Tu je Marko koji izigrava nekoga a u stvari apsolutno ne interesantan.Napolje podmukli i prevaranti.Katarina a i njen **dilber** MARKO!!!”

(<http://www.alo.rs/v-i-p/farma/gojim-se-jer-me-jelena-maltretira/41639> - 27 Ara 2013)

29. sabah (sabah) < sabah

“Deder, hodža, objasni ti meni kako me ogovaranje može izvesti iz vere; reci ti meni kako da se ponašam prema komšiji; poduči me kako na **sabah** da ustanem; kaži mi da sam i ja delimično kriv kad ljudi beže od vere i da treba da mi bude žao što svojim ponašanjem ne privlačim ljude; glasno i jasno mi kaži, hodža, da rešenje nije u napadanju i pljuvanju svega i svakoga ko ne msili kao ja. - See more at:”

(http://www.danas.rs/dodaci/sandzak/cudan_zeman_jos_traje.42.html?news_id=273683 - 26 Ara 2013)

30. akšamluk (akšamluk) < akšamluk

“Novi Pazar – Poznato je da su has pazarci poznati po **akšamlucima**, prolazeći gradom naš sugrađanin uslikao je Senka, Ljuša i Beneta kako ispred Pepinog restorana iza lučne zgrade pripremaju jagnje za nedeljni Akšamluk.”

(<http://sandzakhaber.net/pripreme-za-pazarski-aksamluk-nedeljom/>- 14 Nis 2013)

31. džezva (djezve) < cezve

“Zlatna džezva” kompanije Vispak iz Bosne i Hercegovine ulistana je i u ponudu portala "Amazon.com", na kojem se obavlja najveća svetska trgovina putem interneta, saopštio je Vispak.”

(http://www.b92.net/zivot/vesti.php?yyyy=2014&mm=01&dd=03&nav_id=796115-3 Oca 2014)

“Važno je da džezva u tom trenutku ne bude puna više od polovine, jer će kafa nadolaziti kako bude kipela.”

(<http://www.24sata.rs/specijal/zivot/vest/kako-da-napravite-savrsenu-tursku-afu/118405.phtml>- 19 Ara 2013)

32. fildžan (fildcan) < fincan

“Crnogorci, po recima Amfilohija, ograničavaju Crnu Goru na fildžan avnojevsku državu, a oni iz Beograda ograničavaju Srbiju na Beogradski pašaluk.”

(<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/382255/Amfilohije-Crnu-Goru-svode-na-fildzan-avnojevsku-drzavu-Srbiju-na-Beogradski-pasaluk> - 13 May 2013)

33. fajda (fayda) < fayda

“A da, i skupljam idiotske komentare, imam album za to. Pa bar neka fajda”

(<http://blog.b92.net/text/23522/Juhahaha-buahahaha/> - 27 Aralık 2013)

34. čizme (çizme) < çizme

“Koliko je puta Kejt Mos obula iste čizme, koliko hermes tašni ima Viktorija Bekam - informacije su potpuno nevažne, ali one imaju karakter živih sapunica, u kojima glume najlepši i najskuplji protagonisti sveta.”

(<http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/372805/Ko-su-junaci-novog-doba-3-Koje-cizme-nose-TV-bogovi> - 7 Oca 2014)

“Menjaju se nijanse "čuvara glave", a pomalo i njihova forma. U ovoj sezoni kratke čizme dobile su počasno mesto. Jednostavne su, a atraktivne, pogotovo one u nestandardno muškim bojama - kobaltnoplavoj, zelenoj i boji crvenog vina.”

“Novi modeli imaju detalje od krzna, duge čizme nisu u trendu, ali su prisutne i ove sezone.”

(http://www.novosti.rs/vesti/zivot_+.305.html:468769-Muska-moda-Dzentlmen-u-cizmama - 19 Ara 2013)

35. *komšija (komšiya) < komšu*

“Tanja Savić sve popularnija kod komšija!”

(<http://www.pulsonline.rs/puls-poznatih/30172/tanja-savic-sve-popularnija-kod-komsija-foto> - 6 Oca 2014)

“Jedan komšija ga je prijavio policiji jer ga je psovao i pljuvao, drugi ga je prijavio zbog preglasnih žurki koje organizuje, treći je zvao policiju jer je svojim Poršecom divljao po ulici u kojoj se igraju deca. ”

(<http://www.alo.rs/v-i-p/svetski-dzet-set/dzastin-biber-vredao-komsiju-i-gadao-njegovu-kucu-jajima/42961> - 11 Oca 2014)

“MONSTRUMI MUČILI STARCE: Da komšija nije čuo jauke, ubili bi nas sigurno!”

(<http://www.smedia.rs/vesti/hronika/vest/193503/kuririnfo-MONSTRUMI-MUCILI-STARCE-Da-komsija-nije-cuo-jauke-ubili-bi-nas-sigurno.html> - 29 Ara 2013)

VI. BÖLÜM

6. TÜRKÇENİN BULGARCA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

6.1.BULGAR TARİHİ

Balkanlar, değişik ırk, medeniyet ve dinlere ait insanların adeta bir buluşma noktasıdır.

Türklüğün Balkanları yurt edinme telaşı Osmanlı'dan çok daha eskilere dayanmaktadır. Türkler bu coğrafyaya değişik zaman dilimleri içinde gelmişlerdir. Bir grup Türk; Karadeniz'in kuzeyi ile Romanya'dan geçerek Bulgaristan ve oradan da Makedonya'ya kadar ulaşmış, diğer bir grup da Horasan'dan gelerek Anadolu toprakları üzerinden Balkanlara ulaşmıştır. Bu bakımdan Türkler bu bölgeye değişik tarihlerde gelmişlerdir. Fakat altı çizilmesi gereken nokta, Türklerin bu coğrafyaya Ruslar ve Slavlardan daha önce gelip yerleştikleridir. Buradan da anlaşılmaktadır ki Türkler XIV. yüzyıldan çok daha önce bu topraklara gelip yerleşmişlerdir (Tufay, 1988 : s. 193) .

680 yılında kurulan Bulgar Devletinin kurucuları, Orta Asya bozkırlarında Karadeniz'in kuzeyinden gelen Türk kavimlerinin torunlarıdır.

Kurulan bu devlet, 1018'de Bizans hâkimiyetine girecektir ki, Bulgarlar buna, I. Bulgar Devleti adını vermektedir. 1187 yılına kadar süren Bizans hâkimiyetinden sonra bağımsızlığını ellerine alan Bulgarlar II. Bulgar devletini kuracaklar bu devlete de Osmanlılar son verecektir. Osmanlı'nın Bulgaristan hâkimiyeti 1396 yılında başlayacak ve kuzey kesimler ağırlıkta olmak üzere 1878 yılına kadar, güney kesimler ise 1912 Balkan Harbi'ne kadar sürecektir (Eren, 1987: s.1-7).

6.1.1. Tuna Bulgar Devleti

Avrasya bölgesinin eski tarihî ile ilgili çalışma yapanların en fazla zorlandıkları ve tıkanma noktasına geldikleri konulardan biri Bulgarların kökeni konusudur. “*Orta Asya’da Bulgar ismi hem coğrafi bir tabir olarak geçmektedir, hem de Maverâünnehr’de bir topluluğun adı olarak çok açık şekilde anılır.*” (Karatay, 2008: s. 48)

Bulgarlar; birçok araştırmacı, tarihçi tarafından incelenmiş ve köken olarak Türk soylu bir millet oldukları sonucuna varılmıştır. Fakat bu konuda ayrı düşünceler, tezler ortaya koyan bilim adamları da vardır.

Atilla’nın 453 yılında ölümünden sonra tahta küçük oğlu İrnek geçmişti. İrnek Atilla’nın Hun kabileleri üzerinde kurmuş olduğu birlik ve beraberliği sağlayamadığı gibi onların dağılmasını da engelleyememişti. İrnek döneminde birçok boy, Hun konfederasyonu çatısı altında toplanmıştı. Bizans tarihçisi Rhetor Priskos, 463 yılında Karadeniz’in kuzey kısmında Şaragur, Ugor, Onogur isimli kabilelerin buradaki bozkırlarda yerleşmiş olduğunu kaydeder.

Bulgarlar ilk defa, tarih sahnesinde kendi isimleri ile 482 tarihinde Bizans kaynakları tarafından zikredilmektedir. Bulgar konfederasyonunun merkezi, Onglos ya da Bucak bölgesi ile Kafkas dağlarının kuzey-batısında bulunan Kuban bölgesi arasındaki bozkırlardı. Kutrigur ve Utigur boyları konfederasyonu oluşturan boylardandı. Bizans İmparatoru Zenon, 482 yılında Kutrigur boyundan olan 2000 yakın aileyi Trakya’ya yerleştirmiştir. Böylece Balkan sınırlarını güvence altına almıştır (Tekin,1987: s.1). Bizans kaynaklarının bahsettiği bu boylar Atilla’nın Hun konfederasyonunun kabilelerinden ve bugün Cuvaşça’nın temeli olan Ana Bulgarca’yı konuşuyorlardı.

Buradan da anlaşılmaktadır ki bu boylar, Doğu Avrupa ve Balkanlarda Türkçe konuşan ilk topluluklardandı. Bizans ile iyi ilişkiler kurmak isteyen bu Türk boyları, Atilla’nın devleti kadar saldırgan değildiler. Nitekim Onogurlar ve Kutrigorlar bu sebepten dolayı 535 yılında Bizans kumandanı Belzarius ile birlikte İtalya’da savaşmışlardır. Fakat bu yakınlaşma Onogur-Bulgar Türkleri için iyi olmamış Hristiyanlaşmanın önü açılmıştır (Tekin,1987: s.2) .

560-562 yıllarında Onogurlar, Kutrigurlar ve Utrigurlar Avar egemenliği altına girerler. Fakat zamanla azalan Avar nüfusu ve Köktürklerin Çin hâkimiyeti altına girmesi Bulgar Türklerini tekrar bir güç olarak ortaya çıkarır.

630 yılında Büyük Bulgar Devleti'nin başında Kuvrat bulunmaktadır. Kuvrat İstanbul'da eğitim görmüş ve 60 yıl Büyük Bulgar Devleti'ni idare etmiştir (Ercilasun, 2005: s. 201). Kuvrat Han yönetimindeki Büyük Bulgar Devleti o kadar güçlüydü ki, 641 yılında Bizans hükümdarının ölümü üzerine tahta müdahale edecek kadar kuvvetliydi. 665 yılında Kuvrat'ın ölümü ile devlet hızla zayıflamaya başladı ve Hazarların baskısıyla dağıldı. Kuvrat'ın beş oğlundan biri olan Asparuh, 679 tarihinde Tuna Nehri civarlarına gelerek Dobruca bölgesinde Tuna Bulgar Devleti'ni kurar. Asparuh yönetimindeki Tuna Bulgarları 680 tarihinde Bizans ordusunu yenilgiye uğratmış ve bunun sonunda Bizans, Tuna Bulgar Devleti'yle anlaşma yapmak zorunda kalmıştır. Böylelikle Tuna Bulgar Devleti resmen tanınmış oldu (Ercilasun, 2005: s. 202) . 681 yılında, Asparuh Han'ın kurmuş olduğu Tuna Bulgar Devleti zamanla Orta Avrupa ve Balkanlarda önemli bir güç olarak ortaya çıkacaktır. Son derece önemli topraklar üzerinde hâkimiyet kuran Tuna Bulgarları, dalgalar halinde gelen Slav gruplarını da himayeleri altına alacaklardır.

Balkan coğrafyasında dağınık ve gruplar halinde yaşayan, kendilerine ait bir dili olmayan Slavlar bir devletten yoksundular. Slavlar devlet bilincini Bulgar Türklerinden öğrendiler ve bu onların savunması için iyi bir fırsat oldu. Zamanla Bulgar devleti içinde çoğalan Slav nüfus, örgütlenerek çeşitli kademelerde kendini temsil etti. Bu örgütlü Slav topluluğu ilk Slav devletinin bilincini de oluşturmuş oldu.

Géza Fehér bu hususta şunları söylemektedir: “*Tuna Bulgar Devleti, Slavların da millet haline gelmelerini, maddi ve manevi kültürlerinin teşekkülünü kolaylaştırdı. Bu durum Slav kavminin medeniyeti üzerinde kesin bir tesir icra etti.*” (Fehér, 1984: s. 45) Ayrıca Ercilasun da şunları eklemektedir: “*Güney İslavlarını teşkilâtlandırıp onlara bir devlet kazandıran; Bulgaristan'daki İslav halkına Bulgar adını miras bırakan ve onları diğer İslav halklarından ayrı bir millet haline getiren işte bu Tuna Bulgar Türkleridir*” (Ercilasun, 2005: s. 203)

836 yıllarına gelindiğinde devletin başında Persiyan Han vardır. Persiyan döneminde, ülke sınırları içinde yer alan Hristiyanların sayısı hızla artmış, asker olan Bulgar Türklerinin sayısı da azalmıştır.

864 yılında Boris Han'ın Hristiyanlığı kabul etmesi, Bulgar milleti için tarihî bir dönüm noktasıdır. Bu tarihten sonra Bulgar Türkleri hızla Hristiyanlığa geçmeğe başlayacaktır. Papa'yla da temasa geçen Boris, Bulgar Kilisesi'nin İstanbul'dan ayrı olmasını sağlayacaktır. Din kitaplarını Kilise İslavcası'na tercüme ettiren Boris, Kiril ve Metodi kardeşlere Bulgar din ve edebîyat okulunu kurduracaktır.

10. yüzyıl başlarından itibaren Bulgarların tarihî, İslav Bulgarları tarihinin konusudur.

6.1.2. Volga Bulgar Devleti

Bulgar Türklerinin, Büyük Bulgar Devleti'nin dağılmasından sonra İdil boylarına nasıl ve hangi tarihlerde geldikleri tam olarak bilinmemektedir. Muhtemelen en erken VI. yüzyılda, en geç VIII. yüzyılda Volga-İdil bölgesine geldikleri tahmin edilmektedir.

Dağılan Büyük Bulgar Devleti'nden kaçan Bulgar Türkleri, kuzeye doğru göç ederek Volga-İdil Nehri ile Kama Nehri'nin birleştiği yere göç ettiler. Tarihçiler bu zamanın tarihî konusunda farklı görüşlere sahiptirler. Bir kısmı bu tarihin VII. yüzyıl, bir kısmı VIII. yüzyıl, bir kısmı da IX. yüzyıl olarak belirtmektedir. İdil Bulgarları bu bölgenin yerli halkı olan Fin-Ugorlar ve diğer Türk boylarını da idareleri altına alarak bir devlet kurarlar. Fakat bu kurulan devletin tarihî konusunda elde kesin bir kayıt bulunmamaktadır. Volga-İdil Bulgar Devleti'nin sınırları doğuda Çirmişen, Şuşa ve Zey sularının başlangıcı, kuzeyde Kazab Irmağı ile Vyatka Suyu, Batıda Sura Suyu, güneyde Çirmişen ile Samar Suları şeklinde oluşuyordu. Bölgede zaten var olan Türk boyları ve onların etkisi, Bulgarların bu bölgeye gelmesiyle artmış ve Türkleşme tamamlanmıştır. Volga-İdil Bulgarları bağımsızlıklarına kavuşmadan evvel Hazarların idaresi altında yaşadılar. 922 yılında Volga-İdil Bulgarlarının İslâmiyete geçmeleri Hazar idaresinden kurtuluş yönünde büyük bir avantaj sağladı. Hazar devletinin yıkılmasından sonra güçlenen Volga-İdil Bulgarları

kendi müstakil devletlerini kurdular. Ruslarla da ilişkilerini güçlendiren Volga Bulgarları 1006 yılında bir ticaret anlaşması imzaladılar. Fakat ticari çıkarlar yüzünden iki devlet aralarında uzun yıllar süren çatışmalar ve savaşlar yaşadılar.

XIII. yüzyılda Volga-İdil'e gelen Moğollar bölgeyi yakıp yıktılar ve Bulgar şehrini talan ettiler. Batu Han'ın kurduğu Altınordu devletinde Bulgarlar kendilerini yaşatma fırsatı buldular ve yıkılan Bulgar şehrini yeniden inşa ettiler. Timur'un 1391 ve 1395 yıllarında Altınordu devletine yapmış olduğu seferden büyük ölçüde Bulgarlar da etkilendiler. 1399 yılında Volga-İdil Bulgarları, Ruslar ile yaptıkları savaş sonucunda yenildiler. Halkının büyük bir kısmı Kazan Irmağı çevrelerine göç edecek ve buraki yerel unsurları Türkleştireceklerdir. 1437 yılında kurulan Kazan Hanlığı'nın nüfusu Müslüman Bulgar-Kıpçaklardan oluşuyordu. Bugün hâlâ Müslüman Bulgarlar "*Kazan Türkleri*" veya "*Kuzey Türkleri*" olarak bilinmektedirler. Volga-İdil Bulgarları İslâmiyeti kabul etmeden evvel, eski Türk inançları ile yaşamaktaydılar. Fakat Bulgar Türklerinin ticaretle uğraşmaları, Müslüman ticaret ve kültür merkezleriyle ilişkilerini arttırmış bunun sonucunda iki kültür arasında etkilenmeler olmuş ve İslâmiyet yayılmıştır. İlteber Almış'ın Bulgar Devleti'nin başına geçmesi ve İslâmiyeti kabul etmesiyle Volga-İdil Bulgar Devleti'nin resmi dinî İslâm oldu. 920 yılında Almış Han Abbasi Halifesi ile ilişkilerini kuvvetlendirmiş ve halifeden din âlimleri, mimarlar göndermesini talep etmiştir. Almış Han bu olaylardan sonra ismini değiştirmiş ve Emir Cafer Abdullah ismini almıştır.

Bulgar Türklerinin İslâmı kabul etmeleri, onları Doğu Avrupa'da Türk-İslâm kültürünün ilk temsilcileri durumuna getirmiştir. Volga-İdil Bulgarlarının İslâmiyeti kabul etmeleriyle hayatlarında birçok değişiklik olmuştur. Bulgarlar yazılarını değiştirecekler ve Arap harflerini kullanmaya başlayacaklardır. Volga-Bulgar Türklerinin konuşmuş oldukları dil, Batı Türk Dil grubuna dâhil olup Türkçeden farkı, Türkçede ki "z" sesi yerine "r" sesini kullanmalarıdır. Ancak Volga-İdil Bulgarlarının İslâmiyet kabulüyle birlikte bu ses yine "z" ye dönmüştür. Bu en bariz fark olarak göze çarpmaktadır. Volga-İdil Bulgar Türklerinin dillerinden örnek olarak elde mezar kitabeleri vardır. Bu mezar taşları XIII. ve XIV. yüzyıllarından kalmıştır. Talat Tekin'in "*Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarcası*" isimli

eserinde 85 adet Türkçe yazılmış mezar kitabesi incelenmiştir (Tekin,1988: s.11). Ayrıca asılları henüz bulunamayan tarihî ve edebî eserler de vardır.

6.1.3. Osmanlı İdaresinde Bulgaristan

Bulgarlar ile Osmanlı Devleti'nin ilk teması Orhan Bey döneminde olmuştur. Bundan sonraki dönemlerde Orhan Gazi'nin büyük oğlu Süleyman Paşa, 1354 tarihinde Gelibolu yarımadasına adım atması Rumeli topraklarının fetih çalışmalarını başlatmıştır. 1361 tarihinde Edirne'nin fethedilmesi ve ilerleyen tarihlerde Bulgaristan toprakları üzerinde var olan üç Bulgar kralığının ve küçük feodal güçlerin yıkılması Balkanların alınmasını hızlandıracaktır (Yalçın, 2009: s. 556).

Bunun yanında XIII. yüzyılda doğudaki Moğal istilasından kaçan birçok Türk boyunun batıya doğru göç ederek, bir kısmının da Horasan erenleri ile birlikte Rumeli topraklarına geçtiğini ve Dobruca bölgesine yerleştiği bilinmektedir. Türk idaresinin Rumeli coğrafyasında bu kadar uzun süre kalması ve bu topraklarda ciddi bir tepkiyle karşılaşmamasının sebepleri kültürel ve sosyal ilişkilerin yakınlığından kaynaklanmaktadır (Yalçın, 2009: s. 557) .

Osmanlı, Bulgaristan topraklarına özel bir ilgi göstermiştir. Ülke topraklarının İstanbul'a yakın olması, verimli tarım arazileri, stratejik konumu ve batıya açılan ana yollar üzerinde bulunması bu ülkeye ayrı bir ilgi gösterilmesini sağlamıştır. Ayrıca Bulgar halkının “*reaya*” sınıfından sayılması ve Yeniçeri Ocağı'na askerlerin temini hususu devlet ile ilişkilerini sıklaştırmıştır (Yalçın, 2009: s. 557) .

Bu konumundan dolayı Bulgaristan toprakları güvenli bir ülke haline gelmiş, istila ve talanlardan uzak kalmıştır. Osmanlı'nın özel ilgisiyle ve kesintisiz süren beş yüz yıllık Türk idare dönemi sırasında, ülke topraklarında binlerce sosyal ve kültürel yapı ile donatılmış, ülke sınırları içinde onlarca etnik unsur, aralarında ırk, din, dil ayrımı yapmaksızın yaşamlarını sürdürmüşlerdir (Yalçın, 2009: s. 558) .

Bulgaristan topraklarında Türk idare ve yönetiminde birçok yeni şehir kurulmuş var olan şehirler ve merkezlerde de Osmanlı mimarî eserleriyle donatılmış, hayat şartları iyileştirilerek ticaret geliştirilmiştir.

Osmanlı'nın sağlamış olduğu güvenlik, adalet, huzur içinde rahat bir hayat sürdüren Bulgar milleti, eski idarelerden çok daha adil ve güvenli bir hayat sunuyordu. Zaten beş asır boyunca bir milleti bu şekilde yönetmek mümkün olmazdı.

Osmanlı, Rumeli coğrafyasına büyük ilgi göstermiş, Bulgaristan topraklarının her şehrine hatta küçük yerleşim yerlerine varıncaya kadar câmi, medrese, hamam, han, kervansaray ve diğeri yapıları inşa etmiştir.

Varlıklı kişilerin desteğı ile ayakta duran külliye denilen dönemin sosyal ve kültürel faaliyetlerinin çok geniş çapta yürütüldüğü mekânlar, kuruldukları yerlerde halka çok önemli yardımları dokunmuştur. Osmanlı, öylesine bir düzen yaratmış ve yaşatmış ki; devedetin varlığı ve gücü zenginliğe, bu da hayrata dönüşmüş, ırk din ayrımı yapmadan herkeze yansımıştır.

Bugün başta Bulgaristan olmak üzere, Balkan devletlerinin çoğu şehrinin ilk yapılaşma ve imar çalışmaları Osmanlı döneminde atılmıştır. Komünist idaresinin bütün yıkım çalışmalarına rağmen bugün Balkanların her noktasında bir Türk eseriyle karşılaşabilirsiniz.

“Gerçekten de Osmanlılar şehir merkezlerinde, câmi, mescit, tekke, zaviye ve türbe gibi dinî; han bedesten, kervansaray ve çarşı gibi ticari; imaret, hamam, köprü, su kemeri, çeşme ve saat kulesi gibi sosyal; mektep, medrese ve kütüphane gibi eğitim; kale, kule, ocak, burç ve tabyalar gibi askerî yapılar inşa etmek suretiyle, bölgeye yeni bir yaşam tarzı, hayat ve medeniyet getirmişlerdir.” (Yalçın, 2009: s. 558)

Bugün Bulgaristan'daki birçok şehir Türk mimarî dokusundan önemli izler taşımaktadır. Yenipazar, Eskiçuma, Osmanpazarı, Rusçuk, Servi, Lom, Kızanlık, Yeniçağra, Çırpan, Tatarpazarcığı, Karlova, Sarımbeyli, İhtiman, Köstendil, Cumaibalâ, Eğripalanga, Kırçali, Eğridere, Darıdere, Koşukavak, Mestanlı, Cisri Mustafapaşa kasabaları, hep Türk yapıları ile donatılmıştır.

Osmanlı'nın Balkanlara yerleşmesi ve bu toprakları yurt haline getirmesi, tesadüfî ve uzun süren idarenin sonucu olmayıp, tamamen bilinçli ve plânlı bir çalışma ve organizasyonunun sonucudur. Osmanlı Devleti, Rumeli'ye son derece fazla önem vermiş iskânı ile bizzat ilgilenmiş, bunun için Anadolu'dan birçok Türk

aşiretini bölgeye yerleştirmiştir. Bu anlayış ve hareket tarzı ancak köklü ve engin yönetim tecrübesine sahip devletlerde rastlanmaktadır. Orta Asya'dan Avrupa'nın içlerine kadar büyük bir coğrafyada uzun asırlar kalmış ve köklü devletler kurmuş olan Türk milleti, engin devlet tecrübesini Osmanlı İmparatorluğu ile zirveye çıkarmıştır ve Rumeli toprakları da bunun sıçrama alanı olmuştur (Barkan,1950: s.60-61.) .

Osmanlı XIV. yüzyıldan başlayarak XX. yüzyılın başlarına kadar Bulgaristan topraklarında gerçek anlamda bir uygarlık yaratmıştır. Kurulan birçok câmi, han, hamam, köprü, türbe insanların hizmetine sunulmuş korunması ve işlevlerini tam anlamıyla yerine getirebilmesi için de vakıf haline dönüştürülmüştür.

Osmanlı döneminde en fazla mimarî eser Bulgaristan topraklarında inşa edilmiştir. Ekrem Hakkı Ayverdi'nin tespitine göre Bulgaristan'da beş asırlık Türk hâkimiyeti döneminde 3339 Türk eseri inşa edilmiştir (Ayverdi,1956: s.143) . Fakat son dönemde, Devlet Plânlama Teşkilâtı (DPT) ile Türk Tarih Kurumu'nun (TTK) başlatmış olduğu *Osmanlı Eserleri Envanteri Projesi'nin* Balkanlar ayağı son aşamasına gelmiş olup şu anda tespip edilmiş olan 30 bine yakın Osmanlı eseri bulunmaktadır. Proje çevresinde Türkiye'den giden ekipler, sadece câmi, kale, medrese veya bedesten gibi akla ilk gelen yapıları değil; tekke, zaviye, türbe, han, arasta, imaret, hamam, köprü, su kemeri, çeşme, kule, mektep, kütüphane, ocak ve tabya gibi birçok eseri tespit ediyor, plânlarını ve tek tek mimarî özelliklerini çıkarıyor (<http://www.semaverdergisi.com/Balkanlardaki-Osmanli-1486.html>).

Ayverdi'nin Bulgaristan'da tespit ettiği Osmanlı eserlerinin dağılımı şöyledir:

Dinî: Câmi - mescit (2353), tekke (174), türbe (27) toplam: 2554

Eğitim: Medrese (142), mektep (273), darülkurra (2), kütüphane (6) toplam: 423

Ticari: Han (116), kervansaray (16), bedesten (3), toplam: 135

Askerî: Kale (5), kule (1) toplam: 6

Sosyal: İmaret (42), hamam (113), saat kulesi (2), çeşme (36), hastane

(1), saray (3) köprü (24) Toplam: 221.

6.2. BULGAR DİLİNDEKİ TÜRKÇE ALINTILARA GENEL BİR BAKIŞ

6.2.1. Türk Dili ile İlk Temaslar

Bulgar milletinin kaderini değiştirecek ve uzun asırlar sürecektir olan ilişkiler, Osmanlı'nın XIV. yüzyılın ikinci yarısından sonra Balkanlara gelmesiyle başlayacaktır. Balkan Yarımadası'nın Osmanlı egemenliği altına girmesi, buradaki birçok Balkan Slavı'nı ve diğer milletleri derinden etkileyecektir.

XVI. yüzyılda Türkler, Balkanların tek ve en güçlü hâkimi durumundaydılar. Bulgaristan toprakları ise daha XIV. yüzyıldan itibaren Türklerin eline geçmişti. Bulgarlar bu dönemde, Avrupalı olmayan bir millet, bununla birlikte Hint-Avrupa Dil Ailesi'nden olmayan bir kültürle de temasa geçiyorlardı.

Bulgar ve Türk milletinin bu doğrudan temasıyla birlikte, asırlarca süren birlikte yaşama şartlarında dolayı, ister istemez birçok alanda etkilenmeler olmuştur. Bu dinî hayatta, adet ve geleneklerde, günlük hayatta, dilde ve diğer kültürel öğelerde yaşanmıştır (Настеба, 2001: s.18.) .

6.2.2. Türkçe Alıntılarının Bulgar Dilinde Görülmeye Başlaması

Türkçe unsurların ne zamandan itibaren Bulgar dilinde görülmeye başladığı konusunda kesin bir şey söylemek son derece zordur. Fakat bunun çok erken devirlerde, yani Türklerin Bulgaristan topraklarını egemenliği altına almasıyla başladığı söylenebilir. Bu tarih, XIV. yüzyılın sonu ve XV. yüzyılın başıdır.

Bulgarların ilk temasları Türk askerî teşkilâtı, yönetimi ve Türk şehir hayatı ile olmuştur (Настеба, 2001: s. 18) .

XV. yüzyıl, Türkçe unsurların Bulgar halk diline ve eski yazılı dile girmeye başladığı tarih olarak alınabilir. XV. yüzyıldaki bazı yazılı kaynaklarda geçen Türkçe kelimeler bunun delilidir. Osmanlı'nın Bulgaristan topraklarına gelmeden evvel Bulgarca konuşma diline giren Türkçe kelimeler meselesi açık değildir. Çünkü

bilinmektedir ki, Osmanlılardan daha eski dönemlerde, Balkanlara Selçuklu ve Beylikler döneminde geçen veya iskân edilen Türkmen boyları vardı. Ayrıca, İslâm dinini yaymak için Balkan coğrafyasına geçen ve burada kurmuş oldukları tekkelerde faaliyet gösteren kolonizatör Türk dervişlerini de unutmamak gerekiyor (Ocak, 2002: s.31) .

6.2.3. Yazılı Dildeki Türkçe Alıntılara Bakış

Türklerin Bulgaristan topraklarına geldikleri XIV. yüzyıl hakkında ayrıntılı bilgi verecek kaynakların sayısı sınırlıdır.

Konuşma dilinin unsurlarını XVI. yüzyılda yazılmış kaynaklarda görülmektedir. Ancak buna rağmen, dinî metinlerde tespit edilen Türkçe unsurlar da vardır.

Türkçe kelimeler çok daha sonra yazılı dile geçmeye başlamıştır. Bunun sebebi o dönemde konuşulan dilin yazı dili halinde bulunmamasıydı. Bu dönemdeki yazılı kaynakların dili Kilise Slavcası'dır. Konuşma diliyle Kilise Slavcası arasında ise büyük farklılıklar vardır. Dolayısıyla konuşma dilinin yazı dile yansımaları ve bununla birlikte Türkçe unsurların da yazılı dile geçmesi son derece yavaş olmuştur.

Bulgar yazılı dilinde görülen ilk Türkçe unsurlar 1469 yılında yazılmış olan Vladislav Gramatik'in "*Derlemesinde*" görülmektedir. (İvanov,1970:s. 136) . Bu kelimeler: *amir* [амир] < *emir*, *beg* [бег] < *bey*, *mahala* [махала] < *mahalle*, *musromanski* [мусромански] < *müslüman* (ile ilgili)

XVI. yüzyılda elde daha çok yazılı eser bulunmaktadır. Bu dönemin eserlerinde konuşma dilinin unsurları görilmeye başlanmaktadır. Bulgarca, konuşma dilinin metinlere yansımaya başlamasıyla birlikte, Türkçe unsurların da metinlerde daha fazla girmeye başladığı görülmektedir. Bu kelimeler, çeşitli belgelerde ve dinî metinlerde bulunmaktadır.

XVI. yüzyılda Bulgar dilinde görülen Türkçe unsurların, ağırlıklı olarak eşya ile ilgili kelimelerden oluşmaktadır. Bu, Türk dilinin şehir hayatında, ticaretle ve çarşıda etkili olmaya başladığının bir kanıtıdır.

XVIII. yüzyılda Türkçe unsurlar artarak kullanılmaya devam etmiştir. Türkçe kelimeleri ayrı ayrı kaynaklarda ve belgelerde son derece dağınık bir şekilde görmektedir. XVIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Türkçe alıntıları antolojilerde, eğitici kitaplarda, biyografilerde ve dinî eserlerde takip edilmektedir. Türkçe kelime ve unsurları XVIII. yüzyılın sonu ile XIX. yüzyılın başında kullanım bakımından zirve dönemine ulaşmıştır (Настева, 2001: s.19) .

XVIII–XIX. yüzyıllarda Türkçe unsurların topluca, konuşma dilinden yazı diline dâhil olmuşlardır. XIX. yüzyıl yazılı dil Türkçe unsurlar ile dolup taşmıştır. Gerek konuşma dilinde gerekse yazı dilindeki Türkçe unsurların kullanımı XIX. yüzyıl zirveye ulaşmıştır. Bu asırda yazılmış halk eserlerinde ve yazarların kullanmış olduğu dilde büyük miktarda Türkçe kelimeler yanı sıra kelime grupları, deyim ve öykünmeler de yer almaktadır.

XIX. yüzyılda Türkçe unsurların yazılı dilde fazla görülmesinin sebebi, bu unsurların çok erken dönemlerden itibaren canlı dilde kullanılmış olmaları, halk dili ve yazı dili tarafından benimsenmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca çarşı, dolayısıyla zanaat ve ticaretin gündelik hayatta önemli rol oynaması, birçok Türkçe unsurun alınmasına yol açmıştır.

Türkçenin bu son derece büyük ve zirve etkisinden sonra, XIX. yüzyıl sonlarına doğru Türkçenin etkisi giderek azalmıştır. Türkçe unsurlar, bu tarihten sonra ikinci plânda kalmış, birinci plânda ise Bulgarca kelimelere öncelik tanınmıştır (Настева, 2001: s.20).

Bahsi geçen gelişmenin sebebi, Balkanlarda birçok Slav topluluğunun bağımsızlık mücadelesiyle birlikte, kendi dillerine ve topraklarına duymuş oldukları bağlılıktan ileri gelmektedir. Bu etki en çok leksikolojik alanda görülmektedir. Soyut kelimelerin yerleri Slav dillerinden, dinî metinlerden alınan unsurlar ile değiştirilmiştir. Fakat Türkçe unsurların Slav unsurlarıyla değiştirilmesi yavaş ve zamanla oluşmuştur.

Bunun birden, hızlıca olması mümkün değildi. Hatta ilk dönemlerde Türkçe unsurlara karşılık alınan yabancı Slavca kelimelerin açıklaması da Türkçe

kelimelerle yapılmıştır. Ayrıca, yeni Slavca kelimelerin tanımlanmasında kullanılan Türkçe terimler de hiç az değildir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgede zayıflaması ve bunu takip eden gelişmeler sonucunda, Türkçe unsurların kullanışı azalmıştır. Ayrıca İmparatorluğun çöküşü ile beraber devlet organlarının ve Türk nüfusunun azalması da bu durumu hızlandırmıştır. Askerî, savaş ve devlet yönetimi gibi birçok alanda kullanılan terimler Osmanlı'nın bölgeden çekilmesiyle birlikte kullanımdan düşmüş ya da azalmıştır (Hачеба, 2001: s.23) .

6.2.4. Türkçe Alıntılarının Kaderi Hakkında

Osmanlı-Rus Harbi (1877-1878)'nden sonra, Bulgaristan'ın büyük bir kısmı Osmanlı'nın elinden çıktı.

Milliyetçilik akımlarının artması, Bulgarların kendi dillerine ve milli değerlerine sahip çıkmaları sonucunda, Osmanlı'nın aleyhine olan birçok gelişme yaşandı.

Bulgarlar, hızla kendi tarihlerine ve dillerine sahip çıkmaya başladılar. Dillerinin yazılı kaidelerini oluşturmaya başlayıp, standart bir yazı dili oluşturdular. Bunları yaparken, Türkçe unsurları dillerinden atma yolunu seçtiler. Fakat asırlarca Bulgarcanın bir parçası olmuş Türkçe kelimeleri bir çırpıda dillerinden atmaları mümkün olmayacaktı. Bununla beraber ilk savaş yıllarında çıkan gazetelerde Türkçe unsurların kullanıldığını görmektedir (Hачеба, 2001: s.24) .

Bugünkü yazılı dilde Türkçe unsurlardan mümkün olduğunca kaçınılmakla birlikte onların kullanımının minimum düzeyde olduğu gözlenmektedir.

Fakat yukarıda bahsedilmiş olanlardan yola çıkarak Türkçe kelimelerin kullanıstan tamamen düştüğü sonucu edinilmemelidir. Onlar hâlâ Bulgar dilinin en büyük alıntı unsurlardır ve diğer alıntılara nazaran; mesela Yunanca alıntılardan on kat daha fazladır. Bugün hâlâ sayıca fazla olan Türkçe kelimeler, yazılı dilden ziyade konuşma dilinde kullanılmaktadır. Kullanılan büyük miktardaki kelimeler, yerleri değiştirilemeyen kelimelerdir.

Türkçe unsurlar, Bulgar dilinin ve sözlüğünün o kadar hayati parçaları olmuşlardır ki; onları değiştirmek kimsenin aklının ucundan bile geçmemektedir.

Bu kelimeler çağdaş Bulgar dilinde bir hayli fazla olup bir anlamda dilin, söz varlığının somut unsurları ve günlük hayatın vazgeçilmez parçalarıdır. Mesela ev ve evin çevresindeki uusrlarla ile ilgili kelimeler: *dolap, düşeme, kapiya, kilim, odaya, pencere, perde, raft, tavan çerga*. Giysiyle ilgili olanlar: *düğme, yaka, kopçe, çorapi, ceb, şayak, şal, şamivçe*. Örtüler: *ase, duşek, yastuk, yorgan, kebe, çarşav*. Yiyecek ve kaplar: *alva, boza, dolma, yavniya, kaygana, kaymak, musaka, ratluk, çorba, şıra, araniya, kazan, kapak, tava, tapa, tencere, filcan, çiniya, şişe*. Zanaat ve aletler: *alat, alka, burma, zannaet, testere, turpiya, çekiç, çiviya*. Diğer kelimeler: *argovan, bavça, badem, bakar, bamya vb.*

Bütün bu kelimeler ve daha niceleri Bulgar leksikolojisinde derinlemesine kökleşip yerleşmeyi başarmışlardır.

Türkçe alıntılar, Bulgar dil terminolojisinde alıntı kelimeler için kullanılan “*çujditsi*”(чуждѣнѣ) terimiyle değil, direkt olarak “*turtsizmi*”(Türkçe kelime anlamında) terimiyle karşılanmaktadır. Bu bile Türkçe kelimelerin Bulgar dilindeki yerini göstermeye yeter.

Edebî ve sanatsal dildeki Türkçe kelimeler söz konusu olduğu zaman, onları kullanan yazarlar ve bilhassa şairler olmuştur. Bu edebîyatın kaynağı ve malzemesi bizzat halkın kendisi olmuştur.

Osmanlı hâkimiyeti yıllarında doğmuş olan ve hayatlarının önemli bir kısmını Türk idaresinde geçirmiş olan birçok Bulgar yazar -ki bunlar Bulgarlar için millî şâir ve yazarlardır- Türkleri ve Türkçeyi iyi bildikleri için, eserlerinde de Türkler ve Türk dilinin unsurlarını çok sık kullanmışlardır. Bu yazarlar, kaleme almış oldukları eserlerde özellikle Türk egemenliğinin yaşandığı dönemlerdeki hadiseleri yansıtırken, Türkçe kelimelerden genişçe istifâ etmişlerdir. Türkçe unsurların, yazarlar tarafından eserlerinde kullanılmış olması, Bulgar diline millî bir karakter kazandırmakta, halka daha yakın durmasını sağlamaktadır. Bu gelişme dilbiliminde “*couleur locale*” (mahalli renk) terimiyle karşılanmaktadır (Настева, 2001: s.26) .

Burada, hiç de az olmayan, bununla birlikte üstlenmiş oldukları görevler dolayısıyla son derece mükemmel işlevde bulunan Türkçe unsurları da belirlemek gerekir. Onlar çeşitli mizah, röportaj vb. yazılarda bulunmaktadır. Büyük miktardaki bu alıntılar kendi *semantik* (anlam bilim) gelişmeleri sırasında yeni *nüans* (ayırıtı, ince ayırım) anlamları kazanmışlardır. Bunlar *ironi* (gülmece) ve *peyorativ* (argo) alanlarında ve özellikle konuşma dilinde kullanılmaktadır.

Fakat *semantik* ve *stilistik* (anlam bilim) kullanımı daha çok yazı dilinde görülmektedir. Günümüzde az görülmekle birlikte, eskiden belirli bir unsuru karşılayan kelimenin anlam bakımından genişlediğini takip edilmektedir. Mesela, kula (kule) eskiden alçak eski evler için kullanılırken, şimdi yüksek apartmanlar için kullanılmaktadır.

6.2.5. Türkçe Alıntılarının Genişlemesi

Türkçe alıntılar, doğrudan doğruya Türklerden dinlenerek ve temas kurularak genişlemiştir. Dolaylı olarak diğer Balkan milletlerinden geçen kelimelerin sayısı on beşi geçmez. Mesela Sırp-Hırvat dilleri üzerinden Bulgarcaya geçen Türkçe kelimeler: *darmar*, *dıvar*, *dugme*, *ekser*, *rusvay*, *çorbaluk*, *çivyaluk*, *cumbus*.

Türkçe kelimelerin yayılmasını sağlayan yollar çok çeşitlidir. Türkler, bilindiği gibi savaşçı bir millettir. Balkanlara da bu kimlikleri ile gelmişlerdir. Feth edilen topraklarda yaşayan halkla ilk temasta bulunan Türk askerleri olmuştur. Söylenbilir ki, Türkçe unsurların ilk yayıcıları Türk askerî şahsiyetleri olmuştur (Насрева, 2001: s.28) .

Osmanlı'nın Balkan hâkimiyetini tamamlaması sonucunda, ordunun yanı sıra devlet teşkilâtının da yerleşmeye başladığı söylenebilir. Türk yönetim sistemi, Balkanlardaki Türk hâkimiyeti için son derece önemli rol görmüş, yönetim sistemi ve hukuk terminolojisinin yerleşip yayılmasını sağlamıştır.

Fakat resmi kanallarla (askeriye, devlet teşkilâtı) giren sınırlı sayıdaki unsurların yanında, Türk halkıyla temas sonucunda geçen kelimelerin miktarı daha fazladır.

Ordunun başarı sağlaması ve devlet yönetiminin yerleşmesinden sonra bu topraklara Anadolu'dan getirilen Türkler iskân edilmiştir. Başta büyük yerleşim yerlerine olmak üzere köylere de Türk nüfusu iskân edilmiştir. Özellikle köylerdeki halkın Türkçe kelimelerin yayılmasında payı büyüktür. Zamanla yeni çiftlikler, köyler ve hatta kasabalar kurulmuş, buralara Türkler yerleşmiştir.

Türkçe kelimelerin yayılmasında Slav kökenli devlet görevlileri, tüccarlar, öğrenciler de katkı sağlamıştır. Bunun yanında çeşitli sebeplerden dolayı orduya katılan Slav kökenliler vardı. Bu sebeplerden biri de vergi ödememe koşuluuydu. Yine aynı sebeplerden bazı Slav grupları İslâm dinini seçmişlerdi. Böylece Türk ordusunda hizmet eden Bulgarlar, İslâm dinini seçen Bulgarlar, Türkler ve Türk diliyle temasa geçiyorlardı.

Türkçe unsurların genişlemesinde, çarşı ve çarşı etrafında gelişen ticaret ve zanaatların önemli katkıları olmuştu. Bu meslekler Türklerin elinde olduğu kadar, Müslüman olmayan milletlerin de elindeydi. Yapmış oldukları işten dolayı Türkçeyi bilmek zorundaydılar. Gerek şehirde yaşayanlar gerekse köyde yaşayanlar günlük hayatta doğrudan çarşıya bağlı olduklarından bu çevrede oluşan Türkçe kelimeleri dillerine almışlardır.

Görüldüğü üzere, Türk dilini tanıyan ve bilen Bulgarların sayısı hiç de az değildir. Bulgarca ve Türkçe *bilingualizmi* (iki dillilik) Bulgarlar arasında yaygın olduğu, özellikle XIX. yüzyılda sıkça yaşandığı bilinmektedir. Birçok insanın Türk dilini konuşacak seviyede bildiği söyleniyor. Bunun yanında Bulgarların çoğu Türkçeyi anlamakta fakat konuşamamaktaydı. Bu bir şiirde şöyle geçiyor:

Yana si Turski razbira

Yana Türkçe anlıyor

Ama si Turski ne duma

ama Türkçe konuşamıyor

(Настева, 2001: s.27)

Bu satırlar ve birçok öykünmenin doğrudan veya dolaylı kullanılması Türk dilinin bir hayli fazla tanındığının göstergesidir. Türk diline yakın olan, onu tanıyan bu insanlar sadece dilin genişlemesine vesile olmamış ayrıca birçok deyim sıfat, kelime grubunu da dillerine almışlardır (Hачеба, 2001: s.28) .

6.2.6. Türk Dilinin Yayıldığı Merkezler

Türk dilinin ve kültürünün yayıldığı merkezler söz konusu olduğu zaman, burada hiç kuşkusuz şehirlerin yeri son derece büyük yer tutar. Türklerin önemli bir kısmı şehirlerde yaşamakta, hayatlarını burada devam ettirmektedir.

Türkçe kelimeler, şehirlerden kırsal kesimlere doğru çeşitli yollarla yayılmışlardır. Bugün Bulgaristan'ın kırsal kesimlerinde kullanılan Türkçe kelimelerin dönemin şehir hayatında kullanılan kelimelerden oluşması, bu unsurların şehirden taşraya genişlediğinin delilidir. Dönemin şehir hayatında kullanılan giysi, ev eşyaları, dinî ve diğer alandaki kelimelerin köylerde kullanıldığını tespit edilmektedir. Ancak buna rağmen belirtmek gerekir ki; köy hayatı ve tarım alanından geçen Türkçe kelimelerin sayısı şehir çevresinden yayılan Türkçe unsurlardan çok daha azdır. Bundan anlaşılmaktadır ki şehirler Türkçe kelimelerin yayılmasında önemli görevler üstlenmişlerdir (Hачеба, 2001: s.28) .

Tablo 30- Türkçenin yayıldığı merkezler (Bulgaristan)

6.2.7. Türkçe Kelimelerin Coğrafi Dağılımı ve Kullanımı

Türkçe alıntılarının coğrafi dağılımı hakkında kesin olarak konuşmak mümkün değildir. Ancak daha detaylı alan ve lehçe çalışmaları sonucunda bu konuyla ilgili yorum yapılabilir. Buna rağmen eldeki malzemelerden hareketle Türkçe unsurların Bulgar dil coğrafyasının her bölgesinde az ya da çok görüldüğünü tespit edilmektedir.

Şehir ve köy halkının Türkçe unsurları kullanımında farklılıklar görülmektedir. Eski dönemlerde Türkçe kelimelerin kullanım sıklığı köylere nazaran şehirlerde daha fazla olduğu belirlenmektedir. (Skok,1937-1938: s.34) . Şehirlerin yanında Türklerin daha fazla olduğu yerleşim yerlerinde, ulaşımın elverişli bulunduğu bölgelerde Türkçe unsurların kullanımının arttığı gözlenmektedir. Ulaşımın zor olduğu yerleşkeler ile yüksek dağ köylerinde Türkçe unsurların etkisinin ve kullanımının azlığı dikkat çeker (Настева, 2001: s. 29) .

Türkçe alıntılarının önemli bir kısmı zanaat terminolojisinde ortaya çıkmaktadır. Onlar hâlâ çeşitli zanaat grupları tarafından büyük bir sıklıkla kullanılmaya devam ediyorlar. Yine aynı şekilde çok sayıdaki Türkçe kelimeler İslâmı kabul eden Slavlar (Pomaklar) arasında da genişçe kullanılmaktadır. Torbeşlerin kullandıkları Türkçe kelimeler, özellikle İslâm dininin terminolojisiyle alâkalıdır. Gizli diller olarak nitelenen “*gizli kemancı dilinde*” sayıca pek fazla Türkçe unsura rastlamaktadır. Bu diller asırlardan beri Türkçe alıntılarının orijinal fonetik ve semantik özelliklerini çok iyi koruduklarından dolayı ayrı bir değere sahiptirler.

Türkçe unsurlar halk dilinin kullanıldığı edebî eserlerde, halk edebîyatında, epik ve lirik eserlerde sıkça görülmektedir. Epik eserlerde şu kelimeler ile karşılaşmaktadır: *ancar, deliya, levent, yaraliya, tüfek*. Lirik eserlerde; *al, armagan, darmadar, gul, ergen, yaran, kaskandisa, kaharliya, merak, sevda, kerdosa*, vb.

6.2.8. Türkçe Alıntılarının Bazı Özellikleri

Balkanlardaki Türk ağızlarının Bulgar dili üzerindeki etkileri pek fazla incelenmemiştir. Türkelerin bu coğrafyada kullanmış oldukları ağızlar, gerek anlam çeşitliliği ve gerekse ifade gücü bakımından oldukça zengindir. En fazla Türkçe kelime halk dilinden alınmıştır. Sözelimi: *aferin, eczadjiya, zarzavat, komar, sefte, fira* kelimeleri halk dilinde kullanıldığı gibi alınmıştır. Oysa edebî dilde *aferin, eczacı, zerzevat, komar, siftah, firu* şeklinde geçer. Edebî dildeki şekiller tercih edilmemiştir. Ancak edebî dilden geçen kelimeler de vardır. Özellikle devlet görevinde çalışan memurların, yüksek zümrenin dilinden alıntı kelimeler de geçmiştir. Bu yüksek ve okumuş zümrenin Türkçe kelimelere karşılık Arapça ve Farsça kelimeleri tercih ettiği görülmektedir.

Bulgar dilinde görülen bazı örnekler: *mahsul = bereket, zebze = zarzavat, behane = mahana, meyva = emiş, izmetçiya = izmika* vb.

Bulgar dilinde daha çok Türkçenin halk dilinden gelen kelimelerin kullanıldığı görülmektedir. Yüksek zümre ve edebî dilden girenler nispeten daha azdır.

Eldeki materyallerden yola çıkarak, Bulgar diline giren Türkçe kelimeler çeşitli sınıfların, grupların, terimlerinden alınmıştır. Mesela, askerî sistem ve

terminolojisinden geçen bazı kelimeler: *ulefe*, *tayin*, *karavana*, *karavançe*. Ayrıca Türk zanaat terminolojisinden geçen birçok Türkçe kelime de çeşitli esnaf grupları tarafından kullanılmıştır.

Alıntılar hakkında Nasteva'nın değerlendirmesine göre, Türkçe kelimeler alınırken herhangi bir seçime tabii tutulmadıkları görülmektedir. Bulgar diline gerekli gereksiz o kadar Türkçe kelime geçmiştir ki, onların direkt olarak Bulgarcaya girdiği söylenirse mübalağa yapılmış sayılmaz. Öyle ki kullanımdan atılan büyük miktardaki Slavca kelimelerin yerine uygun anlamlardaki Türkçe unsurlar getirilmiştir. Kelimelere arasında soyut veya somut ayrımı yapılmamıştır. Bu büyük değişklikler konuşma dilinde rastlandığı gibi yazı dilinde de görülmektedir. Dinî metinlerde, halk edebîyatı eserlerinde Türkçe unsurlara çok sık rastlanır. Ancak buna rağmen, Türklerin getirmiş oldukları yeni unsurlar Slav kelimelerine karşılık deyiştirilenlerden kat kat fazladır (Настева, 2001: s.32) .

6.3.BULGARCADAKİ TÜRKÇE KELİMELERİN SINIFLANDIRILMASI

Bulgarcaya sözcük bazında geçen Türkçe kelimeler, Bulgar milletinin XIV-XIX. yüzyıllar arasında ekonomik-kültürel gelişmesi ve tarihî-kültürel gelişiminin bir yansımasıdır. Türkçe en büyük etkiyi Bulgar leksikolojisi (sözcük bilim) üzerine yapmıştır. Bu yüzden yapılan çalışmada ağırlıklı olarak sözcükler üzerine durulmuştur. Bugün Çağdaş Bulgar dilinde gerek konuşma gerekse halk dilinde çok daha fazla Türkçe kelime kullanılmaktadır. Ancak, yazı dilinde ve sözlüklere alınan kelimeler daha azdır. Ayrıca önemli ölçüdeki birçok kelime Türk idaresinin bölgeden çekilmesiyle birlikte kullanımdan düştüğü görülmektedir. Özellikle politik, askerî, hukuksal ve yargısal idari terimleri Türk devlet idaresinin bu bölgeden çekilmesiyle kullanımdan kalktığı veya azaldığı bilinmektedir.

Türkçe kelimelerin Bulgar dili üzerindeki etkisinin büyüklüğünü ve kapsamının genişliğini daha iyi görmek ve incelemek için bütün leksikolojik malzemeyi ayrıntılı şekilde inceledik.

6.3.1. TABİAT

6.3.1.1.Meyve

ayvaniya [айвания] < hayvani (bir cins elma), limon [лимон] < limon, djanka [джанка] < can (eriği), dud [дуд] < dud, zarzala [зарзала] < zarzala (bir cins meyve), kaysiya [кайсия] < kaysı, karadjeyka [караджейка] < karaca (bir cins üzüm), karpuz [карпуз] < karpuz, misket [мискет] < misket (bir cins üzüm), muşmula [мушмула] < muşmula, rezekiya [резекия] < razakı (bir cins üzüm)

6.3.1.2. Sebze

bakla [бакла] < bakla, bamya [бамя] < bamya, kerviz [кервиз] < kereviz, patladjan [патладжан] < patlıcan, rezene [резене] < rezene

6.3.1.3. Ağaç

badem [бадем] < badem, dud [дуд] < dud, kavak [кавак] < kavak, fidanka [фиданка] < fidan, çam [чам] < çam, çimşir [чимшир] < çemşir, çınar [чинар] < çınar, kesten [кестен] < kestane

6.3.1.4. Çiçek

gül [гюл] < gül, zambak [замбак] < zambak, zyümbül [зюмбюл] < sümbül, kadınka [кадънка] < kadın çiçeği (bir tür bahçe çiçeği, koyu sarı çiçekli kokulu bir çiçek), karamfil [карамфил] < karamfil, kartop [картоп] < kartopu (bir bitki, çiçek), lale [лале] < lale

6.3.1.5. Endüstriyel ve Tarımsal Bitkiler

arpadjik [арпаджик] < arpacık, alabaş [алабаш] < alabaş (bir cins tatlı turp, afion [афион] < afyon, ginger [гингер] < genger (tdk) (deve dikenі, eşek dikenі), kenevir [кеновир] < kenevir, misir [мисир] < mısır, nahut [нахут] < nohut, pirinç [пиринч] < pirinç, rezene [резене] < rezene, saz [саз] < saz (bir bitki çeşidi), sedefçe [седефче] < sedef (ağır kokulu, mavili açık yeşilli zehirli bir bitki), findık [фъндък] < findık, fıstık [фъстък] < fıstık, çim [чим] < çim, çuven [чувен] < çöven (bir bitki türü, şifalı ot), çukundur [чукундур] < çukundur (tdk) (pancar bitkisi), şiboy [шибой] < şebboy (bir tür bitki), kesten [кестен] < kestane

6.3.2. FAUNA

6.3.2.1.Evcil Hayvanlar

damazlık [дамазлък] < damızlık, danak [данак] < dana, danaçe [даначе] < dana, katır [катър] < katır, koç [коч] < koç, malak [малак] < malak, manda [манда] < manda, misirka [мисирка] < mısır(ka) (1. hindi anlamında), suvat [суват] < suvat (tdk) (1. eti için bakılan besilik büyük baş hayvan), Türklerin atlara olan sevgileri ve cins atlar yetiştirme konusundaki tecrübeleri çok iyi bilinmektedir. Atlar konusunda Balkan dillerinde at kültürü çerçevesinde geçmiş birçok kelime göze çarpmaktadır. at [ат] < at (iyi bakılmış kuvvetli at), aygır [айгър] < aygır, yine atların özelliklerini belirten ravan [раван] < rahvan, dizgin [дизгин] < dizgin, payvant [пайвант] < payvant (atların istenilen yerden uzaklaşmadan otlamaları için ön ayaklarına bağlanan düzenek, çifte [чифте] < çifte, yine atların ekipmanları ile ilgili kelimeler gem [гем] < gem, mahmuz [махмуз] < mahmuz, yüzengi [юзенги] < üzengi, kolan [колан] < kolan (kemer), kanarçe [канарче] < kanarya, karakul [каракул] < karakul (bir koyun cinsi), yurdek [юрдек] < ördek

6.3.2.2.Kuşlar

bülbül [бюлбюл] < bülbül, dogan [доган] < doğan (bir cins kuş), kartal [картал] < kartal, kerkenez [керкене́з] < kerkenez (1.bir cins avcı kuş), garga [га́рга] < karga, rıdırdık [ръдърдик] < rıdırdık (bir cins kuş), kuşlar ile alâkalı bazı kelimeler burada gösterebilir: kafes [кафез] < kafes, kapan [капан] < kapan, miore [миоре] < mior (bir cins kuş)

6.3.2.3.Balıklar, Çeşitli Deniz Canlıları ve Bunun Etrafındaki Kelimeler

kalkan [калкан] < kalkan, karagöz [карагъоз] < karagöz, merdjan [меджан] < mercan, sünger [сюнгер] < sünger, ton [тон] < ton (bir cins balık), turuk [турук] < torik (büyük ince palamut), hayver [хайвер] < havyar, hamsiya [хамсия] < hamsi, kefal [кефал] < kefal, palamud [паламуд] < palamut

Ayrıca balık ve balıkçılık ile ilgili kelime ve terimleri de burada gösterdik:

serkme [серкме] < serpme, talyan-dalyan [талян-далян] < dalyan, mantar [мантар] < mantar

6.3.2.4.Yabani Hayvanlar

aslan [аслан] < aslan, borsuk [борсук] < porsuk, samur [самур] < samur, çakal [чакал] < çakal, şebek [шебек] < şebek (bir cins küçük maymun)

6.3.2.5.Parazitler ve Diğerleri

tahtabit [тахтабит] < tahtabiti, kırkayak [къркаяк] < kırkayak, akrep [акреп] < akrep,

6.3.3. TIP

6.3.3.1.İnsan Hastalıkları

İnsanlarda görülen hastalıklar ile ilgili birçok Türkçe kelime de Bulgar diline geçmiştir.

verem [верем] < verem, nezle [незле] < nezle, perde [перде] < perde, çiban [чибан] < çiban, damla [дамла] < damla (tdk) (inme, felç), mayasıl [маясьл] < mayasıl, sedef [седеф] < sedef, akne [акне] < akne, bunak [бунàк] < bunak

6.3.3.2.Vücut Kusurları

düstaban [дюстабан] < düstaban, körav [къррав] < kör, körço [кърчо] < kör, kösav [кьосав] < köse, köse [кьосе] < köse, peltek [пелтек] < peltek, şişko [шишко] < şişko, şişkav [шишкав] < şişman, sakat [сакàт] < sakat, şaşav [шàшав] < şaşl, kusur [кусур] < kusur, kusurliya [кусурлия] < kusurlu

6.3.3.3.Hayvan Hastalıkları

sap [сап] < şap (hayvanlarda görülen bir hastalık), şap [шап] < şap (bir tür bulaşıcı hastalık, daha çok hayvanlarda görülür), teknefes [текнефес] < teknefes (çabuk yorulan atlar için kullanılmaktadır)

6.3.3.4.Bitki Hastalıkları

balsarı [балсаръ] < balsıra, veya bunun türevleri olan bastra (бастра), басра (basra) kelimeleri görülmektedir. mana [мана] < mana (örnek: го фана *мана* афионот “ afyon bitkisini mana tuttu, mana kastalığı tuttu.”)

6.3.3.5.Tedaviler ve İlaçlar

hekim [хеким] < hekim, zehir [зехир] < zehir, lapa [лапа] < lapa (koyu kıvamlı karışım yara üzerine koymak için), ilaç [илач] < ilaç, lokmaruhu [локмаруху] < lokma ruhu (karın ağrısı için kullanılan bir ilaç), mehlem [мехлем] < mehlem, hap [хап] < hap

Halk ağzında daha çok kullanım yeri bulan şu kelimeler ile karşılaşılacaktır:

nane [нене] < nane, nane-ruı [нане- руи] < nane ruhu, naneуаgı [нанеяги] < nane yağı (kokulu nane yağı) , nanesuı [нане суи] < nane suyu, аfıon-ruhu [афион-руху] < afyon ruhu, lokma ruhu [локма- руху] < lokma ruhu, nişador ruhu [нишадор-руху] < nişadır ruhu, sarisabor [сарисабор] < sarısabır, darıfırfır [дарифирфир] < darüföfö

6.3.4. Değersiz Taşlar, Metaller, Elementler, Kimyasallar

altın [алтън] < altın, gümüş [гюмюш] < gümüş, jivak [живак] < cıva, kalay [калай] < kalay, kehlibar [кехлибар] < kehlibar, kurşum [куршум] < kurşun, kükür

[кюмюр] < kömür, madan [мадан] < maden, nişadır [нишадър] < nişadır, teneke [тенеке] < teneke, tuç [туч] < tunç, çelik [челик] < çelik, elmas [елмас] < elmas

6.3.5. Boya, Renk ve Kokular

alen [ален] < al, boya [боя] < boya, katran [катран] < katran, pemben [пембен] < pembeli, sari [сари] < sarı, bozav [бо`зав] < boz renkli, mor [мор] < mor, morav [морав] < morlu, kestenyav [кестеняв] < kestane renkli

6.3.6. Coğrafi ve Zamansal Adlandırmaları

Türk dili bu alanda da Bulgarcaya sözcük vermiştir. Birçok sözcük kullanımdan kalkmış olsa da, özellikle bugün halk dilinde yaşamaya devam etmektedir. Bulgaristan'da ve Balkan coğrafyasının büyük bir kısmında yer adlarının (toponim) verilmesinde Türkçe büyük rol oynamıştır (Хасан, 2008: s.141).

göl [гьол] < göl, dere [дере] < dere, koriya [кория] < koru (küçük orman), kır [кър] < kır, mera [мера] < mera, nahiya [нахия] < nahiye, tepe [тепе] < tepe, hava [хава] < hava, hendek [хендек] < hendek

Zamansal adlandırmalar alanında şu sözcükler görülmektedir:

sabahle [сабахле] < sabahleyin, sahat [сахат] < saat, zaman [заман] < zaman, vakit [вакит] < vakit, akşam [акшам] < akşam

6.3.7. Şehir ve Köy

6.3.8. Mimari ve Şehircilik

Türklerin Balkan coğrafyasına ayak basmaları, XIV. yüzyılın ikinci yarısına rastlamaktadır. Bu tarihlerde bugünkü Balkan şehirlerinin çoğu kurulmuş değildi. İşte Türk idaresinin XIV. yüzyılın ikinci yarısında Balkanlara gelmesi, bu coğrafyadaki mimarî ve şehircilik yapılaşmasını köklü şekilde etkileyecektir.

Türk mimarisi, gerek şehir hayatının gelişiminde, gerekse Balkan şehirlerinin mimarisinin oluşmasında çok önemli rol oynamıştır (Alp, 2009: s.151-152). Bu yüzden, Balkan şehirlerinin iç hayatı, oryantalist doğu kültüründen ve mimarisinden büyük izler taşımaktadır.

Türkler, doğudan batıya uzanan büyük ve sürekli göç sırasında, geçtikleri coğrafyalar ve bu topraklarda kurdukları devletlerde; diğer milletler, farklı kültürlerden aldıkları teknikler, mimarî tarzlarla yoğurdıkları ve oluşturdukları zengin mimarî tekniği Osmanlı'yla zirveye taşımışlar ve fethettikleri topraklara bunu aktarmışlardır (Özcan, 2005: s. 253-254) . Bugün bile, gerek Bulgaristan gerekse diğer Balkan devletlerinde birçok Türk mimarî eser ve bunların tesiri rahatlıkla görülmektedir. Bulgaristan'ın istisnasız her şehrinde mutlaka en az beş, altı tane Türk mimarî yapısına rastlamak tesadüf değil, ecdadın bu toprakları 512 yıllık yurt edinme endişesi olarak algılanmalıdır (Barkan,1950: s.60-61) .

Türkler, öncelikle mimarî eserlerini büyük şehirlere ve merkezlere yapmaktaydılar. Buralarda kurulan düzen ve tarz daha sonra dalga dalga en yakın yerleşim yerlerine ve oradan da kırsal kesimlere kadar uzanmaktaydı (Nasteva, 2001: s. 22) .

Değinmeden geçilemeyecek diğer bir husus da, Türk mimarî eserlerinin Türk idaresinin bölgeden çekilmesinden sonra büyük bir hızla tahribe uğraması, sistemli bir yok etme politikasına maruz kalmasıdır. Balkanlardan Türklüğün ve

Müslümanlığın izini tamamıyla silmeye çalışan zihniyet, büyük orandaki mimarî eserleri yok etmişse de, Türk mimarisinin izlerini tamamen ortadan kaldıramamıştır.

Türk mimarisinin bu etkisi, Türkçeden Bulgarcaya geçen sözcüklere de yansımıştır. Mimari ve şehircilik ile ilgili birçok Türkçe sözcük Bulgar diline geçmiştir.

Bulgar dilinde şehircilik ile ilgili görülen ve kullanım sıklığı bir hayli fazla olan *kasaba* [касаба] < *kasaba* sözcüğü ile karşılaşılmalıdır. Yine, *palanka* [паланка] < *palanka* kelimesi de kullanılmaktadır. Büyük kasabalar, mahallelere ayrılmıştır. *mahala* [махала] < *mahalle* sözcüğü de bugün Bulgar dilinde çok yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bugün Bulgarlar, aralarında nerede oturduklarını sordukları zaman “В коя махала живеете?” (Hangi mahallede oturuyorsunuz?) soru cümlesini kullanmaktadırlar. *megdan* [мегдан] < *meydan*, *sokak* [сокак] < *sokak*, *kaldırım* [калдъръм] < *kaldırım* kelimeleri de son derece sık kullanılmaktadır.

6.3.8.1.Kamu ve Özel Binalar, Yapılar

Bu alanda Bulgarcaya büyük ölçüde sözcük geçmiştir. Türkler Balkan coğrafyasına, bu toprakları fethettikleri tarihten iki asır sonra, iktisadi durumlarının da iyi olması sebebiyle birçok mimarî eser inşa etmişlerdir. Bugün bu binaların bazıları hâlâ kullanılmaktadır.

djamiya [джамия] < câmi, zarzavatçıynitsa [зарзаватчийница] < zarzavatçı dükkânı, kaldırım [калдъръм] < kaldırım, kale [кале] < kale, kalpakçıynitsa [калпакчийница] < kalpakçı dükkânı, kapañçe [капанче] < kapañ-cık (küçük restoran, meyhane), karadjeuka [караджейка] < karaca (küçük değirmen), karaul [караул] < karakoI, kasapnitsa [касапница] < kasap dükkânı, kauş [кауш] < kouş, kula [кула] < kule, köşk [къошк] < köşk, mahala [махала] < mahalle, medrese [медресе] < medrese, minare [минаре] < minare, saraçnitsa [сарачница] < saraç dükkânı, sokak [сокак] < sokak, tenekedjiynitsa [тенекеджийница] < tenekeci dükkânı, hamam [хамам] < hamam, hambar [хамбар] < hambar, han [хан] < han, harem [харем] < harem, haremlık [харемлѣк] < haremlık, haşevo [хашево] < aşevi,

çarşıya [чаршия] < çarşı, çeşma [чешма] < çeşme, mehana [механа] < meyhane, şadравan [шадраван] < şadırvan, şkembedjiynitsa [шкѐмбѣджийница] < işkembe dükkânı

6.3.8.2.İnşaat Malzemesi

kalıp [калъп] < kalıp, kalırua [калъпя] < kalıp уармак, kırpiç [кирпич] < kerpiç, kırpiçen [керпичен] < kerpiç (ile ilgili), mertek [мертек] < mertek (tdk) (inşaat yapımında kullanılan ince tahta), payanta [паянта] < payanda, perdah [пердах] < perdah (taze sıvayı daha da incelterek pürüzsüz hale getirmek), reze [резе] < reze, tutkal [туткал] < tutkal

6.3.8.3.Bina Bölümleri ve Küçük Boşluklar

Batı kültürünün mimarî yapılarından çok farklı bir tarza sahip olan Türk mimarisi, Balkan coğrafyasındaki milletleri son derece fazla etkilemiştir. Türk ev mimarisinin özellikle geniş havlulu tarzı, zengin ve geniş iç düzeni bu coğrafyada çok fazla dikkat çekmektedir. Bulgar diline bu alanda pek çok kelime geçmiştir.

avliya [авлия] < avlu, duvar [дувар] < duvar, kariya [капия] < karı, pencere [пенджере] < pencere, djamlık [джамлък] < camlık (vitrin, camdan yapılmış dolap), düşeme [дюшеме] < döşeme, kafez [кафез] < kafes, kenef [кенеф] < kenef, kepenk [кепенк] < kepenk, maze [мазе] < mahzen, mutvak [мутвак] < mutfak, odaya [одая] < oda, odjak [оджак] < ocak, parmaklık [пармаклък] < parmaklık (korkuluk), sayvant [сайвант] < sayvant, tavan [таван] < tavan, taraba [тараба] < taraba (tahta bölme, tahta parmaklık), çardak [чардак] < çardak

6.3.9. Evin İç Düzeni ile İlgili Kelimeler

Bu alanda da Türkçe, Bulgar diline önemli ölçüde etki etmiş, evin iç düzeni ile alâkalı birçok kelime vermiştir.

6.3.9.1. Mobilya

divan [диван] < divan, dograma [дограма] < doğrama, dolap [долап] < dolap, peyka [пеяка] < peuke, raft [рафт] < raf, sandık [сандък] < sandık, çekmedje [чекмедже] < çekmese, yatak [ятак] < yatak, skemle [скемле] < iskemle, minder [миндер] < minder

6.3.9.2. Serilen, Asılan vb. Eşyalar

bohça [бохча] < bohça, kilimçe [килимче] < kilimcik, minder [миндер] < minder, minderlık [миндерлък] < minderlik, muşama [мушама] < muşamba, tüflek [тюфlek] < tüflek (saman döşeyi), halişte [халище] < alı, yurgan [юрган] < yorgan, düşek [дюшек] < döşek, asır [асър] < hasır, çerga [черга] < çerge, kılıf [кълъф] < kılıf

6.3.9.3. Kaplar

Bu alanda da Bulgar diline birçok kelime geçmiştir. Bugün hâlâ geniş şekilde kullanılmakta olan kelimelerin bir bölümü de ağızlarda yaşamaya devam etmektedir.

Suyun ve akıcı sıvıların konulup muhafaza edildiği kaplar ile ilgili şu kelimelerle karşılaşılmaktadır:

bardak [бардак] < bardak, güm [гюм] < güğüm, ibrik [ибрик] < ibrik, maşraba[машраба] < maşraba, kova [кова] < kova, şişe [шише] < şişe, fildjan [филджан] < fincan

Daha büyük kaplar grubuna giren bakırdan veya buna benzer malzemelerden yapılan ve genellikle ev işlerinde kullanılan şu alıntı kelimelerle karşılaşmaktadır.

kazan [казан] < kazan, kazançe [казанче] < kazancık, bakraç [бақрач] < bakraç, dibek [дибек] < dibek, gevgir [гевгир] < kevgir

İçinde çeşitli gıdaların pişirildiği, yenildiği veya benzeri işlemler için kullanılan kaplar da şunlardır:

tencera [тенджера] < tencere, tava [тава] < tava, çumlek [чумлек] < çömlek, san [сан] < сахан, tabak [табак] < tabak

İçinde bir şeylerin yenildiği kaplar ile ilgili şu kelimeler görülmektedir:

bilyür [билюр] < billur (kristal cam, kalın cam bardak), kase [касе] < kase, çanak [чанак] < çanak, tas [тас] < tas, djezve [джезве] < cezve, siniya [синия] < sini, küp [кюп] < küpnlük [инлик] < inlik (dar ağızlı büyük cam), muskal [мускал] < miskal (gül yağının konulduğu küçük cam kap), tepsiya [тепсия] < tepsi

6.3.9.4.Kıymetli Eşyalar

belezitsi [белезици] < bilezik, gerdan [гердан] < gerdan, külçe [кюлче] < külçe

6.3.9.5.Diğer Eşyalar

gergef [гергеф] < gergef (üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarayan, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.), güderiya [гюдерия] < güderi (bir cins deri) , güruk [гюрук] < körük, darak [дарак] < darak (yapağların ayıklanması için kullanılan makine), djam [джам] < cam, divit [дивит] < divit (bir kalem türü), elek [елек] < elek, kalıf [калъф] < kılıf, kerçe [кепче] < kerçe, kibrit [кибрит] < kibrit, kolan [колан] < kolan (kemer), korçe [копче] < korça, kutiyka [кутийка] < küçük kutu, kutiya [кутия] < kutu, külaf [кюляф] < külah, kümbe [кюмбе] < kümbet

(soba, kümbet), künets [кюнец] < künk (soba ile bacayı birleştirmeye yarayan teneke boru), mangal [мангал] < mangal, mukava [мука] < mukavva, rende [ренде] < rende, sadjak [саджак] < sacayağı, sofra [софра] < sofra, rende [ренде] < rende, tefter [тефтер] < defter, toka [тока] < toka (kemer ve benzeri aletleri sıkmaya veya karamaya yarayan düzene), havan [хаван] < havan, çadır [чадър] < çadır (şemsiye, çadır), çadırçe [чадърче] < çadırcık, çakmak [чакмак] < çakmak, çal [чал] < çal (tdk) (yüksek dağ zirvesi), çanta [чанта] < çanta, çatal [чатал] < çatal, çekrık [чекрък] < çakrık, çember [чембер] < çember, çengel [ченгел] < çengel, çiniya [чиния] < çini (porselenden yapılmış yemek kabı), yütiya [ютия] < ütü

6.3.10. Ticaret ve Zanaatlar

6.3.10.1. Ticaret ve Onun Etrafındaki Kelimeler

borç [борч] < borç, dükyan [дюкян] < dükkân, emlyak [емляк] < emlak, zyân [зян] < ziyan, zyanosvam [зяносвам] < ziyan yapmak, intizap [интизап] < intizap (hayvan satışında yetkili merciler tarafından verilen belge), kyar [кяр] < kar, kyarya [кяря] < kar etmek, maza [маза] < mağza, marda [марда] < marda (1. satılmamış, kalmış veya tarihî geçmiş mal), masraf [масраф] < masraf, müşteriya [мющерия] < müşteri, pay [пай] < pay, pey [пей] < pey (ön ödeme, kaparo), ruşvet [рушвет] < rüşvet, samardjiya [самарджия] < semerci, tezgyah [тезгях] < tezgah, toptan [топтан] < toptan, trampa [трампа] < trampa, harça [харча] < harcamak

6.3.10.2. Zanaatlar

berber [бербер] < berber, boyadjılık [бойджилък] < boyacılık, darakçiya [даракчия] < darakçı, darakçiuka [даракчийка] < darakçı (bayan), djambazin [джамбазин] < cambaz, djamdjiya [джамджия] < samcı, djandarin [джандарин] < candar (korucu), djebçiya [джебчия] < cebçi (cebçi, hırsız), djebçiuka [джебчийка] < cebçi (bayan) (cebçi, hırsız), djelatin [джелатин] < callat, djelerin [джелепин] <

celep (koyun, keçi, sığır vb. kesilecek hayvanların ticaretini yapan kimse),
 dogandjiya [доганджия] < doğancı, dogramadjiya [дограмаджия] < doğramacı,
 dükyandjiya [дюкянджия] < dükkancı, dükyandjiyka [дюкянджийяка] < dükkancı
 (bayan), dülgerin [дюлгерин] < dülger, dülgerstvo [дюлгерство] < dülgercilik, esnaf
 [еснаф] < esnaf, esnafka [еснафка] < esnaf (bayan), zanayat [занаят] < zanaat,
 zanayatçıya [занаятчия] < zanaatçı, zanayatçıyka [занаятчийка] < zanaatçı,
 ibrikçıya [ибрикчия] < ibrikçi, izmekyarin [измежарин] < izmikağ, kavaldjiya
 [кавалджия] < kavalcı, kazandjiystvo [казанджийство] < kazancılık mesleği,
 kazandjiya [казанджия] < kazancı, kaıkçıya [каикчия] < kayıkçı, kalaydjiya
 [калайджия] < kalaycı, kalpakçıya [калпакчия] < kalpakçı, kantardjiya
 [кантарджия] < kantarcı, karagözçıya [карагьозчия] < karagözcü, kasapın
 [касапин] < kasap, kervandjiyka [керванджийяка] < kervancı, kervandjiya
 [керванджия] < kervancı, kilimar [килимар] < kilimci, kilimarka [килимарка] <
 kilimci (bayan), kürkçıya [кюркчия] < kürkü, laladjiystvo [лаладжийство] <
 lalacılık, laladjiyski [лаладжийски] < lalacılık, laladjiya [лаладжия] < lalacı,
 mutafçıya [мутафчия] < mutaf (keçi kılından hayvan çulu, yem torbası v.b. dokuyan
 kimse), salepçıya [салепчия] < sahlepçi, saraç [сарач] < saraç, simidçıya
 [симидчия] < simitçi, tabak [табак] < tabakçı (tabakhanede çalışan işçi), telyak
 [теляк] < tellak, tenekedjiystvo [тенекеджийство] < tenekecilik, tenekedjiya
 [тенекеджия] < tenekeci, terziya [терзия] < terziya, tütündjiya [тютюнджия] <
 tütüncü, halvandjiya [халваджия] < helvacı, handjiyski [ханджийски] < hancılık (ile
 ilgili), handjiya [ханджия] < hancı, çadırdjiya [чадърджия] < çadırcı, çalgadjiya
 [чалгаджия] < çalgıcı, çizmar [чизмар] < çizmeci, şkembedjiya [шкембеджия] <
 işkembeci, yurgandjiya [юрганджия] < yorgancı

6.3.10.3. Meslekler

kadiya [кадия] < kadı, kaumakamin [каймакамин] < kaumakam, müdürin
 [мюдюрин] < müdür, myüezin [мюезин] < müezzin, müftiya [мюфтия] < müftü,
 terdjumanin [терджуманин] < tercüman, hekimin [хекимин] < hekim, hodja
 [ходжа] < hoca

6.3.10.4. Lakaplar, Yakıştırmalar, Unvanlar

djenabetin [дженабетин] < cenabet, djereme [джереме] < cereme (1. ceza, kötü insan) , dingil [дингил] < dingil (1. araçlardaki bir tehcizat 2. uzun boylu adam), dost [дост] < dost, dostluk [достлук] < dostluk, dumbazin [думбазин] < dombaz (tdk) (zengin, çorbacı) , duşmanın [душманин] < düşman, erbap [ербап] < erbap, efendi [ефенди] < efendi, kaltak [калтак] < kaltak (aşağı, değersiz adam), kalfa [калфа] < kalfa, karakaçani [каракачани] < karakaçan (balkanlarda yaşayan küçük bir halk topluluğu. Yunancanın bir ağzını konuşup, konar göçer olarak yaşayan halk), katilin [катилин] < katil, keleş [келеш] < keleş, kesedjiya [кеседжия] < keseci/kesici (insanları öldürerek mallarına el koyan i paralarına el koyan kimse), kehaşa [кехаша] < kâhya, kiradjiystvo [кираджийство] < kiracılık, kiradjiya [кираджия] < kiracı, körkütük [кьоркютук] < körkütük (sarhoş için kullanılıyor), manafin [манафин] < manav (1.küçük asya bölgelerindeki bazı Türkler 2. ahlaksız kişi), miskinka [мискинка] < miskin (bayan), molla [молла] < molla, moruk [морук] < moruk, müzevirin [мюзевирин] < müzevir, odaliska [одалиска] < odalı(haremdeki cariye), osmanliya [османлия] < osmanlı (Türk anlamında), pazvantin [пазвантин] < pazvant, paçavra [пачавра] < paçavra (kötü yola düşmüş kadın), perakende [перакенде] < perakende (herhangi bir iş olmayan, yeri olmayan kişi), pehlivanin [пехливанин] < pehlivan, pintiya [пинтия] < pinti, piç [пич] < piç, pişkin [пишкин] < pişkin (tecrübeli, deneyimli), puşt [пуш] < puşt, temerutin [темерутин] < temerrut, tepegöz [тепегьоз] < tepegöz (utanmaz, gözsüz), ursuzin [урсузин] < uğursuz, usta [уста] < usta, farfara [фарфара] < farfara (boş konuşan), fitildjiya [фитилджия] < fitilci (dedikoducu, isanları kışkırtıcı söylemlerde bulunmak), fudulin [фудулин] < fodul (üstünlük taslayan, kibirlenen) , fukara [фукара] < fukara, fukariya [фукария] < fukara, fukaralık [фукаралък] < fukaralık, haydamak [хайдамак] < haydama (iri yapılı adam), haylazin [хайлазин] < haylaz, haymana [хаймана] < haymana (tembellik, işsiz), hayta [хайта] < hayta (tembel), halvadjiya, haramiia [харамия] < harami, çapkının [чапкънин] < çapkın, çirak [чирак] < çirak, çorbadji [чорбаджи] < çorbacı (zengin, bey), çorbadjiyka [чорбаджийка] < çorbacı (bayan), ruşvetçiya [рушветчия] < rüşvetçi, şafrantiya [шафранития] < savruntu (kötü yola düşmüş kadın)

6.3.10.5. Çeşitli Aletler

baltiya [балтия] < balta, bel [бел] < bel (bahçe işlerinde kullanılan alet), bıçkiya [бичкия] < bıçki (testere, bıçki), biçme [бичме] < biçme (inşaatta kullanılan bir tür kalın tahta), burma [бурма] < burma (vida, somun), zamba [замба] < zimba, kabar [кабар] < kabara (raptiye), kazma [казма] < kazma, kalem [калем] < kalem, kangal [кангал] < kangal (ip toru, ip uğıını), kandja [канджа] < kanca, karak [капак] < karak, karan [капан] < karan, karandura [капандура] < kепенk, makara [макара] < makara, mandalo [мандало] < mandal (kapıyı karataya yarayan alet), markuç [маркуч] < marpuç, masat [масат] < masat (bıçak bilemeye yarayan alet), matkar [маткап] < matkar, satır [сатър] < satır, sindjir [синджир] < zincir, tel [тел] < tel, tokmak [токмак] < tokmak, funiya [фуния] < huni, çekiya [чекия] < çakı, çiviya [чивия] < çivi, şiş [шиш] < şiş, yaу [яй] < yaу

6.3.10.6. Para

kayme [кайме] < kayme, mangır [мангър] < mangır (bir cins küçük madeni para), mahmudiya [махмудия] < mahmudiye

6.3.10.7. Ölçüler

dara [дара] < dara (tdk) (bir ölçü birimi), kantar [кантар] < kantar, oka [ока] < okka, palantsa [паланца] < palanza (terazi çeşidi), tereziya [терезия] < terazi, topuz [топуз] < topuz (kantar topuzu), şinik [шиник] < şinik (tahıl ölçеği)

6.3.10.8. Çeşitli Tekstil Adlandırmaları ve Diğer Eşyalar

basma [басма] < basma, gön [гъон] < gön (gön derisi), djamadan [джамадан] < camadan, djanfez [джанфез] < canfez (bir cins kumaş), düşeklik [дюшеклък] < döşeklik (döşek yapımında kullanılan bir kumaş), iva [ива] < iva (dokuma sırasında bezin uzunlamasına bitmesi), kadife [кадифе] < kadife, kadifen [кадифен] < kadifeli (kadifeden yapılmış), kemer [кемер] < kemer, kesiya [кесия] < kese, keçe

[кече] < keçe, маша [маша] < maşa, меşин [мешин] < meşin, pamuk [памук] < pamuk, paçavra [пачавра] < paçavra (1.eskimiş bez veya kumaş parçası, çarput), perde [перде] < perde, peş [пеш] < peş (elbisenin etek kısmı), sahtiyan [сахтиян] < sahtiyan (işlenmiş keçi derisi), saya [сая] < saya (ayakkabının üst yumuşak kısmı), sidjim [сиджим] < sicim (ip), tafta [тафта] < tafta (bir cins sert ipek kumaş), tegel [терел] < tegel (dikiş dikmek ile ilgili bir terim), tütüniца [тютюница] < tütün kesesi, havlien [хавлиен] < havlu (ile ilgili), havliya [хавлия] < havlu, hase [хасе] < has (pamuktan dokunmuş bir tür kumaş), hastar [хастар] < astar, çarşaf [чаршаф] < çarşaf, çeиз [чеиз] < çayiz, çиле [чиле] < çile (birbirine girmiş, karmaşmış ip toru, ip uığını), şayak [шаяк] < şayak (kaba dokunmuş yünlü kumaş, korçelik [копчельк] < korçalık (düğmelik yer), басма̀ (basma) < basma, беневрèци (benevretsi) < benevrek (erkek yün elbisesi), герда̀н (gerdan) < gerdan, ибришйм (ibrişim) < ibrişim, кадифè (kadife) < kadife, кайш (kaiş) < kayış, калъф (kalıf) < kılıf, кесия (kesiya) < kese, килйм (kilim) < kilim, къна̀ (kına) < kına, кърмъз (kırmız) < kırmız, миндèр (minder) < minder, паму̀к (pamuk) < pamuk, пердè (perde) < perde, пискю̀л (piskül) < püskül, сетрè (setre) < setre, сюрту̀к (sürtük) < sürtük (uzun erkek elbisesi), тюл (tül) < tül, тюрба̀н (türban) < türban, фес (fes) < fes, хаста̀р (hastar) < astar, чалма̀ (çalma) < çalma (sarık), чора̀пи (çorap) < çorap, шалва̀ри (şalvari) < şalvar, юрга̀н (yorgan) < yorgan

6.3.11. Silah ve Askerî Terimler, Unvanlar

Hiç şüphesiz, Balkan milletlerinde açısından “Türk” denilince akla gelen ilk şey Türk askeridir. Balkan Yarımadası’nı, tamamen himayesi altına almış ve döneminin en genç ve güçlü askerî yapısına sahip olan Türkler, beraberinde getirdikleri silah ve onun etrafındaki unsurlar, dış çevreden büyük ilgi ve alâka gördüğü için bu alanla ilgili kelimelerin Balkan Slavlarına ve başta Bulgarcaya geçtiği görülmektedir.

güle [гюле] < gülle, derebey [деребей] < derebeyi, djepane [джепане] < cephanе, djigit [джигит] < cigit (cesur at koşan kişi), duşmanin [душманин] <

düşman, eniçari [еничари] < yeniçeri, zaptie [заптие] < zaptiye, kadına [кадъна] < kadın (türk kadını, hanım), kalkan [калкан] < kalkan (sınırdaki bir yarpın, binanın önünde bulunan düz duvar, kapısız ve penceresiz), kalıç [калъч] < kılıç, kama [кама] < kama, kobur [кобур] < kobur (tabanca deri kılıfı), kırdjalii [кърджалии] < kırcaali (18.19. yüzyıllar arasında balkanlardaki türk askerî), majdrak [маждрак] < mızrak, nizamin [низамин] < nizam (türk ordusunda bir asker), nişan [нишан] < nişan, onbaşıya [онбашия] < onbaşı, palaska [паласка] < palaska, patlak [патлак] < patlak (bir cins silah), paşa [паша] < paşa, pusiya [пусия] < pusu, sandjak [санджак] < sancak, saçma [сачма] < saçma, serdar [сердар] < serdar, silah [силях] < silah, spahiya [спахия] < sipahi, sultan [султан] < sultan, sultanka [султанка] < sultanın eşi, tabor [табор] < tabur, teskere [тескере] < teskere, ulan [улан] < oğlan (bir atlı asker), hayduk [хайдук] < haydut, haydukluk [хайдуклук] < haydutluk, handjar [ханджар] < hançer, çauş [чавуш] < çavuş (türk askerî sisteminde bir rütbe), çifte [чифте] < çifte, şişane [шишане] < şeşhane (tdk)(av tüfeği)

6.3.12. Yönetim-İdare

vakıfski [вакъфски] < vakıf (ile ilgili), valiya [валия] < vali, vezir [везир] < vezir vilayet [вилает] < vilayet, divan [диван] < divan, kadiya [кадия] < kadı, kaymakamin [каймакамин] < kaymakam, kırserdarin [кърсердарин] < kırserdarı (türk yönetimi döneminde geniş arazilerden sorumlu kişi), ruşvet [рушвет] < rüşvet, saltanat[салтанат] < saltanat, ruşvet [рушвет] < rüşvet, tapiya [тапия] < tapu, tarapana [тарапана] < darphane, tura [тура] < tura (sultan turası, paranın bir yüzü), ferman [ферман] < ferman, hazna [хазна] < hazine, harç [харч] < harç, yuşur [юшур] < aşar (bir vergi türü)

6.3.13. Ziraat ve Tarım Terminolojisi

XIV. yüzyılın sonlarına doğru Anadolu'da toprak sıkıntısı çeken konargöçer Türk aşiretlerinin Rumeli'ye iskân edilerek yerleşik hayata geçirilmeleri, Bulgaristan coğrafyası genelinde birçok yerleşim alanının doğmasına ve dolayısıyla tarımla uğraşan bir kesimin oluşumunu hızlandıracaktı. Köyler, büyük çiftlikler kuran

Türkler beraberinde getirdikleri terimleri de kullanacaklar ve temas halinde oldukları Bulgar milletini etkileyerek kendi kelimelerini benimseteceklerdi. Ziraat terminolojisiyle ilgili birçok kelimeye rastlanılmaktadır (Barkan, 1950: s. 63).

bostan [бостан] < bostan, gübre [гюбре] < gübre, kalem [калем] < kalem (aşılama ile ilgili), mamul [мамул] < mamul (1.koçandaki mısır ürünü 2.mısır), ok [ок] < ok (binek taşıtlarda iki binek hayvanı bir bir biriniden ayıran odun), palantsa [паланца] < palanza (terazi çeşidi), perakende [перакенде] < perakende (1. yabancı topraklardaki bölünmüş mülk), savak [савак] < savak (suyu başka yöne akıtmak için yapılan düzenek) , salkım [салкъм] < salkım, samar [самар] < semer, süriya [сюрия] < sürü, toprak [топрак] < toprak, tulumba [тулумба] < tulumba (su tulumbası), tuçen [тучен] < tunç (1. verimli toprak için 2. sulu ot, büyük ot 3. bakılı, yağlı), filiz [филиз] < filiz, harman [харман] < harman, harmandjiyski [харманджийски] < harmancılık (ile ilgili), has [хас] < has (büyük mülk, osmanlı döneminde), hasen [хасен] < has (has kumaşından yapılan), çair [чаир] < çayır, çivgar [чивгар] < çivgar (tdk) (çift koşulan öküzler), çiftlik [чиflik] < çiftlik, çul [чул] < çul (küçük danalar veya hayvanlar için örtü), yarma [ярма] < yarma (yem türü), egrek [егрек] < egrek (tdk) (açık arazi üzerinde bulunan yazlık koyun ağılı), kışla [къшла] < kışla (koyunların kaldığı kış ağılı), yahır [яхър] < ahır, dam [дам] < dam (dam, büyük baş hayvan için kullanılan ahır), bereket [берекет] < bereket, biçä [бйча] < biçmek, denk [денк] < denk, zayre [зайре] < zahire (yem), kanata [каната] < kanat (binek arabaların kanadı, yan tahtalar), hamut [хамут] < hamut, yular [юлар] < yular

6.3.14. İNSAN

6.3.15. Vücut Bölümleri

Dilin dış alıntılara karşı kapalı olduğu bu alanda Türkçenin Bulgar diline kelime vermesi çok önemlidir.

benka [бенка] < ben, göbek [гюбек] < göbek, dalak [далак] < dalak, damar [дамар] damar, djiger [джигер] < ciğer, çene [чене] < çene, bel [бел] < bel, boy

[бoй] < boy (insan boyu), bîbrek [бъ̀брек] < böbrek, dalak [дала̀к] < dalak, yumruk [юмрyк] < yumruk, taban [таба̀н] < taban, saç [сач] < saç

6.3.16. Akraba Terminolojisi

Yabancı dillerden alıntılara tamamen kapalı olan akraba terminolojisine de Türkçenin kelime verdiğini görmektedir.

Slav dillerinin son derece muhafazakâr bir alanı olan akraba terminolojisi, Türkçenin etkisi altında kalması önemli bir konu olmasının yanında Türk dilinin gücü ve etkinliğinin de göstergesidir.

“Akrabalık bağlarının Türklerde ne ölçüde sıkı olduğunu, insan ilişkilerine verilen önemi yine, Türkçede bu ilişkileri söz varlığından izleyerek ortaya koyabiliriz. Başka dillerin tersine dilimiz akrabalık ilişkilerinden birçoğunu(baldız, görümce, bacanak, elti gibi) ayrı kavramlar haline getirmiştir.” (Aksan, 1977: s. 66)

baldıza [балдъза] < baldız, eş [еш] < eş, tayfa [тайфа] < tayfa (işçilerden yolculardan oluşan kalabalık, birlik), adaş [адаш] < adaş, baba [ба̀ба] < baba, badjanak [баджана̀к] bacanak, ergen [ергèн] < ergen

6.3.17. Beslenme

Türk mutfağı dünyanın sayılı zengin mutfakları arasındadır. Bazı görüşlere göre, Çin ve Fransız mutfakları ile birlikte dünyanın en zengin üç mutfağından birisidir (Araz,Tarihsiz: s.93) .

“Coğrafî, kültürel ve sosyolojik sebeplerle, Türkler, komşuluk münasebetlerinde bulundukları ve iç içe yaşamış oldukları farklı toplumlarla etnolojik anlamda hem etnik vericilik hem de etnik alıcılık yapmışlardır. Bu alış-veriş, hiç kuşkusuz yiyecek ve içecek kültürü için de söz konusu olmuştur.” (Talas, 2006: s.276)

Bu alandaki ödünçleme kelimelerin sayısı bugün bile şehir hayatında geniş bir kullanım alanına sahiptir. Türk mutfağı, doğu kültürlerinin yemek kültürlerini harmanlaştırıp üzerine kendi zevkini de katarak tam anlamıyla zengin bir mutfak kültürü oluşturmuş, bu kültürü kendi milletiyle Balkanlara taşıyarak buradaki yerel halkaları etkilemiş ve dillerine bu kültürün kelimelerini vermiştir. Bulgar diline geçmiş yemek kültürü ile ilgili kelimelerin sayısı önemli bir yer tutmaktadır.

“Bir dili konuşan toplumun yiyecek-içeceğiyle, mutfağıyla ilgili sözcükler o toplumun beslenme düzenini gösterdiği gibi bu adlar arasında yabancı olanlar aracılığıyla- bu düzendeki yabancı etkilere de ışık tutar. Halk ağzındaki bulgur, dövme, bazlama, közleme, tarhana gibi binlerce ad halkın maddi kültürünü aydınlatır. Balkan ülkelerinin dillerinde görülen sarma, pogaçe (poğaça) gibi Türk yemek adları da Türklerin bu ülkelerdeki etkisinin tanığıdır.” (Aksan, 1977: s. 66)

Osmanlı mutfağı, yayılmış olduğu büyük coğrafya ve içinde barındırdığı çok kültürlülüğün tecrübe ve gelenekleriyle birleştirdiği mutfak kültürünü, Asya’dan gelen gelenekler ile harmanlayarak dünyada ilk üç büyük mutfak kültüründen birine sahip oldu. Viyana’dan Suudi Arabistan, Mısır’dan Kırım’a kadar olan büyük coğrafyada hüküm süren Osmanlı bu büyük coğrafya ve içinde barındırdığı birçok farklı milletin yemek kültürlerini de kaynaştırarak tam anlamıyla bir dünya mutfağı yaratmıştır. Bu zengin mutfak da hiç şüphesiz birçok yemek kültürü ile ilgili kelimesi olacaktı.

6.3.17.1. Pişmiş Yiyecekler

djiger [джигер] < ciğer, djolan [джолан] < cölüm (tdk) (kaynatılarak yenilen hayvanın ayak kısmındaki et), dolma [долма] < dolma, zarzavat [зарзават] < zarzavat, zarzalov [зарзалов] < zarzala (ile ilgili), kavırma [кавърма] < kavurma, kebab [кебап] < kebab, koksagiz [коксагиз] < köksakız, küfte [кюфте] < köfte, mandja [манджа] < manca, musaka [мусака] < musakka, paça [пача] < paça, pilaf [пилаф] < pilav, pihtiya [пихтия] < pıhtı (1. koyulaşarak yarı katı duruma gelmiş sıvı 2. paça yemeği), sazdırma [саздърма] < sızdırma (kavurma), tarator [таратор] < tarator (cacık), taskebab [таскебап] < taskebabı, türlüğüveç [тюрюгювеч] < türlüğüveç, çeверме [чеверме] < çavırme, çorba [чорба] < çorba, şiş-kebab [шиш-

кебап] < şiş kebar, şkembe [шкembe] < işkembe, şkembe-çorba [шкembe-чорба] < işkembe çorbası, yahnıya [яхния] < yahni

6.3.17.2. Tuzlu, Tatlı ve Hamurlu Yiyecekler

baklava [баклава] < baklava, bulamaç [буламач] < bulamaç (tatsız yemek), bulgur [булгур] < bulgur, bürek [бюрек] < börek, kadaif [кадаиф] < kadayıf, kaçamak [качамак] < kaçamak (bir yemek türü), kurabiya [курабия] < kurabiye, kuskus [кускус] < kuskus (bir yemek çeşidi), köroolu [кьополу] < köroğlu (patlıcan salatası), leblebiya [леблебия] < leblebi, lokum [локум] < lokum, madjun [маджун] < macun, maya [мая] < maya, nebetşeker [небетшекер] < nebetşeker (bir çeşit şeker), pastırma [пастърма] < pastırma, pelte [пелте] < pelte, pestil [пестил] < pestil, petmez [петмез] < pekmez, raçel [речел] < reçel, samun [самун] < somun, saraliya [саралия] < saraylı (bir çeşit tatlı), simid [simid] < simit, sudjuk [суджук] < sucuk, tarama [тарама] < tarama (havyaralı bir yemek çeşidi), tahan [тахан] < tahan, tahan-halva [тахан-халва] < tahin helvası, tulumba [тулумба] < tulumba (tatlı çeşidi), tulumbiçka [тулумбичка] < tulumba tatlısı, turşıya [туршия] < turşu, tutmanik [тутманик] < tutmanik (bir çeşit yemek), fide [фиде] < fide (makarna çeşidi), filiya [филия] < file (genişçe ince kesilmiş ekmek dilimi), çamsakız [чамсакъз] < çamsakızı, şeker [шекер] < şeker, şekerçe [шекерче] < şeker (bir çeşit şekerleme)

6.3.17.3. Sütli Ürünler

kaymak [каймак] < kaymak, yogurt [йогурт] < yoğurt, sutlyaş [сутляш] < sütlaç, malebi [малеби] < muhallebi

6.3.17.4. Baharat

bahar [бахар] < bahar (baharat çeşidi), djindjifil [джинджифил] < zencefil, isiot [исиот] < isot (bitki, zencefil), hardal [хардал] < hardal

6.3.17.5. İçecekler

ayran [айран] < ayran, gülovitsa [гюловица] < gül rakısı, djankovitsa [джанковица] < can eriğinden yapılan bir cins rakı, djibrovitsa [джибровица] < cibre (bir cins rakı), içkiya [ичкия] < içki, oşav [ошав] < hoşav, rakiya [ракия] < rakı, salep [салеп] < sahlep, şerbet [шербет] < şerbet, şıra [шира] < şıra

6.3.17.6. Yemek ile İlgili Terimler

iştah [иштах] < iştah, kavırdısvam [кавърдисвам] < kavurma yarmak, kaymakliya [каймаклия] < kaymaklı, kaysiev [кайсиев] < kaysı (kaysılı, kaysılı reçel vb.)

6.3.18. GİYECEKLER VE KOZMETİK

6.3.18.1. Giyecekler

djube [джубе] < cübbe, dolama [долама] < dolama (bir çeşit elbise), elek [елек] < elek, ibrişim [ибришим] < ibrişim (elbise), ibrişimen [ибришимен] < ibrişim, kaiş [каиш] < kauış, kaişka [каишка] < kauışçık, kalpak [калпак] < kalpak, kontoş [контош] < kontoş (bir tür elbise), kürk [кюрк] < kürk, patitsi [патъци] < patik, poturi [потури] < potur (bir tür pantolon), saltamarka [салтамарка] < saltamar (bir tür elbise), setre [сетре] < setre, sukman [сукман] < sokman (kalın yün kumaştan yapıyla kolsuz uzun kadın elbisesi), take [таке] < takke, terlik [терлик] < terlik, feredje [фередже] < ferece, fistan [фистан] < fistan, fistanlık [фистанлък] < fistanlık, çalma [чалма] < çalma (bir elbise çeşidi), çerken [чепкен] < çerken (bir elbise çeşidi), çorap [чорап] < çorap, yaşmak [яшмак] < yaşmak

6.3.18.2. Ayakkabı

çizmi [чизми] < çizme

6.3.18.3. Kozmetik Ürünleri ve Süsler

kına [къна] < kına, kırmız [кърмъз] < kırmız, kırmızın [кърмъзен] < kırmızlı, pafti [пафти] < pafta (süs için takılan metal pul veya takılar), sahat [сахат] < saat, sedef [седеф] < sedef

6.3.19. EĞLENCE HAYATI

6.3.19.1. Birlikte Oynanan Oyunlar ve Bunun Etrafındaki Terimler, Kelimeler

birlik [бирлик] < birlik (tek işaretli oyun kartı), gele [геле] < gele (tdk) (1. tavla oyununda uygun olmayan zar), dama [дама] < dama (dama, oyun), dubara [дубара] < dubara (Oyunda, atılan zarlardan ikisinin de iki benekli yüzünün üste gelmesi), dübeş [дюбеш] < dübeş (tavla oyunundaki bir terim), düşeş [дюшеш] < düşeş (tavla oyununda bir terim) , epek [епек] < epek (tavla oyununda bir terim), kariya [капия] karı, karagöz [карагъоз] < karagöz, mars [марс] < mars (tavla oyunu ile ilgili bir terim), pul [пул] < pul (tavla pulu), skambil [скамбил] < iskambil, çelik [челик] < çelik (bir oyun çeşidi)

6.3.19.2. Müzik Aletleri

dayre [дайре] < daire (müzik aleti), zurna [зурна] < zurna, kaval [кавал] < kaval, saz [саз] < saz (bir bitki çeşidi), tambura [тамбура] < tambura, tarabuka [тарабука] < darbuka, çalgıya [чалгия] < çalgı, çamparı [чампари] < çampara (tdk) (bir müzik aleti), çineli [чинели] < çinel (bir müzik aleti)

6.3.19.3. Tütünlü, Zevk Verici İçecekler ve Onun Etrafındaki Kelimeler

enfiе [енѿие] < enfiye (çürümüş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici toz, burun otu burna çekilmek için hazırlanmış toz ilâç), lula [лула] < lüle, pastal [пастал] < pastal (tütün yaprağı dizisi), sakız [сакъз] < sakız, tonga [тонга] < tonga, tütün [тютюн] < tütün, çibuk [чубук] < çubuk (lüle için kullanılan ince çubuk)

6.3.20. DİNİ HAYAT

djendem [джендем] < cehennem

6.3.21. Dinî Terminoloji ve Soyut Anlamlı Kelimeler

kurban [курбан] < kurban, muska [муска] < muska, müsülmanın [мюсюлманин] < müslüman, müftiya [мюфтия] < müftü, sebar [себар] < sevar, sevda [севда] < sevda, talasım [таласъм] < tılsım, hadji [хаджи] < hacı, hadjiyka [хаджийка] < hacı (bayan), hadjiyski [хаджийски] < hacı (ile ilgili), hadjılık [хаджилък] < hacılık, hair [хаир] < hayır (hayır, iyilik), hairliya [хаирлия] < hayırlı, hairsız [хаирсъз] < hayırsız, halal [халал] < helal, halva [халва] < helva, haram [харам] < haram, haşevo [хашево] < aşevi, şeytan [шейтан] < şeytan

6.4.BULGARCAYA GEÇMİŞ TÜRKÇE KELİMELERDE SES OLAYLARI

Bulgarcaya geçmiş Türkçe kelimelerde görülen ses değişiklikliklerini Türkiye Türkçesi'ne göre esas alarak inceledik. Bulgar dili, Türkçe kelimeleri bünyesine alırken kendi ses sisteminin hususlarına göre kelimeler üzerinde değişiklik yapmıştır.

Türk Fonetik sistemi 21 konsonant ve 8 vokal olmak üzere 29 sestten oluşmaktadır. Buna karşılık Bulgar Fonetik sistemi 6 vokal (а, ъ, о, у, е, и), 24 (б, в, г, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ, ъ, ю, я) konsonant olmak üzere 30 sestten oluşmaktadır (Paşov, 2004: s.14) . Türkçe sözcükler, direkt olarak Bulgar diline geçmesine rağmen, yine de birçok fonetik değişiklik gözlenmektedir. Bunun sebebi Türk ve Bulgar fonetik sisteminin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır. Fakat kendini tamamen koruyan ve olduğu gibi Bulgaca'ya geçen Türkçe kelimeler de vardır (Nasteva, 2001: s. 175).

6.4.1. Ünlü Değişimleri

Bulgarcaya geçen Türkçe sözcüklerde özellikle “*e, ı, ü, ö, o*” ünlülerinin büyük oranda değiştiği görülmektedir. Bulgar dili, Türkçenin bu seslerini kendi dilinin ses sistemiyle değiştirmiştir.

e-> a, -e->-a-, -e>-a

e > a değişimi en fazla görülen değişikliklerden biridir. Değişiklikler ön, iç ve son seste görülmektedir.

entari > anteriya (антерия), aet > aat (алат), bedava > badeva (бадева), beraber > barabar (барабар), bahçe > bahça (бахча), reçel > raçel (рачел), semer > samar (самар), lüe > lua (луга), misket > muskat (мускат), hazinee > hazna (хазна), helal > halal (халал), helva > halva (халва), çerge > çerga (черга), çeşme > çeşma (чешма), kurabiyee > kurabiyea (курабия), nahiye > nahiye (нахия), peyke > peyka (пейка), helal > halal (халал), helva > halva (халва), hançer > hançar (ханджар),

mahallee > mahalaa (махала), mahmudiye > mahmudiyaa (махмудия), meyhane > mehana (механа), semer > samar (самар), temenni > temane (темане)

-a- > -e-

parça > parçe (парче), terazi > tereziya (терезия), çakı > çekiya (чекия), çekrik > çekrik (чекрък)

-ı- > -i-, -ı > -i

arşın > arşin (аршин), açıkgöz > açikgöz (ачикгъоз), bayır > bair (баир), başıbozuk > başibozuk (башибозук), kayış > kaiş (каиш), kamışık > kamişık (камшик), kapı > kapi (капи), mantı > mantiya (мантия), odaı > odaişka (одалишка), onbaış > onbaişya (онбашия), pıhtı > pihtiya (пихтия), sarı > sari (сари), sınır > sinor (синор), hayır > hair (хаир), çakı > çekiya (чекия), çınar > çinar (чинар), şıra > şira (шира), açık > açik (ачик), aşık > aşik (ашик), kaysı > kaysiya (кайсия), kalpakçı > karakçiya (калпакчия), kını > kaniya (кания), darakçı > darakçiya (даракчия), çakı > çekiya (чекия), lalaçı > lalaçi (лаладжи), meraklı > meraklıya (мераклия), mısır > mişır (мисир), rakı > rakiya (ракия), sarısabır > sarısabor (сарисабор), fışkı > fişkiya (фъшкия), haçı > hadji (хаджи), çalgı > çalgi (чалгия), çarşı > çarşiya (чаршия)

-i- > -e-, -i > -e

dilim > delim (делим), izmıkar > izmekyar (измекяр), kiremit > keremida (керемиди), haydi > hayde (хайде), bilezik > belezitsi (белезици), mani > maane (маане), şirdan > şerden (шерден)

-e- > -i-, -e > -i

kerpiç > kirpiç (керпич), kese > kesiya (кесия), keşe > keşi (кешки), çizme > çizmi (чизми), şebboy > şiboy (шибой), şeşhane > şişane (шишане)

-ü- > -u-

d $\ddot{u}$ dük > d $\underline{u}$ duk (дудук), kör $\ddot{u}$ k > gö $\underline{r}$ uk (гюрук), zul $\ddot{u}$ m > zul $\underline{u}$ m (зулум), l $\ddot{u}$ le > l $\underline{u}$ la (лула), r $\ddot{u}$ şvet > r $\underline{u}$ şvet (рушвет), c $\ddot{u}$ mbüş > dj $\underline{u}$ mbuş (джумбуш), s $\ddot{u}$ tlaç > s $\underline{u}$ tlyaç (сутляч), ç $\ddot{u}$ nkim > ç $\underline{u}$ nkim (чунким), ç $\ddot{u}$ ruk > ç $\underline{u}$ ruk (чурук), ş $\ddot{u}$ phe > ş $\underline{u}$ pe (шупе), gür $\ddot{u}$ ltü > gür $\underline{u}$ ltiya (гюрултия), c $\ddot{u}$ bbe > dj $\underline{u}$ be (джубе), c $\ddot{u}$ ce > dj $\underline{u}$ dje (джудже), d $\ddot{u}$ şman > d $\underline{u}$ şmanin (душманин)

-u- > -ı-

kav $\underline{u}$ rma > kav $\underline{ı}$ rma (кавърма)

-ö- > -ü-

d $\ddot{o}$ şek > d $\ddot{u}$ şek (дюшек), d $\ddot{o}$ şeme > d $\ddot{u}$ şeme (дюшеме), k $\ddot{o}$ fte > k $\ddot{u}$ fte (кюфте), b $\ddot{o}$ rek > b $\ddot{u}$ rek (бюрек), k $\ddot{o}$ rük > g $\ddot{u}$ ruk (гюрук), k $\ddot{o}$ mür > k $\ddot{u}$ mür (кюмюр), k $\ddot{o}$ cek > k $\ddot{u}$ çek (кючек)

-o- > -u-

bozd $\ddot{o}$ ğan > bozd $\underline{u}$ gan (боздуган), k $\ddot{o}$ şu > k $\underline{u}$ şıya (кушия), $\ddot{o}$ luk > $\underline{u}$ luk (улук), d $\ddot{o}$ mbaz > d $\underline{u}$ mbazin (думбазин), s $\ddot{o}$ kman > s $\underline{u}$ kman (сукман), f $\ddot{o}$ dul > f $\underline{u}$ dulin (фудулин), y $\ddot{o}$ rgan > y $\underline{u}$ rgan (юрган)

-u > -i

boyl $\underline{u}$ > boyl $\underline{i}$ ya (бойлия), kor $\underline{u}$ > kor $\underline{i}$ ya (кория), koş $\underline{u}$ > koş $\underline{i}$ ya (кочия), koş $\underline{u}$ > kuş $\underline{i}$ ya (кушия), tap $\underline{u}$ > tap $\underline{i}$ ya (тапия), turş $\underline{u}$ > turş $\underline{i}$ ya (туршия), ç $\underline{u}$ buk > ç $\underline{i}$ buk (чибук), sekiz-dok $\underline{u}$ z > segiz-tog $\underline{i}$ z (сегиз-тогиз), zorl $\underline{u}$ > zorl $\underline{i}$ ya (зорлия), kusurl $\underline{u}$ > kusurl $\underline{i}$ ya (кусурлия), kut $\underline{u}$ > kut $\underline{i}$ ya (кутия), koş $\underline{u}$ > koş $\underline{i}$ (коши), naneruh $\underline{u}$ > naneruh $\underline{i}$ (нане руи), pamukl $\underline{u}$ > pamukl $\underline{i}$ ya (памуклия), pus $\underline{u}$ > pus $\underline{i}$ ya (пусия), torç $\underline{u}$ > torç $\underline{i}$ ya (топчия), havl $\underline{u}$ > havl $\underline{i}$ ya (хавлия), ç $\underline{u}$ buk > ç $\underline{i}$ buk (чибук)

-u- > -o-, u- > o-

kumar > komar (комар), uşaf > oşav (ошав), tabur > tabor (табор)

-ı- > -a-

alışmak > alaştısvam (алашиствам), ırgat > argat (аргат), kıdem > kadem (кадем), kıyma > kayma (кайма), kılıç > kalıç (калъч), kandırma > kandarma (кандарма), çalgı > çalga (чалга), kıyma > kayma (кайма), kılıf > kalıf (калъф), kını > kanıya (кания), damızlık > tamazlık (тамазлък), zımba > zamba (замба), kıyafet > kayafet (каяфет), mızrak > majdrak (маждрак), sızdırma > sazdırma (саздарма), tılsım > talasım (таласъм)

-ü- > -i-, -ü > -i

püskül > piskyül (пискюл), müftü > müftiya (мюфтия), sürü > süriya (сюрия), darüfülül > darifirfi (дарифирфир), gürültü > gürültiya (гюрултия)

-i- > -u-

misket > muskat (мускат), fistan > fustan (фустан), perişan > peruşan (перушан)

-ı- > -u-

şamandıra > şamandura (шамандура)

-ö- > -i-

bölük > bilyük (билюк)

-ö- > -o-

çöp > çop (чоп)

- ö- > -ı-

böbrek > bıbrek (бѣбрек)

-i- > -a-

zindan > zandan (зандан)

-o- > -a-

kouş > kauş (кауш), nohut > nahut (нахут)

6.4.2. Ünlü Düşmesi

Bulgarcaya geçmiş Türkçe sözcüklerde ünlü düşmesi pek fazla görülmemektedir. Ön ses ve iç seste “*i-* > *Ø-*”, “*-i-* > *-Ø-*” düşmesi aşağıda gösterilen gibi birkaç örnekte görülmektedir.

i- > -Ø-, -i- > -Ø-

pilaki > plakiya (плакия), iskele > skele (скеле), sirahi > srahiya (спяхия), hazine > hazna (хазна), işkembe > şkembe (шкембе), iskambil > skambil (скамбил), ispat > spat (спат)

-ı- > -Ø-

fırın > furna (фурна), şadırvan > şadravan (шадраван)

-e- > -Ø-

kergviz > kerviz (кервиз)

6.4.3. Ünsüz Değişmeleri

Bulgarcaya geçen Türkçe sözcüklerde ünsüz değişimi pek sık rastlanmamakla birlikte, “*k > g*”, “*d > t*”, “*ğ > g*” ve “*y > g*” değişiklikleri belli oranda görülmektedir.

-ş- > -h-

arşiv > arhiv (архив)

-b- > -p-

ahbap > ahpap (ахпап), porsuk < borsuk (борсук)

k- > g-, -k- > -g-

karga > garga (гарга), kuruş > groş (грош), körük > gyüruk (гюрук), sekiz-dokuz > segiz-doguz > (сегиз-докуз), şaka > şega (шега), kavas > gavazin (гавазин), kevgir > gevgir (гевгир), körük > güruk (гюрук), falaka > falaga (фалага)

t- > d-

tarak > darak (дарак), tembel > dembel (дембел), tantana > dandaniya (дандания)

-d- > -t-, d- > t-

payanda > payanta (паянта), damızlık > tamazlık (тамазлък), darbuka > tarbuka (тарабука), darphane > tarapana (тарапана), deste > teste (тесте), deftir > teftir (тефтер)

-ğ- > -g-

bozdoğan > bozdugan (боздуган), ciğer > djiger (джигер), leğen > legen (леген),
yatağan > yatagan (ятаган), ağa > aga (ага), armağan > armagan (армаган), doğan
> dogan (доган), doğraması > dogramdjiya (дограмаджия)

-y- > -h-

zeyıtin > zehtin (зехтин)

-n- > -l-

zurna > zurla (зурла)

s- > z-, s- > z-

sümbül > zümbül (зюмбюл), atlas > atlaz (атлаз), düz > düs (дюс)

-y- > -g-, -y > -g

maydanoz > magdanoz (магданоз), meydan > megdan (мегдан), bey > beg (бег),
beylik > beglik (беглик)

-n > -m

kurşun > kurşum (куршум)

-p- > -k-

marpuç > markuç (маркуч), serpme > serkme (серкме)

-f > -v, -f- > -v-

uşaff > oşavv (ошав), mutfak > mutvak (мутвак)

-k- > -t-

pekmez > petmez (петмез)

-v- > -b-

sevap > sebap (себап), derbent > dervent (дервент)

-ğ- > -h-

tuğla > tuhla (тухла)

-h > -f, h- > f-

külah > külaf (кюляф), huni > funiya (фуния), hurma > furma (фурма)

6.4.4. Ünsüz Düşmesi

Türkçeden Bulgarcaya geçen sözcüklerde özellikle “**h**” ünsüzünün gerek iç seste gerekse ön seste düştüğü görülmektedir. Ayrıca iç seste “**-ğ- > -Ø-**” ve “**-v- > -Ø-**” ünsüzleri de düşmektedir.

-v- > -Ø-

arnavut > arnautin (арнау́тин), çavuş > çauş (чауш), gâvur > gyaur (гяур), davul > daul (даул)

-ğ- > -Ø-

babayiğit > babait (бабаит), güğüm > gyüm (гюм), uğursuz > ursuz (урсуз), darmadağın < darmadan (дармадан), yağma > yama (яма)

-h- > - Ø-, h- > - Ø-

серhane > djerane(джепане), eyvallah > evala(евала), kahve > kafe(кафе), rahvan > ravan(раван), hasır > asır(асър), hafız ali > afuzali (афузали), сеhennem > djendem(джендем), серhane > djerane (джепане), zahire > zaure (зайре), mahzen > maze (мазе), muhallebi > malebi (малеби), hoşav > oşav (ошав), rahvan > ravan (раван), sahlep > salep (салеп), darhane > tarapana (тарапана), hastar > astar (астар), şeşhane > şışane (шишане), şürhe > şure (шупе)

-y- > - Ø-

eyvallah > evala(евала), yemiş > emiş(емиш), yeniçeri > eniçeri(еничери), zaptiye > zaptie(заптие), kadayıf > kadaif(кадаиф), kayış > kaiş(каиш), keyif > kef(кеф), payır > panaır(панаир), seyir > seir(сеир), vilayet > vilaet (вилает), enfiye > enfie(енфие), kayık > kaik (каик), kayış > kaiş (каиш), meyhane > mehana (механа), mukayıf > mukaet (мукает), hayır > hair (хаир)

-b- > - Ø-

muşamba > muşama(мушама)

-t- > - Ø-

çiftlik > çiflik(чифлик)

6.4.5. Tekleşme

Bulgarcaya geçen Türkçe kelimelerde yan yana bulunan iki ünsüzden birinin düştüğü görülmektedir. Tekleşme hadisesi genellikle iç seste olmaktadır.

-ll- > -l-

eyvallah > evala(евала), mahalle > mahala(махала), maşallah > maşala(машала),
gülle > güle(гюле), cellat > djelatin (джелатин), muhallebi > malebi (малеби),
tellak > telyak (теляк)

-bb- > -b-

kubbe > kube(кубе), cübbe > djube (джубе), muhabbet > muhabet (мухабет),
şebboy > şiboy (шибой)

-kk- > -k-

takke > take(таке), bakkal > bakal (бакал), dükkân > dükуан (дюкян), musakka > musaka (мусака), okka > oka (ока),

-rr- > -r-

temerrut > temerut(темерут)

nn > n

temenni > temene (темане)

vv > v

mukavva > mukava (мукава), müzevvir > müzevirin(мюзевирин)

zz > z

müzezzin > müzezin (мюзезин)

6.5.TÜRKÇE SÖZCÜKLERE GELEN BULGARCA EKLER

Bulgarcaya geçmiş Türkçe sözcüklerin en dikkat çekici hususlarından biri de Bulgarca eklerle çekimlenmiş olmasıdır.

6.5.1. –джия / чия eki

İsim kök ve gövdelerine gelerek meslek ismi yapar (Граматика На Съвременния Български Книжовен Език, 1983, s.55.). Türkçeden Bulgarcaya geçmiş bir ektir (Süleymanoğlu, 2007: s.33).

–джия eki (sesli ünlülerden sonra –чия) (Türkçe –ci,-çi) . –джия / чия eki Bulgarcaya geçmiş birçok Arapça ve Farsça kökenli sözcükte görülmektedir (http://www.belb.net/studenti/kadynov/sufiks_dzhija.htm). Bu ek Bulgarcağrafiyasında – a (ya) eki ile genişlemiştir. İsimlere gelen bu ek ile meslek isimleri türetmektedir. Günlük dilde oldukça işlek olan bir ektir.

abadjiya [абаджия] < abacı, avantadjiya [авантаджия] < avantacı, arabadjiya [арабаджия] < arabacı, bakırdjiya [бакърджия] < bakırcı, balkandjiya [балканджия] < balkancı (dağlık kesimde yaşayana verilen isim), bahçevandjiya [бахчеванджия] < bahçıvan, bostandjiya [бостанджия] < bostancı, boyadjiya [бойаджия] < boyacı, gemidjiya [гемиджия] < gemici, gürultadjiya [гюрултаджия] < gürültücü, dalaveradjiya [далавераджия] < dalavereci, djamdjiya [джамджия] < samcı, dogandjiya [доганджия] < doğancı, dogramadjiya [дограмаджия] < doğramacı, dükyandjiya [дюкянджия] < dükkâncı, kavaladjiya [кавалджия] < kavalcı, kavgadjiya [кавгаджия] < kavgacı, kazandjiya [казанджия] < kazancı, kalaydjiya [калайджия] < kalaycı , kantardjiya [кантарджия] < kantarcı,

kervandjiya [керванджия] < kervancı, kesedjiya [кеседжия] < keseci (insanları öldürerek mallarına el koyan), kiradjiya [кираджия] < kiracı, kümürdjiya [кюмюрджия] < kömürcü, laladjiya [лаладжия] < lalacı, mahandjiya [маханджия] < mana (mana bulan), mehandjiya [механджия] < meyhaneci, samardjiya [самарджия] < semerci, seirdjiya [сеирджия] < seyirci, soradjiya [сопаджия] < soracı, tenekedjiya [тенекеджия] < tenekeci, tütündjiya [тютюнджия] < tütüncü, fitildjiya [фитилджия] < fitilci(dedikoducu, isanları kışkırtıcı söylemlerde bulunmak), hadjiya [хаджия] < hacı, halvadjia [халваджия] < helvacı, handjiya[ханджия] < hancı, harmandjiya [харманджия] < harmanacı, hatırdjiya [хатърджия] < hatırcı, çadırdjiya [чадърджия] < çadırcı, çalgadjia [чалгаджия] < çalgıcı, çorbadjiya [чорбаджия] < çorbacı, şegadjia [шегаджия] < şakacı, şkembedjiya [шкембеджия] < işkembeci, yurgandjiya [юрганджия] < yorgancı, ahçıya [ахчия] < ahçı, beglikçıya [бегликчия] < beylikçi (beylik ücretini toplayan kişi), boklukçıya [боклукчия] < boklukçu (çöplük), gevrekçıya [геврекчия] < gevrekçi, gurbetçıya [гурбетчия] < gurbetçi, darakçıya [даракчия] < darakçı, djebçıya [джебчия] < cebçi (cebçi, hırsız), zanayatçıya [занаятчия] < zanaatçı, ibrikçıya [ибрикчия] < ibrikçi, kaıkçıya [каикчия] < kaıkçı, kalpakçıya [калпакчия] < kalpakçı, karagözçıya [карагьозчия] < karagözcü, mutafçıya [мутафчия] < mutaf (keçi kılından hayvan çulu, yem torbası vb. dokuyan kimse), ruşvetçıya [рушветчия] < rüşvetçi, salepçıya [салепчия] < sahlepçi, simidçıya [симидчия] < simitçi, torçıya [топчия] < torçu, çibukçıya [чубукчия] < çubukçu, çiftlikçıya [чифтликчия] < çiftlikçi

6.5.2. “- ски/ -шки” eki

Bulgarcada sıfat türeten ektir. Türkçe kök ve gövdelere gelen bu ek Bulgarcada nispet sıfatları türetmektedir. Geniş bir kullanım alanına sahiptir.

abadjiyski [абаджийски] < abacı (ile ilgili), avantadjiyski [ава̀нтаджийски] < avantacı, adjamiyski[аджамийски] < acemice, arabadjiyski [арабаджийски] < arabacı (ile ilgili), babaitski [бабаитски] babayiğitlik (ile ilgili), bayraktarski [байрактарски] < bayraktarlık (ile ilgili), bakalski [бакалски] < bakkal (ile ilgili), bakırdjiyski [бакърджийски] < bakırcı (ile ilgili), balkanski [балкански] < balkan (

ile ilgili olan), *batakçıyski* [батакчийски] < *batakçılık* (ile ilgili), *begliçiyiski* [бегличийски] < *beylik* (ile ilgili olan), *bitpazarski* [битпазарски] < *bitpazarı* (ile ilgili), *boklukçıyski* [боклукчийски] < *bokluk* (ile ilgili) *bostandjiyski* [бостанджийски] < *bostancı* (ile ilgili), *boyadjiyiski* [бояджийски] < *boyacı* (ile ilgili), *vakıfski* [вакъфски] < *vakıf* (ile ilgili), *gemidjiyski* [гемиджийски] < *gemici* (ile ilgili) (1. *gemici* veya *gemiciyle* alâkalı olan), *gurbetçıyski* [гурбетчийски] < *gurbetçilik* (ile ilgili), *gyaurski* [гяурски] < *gavur* (ile ilgili), *derebeyski* [деребейски] < *derebey* (ile ilgili), *djelatski* [джелатски] < *cellatlık* (ile ilgili), *dogandjiyski* [доганджийски] < *doğancılık* (ile ilgili olan), *dogramadjiyiski* [дограмаджийски] < *doğramacılık*, *duşmanski* [душмански] < *düşmanca*, *dülgerski* [дюлгерски] < *dülger* (ile ilgili olan), *eniçarski* [еничарски] < *yeniçeri* (ile ilgili), *esnafski* [еснафски] < *esnaflık* (ile ilgili), *zanayatçıyski* [занаятчийски] < *zanaatçılık*, *zarzavatçıyski* [зарзаватчийски] < *zarzavatçılık*, *izmekyarski* [измекярски] < *izmikar* (ile alâkalı), *kadınski* [кадънски] < *kadın* (ile alâkalı olan), *kazandjiyski* [казанджийски] < *kazancılık*, *kalpazanski* [калпазански] < *kalpazanlık* (ile alâkalı), *kalpakçıyski* [калпакчийски] < *kalpakçılık*, *kantardjiyski* [кантарджийски] < *kantarcı* (ile ilgili olan), *karakaşanski* [каракачански] < *karakaşan* (ile ilgili), *kasapski* [касапски] < *kasaplık* (ile ilgili), *kervandjiyski* [керванджийски] < *kervancılık*, *kilimarski* [килимарски] < *kilimcilik* (kilimcilik), *kıradjiyski* [кираджийски] < *kiracılık* (ile ilgili), *kırdjaliyski* [кърджалийски] < *kırcaali* (ile ilgili), *kümürdjyyski* [кюмюрджийски] < *kömürcülük*, *laladjiyiski* [лаладжийски] < *lalacılık*, *maytarçıyski* [майтапчийски] < *maytarçı*, *manafski* [манафски] < *manav* (ile ilgili), *merakliyski* [мераклийски] < *meraklı*, *mehandjiyski* [механджийски] < *mevhaneci* (ile ilgili), *miskinin* [мискинин] < *misikin*, *miskinka* [мискинка] < *misikin* (bayan), *misikinlik* [мискинлък] < *misikinlik*, *misikinski* [мискинлик] < *misikinlik* (ile alâkalı), *mutafçıyski* [мутафчийски] < *mutafçılık* (ile ilgili), *müslümaniski* [мюсюмански] < *müslümalık* (ile alâkalı), *müftiyiski* [мюфтийски] < *müftülük*, *osmanski* [османски] < *osmanlı* (ile alâkalı), *pehlivanski* [пехливански] < *pehlivanlık* (ile ilgili), *saybiyski* [сайбийски] < *sahibe* ait olan, *samardjiyski* [самарджийски] < *semerci* (ile ilgili), *sersemski* [серсемски] < *sersemce*, *tavanski* [тавански] < *tavan* (ile ilgili), *tarikatski* [тарикатски] < *tarikat* (ile ilgili), *tenekedjiyski* [тенекеджийски] < *tenekeci* (ile ilgili olan), *terziyski* [терзийски] < *terzi* (ile ilgili), *tütündjiyski* [тютюнджийски] < *tütüncü* (ile ilgili),

hadjiyski [хаджийски] < hacı (ile ilgili), haydutski [хайдутски] < haydutluk, halvadjiiyski [халваджийски] < helvacılık (ile ilgili), harmandjiyski [харманджойски] < harmancılık (ile ilgili), harmandjiyski [хараманджийски] < harmancılık (ile ilgili), çapkınski [чапкънски] < çapkınca, çarşıyski [чаршийски] < çarşı (ile ilgili), çiftlikçiiyski [чифтликчийски] < çiftlikçilik (ile ilgili), çobanski [чобански] < çobanlık ile ilgili, çorbadjiyski [чорбаджийски] < çorbacılık, şegadjiiyski [шегаджийски] < şaka (ile ilgili), şkembedjiyski [шкембеджийски] < işkembeci (ile ilgili), yurganski [юргански] < yorgan (ile alâkalı), yabandjiyski [ябанджийски] < yabancı (ile ilgili), badjanaşki [баджанашки] < bacanak (ile ilgili), баджана-шки > badjana-şki, başıbozuşki [башибозушки] < başıbozuk (ile ilgili), beglişki [беглишки] < beylik, bunaşki [бунашки] < bunak (1. aptalca), dervişki [дервишки] < derviş (ile ilgili olan), kaltaşki [калташки] < kaltak (ile ilgili olan), keşki [кешки] < keşke, pişkin [пишкин] < pişkin (tecrübeli, deneyimli), saraşki [сарашки] < saraçlık (ile ilgili olan), tabaşki [табашки] < tabakhaneci (ile alâkalı), tamburaşki [тамбурашки] < tambura (ile ilgili), fişkiya [фъшкия] < fişki, hayduşki [хайдушки] < haydutça, çıraşki [чирашки] < çıraklık (ile ilgili olan), çiftlişki [чифлишки] < çiftlik (ile ilgili)

6.5.3. “-ство” eki

Bulgarcada isimden isim yapan ektir. “-ство” eki burada meslek ismi yapmıştır. Bu ek oldukça işlek olup isimlere gelerek meslek, zanaat, özellik bildirme, karakter özelliği gibi vasıf bildiren isimler türetmektedir.

abadjiystvo [абаджийство] < abacılık, avantadjiystvo [авантаджийство] < avantacılık, babayitstvo [бабитство] babayığitlik, bakırdjiystvo [бакърджийство] < bakırcılık, batakcıystvo [батакчийство] < batakcılık, beglikçiiystvo [бегликчийство] < beylik, boyadjiystvo [бояджийство] < boyacılık, gurbetçiiystvo [гурбетчийство] < gurbetçilik, derebeystvo [деребейство] < derebeylik, dülgerstvo [дюлгерство] < dülgercilik, eñıarstvo [еничарство] < yeniçerilik, esnafstvo [еснафство] < esnaflık, zanatçiiystvo [занаятчийство] < zanaatçılık, kazandjiystvo [казанджийство] < kazancılık mesleği, kilimarstvo [килимарство] < kilimcilik, kiradjiystvo [кираджийство] < kiracılık, laladjiystvo [лаладжийство] < lalacılık,

müslümanstvo [мюслюманство] < müslümanlık, müftiystvo [мюфтийство] < müftülük, pehlivanstvo [пехливанство] < pehlivanlık, saraçestvo [сарачество] < saraçlık, tenekedjiystvo [тенекеджийство] < tenekecilik, çorbadjiystvo [чорбаджийство] < çorbacılık

6.5.4. “-ин” eki

İsimden İsim türeten ektir. İsimden isim türeten bu ek Türkçe kök ve gövdelere gelerek Bulgarcada eril kelimeler yapmaktadır.

akranin [акранин] < akran, ahrapin [ахрапин] < ahbar, ayanin [аянин] < ayan (bilgili şehirli, vali yardımcısı), babitin [бабитин] < babayiğit (yapılı, güçlü, karar verici insan), bazirgyanin [базиргянин] < bezirgan (tüccar), bakalın [бакалин] < bakkal, bekyarin [бекярин] < bekar, gavazin [гавазин] < kavvas, ginger [гингер] < genger (tdk) (deve diken, eşek diken), gyaurin [гяурин] < gavur, dembelin [дембелин] < tembel, dervişin [дервишин] < derviş, djambazin [джамбазин] < cambaz, djandarin [джандарин] < candar (korucu), djelatin [джелатин] < callat, djelerin [джелепин] < celep, djenabetin [дженабетин] < cenabet, dumbazin [думбазин] < dombaz (tdk) (zengin, çorbacı), duşmanin [душманин] < düşman, dülgerin [дюлгерин] < dülger, esnafin [еснафин] < esnaf

6.5.5. “-ен” eki

Türkçe kelimelere gelen bu ek Bulgarcada nispet sıfatları türetmektedir. Kullanım alanı son derece geniştir.

alen [ален] < al, bakıren [бакърен] < bakır (ile ilgili), basmen [басмен] < basmalı, beziren [безирен] < bezirli, bereketen [берекетен] < bereketli, bilyüren [билюрен] < billur (ile ilgili), gönen [гъонен] < gön (ile ilgili), djanfezen [джанфезен] < canfez (

yapılmış olan), emlyaçen [емлячен] < emlak (ile ilgili), ibrişimen [ибришимен] < ibrişim, intizapen [интизапен] < intizar, kadifen [кадифен] < kadifeli (kadifeden yapılmış), kadıren [кадърен] < kadirli, kahıren [кахърен] < kahırlı, kaçamaçen [качамачен] < kaçamak (ile ilgili), kenaren [кенарен] < kenar, kehlibaren [кехлибарен] < kehlibarlı, kirpiçen [керпичен] < kerpiç (ile ilgili), kurşumen [куршумен] < kurşun (ile ilgili), kırmızın [кърмъзен] < kırmızılı, lokumen [локумен] < lokum (ile alâkalı), mamulen [мамулен] < mamul (ile ilgili), meşinen [пешинен] < meşin ('den yapılmış olan), mukaven [мукавен] < mukavvalı, nişadiren [нишадърен] < nişadır (ile ilgili), remben [рембен] < rembeli, piriñçen [пиринчен] < piriñçten yapılmış olan

6.5.6. “-исам , -есам , -дисам” ekleri.

Fiil yapan eklerdir. Bu ekler Türkçe ve Yunanca asıllıdır. (-di/-ди: Türkçenin görülen geçmiş zaman eki, -с/ -s eki Yunanca, - ам/ -am Bulgarca eklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Türkçe kelimelere gelerek fiil türetmektedir.

aşladisam [ашладисам] < aşıyorum (dikmek, dikme yoluyla ağaçlandırmak), bayaldisvam [баялдисвам] < bayılıyorum, boyadisvam [бойадисвам] < boyalamak, davrandisvam [даврандисвам] < davranmak, kabardisvam [кабардисвам] < kabarmak (bir şeyin kabarması, hamurun kabarması gibi), kavırdisvam [кавърдисвам] < kavurma yapmak, kalaydisvam [калайдисвам] < kalaylamak, kandisvam [кандисвам] < kanmak, kandırdisvam [канадърдисвам] < kandırmak, kapladisvam [капладисвам] < kaplamak, kurdisvam [курдисвам] < kuruyorum, uydisvam [уйдисвам] < uymak (uymak, razı olmak), uydurdisvam [уйдурдисвам] < uydurmak (bir şeyi uydurmak, yerine getirmek), çaldisvam [чалдисвам] < çalmak (şasırmak), şaşardisvam [шашардисвам] < şasırmak

6.5.7. “-ов” eki

Nispet sıfatları türeten ektir. Türkçe kelimelere gelerek nispet sıfatları türetmektedir.

bademov [бадемов] < badem (ile ilgili), gülov [гюлов] < gül (ile ilgili), gülovitsa [гюловица] < gül rakısı, djankov [джанков] < can eriğinde yapılan, djankovitsa [джанковица] < can eriğinden yapılan bir cins rakı, djibrov [джибров] < sibire (ile ilgili), zarzalov [зарзалов] < zarzala (ile ilgili), karamfilov [карамфилов] < karamfil (ile ilgili), misketov [мискет] < misket üzümü ile ilgili olan, payantov [паянтов] < payandalık (payandalardan yapılmış olan), salkimov [салкъмов] < salkımlı, sultanov [султанов] < sultana ait, çamov [чамов] < çam (ile alâkalı)

6.5.8. “-ница” eki

İsimden isim yapan ektir. Bir işin yapıldığı mekân, daire, kurum, müessese ismi yapar.

bakalnitsa [бакалница] < bakkal, berbernitsa [берберница] < berber dükkânı, biçkidjiynitsa [бичкиджийница] < biçki dükkânı, boyadjiynitsa [бойаджийница] < boyacı dükkânı, gevrekçiynitsa [геврекчийница] < gevrekçi dükkânı, darakçiynitsa [даракчийница] < darakçı dükkânı, zarzavatçiynitsa [зарзаватчийница] < zarzavatçı dükkânı, kalpakçiynitsa [калпакчийница] < kalpaçı dükkânı, kasapnitsa [касапница] < kasap dükkânı, saraçnitsa [сарачница] < saraç dükkânı, tenekedjiynitsa [тенекеджийница] < tenekeci dükkânı, tütünnitsa [тютюница] < tütün kesesi, şkembedjiynitsa [шкембеджийница] < işkembe dükkânı

6.5.9. “-ka” eki

Bu ek, Bulgarcada dişil kelime yapan eklerden biridir. Geldiği kelimeleri dişil hale çevirmektedir.

babanka [бабанка] < babanka (güçlü, kuvvetli erkek veya kadın), batakcıyka [батакчийка] < batakcı (bayan), benka [бенка] < ben, gurbetçiyka [гурбетчийка] < gurbetçi (bayan), darakçıyka [даракчийка] < darakçı (bayan), djebeçiyka [джебчийка] < cebçi (bayan için), duşmanka [душманка] < düşman (bayan), dükyandjiyka

[дюкянджийяка] < dükkâncı, *esnafka* [еснафка] < esnaf (bayan), *kadınka* [кадънка] < kadın çiçeği (bir tür bahçe çiçeği, koyu sarı çiçekli kokulu bir çiçek), *kervandjiyka* [керванджийка] < kervancı, *kilimaraka* [килимарка] < kilimci (bayan), *kismetliyka* [късметлийка] < kismetli (kadın), *mahalenka* [махаленка] < mahalleli (bayan), *merakliyka* [меркалийка] < meraklı, *miskinka* [мискинка] < miskin (bayan), *odaliska* [одалиска] < odalı (haremdeki cariye), *ramukliyka* [памуклийка] < pamuklu

6.5.10. “-ka” eki

Türkçe sözcüklere gelen Bulgarca “ **-ka**” eki sözcüklere küçültme anlamı katmaktadır. *kutiyka* [кутийка] < küçük kutu, *tenekiyka* [тенекейика] < tenekeci, *tulumbiçka* [тулумбичка] < tulumba tatlısı, *fidanka* [фиданка] < fidan

6.5.11. “- ница” eki

Bulgarca “- **ница**” eki yer bildiren isimler türetir.

bakalnitsa [бакалница] < bakkal, *berbernitsa* [берберница] < berber dükkânı, *biçkidjiynitsa* [бичкиджийница] < biçki dükkânı, *boyadjijnitsa* [бояджийница] < boyacı dükkânı, *gevrekçijnitsa* [геврекчийница] < gevrekçi dükkânı, *darakçijnitsa* [даракчийница] < darakçı dükkânı, *zarzavatçijnitsa* [зарзаватчийница] < zarzavatçı dükkânı, *kalpakçijnitsa* [калпакчийница] < kalpaçı dükkânı, *kasarnitsa* [касапница] < kasap dükkânı, *saraçnitsa* [сарачница] < saraç dükkânı, *tenekedjiynitsa* [тенекеджийница] < tenekeci dükkânı, *tütünnitsa* [тютюница] < tütün kesesi, *şkembedjiynitsa* [шкембеджийница] < işkembe dükkânı

6.5.12. “-увам” eki

Genellikle isimlere gelen bu ek, isimden fiil türetir.

biçuvam [бичувам] < biçmek (vurmak, biçme ile dövmek, eleştiri yapmak), gurbetuvam [гурбетувам] < gurbet (yaşamak), derebeystuvam [деребействувам] < derebeylik yapmak, izmekyaruвam [измекярувам] < izmıkarlık yapmak, rahatuvam [рахатувам] < rahat olmak, haydutuvam [хайдутувам] < haydutluk yapmak, haylazuvam [хайлазувам] < haylazlık yapmak, haуmanuvam [хайманувам] < haуmanalık yapmak, çirakuвam [чиракувам] < çiraklık yapmak

6.5.13. “- ище” eki

Bulgarca “- ище” eki yer ismi türetmektedir.

bostanişte [бостанище] < bostan, tütünişte [тютюнище] < tütün ekilen ova tarla, halişte [халище] < halı

6.5.14. “- че” eki

Bulgarca “- че” eki sözcüklere gelerek küçültme anlamı katmaktadır.

danaçe [даначе] < dana, kazançe [казанче] < kazancık, kapaңçe [капанче] < kapaңcık (küçük restoran, meyhane), kilimçe [килимче] < kilimcık, sedefçe [седефче] < sedef (ağır kokulu, mavili açık yeşilli zehirli bir bitki), sindjirçe [синджирче] < zincircik, torçe [топче] < torçuk, çadırçe [чадърче] < çadırcık, şekerçe [шекерче] < şeker (bir çeşit şekerleme), şişçe [шишче] < şişçe

6.6.BULGARCAYA GEÇEN TÜRKÇE YAPIM EKLERİ

Türkçenin kavram eki **-lık, -lik, -luk, -lük**; meslek eki **-cı, -ci, -cu, cü, çı, -çi, -çu, -çü** ile sıfat ekleri **-lı, -li, -lu, -lü** ve **-sız, -siz, -suz, -süz** eklerinin, Bulgarcaya geçen Türkçe sözlerde yer aldığını ve gramatikal bir şube yaratacak kadar sık kullanıldığını, bu eklerin Bulgarca sözlere de getirildiğini ve sık sık Bulgarcada türetilmiş eşleriyle nöbetleşe kullanıldığı görülmektedir:

-cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -джия (-djiya) / -чия (-çiya)

lı/-li/-lu/-lü < -лия (- liya)

lık / -lik / -luk / -lük < -лак, -лик, -лук, -лък

-mak < – мак

-cık, -cik, - cuk, -cük > -джик (djik)

-acak,-asek > -аджак(-adjak), -еджек (-edjek)

-cak,-cek,-çak,-çek > -джак (-djak)

-tı,-ti,-tu,-tü > -тия (-tija)

6.6.1. **-cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -джия (-djiya) / -чия (-çiya)**

Türkçenin çok kullanılan eklerinden biri olan bu meslek eki, Bulgarcaya geçmiş ve bir şeyi üreten veya satanı, bir işi meslek edineni ifade eden sözler yapar. Bulgarcada **-джия (-djiya) / -чия (-çiya)** şekilleriyle görülmektedir:

-джия (-djiya)

гъозбааджия (gozbaadjiya) < göz bağlayıcı, **пааджия** (paadjiya) < rahacı, **абаджия** (abadjiya) < abacı, **караабаджия** (karaabadjiya) < karaabacı, **арабаджия** (arabadjiya) < arabacı, **толумбаджия** (tolumbadjiya) < tulumbacı, **тулумбаджия** (tulumbadjiya) < tulumbacı, **собаджия** (sobadjiya) < sobacı, **харбаджия** (harbadjiya), **чорбаджия** (çorbadjiya) < çorbacı, **мемлекет чорбаджия** (memleket

çorbadjiya) < memleket çorbacı, **ваджия** (vadjiya), даава**джия** (daavadjiya) < davacı, дава**джйя** (davadjiya) < davacı, бадиава**джия** (badiavadjiya) < bedavacı, бадихава**джия** (badihavadjiya) < bedavacı, бадева**джия** (badevadjiya) < bedavacı, халва**джия** (halvadjiya) < helvacı, дува**джия** (duvadjiya) < бадява**джйя** (badyavadjiya) < bedavacı, шага**джия** (şagadjiya) < şakacı, кавга**джия** (kavgadjiya) < kavgacı, шера**джия** (şegadjiya) < şakacı, чалга**джйя** (çalgadjiya) < çalgıcı, гайда**джйя** (gaydadjiya) < gaydacı, хайда**джия** (haydadjiya) < gaydacı, ода**джия** (odadjiya) < odacı, баджа**джия** (badjadjiya) < basacı, реджа**джия** (redjadjiya) < ricacı,

риджа**джия** (ridjadjiya) < ricacı, аза**джйя** (azadjiya) < azacı, мааза**джйя** (maazadjiya) < maazacı, магаза**джйя** (magazadjiya) < mağazacı, маза**джия** (mazadjiya) < mağazacı, мараза**джия** (marazadjiya), геза**джйя** (gezadjiya), боза**джйя** (bozadjiya) < bozacı, буза**джйя** (buzadjiya) < bozacı, яза**джия** (yazadjiya) < yazıcı, рака**джия** (rakadjiya) < rakıcı, сака**джия** (sakadjiya) < sakacı, хайка**джия** (haykadjiya), ала**джия** (aladjiya) < alıcı, джанала**джия** (djanaladji) < canalıcı, табла**джия** (tabladjiya) < tablacı, тувла**джия** (tuvladjiya) < tuğlacı, такла**джия** (takladjiya) < taklacı, зурла**джия** (zurladjiya) < zurnacı, тухла**джйя** (tuhladjiya) < tuğlacı, кама**джия** (kamadjiya) < kamacı, доврама**джия** (dovramadjiya) < doğramacı, дограма**джия** (dogramadjiya) < doğramacı, дорама**джйя** (doramadjiya) < doğramacı, курама**джия** (kuramadjiya), ягма**джия** (yagmadjiya) < yağmacı, дурма**джия** (durmadjiya), уйдурма**джия** (uydurmadjiya) < uydurmacı, дондурма**джйя** (dondurmadjiya) < dondurmacı, кандърма**джия** (kandırmadjiya) < kandırmacı, пастърма**джйя** (pastırmadjiya) < pastırmacı, басма**джия** (basmadjiya) < basmacı,

яма**джия** (yamadjiya) < yamacı, бадана**джия** (badanadjiya) < badanacı, махана**джйя** (mahanadjiya) < mağanacı, макина**джия** (makinadjiya) < makinacı, айна**джия** (aynadjiya) < aynacı, хайна**джйя** (haynadjiya), ойна**джйя** (oynadjiya), зурна**джйя** (zurnadjiya) < zurnacı, махна**джия** (mahnadjiya) < manacı, капа**джия** (kapadjiya) < kapıcı, чапа**джйя** (çaradjiya) < çaracı, трампа**джия** (trampadjiya) < trampacı, сопа**джия** (sopadjiya) < sopacı, дубара**джия** (dubaradjiya) < dubaracı,

кавара**джия** (kavaradjiya) < kavaracı, доландара**джия** (dolandaradjiya) < dolandırıcı, мара**джия** (maradjiya), нара**джия** (naradjiya) < naracı, сара**джия** (saradjiya) < saracı, палавра**джия** (palavradjiya) < palavracı, хавра**джия** (havradjiya) < havracı, далавера**джия** (dalaveradjiya) < dalavereci, кира**джия** (kiradjiya) < kiracı, лустра**джия** (lustradjiya), кундура**джия** (kunduradjiya) < kunduracı, тафра**джия** (tafradjiya) < tafracı, кеса**джия** (kesadjiya) < keseci, хората**джия** (horatadjiya) < horatacı,

коми**таджия** (komitadjiya) < komiteci, бал**таджия** (baltadjiya) < baltacı, гюрулта**джия** (gürültadjiya) < gürültücü, гюрюлта**джия** (gürültadjiya) < gürültücü, аван**таджия** (avantadjiya) < avantacı, локан**таджия** (lokantadjiya) < lokantacı, порзшта**джия** (porzştadjiya), карънта**джия** (karıntadjiya), муфта**джия** (muftadjiya), сефа**джия** (sefadjiya) < sefacı, туфа**джия** (tufadjiya), хад**гия** (hadjiya) < hacı, чоха**джия** (çohadjiya) < çohacı, фуча**джия** (fuçadjiya), авд**гия** (avdjiya) < avcı, тавд**гия** (tavdjiya) < tavcı, пищовд**гия** (pişovdjiya) < silahçı, мухабед**гия** (muhabedjiya) < muhabedjiya, кебед**гия** (kebedjiya), леблебед**гия** (leblebedjiya) < leblebici, шкембед**гия** (şkembedjiya) < işkembeci, юомбед**гия** (yombedjiya), кавед**гия** (kavedjiya) < kahveci, девед**гия** (devedjiya) < deveci, кахвед**гия** (kahvedjiya) < kahveci,

мюждед**гия** (müjdedjiya) < müjdecı, мираз-еед**гия** (miras-eedjiya) < miras üyüci, харамеед**гия** (harameedjiya) < haram üyüci, гезед**гия** (gezedjiya), харам-иед**гия** (haram-iedjiya) < haram üyüci, тенекед**гия** (tenekedjiya) < tenekeci, беглед**гия** (begledjiya), гелед**гия** (geledjiya), мамелед**гия** (mameledjiya) < muammeleci, иллед**гия** (illedjiya) < hileci, люлед**гия** (lüledjiya) < lüleci, мед**гия** (medjiya), ишлемед**гия** (işlemede), дюкмед**гия**, дьолмед**гия**, чешмед**гия**, гюмед**гия**, кеманед**гия**, механед**гия**, кюлханед**гия**, шишанед**гия**, бинед**гия**, фитнед**гия**, деред**гия**, мекеред**гия**, тезкеред**гия**, тескеред**гия**, кюстеред**гия**, гютюред**гия**, асед**гия**, есед**гия**, кесед**гия**, янкесед**гия**, вересед**гия**, исед**гия**, хисед**гия**, косед**гия**, керестед**гия**, истед**гия**, муфтед**гия**, кафед**гия**, овчед**гия**, кечед**гия**, кемеңчед**гия**, парчед**гия**, фучед**гия**, ид**гия**, леблебид**гия**, гид**гия**, вергид**гия**, сергид**гия**, коджид**гия**, ракид**гия**, тенекид**гия**, чекид**гия**, дикид**гия**, чикид**гия**, туркид**гия**, ескид**гия**, ичкид**гия**, бичкид**гия**, мезлдед**гия**,

миджйя, гемиджйя, гимиджия, емениджия, еминиджйя, капиджйя, кириджия, кесиджйя, вересиджия, кисиджйя, кочиджия, калайджия, бойджйя, кьйджия, кавалджйя, харзовалджия, чангалджия, мензалджия, малджйя, сагмалджйя, сегмалджия, ихмалджия, салджия, масалджйя, арзухалджйя, хергелджия, скамбилджия, кандилджия, фитилджйя, пестилджия, бодджия, йолджия, кодджия, даудджия, караулджия, максудджия, мущулджия, полджйя, джамджйя, илтизамджйя, хамамджия, харамджия, икрамджия,

курамджйя, мадемджйя, калемджйя, серемджйя, кесемджия, куемджия, хекимджйя, икимджия, килимджия, теслимджия, кесимджйя, имбришимджия, локумджйя, золумджия, зулумджйя, мумджия, тоумджйя, кошумджия, куршумджйя, лагъмджйя, ярдъмджия, чакъмджйя, къркъмджйя, калдъръмджия, коюмджйя, куюмджия, маанджйя, ебанджия =абанджия, ябанджия, бахчаванджия, бахчеванджия, дованджия, кованджйя, башчованджия, керванджия, дуванджйя, шарлаганджия, доганджйя, органджия, йорганджйя, юрганджия, дутанджйя, маданджйя, мегданджйя, мейданджйя, занданджйя, зънданджйя, меанджйя, казанджия, балканджия, калканджия, калканджия, елканджия, касканджйя, късканджия, назланджйя, коланджия, яланджия, кеманджия, харманджйя, орманджия, веранджия, катранджйя, апсанджйя, гавтанджия, топтанджйя, бостанджия, кафтанджия, мухтанджйя, ханджия, маханджия, шаханджия, механджия, кюлханджия,

башчанджйя, нешанджйя, нишанджйя, деребенджйя, дербенджия, кувенджйя, дюгенджйя, дузенджйя, дюкенджйя, кеменджйя, дименджия, дерменджйя, куменджйя, диренджйя, кестенджйя, безистенджйя, инджия, таинджия, джинджйя, акинджия, калинджия, дилинджйя, хилинджйя, тавминджйя, тахминджйя, биринджйя, пайтонджйя, файтонджия, гьонджия, унджйя, каунджйя, сойгунджйя, одунджйя, сомунджйя, фурунджйя, хурунджия, кънджйя, акънджия, къскънджия, якънджия, фърънджия, оюнджйя, коюнджия, тютюнджия, уюнджия, дугянджйя, зянджия, сахтиянджйя, дюкянджия, абарджйя, хабарджйя, амбарджйя, дуварджйя, намдарджйя, доландарджйя, пазарджйя, махзарджйя,

комарджия, бунарджия, сайтарджия, сойтарджия, кантарджия, ментарджия, астарджия, ахтарджия, михтарджия, ашарджия, яшарджия, хаберджия, далаверджия, мюзеверджия, ленгерджия, кедерджия, шекерджия, пешкерджия, килерджия, семерджия, фенерджия, унерджия, хунерджия, мехтерджия, михтерджия, кашерджия, баирджия, джеваирджия, мюзевирджия, сеирджия, демирджия, келепирджия, калбурджия, кундурджия, кундурджия, курджия, уйкурджия, тапкурджия, хамурджия, кюмурджия, кусурджия, гьотурджия, йошурджия, ушурджия, юшурджия, айгърджия,

чадърджия, доландърджия, мандърджия, хазърджия, кърджия, бакърджия, хасърджия, катърджия, хатърджия, ментърджия, батгърджия, яхърджия, порджия, кимюрджия, кюмюрджия, буюрджия, кярджия, дервентджия, чифтджия, бургуджия, капуджия, папуджия, коруджия, куруджия, вучуджия, чалгъджия, ракъджия, бучкъджия, капъджия, тапъджия, яръджия, сатьджия, сюрюджия, куюджия, гьозбаяджия, саяджия, бояджия, гьозбаяджия

-чия (-çiya)

китабчия (kitabçiya) < kitapçı, джебчия (djabçiya) < serci, мектюбчия (mektübçiya) < mektupçu, мутаवчия (mutavçiya) < mutafçı, керемидчия (keremidçiya) < kiremitçi, семидчия (semidçiya) < simitçi, симидчия (simidçiya) < simitçi, маказчия (makazçiya) < makazcı, меразчия (merazçiya) < mirazcı, миразчия (mirazçiya) < mirazcı, тазчия (tazçiya) < tasçı, кабезчия (karezçiya) < garezcı, фаизчия (faizçiya) < faizci, дикизчия (dikizçiya) < dkizci, гиризчия (girizçiya) < giriziçi, марангозчия (marangozçiya) < marangozcu, йозчия (yozçiya), карагьозчия (karagyoçiya) < karagözcıya,

карпузчия (karpuzçiya) < karpuzcu, кабакчия (kabakçiya) < kabakçı, истиндакчийя (istindakçiya), оджакчийя (odjakçiya) < osakçı, чикакчия, сокакчийя, далакчия, калакчия, колакчия, сулакчия, къшлакчия, истинакчия, калпакчия, варакчия, даракчия, каракчия, вракчия, оракчийя, уракчийя, есакчийя, ясакчия, батакчия, истинтакчия, ортакчия, мунафакчия, бичакчийя, бучакчия, бекчия, елекчийя, чомлекчия, екмекчийя, кермекчия, геврекчийя, бюрекчия, сюрекчийя,

туфек**чийя**, тюфек**ция**, ешек**ция**, дюшек**ция**, каик**чийя**, бик**ция**, беглик**чийя**, гюнделик**чийя**, терлик**чийя**, чифтлик**чийя**, чифлик**чийя**, кермик**ция**, шиник**чийя**, ибрик**чийя**, зурик**чийя**, кашик**ция**, денк**чийя**, дженк**чийя**, колок**чийя**, чарк**чийя**, кюрк**ция**, далкау**кчийя**, чибук**чийя**, чубук**чийя**, далкавук**чийя**, боклук**чийя**, памук**чиия**, папук**чийя**, тумрук**чийя**,

гюмрук**чийя**, чикък**чийя**, балък**чийя**, ондалък**чийя**, калък**чийя**, дамазлък**чийя**, тамазлък**чийя**, домазлък**чийя**, айлък**чийя**, чарък**чийя**, чекрък**чийя**, кърък**чийя**, чалтък**чийя**, ятък**чийя**, мунафък**ция**, гюнлюк**чийя**, бюлюк**чийя**, гюндюлюк**ция**, гюмрюк**чийя**, айляк**чийя**, ал**чийя**, ел**чийя**, ил**чийя**, йол**ция**, калдъръм**чийя**, гезгин**ция**, кочия, кебап**ция**, интизап**чийя**, долап**чийя**, дулап**ция**, топ**чийя**, мектуп**чийя**, калъгг**чийя**, чар**чийя**, чер**чийя**, кюр**чийя**, мирас**чийя**, фаис**чийя**, уджус**ция**, муфлюс**чийя**, зарзават**чийя**, хюкюмат**чийя**, занат**чийя**, инат**чийя**, испат**ция**, фесат**ция**, сахат**чийя**, ялан-шехат**ция**, инает**чийя**, набет**ция**, мухабет**чийя**, небет**чийя**, гурбет**ция**, евет**чийя**, рушвет**ция**, хилет**чийя**, измет**чийя**, хизмет**чийя**, хюзмет**чийя**, аманет**ция**, сунет**чийя**, кайрет**чийя**, хасет**чийя**, лобут**чийя**, барут**ция**, чифт**чийя**, сют**чийя**, занаят**ция**, вуч**ийя**, гюлнуч**ийя**, фучия, каф**чийя**, каф**ция**, накаф**чийя**, канагг**чийя**,

хесап**чийя**, кеп**чийя**, салеп**чийя**, джелеп**чийя**, тертип**чийя**, шоролоп**чийя**, мутаф**чийя**, кенеф**чийя**, кадаиф**ция**, истиф**чийя**, чиф**чийя**, ах**чийя**, бах**чийя**, конах**чийя**, арах**чийя**, харах**ция**, гос**ция**, папух**чийя**, бач**ция**, харач**чийя**, киреч**чийя**, керпич**чийя**, калъч**чийя**, кълъч**ция**, аш**чийя**, конаш**чийя**, таш**ция**, леш**чийя**, иш**ция**, емиш**чийя**, альш-вериш**ция**, кириш**ция**, джумбуш**чийя**, мунафлъ**ция**

Bu ekin Bulgarca kök ve gövdelere de geldiği görülmektedir:

будка**джия**(budkadjiya) “dükkan satıcısı” , вакса**джия** (vaksadjiya) “boyacı”, двойка**джия** (dvoykadjiya) “ikici”, ката**джия** (katadjiya) “trafik polisi”, кифла**джия** (kifladjiya) “tatlıcı”

лавка**джия** (lavkadjiya) “dükkan”, мозайка**джия** (mozaykadjiya) “mozaikçi”, муфта**джия** (muftadjiya), поща**джия** (poşadjiya) “postacı”, преврата**джия** (prevratadjiya) “düzeni bozan”

склададжия (skladadjiya) “depocu”, сметкаджия (smetkadjiya) “hesarçı”, стопаджия (stopadjiya) “”, тройкаджия (troykadjiya) “üççü”, флиртаджия (flirtadjiya), черноборсаджия (çernoborsadjiya) “ kara borsacı”, купонджия (kupondjiya) “eğlenceyi seven”, графитаджия, гепаджия, обирджия, бройкаджия, чораджия, портаджия, бройкаджия, дисципаджия, компютърджия, ментърджия, скандалджия, спамаджия, четкаджия, трамвайджия, чейнчаджия, випаджия, гратисчия, пандизчия

6.6.2. -lı/-li/-lu/-lü < -лия (- liya)

Türkçenin çok kullanılan eklerinden biri olan bu sıfat eki, Bulgarcaya geçmiş ve bir şeye sahip olanı, veya bir yere ait olanı bildirir. Bulgarcada *-лия (- liya)* şeklinde kullanılır:

-лия (- liya)

даалия (daaliya) < dağlı , докуз-бабалия (dokuz babaliya) < dokuz babalı , касабайя (kasabaliya) < kasabalı , ламбалия (lambaliya) < lambalı , харбайя (harbaliya) , завалия (zavaliya) < zavallı , овалйя (ovaliya) < ovalı , гавгалия (gavgaliya) < kavgalı , кавгалия (kavgaliya) < kavgalı , сайгалия (saygaliya) < saygılı , дамгалйя (damgaliya) < damgalı , адалйя (adaliya) < adalı , севдалйя (sevdaliya) < sevdalı , файдалйя (faydaliya) < faydalı , хардалйя (hardaliya) < hardallı , карамджалия (karamdjaliya), ак-кабзалия (ak kabzaliya) < ak kabzaliya , сом-кабзалия (som kabzaliya) < som kabzalı , евзалия, ювзалйя, иктизалия, ихтизалия, аккапзалия, халкалйя, аркалия, мускалйя, белалйя, джелалия, дамлалия, мулалйя, язмалйя, аймалйя, хаймалйя, чакмалия, къркмалйя, сермалия, бурмалия, кърмалия, сърмалйя, асмалйя,

басмалия, чатмалйя, ачмалйя, афионалия, аралия, джаралия, паралия, тугралия, туралйя, сафралия, тафралия, яралия, аталия, канаталия, хаталйя, чаталия, туталйя, сефалйя, сифалйя, тайфалйя, пачалйя, карачалйя, панчалия, копчалйя, парчалйя, пашалйя, бублйя, авлия, дишаравлйя, тавлйя, севлйя, дивлйя, пищовлия, устаоглйя, зюрглия, яглйя, мертебелия, тьойбелйя, тьубелия, шкембелйя, тербелйя, кубелия, шубелия, джелвелия, севгелия,

гъовделйя, зарделйя, перделия, арджелйя, харджелйя, кърджелйя, дуна-гюзелйя, тербиелия, текекелйя, лекелйя, терекелйя, хавалелия, махалелйя, гайлелйя, махлелия, самелия, ишлемелйя, сюрмелйя, танелйя, денелйя, ченелия, демир-тепелия, помзош-тепелйя, кюрпелия, шупелйя, чейрелйя,

порелия, шевтелия, керастелия, керестелйя, чифтелйя, нафелйя, кечелйя, парчелия, харчелйя, дьорт кешелия, къошелия, кюшелйя, дьорткюшелия, юч-кюшелия, азлйя, первазлйя, назлия, курназлйя, боазлйя, ачбоазлйя, гаразлия, маразлия, гарезлия, кафезлия, марангозлйя, магданозлия, карагъозлия, ачигъозлйя, съозлия, ързлия, кабузлия, намузлйя, махмузлйя, нофузлйя, дъзлия, илдъзлйя, ялдъзлйя, сакъзлйя, ръзлйя, бир-юзлия, боязлия, дивилия, оникилйя, сермилия, сиврилйя, филия, карачилия, колайлйя, амайлйя, хамайлия, сарайлйя, ръзейлия, бойлия, късабойлйя, дингйлбойлия, фиданбойлия, сойлия, хуйлйя, йчуйлия, яйлия, яйлия, коваклия, бодаклйя, чардаклия, дудаклия, баджаклйя, оджаклия, балаклия, варлаклия, кулаклия, каймаклия, чакмаклия, чекмаклйя, пармаклйя, конаклйя, даянаклия, капаклйя, каллаклйя, каракалпаклия, вараклйя, тутараклйя, мераклия,

тутураклйя, ястаклйя, хаклия, колчаклйя, кулчаклйя, копчаклйя, кошаклйя, едеклйя, дереклйя, диреклйя, кюстеклйя, чичеклйя, едиклйя, бурунджиклйя, бирюнджиклйя, челиклия, ренклйя, тюрлю ренклйя, йоклия, гьоклйя, фарклия, чарклйя, дудуклйя, булуклйя, памуклия, куйруклйя, чуруклйя, калъклйя, варлъклия, башлъклйя, ястъклйя, тутъклйя, буюклйя, пала-бутоклйя, каяклия, икбаллия, маллйя, таллйя, джебеллйя, мютевеллйя, митювеллйя, хоросанлия, кафтанлйя, карчанлйя, нишанлия, дюзенлйя, геренлйя, гикченлия, зейтинлйя, зехтинлия, афионлйя, лимонлия, анасонлйя, хурунлия, алтънлия, аргюнлйя, зянлия, долия, ербаплйя, кезаплйя, каплия, тертеплия, талишша, тертиплйя, кулплйя, топлия, калъплйя, ихтибарлйя, шалварлйя, дуварлия, ихтизарлия, дамарлия, тимарлия, кенарлйя, зарарлия, ерлйя, хаберлия,

амберлия, чемберлия, хайверлйя, джингерлия, кедерлйя, йерлйя, шекерлйя, аскерлия, кемерлия, катмерлйя, фанерлйя, еджеллйя, текекеллйя, темеллия, оникителлия, дьорт-кюшеллия, миллия, ишиллйя, анадоллйя,

пуллий, максулия, акъллий, маясъллий, пискюллия, пюскюллий, джамлий, макамлия, мекамлий, шамлий, бадемлий, кадемлия, талемлия, маремлия, веремлий, перчемлий, талимлий, бичимлия, куршумлия, ярдъмлия, такъмлия, чалъмлий, нъмлия, каддъръмлия, дюзтабанлий, рахванлий, раганлия, соганлия, мерджанлия, рамазанлия, деликанлия, балканлий, караманлий, дизманлия, айманлия, икманлий, ферманлия, бурманлш, османлия, думанлия, хорасанлий, росашшя, джеферлий, кичерлия, емишерлий, хаирлия, бирлия, съюз бирлия, съюзбирлия, кивгирлий, зинджирлия, синджирлия, инжю-фикирлия, пешкирлий, демирлий, пинирлий, пейнирлий, мисирлий, тестирлия,

зехирлия, орлий, зорлия, урлий, камбурлий, кобурлия, кубурлия, кукурлия, учкурлий, мамурлия, самурлий, чамурлий, джумурлий, махмурлия, кусурлия, патурлий, муурлия, михурлий, мухурлий, мюхурлий, баасърлий, кахърлий, кюмюрлия, тюрлия, мехюрлий, михюрлий, мюхюрлий, ярлий, хайвярлия, кярлий, абдеслия, пенерлий, унерлий, фънерлия, феслий, пехрислий, услйя, атлия, кабаатлия, зарзаватлия, велеатлия, канатлия, салтанатлий, инатлий, братлий, таксиратлий, суратлия, пусатлия, татлия, хатлия, кабахатлий, мукаетлия, караетлия, шербетлий, дааветлий, деветлия, коветлий, куветлий, лезетлия, изетлия, табиегтий, берекетлия, каскетлия, мерхаметлий, кайметлий, късметлия, захметлия, рахметлия, селяметлия, сунетлий, джесаретлия, мурафетлия, касафетлий, марифетлия, марфетлия, каяфетлия, табехетлия, табихетлия, чивитлия, кибритлий, чешитлий, пайвантлия,

биргъотлия, дергтий, кутлий, барутлия, нахутлия, бахтлия, вакътлия, ютлия, кабайгтий, мукаятлий, занаятлия, велеятлия, табиятлия, кушкулия, еснафлия, иснафлия, масрафлия, инсафлий, кадефлий, седефлия, кефлия, докуз кефлия, чакър-кефлия, сиврй-кюляфлия, шцахлия, тербехлий, яхлий, силяхлия, ерйш аргачлий, илачлия, сачлия, киречлия, харчлия, борчлия, калъчлия, акашлия, каракашлия, якашлия, кумашлия, сашлий, канташлия, чирешлия, ишлий, каишлий, джумбишлия, дишлия, чепъдишлия, чиршдлия, къришлия, джумбуишлия, якъшлий, джумбюшлий, чумбюшлий, джюмбюшлий, помюшлий, сайгълий, сарълия, ярълия, маялия, белялия, боялия

Bu ekin Bulgarca kök ve gövdelere de geldiği görülmektedir:

мангизлия (mangizliya) “paralı”, олелия (oleliya) “gürültücü”, главоболия (glavoboliya) “baş ağırısı”

6.6.3. -lık / -lik / -luk / -lük < -лак, -лик, -лук, -лък

Türkçenin kavram eki olan, araç, yer ve meslek adları yapmak için kullanılan bu ek, Bulgarcada oldukça işlevli olan bu ek, hiçbir değişikliğe uğramadan aynı şekilde kullanılmaktadır:

-лак (-lak)

кондураджилак (komduradjilak) < kunduracılık, теллак (tellak) < tellak, мемурлак (memurlak) < memurluk, турлак (turlak) < torlak, шехатлак (şehatlak) < şahitlik, ашлак (aşlak) < aşlak, емишлак (emişlak) < yemişlik, кодошлак (kodoşlak) < kodoşluk, къшлак (kışlak) < kışlak

-лик (-lik)

металик (metalik) < metalik, беглик (beglik) < beylik, шехадлик (şehadlik) < şahitlik, мюжделик (müjdelik) < müjdelik, перделик (perdelik) < perdelik, геджелик (gedjelic) < gecelik, кепазелик (kepazelik) < kepazelik, гевезелик (gevezelik) < gevezelik, мезелик (mezelik) < mezelik

тезелик, позелик, къркелик, емелик, мемелик, гезмелик, диванелик, виранелик, фитнелик, тепелик, кахпелик, переселик, фесфеселик, челик, бахчелик, мешелик, сербезлик, сербезлик, дезлик, мезлик, едепсезлик, кафбзлик, едепсизлик, едипсизлик, кефсизлик, теклифсизлик, ачигъозлик, кефсъзлик, илик, кабадаилик, харбилик, зенгилик, шиндилик, кеседжилик, янкеседжилик, ичкиджилик, кесимджилик, дерменджилик, димирджилик, чифтджилик, мизилик, терзилик, терекилик, икилик, оникилик, валилик, халилик, тебекеллилик

ермилик, ирмилик, бекрилик, аксилик, пинтилик, кефилик, чилик, бегликчилик, чифтликчилик, бейлик, зевзеклик, кеклик, кърк-кеклик, ямеклик, пелтеклик, чичеклик, ешеклик, фишеклик, дюшеклик, сидиклик, герджиклик, киклик, кесиклик, ексиклик, иксиклик, пезевенклик, реджаллик, дембеллик, тембеллик, дюмбеллик, мютевеллик, текекеллик, резиллик, векиллик, силлик, кефиллик, джахиллик, бадемлик, келемлик, харемлик, серсемлик, кисимлик, мейданлик, бенлик, джебенлик, ергенлик, дюзенлик, шаменлик, геренлик, серенлик, тиренлик, кестенлик, шенлик, бинлик, азгинлик, язпшлик, зенгинлик, кескиилик, мискинлик, пишкинлик, зейтинлик, джелеплик, иплик, тириплик, тйриплик, хизмекарлик, берберлик,

дюлгерлик, генгерлик, дерлик, кедерлик, мендерлик, миндерлик, аскерлик, къшмерлйк, терлик, мусаферлик, сеферлик, еничерлйк, бирлйк, чимбирлйк, мюзенирлйк, дирлйк, гювенджирлйк, мисирлйк, мисафирлйк, мусафирлйк, мюсафирлик, мюзефирлйк, мюдюрлик, абдеслйк, песлйк, мюфлислик, пислйк, терслйк, аратлйк, кесатлйк, джанабетлйк, дженабетлйк, гурбетлик, дювлетлйк, сакаметлйк, мерхаметлйк, хианетлик, аретлйк, шейретлйк, шийретлйк, асетлйк, хасетлйк, итлйк, бабаитлйк, забитлйк, иитлйк, джумертлйк, сертлйк, чифтлйк, заифлйк, мютесарифлик, чифлик, генчлик, башлйк, бешлик, келешлйк, емешлйк, ишлйк, емишлик, шишлйк, кешишлик

-лук (- luk)

кадифелук (kadifeluk) < kadifelik , бозлук (bozluk) < buzluk , марангозлук (marangozluk) < marangozluk, ачикгиозлук (açıkgiozluk) < açık gözlük, тозлук (tozluk) < tozluk, карагъозлук (karagozluk) < karagözlük, тепегъозлук (tepegozluk) < tepegözlük, муфлузлук (mufluzluk) < müflizlik, домузлук (domuzluk) < domuzluk, урсузлук (ursuzluk) < ursuzluk, кутсузлук (kutsuzluk) < kutsuzluk, тузлук (tuzluk) < tuzluk, куцузлук (kutsuzluk) < kutsuzluk, юзлук (yuzluk) < yüzlük, дюзлук (düzluk) < düzlük, бешюзлук (beşyüzluk) < beş yüzlük, даваджилук, куйлук, боклук, кюл боклук,

сооклук, далкауклук, сауклук, чубуклук, сувуклук, чоджуклук, памуклук, соуклук, чуруклук, сууклук, юклук, чурюклук, пещемаллук, анадоллук, коллук,

фодулук, фудулук, кулук, залумлук, золумлук, зулумлук, каранлук, оилук, бонлук, уилук, бозгунлук, бузгунлук, ойгунлук, уйгунлук, юргунлук, туткунлук, маймунлук, гюилук, олулук, болук, зулумджолук, солук, комсолук, кьорсолук, герлук, торлук, докторлук, кьорлук, зенкьорлук, кабурлук, кобурлук, кубурлук, лунгурлук, лънгурлук, коркурлук, чукурлук, учкурлук, мамурлук, чамурлук, ягмурлук, махмурлук, юмурлук, кюмурлук, ямурлук, кюмюрлук, дослук, послук, лудуслук, муслук, пуслук, гюслук, гююслук, муртатлук, отлук, юртлук, достлук, арнаутлук, хайдутлук, чафутлук, чифутлук, улук, улук, пондулук, фудулук, манджулук, унджулук, маймунджулук, тютюнджулук, кузулук, кулук, уйкулук, коркулук, куркулук, курулук, комсулук, куйтулук, бозгунтулук, марангосчулук, комшулук, мощулук, мушулук, бошлук, кушлук, окумушлук, пушлук, алтылук, гюндюлук, ялук, раялук

-лък (- luk)

алък, бузаалък (buzaalik) < buzalik , бабалък (babalik) < babalik , кабалък (kabalik) < kabalik, калабалък (kalabalik) < kalabalik, рабалък (rabalik) < rabali, ламбалък (lambalik) < lambalik, зорбалък (zorbalik) < zorbalik , алвалък (alvalik) < alvalik, халвалък (halvalik) < helvalik, агалък (agalik) < ağıl, врангалък (vrangalik), гаргалък (gargalik) < gargalik, ондалък (ondalik) < ondalik, одалък (odalik) < odalik, увардалък (uwardalik) < ovardalik, мардалък (mardalik), ордалък (ordalik), бичкиджалък (biçkidjalik) < biçkicilik, пейливанджалък (peylivandjalik) < pehlivancılık, касканджалък (kaskandjalik) < kiskancılık, манджалък (mandjalik), топтанджалък (toptandjalik) < toptancılık,

ходжалък (hodjalik) < hocalik, рѣджалък, харамзалък, бозалък, бузалък, адамкалък, окалък, башкалък, якалък, будалалък, аджамалък, самалък, локмалък, салмалък, долмалък, кандърмалък, ярмалък, асмалък, йосмалък, карашмалък, каршмалък, тайналък, тийналък, техналък, ашналък, ешналък, аралък, идаралък, маскаралък, фукаралък, саралък, чаралък, джигралък, тафралък, софралък, аталък, саталък, хаталък, хайталък, куйталък, алталък,

балталък, налбанталък, орталък, асталък, усталък, афталък, джафалък, сефалък, калфалък, кофалък, каракофалък, тинхалък, пачалък, бахчалък, бохчалък, бошчалък, пашалък, ишалък, кушалък, пушалък, джеблък, джоблък, кадевлък, аглък, иглък, яглък, челебелък, каделък, гюнделък, перделък, шашърмаджелък, геджелък, интизамджелък, перчемджелък, рѣджелък, гъозбаяджелък, гъозбяджелък, кепазелък, мезелък, келпезелък, тепелък, кахпелък, гюрелък, переселък, кадифелък, бахчелък,

мешелък, азлък, джамбазлък, джангазлък, хайлазлък, дамазлък, намазлък, тамазлък, домазлък, томазлък, курназлък, матрапазлък, джопазлък, чапразлък, сазлък, парасазлък, бошбуазлък, езлък, сербезлък, гевезлък, аптезлък, мандизлък, аджизлък, кефсизлък, карагъозлък, тепегъозлък, ачигъозлък, калаузлък, намузлък, кърмъзлък, пердесъзлък, хаксъзлък, акълсъзлък, харсъзлък, хърсъзлък, суратсъзлък, кефсъзлък, карагюзлък, язлък, кабадаилък, челебнлък, кадилък, гъозбааджилък, абаджилък, арабаджилък, чорбаджилък, даваджилък, чалгаджилък, бозаджилък, язаджилък, лаладжилък, доврамаджилък, дограмаджилък, ягмаджилък, басмаджилък, ямаджилък, айнаджилък, хайнаджилък, сопададжилък, мараджилък,

кираджилък, кундураджилък, комитаджилък, хаджилък, гюляаджилък, авджилък, кебеджилък, кеседжилък, янкеседжилък, кафеджилък, парчеджилък, нешеджилък, нишеджилък, дикиджилък, ичкиджилък, гемиджилък, калайджплък, бойджилък, йолджилък, хамамджилък, перчемджилък, кесимджилък, ярѣмджилък, куюмджилък, ябанджилък, бахчеванджилък, керванджилък, йорганджилък, казанджилък, яланджилък, хармапджмлък, катранджилък, ханджилък, механджилък, залханджилък, дерменджилък, тавминджилък, тахминджилък, сойгунджилък, маймунджилък, къскънджилък, доландарджилък, комарджилък, сайтарджилък, кантарджилък, ментарджилък, баирджилък, мгазевирджилък, келепирджилък,

кондурджилък, кундурджилък, доландърджилък, кърджилък, бакърджилък, яджилък, гъозбаяджилък, бояджилък, гъозбояджилък, зюнкюрджилък, порултъжилък, резилък, терзилък, искилък, терякилък, аджамилък, арамилък, харамилък, аджемилък, ер\шлък, сойтерилък, пинтилък,

кабадахилък, спахилък, джебчилък, марангозчилък, карагъозчилък, кабакчшък, айлакчилък, калпакчилък, батакчилък, бучекчилък, каикчилък, бегликчилък, шиникчилък, башибозукчилък, балъкчилък, елчилък, шоролопчилък, чарчилък, черчилък, фаисчилък, инатчилък, сахатчилък, инаетчилък, небетчилък, гурбетчилък, еветчилък, рушве-пшлък, чифтчилък, мутафчилък, чифчилък, ахчилък, папухчилък, ишчилък, комшилък, каршилък, туршилък, айлък, кабадайлък, колайлък, бейлък,

табаклък, кавзкък, оджаклък, кулаклък, азмакък, хазмакък, чакмакък, пармакък, ахмакък, паклък, мераклък, чиракък, кусаклък, батакък, ортаклък, муртаклък, мунафаклък, уфаклък, качаклък, алчаклък, зевзкък, ешеклък, дюшеклък, ексиклък, ачиклък, ашикък, карашикък, пезевенкък, кърклък, мунафъкък, карашъкък, айлякък, бакалък, хамаллък, пещемаллък, ихмаллък, дембеллък, забиллък, кефиллък, адамлък, джамлък, каймакамлък, бадемлък, харемлък, серсемлък, асимлък, селямлък, бабанлък, чобанлък, курбанлък, бахчаванлък, пехлеванлък, бахчеванлък, пехливанлък, хайванлък, кованлък,

бахчованлък, куванлък, сайганлък, карганлък, йорганлък, юрганлък, ваданлък, мегданлък, мейданлък, калпазанлък, лафазанлък, канлък, балканлък, басканлък, чалашканлък, чалъшканлък, саманлък, терджеманлък, харманлък, орманлък, терджуманлък, пишманлък, душманлък, каранлък, веранлък, внранлък, шейтанлък, фистанлък, башчанлък, джелебкешанлък, ергенлък, кестенлък, бинлък, муавинлък, зенпшлък, вадинлък, кескинлък, мискинлък, бузгунлък, сойгунлък, бугунлък, азгънлък, байгънлък, даргънлък, каргънлък, хайдънлък, чапкънлък, баскънлък, баткънлък, шашкънлък, разфънлък, аянлък, базергянлък, зянлък, кебапък, ербапък, каплък, сапък, касапък, джепък, джелепък, кебарлък, кибарлък, агарлък,

джевгарлък, баадарлък, гадарлък, бахадарлък, мундарлък, мурдарлък, туджарлък, пазарлък, мезарлък, карлък, маскарлък, фукарлък, хукарлък, земпарлък, зумпарлък, хисарлък, самсарлък, симсарлък, татарлък, читарлък, сойтарлък, астарлък, хастарлък, ахтарлък, софарлък, еничарлък, чемберлък, берберлък, дюлгерлък, дунгерлък, миндерлък, бекерлък, аскерлък, кашмерлък,

терлък, ихтерлък, копчерлък, чемашерлък, мюзевирлък, музувирлък, мисирлък, агърлък, жигърлък, айгърлък, хънзърлък, кърлък, търлък, чатърлък, бекарлък, измекарлък, съхтекарлък, зулумкарлък, тамакарлък, казаслък, обдеслък, бербатлък, сакатлък, укатлък, инатлък, шехад-испатлък, шератлък, кесатлък, рахатлък, шахатлък, ялан-шахатлък, мукаетлък, инаетлък, бербетлък, гурбетлък, мисюбетлък, мерхаметлък,

джесаретлък, шийретлък, бабаитлък, шаитлък, забитлък, комитлък, налбантлък, пазвантлък, сайваптлък, сертлък, хайдутлък, мутлък, кътлък, каракътлък, рахътлък, шахътлък, мукаятлък, гюлджултък, бошлафлък, еснафлък, мунафлък, сарафлък, тарафлък, инсафлък, ошафлък, заифлък, мютесарифлък, монофлък, мунъфлък, ферахлък, силяхлък, халачлък, харачлък, джеб-харчлък, пъпучлък, ашлък, башлък, аркадашлък, джеб-арашлък, дарашлък, харашлък, джеб-харашлък, бешлък, келешлък, кешишлък, сараошлък, сарахошлък, янлышлък, камышлък, яшлък, къвълък, къргълък, кадълък, абаджълък, басмаджълък, авджълък,

доганджълък, ханджълък, къскънджълък, бакърджълък, кепазълък, бузълък, аджемълък, сълмълък, къръшмълък, капълък, арълък, алтълък, батакчълък, мунафъкчълък, каршълък, кършълък, ялък, раялък, кехаялък

6.6.4. -mak < – мак

Bu ekle mastarlar meydana getirilir. Mastarlar genellikle bir hareket, oluş ve işin soyut ismi olurlar:

айда**мак** (aydamak) < aydamak, дала**мак** (dalamak), капла**мак** (kaplamak) < kaplamak, баса**мак** (basamak) < basamak, адже**мак** (adjemek) < asımak, каче**мак** (kaçemek) < kaçamak, аз**мак** (azmak) < azmak, кай**мак**, сай**мак**, чак**мак**, ток**мак**, курул**мак**, куртул**мак**, сакъл**мак**, баял**мак**, ан**мак**, казан**мак**, кан**мак**, докун**мак**, сакън**мак**, къскън**мак**, кочо**мак**, баш калъдер**мак**, алдър**мак**, кандър**мак**, артър**мак**, аннатър**мак**, буюр**мак**, тот**мак**, дууруг**мак**, тут**мак**, баш**мак**, саваш**мак**, алаш**мак**, озлаш**мак**, узлаш**мак**, ураш**мак**, конуш**мак**

6.6.5. -cık, -cik, -cuk, -cük > -джик (djik)

Getirildiği köke küçültme ve sevgi anlamı katar. Küçültme ve sevgi bildiren adlar yapar. Türkçede “-cık, -cik, -cuk, -cük” şeklinde görülen ekin Bulgarcada “-джик (djik)” şeklini görmektedir.

бааджѣк (baadjik) < bağcık, каргаджѣк (kargadjik) < kargacık, бардаджѣк (bardadjik) < bardacık, бакаджѣк (bakadjik) < bakacık, усуладжѣк (usuladjik) < usulcak, алмаджѣк (almadjik) < almacık, кападжѣк (kapadjik) < karıcık, арпаджѣк (arpadjik) < agracık, параджѣк, лъжеджѣк, тепеджѣк, кахпеджѣк, пйсиджѣк, байджѣк, бойджѣк, дилджѣк, камджѣк, енджѣк, тепенджѣк, гелинджѣк, гилинджѣк, бурунджѣк, бюрюнджѣк, янджѣк, барджѣк, кабарджѣк, татль кабарджѣк, каварджѣк, тагарджѣк, тарджѣк, баерджѣк, герджѣк, гирджѣк, кавурджѣк, кавърджѣк, къвърджѣк, тахърджѣк, бърджѣк, баярджѣк, бояджѣк

6.6.6. -асак,-асек > -аджак(-djak), -еджек (-djej)

Gelecek zaman eki “-асак,-асек” Bulgarcaya geçerken “-аджак(-djak), -еджек (-djej)” şeklinde geçmiştir.

аладжѣк (aladjak) < alacak, чаладжѣк (çaladjak) < çalacak, оладжѣк (oladjak) < olacak, олмаджѣк (olmadjak) < olmayacak

6.6.7. -сак,-сек,-çак,-çek > -джак (-djak)

Eşitlik çekiminde kullanılan bu çekim eki, zaman zaman kalıcılaşarak yapım eki halini alır, sıfat ve zarf adları yapar. Türkçede “-сак,-сек,-çак,-çek” şeklinde görülen bu ek Bulgarcada “-джак (-djak)” şeklinde görülür.

чабуджѣдѣк (çabudjidjak) < çabucacak, карчиджѣк (karçidjak) < kırçacık, олмаиджѣк (olmaidjak) < olmayacak, япанджѣк (yarandjak) < yaranacak, долунджѣк (dolundjak) < doluncak, кукурджѣк (kukurdjak) < kukurcak, буджѣк (budjak) < busak, чабуджѣк (çabudjak) < çabucak, дуруджѣк

(durudjak) < durucak, олмаяджак (olmayadjak) < olmayacak, долоджак (dolodjak) < dolacak

6.6.8. -tı,-ti,-tu,-tü > -тия (-tija)

Türkçede eskiden beri kullanılan ve işlek olan bir ekti. Türkçede “-tı,-ti,-tu,-tü” şeklinde görülen bu ek Bulgarcada “-тия (-tija)” şeklinde görülmektedir.

ирития (irilti) < irilti , гюрултия (gyurultiya) < gürültü, боюрултия (boyürultiya) < buyrultu, сакантия (sakantiya) < sıkıntı, къскантия (kaskantiya) < kaskantı, салантия (salantiya) < sallantı, арантия (arantiya) < arantı, карантия (karantiya) < kırıntı, гезентия (gezentiya) < gezinti, беклентия (beklentiya) < beklenti, силинтия (silintiya) < silinti, акънтия (akintiya) < akıntı, сакънтия (sakintiya) < sıkıntı, колбастия (kolbastiya) < kolbastı

6.7. BULGARCADA GÖRÜLEN TÜRKÇE KÖKENLİ SOYADLARI

Bulgarcada görülen Türkçe kökenli soyadları önemli yer tutmaktadır. Araştırmacılara göre Bulgar soyadlarının yüzde 45'nin Türkçe kökenli olduğu tespit edilmiştir. Bulgar soyadları Türkçenin etkisinin izlenebildiği önemli alanlarından biridir. (Бакърджиева, 2004: s. 3)

Bulgarcaya geçen Türkçe kelimeler zamanla Bulgar milletinin soyadlarında yer almıştır. Dilin bir parçası olan soyat isimleri, önemli hususları içinde barındırmaktadır. Soyadları, araştırmacılara inceleyip araştıracağı zengin bir dil ve kültür malzemesi sunmaktadır. Bulgarcadaki Türkçe soyadları Bulgar toplumunun sosyal dokusunu ele vermekte olup gündelik hayata ayna tutmaktadır.

Bulgar toplumunun kullandığı soyadlardan tarihini, ekonomik ilişkilerini, kültürünü, moral, coğrafya, mensubiyet, diğer milletlerle ilişkileri, tecrübeleri ve daha birçok alandaki özelliklerini bulmaktayız(Бакърджиева, 2004: s. 4).

Onlar, asırlar öncesine dayanan sesleri yansıtmakta ve içlerinde taşımaktadır. Modern hayatının bütün etkilerine rağmen Bulgar milletinin yaşamında ısrarla kullanılmaya devam etmektedir.

İlginç olan Bulgar milletinin, Türkçe soyadlarını değiştirme ihtiyacı duymamasıdır. Aksine onları asırlarca muhafaza etmiş ve gururla kullanmıştır. Bu soyadları Bulgar milletinin asırlardan gelen belleğini ve tecrübesini muhafaza ettiği için onları en kutsal emaneti gibi görmekte ve muhafaza etmektedir (Бакърджиева, 2004: s. 4).

6.7.1. Zanaat ve Meslek Soyadları

Bu alandaki soyadları önemli yer tutmakta olup sayıca çok fazladır (Бакърджиева, 2004: s. 5)

харманджиев (harmandjiev) < harmancı

чобанов (çobanov) < çoban

мандаджиев (mandadjiev) < mandacı

сарафов (sarafov) < saraf

кююмджиев (kuyümdjiev) < kuyumcu

дюлгеров (dyülgerov) < dülger

кованлъков (kovanlıkov) < kovancı

терзиев (terziev) < terzi

Deniz ve denizcilikle alâkalı soyadlarına da rastlanmaktadır:

гемиджиев (gemidjiev) < gemici

балъков (balıkov) < balıkçı

вапоров (vaporov) < vapurcu

Kültür hayatıyla alâkalı meslekler:

газетаров (gazetarov) < gazeteci

Çeşitli zanaat grupları:

марангозов (marangozov) < marangoz

устов (ustov) < usta

Tıp ve tedavi meslekleriyle bağlantılı soyadları

хекимов (hekimov) < hekim

шаманов (şamanov) < şaman

Bulgarcada görülen Türkçe kökenli soyadlarının ağırlıklı olarak meslek ve zanaat gruplarından oluştuğu dikkat çekmektedir.

абаджиев (abadjiev) < abacı, авджиев (avdjiev) < avcı, алатов (alatov) < halatçı, антикаджиев (antikadjiev) < antikadjiev, астарджиев (astardjiev) < astarcı, аришинков (arşinkov) < arşıncı, ахчиев (ahçiev) < ahçı, бакалов (bakalov) < bakkaı, балтаджиев (baltadjiev) < baltacı, басмаджиев (basmadjiev) < basmacı, берберов (berberov) < berber, мандаджиев (mandajiev) < mandacı, бозаджиев (bozadjiev) < bozacı, бостанджиев (bostandjiev) < bostancı, бояджиев (boyadjiev) < boyacı, бунарджиев (bunardjiev) < bunarcı, вапоров (vaporov) < vapurcu, дерменджиев (dermendjiev) < dermenci, кюмюрджиев (kü mü rdjiev) < kö mü rcü, газетаров (gazetarov) < gazeteci, гайтанджиев (gaytandjiev) < gaytancı, гемиджиев (gemidjiev) < gemici, бахчеванов (bahçevanov) < bahçevan, гюдеров (gyüderov) < güderici, даракчиев (darakçiev) < tarakçı, дограмаджиев (dogramadjiev) < doğramacı, джамбазов (djambazov) < cambaz, джеленов (djeleпов) < celep

6.7.2. Tarz, Karakter, Fizyoloji Soyadları

Bu kategorideki soyadları özellikle dikkat çekicidir. Bunlar Bulgar milletinin günlük yaşamını, fizyolojik ve ahlaki unsurlarını içerir (Бакърджиева, 2004: s. 11).

İnsanların dış güzellikleri ve zarafetleriyle ilgili soyadları:

белмустаков (belmustakov) < belmustaklı

абрашев (abraşev) < abraş

гюзелев (gyüzelev) < güzel

дилберов (dilberov) < dilber

левентов (*levantov*) < *levant*

Vücut kusurları ve yetersizlikleriyle ilgili soyadları:

къорчев (*kyorçev*) < *kör*

дюстабанов (*dyüstabanov*) < *düstaban*

маразов (*marazov*) < *maraz*

пелтеков (*peltekov*) < *peltek*

сайбиев (*saybiev*) < *sahib*

тевекелиев (*tevekeliev*) < *tevekküllü*

късметлийски (*kismetliyski*) < *kismetli*

чалъмов (*çalımov*) < *çalımlı*

чалъшканов (*çalışkanov*) < *çalışkan*

Adalet duygusuyla ilgili soyadları:

тембелиев (*tembeliev*) < *tembel*

чапкънов (*çarkınov*) < *çarkın*

бербатов (*berbatov*) < *berbat*

яланджиев (*yalandjiev*) < *yalançı*

абрашев (*abraşev*) < *abraş*, айнаджиев (*aynadjiev*) < *aynacı*, аладжов (*aladjov*) < *alacı*, аркадашев (*arkadaşev*) < *arkadaş*, достунов (*dostunov*) < *dost*, ахмаков (*ahmakov*) < *ahmak*, бабаджанов (*babadjanov*) < *babacan*, балабанов (*balabanov*) < *balaban*, бараков (*barakov*) < *barak*, батаклиев (*batakliev*) < *bataklı*, бекяров (*bekyarov*) < *bekar*, белмустаков (*belmustakov*) < *belmustak*,

бербатов (*berbatov*) < *berbat*, бошнаков (*boşnakov*) < *Boşnak*, буйнозов (*buynozov*) < *boynuz*, гевшекков (*gevşekov*) < *gevşek*, гюзелев (*gyüzelev*) < *güzel*, дилберов (*dilberov*) < *dilber*, гюбеков (*gyübekov*) < *göbek*, дангалаков (*dangalakov*) < *dangalak*, делиев (*deliev*) < *deli*, дертлиев (*dertliev*) < *dertli*, джанабетски (*djanabetski*) < *cenabet*, джумбюшев (*djumbyüşev*) < *cümbüş*, дюстабанов (*düstabanov*) < *düztaban*, дьлгъчев (*dilgişev*) < *dalgıç*, елмазов (*elmazov*) < *elmas*, завалиев (*zavaliev*) < *zeval*, инджев (*indjev*) < *ince*, ихтибаров (*ihtibarov*) < *itibar*, кабакчиев (*kabakçiev*) < *kabakçı*, кавгаджиев (*kavgadjiev*) < *kavga*, кадемлиев (*kademliev*) < *kadem*, калдъръмов (*kaldırımov*) < *kaldırım*, камбуров (*kamburov*) < *kambur*, капанов (*kapanov*) < *kapan*, капасъзов (*karasızov*) < *kapsız*, карагъзов (*karagyzov*) < *karagöz*, карадишлиев (*karadişliev*) < *karadişli*, касабов (*kasabov*) < *kasap*, карталов (*kartalov*) < *kartal*, кахърков (*kahırkov*) < *kahır*, качаков (*kaçakov*) < *kaçak*, келешев (*keleşev*) < *keleş*, кискинов (*kiskinov*) < *keskin*, кисимов (*kisimov*) < *kısım*, коджакефалиев (*kodjakefaliev*) < *kocakafalı*, кутсузов (*kutsuzov*) < *kutsuzov*,

кюлявков (*kyülyavkov*) < *kül*, кьвръков (*kıvrıkov*) < *kıvrık*, кушев (*kuşev*) < *kuş*, късметлийски (*kısmetliyski*) < *kısmet*, кьосев (*kyosev*) < *köse*, кьорчев (*kyörşev*) < *kör*, къскънджиев (*kıskındjiev*) < *kıskaçı*, лаладжиев (*laladjiev*) < *lalacı*, левентов (*leventov*) < *levent*, локмаджиев (*lokmadjiev*) < *lokması*, малджиев (*maldjiev*) < *malcı*, кючуков (*kyüçukov*) < *küçük*, масалджиев (*masaldjiev*) < *masalcı*, масрафлиев (*masrafliev*) < *masraf*, маразов (*marazov*) < *maraz*, мераков (*merakov*) < *merak*, мераклийски (*merakliyski*) < *meraklı*, меразов (*merazov*) < *miras*, мерджанов (*merdjanov*) < *mercân*, мустаков (*mustakov*) < *müştak*, буюклиев (*buyükliev*) < *büyüklü*, думанов (*dumanov*) < *duman*, назлъмов (*nazlımov*) < *nazlı*, назъров (*nazırov*) < *nazır*, намлиев (*namliev*) < *namlı*, нишанов (*nişanov*) < *nişan*, оджаков (*odjakov*) < *osak*, орманов (*ormanov*) < *orman*, орманджиев (*ormandjiev*) < *ormançı*, ортаков (*ortakov*) < *ortak*, отлуканов (*otlukanov*) < *otluk*, оюнджиев (*oyundjiev*) < *oyuncu*,

пелтеков (*peltekov*) < *peltek*, пехливанов (*pehlivanov*) < *pehlivan*, пишманов (*pişmanov*) < *pişman*, сайбиев (*saybiev*) < *sahib*, сакъзов (*sakızov*) < *sakız*, сербезов (*serbezov*) < *serbes*, курназов (*kurnazov*) < *kurnaz*, собаджиев (*sobadjiev*) < *sobacı*, тебекелиев (*tevekeliev*) < *tevekküllü*, тембелиев (*tembelirv*)

< *tembel*, *топалов* (*topalov*) < *topal*, *тулумов* (*tulumov*) < *tulum*, *узунов* (*uzunov*)
 < *uzun*, *урумов* (*urumov*) < *urum*, *урсузов* (*ursuzov*) < *ursuz*, *филджанов*
 (*fildjanov*) < *fincan*, *фъртунов* (*firtunov*) < *firtuna*, *фучеджиев* (*fuçedjiev*) < *fıçıcı*,
хаберлиев (*haberliev*) < *haberli*, *хаирлиев* (*hairliev*) < *hayırlı*, *хайлязов* (*haylyazov*)
 < *haylaz*, *хамалски* (*hamalski*) < *hamal*, *хасъров* (*hasırov*) < *hasır*, *хисарски*
 (*hisarski*) < *hisar*, *чакъров* (*çakırov*) < *çakır*, *чалъмов* (*çalımov*) < *çalım*,
чалъшканов (*çalışkanov*) < *çalışkan*, *чапкънов* (*çarkınov*) < *çarkın*, *чамурлийски*
 (*çamurlıyski*) < *çamurlu*, *чапрашиков* (*çapraşikov*) < *çapraşık*, *чардаклиев*
 (*çardakliev*) < *çardak*, *чаталов* (*çatalov*) < *çatal*, *кърмъзов* (*kırmızov*) < *kırmızı*,
чолаков (*çolakov*) < *çolak*, *чомаков* (*çotakov*) < *çotak*, *чоранов* (*çorarov*) <
çorar, *чукуров* (*çukurov*) < *çukur*, *шайтанов* (*şaytanov*) < *şeytanov*, *шапкънов*
 (*şaşkınov*) < *şaşkın*, *шегаджиев* (*şegadjiev*) < *şakacı*, *шишков* (*şişkov*) < *şişko*,
юскеселиев (*yüskeseliev*) < *yüz keseli*, *юшенлийски* (*yüßenliyski*) < *üşenmek*

6.7.3. Coğrafik Yer Adları, Yerleşim Yerleri, Etnik Grup Soyadları

Bu alandaki soyadları Bulgarların yayıldığı ve varlıklarını sürdürdükleri coğrafyalar hakkında ipucu vermektedir (Бакърджиева, 2004: s. 16).

измирлиев (*izmirliev*) < *izmirli*

стамболиев (*stamboliev*) < *istanbullu*

балкански (*balkanski*) < *balkan*

Etnik isimlerin yer aldığı soyadları özellikler dikkat çekicidir :

гагаузов (*gagauzov*) < *gagavuz*

каракачанов (*karakaçan*) < *karakaçan*

Coğrafik Toponimlerle alâkalı isimler:

балкански (balkanski) < balkan

балканджиев (balkandjiev) < balkancı

Yerleşim yerleriyle alâkalı isimler:

айдемирски (aydemirski) < aydemir

балчиклиев (balçikliev) < balçıklı

измирлиев (izmirliev) < izmirli

стамболов (stambolov) < istanbullu

Diğer etnik gruplarla alâkalı isimler:

арабов (arabov) < arap, арнаудов (arnaudov) < arnavut, гагаузов (gagauzov) < gagavuz, ингилизов (ingilizov) < ingiliz, казаков (kazakov) < kazak, каракачанов (karakaçanov) < karakaçan, куманов (kumanov) < kumanov, татарчев (tatarçev) < tatar, турков (turkov) < türk

6.7.4. Sosyal Statüyü Gösteren Soyadları

Bulgarcada kullanılan Türkçe soyadlarından, Bulgar milletinin yaşam seviyesini görebiliriz. Bu alandaki soyadları “*zengin*” ve “*fakir*” olarak ayırabiliriz (Бакърджиева, 2004: s. 18).

гавазов (gavazov) < gavaz

измекаров (izmekyar) < hizmetkar

Zenginlikle alâkalı soyadları:

алтънов (altinov) < altın, тузсузов (tuzsuzov) < tuzsuz, чорбаджиев (çorbadjiev) < çorbacı, чиflikчиев (çiflikçiev) < çiflikçi, везирев (vezirev) < vezir, тузсузов (tuzsuzov) < tuzsuz, устабашиев (ustabaşiev) < ustabaşı, фасулев (fasulev) < fasulye, фудулов (fudulov) < fodul, хасъров (hasırov) < hasır,

хасълджиев (hasıldjiev) < hasıl, чираков (çirakov) < çirakov, чифликчиев (çiflikçiev) < çiflikçiev, чифчиев (çifçiev) < çiftçi, чорбаджийски (çorbadjieski) < çorbacı

6.7.5. Din ve Mezheple Alâkalı Soyadları

Hristiyan dinînin ortodoks mezhebine mensup Bulgarlar açısından, dinî hayat son derece önemlidir. Bu yüzden bazı soyadları Hristiyan dinîn adlandırmalarıyla görülmektedir. Fakat bunlardan bazılarının Türkçe olması da ayrı öneme sahiptir (Бакърджиева, 2004: s. 19).

En sık rastlanan soyadlarından biri хаджиев (hadjiev) < hacı' dır

шейтанов (şeytanov) < şeytan

шаманов (şamanov) < şaman

папазов (papazov) < papaz

Dikkat çeken soyadlarından birileri de Müslüman isimleridir:

ходжев (hodjev) < hoca, текелиев (tekeliiev) < tekkeli, дервишев (dervişev) < derviş, аллахверджиев (allahverdjiev) < allah verdi, дервишев (dervişev) < derviş, джинов (djinov) < cin, кандиларов (kandilarov) < kandil, къзълбашев (kızıkbaşev) < kızılbaş, мечетов (meçetov) < mescid, моллов (mollov) < molla, папазов (papazov) < papaz, текелиев (tekeliiev) < tekkeliж хаджиев (hadjiev) < hacı, ходжев (hodjev) < hoca, шаманов (şamanov) < şaman, шейтанов (şeytanov) < şeytan

Savaş terimleriyle alâkalı soyadları:

бунчуков (bunçuk) < boncuk

мазгалов (mazgalov) < mazgal

Osmanlı dönemini yansıtan ve o büyük coğrafyayı hissettiren soyadları:

диарбекирски (diarbekirski) < diyabekirli

потурчев (poturçev) < türk

яничаров (yaniçarov) < yeniçeri

хайдутот (haydutow) < haydut

Силах терминологиесиуе илешкили соуадлари:

курушумлиеу (kurşumliev) < kurşum

барутчиеу (barutçiev) < barut

түфөкчиеу (tüfekçiev) < tüfekçi

Османли идаеси ве аскери терминологиесиуе аләкали оланлар:

мухтаров (muhtarov) < muhtar

аскеров (asker) < asker

черибашииеу (çeribaşiev) < çeribaşı

дерибееу (deribeev) < deli bey

кеседжиеу (kesedjiev) < keseci

кърджалиеу (kirdjaliev) < kırcaali

черкезов (çerkeзов) < çerkez

агански (aganski) < aga, агов (agov) < aga, арнаутов (arnaudov) < arnavut, аскеров (askerov) < asker, аянски (ayanski) < ayan, байрактаров (bayraktarov) < bayraktar, барутчиеу (barutçiev) < barutçu, бейски (beyski) < bey, бинбашииеу (binbaşiev) < binbaşı, бунчуков (bunçukov) < boncuk, везирски (vezirski) < vezir, дерибееу (deribeev) < deli bey, делибашииеу (delibaşiev) < deli başı, диарбекирски (diarbekirski) < diyabekirli, еничаров (eniçarov) < yeniçer, заимов (zaimov) < zaim, кадънков (kadınkov) < kadın, калъчев (kalıçev) < kılıç, калаузов (kalaузов) < kılavuz, карагяуров (karagyaurov) < kara gavur, кеседжиеу (kesedjiev) < keseci,

караколев (*karakolev*) < *kara kolev*, комитов (*komitov*) < *komita*, конакчиев (*konakçiev*) < *konakçı*, куриумлиев (*kurşumliev*) < *kurşun*, куриумджийски (*kurşumdjiyski*) < *kurşutcu*, кърджалиев (*kirdjaliev*) < *kırcaali*, мазгалов (*mazgalov*) < *mazgal*, мухтаров (*muhtarov*) < *muhtar*, низамов (*nizamov*) < *nizam*, онбашиев (*onbaşıev*) < *onbaşı*, пашов (*paşov*) < *paşa*, пашалиев (*paşaliev*) < *paşalı*, потурчев (*poturçev*) < *türk*, сердаров (*serdarov*) < *serdar*, султански (*sultanski*) < *sultan*, топов (*topov*) < *top*, топчиев (*topçiev*) < *topçu*, тюфекчиев (*tyüfekçiev*) < *tüfekçi*, фереджанов (*feredjanov*) < *ferece*, хайдutow (*haydutow*) < *haydut*, ханджаров (*handjarov*) < *hancı*, харамиев (*haramiev*) < *harami*, хисарски (*hisarski*) < *hisar*, чаушев (*çauşev*) < *çavuş*, челебиев (*çelebiev*) < *çelebiev*, черибашиев (*çeribaşıev*) < *çeribaşı*, черкезов (*çerkeзов*) < *çerkez*, яничаров (*yaniçarov*) < *yeniçeri*, ятаганов (*yataganov*) < *yatağan*, яръмджиев (*yarımdjiev*) < *yarım*, ясакчиев (*yasakçiev*) < *yasakçı*

6.7.6. Sanatla Alâkalı Olan Soyadları

Müzik aletlerini çalma becerisine göre alınan soyadları (Бакърджиева, 2004: s. 24):

гайдаров (*gaydarov*) < *gayda*

кавалджиев (*kavaldjiev*) < *kaval*

Eski müzik aletlerinin isimleri Bulgarca soyadlarında görülmektedir:

зурлов (*zurlov*) < *zurna*

чалгаджиев (*çalgadjiev*) < *çalgıcı*

даулджиев (*dauldjiev*) < *davulcu*

Genellikler çan ustalarının aldığı bir soyadı:

чанов (*çanov*) < *çancı*

бозуков (*bozukov*) < *bozuk*, борозанов (*borozanov*) < *borozan*, гайдаров (*gaydarov*) < *gayda*, гайдарджиев (*gaydardjiev*) < *gaydacı*, даулджиев (*dauldjiev*)

< *davulcu*, *даулов* (*daulov*) < *davul*, *зурлов* (*zurlov*) < *zurna*, *кавалджиев* (*kavaldjiev*) < *kaval*, *марангозов* (*marangozov*) < *marangoz*, *кеменджиев* (*kemendjiev*) < *kemenci*, *чалгаджиев* (*çalgadjiev*) < *çalgıcı*

6.7.7. Doğayla İlgili Soyadları

Doğayla ilgili olan soyadları Bulgar milletinin doğayla olan ilişkisini göstermektedir. Önemli olan bu isimlerin Türkçeden alınmış olmasıdır (Бакърджиева, 2004: s. 26).

алабашев (*alabaşev*) < *alabaş*, *гюлмезов* (*gyulmezov*) < *gülmez*, *гъбаров* (*gıbarov*) < *gıbarov*, *джанков* (*djankov*) < *can*, *джагаров* (*djagaarov*) < *can*, *зюмбюлев* (*zümbülev*) < *sümbül*, *карамфилов* (*karamfilov*) < *karamfil*, *карпузов* (*karpuzov*) < *karpuz*, *каунов* (*kaunov*) < *kavun*, *мешеков* (*meşekov*) < *meşe*, *орманджиев* (*ormandjiev*) < *ormancı*, *ошавков* (*oşavkov*) < *hoşav*, *памуков* (*patukov*) < *patuk*, *памуклиев* (*patukliev*) < *patuklu*, *кютюков* (*kütükov*) < *kütük*, *сусамов* (*susatov*) < *susam*, *тополов* (*topolov*) < *topalov*, *каваков* (*kavakov*) < *kavak*, *гюлов* (*gülov*) < *gül*, *фиданов* (*fidanov*) < *fidan*, *хардалов* (*hardalov*) < *hardal*, *чамкориев* (*çamkoriev*) < *çamkoru*, *чамсакъзов* (*çamsakızov*) < *çamsakızov*, *чимширов* (*çimşırov*) < *çimşir*, *чинаров* (*çinarov*) < *çınar*

6.7.8. Fauna ve Hayvan İsimleriyle Alâkalı Soyadları

Bulgar milletinin doğa ile ilişkisi, onun tabiata bakışı ister istemez soyadlarına da yansımıştır. Türkçeden alınan bu soyadları şu şekildedir (Бакърджиева, 2004: s. 28):

катърски (*katırski*) < *katır*

самсаров (*samsarov*) < *samsar*

аждеров (*ajderov*) < *ajder*

караджов (*karadjov*) < *karaca*

бюлбюлев (*bülbülev*) < *bülbül*

куйруков (kuyrukov) < kuyruk

Hayvan isimlerinin soyadlarda kullanıldığı görülmektedir. Buradan Bulgar milletin mizah anlayışı hissedilmektedir.

асланов (aslanov) < aslan, мандаджиев (mandadjiev) < mandacı, бурсуков (bursukov) < porsuk, гюмюшев (gümüшев) < gümüş, кадънков (kadıncov) < kadın, канарчев (kanarçev) < kanarya, карамански (karamanski) < karaman, карталов (kartalov) < kartal, катърски (katırski) < katır, комаров (komar) < kumar, куйруков (kuyrukov) < kuyruk, шебеков (şebekov) < şebek, мисирков (misirkov) < mısır, самсаров (samsarov) < sansar, домусчиев (domuşçiev) < domuzcu, бюлбюлев (bülbülev) < bülbül, керкенезов (kerkenezov) < kerkenez, караджов (karadjov) < kara, таукчиев (taukçiev) < tavukçu, чакалов (çakalov) < çakal

6.8.GÜNÜMÜZ GÖRSEL VE YAZILI BULGAR MEDYASINDA KULLANILAN TÜRKÇE SÖZCÜKLER

Türkçe sözcüklerin dikkat çeken bir diğer özellikleri de güncel dilde, özellikle gazetelerde kullanım bulmasıdır. Bugün Bulgaristan'ın sayıca çok fazla satan gazetelerinde Türkçe sözcüklerle karşılaşılması hiç de tesadüf değildir. Türkçe sözcükler köşe yazarları tarafından bilinçli şekilde kullanılmakta ve yazılarda yer verilmektedir. Oysa eski dönemleri göz önünde bulundurduğumuz zaman, Türkçe sözcüklerin Bulgar görsel ve yazılı medyasında bilinçli şekilde yer verilmediğini hatta bu konuda denetçilerin olduğunu, gözden kaçan Türkçe sözcüklerin ayıklanarak bir kenara konulduğu bilinmektedir.

Türkçe sözcükle, asırlardanbu yana Bulgar dili içersinde yer almakta ve kullanılmaktadır. Osmanlı yönetiminin bölgeden çekilmesinden sonra Türkçe sözcüklerin kullanımında azalma olsa da, onlar halkın zihninde yer edinmişler kullanılmaya devam etmişlerdir (Кръстева, 2003: s.7) . Bulgar milletin bilinçaltına işlemiş olan bu kelimeler, Osmanlı İmparatorluğu döneminde hâkim olan doğu kültürünün yaşam şekli, örf, adet gelenek unsurlarından oluşmaktadır.

Türkçe sözcükler, küreselleşme ve ekonomi üzerine kurulmuş dünya sistemi sonucu ortaya çıkmış bir nevi “*yeni zamanın kahramanları*” olarak adlandırılmaktadır. 1991 yılında Bulgaristan'da rejimin değişmesiyle birlikte Türkçe sözcükler özgür bir kullanım alanına kavuşmuştur.

Bulgar gazeteciler, köşe yazarları “*dolandırıcı*”, “*vurguncu*”, “*rüşvetçi*”, “*şarlatan*” gibi Türkçe sıfatları özellikle politikacıları yermek için kullanmaktadır. Buna benzer sıfatları tarif ederken, Bulgar dili kesin bir şekilde Türkçe sözcüklerden istifade etmektedir. Örnek olara “*dalaveri*”, “*ruşveti*”, “*kelepirets*” gibi sözcükler gösterilebilir.

Okuyucunun ilgi ve dikkatini çekmek, atılan manşetlerin göze ve hafızada daha iyi yer edinmesini sağlamak için Türkçe kelimeler vazgeçilmez araçlardır (Кръстева, 2003: s.8) .

Bazı dil bilimciler Bulgar dilindeki bu oluşumları estetik dışı bularak tepkilerini açıkça ifade etmektedirler. Fakat işin ilginç, bilimsel çevrelerden gelen tepki ve eleştirilere rağmen Bulgar halk tabakasının bu kelimelere yakınlık ve kendi öz dilinin bir unsuru gibi kabul ederek kullanmasıdır. Bulgar halkı, kelimeleri kendine yakın hissetmekte ve onları sahiplenmektedir. Uzun yıllar süren sansürlere ve zoraki uygulamalara rağmen, Türkçe kelimelerin Bulgarcada yaşamaya ve kullanılmaya hâlâ devam etmesinin en büyük sebebi belkide budur.

27 Mayıs 1998 yılında Bulgaristan'ın yüksek tirajlı gazetelerinde “24 Çasa” (24 saat) isimli gazetesinde şu satırlara yer verildi: *“Türkçe kelimelerde bizleri sinirlendirecek herhangi bir durum yok. Türkçe kelimeler dilimizde altı asırdan beri yaşamakta, dilimizi güzelleştirip zenginleştirmektedir. Dilimizde hâlâ canlı olmalarının sebebi, Bulgarca karşılıklarından daha kullanışlı olmalarındandır.”* (Кръстева, 2003: s.9)

Son yıllarda Bulgar basınında Türkçe kelimelerin varlığı giderek artmıştır. Fakat burada bir uyarıda bulunmak gerekiyor; bu durum sadece belli medya çevreleri için geçerlidir. Türkçe kelimelerin çok az sayıda ve nadiren rastlanıldığı yayınlar , *“Dirjaven Vestnik”* (Resmi Gazete), *Spisanie Mama* (Anne Dergisi) , *“ Moyat Priyatel Kuçeto”* (Benim arkadaşım köpek), *“ Spisanie Bela”* (Bela Dergisi), *“Devet Mesetsa”* (Dokuz Ay Dergisi), *“Monitor”* (Monitor gazetesi).

Vesela Krısteva *“Tilkoven Reçnik na Turtsizmite v Bilgarskiya Ezik”* isimli eserinde şunlara değinmektedir: *“Türkçe kelimelerin Bulgar dilindeki varlığı ve kullanımı kaotik bir sebepten dolayı değildir, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, politik, kültürel durumdan ileri gelmektedir. Halk her gün gazete sayfalarından, radyolardan, televizyonlardan en sıcak haberler ile bilgilendirilmekte, deyim yerindeyse bonbardımana maruz kalmaktadır. Bu sıcak haberlerin duyurulmasında manşetlerde ilgi çekecek, yer alacak standart olmayan, sıra dışı kelime kalıplarına ihtiyaç duyulmaktadır. Birçok yazının başlığında, redaktör yorumunda, kişisel yorum ve okuyucu köşelerinde ki bir diğer adı da “sarı haberler” olan yazılarda Türkçe kelimeler kullanılmaktadır. Onlar halk ağzında kullanılan ve insanlara daha sıcak gelen unsurlardır. Türkçe kelimeler ile*

oluşturulmuş cümleler çok daha orijinal ve ilginç olmakla birlikte yorum ve eleştiriler için de birebirdirler.” (Кръстева, 2003: с.10)

1. авер (aver) < havari

- *За борч от 14 бона Ангел Черепан пръснал главата на своя авер (в. „Нощен Труд”, 1999, с. 8).*
- *Убиецът на Карамански е негов стар авер (в. „24 часа”, 20.12.1998).*
- *Беднякът бил жестоко накълцан ни парчета у дома си заради 15 кг захар, които задигнал от авера си по чашка, установили ченгетата (в. „24 часа”, бр. 44, 1997, с. 5).*
- *Бесен, че хем почерпил яко авера си, хем оня го ограбил, пияният Венцислав отишъл през нощта у тях и го транжирал (в. „24 часа”, бр. 44, 1997, с. 5).*
- *Бившият спортист бе спипан в морската столица с кокаин за 11 000 лв. с още двама авери (в. „24 часа”, бр. 65, 2000, с. 4).*
- *22-годишният Хавиер Росадо и трима негови авери си устроили лов на хора по улиците на Мадрид през 1994 г. (в. „24 часа”, бр. 49, 1997, с. 8).*
- *Мнимият глухоням обяснил, че богати авери го докарали с БМВ до морската столица и го оставили (в. „Нощен Труд”, бр. 154, 1997, с. 4).*
- *Има специалисти шарлатани, които отвлечат вниманието ни по този начин, а през това време техни авери ограбват парите и покупките ни (в. „Семеен вестник”, бр. 6, 2000, с. 2).*
- *Повечето от аверите го изоставят (в. „24 часа”, 04.01.1999, с. 10).*

2. аверче (averçe) < havari

- *„Абе, кво само ръчките”, сопна се на екипа ни ербап търговец. „А-а-а, аз за малко съм тук, отбих се при едно аверче” (в. „Труд”, бр. 228, 2002, с. 1).*

3. акъл (akıl) < akıl

- *Ама почна и много акъл да ни дава!* (в. „Вестник за жената“, бр. 45, 09. 11-15. 11. 2000, с. 22).
- *...подиграват се, дават акъл, поставят условия, четат конско евангелие на Жан...* (в. „Демокрация“, бр. 86, 1995, с. 3).
- *И за да набиеш някого се иска акъл* (в. „Труд“, 04.12.1998, с. 3). • *Да се чудии с кой акъл на такъв човек му бе поверена държавата?* (в. „Труд“, бр. 121, 2000, с. 3).
- *Във формулярите за участие, които всеки може да копне от страницата на правителството в Интернет, става ясно, че на Българския Великден са канени и 10-годишни хлапета, които да дадат принос за България и акъл на премиера* (в. „Нощен Труд“, бр. 77, 2000, с. 3).
- *Шварценегер трепе лошите с мускули и акъл* (в. „Българска армия“, бр. 14 159, 1997, с. 16).
- *Да живее Жан, акълът му дойде!* (в. „Труд“, бр. 37, 1997, с. 1).
- *А обясненията, че му нанаждали акъл откъм югоизток, и пет пари няма да чинят при свършен факт* (в. „Труд“, бр. 119, 2001, с. 12).
- *Вече е почти на 9 години, а още не му е дошъл акълът в главата* (в. „24 часа“, 07.01.2000, с. 13). *икъллия м. Разг. 1. Умен човек, умник. 2. Човек, който обикновено „от много акъл“ върши глупости (от тур. akıllı -умен, разумен, разсъдлив човек).*
- *Пишеше се голям акъллия, ама здравата се подреди с тая флъорца...* (БРР).

4. алабаш (alabaş) < alabaş

- *Пазете сърцето с алабаш* (в. „24 часа“, бр. 27, 2002, с. 34).
- *С тази плънка се пълнят листата от алабаш, сармите се нареждат в дълбока тенджерата, заливат се с малко гореща вода, 1-2 с. л. олио и се оставят да къкрят на тих огън* (в. „Семеен вестник“, бр. 16, 2002, с. 8).
- *Алабашът може да се яде на суров, на сок или задушен с други зеленчуци* (в. „24 часа“, бр. 27, 2002, с. 34).
- *Малко преди месото да омекне, прибавете ориза, алабаша и целината...* (сп. „Жената днес“, *Рецепти от цял свят*, декември 1988, с. 8).

5. байрактар (bayraktar) < bayraktar

- БСП си отчува **байрактари** за показ с капиталисти в сянка и на припек (в. „Дневен Труд“, 04.08.1996).

6. байрам (bayram) < bayram

- Президентът честити **Байрама** на турците за сефте (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 5).
- Върбанов провалял **Байрама** (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 6).
- Нова година съвпадна с Рамазан **Байрама** и повечето мюсюлмани по селата спазват Уруча... (в. „Труд“, 06.01.2000, с. 13).

7. бакал (bakal) < bakkal

- А не всеки е склонен да си казва името и адреса - дори и на познатия **бакалин** (в. „Труд“, бр. 205, 2000, с. 8).
- **Бакали** бяха сбъркани с шпиони (в. „24 часа“, бр. 49, 1997, с. 7).

8. бакалия (bakaliya) < bakkaliye

- Той не се свени да отмерва кила кашкавали и салами в собствената си **бакалия**. (в. „Труд“, бр. 307, 2000, Арт Труд, с. 21).
- Крадлата сама се издаде пред ченгетата, понеже през час притичвала да си купува лакомства от **бакалията** (в. „24 часа“, бр. 50, 1997, с. 32).
- Безработни се организират в свирепи патрули и се юрват да дебнат из **бакалиите** (в. „Труд“, бр. 13, 1998, с. 1).

9. бакалъм (bakalim) < bakalim

- Дур **бакалъм** бре, „Позитано“ 20! (в. „Труд“, бр. 157, 2000).

10. бакйи (bakyi) < bakiye

- *Ти оправя своите си бакии, пък сетне оправяй хората* (Ив. Петров).
- *Да не стане така, че след служебното премиерстване на Софийски да не са му останали сили да се бори отново със столичните бакии* (в. „24 часа“, бр. 36, 1997, с. 12).

11. баклава (baklava) < baklava

- *Духовниците обаче не спазиха традицията да почерпят с баклава* (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 5).
- *Домакините му в село Жълтуша - Сашо и Райме Александрови, го гостиха с качамак, пилешка супа, пиле с картофи, пататник (баница с картофи), баклава и айран за десерт* (в. „Труд“, бр. 287, 2000, с. 3).
- *...и с голям кеф идеше да му пийне соса и бозата и да му хапне баклавата* (в. „24 часа“, бр. 211, 2000, с. 14).
- *Залагам на отговор с - баклава* (НТВ, Стани богат, 20.11.2002).

12. беля (belya) < belâ

- *Още на летището Асен Христов заплаши управляващите, че може да направи „голяма циганска беля на СДС“* (в. „24 часа“, 22.01.2000, с. 14).
- *„Ще ми докара някоя беля с неговите щуротии“, добави Нинов* (в. „24 часа“, 07.01.2000, с. 13).
- *Всички бяха инструктирани да угаждат всячески на бъдещата майка, за да не стане беля* (в. „Нощен Труд“, бр. 84, 2000, с. 5).
- *Бивш морски пехотинец си търси белята* (в. „24 часа“, бр. 88, 2000, с. 10).

13. берекет (bereket) < bereket

- **Берекетът** на Аллах да е върху вас... (БНТ, Канал 1, 26.11.2000).
- Такъв **берекет** акушерките не помнят за последните 10 години (в. „24 часа“, бр. 58, 1997, с. 3).
- **Берекет** ще има по полята (в. „24 часа“, бр. 136, 2001, с. 64). • За всичко казвам: „Имам си. Дал Господ **берекет версин**“ (в. „Труд“, бр. 52, 1997, с. 10).
- Когато след 12 години време влизаши във властта, избирателите на Доган с основание биха казали **берекет версин** (БТВ, В десетката, 22.07.2001).
- **Берекет версин**, Соколе, ама и 10% стигат! (в. „Труд“, бр. 256, 2002, с. 3).

14. бетер (beter) < beter

- Костов да си ходи -прикрива корупцията, приятелският кръг „Олимп“ е **бетер** „Орион“... (в. „Нощен Труд“, бр. 79, 2000, с. 4).

15. бирник (birnik) < birnik

- Искаме **бирник** с човешко лице! (в. „24 часа“, 01.02.2000, с. 6).
- **Бирниците** са посетили ресторанта на 3 април т. г. (в. „Труд“, бр. 104, 2000, с. 6).
- „Да не искате и кафе да им правим?“, би попитал ехидно някой **бирник** (в. „24 часа“, 01.02.2000, с. 6).
- 5,1 млн. лв. ДДС източени с помощта на **бирници** (в. „24 часа“, бр. 105, 2000, с. 7).
- По 1000 лв. премия взимали **бирниците** (в. „Труд“, бр. 222, 2001, с. 9).

16. гайтан (gaytan) < gaytan

- *Пригответе си още: стопен в кутия от консерва парафин или восък, тънка четка... мотивчета от дантела, гайтани, вълнени конци...* (в. „Всичко за всеки“, бр. 17, 2000, с. 8).
- *Освен това надява на новия си фрак елече гайтанлия* (в. „Седмичен Труд“, бр. 21, 2000, с. 8).

17. гевгйр (gevgir) < kevgir

- *Капакът работи и като гевгйр* (в. „Вестник за жената“, бр. 45, 2000, с. 13).
- *Почистете гъбите и ги измийте със студена вода. Оставете ги да се изцедят в гевгйр* (в. „Вестник за жената“, бр. 29, 2000, с. 11).

18. гевезе (geveze) < geveze

- *Голямо гевезе е!* (БРР).

19. гевезя (gevezya) < geveze

- *Тази си мома, както и другите си две момиченца, е гледала и отгледала като очите си; но не тъй да ги гевези и да ги държи в полата си* (Ил. Блъсков).

20. геврек (gevrek) < gevrek

- *Насреца имало павилион, в който се продавали закуски - гевреци, банички, кифли* (в. „Вестник за жената“, бр. 22, 2000, с. 4).
- *Моята одисея започна преди повече от 8 месеца, когато в Скопие ми разбиха камиона и откраднаха стоката - разказва Георги, който върти „геврека“ за пазарджишката фирма „Вили“* (в. „24 часа“, бр. 184, 2000, с. 5).

21. гемия (gemiya) < gemi

- На руснаците им потънаха гемиите (в. „24 часа", бр. 225, 2000, с. 8).

22. гергеф (gergef) < gergef

- Най-широки възможности предлага специализираният бродировъчен автомат с 200 вградени операции, работа с гергеф и сканиране на мостри (в. „Жълт Труд", 18.11.-24.11. 1994, с. 21).

23. дамга (damga) < damga

- Казват, че дамгата на челото му била по рождение (Радио „Експрес", 15.09.1998).

24. дангалак (dangalak) < dangalak

- Беше хванала един дангалак за ръката и го избута напред (в. „Труд", бр. 120, 2000, с. 21).

25. дандана-дандания (dandana) < dandan

- Трагичният инцидент не остана незабелязан въпреки данданиите около новия парламент (в. „24 часа", бр. 180, 2001, с. 13).

26. дармадан (darmadan) < darmadağın

- Цялата ни работа - дармадан... (радио „Дарик", 14.08.1999).

27. дайнянесе (daynyanese) < dayanmak

- Двеста хиляди тона пшеница няма да ни стигнат, за да издаяним до новата реколта (в. „Видин", бр. 94, 1995, с. 3).

28. декйш (дикйш) < dikiş

- Формулата на бохема Николай Василев „Йосифов пие, защото е истински пич“ не хваща декиш (в. „Труд“, бр. 268, 1995, с. 9).
- За да хванат дикиш такива твърдения, се жертвали сал девет по дванадесет лева (в. „Нощен Труд“, октомври 1995).
- Вече е правено и хвана дикиш (в. „Стандарт“, бр. 1148, 1995, с. 24).

29. замбак (zambak) < zambak

- Плачът за рани от изгаряне се приготвя, като нарежете на ситно цветовете на замбак и ги смесите с гъша лой (Столичен печат, 1999)

30. занаят (zanayat) < zanaat

- Пестелив в думите си, той разказва за занаята си с любов (в. „Труд“, бр. 296, 2002, с. 18).
- През последните години занаятът замира, защото никой не купува медни съдове (БТВ, Новините, 07.12.2002).

31. зандан (zandan) < zindan

- Войска нахлу в зандан (в. „Труд“, бр. 6, 2001, с. 25).
- Американец разследва зверства в турски зандан (в. „24 часа“, бр. 31, 1997, с. 29).
- За целта бизнесменът е наел бивш зандан (в. „Жълт труд“, бр. 46, 1995, с. 12).
- Силите на реда преброили 511 красавици с пищни форми, промъкнали се незнаяно как в мъжкия зандан (в. „Труд“, бр. 117, 2000, с. 30).
- Уроци по пеене за затворници ще бъдат организирани в зандан с особено строг режим в Бейрут, Ливан, предаде Ройтерс (в. „Труд“, бр. 120, 2000, с. 30).
- Мъка, мъка, мъка зад вратите на зандана (в. „Демокрация“, бр. 45, 1997, с. 17).

• В един ресторант се запознава с „красива студентка“, към която изпитва неудържимо привличане след толкова месеци в турските зандани (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 10).

• Зандани като за „свои“ люде (в. „Труд“, бр. 58, 2001, с. 3).

32. заптие (zaptie) < zaptiye

• Левски стигнал до града, поискал да се срещне с поп Кръстьо, но домът му бил охраняван от заптиета (в. „Труд“, бр. 128, 2000, с. 20).

• При задържането оказал силна съпротива, убил и ранил няколко заптиета и накрая загубил съзнание и бил арестуван (в. „Седмичен Труд“, бр. 7, 2000, с. 12).

33. зар (zar) < zar

• Говорещите зарове (в. „Феномен“, бр. 19, 2000, с. 5).

• Как ще се обърне зарът в българския футбол, не зависи от куклите дори в мач като „Левски“ - ЦСКА (в. „24 часа“, бр. 131, 2000, с. 9).

• Мъж се гътва от зарче (в. „Шок“, бр. 21, 2000, с. 4).

34. зевзек (zevzek) < zevzek

• Зевзеци ще ни веселят (в. „24 часа“, бр. 211, 2000, с. 14).

35. илач (ilaç) < ilâç

• За негово учудване обаче при рутинна проверка след мача „Сел-та“ - „Валядолид“ 0:2 е кръвта му бил открит забраненият стероид нандролан, който се съдържал в илача (в. „24 часа“, бр. 45, 1997, с. 46).

• Софийски пуска цените на илачите от понеделник (в. „24 часа“, бр. 57, 1997, с. 4).

• Болни от рак гаснат без илачи (в. „24 часа“, бр. 50, 1997, с. 4). • Новите родни илачи спират (в. „24 часа“, 11.01.1599, с. 8).

• За илачи се пътува 100 км до Благоевград (в. „Новинар“, бр. 42, 1997, с. 1).

- Досега само на бебетата и децата до 4 г. се полагаха илачи без пари (в. „Новинар“, бр. 216, 1997, с. 2).
- \$ 1000 и 2000 CHF дават еколозите за храна и илачи за животните, които умират от системно недохранване (в. „Новинар“, бр. 216, 1997, с. 16).
- илачи нямало, консумативи нямало, а всичко струвало скъпо, и то много (в. „Новинар“, бр. 217, 1997, с. 7).
- Само да не ми разправя телевизорът, че нямало за зърно, за зоб, за илачи, за даскали (в. „Новинар“, бр. 219, 1997, с. 7).
- Накрая той си призна, че понеже не се чувствал добре, се лекувал с бренди, а приятелката му на няколко пъти му доливала сериозни дози от „илача“ (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 30).
- Пускат илачите за диабет (в. „24 часа“, Варна), бр. 202, 2000).
- Адска миризма се носеше от напечените от слънцето илачи (в. „Труд“, Софиянец, бр. 217, 2001, с. 1).

36. **имам (imam) < imam**

- За двамата мюсюлмани сред кълнящите се не бе повикан имам (в. „Труд“, бр. 138, 2000, с. 3).

37. **кадифе (kadife) < kadife**

- Ако искате ръцете ви да са меки като кадифе, поглезете ги с маслена баня (в. „Вестник за жената“, бр. 45, 2000, с. 15).
- Материите, които се използват за абитуриентските облекла са кадифе, коприна, шифон (в. „Труд“, бр. 121, 2000, с. 12).
- Във витрината, чиято задна стена е драпирана с червено кадифе, е положена част от череп, голямо колкото юмрук (в. „24 часа“, бр. 123, 2000, с. 25).

38. **кадърен (kadiren) < kadir**

• „Честен е и кадърен“, добави тя. Друга обаче я поправи: „Ще го подкрепим, ама нека седесето го издигне.“ (в. „24 часа“, бр. 265, 2000, с. 3).

• Според немските лекари в България има кадърни специалисти и достатъчно техника, за да се правят подобни операции (в. „24 часа“, бр. 231, 2000, с. 6).

• Миланов ще се провали на финала, ако изхвърли кадърните спецченгета от екипа на Кирил Радев, вместо да ги вземе за навигатори (в. „Труд“, бр. 126, 2000, с. 11).

• Знам кадърни хора за поста на Абрашев (в. „24 часа“, бр. 341, 2001, *Анализи*, с. 14). кадърност .ж. Разг. Способност, годност (от тур. *kadîr* - 1. Стойност, цена. 2. Способност, достойнство, от ар.).

• От-де тая кадърност у него, един господ знае! (Столична преса, 2000).

39. кайма (kaıma) < kııma

• Прасето се разстила, осолява се и се пълни с: нарязаното на ивици и начукано бонфиле, кайма, измесена с черен пипер, сол... (в. „Труд“, Коледни празници, 24.12.2000 с. 4).

• Датчанин смила жена си на кайма, за да напише криминале (в. „Шок свят“, бр. 1, 2000, с. 2).

40. каймак (kaımak) < kaımak

• ...сакам трапезата да е готова, а кафето да е с дебел каймак (в. „Вестник за жената“, бр. 52, 2002, с. 9). • Те са духовните избраници на народа, каймакът, а другото е простолюдие (К. Попов).

• Янките, изглежда, искат да изсмучат и малкото интелектуален каймак, останал у нас (в. „Труд“, бр. 311, 2000, с. 3):

• Каймакът на съсловието се беше стекъл в обвитата с пушеци зала (в. „24 часа“, бр. 139, 2000, с. 32).

41. кахър (kahır) < kahır

- *Представяте ли си, ако беше отишло зян заради тия шашкѝни, дето не спазват правилата на движение - кахъряха се собственикът Янко и жена му Иванка (в. „Нощен Труд“, бр. 85,2000,с. 16).*
- *Ние сме робите в малкия бизнес, защото обектите ни всъщност носят приход само поосем дни в месеца, колкото е битакът, кахъряха секак ще избият загубите наемателите от останалите ударени обекти (в. „Труд“, бр. 205, 2000, с. 4).*
- *Сбъркате ли дозировката, лютеничката ще стане мармалад, но дип не се кахърете (в. „Труд“, Софиянец, бр. 281, 2002, с. 4).*

42. качак (kaçak) < kaçak

- *Мой пралядо е бил заточен в турски затвор, откъдето е избягал. А на турски качак означава „беглец“. Оттам идва фамилията Качакови и тя няма нищо общо с тютюна (в. „Труд“, бр. 298,2001, с. 9).*

43. качамак (kaçamak) < kaçamak

- *Често си спомням за тях - качамак, царевична каша със саздърма, боб с пастърма, клин, катми и още много други (в. „Вестник за жената“, бр. 45, 2000, с. 12).*
- *Домакините му в село Жълтуша - Сашо и Райме Александрови, го гостиха с качамак, пилешка супа, пиле с картофи, пататник (баница с картофи), баклава и айран за десерт (в. „Труд“, бр. 287, 2000, с. 3).*
- *Самоковски зелник, качамак и пръжки предложи вчера Симеон Сакскобургготски на гостите на сватбата на Калина и Китин в резиденция „Царска Бистрица“ (в. „Труд“, бр. 298, 2002, с. 1).*
- *Пак ни гледат в качамака (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 3). • Не щеме ний US кукуруз, не щеме мамалига. Дайте качамака! (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 3).*
- *Това важи за всички видове качамаци и кюспета, защото в студена вода те се разтварят много по-бавно и отделяните от тях аромати не се разнасят надалеч (в. „Труд“, бр. 79, 2000, с. 27).*

44. каяфет (kayafet) < kuyafet

- Действителният проблем е, че хайдушкият му каяфет устройва не само него (в. „Стандарт", бр. 1112, 1995, с. 13).
- То нямаш и каяфет за политика: като те гледа човек все чака да запееш „шакадъм, шакадъм" (в. „Демокрация", бр. 43, 1997, с. 24).

45. кебап (kebar) < kebar

- Левентите от военните клубове винаги са си по-хапвали с апетит телешко - задушено, кебап, кюф-тенца - за да водят с успех нощните атаки при любовниците си (в. „Вестник за жената", бр. 22, 2000, с. 29).
- ...ишиче, кебапче, всичко, за да се нахраниш хубаво (в. „24 часа", бр. 115, 2000, с. 22).
- Фолклор и кебапчета на Копривицица 2000 (в. „Труд", бр. 219, 2000, с. 24).
- Тя се оправда, че не яде депутатски кебапчета и кюфтета, а само банички и кифли (в. „24 часа", бр. 80, 2000, с. 3).
- Свистят зур-ни, цвърчат кебапчета, народът се кефи (в. „Шок", бр. 9, 2000, с. 8-9).
- ...сергии, отрупани с всевъзможни джунджурии, звън на чанове и мирис на кебапчета и, разбира се, автентичен фолклор (в. „Труд", бр. 219, 2000, с. 4).

46. лакърдия (lakırdiya) lâkırdı

- Шикозното заведение н Съюза на българските художници беше пълно с пиячи на кафе и черна бира, които разпусаха с лениви лакърдии (в. „Нощен шок", бр. 11, 2000, с. 2).
- Дрън-дрън, президентски лакърдии около кървавото кладенче, дето заклали нявга Бенковски (в. „Вестник за жената", бр. 22, 2000, с. 2).

47. лале (lale) < lâle

- Лицето му е обърнато към запад, нашарено е с разни шарилки: синкави гроздове, червени карамфили, трендафили, бели и жълти лалета, изрисувани по дебърски вкус (Ст. Заимов).
- Лале - искрено обяснение в любов (в. „Вестник за жената", бр. 22, 2000, с. 21).

48. лаф (laf) < lâf

- *Първият заместник на Черномирдин си има коронен лаф, който му помага в трудни моменти* (в. „Жълт Труд“, бр. 29, 1997, с. 10).
- *Пак се канят да управляват със стари лафове* (в. „24 часа“, бр. 39, 2000, с. 10).
- *И тъй, в началото съдбата ни събра на баскетболното игрище и от лаф на лаф, ето ти то: началото на едно велико приятелство* (в. „Лична драма“, бр. 18, 2000, с. 3).

49. лафаджйя (lafadjiya) < lâf

- *Не се магнаха и яките пиячи и лафадемси като Янко Станоев и Дончо Цончев* (в. „24 часа“, София, бр. 131, 2000, с. 7).

50. лаф-моабет (laf moabet) < lâf muhabbet

- *Той обаче не трябва да бърка международните срещи с добре известните дружески трагедии и сладките лаф-моабети след успешни ловни излети* (в. „Демокрация“, бр. 292, 2000, с. 7).

51. леблебия (leblebiya) < leblebi

- *Чуждестранна фирма купува (изкупува) българска леблебия - ядлива, реколта 2000, диаметър 7-7,5 мм...* (в. „24 часа“, Малки обяви III, бр. 206, 2000).

52. лобут (lobut) < lobut

- *Освен скъсани гащи щели да изядат и як лобут* (в. „Нощен Труд“, бр. 202, 1995, с. 2).

53. локум (lokum) < lokum

- За да бъде удоволствието пълно, заедно с кафето можеш да хапнеш бяло сладко, докум на клечка, а после и халва (в. „Жълт Труд", бр. 15, 2000, с. 3).

54. майтапчия (maytapçıya) < maytap

- За него се търсят всякакви чешийти, клоуни, майтапчиии, имитатори и други подобни (в. „Жълт Труд", бр. 43, 1995, с. 14).
- „Искам поне един слънчев ден, за да се топна в морето", пожелала си майтапчиията (в. „24 часа", 15.01.1999, с. 32).
- Мандев отговорил с половин уста, което тутакси давало основание на майтапчиите да мислят, че политикът е загубил чувството си за хумор в навечерието на предизборния маратон (в. „Труд", бр. 119, 2001, с. 6).

55. майтапя (maytapya) < maytap

- Те и в Япония ме заглеждаха, и се майтапях, че японците си падат по „Кой е по-по-най", ама то истината си беше, че им хванах окото, щото хем бял мъж, пък с коса до кръста и преброден с кърпа... (в. „Вестник за жената", бр. 22, 2000, с. 5).

56. мангал (mangal) < mangal

- Отбор мангали тарашили крайпътено капан-че (Столична преса, 1999).

57. мандра (mandra) < mandıra

- Затварят 19 мандри заради лоша хигиена (в. „Труд", бр. 104, 2000, с. 6).
- Според експерти до 2 години ще останат половината колбасарници и кланици. Ще ги последват и мандрите (в. „24 часа", бр. 105, 2000, с. 7).
- Производството на мляко и млечни продукти у нас е ориентирано предимно за вътрешния пазар, защото само 3 мандри от 600-те в страната имат лиценз за износ на продукцията си в ЕС (в. „24 часа", бр. 105, 2000, с. 7).

58. мараба (maraba) < merhaba

- Мараба, аскер! (в. „24 часа", бр. 178, 1999, с. 1).
- Мараба, Европа! (в. „Труд", бр. 1, 2000, с. 2).
- Мараба бе, комиш (БНТ, Канал 1, НЛО, 18.11.2000).

59. нейсе (neyse) < neyse

- Хайде нейсе, тури още две-три дървета в печката (Ал. Константинов).
- Е, президентът не признава, че инициативата е наша. Нейсе, читателят знае (в. „Труд", 18.01.2000, с. 9).

60. низам (nizam) < nizam

- Само една чета през 1882 г. дръзко се разхождала из Търновско в износени сини униформи на турски низам (в. „Седмичен труд", бр. 7, 2000, с. 21).

61. нишан (nişan) < nişan

- Нишан до всички избиратели, че след втория тур, ако спечели изборите, ще разиграе богата томбола, изпрати тези дни до избирателите си независимият кандидат-кмет от село Острово (в. „Дума", бр. 266, 1995, с. 8).
- А София се е сгушила в уплаха - четири бесилки се люшват в четирите краища на града, всеки случайно попаднал на улицата християнин е нишан за куришум и ятаган (в. „Седмичен труд", бр. 51, 1999, с. 21).

62. нишесте (nişeste) < nişasta

- Добавете брашното, нишестето, арома-тизатора и бадемите (в. „Всичко за всеки", бр. 17, 2000, с. 8).
- Изпържва се в сгорещеното олио, добавят се лукът, соевият сос, фъстъците, захарта, залива се с разтворено в хладка вода картофено нишесте (в. „Ние жените", бр. 30, 2000, с. 11).

63. оджак (odjak) < осак

- ...Край буйния оджак разправяше се там за дните неотдавна,... (П. П. Славейков).
- Тия думи рече дядо, тия негови думи ме затиснаха в оджака и не шавнах (Н. Хайтов). • Ястието се слага от вечерта в оджака (БНТ, Канал 1, Вкусно, 27.12.2001).

64. ока (oka) < окка

- Едни цървули и три оки тютюн (в. „Сега", бр. 112, 2000, с. 26).
- Най-много е разсърдило народа това, дето намерили в къщата им 30 оки с газ размесени, за да палят селото, ако додат башибозуци (в. „Труд", бр. 117, 2000, с. 3).

65. пазар (pazar) < pazar

- Инвеститорите бягат от европейските пазари (в. „Труд", бр. 103, 2000, с. 6).
- Ако някой се надява на преразпределение на пазари по този начин, значи е сбъркал в очакванията си (в. „Труд", бр. 103, 2000).
- Книжен пазар на открито (в. „Нощен Труд", бр. 79, 2000, с. 3).
- Костов разчита, че след сключването на големите приватизационни сделки в българския пазар ще се вляят около един милиард долара (в. „24 часа", бр. 116, 2000, с. 9).
- Напоследък във федерацията на потребителите зачестиха обажданията на недоволни граждани, пазаруващи от Женския пазар (в. „Семеен вестник", бр. 6, 2000, с. 2).

66. пазарлък (pazarlık) < pazarlık

- *Не се стискайте при пазарлък с иманяр* (в. „24 часа“, 11.11.2000).
- *София започва пазарлъка по 6 теми, а Букурещ - по 5* (в. „24 часа“, бр. 65, 2000, с. 27).
- *Вадят пазарлък на корумпиран* (в. „24 часа“, бр. 80, 2000, с. 1).
- *Тренчев вади пазарлък на корумпиран* (в. „24 часа“, бр. 80, 2000, с. 3).
- *Преди време казах на кметовете в Дупница - няма да търпя никакви пазарлъци* (в. „24 часа“, бр. 98, 2000, с. 10).
- *Вадят пазарлък на корумпиран* (в. „24 часа“, бр. 80, 1995, с. 2). • *Големият пазарлък на парите на алианса* (в. „Труд“, бр. 322, 2002, с. 2).

67. пазвант (pazvant) < pazvant

- *Иззето е оръжие от пазванти* (в. „Демокрация“, бр. 86, 1996, с. 12).
- *Остриетата от обкръжението на синия кандидат за кмет няма да се спрат пред нищо, в това число да ползват услугите на пазванти и каналджии в крайграничните села* (в. „Труд“, бр. 133, 2000, с. 10).

68. памук (pamuk) < pamuk

- *Тайната разкрил погребалният агент, комуто дали подплънките, но той не ги използвал, а сложил вместо тях памук* (в. „Труд“, бр. 103, 2000).
- *Шарени яйца можете да наредите и в купа, пълна с цветен памук или постлана с атлазена или кадифена тъкан* (в. „Всичко за всеки“, бр. 17, 2000, с. 8).
- *Музикантът вади душата на слушателя с памук* (в. „24 часа“, бр. 115, 2000, с. 22).
- *Няма майтап, такива цветни памуци вече има в опитните полета на концерна „Монсанто“* (в. „Труд“, бр. 120, 2000, с. 12).

69. пастърма (pastirma) < pastirma

- Често си спомням за тях - качамак, царевична каша със саздърма, боб с пастърма, клин, катми и още много други (в. „Вестник за жената", бр. 45, 2000, с. 12).
- „В бъдеще обмисляме идеята за признаването и на други хранителни продукти като мляко, сирене, луканка, пастърма за редовно разплащателно средство", заяви управителят на телефонната компания Генадий Савчук (в. „24 часа", бр. 90, 2000, с. 32).

70. патаклама (pataklama) < pataklamak

- Цялата тренировъчна патаклама трая 15 минути (в. „Нощен Труд", бр. 202, 1995, с. 2).
- Шампионите от Левски вдигнаха здрав купон в събота вечер за шестата поредна патаклама над вечния съперник ЦСКА (в. „Стандарт", бр. 1145, 1995, с. 24).
- Уморен от патакلامите на десетки американски филми, посветени на честните ченгета с наслада се отдадох на една романтична истори (в. „Новини +", Провадия, бр. 30, 1995, с. 22).
- В патакلامата е ранен случаен минувач (в. „24 часа", бр. 115, 2000, с. 28).

71. патладжан (patladjan) < pathcan

- Нагостиха ги със салата „Букет", зеленчукова супа, бюрек от патладжан, чушки и тиквички, пиле... (в. „Труд", бр. 307, 2000, с. 5).
- Такова подхранване е полезно и за типера, патладжана и други зеленчуци (в. „Демокрация", бр. 127, 2000, с. 14).
- Патладжаните се режат на филийки с дебелина 1 см, посоляват се и се оставят да им се изцеди горчивият сок (в. „Вестник за жената", бр. 22, 2000, с. 29).

72. паша (paşa) < paşa

- Запознатият със станалото митрополит Григо-рий също се оплаква пред пашата (в. „Седмичен Труд“, бр. 21, 25. 05 - 31. 05. 2000, с. 12).

пезевенк (pezevenk) < pezevenk

- Туй вар, туй киреч, туй майстори, а и тоз архитект, пезевенкът му с пезевенк, и той ми отрязва главата, тъй както аз и на Божков не съм я рязал (в. „24 часа“, бр. 190, 2000, 24 хъша).

73. пейка (peyka) < peyke

- Асен Чинков всяка сутрин си купувал вестник и сядал на една пейка в градинката срещу гарата да го прочете (в. „Вестник за жената“, бр. 22, 2000, с. 4).
- Често изнасях концерт на бабите, насядали по пейките на улицата (в. „Вестник за жената“, бр. 22, 2000, с. 14).
- Новите велможи залепиха местните на пейката и отново вербуваха наемници (в. „Шок“, бр. 31, 2000, с. 13).

74. пелтек (peltek) < peltek

- Говорят, че като малък бил пелтек, но след като отишъл при Ванга, която ни потури и бели ризи, младежите с белоснежни фустанели и калцуни с огромни пискюли (в. „Жълт Труд“, бр. 36, 1995, с. 11).

75. пусия (pusiya) < pusu

- Това чудо е подходящо за авджии, защото, като висят на пусия, и те мръзнат яко (в. „Труд“, приложение, 10.11.2000).
- Депутат застреля вълк след петчасова пусия (в. „Семеен вестник“, бр. 7, 2003, с. 1).

76. ракия (rakiya) < rakı

- Той бил толкова пиян, че когато униформените пробвали да го разпитат, по-искал да му наляят още една ракия (в. „Труд“, бр. 342, 1999, с. 40).

- Това е циганският живот - вечен празник, похвали се млад ром, който явно бе изпреварил с няколко ракии ортаците си (в. „24 часа“, 15.01.1999, с. 32).
- Строги правила за етикети на ракия (в. „24 часа“, бр. 65, 2000, с. 7).
- От белите вина си пада по мускат, от ракиите - „Сливенска перла“ (в. „24 часа“, 27.03.2000, с. 13).
- А хората на инвеститора да престанат да пробутват приказки, които са слаба ракия (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 10).

77. рамазан (ramazan) < ramazan

- Честит да бъде светец Рамазан! (БНТ, Канал 1, 26.11.2000).
- Стоянов поздрави мюсюлманите за най-тачения празник Рамазан Байрам (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 5).
- Нова година съвпадна с Рамазан Байрама и повечето мюсюлмани по селата спазват Уру-ча... (в. „Труд“, 06.01.2000, с. 13).

78. рахатлък (rahatlık) < rahatlık

- Европейците са си уредили държавите и не прощават никому и за най-малкия смут на рахатлъка им (в. „Труд“, бр. 329, 2000, с. 28).

79. резе (reze) < reze

- Докато се навеждала да отвори резе на входната порта, кръчмарката била повалена от силен удар с тухла по главата (в. „24 часа“, бр. 224, 2000, с. 5).

80. сайвант (sayvant) < sayvan

- Щял да извади от гаража, пардон, сайванта, старата си талига, и хубавичката да я попритегне (в. „Вестник за жената“, бр. 22, 2000, с. 13).
- Немската овчарка била вързана край сайванта (в. „Труд“, бр. 67, 2001, с. 5).

- Животното е завързано със синджир на лебедка в нещо като сайвант (в. „168 часа“, бр. 31, 2001, с. 3).

81. сакатлък (sakatlık) < sakatlık

- Станков ефенди напуска играта с тежка контузия след сблъсък с турски играч, вай, вай,... сакатлък голям... (в. „24 часа“, бр. 211, 2000, с. 14).
- Ако е за главен преговарящ с Европа - Лютфи тича пръв (ДПС му издигна кандидатурата след сакатлъка с Божков), (в. „24 часа“, бр. 190, 2000, с. 9).
- 24 часа след сакатлъка руската военна дипломация поиска помощ от Англия и Америка, в резултат на което и едните, и другите изпратиха на местопроизшествието свои сонди... (в. „24 часа“, бр. 225, 2000, с. 8).
- Убийствата и сакатлъците вероятно не биха учудили мнозина... (в. „Шок“, бр. 21, 2000, с. 14).
- То се оправда с опасността от сакатлък при полета на различните модели самолети на ниска височина над София (в. „24 часа“, бр. 122, 2001, с. 1).
- Да гътнем Гошо без сакатлък (в. „24 часа“, бр. 348, 2001, с. 21).

82. сакън (sakin) < sakın

- Виткова иска да лиши българина от едно от малкото му останали удоволствия. Сакън! (в. „Жълт Труд“, бр. 28, 1995, с. 3).
- Сакън, гунке, сакън, гълъбичката ми!... (в. „Сега“, бр. 127, 1995, с. 24).
- След тактиката на снискване -сакън, да не се обалят либийците! (в. „Труд“, бр. 146, 2000, с. 3).
- Накрая турците принудиха пътниците да слезат от самолета на пистата, за да си разпознават куфарите, сакън да не липсва нещо (в. „Труд“, 10.08.2001, с. 35).
- Да речеш, че съм некой пияница -сакън! (в. „Вестник за жената“, бр. 52, 2001, с. 9).

83. таратор (tarator) < tarator

- Много съм заета и добре, че приятелят ми ме отменя, той готви, прави страхотен таратор (в. „Нощен Труд“, бр. 79, 2000, с. 20).

- **Тараторът**, с който бяха нагостени принцове и принцеси, бил възпроизведен абсолютно точно по книга от 1977 г., в която на шега царят дал рецептата (в. „Труд“, бр. 129, 2001, с. 60).

84. тараш (taras) < taras

- „Нулева толерантност“ започна тихо, но с тотален **тараш** (в. „Труд“, бр. 263, 1998, с. 11).
- Масови полицейски **тараш** започнаха вчера в Русе и Пазарджик (в. „24 часа“, бр. 99, 1996, с. 5).
- Данъчни **тарашат** бензиностанциите (в. „Труд“, бр. 320, 2000, с. 8).
- Ченгетата **тарашили** офис на Карамански (в. „24 часа“, бр. 99, 1996, с. 5).
- **Тарашат** мазета за олио, захар и брашно (в. „24 часа“, бр. 48, 1997, с. 5).
- Ченгетата се натъкнали на държавната кореспонденция, докато **тарашили** жилището на свой колега (в. „24 часа“, бр. 50, 1997, с. 8).
- Бедняшки групи в Кърджали **тарашат** мазета и магазини за храни (в. „Континент“, бр. 39, 1997, с. 2).
- Хиляди натовци **тарашат** Мит-ровица за оръжие (в. „24 часа“, бр. 49, 2000, с. 37).

85. тарикат (tarikāt) < tarikāt

- Враговете му твърдят, че е вестникарски **тарикам** (в. „Труд“, 18.12.1998).
- **Тарикатът** дял печалбата с еротичната фирма (в. „24 часа“, бр. 132, 2000, с. 5).
- Да отсеем депутатите от **тарикатите** (в. „24 часа“, бр. 231, 2000, с. 9).

86. тарикатлък (tarikātlık) < tarikātlık

- Трудът е много. И тази работа с **тарикатлък** не става (в. „24 часа“, бр. 179, 2000, с. 9).
- Шопският **тарикатлък** край няма, та ето и някои „божии заповеди“ за оцеляване преди зимата, неписани, но проверени от днешния

съвременник на Елин-Пелиновия герой (в. „Труд", Софиянец, бр. 281, 2002, с. 4).

- *Враждата на Сокола (Доган) предвещава бури не толкова в пленарната зала, колкото в пленарните кьошета, където знаем, че бившият балансър е майстор на всякакви тарикатлъци (в. „Труд", 02.04.1997).*
- *Той с нетърпение очаквал предаването, но вместо него изгледал вносен документален филм за тарикатлъците в киното (в. „Нощен Труд", бр. 79, 2000, с. 1).*
- *Затова тарикатлъците трябва да се забравят (в. „24 часа", бр. 179, 2000, с. 9).*

87. тас (tas) < tas

- *Производство: сахани, масове, тенджерери... (в. „24 часа", 07.01.2000, с. 10).*
- *Стоката е два ръждясали таса, един по-нов и няколко ремъка (в. „Труд", бр. 293, 2002, с. 30).*
- *Да се къпят в курни, като се обливат с вода, загребвана с масове, е почти екзотично преживяване и направо непознат ритуал за младото поколение (в. „Нов Семейен вестник", бр. 20, 2002, с. 2).*

88. файда (fayda) < fayda

- *Голяма файда ще има българинът с намалянето на ДДС (в. „24 часа", 11.01.1999).*
- *А единствената файда да имаш такъв пес е, че можеш да си напълно сигурен за безопасността си... (в. „Шок свят", бр. 1, 2000, с. 7).*

89. фередже (feredje) < ferace

- *Забулена във фереджето си, дамата не успяла да забележи навреме бясно ускорената кола (в. „24 часа", бр. 124, 2000, с. 13).*

90. ферман (ferman) < ferman

- *Според издадения от султана ферман за независимостта на българската църква Русенската община била под властта на Българската екзархия (в. „Седмичен Труд", бр. 21, 2000, с. 12).*

91. фес (fes) < fes

- Докато клеветата и обидата са крими-нализирани, родната Темида ще се кипри с **фес** на главата (в. „Труд“, 18.01.2000, с. 9).
- Затова комишиите да не ни се сърдят: зер интереса **клати феса** (в. „Труд“, 10.11.2000, с. 3).
- Но всички се досещат -интересът **клати феса** (в. „Труд“, бр. 136, 2000, с. 3).
- Революционният футболен дух тогава изкара на улицата всички прослойки - цървулани и универси-танти, гугли и **фесове**, килиявки и капели (в. „24 часа“, бр. 208, 2000, с. 30).

92. филджан (fildjan) < fincean

м. Чашка за кафе, която няма дръжка (тур. filemi -същото значение, от перс).

- Имам още от баба ми останали **филджани**, но рядко ги използвам (БРР).

93. фишек (fişek) < fişek

- Освен, че беше на неподходящо място, - Пазарджик (можеше да е в Ямбол - хем роден град на Сашо Дончев и Радослав Ненов, хем стар анархистки център), **фишекът** гръмна и ненавреме.
- Тренчев - **фишекът** (в. „Нощен Труд“, бр. 79, 2000, с. 4).

94. хазната (haznata) < hazine

- Той оцетил още **хазната** с 30 млн. долара при продажбата на „Интерпред“ на корейците според Тренчев (в. „Нощен Труд“, бр. 79, 2000, с. 4).
- Тренчев: Божков оципа **хазната** с \$ 30 млн (в. „24 часа“, бр. 109, 2000, с. 2).
- **Хазната** залата на 2-годишни бонове (в. „24 часа“, бр. 8, 2000, с. 8).
- От забавянето губят всички - и „Ален мак“ и купувачът, който се харчи да води дела, и **хазната**, в която няма да влязат \$12 млн. (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 1).
- Само 280 млн. лева в **хазната** (в. „Труд“, бр. 119, 2001, с. 37).

95. хаирлия (hairliya) < hayırlı

- *От известно време не фигурирам и в класациите на рейтинга на политиците - бях стигнал до четвърто място и изведнъж изчезнах... хаирлия да им е* (в. „Седмичен Труд“, бр. 30, 2000, с. 6).
- *Дано да е на хаирлия и през новото хилядолетие нацията да се множи и да не старее* (в. „Труд“, бр. 345, 2000, с. 3).

96. хайван (hayvan) < hayvan

- *Хайванчето се отделило от стадото и хукнало към чорбаджията си* (в. „24 часа“, бр. 48, 1997, с. 7).
- *Във вилата му пък живеят сърнички и какви ли не хайванчета* (в. „Труд“, 21.12.1998).
- *Хайванчетата усетили какво ги чака* (в. „Труд“, бр. 13, 1998, с. 23).
- *Заобиколен от малчугани, стопанинът на хайванчето Стефан Тодоров от столичния квартал „ФакултетаФакултета“ го бе отделил за именния ден на снаха си Гергина* (в. „Труд“, бр. 121, 2000, с. 5).
- *Клъпнали хайваните му с хайвани акцизни* (в. „24 часа“, бр. 31 1997, с. 8).

97. хайвер (hayver) < havuvar

- *Разгънете кърпата и върху изравнения слой мек кашкавал сложете плънката, приготвена от разбит хайвер, ситно нарязани маслини...* (в. „Всичко за всеки“, бр. 17, 2000, с. 7).
- *Нашата държава обича да праща гражданите си за зелен хайвер* (в. „24 часа“, 17.02.2000, с. 10).
- *Глезят похитител с хайвер* (в. „24 часа“, бр. 206, 2000, с. 34).

98. хайде (hayde) < hayde

- *Хайде на бригада в 60 държави!* (в. „24 часа“, 27.03.2000, с. 6).
- *Странна слава има и Богомил Райнов като любовта, хайде да го осветлим от ваша гледна точка...* (в. „Нощен шок“, бр. 11, 2000, с. 11).

99. чалга (çalga) < çalğı

- *Годината 1999 „изпра“ негативния смисъл на думата „чалга“ (в. „24 часа“, бр. 3, 2000, с. 14).*
- *Чалгата сама по себе си е нещо суперяко (в. „24 часа“, бр. 80, 2000, с. 10).*
- *Щастлив съм, че през това лято отбелязваме залеза на чалгата (в. „Труд“, бр. 213, 2001, с. 7).*

100. чалма (çalma) < çalma

- *Един ден се появил дух -джудже с брада и чалма, който я попитал дали приема да гледа на хората (в. „Нощен Труд“, бр. 82, 2000, с. 10).*
- *Очила от 70-те години, обувки от 30-те и 80-те, романтични костюми от 50-те и 60-те, дори чалми и тюрбани за главите от началото на века ще се обличат едновременно през есента (в. „Труд“, бр. 219, 2000, с. 11).*

101. чалъм (çalım) < çalım

- *Кокошката става носачка с чалъм (в. „Нощен Труд“, 21.04.-22. 04.1997, с. 6).*
- *Дядо Стоян М. от кв. „Трите чучура“ сподели пред „24 часа“ чалъмите на рационализацията, до която били принудени да прибегнат (в. „24 часа“, бр. 68, 1997, с. 3).*
- *Друг чалъм са намерили да се справят с конкуренцията в квартал Хладилника (в. „Нощен Труд“, 09.10.1995).*
- *Изрязването на филе от риба си има чалъм (в. „Жълт труд“, бр. 47, 1995, с. 25).* • *Всички чалми за улова му - в „Българска риболовна енциклопедия“ на издателство „Труд“ (в. „Труд“, бр. 313, 2000, с. 7).*
- *Щом той може, ще трябва и да могат другите пенсионери. Правителството ще ги научи как, след като заложил чалъмите на Костов (Стефан) в Програмата 2001 на съфамил-ника му Иван (в. „Сега“, бр. 71, 2000).*
- *Нулев план му е чалъмът (в. „Труд“, бр. 351, 2001, с. 3).*

102. чам (çam) < çam

- Чамът ще стане дефицитен, но ще има повече дъб и бук (в. „24 часа“, бр. 231, 2000, с. 10).
родителите (в. „Нощен Труд“, 13.11.-14.11.2000, с. 10).

103. шамар (şamar) < şamar

- Още четири шамара с парното (в. „24 часа“, бр. 3, 1999).
- Шамарът на Ройтерс идва в момент, когато и главният чужд спонсор на СДС - германската християндемократическа фондация „Конрад Аденауер“, обяви, че поради нейни затруднения спира кранчето с помощите (в. „24 часа“, бр. 98, 2000, с. 12).

104. шам фъстък(şam fıstık) < şam fıstığı

- Сладкиш с праскови и шам фъстък (в. „Семеен вестник“, бр. 16, 2002, с. 8).
- 100 г от шам фъстъка се скълзват на ситно, смесват се с брашното и бакпулвера и се прибавят към яйчено-маслената смес заедно с изварата (в. „Семеен вестник“, бр. 16, 2002, с. 8).

105. шап (şap) < şap

- Карантина по границите заради шап в Гърция (в. „24 часа“, бр. 188, 2000, с. 8).
- Евросъюзът забранява внос на агнета от страни, където има шап (в. „24 часа“, бр. 188, 2000, с. 8).
- Животинският пазар в Кюстендил е затворен от вчера зарази епидемията от шап в Гърция, съобщи за „Труд“ местен източник (в. „Труд“, бр. 192, 2000, с. 6).

106. шах (şah) < şah

- В едната муска намерили писмо, подпечатано с мехюра на аджем-ския шах: чунким, на мехюра имало изписано разярен лъв (Ст. Заимов).
- Пловдив приема европейско по шах през 2003 г. (в. „Труд“, бр. 307, 2000, с. 28).

- Има шахове, конструктори „Атко“ (подобни на „Лего“, но далеч по-евтини), магнитни букви на кирилица и латиница, множество пъзели (в. „Жълт Труд“, бр. 19, 2000, с. 8).
- Глория се развежда. Мъжът и в шах, давел мъката в алкохол (в. „Шок“, бр. 18, 2000, с. 1).
- Цяла седмица БДЖ държа клиентите си в шах - ще вдигне ли цените на билетите или няма да ги вдигне (в. „Труд“, бр. 186, 2000, с. 3).

107. шкембе (şkembe) < işkembe

- Пилешки разфасовки, бутчета, телешко шкембе... (в. „24 часа“, Малки обяви III, бр. 124, 2000).
- 63-годишният актьор мултимилионер, плешиив и с шкембе, се е напъхал в гигантски плувки, докато фината Лара се разхождала с едни от най-оскъдните бикини, виждани досега на курорта (в. „24 часа“, бр. 225, 2000, с. 28).
- Варненецът си поръчвал шкембе-чорба от лимита на Георги Йорданов (в. „Шок“, бр. 31, 2000, с. 13).

108. юзче (yüzçe) < yüz

- Един ден Христо Даскала от село Шипково, Троянско, влязъл в една от селските кръчми, седнал до една от масите и си поръчал юзче сливова ракия (в. „Луд Труд“, бр. 19, 2000, с. 2).
- Тъкмо преполовил юзчето с ракия и на вратата на кръчмата се показал друг селски зевзек.- (в. „Луд Труд“, бр. 19, 2000, с. 2).

109. юмрук (yumruk) < yumruk

- Депутат счупи с юмрук стъклото на колата ми, оплака се пред „24 часа“ съпругата на столичанина Ярослав Геров вчера (в. „24 часа“, бр. 66, 2000, с. 1).
- После се нахвърлил върху тях с юмруци и ритници (в. „Труд“, бр. 118, 2000, с. 32).
- Малката Василка плачела и изнервеният от детския хленч ром започнал да я блъска с юмруци по главата (в. „24 часа“, бр. 116, 2000, с. 4).

- Той удря с юмрук по масата и неговата дума е закон (в. „Труд", 18.01.2000, с. 9).

110. яваш (yavaş) < yavaş

- От тук нататък полицията (не) завърта „машината" на спокойни, ориенталски яваш-яваш обороти (в. „Вестник за жената", бр. 22,2000, с. 10).
- Спокойно! Яваш-яваш!... (БНТ, Канал 1, 05.11.2000).

111. язык (yazık) < yazık

- Гласят „Софарма" за дойна крава на здравната каса, но язык за кравата (в. „Банкеръ", бр. 17, 2000).
- Слага топката на главата на Гонзо, въх... но той бие над вратата. Язык! (в. „24 часа", бр. 211, 2000, с. 14).

112. яка (yaka) < yaka

- Под черните си ученически мантии с монашески бели якички носехме минижупи или най-първи-те шорти (в. „Вестник за жената", бр. 30, 2000, с. 5).

113. ятаган (yatagan) < yatağan

- ...всеки случайно попаднал на улицата християнин е нишан за куриум и ятаган (в. „Седмичен труд", бр. 51,1999, с. 21).
- След година-две се сдобил и с един „Байонет" и един ятаган (в. „24 часа", бр. 216, 2001, с. 14).
- Кърджалийският свещеник Камен Гарена превърна богоявленския водосвет в шоу, като се появи на муле, водено от турско запитие с ятаган и съпровождан от кръстоносец и еврейски равин (в. „24 часа", бр. 6, 2002, с. 48).
- Българинът не можеш да го уплашиш ни с ятаган, ни с пушка, ни със закон! (в. „Труд", бр. 312, 2002, с. 1).

114. ятак (yatak) < yatak

- *Ха си си отворил устата, ха са те заклеили като комунист, ятак на Милошевич и на Леонид Кучма (в. „Вестник за жената“, бр. 52, 2001, с. 3).*
- *България се явява потенциален ятак на преследваните секти, но странно защо за нашествието на чуждите емисари у нас се говори и пише малко (в. „24 часа“, бр. 41, 2000, с. 16).*
- *Имам информация, че майката на Костов - По-ликсена, нейната сестра и родителите ѝ са били ятаци на Дупнишкия партизански отряд (в. „Нощен Труд“, бр. 79, 2000, с. 3).*
- *Магистратите не са ятаци на властта (в. „Труд“, бр. 313, 2000, с. 2).*

SONUÇ

XIV. yüzyıldan başlayarak Türkçe, Balkan Slav dillerinin tarihî gelişimde önemli rol oynamıştır. Türkçenin etkisi o kadar büyük olmuştur ki Balkan dillerinde bu etkiyi hissetmeyen bir dil kalmamıştır. Hiç kuşkusuz bu sonuç Balkan Slav dillerinin uzun asırlar Türkçeyle yan yana yaşamasından kaynaklanmaktadır.

Türkçenin Balkan Slav dillerine etkisi Osmanlının Balkan coğrafyasına geldiği XIV.yüzyıl sonunda başlamıştır. Balkan dillerindeki Türkçe kelimeler XIV.yüzyıldan itibaren verilmeye başlanan eserlerde görülmektedir. XV. ve XVII. yüzyıllarda Balkan Slav dillerindeki Türkçe kelimeler, büyük ölçüde, eski Slav yazısıyla yazılmış dinî metinlerde yer almaktadır. Fakat bu dönem eserlerinin sınırlı sayıda olması ve bu alanda kapsamlı bir araştırmanın henüz ortaya konulmaması, o dönemde, Türkçenin Balkan dillerini hangi alanlarda ve ne ölçüde etkilediğini tespit etmeyi zorlaştırmaktadır.

Balkan kaynakları incelendiğinde XVIII. yüzyıldan itibaren Türkçe kelimeler, Balkan Slav dillerinin yazı dillerinde görülmeye başlamıştır. Türkçe kelimelerin yoğunluğu XIX. yüzyılda zirveye çıkmıştır.

Türkçenin Balkan Slav dilleri üzerindeki etkisi, en fazla söz varlığı düzeyinde olmuştur. Bu etki o denli büyük olmuştur ki Slav dilleri, öz kelimelerini kullanımdan düşürerek bunların yerlerine Türkçe kelimeleri almıştır. Söz gelimi Makedoncada “*обучај*” kelimesi, Türkçe karşılığı olan “*adet*” ; “*жртва*” kelimesi ise, Türkçe karşılığı olan “*kurban*” kelimesiyle değiştirilmiştir.

Yabancı kelimelerin girmesi mümkün görülmeyen alanlara dahi Türkçe etki ederek kelimeler vermiştir. Balkan dillerinde *akrabalık adları* (*baldaza* < *baldız*, *bacanok* < *bacanak*), *vücut bölümleri* (*bubreg* < *böbrek*, *ciğer* < *ciğer*, *taban* < *taban*), dinî *terminoloji* (*dünya* < *dünya*, *kurban* < *kurban*, *kabaat* < *kabahat*, *cevnem* < *cehennem*) bu türden bir etkidir.

Balkan Slav dillerine geçen Türkçe kelimelerden bir bölümü, Balkan Slav dillerinde karşılığı olmayan, Osmanlının beraberinde bu coğrafyaya getirdiği yeni kelimelerdir.

Kelimeleri sınıflandırılması sırasında dikkati çeken önemli bir husus, şehir hayatıyla ilgili olan ticaret ve zanaat isimlerinin çokluğu olmuştur.

Türkçe Balkan Slav dillerine kelime bazındaki etkisi dışında fiiller, ekler, sıfatlar gibi gramerlik unsurlar da vermiştir. Türkçenin Balkan Slav dillerine bu alanda etki etmesi, onun sadece kelime vermediğini bunun yanında gramatikal unsurlar da verdiğini göstermektedir. Bu etki Balkan dillerinin *frazoloji* (deyim bilim), *fonetik*, *morfoloji* ve *sentaksında* görülmektedir. Türkçenin Balkan Slav dillerindeki *frazoloji* (deyim bilim) etkisi genellikle öykünme şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Türkçenin Balkan Slav dilleri üzerindeki fonetik etkisi, genellikle Balkan dillerinin fonetiğinde olmayan bazı sesleri getirmesiyle olmuştur. Mesela *l*, *h*, *â* sesleri. Makedon dilinde Türkçe sayesinde türeyen “*c*” bu konuda verilecek en önemli örnektir. Balkan Slav dillerinin hiç birisinde müstakil olarak “*c*” sesi olmamasına rağmen Türkçe sayesinde Makedon dilinde “*c*” sesi türemiştir.

Türkçenin Balkan dilleri üzerindeki morfolojik etkisi oldukça büyüktür. Türkçenin birçok yapım eki, Balkan Slav dillerinde tespit edilmekle birlikte, onların bugün de Balkan dillerinde işlek oldukları görülmektedir:

meslek ekleri -cı/-ci/-cu/-cü/-çı/-çi/-çu/-çü > -džija / -džije / -cija / -čija / -čija; *sıfat ekleri* -lı/-li/-lu/-lü > -lija / -lije / -li; *olumsuz sıfat eki* -sız/-siz/-suz/-süz > -suz; *araç, yer ve meslek adları yapmak için kullanılan kavram ekleri* -lık / -lik / -luk / -lük > -luk; *küçültme ekleri* -cık/-cik/-cuk/-cük/-çık/-çik/-çuk/-çük > -šica ve -čik ; -la-ma/-le-me > -la-ma; -tı/-ti/-tu/-tü > -tija ; -čar/-čer > -kâr / -ker örnek olarak gösterilebilir.

Balkan dillerinde *ön ek* (prefiks) olarak kullanılan “baş-” “kara-” kelimeleriyle önemli sayıda kelime türetilmiştir. “em<hem, ama, de....da , ya...ya” gibi bağlaçlar Balkan dillerinde sık kullanılarak cümlenin önemli bir parçası haline gelmişlerdir. “bare, dip, iç, asli, baş, yok” gibi Türkçe dil parçaları da Balkan dillerinin vazgeçilmez unsurları olmuşlar ve çok sık şekilde kullanılmışlardır. “belki,

besbelli, galiba, demek, mutlak, neyse, sanki, keşke” gibi Türkçe modal kelimeler, Balkan Slav dillerinin hemen hemen hepsinde kullanım alanı bulmuşlar bu dillerin anlam dünyasına zenginlik katmışlardır.

Türkçeden Balkan Slav dillerine fiiller de geçmiştir. Fiiller Sırpça, Bulgarca ve Makedonca dillerinde görülmektedir. Balkan dillerindeki Türkçe fiil şekilleri, Türkçe fiillere Balkan dillerinin ekleri getirilerek yapılmaktadır: Sırpçlar *"-isati"*, *"-disati"*, *"iti"*, *"-ti"* ekleri getirerek fiil şekilleri yapmaktadır.

Balkan dillerine geçen Türkçe kelimelerin çoğu Balkan Slav dillerinin fonetiğine uymak zorunda kalmışlardır. Buna karşılık Türkçenin *ı, ö, ü* ünlüleri ve *h, f, ğ, c, y* ünsüzleri Balkan Slav dillerinde, kendilerini korumuşlardır.

Balkan Slav dillerine geçen Türkçe kelimelerde dikkat çeken önemli bir değişiklik de, Balkan Slav dillerinde aldıkları cinslik ekleridir. Balkan Slav dillerinde cinslik yapan çeşitli ekler Türkçe kelimelere gelerek farklı kelimeler yapmışlardır.

Günümüzde Türkçe kelimeler Balkan Slav dillerinde kullanılmaya devam etmektedir. Güncel konuşma ve yazı dilinde Türkçe kelimelerin oranı hakkında ise kesin bir sayı vermek mümkün olmasa da, bu sayının tahminen 4 bin kelimenin üzerinde bir rakama tekabül ettiğini söylemek mümkündür.

Bugün Balkan Slavları bu kelimeleri kullanırken onları, kendi dilinin bir parçası gibi görmekte Türkçe olduklarını dahi bilmemektedir. Balkan Slav dillerinin vazgeçilmez bir parçası olmuş Türkçe kelimelerin söz varlığı içinde önemli bir yere sahiptir. Türkçe kelimelerin günümüz Balkan Slav dillerinde dikkat çeken bir kullanım alanı da güncel gazete ve dergilerdir. Özellikle politika ve magazin gazetelerinde Türkçe kelimeler, özenle seçilmekte ve kullanılmaktadır. Bu dikkat çekici bir husustur. İzlenilen bu yöntemle halka daha yakın durulduğu ve onların dilinden hitap edildiği izlenimi verilmektedir. Bu kullanım tarzı Balkan Slavları tarafından sıcak bulunmakta ve sahiplenilmektedir. Özellikler 1991 yılında Balkan coğrafyasında komünizmin çöküşüyle özgürleşen basın ve medya çevreleri, buna paralel olarak Türkçe kelimelere sarıldıkları ve onları bilinçli kullandıkları görülmektedir.

Türkçe kelimeler üst seviyeli bilimsel ve edebî dilde pek yer bulamadıkları tespit edilmiştir. Burada komünizm döneminde yapılan dile müdahale çalışmalarının da etkili olduğu kuşkusuzdur. Fakat normal halk kitleleri Türkçe kelimeleri çok sık kullanmaktadır.

Türkçe kelimelerin yerlerini Slav dillerinden kelimelerle değiştirme çalışmalarına bir dönem bütün yoğunluğuyla başlanılmışken bunun sonuç vermediği görülmüştür. Bugün bu konuların bahsi bile geçmemektedir. Aksine Balkan dil çevreleri Türkçe kelimeleri ifadede, dilde bir zenginlik olarak görmektedir.

Bazı araştırmacılara göre Balkan dillerindeki Türkçe kelimelerin azalmasında komünist dönemde kurulan çeşitli dil bürolarında Türkçe kelimeleri ayıklama birimlerinden kaynaklandığını söylemektedir. Bu kurumlar Türkçe kelimeleri sadece yazılı ve edebî dilde sınırlamışlardır. Dilin gerçek sahibi ve konuşucusu olan halkın dilinden Türkçe kelimeleri koparıp atmaları mümkün olmamıştır. Zaten bu durumun da suni olduğu, baskı rejiminin çöküşünden sonra halk ağızındaki Türkçe kelimelerin tekrar yazı diline girmeye başladığı görülmüştür.

Altı asır ve ondan önceki dönemleri de katacak olursak, Türkçe ve Balkan Slavları asırlarca ortak bir kültürün ayrılmaz birer parçası olarak yaşamışlar ve günümüze kadar uzanmışlardır. Bu iyi ilişkilerin en güzel yansıması olan Türkçe kelimeler, asırlarca bu dillerde kullanıldığı gibi bundan sonra da kullanılmaya devam edecekler Balkan coğrafyasında oluşturulan barış ve kardeşliği ayakta tutacaklarıdır.

VII. BÖLÜM

7. SÖZLÜK

Çalışmanın son bölümünde, Türkçeden Bulgarca, Sırpça ve Makedoncaya geçen kelimelerin sözlüğü hazırlanmıştır. Sözlük Türkçe alfabetik sıraya göre hazırlanmış olup, Türkçeden Bulgarca, Sırpça ve Makedoncaya geçen kelimeler topluca görülebilmektedir.

Sözlüğün temel malzemesi Prof. Dr. Günay Karaağaç'ın hazırladığı *“Türkçe Verintiler Sözlüğü”* oluşturmaktadır. Ayrıca Bulgarca kelimeler, Alf Grannes, Kjetil Rå Hauge ve Hayriye Süleymanoğlu'nun hazırladıkları *“A Dictionary of Turkisms in Bulgarian”* adlı çalışmadan alınmış, burada yer alan 7427 kelime kullanılmıştır. Makedonca kelimeler, Olivera Yaşar Nasteva'nın *“Turskite Leksički Elementi vo Makedonskiot Yazik”* adlı eseri esas alınarak 4500 kelimeye yer verilmiştir. Sırpça kelimeler ise Abdulah Škaljić'in *‘Turcizmi u Srpskohrvatskom Jeziku’* adlı eserinde geçen 8742 kelime kullanılmıştır.

A

aba	a	аба	aba
abadžija	a a ha..	абаджия	abacı
abadžiluk	aalan	абаджилък	abacılık
abaija, abahija, (abaha, abaja, habaija, abra-hija)	aar	—	abaî
abanija	aba	—	abanı
abonos	abacika	абанос	abanoz
abdal	abacilok		aba abla, aba, abo, abu abdal, aptal
—	abacistvo	абдалък	abdallık, aptallık
abdest, abdes, avdest, avdes, havdes	abaciya	абдест	abdest
abdesšana, avdesšana	abdal	—	abdesthane
abdestlija, avdestlija	abdaiest	абдеслия	abdestli
abdesli, avdesli; abdesluk, avdesluk, abdestluk, avdestluk	abdesane	—	abdestlik
—	abdesli	аптезлък	abdestlik, apteslik
—	abdesliya	абдеслик	abdestlik
adile-sadile	aber	—	abdile sanile
avdisalatin, abduşalatin	aberdar	—	abdüsselâtin
—	aberdarka	абес	abes
bejturan (begturan)	aberdava	—	abeyturan
abu-hajat	aberdoagya	абла	abıhayat, abuhayat abla, aba, abo, abu abo abla, aba, abo, abu
	abertma		abraş
abraş, abreş	abernema	абраш	abu
ebu, abu	aberprakya	—	abu abla, aba, abo,abu
	aberptiştı		abuba ağababa, abuba
	aberslori		abuhayat abihayat, abuhayat
	abertzema		abu Zemzem
abu-zemze	abraş	—	acaba
adžebe	abur-cubur	аджеба	
	acaba		
	acaip		
adžaip, adžajip	acamilak	аджайп	acayip
adžela	acamiya	аджиле	acele
—	acba	аджем; аджем(ин)	Acem
adžamija (hadžamija)	acele	аджамия	acemi
adžamiluk	ajiya	аджамилък	acemilik
adžami-oglan, adžemi-oglan, adžamoglan, adžemoglan, džamoglan, džamoglan	ak	—	acemi oğlanı
—	akal	аджем-пилаф	acem pilâvı
adžiija	akalliya	—	acı
—	acicaiek	аджадйсвам/аджадйсам;	acımak
	aciitsa	аджемак	
—	acistvo	аджаттйсвам	acıtmak
adžiz	aciya	—	aciz
—	aco	аджизлък	acizlik
adžuzija	açık mavi	—	acuze
—	açık	ачбоазлия	aç boğazlı
—	ada	ачхарман	aç harmanı
açik (haçik)	adaş	ачйк	açık
—	adet	ачйкашкире	açık aşikâre

—	adiliya adiliye (bir	ачигъбз	açık göz
—	adim	ачигъозлийя	açık gözlü
—	adriç	ачитьозлък	açık gözlük
açıkluk	afaz	ачиклък	açıklık
—	afif	ачиктан	açıktan
—	afion	ачикта ачия	açıktan açığa
—	afionar	ачкарънда	aç karmına
—	afionarka	ешпек	aç köpek
—	afionciya	ачма	açma
—	afionruhu	ачтйсвам/ачтйсам, ачтйша; ачтйсвам се/ачтйсам се, ачтйша се	açmak
—	afirim	ачмалйя	açmalı
ada	afuz	ада	ada
—	afuzali hafızali (beyaz üzüm cinsi)	—	adal hardal, adal
adalet	aga	—	adalet
—	agazlak	адалйя	adalı
adam	aginka	адам	adam
—	agitsa	ададйсам	adamak
—	aheng	адамкалък	adamaklılı
—	air	адам бою	adam boyu
—	aiiiiya	адамъна гъоре	adamına göre
—	airsaz	адамлък	adamlık
—	ajdaa	адасован	ada soğanı, ada sovanı
adeş	ajdey.ajdera.ajdra	адаш	adaş
adet (hadet)	ale	адет	âdet
adeta	—	—	âdeta
adetosum	aletina	—	âdet olsun
—	algyuvezliya	—	—
—	akça	—	—
—	akçe	адъм	adım
af uçiniti	akçi başi	адлийка	adliye
—	akçitisa	аф	af
afare	akçilnitsa	афаджан	afacan, afican
aferim	akçiya	—	afare
afet; avet, avet	akıl	аферйм	aferim, aferin
afedersun (afedesum, aferdosum)	akikat	—	afet
—	akmak	афедерсън	affedersin afican afacan, afican
afijetola	akrep	—	afiyetola
afion, afijun	akşam	афион	afyon
—	akşamkyeifi	афибнашйя	afyon başı, afyon başlı
—	aktar	афионлийя	afyonlu
aga	al	аго; ага	ağa
—	al	абоба	ağababa, abuba
agabeg	alaca	—	ağabey
—	alaca şam	-аджи	ağacı
agalari	alacak-verecek	агалар	ağalar
agaluk	alaç	альк; агальк	ağalık
—	alafraŋga	агъм	ağam
—	alah	аганън	ağanın
ağda	alal çini	агда	ağda
—	alal	агъл	ağıl
agr, agar	alamanka, dalamanka	агър	ağır
—	—	аргюнлийя	ağır gönüllü
agrluk	alarga	агърлък	ağırlık

*Sırça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	alaş-fereş	аршак	ağırşak, arsak
azluk	alat	азлък	ağızlık
—	alatest	агъз-оту	ağızotu
agrsak	alaturka	—	ağırşak
agovat	alaylem	—	ağovat
—	albat, albatin	хавастос	ağustos
ehaliya	alçak	ехалия	ahali, ehali
ahbab	alço	апап(ин)	ahbap, apap
ahbabluk, ahbapluk	amanet	—	ahbapluk
	amayliya		ahçı aşçı
ahinjak	ambar	айнк	ahdname ,ahitname, ahdname ahenk
ahar (aar, aaraar, ara, jar, jara)	ambari	яхър	ahır, avur
—	ami	яхърджия	ahire ı
ahiret	amir	—	ahiret
ahir-zeman	amıır	аретлік	ahiretlik, ahretlik, aratlik, aretlik ahir zaman
—	an	ахт	ahit, ahdi
	ana		
	anama		
ahdnama ahlak	anamska raka		ahitname, ahdname ahlâk
ahlaklı	anason		ahlâklı
ahlaksuz	anasonka		ahlâksız
ahlaksuzluk	ancak		ahlâksızlık
	ancar	ахлатка	ahlat
ahmak (akmak, hakmak, hakman)	ancii	ахмак	ahmak
ahmakluk	anciya	ахмаклък	ahmaklık
ahmedija	angariya		ahmediye ahretlik ahiretlik, ahretlik, aratlik, aretlik
	anlatiri		ahtar aktar, ahtar
	ansonliya	ахтарджия	ahtarcı
	anteriya	ау-баба	ahubaba
ahval	ap		ahval
	apansas	акарет	akarat
	apçe	бардаджик	ak bardak, ak bardacı
	aps klava	ахчак	akçakatık, akçagatık
akça	aps	акче	akçe
akçe-tahta	apsana		akçe tahtası
	araba	акабет	akıbet
akibetihajr	arabaciya		akıbet-i hayır (olan)
ak'l	araç	акъл	akü
ak'lli	aralak	акъллийя	akıllı
	aram	акълсьзлък	akılsızlık parası
akindžije	aramiya	якънджия; акинджия	akıncı
	aramolebets	акънтйя; кантйя	akıntı
	aramolebka	акуш акаръ	akış yukarı
	aramzade	акатма	akıtma
hakik (akik)	ahş-veriş, alış-fereş		akik, hakik
hakikli, akikli	alis		akikli, hakikli
akil	aliya		akil
	alka	аккапзалйя	ak kabzalı
akla (hakla)	almak		aklan
	alpiper	икманлийя	akman
akreba		акраба	akraba
akrebaluk	alrsan		akrabalık
akran, akram	altan	акран(ин); экран	akran
akrep (jakrep)	altançe	йъкрап	akrep

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

aksi	altan-jito	аксийя	aksi
aksam, ahsam	altın	аксилйк	aksilik
	altın	акшам	akşam
akšamdžija	altsirveno	акшама карши	akşama karşı
akšamčiček, akšamčič, akšam-cvijet	kırmızı(tsirveno: kırmızı)		akşamcı
akšam geldi	alva		akşamçiçeği
	alvacilnitsa		akşam geldi
	alvaciya		
	alvar		
akšam hajrola	alvitsa	—	akşam hayırola
akšam hajrosum	ara	—	akşam hayırolsun
—	ama	ашемлаеросун	akşamlar hayır olsun
—	amal	акшамлен	akşamleyin
akšamlija	amalin	—	akşamlı
akšamluk	amalka	—	akşamlık
akšam oldi	amam	—	akşam oldu
akšam-pazari	amamcik	—	akşam pazarı
—		акшам-юстю	akşam üstü
—		ахтар(ин)	aktar, ahtar
—	amamlak	ахтарлък	aktarlık
—	aman de,-bre,-mori,-canım	актарма	aktarma
—		акел	ak yel
al	aman	ал	al
ala, hala; ala	arapka	аля; ала	âlâ
—	arbiya harbi (silah temizleme ve doldurma	ала-ала	ala ala
alabadžakast	çubuğu)	—	alabacak
alabašakast	arc pravi	алабаш	alabaş
aladža; aladži	arci	аладжа	alaca
—	arç	фаладжа	alaca
aladžak	ardal	аладжак	alacak
—	arem	аладжак-верджек	alacak verecek
—	aremlak	аля-дуду	âlâ dudu, Ali ağa dudu
alafiranga	aretlik	—	alafiranga
alaka; ilaka	argeliye	илака	alâka
alapača, alakaca	argovan	—	alak-bulak
—	argovanliya	аламан	alamana
alamet	arifana	алемет; алимет	alâmet
—	arka arka (torpil anlamında)	алан	alan
alaša	armağan	алаша	alaşa
alat, alata	arman	—	al-at
alat, halatt	arman	алат; халат	alât
alaturka	armanarmudi	—	alaturka
alaj	arpacik	алай ; алай	alay
alaj-bajrak, alaj-barjak (alajbajrak, alaj-barjak)	arslan	—	alay bayrağı
alajbeg	arslanausti	алайбей	alay beyi
alajli bajrak	arslanitsa	—	alaylı bayrak
—	arslanka	алай-малай	alay malay
alaj-muftija	arsuz	—	alay müftüsü, alay müftisi
alaj-top	arşin	—	alay topu
—	arşlama	алас-палас	alaz bulaz
al-bašča, albašča al-binjiš, al-biniš	artisuva	—	al bahçe al biniş
—	arzavalciya	алберо	albora
al-čadar	arzoal	—	al çadır
	arzoval		alçak
	as ekmek		

	asalen		
alčak	asiya	алчак; алчек; халчак	alçak
alčakluk	asker	алчаклък	alçaklık
al-čatkija, alčatkija	askerciya	—	al çatkı
alčija	araniya	алчйя	alçı
al-čoha	arap	—	al çoha
—	asli	алдатма	aldatma
—	asma	аддатйсвам се	aldatmak
aldumaš	asmacaika	—	aldım akesi
—	asman	алдърисвам; алдърмак	aldırmak
al-duvak	asret	—	al duvak
alem; alem	astar	алем	âlem
—	asura	илиндар	alemdar
—	aş	алеста	alesta
alejhilane (alejhillane)	aşaf	—	aleyhillâne
alidžija	aşar	аладжйя	alıcı
—	aşıcik	альк	alık
—	aşik sestori	алашък	alışık
—	aşik	ашиклък	alışıklık
ališkin, ališkan	aşitsi	—	alışkan
ališma	aşikuva	алашма	alışma
alištisati		алашмак; алашйсвам/алашй-сам, алашйша; алашйсвам се/ алашйсам се, алашйша се	alışmak
	aşikyare	альш-верйш	alış veriş
aliş-veriş	aşış	альш-веришчйя	alışverişi
—	aşkolsun	али	âli
—	aşladisuva		Ali ağa dudu âlâ dudu, Ali ağa dudu
	aşlama		Ali bey otu
—	aşure	али-бей-оту	alif-bâ
elifba, elifbe	at	—	âlim
alim	ater	—	alis /halis
—	ater krşi	алис	aliyyûlâlâ
allulala (alijjul-ala)	ater останува	—	al kereke, al kerake
al-ćereće	ater rasipuva	—	Allah
—	atişerif	Аллах	Allah(ını) severse(n)
—	atitsa	аласверсйн	Allah, Allah
ala-hala (hala-hala, ala-ala)	atlaz	—	Allah
Alah, Alaha	atlaziya	—	Allaha emanet ola
alahemanet, alahemanetola	atliya	—	Allah aşkına
Alah aşkuna	atmaca	—	Allah bilir
alahbilur (alahbirum)	atpazar	—	Allah blâsım versin
Alah belasuni versun	auka	—	Allah hıfzeyleye
Alah hifzejle	auva	—	Allahm kırında
—	ava	аллахън кърънда	Allanın kulu
—	ava	аланкоолу	Allah için
alahiçun, Alah-icun	avan	—	Allahin-emrile
alahunemrile	azalok		
	azandisa		
alahćerim, alahkerim (alacerim)	azar stori	аллах керйм	Allah kerim
Alah rabum	azar	—	Allah rabbim
Alah rahmetejle, Alah rahmetile	azardisa	—	Allah rahmeteyleye
—	azardisuva	алларазосун	Allah razı olsun, Allaraz olsun
alahselamet	azbavça	—	Allah selâmet versin
alahualem (alalem)	azgan	алалем	Allahü âlem

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

alahversun

—

alame (allame)

—

alma

—

—

almadi

—

alti

altılık

altın, altın

altınbaş

—

altın-oluk

altın-top

altıparmak

altıpatlak

—

altmış

altını

altüst uçiniti

ama, ema

aman

Amenlu-billahi

aman-zaman, aman-zeman

ambar, anbar, hambar, hanbar

—

amber (anber), ambra

amber

amberboj, amberbuj

amberija

—

amidža

—

—

amel

—

amelimanda

amin

amir

ametice, ametom (hametice, hametom)

—

—

—

—

—

azgan, ezgan

azirlik

azmak

azno

askerliya

askersko oro

avayliya

avcibaşıya

avcioliya

avciya

avdes

avdesliya

avliya

avuç

avuz

ay gidi

ay vi, ay ti

ay.liay

ayak ayak

ayakyol

ayan

ayar

ayat

aydamak

ayde

ayde de

aydete

aydi

ayduçışte

ayduçitsa

ayduško oro

aydut

aydutin

aydutka

aygir

aylaz

ayman

ayta

ayvaliya

ayvan Pazar

ayvan

aza

azacisko

azaciya

аллах версин

лаг-булак

—

алелем

—

алмаджъна

алмаджйк

—

алт

—

алтълук; алтълък

алтън

—

алтънлийя

—

алтън-топ

алтъпармак

алтъпатлак

алтик

—

—

—

ама; ама

аман

—

аман-заман

хамбар

амбарджйя

амбер

—

амбер-бой

амберйя

амберлийя

амуджа; мйжо

амуджаоолу

амуджаооллар

амел

амеля

—

—

—

—

амсалак

ана

анаазй

анабабагюнй

анач

Allah versin

allak bullak olmak

allalem allelem, alla-lem

allâme

Allaraz olsun Allah razı

olsun, allaraz olsun

allelem, allalem

alma, elma

almacasına

almacık

almadı

alma kürk elma kürk, alma

kürk

alt

altı

altılık

altın

altınbaş

altınlı

altın oluk

altıntop

altıparmak

altıpatlar

althık

altmış

altını

altüst

ama

aman

Amantu bi-llahi

aman zaman

ambar, hambar, anbar

ambarcı

amber

amberbu

amberbuy, amberbu

amberiye

amberli

amca, amuca

amca oğlu, amuca oğlu

amca oğulları, amuca oğullan

amel

amele

amelimanda

amin

amir

ammeten

amsalak

amuca amca.

ana

ana ağzı

ana baba günü

anaç

Anadolu, Anadolu,

—		Анадоллук	Anadollu
—		Анадол	Anadolluk
—		анадоллийя	Anadolu, Anatol
—		нахтар	Anadolulu, Adollu
enam, enam hamajlija		—	anahtar
—		анасънъ	Anam
—		анасон	anasını (satayım)
—		анасонлийя	anason
			anasonlu
			Anatol Anadolu, Anatol
			anbar ambar, hambar,
			anbar
andžak		анджак	ancak
			andan sonra ondan sonra,
			andan sonra
—		адъз-къокю	andız kökü
anduz		—	andız otu
angarija		ангарйя	angarya
—		ангъш	angiç
—		ангъч	angıt
—		анъс	anız
ankakuš		—	anka-kuşu
—		енкас; енхас	ankastin, enkas
anladumiti		—	anladım
anladunmi		анадънму	anladın mı
anlaisati, anlaijsati		аннадйсвам/аннадйсам	anlamak
—		анащйсвам се	anlaşmak
—		анатардйсвам/анатардйсам	anlatmak, anlattırmak
—		аннатгърмак	anlattırmak
andisati		анмак	anmak
—		ансуздан	ansızdan
anterija (hanterija)		антерйя	anteri, entari
antika		антика	antika
antikali		—	antikah
ap-ačik		апачйк	apaçık
—		апансъз	apansız
			apap ahbap, apap
ap-ašićare		—	apaşıkâre
			aptal... abdal...
			apteslik abdestlik, apteslik
—		аптьръ	aptiri saptiri
ar (har)		ар	ar
—		ара	ara
—		яра	ara/araya
—		аратки	ara atkı
araba		араба	araba
arabadžija (rabadžija)		арабаджйя	arabacı
arabadžiluk (rabadžiluk)		арабаджилък	arabacılık
—		ара-бахче	ara bahçe
—		рабалък	arabalık
arebica		—	Arabî
—		арада	arada
Arfa-dun		—	arafa günü
—		арак	arak
arakčin, rakčin		—	arakçın

araluk (haraluk)

—

—

arzlak (harzlak)

ardič

ardija

—

—

argat

—

—

—

—

—

refena (revena)

jarak

—

arka

arkadaş (akardaš)

—

—

arkali

arkaluk

harluk, arluk

harli, arli

armağan (harmagan, amalgam)

armudija armut

—

Arnautlija

Amaut

Arnautluk

aḡa

arpaš

arpadžik

—

arpaluk

arpasuj

arsa

arsuz

arsuzluk

aršin

—

—

—

arterisati, alterisati

аралѣк

арадйсвам/арадйсам

аранйя

арап; арапин

ардак

ардѣч

—

аретмек

—

арантйя

ерйш

аръш

ершшеме

арашладйсвам/арашладйсам
, арашладйша

реза

ерфене; рефене

—

арг

арка

аркадаш; аркадашин

аркадашлар

аркадашлѣк

аркалйя

—

—

—

армаган

армудие армуд

армус

—

арнаут; арнаутин

арнаутлук

арпа

—

арпаджйк

арпадишй

—

арпа-сую

арса

арсѣз(ин)

—

аршин

артѣк ; артѣк-

артаклама

артърма

артърдйсвам/артърдйсам,

aralık

aramak

arani

araya ara/araya

Arap aratlık ahiretlik,
ahretlik, aratlık, aretlikarazimin erazi miri,
arazimin, erazi-i emiriyye

ardak ardalık, arzalık

ardıç

ardiye

ard kaşı art kaşı, ard kaşı

aretlik ahiretlik, ahretlik,
aratlık, aretlik

ar etmek

argıt

anntı

anş, eriş

anş

anşlama, erişleme

arışlamak

arıza

arifane, herifane, herfene,
re-fene

ark

ark, hark

arka

arkadaş

arkadaşlar

arkadaşlık

arkalı

arkalık

arlık

ârli

armağan

armudiye armut

armuz

Arnautlu, Arnautlu

Arnavut, Araaut

arnavutluk

arpa

arpa aş

arpacık (soğanı)

arpa dişi

arpalık

arpa suyu

arsa

arsız

arsızlık

arslan aslan, arslan arsak

arşın

artık

artıklama

artırma

artırmak

ar-kapija

arkaš

—

—

herdoglija, erdoglija

arziti (harziti)

—

—

arz-odaja (arzi-odaja)

arzuhal, arzohal (arzuval, arzoal,
arzovar

—

asaba

asabaluk, asabaluk

asar

asas (hasas)

asazbaša

ashabi-feraiz

ashabi, ashab

—

asli

—

asija

usulane

—

asiluk (hasiluk)

asker (aščer)

askerija (aščerija)

—

askerluk (aškcérluk)

—

arslan

—

asma (hasma)

—

—

—

aspurli; aspurlija, aspura (haspurlija)

astar (hastar)

—

—

—

—

—

aša-jokari

ašar

—

—

ašar-memur

aščija (ahčija)

aščibaša (ahčibaša)

артърдйша; артърмак

—

—

аркаш

артйсвам/артйсам, арташа

—

—

арз

азър мектюбе

—

арзухал

арзухалджйя

—

—

—

—

—

—

—

аседжйя

аслйя; аслъ

асъл

асйя

—

асалбент

—

аскер

—

аскерлйя

аскерлйк

аския; аскйи; аскъ

аслан

аслъндан

асма

асмалйя

асмалък'

аспур

—

хастар

астарджйя

хастарлък

астардйсвам/астардйсам

астраган

ишалък

—

ашар

ашарджйя

ашари-зира

—

ахчйя

ахчибашй(я)

art kapı

artkaş

art kaşı, ard kaşı

artmak

art oğlu

arz

arzalık

arz etmek

arz mektûbe

arz odası

arzuhal

arzuhalci

asabe

asabelik

asar

as as

asasbaşı

ashab-i feraiz

ashap

asıcı/asi, asici

asıl, aslı

asıl

asi

asici

asilâne

asilbent

asilik

asker

askeriye

askerli

askerlik

askı

aslan, arslan

aslında

asma

aşmalı

asmalık

aspur

aspurlu

astar

astarcı

astarlık

astırmak

astragan

aşağılık

aşağı yukarı

aşar

aşarcı

aşarî zira

aşar memuru

aşçı, ahçı

aşçıbaşı, ahçıbaşı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

aščika, aščikaduna (ah čika,
ahčikaduna)
aščiluk (ahčiluk), Aščiluk

—

—

ašik

ašikčija, ašigdžija

—

ašiklija

ašikluk

—

hašerma, ašerma, ašrma

hašermedžija, ašermedžija

—

—

ašicare

ašena

—

ašk, ašik

aškuna

—

aškosum, ačkosum, aškolsun

—

ašlama (aršlama)

—

ašure (hašure)

at, ata (hat, hata)

—

ateš

ateši

atešluk

atešten-emin (ateštenemin, atešteremin)

—

—

—

atlaz, atlas

atlija

atmadža, akmadža

atmejdan (at-mejdan)

—

—

atar (attar)

—

—

avam

—

—

—

—

ахчилък

ашевия

ашйк-боя

ашйк; ашик

—

ашикладйсам се/

ашикладйсам се

—

—

ашъма

—

—

ашърдйсам

ешкерледисам

ашикере

—

ашналък; ешналък

—

—

ешкиле

ашколсун

хъшлак

ашлама

аишадйсам/ашладйсам,
ашладйша

ашуре

ат

ата

—

—

—

—

атйк

ак-кестен

атлар

атлаз

атлргя

атмаджа

ат-мегдан

атолан

ат-пазар

—

ав

ваданлък

—

аванак

аванта

авантаджия

aşçı kadın

aşçılık, ahçılık

aş evi

aşı boya

âşık

âşıkçı

âşıklamak

aşıklı

âşıklık

aşılamak aşlamak, aşılamak

aşınma

aşırma

aşırmacı

aşırmak

aşikâr, aşkâr/aşikârlamak,

aşkârlamak

aşikâre, eşkere

aşına, aşna

aşınalık

aşk

aşkâr

aşkına

aşk ile

aşk olsun

aşlak, haşlak

aşlama

aşlamak, aşılamak

aşna aşına, aşna

aşure

at

ata

ateş

ateşi

ateşlik

ateşten emin

atik

at kestanesi

atlar

atlas, atlaz

atlı

atmaca

at meydanı

at oğlanı

at pazarı

artar

av

avadanlık

avam

avanak

avanta

avantacı

avariz (avariz akča)

avaz

avazile

avdžija

avdžibaša

avdžiluk

avlija

—

avret

—

aj

aja, ajja

—

ajakolija

ajakabija, ajak-kabija

—

—

ajalet

ajan

—

ajar; kajariti

—

—

ajgir (angir); ajgirača

—

—

ajnbejn, aibein

aip, ajip, ajp

ajptur sujlemek

airisati

—

—

—

—

—

—

ajluk, ajluk

ajlukčija, ajlugdžija

ajna

—

—

—

—

—

—

ajran

—

—

—

—

aza

azad

azab, azap; azap, azab

—

—

—

авджія

—

авджилък

—

аврад

—

укатлък

ай

—

аяк

—

—

аякташ

аяктери

—

аян(ин)

аянлък

аяр

аяс

хайдънлък

айгър

айгърлък

айгат

—

айп

—

—

айкър; хойкъръ

айляк

айлякчйя

айлакчилък

айлякландйсвам/айкляклан-
дйша

айляклък

айлък

айлъкчйя; елекчйя

—

—

—

—

—

—

—

—

айнасьс

айбл

айран

айръ

айрък

айрък

айванийя

ааза

—

—

avariz

avaz

avazile

avcı

avcıbaşı

avcılık

avlı

avrat, avradı

avret

avukatlık

avur ahır, avur

ay

âya

ayak ,

ayakayolu

ayakkabı

ayaktaş

ayak teri

ayalet

ayan

âyanlık

ayar

ayaz

aydınlık

aygır

aygırlık

aygıt

ayın beyin olmak

ayıp

ayıptır söylemek

ayırma

aykırı

aylak

aylakçı

aylakçılık

aylaklarım ak

aylaklık

aylık

aylıkçı

ayna

—

—

—

—

—

—

—

—

—

aynacı

aynacılık

aynalı

aynasız

ayol

ayran

ayrı

ayrık

ayrık otu

ayva/ayvani

âzâ

azad

azap

—
azgin
azginluk

—
—
azul biti
azizalah
azizija (azizija-fes, azezija)
azdisati

—
azman

B

baba; babo, baba, babaja, babajko, bābuka

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

babacan
babait
babaitin
babalok
babucan
baca

bacanak
baco
badana
badem drvo
badem

bajdarnitsa
bakal
bakalam
bakalin
bakalka
bakalnitsa
bakalum

bakar
bakarovina
bakla
baklava
bakraç

baksuz
bakşış
balaban
balakliya
balaksaan
balama
balçak
baldaza
balgam
balkabak, baukabak
balkan
balo
balta
baltiya
baltiyka
bambadiyava

bakşış
balaban
balakliya
balaksaan
balama
balçak
baldaza
balgam
balkabak, baukabak
balkan
balo
balta
baltiya
baltiyka
bambadiyava

baksuz
bakşış
balaban
balakliya
balaksaan
balama
balçak
baldaza
balgam
balkabak, baukabak
balkan
balo
balta
baltiya
baltiyka
bambadiyava

baksuz
bakşış
balaban
balakliya
balaksaan
balama
balçak
baldaza
balgam
balkabak, baukabak
balkan
balo
balta
baltiya
baltiyka
bambadiyava

азат
азгън
азгънлък
азъл
азъттйсвам
азйл
—
—
аздйсвам/аздйсам, аздйша;
азмак
азмаклък
—

баба; бобая

бабаджан
бабаджим
бубач
бабач
бабадан

баба-хакъ
бабанлък
бабалък
бабам; бабан
—

бабайт; бабайтин
бабаитлък

баб-алие
баджа

баб-алие
баджа

баджаджия
баджак
баджаклия; баджаклия
баджанак

баждар
—
—
бач
бачийа

баждар
—
—
бач
бачийа

баждар
—
—
бач
бачийа

баждар
—
—
бач
бачийа

azat etmek
azgm
azgınlık
azılı
azıtmak
azil
azizallâh
aziziye fes
azmak

azmaklık
azman

baba, boba, babey
baba veba, baba
babacan
babacığım
babaç, bobaç
babaç

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

baba, boba, babey
baba veba, baba
babacan
babacığım
babaç, bobaç
babaç

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

babadan kalma/babadan miras
baba hakkı
babahanlık
babalık
babam
babayane
babayiğit
babayiğitlik
babey baba, boba,
babey
Babâli
baca

	bambaşka		hava
	bamya		badıya badya, badıya
—	banda	баде	badi
butrast	baraban//ya	—	badur
—	barabar	бадйя	badya, badıya
bagija	bahça	—	bâgi
bag	bair	—	bağ
bag	bajdar	—	bağa, bağı
	bajdarina		bağacık bağarcık,
	bajdarlık		bağacık
bagana; bagane	bare	—	bağan
—	barem	баана	bağana
—	barim	бояджйк	bağarcık, bağacık
—	barut	баа-бозмась	bağ bozumu, bağ bozması
—	baratana	бузум	bağ bozumu
—	barutçıya	бадащйсвам се	bağdaşmak
—	basamak.basamatsi	бъдъткйня	Bağdat
	baslara		bağı
—	basma	бахур	bağır
—	basmalıya		bağırsak barsak, bağırsak
—	basra	бартйсам	bağırtmak
—	bastisa	башладйсвам/башладйсам, башладйша	bağışlamak
bağlama, bağlamica	bastra	баглама; баглама	bağlama
—	bastroa	батлан	bağlan, baklan, batlan
—	bastun		bağlantı
—	baş	баа-парась	bağ parası
	baş domakin		
—	baş kadana	бахадър	bahadır
—	baş maystor	бахадарлък	bahadırılık
manana (mana)	baş robinçitsa	махана	bahane, manana, mahna
mahandžija	baş terzi ya	маханджйя	bahaneci, mahanacı,
	başaramiya		mahnacı
behar	başariya	бахар	bahar
	başcauş		baharlı beharlı, baharlı
	başdevoyka		bahayie behiye, bahayie,
	başdomakinka		pahaiye
	başimenka		bahçalık bahçelik,
	başka		bahçalık
başča, bašta, bahča	başlak	бахча	bahçe, bahça
—	başlak	бахча-ирйш	bahçe (dial. bahça) arişi
—	başmuftiya	бахча-гюзел; бахча-гюзелй	bahçe (dial. bahça) güzeli
başčeluk (başčaluk)	batačina	бахчалтък	bahçelik, bahçalık
başčovan, baštovan	batak	бахчеван(ин)	bahçıvan
başčovandžija, baštovandžija	batal	бахчеванджйя	bahçıvancı (coll., obs.)
	batisa, potona batisa		bahçıvan
başčovanluk, baštovanluk	batliya	бахчеванджилтък; бахчеванлък	bahçıvanlık
	battisa		bahçıvancılık
bahil	bavca	—	bahil
—	bavčagradina	бас	bahis, bahsi, bas
bakšiš	bavčancilak	бакшиш	bahşiş
baht (bat)	bavčancistvo	бахт'	baht
—	bavčanciya	бахтъмъза	bahtımıza
alabahtuna	bavčovan	—	bahtına
bahtli (batli)	bavčovanciya	бахтлйя	bahtlı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

baksuz, bahsuz	baya	—	bahtsız
baksuzluk, bahsuzluk	bayamiti	—	bahtsızlık
bahusus	bayat	—	bahusus
bak	bayrak	—	bak
—	bayraktar	бакаджик	bakacak, bakacak
bakalum	bazdrigan	бакалџм	bakalım
bakan	bazdrigançe	багайв	bakanak
—	bazdrigenlik	бакаря	bakar-
bakar	bazirgan	бакър	bakır
—	bazirganin	кабрач	bakır ağacı
bakardžija, bakrdžija	bazirganstvo	бакър джия	bakırcı
—	beane	бакър джилџк	bakırcılık
—	bedel	бакърдан	bakırdan
—	bedeli askerie	бакърлен	bakırkla, bakırlan
bakarlija; bakrli, bakarli	bedeviya	—	bakirli
bakrsuz	beg	—	bakırsız
bekaja	begarma	—	bakiye
bekija	beglerbeg	бакйя	bakiye
bakija	beglerka	—	baki
bakal, bakalin	beglik	бакалин	bakkal
	begovina		
bakaliya	behane	бакалия; бакале	bakkaliye
bakaluk	bekar nejenat	бакалџк	bakkallık
bakam	bekar	бакам	bakkam
bakla	bekarştina	бакла	bakla
	bekçiya		baklan bağlan, baklan, batlan
baklava	beklim	баклава	baklava
—	bekriya	бакатя	bakmak
bakraç	bela naogya	бакрач	bakraç
bakračlija	bela	—	bakraçli
balaban	belaca	бал балабан	bal balaban
—	belaliya	банан	bala-han
—	belek/g	балаклия	balak
balçak, balca	ben	—	balçak, barçak
—	bendisa	балдър	baldır
—	bendisuva	балдъран	baldıran
balduza	benka.bemka	балдъза	baldız
—	berat	бал-думан	bal dumanı
balgam (balgan)	berbat	балгам	balgam
baluk	berber	балџк	balık
balugdžija	berberi tsa	балџкчйя	balıkçı
—	berbernitsa	.. балџкчилџк	balıkçılık
—	beriket	балџк-невот	balık nefsi
balukot, balukot (baluk)	beri keten	балџк-оту	balık otu
—	beriketliya	балџк-пазар	balık pazarı
balukjag	beşçiya	—	balıkyağı
baliğ	beş tanecik	—	baliğ
—	beş	балка	bal kabağı
Balkan	beşika	балкан	balkan
—	beşlak	балканджия	balkancı
—	beşlik	балканлия	balkanlı
—	beter	балканџк	balkanlık
—	bey	баладжа	ballica
balsara (basra, bastra)	beyanname	балсара	balsıra

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	beylak	баасърлийа	balsıralı
—	bez lezet, so lezet	бал суджук	bal sucuğu
balta	bezbeli.bazbeyli	балта	balta
—	bezele	балтаджия	baltacı
baltaluk, baltalik	bezelik	балталък	baltalık
baljemez	bezkusur	балйемес топу	balyemez, balyemez topu
	biçakçıya		bam badı hava bembé-dava , bam badı hava
bambaşka (bam-baška)	biçi	бамбашка	bambaşka
—	biçim	бамтел	bamteli
bamja (bamiya, bamuja, bamlja)	biçkiciya	бамя	bamya
	biçkiya		
banda	bidel		banda
—	bikili	бангър-бангър	bangır bangır ağlamak
	bilbil		ban otu beng, bene, ban otu
	bilbil, bil'bil'		barabar P beraber, bara-bar
barak	bile	барак	barak
—	bilet	барбуня	barbunya
barbut	bilgiya	барбут	barbut
—	bilmez	барбут	barbut (altım)
	bilnak		barçak
bardak	bilniçe	бардак	bardak
bardakçija, bardagžija	bilur	—	bardakçı
—	bina	бардакйри	bardak eriği
bardaklija	binaliya	—	bardaklı
barhana	binarçe	бархана	barhana, barhane
—	binbaşa	баръш	barış
—	binbaşıya	барашък	barışık
		барашйсам/барашйсам, барашйша; барашйсам се/ барашйсам се	barışmak
bar, barem	binektaş	баре	bari
—	binış samurliya	барандансура	bari ondan sonra
—	binış	барсак	barsak, bağırsak
barudi	binlik	—	barudi
barut	bira	барут	barut
baruçija, barudžija	birbaş vednaş	барутчийа	barutçu
baruthana, barutana	birbaş	барутхана	baruthane
—	birber	барутлийа	barutlu
	birden		bas bahis, bahsi, bas
basamak	birdenbire	басамак	basamak
—	birinciya	баз-бая	basbayağı
baskija	birkay, birkaç	баскийа	baskı
—	birlok	баскын	baskın
—	biruçe	баскынлък	baskınlık
basma	biryan, piryan	басма	basma
—	birzeman	басмаджия	basmacı
—	bisbitun	басмаджильк	basmacılık
bastisati	bitisa	баскам; бастйсам/бастасам,	basmak
	bitpazar	бастйша	
—	bitim bitune	басмалйя	basmalı
—	bizbitun	басма тютюн	basma tütün
basti	bizbize	—	bastı
basur	bogat/ffit	—	basur
baş	boğaz	баш; баш	baş
baša	bol	башаца	başa
baša-baş, başabaş, baş a baş	bolaki	башабаш	başabaş

	bölme		
	bombaciya		
—	boncuk	баша чакълмас	başa çıkılmaz
bašaga (baš-aga)	boraniya	—	baş-ağa
—	borbaciya	баш-арасъ	baş ağnsı
—	borç	бъшак	başak
bašaluk	borçliya	—	başalık
—	boriya	башалтийя	başaltı
—	borazan	башария	basan
—	borun	башардисам	başarmak
bašeskija	bostan	—	başeski
—	bostanciya	башийя	başı
—	bovça	башибали	başı bağlı
bašibozuk	bovçiçe	башибозук	başıbozuk
—	bovule	башибозукчилък	başıbozukluk,
	boy frla		başıbozukçuluk
bašunsagosum	boy	—	başın sağ olsun
baška	boya faka	башка	başka
—	boya udira	баш калъдермак	baş kaldırmak
baškaluk	boya	башкалък	başkalık
baš-ćatib, baš-ćatip, baš-katib	boyaciya	—	başkâtip
—	boyadisuva	башламадже	başlamaca
—	boyar	башладйсвам/башладйсам	başlamak
bašlija (baja)	boyuya	—	başlı
bašluk	boyndiruk	башлък	başlık
—	boyosuva	башлъклйя	başlıklı
pašmaga (pačmaga), bašmakai,	boza	пашмак	başmak, paşmak
pašmag, bašmag			
—	bozacilnitsa	башмак	başmak
pašmadžija, pašmačija, bašmagdžija	bozaciya	—	başmakçı
baš-muhtar, bašmuhtar (baš-muktar,	brak	—	başmuhtar
bašmuktar)			
—	bu	бащам-баше	baştan başa
baš-terzija	bubreg	—	baş terzi
bašustuna	buçuk	—	başüstüne, başüstüna
batak	budala	батак	batak
batakčija, batagdžija	budalačka	батакчийя	batakçı
batakčiluk, batagdžiluk	budalest	батакчилък	batakçılık
batakluk	budalinka	батаклък	bataklık
	budaština		battallama batıllama/bat-
	bükme		tallama
—	bulmaç	батан	batan
—	bu İme	бать	batı
—	buluk	батьк	batık
—	bumbar	баталама	batıllama/battallama
—	bunar	бать лодосу	batı lodosu
—	bunarka	баттърдзам	batıncı
baterma, batirma	bungur, bulgur	батърма	batırma
baterisati	burda	батърдйсвам/батърдйсам,	batırmak
	burek	батърдйша	
batil	burgiya	—	batıl
—	burma	баткын	batkın
—	burmaliya	баткынлък	batkınlık
—	burmut, burnoot	батлак	batlak
—	bursuk		

	burumlok
batisati	but
bocman	butka
batal	buyrumte
bajagi	buyrun
bojama	buyrunte
bajat, bajatan	buyrunuz
—	buyurultiya, buyuruntiya
—	buzdovan, buzdogan
—	
bailma, bajilma bailisati se, bajilisati se, baildisati se, bajil-disati se	
—	
bair, bajiir (baer, bajer)	
—	
—	
—	
bajati	
bajrak, barjak	
bairakli	
bajraktar, barjaktar	
bajram	
bajramluk	
Bajram mübarek (mubareć) olsun, Bajram mübarek ola	
bajram-namaz	
—	
—	
—	
—	
—	
bazi-vakat	
baziamača	
—	
pazuho	
bazument, bazulmet, bazuvent, bezument, bazumenta, bazuventa	

be, beta

—

—

bet, bed

bedak

badava

badavadzija

bed-dova (betdova, bedova)

bedel (bedelj)

—

bedem, beden

батйсвам/батйсам, батйша

батман

батал

бае; бая; бая

—

баят

баятландисам

байгън

байгънлък

баялма

баялдйсвам/баялдйсам;

баялмак

бъйн

баир

баирджйя

баирджилък

байкуш

—

байрак

—

байрактар

байрам

—

—

—

пайтал

баазй-баазй

базикерет

базиси

баиси ... баиси

—

—

—

—

—

—

бeбeк

бижерме

беджердйсвам/беджердйсам

, беджердйша;

беджердйсвам

се/беджердйсам се;

бижирмек

беджит

бет

—

бадева

бадеваджйя

—

бедел

бедел парась

беден

batlan bağlan, baklan,

batkın

batmak

batman

battal

bayağı

bayama

bayat

bayatlamak, bayatlanmak

baygın

baygınlık

bayılma bayılmak

bayın

bayır

bayırcı

bayırcılık

baykuş

baymak

bayrak

bayraklı

bayraktar

bayram

bayramlık

bayram mübarek olsun

bayram-namazı

baytal

bazergân... bezirgan...

bazı bazı

bazı kere, bazı keret

bazısı

bazısı... bazısı

bazıvakit

baziamaç

bazlama pazlama, bazlama

bazu

bazubent

be

bebek

becerme

becermek

becit

bed

bedaf

bedava, badı hava

bedavacı

beddua

bedel

bedel parası

beden

bezistan, bezisten

—

bedevija

—

—

—

begendisati; begenisati

—

—

—

—

—

—

beharli

—

behija

bećar

bećarluk

bekčija

—

—

bekrija, bekrijaš

—

Bektašije

—

belaj

—

belajli

beledija

—

belegija

—

belcim, belkim, belći, belki

—

—

—

beli

beluk, benluk (belnuk, benuk)

—

—

—

bensilah, benselah, belsilah, bensilaj,

bensi-lav

bensaukluk, belsaukluk

—

badihava

bambadava

bremedet

—

benam

—

bendati

—

безистен

безистенджия

бедевия

бедух; бетуй

биендии-ми

бенидине

бегендйсам/бегендйсам,

бегендйша

беглийк

—

—

—

—

бегликчилък

—

биханья

—

бежар(ин)

бежарлък

бекчийа

беклеме

беклентия

бекрийа

бекрилик

бекташ

бел'; бел

беля

бел

белялийа

беледийа; беледие

бел-етмем

белегийа; белгийа

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

бел пастърма

—

—

—

белтасмасъ

бамбадева

—

—

—

бенка

—

—

—

бенде

бендер

bedesten, bezesten

bedestenci

bedevi

bedhu, bedhuy

beğendiğimi

beğendiğini beğen!

beğenmek

beğlik

beğlik

beğlik

beğlikçi

beğlikçi

beğlikçilik

beharli, baharli

behime

behiye, bahayie, pahaiye

bekâr

bekârlık

bekçi

bekleme

beklenti

bekri

bekrilik

Bektaşî

bel

belâ

bel ağacı

belâlî

belediye

bel etmem

belgi

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

bel pastırması

belsilâhı

belsoğukluğu

bel tasması

bembedava , bam badi

hava

bembedava

be medet

ben, benek, bengi

benam

bencilik ,bengilik, bencilik

bene , beng, bene, ban otu

bende

bender

ben
bendija (bendžija)
bendiluk, bendeluk (bendžiluk,
bendželuk)

—

—

bent, bend, benat, benta
benzelsati, benzejlsati
benzer
benac, benca

—

barabar
berat
beratlja
berbat, berebat

—

—

berber, berberin

—

—

bericet, bereket
bericetli, bereketli

—

bericetzuz, bericesuz, bereketsuz
bericetsuzluk, bereketsuzluk

bericatverisi, bericatverisun,
berekatverisi, berekatverisun

—

bezbeli

—

beslema
besleisati (se), beslejisati (se)
bismila, bismile

bespara

beš

—

—

bešdort

—

bešika, beša

bešlja

bešlaga

bešluk

bešvakat namaz (beš-vakat namaz)

—

beter

beterun-beter

bevab

beg

bejan, bean

bejanile

bejaz, bejas (beaz, behas)

bejazi

bejazli

begefendija (beg-efendija)

—

—

—

бейм

бейз

бент

—

—

—

бензетйсвам

барабар

берат

бератлийа

бербат

бербане

бербатлък

бербер(ин)

берберхана

берберлък

берекет

берекетлийа

берекетлий бла

—

—

берекет версин

бери

безбей

бесенда

беслеме

беследйсвам

—

—

беш

бешълтъ

бишийретин

—

бешибйр

бешйк

—

—

бешлийк

—

бешюзлук

бетер

—

—

бей

бейн

—

—

—

—

—

—

benek, bengi

beng, bene, ban otu

bengilik, bencilik

benim

beniz

bent

benzemek

benzer

benzet

benzetmek

beraber, barabar

berat

beratlı

berbat

berbat hane

berbatlık

berber

berberhane

berberlik

bereket

bereketli

bereketli ola

bereketsiz

bereketsizlik

bereket versin

beri

besbelli

be sen de

besleme

beslemek

besmele

bespâresi

beş

beş altı

beşaret

beş-dört

beşbirlik

beşik

beşli

beşli ağası, beşlû ağası

beşlik

beş vakit namaz

beş yüzlük

beter

beterin-beteri

bevab

bey

beyan

beyaniyle

beyaz

beyazi

beyazlı

beyefendi

—	бей гибй	bey gibi
bejgir, bengir	—	beygir
—	бейм	beyhude bihude, beyhude
begóehaja (beg-óehaja)	—	beyim
beglerbeg	бейлербей	bey-kehaya
belgerbegluk	—	beylerbeyi
begluk	беглйк	beylerbeylik
—	бейлйк бегликчйя	beylik, beğlik
bejberek (bajberek)	—	beylik beylikçi, beğlikçi
bejtul-mal	—	beyörkü
—	бейзаде	beytülmal
bez	—	beyzade
—	бизел	bez
—	безер	bezelye
—	—	bezer
bezgin	бeзгйн	bezesten, bedesten, bez-esten
—	безир	bezgin
bazerdan, bazrdan, bazardan, (bazdrdan, bozdrdan)	базиргян(ин)	bezir
bazerdan-baša, bazrdan-baša, bazardan- baša	—	bezirgan, bazergân
bazerdanluk, bazrdanluk, bazardanluk	базергянлък	bezirgânbaşı
—	безйр-я	bezirgânlık, bazergânlık
bezli	—	bezir yağı
—	бездйсвам се/бездйсам се, бездйша се	bezli
bičak	бичак	bezmek
bičakčija	бучакчйя	bıçak
—	бучекчшгък	bıçakçı
bičkija	бичкйя	bıçakçılık
—	бичкиджйя	bıçkı
—	бичкиджальк	bıçkıcı
—	бъдък	bıçkıcılık
—	бактйсвам/бактйсам, бактйша	bıdık
—	бъктъм	bıkmak
—	бълдър	bıktım
binjš, biniš	—	bıldır
—	брак	biniş
—	бракма	bırak
—	брактйсвам/брактйсам; брактйсвам се/брактйсам се	bırakma
—	брантйя	bırakmak
—	буюкйя	birantı
—	буюклйя	bıyık
—	бъзйкам	bıyıklı
biber	бибер	bızık-
—	биберше оту	biber
biberli	—	biberiye otu
—	бича	biberli, büberli
bičum	бичйм	biç-
bičumli	бичимлйя	biçim
—	бичимсйз	biçimli
		biçimsiz

—	бичме	biçme
bidat	—	bidat
—	бйди-бйди-бйди	bidi bidi
bigajri-hak, bigajiri-hak	—	bigayrihakk
bihaber	—	bihaber
behut, beut, bevut bihude	бейхутин	bihud bihude, beyhude
bihuzur (biuzur)	беозур	bihuzur
—	—	—
bihuzurluk (biuzurluk)	—	bihuzurluk
buktisati	—	bikti
bilal, bilan, bilav	—	bilan
—	билдик	bildik
bile, bilesi	биля	bile
—	билгйя	bileği
—	белекче	bilekçe
belenzuka, belenzuke, belenzuci	белезйци; белезйк	bilezik
bilhajr	—	bilhayr
—	билишйк	bilışik
—	билюр	billur
bilmez (biljmez)	—	bilmez
bilmezluk (biljmezluk)	—	bilmezlik
bin	бинчосвам	bin-
bina	бина	bina
binamaz	—	binamaz
binamazluk	—	binamazlık
bimbaša, binbaša	бинбаший(я)	binbaşı
—	биндерме	bindirme
—	биндирдисам	bindirmek
benefsile	—	benefsihi
binjek (binjak)	бинек	binek
binektaš, binjektaš, (binjekteš) binjek	бинек таш	binek taşı
karnen, binjekt karnen, binjašer karnen	—	—
binija	бинйя	bini
binjedžija (binjadžija)	бинеджйя	binici
—	бинйш	biniş
binluk	бинлйк	binlik
bir	бир	bir
burazer, birader	—	birader
—	биралай	bir alay
—	бираз	biraz
—	бир баксан	bir baksan
—	бир да е	bir daha, bir dahi
—	бйрдаха; бир-да	bir daha
—	бир да	bir de
birden, birdem	бирден	birden
—	бирденбире	birdenbire
—	бире-бир; бирбйр	birebir
—	биргътлйя	bir götlü
birim	—	biri, birisi
—	бйрки	bir-iki
birindži	биринджй	birinci
—	—	birisi , biri, birisi
—	биркач	birkaç
—	биркачкерет	birkaç kere, birkaç keret

-	биркарап	bir karar, bir kararda
—	бир-керет	bir kere, bir keret
birluk	бирлйя	birli
birmahza, birmaza	бирлйк	birlik
—	—	birmahzâ
bir tahta eksik	бир парче	bir parça
—	—	bir tahta eksik
birtuglija, bir-tuglija	бйртакъм	birtakım
—	—	birtuğlu
—	бир тюрлю	bir türlü
—	бйрвакйт	bir vakit
birvaktile (bir-vaktile)	—	bir vaktile
—	бир-юзлия	bir yüzlü
—	бйрзамански	bir zaman
birzemanile, birzeman (bir-zemanile, bir-zeman)	—	birzemanile
—	бислим	bismil
bismilah	бисмилях	bismillah, bismillâhi, bis- millâhim/bismillahirrah- manirrahim
bitevija	битювйя	biteviye, bitevi
—	битйм	bitim
—	битър	bitir-/bitirir-
—	битърмедже	bitirmece
bitirisati	битирдисвам	bitirmek
—	—	bitirmek , bitmek, bitilmek
—	битишик	bitişik
—	биттйсвам/биттйсам, биттйша	bitmek
bitisati	—	bitmek, bitirmek
—	бйтпазар	bit pazan
—	—	bitti gitti gitti bitti, bitti gitti
—	биз-бизе	biz bize
—	бизум	bizim
—	бизингльч	bizlengiç
—	—	boba baba, boba, babey
—	—	bobaç babaç, bobaç
—	—	boduk
—	бутур	bodur
—	бута	boğa
—	буанак	boğanak
—	бърсак	boğasak, boğarsak
—	богасйя	boğası
boğaz	боаз	boğaz
—	боазлйя	boğazlı
—	—	—
bogazluk	—	boğazlık
bogda, bogdica	—	boğday
—	бокмаджа; болмаджа	boğmaca
—	бующйсвам се	boğuşmak
bošča (bohča, bokča)	бохча	bohça
bošçaluk (bohčaluk, bokčaluk)	бохчалък	bohçalık
—	бохча тютюн	bohça tütünü
bok	—	bok

—	боклайдсвам/боклайдсам, боклайдша	boklamak
—	боклатмъш	boklatmış
bokluk	боклук	bokluk
—	боклукчйя	boklukçu
—	боктан бок	boktan bok
bol, bol-bol	бол	bol
—	—	bola
—	болакй	bola ki, bolay ki, bulakim
—	болджа	bolca
—	болджйя	bolcu
bol-hazna	—	bol-hazna
—	боладйсвам/боладйсам	bollanmak
bonluk, boluk	боллук; болнук	bolluk
—	бом-бок	bombok
—	бомбош	bomboş
bondžuci, bondžuk	бонджук	boncuk
—	бон	bono
—	бора	bora
—	боран	boran, buran
—	—	borani, burani, borani
borozan	боразан	borazan
—	борч	borç
borčlija	борчлйя	borçlu
burnus	бурнус	bornoz, burnuz
—	борса	borsa
—	—	borsuk porsuk, borsuk, bur-suk
borija	бурия	boru
—	борук	borak
bostan	бостан	bostan
bostandžija	бостанджйя	bostancı
bostandžibaša	бостанджибашия	bostancı başı
bostandžiluk	бостанджилък	bostancılık
—	бостан-коркусу	bostan korkusu, bostan korkuluğu
bostanluk	—	bostanlık
boš	бош	boş
—	бошандйсвам/бошандйсам	boşanmak
—	—	boşboğazlık
—	бошбуазлък	boşboğazlık
—	бошлаф	boş lâf
—	бошлафлък	boş lâflık
bošluk	бошлук	boşluk
—	боща	boşta
—	бошуна	boşuna
bošer	—	boş-yer
boj	бой	boy
boja	боя	boya
bojadžija, boijadžija	бояджия	boyacı
—	бояджилък	boyacılık
bojali	боялия	boyalı
bojaluk	—	boyalık
—	бояма	boyama
боядйсвам/боядйсам, боядйша	—	—

bojadisati

—

bojlja

—

bujunbag, bujunbak, bojunbag (k),
bajun-bag(k)

—

—

boza, buza

—

bozadžija, buzadžija

—

—

buzdovan, buzdoan

bozgun

—

—

боздйсвам/боздйсам, боздйша
bozdisati

—

bozuk

—

—

—

buljuk

buljukbaša, buljubaša, buljumbaša

—

bena, benak, benac

buredžici, buredžik

burek

burekčija, buregdžija

—

—

brak

bre didi, bredidi, bre gidi, bregidi

—

—

budžak

bučuk

budak

—

budala

budalaluk

—

—

—

bugija

—

—

buhur

buhurdar

бойдаш

бойлия

боюна

боямба; булюмба

боюндрук

бозов

боза

буза-дживизй

бозаджйя

бозаджилък

бозана

боздуган

бозгун

бозгунлук

бузук

бозмасъ

бозук

бозущйсвам/бозущйсам,

бозущйша

ббзурек

бьолме; белме

БШЮК

билюкбашия

бюлюкчйя

бьон

—

бюрек

бюрекчйя

бигюрже

бойледър

—

—

бошем

бурърда

буджак

—

будак

бодаклья

будала

будалалък

будама

будук

блуда-оту

—

бухаре

бухарйя

бухур

—

boydaş

boyly

boyuna

boyun bağı

boyunduruk

boz

boza

boza cevizi

bozacı

bozacılık

bozahane

bozdoğan

bozgun

bozgunluk

bozluk, bozlak

bozması

bozuk

bozuşmak

bozyürük

böğürce

böğürce

bölme

bölük

bölükbaşı

bölükdeş, bölükbaşı ,
bölükçü

bön

börecik

börek

börekçi

börülce, böğürce

böyledir

brak

bre gidi

bu akşam

bu arada

bucak

buçuk

budak

budaklı

budala

budalalık

budama

buduk, boduk, badak

buğday otu, bulday otu

buğu, buğı

buhar, buhari, buhare

buhari, buhare

buhur

buhurdar

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

buhurdanluk

bukadar

bukagije

bula

bula

—

—

bulamaç, bulumač

bulanik

—

—

bugarija

bungur, bulgur

—

—

bumbar

—

—

—

pendeviš, pindeviš

boranija, buranija

—

—

—

burgija

—

burma

—

burmali

burmaluk

burma-tahta, burmatahta

—

brusali

—

burundžuk

burunlije

burunsuz

burmut

—

but

—

—

—

—

букай

буля; була

—

булаки

бълакисън

балмуш; буламач

боланък

булашйк

булащйсам се;
булащйсам/ булащйсам,
булащйша

булгария

булгур

булка

булуклийя

бумбар

бунак

бунакладйсам се/
бунакладйсам се
бунатйсам/бунатйсам

пенджовйш

буренйя

бурджум-бурджум

пурчак

бурчак

бургия

бургуджия

бурма

бурма-бюрек

бурмалйя

—

—

бурнот

—

бурум; бурун

—

—

бурунсуз

—

бусърада

бут

бутур-

бурук

buhurdanlık

bukadar

bukağı

bula

bula, bola

bulaki, bulakim

bulakim bola ki,

bolay ki, bulakim

bulakim sin, bulakim olsun

bulamaç, belmuş

bulanık

bulaşık

bulaşmak

bulday otu buğday otu,

bulday otu

bulgari

bulgur

bulut

bulutlu

bumbar

bunak

bunaklamak

bunamak

bungeviş

buran boran, buran

burani, borani

burcu-burcu

burçak, purçak

burçak

burgu

burgucu

burma

burma börek

burmalı

burmalık

burma tahta

burnot, bumut, burnu otu

burnuz bornoz, burnuz

bursalı

bursuk porsuk, borsuk, bur-

suk

burun

burundzukli

burunlu

burun otu burnot, bur-nut,

burun otu

burunsuz

buruntu

bu sırada

but

butrak, pıtrak, butrak

butur

buyruk

—		буюрулдйсвам/буюрулдийша	buyrulmak
bujruntija, bujrultija, bujruldiја (buruntija)		буюрултия	buyrultu
—		буюрулту-язъсь	buyrultu yazısı
bujur		буюр	buyur
—		буюрйсвам/буюрйша; буюрдйсвам/буюрдйсам, буюрдйша; буюрмак	buyurmak
—		буюрсун	buyursun
—		буюрджйя	buyurucu
bujrum, bujran		буюрун	buyurun
bujrunuz		буюрунус	buyurunuz
—		бүз	buz
—		бозальк	buzagılık
—		бүз-чичек	buz çiçeği
buzdohanliја		—	buzdoğanh
buz gibi		—	buz gibi
			büberli , biberli, büberli
bidža		—	bücür
—			büğe; bügelek büve, büvelek, büge, bügelek
—		бювет	büğet
—		бик	bük
—		бикчйя	bükçü
bućma, bukma		бикме	bükme
bulbul (bumbul)		бюлбюл	bülbül
bulug		—	bülûg
—		бун	bün
—		пйрга	bürgü, pürgü
bururet		—	bürûdet
—		бурунджу; бурунджук	bürümcük, bürüncük
—		бурунджиклйя	bürümcüklü, bürüncüklü
buzbutum, busbutum		бюз-бютюн	büsbütün
busać		—	büstagan
butum, butun		битйн	bütün
butun-butuna		бютюн-бютюне	bütün бүтüne
—		битйн кышйи	bütün kışı
buda, bud		—	büve, büvelek, büge, bügelek
—		бювилек	büvelek
			büvelek büve, büvelek, büge, bügelek
bujati		—	büyülemek
—		биюттйсвам/биюттйсам	büyütmek
C			
džaba, džabica; džabe, džaba	cade	джаба	caba
			çabalamak çabalamak, çabalamak
džabaluk	caket	—	cabalık
džabija	cam	—	cabi
džada	camadan	джаде	cadde
džadiја, džadiја	cambaz	—	cadı
—	camcünitsa	джада	cadı, cadu
—	camciја	джадрш	cadı
	camiya		

—	camlak	джадѣ-търна	cadı tırnağı
—	camliya	—	cadu, cadı, cadu
—	canam, canim, camım	джак	cağ
—	canfes	джагала	cağala
—	canfezli	джахан	cahana
džahil	canka	джахил; джахилин	cahil
džahiluk	ceb	джахиллик	cahillik
džaiz	celat	—	caiz
džahilijet	celepi	—	cakilijet
—	celepin	—	—
—	cemre	—	calgazan cangaza, cal-gazan
džam	cenabet	джам	cam
džamadan, džemadan	cenk	—	camadan
—	cepane	джамадан	camadan, camedan
—	ceparçlak	джамал	camal
—	ceplak	джамал	camala
džambas, džambaz	ceppari	джамбазин	cambaz
džambasluk džamdžija	ceptrōšok	джамбазлък джамджия	cambazlık camcı
—	cereme	джамчершеф	cam çerçevesi
—	ceva	джамадан	camedan
—	cevair	—	camedan , camadan, camedan
—	cevairciya	джамакен	camekân
džamija	cevap	джамия	camı
—	cevnem	джамкеят	camkâğıt, cam zımpara kâğıdı
džamli, džamali	ceza	джамлия	camlı
džamluk	ciğer	джамлтък	camlık
—	cilit	—	cam zımpara kâğıdı , camkâğıt, cam zımpara kâğıdı
džan, džana	cimri ka	джан	can
—	cimriya	джаналаджия	can alıcı
—	cin	джан-джин	can cin (yok)
—	cins	джандар	candar
—	civle, cilve	—	candarma jandarma, candaraiia
džanećija	cube	—	caneki
džanarika	cüce	джанерик; джанка	can eriği
—	cumbus	джанер	can evi
džanfez	cumbuş	джанфес	canfes
džanfezli	cumert	—	canfezli
—	—	джангазлък	canga, cangazalık
—	—	джангаза	cangaza, calgazan
—	—	—	çangır çangır, çangır
džanum	—	джанъм	canım
—	—	джаниман	canımdan, canımnan
—	—	джани	canı
—	—	—	canpara , çalpara, çarpara, canpara
—	—	—	cansevdı , sevdican, cansevdı
—	—	джансъкъсъ	can sıkıntısı
—	—	джан съклет	can sıkleti
—	—	джансъз; джансъзин	cansız
—	—	джартазанка	cartazan

—

чешйтин

casus, çaşıt

—

джебар

cebbbar

—

джебеллия

cebbelli

džebe, džebe

—

cebe

—

джебе; джебенлик

cebe

—

джебе

cebe

džebedžije

—

cebeci

—

джебел

cebel

džebelija

—

cebeli

džebren-kahren

—

cebren-kahren

džedvel

—

cederi

—

джефа

cedvel

džefa, defa

джефа

cef

džehalet

—

cefa

džehenem (džeenem)

—

cehalet

—

джендем

cehennem

—

джендеме

cehennem, cendem

džehenemlija

—

cehenneme, cendeme

—

джандемо

cehennemli

džehenemtaš

джандемоташ

cehennem ol, cendem ol
cehennem taşı, cendem taşı

džeher, džehra

—

cehre

—

джехрий-боя

cehri boyası

džehrile

—

cehrile

—

джахт

ceht

dželep, delep, deljep

джелепин

celep

dželepčija, dželebčija

джелепчийя

celepçi

—

джелебкешантък

celepkeşan (malı)

—

джелешшк

celeplik

dželat

джелат

cellât

—

джумаат

cemaat

džematbaša, džemadbaša

—

cemaatbaşı

džematile

—

cemaatile

džematlija

—

cemaatlı

—

джемал

cemal

džumadel-ahire, džemazijel-ahir

—

cemaziyülâhir

džumadel-ula, džemazijel-evvel

—

cemaziyülevvel

—

джимбер

çember, çember

dženjet

—

cemiyet

džemre (demre)

джемре

cemre

dženabet

дженабет; дженабетин

cenabet

—

дженабетлик

cenabetlik

dženaza(džennaza)

дженазе

cenaze

dženaze-namaz

—

cenaze namazı

džandar-baklava

—

cendem... cehennem...
cendere baklavası

—

джингъртийи

cenger, çingır

džemat

—

cenger kenger, cenger

dženjak, dženak, džanak, dženek

дженк

cengerli kengerli, cengerli

ceniaat

cenk

—
 dženet
 dženetlija
 —
 džep
 —
 džepašče

—
 —
 džebhana, džebana, džepana
 džep-hašluk, džepašluk
 —
 —
 džeparac, džep-parasi
 džer
 džerima, džerema, džerim, džereme
 —
 —
 —
 džerida (derida)

džerimdžija
 džerah, džerrah
 džeraš, džerraš
 —
 —
 —
 —
 dževahir (dževajir)
 dževahirdžija
 dževab, dževap
 džeferdar, džeferdan, dževherdar
 (džefer-dar, džeferdan, džehverdar,
 džehvedar, džehvedan)
 —
 dževiz (dževiz-orah)

—
 —
 —
 džezva, dževza
 —
 —
 —

—
 čimbistre
 —
 —

—

дженкчийя
 джелнет
 —
 дженуп
 джоб
 джопазлък
 —
 джебчийя
 джебчилък
 джепане
 джеб-харчлък
 джепосвам/джепосам
 джоблък
 джеб-парасъ
 —

джереме
 джереме
 джара; джера
 джаралйя
 —

—
 джерах(ин)
 —

джесаретлия
 джесаретлък
 джейсур
 джет
 джевайр
 джеваирджия
 джевап

джеферлийя
 дживиз

джеза

джеза-канун-наме
 джезайр
 джезве
 джагара-магара
 джйгра
 джигралък

джелез

—
 джимбйз
 джангарак
 чирлайк

живак

cenkçi
 cennet
 cennetli
 cenup
 cep (acc. cebi)
 cep ağızlığı
 cep akçesi
 cepane cephane, cepane
 cerçi
 cerçilik
 cephane, cepane
 cep harçlığı
 ceplemek
 ceplik
 cep parası
 cer
 cereme, cerime
 cereme
 cerha
 cerhalı
 ceride
 cerime, cereme, cerime
 cerimeci
 cerrah
 cerrar
 cesaretli
 cesaretlik
 cesur
 cet
 cevahir
 cevahirci
 cevap
 cevherdar
 —
 cevherli
 ceviz
 çevre çevre, çevre
 ceza

ceza kanunnamesi
 Cezayir
 cezve
 cığirtgan
 cığra
 cığralık
 cılınt, cirit, cılmt, cilit
 cılız
 cımbız
 cımbız, cimbiz
 cıngırah, cıngırdak, cıngırak
 cırlak, cırlayık
 cırmak cırmak, cırmak

çırpı ipi çırpı, çırpı ipi
 cıva

—	—	джизкам, джизвам/джизна	çıvgar çıvgar, çıvgar
—	—	джузбюзик	çıvgarlık çıvgarlık, çıvgarlık
džibra	—	джибри	cız
džidža	—	джиджи	cızbiiziik
—	—	иджй-биджй	cibre
džidžali, džidžajli, džindžali	—	—	cici
džida	—	—	cici bici/cici
—	—	—	cicili
džigerica, džigera (džigarica)	—	жигърлък	cida
—	—	джигер	cigaralık
—	—	джигер-оту	ciğer
džihangir	—	джихан	ciğer otu
džiharu-se	—	—	cihan
džiharu-jek	—	—	cihangir
džihad	—	джихад	ciharise
džihet	—	—	ciharıyek
—	—	—	cihat
—	—	джиля	cihet
džilbenta	—	джелалия	cilâ
džilde	—	—	cilâlî
—	—	—	cilbent
džilit	—	—	cilde
džiličija	—	—	cilint
džingra fa	—	—	cilit
—	—	—	cilitçi
—	—	—	cilkava
džilt	—	—	—
—	—	джилве	cilt
—	—	джелвеля	cilve
džim	—	—	cilveli
—	—	чъмпар	cim
džimrija	—	джимрйя	cimbar, çimbar
džin	—	джин	cimbiz
—	—	джинджия	cimri
—	—	—	cin
—	—	—	cinci
—	—	—	cincifar, cincife " zincife, cincife, cincifar cincifil
—	—	—	cingırak cingırak, cingırdak, cingrrak
džinhodža, džindžihodža	—	джингиби	cin gibi
džins	—	жингозин; гингъозин	cingöz
—	—	—	cinhoca, cini hoca
—	—	джинс	cins
—	—	джериб	cirip, ciribi
dživar, dževar	—	джерйт	cirit, cılint, cilint
—	—	—	civar
—	—	дживгар	cıvcar, civce, civcer, civcik, civci, cucul
—	—	—	—
—	—	джавдже	civci
—	—	—	civci; civcik cıvcar, civce, civcer, civcik, civci, cucul
—	—	дживелек	civelek
—	—	джизие	cizye
džorafija	—	—	coğrafya

—
—
džomert, džomet
—
—

džuderija
džuma (džumaj, džumaja')
—

džumhur
džumhurijet
—
—

—
—
džube, džuba
dždža, džudže
džumbuš, džumbus
džumbuščiija
džumbušli, džumbusli, džumbušli,
džumbusli
džumle, džumile
—

džunup (dunup), džunupast
džunupluk
—

džuz
džuzdan
džuzhan

Ç

—
—
—
čabuk
čador, šator
čador-bez (čadorbez)
čadordžija
čak
čagalj, šakal
čakija
—
—
čakar; čakar, čakr
čakrdžija, čakirdžija
—
čakmak
—
čakmakli, čakmakali, čakmali
—
čakštre

čador
čair
čakal
čakar
čakrgyozli
čakširi
čakširliya
čalam
čalgiciya
čalgıya
čeverdisuva
čevre
čeyrek
čiban
čibuk
—
čibukčiya
—
çiçekliya
çifligar
çifligarka

джонголоз(ин)
джоп
джумерт
джумертлик
женк

—
джума
джумба
джумхур
—
джумурлен
джонк

джурджуна; джунджурйи
журулка
джубе
джудже
джумбуш
джумбушчйя
джумбушлия

джумле
джуллон
—
—

джурат
—
джуздан
—

джабаладйсвам
чабуджиджак
чабуджак
чабук
чадър
—
чадърджйя
—
чакалест; чакал
чекия
чакъл
чакълдак
чакър
—
чакър-кефлийя
чакмак;
чактйсвам/чактйсам
чакмаклийя
чакма-оту
чешйри

combaz • çombaz, com-baz
congalez
cop
cömert
cömertlik
cönk
cucul civcar, civce, civcer,
civcik, civci, cucul
—
cuderi, cederi
cuma
cumba
cumhur
cumhuriyet
cumhurlen (obs., dial.)
cunk

curahat
curcuna
curu
cübbe
cüce
cümbüş
cümbüşçü
cümbüşlü
—
cümle
cünül
cünüp
cünüplük
cüret, curahat
cüz
cüzdan
cüzhan

çabalamak, çabalamak
çabucacık
çabucak
çabuk
çadır
çadır bezi
çadırcı
çak
çakal, çakgal
çakı
çakıl
çakıldak
çakır
çakırcı
çakırkeyf
çakmak
—
çakmaklı
çakma otu
çakşır

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

čakširlija	çiflik	—	çakşırlı
—	çiflik sybiya	чал	çal
čala	çift	—	çala, çal
čalabrknuti, čalabrcnuti	çifte amam	—	çala
—	çifte frla	чаладжак	çalacak
čalan	çifte-talli	—	çalar
	çikma, çikmak		çalgan şalgam, çalğan
	çikmaçe		
čalgija	çinar	чалгйя	çalgı
čalgidžija, čalgadžija	çingenelak	чалгаджйя	çalgıcı
čalgidžiluk	çingo	чалгаджилък	çalgıcılık
—	çımya	чалгън	çalgın
—	çirak	чайл	çalı çırpı
—	çiralak	ч&тйя	çalı dikenı
—	çiriş	чалйя	çalı fasulyesi
čaluk	çiviciya	чалък	çalık
—	çivit	чалъм	çalım
—	çiviya	чалъмлйя	çalımlı
—	çivyaluk	чалъмсъс	çalımsız
—	çizma	чалъмъз	çalınız
čalişkin, čalişkan	çoa, çoya, çoha, çova	чалъшкан	çalışkan
—	çoban	чалъшканлък	çalışkanlık
čaliştisati	çobançe	чалъшмък; чалъщйсвам/ чалъщйсам	çalışmak
čalija	çoçek	—	çali
	çohaciya		çalkafa cılıkava,
	çolak		çalkafa
čalma	çömlək	чалма	çalma
čalakati, počalakati; či	çorapi	чалвам/чална; чалдйсвам/ чалдйсам, чалдйша	çalmak
—	çorba	челдйсан	çalmak
čatmali	çorbaciitsa	чалмалйя	çalmalı
čampareta	çorbacivka	чампари	çalpara
čampara	çorbaciya	джампара	çalpara, çarpara, canpara
čam	çorbaluk	чам	çam
čamac	çorbiçka	—	çamac
čamaşir	çorbitsa	чамашйр	çamaşır
—	çoveş ti/n/c	чемашерлък	çamaşırılık
čamdžija	çubuk	—	camcı
—	çumlek	чам-корйя	çam korusu
čam-sakaz	çumlekçiya	чамсакъз	çam sakızı
—	çunki, çunkim	чамур; чимур	çamur
—	çurudisuva	чамурлйя	çamurlu
—	çuruk	чамурлук	çamurluk
—	çurukliv	джанг; чан	çan
čanak; čankoliz	çuval	чанак	čanak
—		чантйя	çandı
—		джангал; чангал; чангал; чангал	çangal
—		чангалджйя	çangalcı
čangalast		—	çangallı
—		чангара	çangara
—		чангъддак	çangıldak
—		джангър	çangır, çangır
—		чангър-лангър	çangır

çarşı kâhyası

čanta, čantra

čantalija

—

—

—

—

pačariz

—

—

čapkun, čavkun

—

—

—

čaprašik

čapraz, čapras; čaprazi, čaprage

—

—

—

—

čardak

čardaklija

čara, čare (čara, čare)

—

čarkiš

čarukčija, čarugdžija

čaruk, čarug

čarak, čark

čarka

čarkadžija (čarkidžija)

—

čerkeš

—

čarku-feleć (čarkufeleć)

—

—

—

—

čaršaf, čaršav

čaršija

čarši-čehaja, čaršu-čehaja (čarši-čehaja,

čaršilija (čaršinlija)

čaru-se

—

—

чанта

—

чап

чапа

чападжия

чепъдишлия

пачарйз

чапаръс

чепчак; шепчек; чапчак

чапкън'; чапкън(ин)

чапкънджа

чапкънлък

чап'

чапрашйк

чапраз

чопазлийя

чапазлък

чагшел

джар

чардак

чардаклия

чаре

чааре-дил

—

чаръкчия

—

чарк

—

—

чаркчийя

—

чаркия

чарк-фелек; чаргифйлек

чарклия

чарпук

чарпаладйсвам

чарптйсвам/чарптйша

чаршаф

чаршийя

—

—

чат

четак

çanta

çantalı

çar

çapa

çaracı

çapa dişli

çararız, (obs., dial.) paçarız

çararız

çararızlık paçarızlık,
çapanzlık

çarçak

çarkın

çarkınca

çarkınlık

çar ölçer/çar pergeli

çapraşık

çapraz

çapraz

çapraz

çaprazlı

çaprazlık

çar yel

çar

çardak

çardaklı

çare

çare değil

çarh işi

çarıkçı

çarık

çark

çarka

çarkacı

çarkçı

çarkeş

çarkı

çarkıfelek

çarklı

çarpara çalpara, сапара,
canpara

çarpık

çarpılmak

çarpmak

çarşaf

çarşı

çarşı kâhyası

çarşılı

çar-ü se

çaşıt casus, çaşıt

çat

çatak

čatal

—

—

čatali

čatal (čatal)

—

čatik

—

—

čatkija, čatija

čatlaisati, čatlajisati

čatma

čatisati (čatisati) '

—

—

—

čauš

čaušbaša

—

čaj

čajr, čajir (čajer)

—

—

—

čehra

čehreli

čehresuz

—

—

—

—

čekić

—

—

čekrdak

čekma

ekmedža, ekmedže

éektisati (éektisati); čekalo, čeketalo

čekmeli

—

čelebi; čelebija

—

—

—

čelenka

čelik

—

—

—

чатал

чатъл арасъ

чатал куйрук

чаталия

—

чатїя

—

чатърлък

чатарак

—

—

чатма

чакмосвам/чакмосам;

чатїсвам/чатїсам;

чаттисвам;

четїсвам/четїша

чатмалїя

чат-пат

чатър-патър

чавдар чауш(ин)

—

чауш

—

чайр

чарчикок

чай-оту

чїбур

чейре

чейрелїя

—

чеке-чеке

чикел

чекия

чекиджия

—

чекїч; чукюч

чекелдї солар

чекъм

чекердек

чекме

чекмедже

чикїя

—

чектардисам

челебїя

челебилък

челек

челенка

челенк

челик

челик

челикана

челиклеїсвам

çatal

çatalağarsak, çatalağısı,

çatal yarası

çatal kuyruk

çatalı

çatalı

çatı

çatık

çatır

çatırık

çatki

çatlamak

çatma

çatmak

çatmalı

çat pat

çatra patra

çavdar çavuş

çavuşbaşı

çavuş üzümü

çay

çayır

çayır çiçeği

çay otu

cebre

çehre

çehreli

çehresiz

çeke çeke

çekel

çeki, çeki taşı

çekici

çekiç

çekiç, çöküç

çekildi sular

çekim

çekirdek

çeki taşı çeki, çeki taşı

çekme

çekmece

çekmek

çekmeli

çektirmek

çelebi

çelebilik

çelek

çelen

çelenk

çelik

çelik, çelik çomak

çelikhane

çeliklemek

čelikli

—

—

čaltak

čember

—

—

—

ćejne

—

čengel, čendel; čengele, čendele

čengija

—

—

—

—

—

čevken, čepken; čevkeni; čevkijani

čerahorluk

čerčivo (čerčiv, čerčeva)

—

čerčija, čerčinka

—

čerahor

čerez

čerga

ceribaša

červiš

—

češit

—

češma, česma

—

češmetaš

četobaša, četo-baša

četedžija

—

—

čevrntija

—

—

čevra, čevrma, čevre

čevrntije

čeiz, čejiz, čejz

čeizluk, čejzluk

—

čiba, čibuljica, čivuljica

челиклия

чалтък

чалтъкчийя

—

чембер

—

—

чемберлийя

чемберлък

чендиле; чендели

чене

ченелйя

ченгел

ченгийя

чеп-чевре

чепел; чипел

чепеле

чеггйк; чишштче

чишгк

чепкен

—

черчеве

черчевеледисам

черчийя

черчилък

—

через

—

черйбашия

джервйз; червиш

чървйш

чешит

чешитлийя

чешма

чешмеджия

—

—

—

четеля

—

шевйк

—

чеверме

чевердйсвам се

чевре

—

чеиз

—

чейрек

—

çelikli

çeltik

çeltikçi

çeltik tarlası

çember

çember çember,

çember

çemberli

çemberlik

çendele

çene

çeneli

çengel

Çengi

çerçevre

çepel

çepellik

çepiç

çepik

cepken

çerahorluk

çerçeve

çerçevelemek

çerçi

çerçilik

çerehor

çerez

çerge

çeribaşı

çerviş

çerviş

çeşit

çeşitli

çeşme

çeşmeci

çeşme taşı

çeteabaşı

çeteci

çetele

çevgen çöğen, çevgen

çevik, şevik

çevirinti, çevrinti

çevirme

çevirmek

çevre, çevre

çevrinti

çevrinti çevirinti,

çevrinti

çeyiz

çeyizlik

çeyrek

çıban

çıbık; çıbuk çubuk,

çıbuk, çıbık

Čifut, Čifutin (Čivut, Čivutin)

čifuthana

—

—

čik

čikarma

—

—

—

—

—

čikma

—

čekrk, čekrek

čekrkčija

čekrkli; čekrklija

—

čimbur

—

—

—

—

—

čingrja

—

—

čiplak

—

čirak, čirjak; čirak; čirjak učiniti (čirjak učiniti)

čirakluk

čan-čiplak

—

—

čirpija

—

—

—

—

—

—

—

čičak; čiček

čičekli

čičekluk, čiçeklik

—

чифут(ин)

—

чифутлук

чига

—

—

чикакчий

чъклъмъ

чакъм

чакъмджия

чикма

—

чакмаз сокак

чекрък

чекръкчий

—

чулбур

—

чавдардйсвам

чългън

чългън люзгяр

джалгава

чинар

—

чин-сабах

чълпъджак

чиплак

чаралък

чирак

чираклък

чйн-чиплак

чармък

чарпий

чарпия'

читак

чатарладйсам

джевгар

чивгар

джевгарлък

чивгън

чичек

чичеклия

чичеклийк

чичок

çifit

çifithane

çifitlik

çığa

çık

çıkarma

çıkıkçı, çıkırıkçı

çıkılama

çıkım

çıkıma

çıkma

çıkmaз

çıkmaз sokak

çıkırık

çıkırıkçı

çıkırıkçı çıkıkçı,

çıkırıkçı

çıkırıklı

çılbur

çılbur, çırbur

çıldırmaк

çılgın

çılgın rüzgâr

çılkava, çalkafa

çimbar cimbar, çimbar

çınar

çingir cenger, çingir

çingirak

çinsabah

çıplacık

çıplak

çıra

çirak

çiraklık

çırbur çılbur, çırbur

çırçıplak

çırmaк, cırmaк

çırpı

çırpı, çırpı ipi

çırpı eşarp, şarp/

çırpı

çıtak

çıtırlanmak

çıvgar, çıvgar

çıvgar

çıvgarlık, cıvgarlık

çıvgın

çibukçu

çibukçu

çiçek

çiçekli

çiçeklik

çiçek otu

čift, čivt
 čifčija, čivčija (čipčija)
 —
 čifla; čifte, čivte
 čifte-hamam
 čiftelija, čivtelija
 —
 —
 čifte telija, čiftelija
 Čitluk; čifluk, čiftluk, čitluk (čivlak)
 —
 —
 —
 čifluk-sahabija, čiftluk-sahabija
 čifteč (čift-tek)
 —
 čene, čehne, čeneta, čehneta

—
 čilaš
 —
 —
 —
 —
 čemen, čimen (čimen, šiben)
 —
 —
 —
 činija
 čineli
 —
 čiftijane, čintijane, čivtijane
 —
 činu-mačin
 čiriš
 čirišli
 —
 —
 —
 —
 čit
 —
 —
 čitma čivija
 —
 čiviluk (čiviluk)
 čivit
 čivitli
 čiza
 —
 —
 —

чифт
 чифчйя
 чифчилък
 чифте
 —
 чифтелйя
 чифтер
 чифте-талига
 —
 чифлик
 чифтликчйя
 чифликчйя
 чифтликчилък
 чифтлйк-сайбйя
 —
 чифт-тек
 —

чийре
 —
 чиле
 чилинтия
 чилингйр
 чим
 чимен
 —
 чйнче
 ченгене; чингйне
 чингене сою
 чиния
 —
 джинко
 —
 чинтени
 —
 чиреш; чирйш
 чиришлйя
 чирк
 чиркйн
 черкинбет
 чйроз
 чит; чит; читарлък
 читленбйк
 читлеме
 чивия
 чиведйен
 —
 чивйт
 чивитлия
 —
 чиздосан
 чизгия
 чизия

çiflikçi çiflikçi, çiflikçi
 çift
 çiftçi
 çiftçilik
 çifte
 çifte hamam
 çifteli
 çiftler
 çifte taliga
 çifte telli
 çiftlik, çiflik
 çiftlikçi
 çiftlikçi, çiflikçi
 çiftlikçilik
 çiftlik sahibi
 çift tek
 çift tek, çift mi tek mi?
 Çiğne
 —
 çihre
 çil at
 çile
 çilenti
 çilingir
 çim
 çimen
 çimşir şimşir
 çinçe
 Çingene
 Çingene soyu
 çini
 çinili
 çinko
 çintiyan
 çintiyan, çintan
 Çin-ü-Maçin
 çiriş
 çirişli
 çirk
 çirkin
 çirkin bet
 çiroz
 çit
 çitlembik ağacı
 çitleme
 çitma
 çividî
 çivilik
 çivit
 çivitli
 çizgi
 çizgi, çizi
 çizgi
 çizi
 çizi

čizma
čizmedžija

—

čoban, čobanin
čoban-baša

—

čobanluk

—

—

—

čohadžija, čokadžija

čohali

čok

čokanj, čokalj, čokan

čokluk

—

—

čok jaša!

čolak, čolo

čopav (copav)

—

čomaga

—

—

čarapa, žorapa

čorba

čorbadžija, čorbadži

—

čorbaluk

—

—

čugelj, čugljen, čugel

čogan, čogen, čoganot, čoganj, čogenj,

čugan, čuganj, čugen, čugenj

—

—

—

čurek

čurekot, čurekotica

—

—

čibuk

—

čibuk-bez

—

čibukčija, čibugdžija

čibuklija; čibuklije, čibugije

čibukluk

—

čoha, čoja

čohodar, čohadar

—

džoka

чизми

—

чйрпалас

чобан(ин)

—

чобан-карамфилй

чобанлък

чоджум

чоджук

—

чоджуклук

чохаджия

—

чок

—

—

чок селям

чокшей

—

чолак

—

чамя

чомак; чомага

чумбас

чонгал

чорап

чорба

чорбаджия

чорбаджилък

—

чотра

чутук

—

—

—

чомлек

чомлекчийя

чоп

чурек

—

чувен'

чоз

—

чибук

—

чибукчийя

—

—

чубуклук

чучул

чоха

—

чохадар

—

çizme

çizmeci

çizpalas

çoban

çoban başı

çobandüdüğü,

çobankaranfili

çobanlık

çocuğum

çocuk

çocukluk

çohacı

çohalı

çok

çokal

çokluk

çok selâm

çok şey

çok yaşa!

çolak

çolpa, çulpa

çom

çomak

çombaz, combaz

çongal, çongul

çorap

çorba

çorbacı

çorbacılık

çorbalık

çotra

çotuk

çöğen, çevgen

çöğän, çöğen, (çöğän otu,
çöğen otu)

çöküç çekiç, çöküç

çömlek

çömlekçi

çöp

çörek

çörek otu

çöven

çöz

çubuk

çubuk, çıbuk, çıbık

çubuk bez

çubukçu

çubukçu, çibukçu

çubuklu

çubukluk

çuçul

çuha

çuhadar

çuhadar

çuka, çuha

—		чукур	çukundur, çükündür,
čul		чул	çukundur
—		чулха	çukur
čulhana, čulhan		—	çul
—		чулама	çulha
			çulhane
čultan		чултар	çullama
čust		—	çulpa çolpa, çulpa
čual		чувал	çultar
čualduz (čualdus)		човалдъз	çust
čuka		—	čual
čukundruk		чукундур	čualdız
čunki		чунки	çük
čuruk		чурук	çükündür, çukundur
—		чуруклендйсвам	çünkü, çünkü
—		чуруклийя	çürük
čurukluk		чуруклук	çürüklenmek
čuruk-tahta		—	çürüklü
—		чурудйсвам/чурудйсам,	çürüklük
—		чурудйша	çürük tahta
—		чуш	çürümek
—		чувен	çüş
			çüven

D

	da, ta		daban taban, daban
—	daima	дадандисам се	dadanmak
dadija, dadilja, dada, daja	daire.dayre	дадйя	dadı
—	dakika	дафа	da fî
—	dalak	дах	dağ
dagara	dalama	—	dağar
—	dalan	дагара	dağar
	dalavera		dağar tağar, tagar,
	daldisuva		dağar
—	dalga	държйк	dağarcık
	dalgan		dağarcık tağarcık,
	dama		dağarcık
—	damar	даалйя	dağlı
dahabeter, daha-beter, dabeter	damla	даа бетер	daha beter
daha duzel, dahaguzel (daha-duzel,	dana, danaçe	—	daha güzel
daha-gusel)	dana		
—	danaçka	даахи; тахй	dahi
daija	dantela	—	dâi
daima	dara	дайма	daima
daira, daire; daira (dahira); daire	darabuka.darbuka	дайре; дахапе	daire
(dahire)			
—	darçin	дакйя	dakı
dekika, dekik	darma dan	дакйка	dakika
—	dar mar	дакмя	dakma

—	dava	дал	dal
—	dava stori	дадалан	dalağan, dalagan
dalak	davaciya	далак	dalak
—	daviya çini	далак	dalak dalak (otu)
—	daviya	далакчия	dalakçı
—	davran	далащйсвам се	dalaşmak
dalavera	dayandisuva	—	dalavere
—	dayko, dayçe	далавера	dalavere
—	dayre	далавераджия	dalavereci
—	de	далбасгыйка	dalbastı
—	de de	далдърма	daldırma
—	def	далдърдйсвам/далдърдйса м, — далдърдйша	daldırmak
dalga	def.def stori	далга	dalga
—	dekika	далгъч	dalgıç
dalgin	delikanliya	—	dalgın
—	deliya	далкауk	dalkavuk
—	delva	далкавукчийя	dalkavukçu
—	dembel	далкауkлук	dalkavukluk
—	dermenciya	даламак	dallamak
daldisati	derviçka, dervişka	даддйсвам/далдйсам;	dalmak
—	derviş	даля	dalya
—	destur	—	dalyan talyan, dalyan
—	devet tabani	далянка	dalyan tüfeği
—	devriye	дам	. dam
—	dibek	дамаджана	damacana
—	dibiduz	дамаския	damaksı, damaskı
—	diftik	дамар	damar
—	dik	дамарлийя	damarlı
—	dikat stori	—	damaskı damaksı, damaskı
dagma, damga	dikat	дамга	damazlık... damızlık...
dagmalaisati	dikel	—	damga
—	dikiş	дамгалйя	damgalamak
domazluk	—	дамазлък	damgalı
—	dilber	—	damızlık, damazlık,
—	dilim	дамазлъкчийя	tamızlık
—	dilmi	дамла	damızlıkçı, damazlıkçı
—	dimi	дамлалйя	damla
—	dimirciya	дана	damlalı
—	dinsuz, dinsaz	данавичка	dana
—	dip	—	dana ağzı
—	direkliya	данак	danak
—	dirvişin	дандания	dandan /tantana
—	div	данга	danga
—	divan	дангалак	dangalak
—	divan stoi	дънгал	dangıldamak, dangırdamak
—	divanhane	—	—
—	divit	дангул(ин)	dangıl dungul, dangal
—	dizgini	—	dungal
—	diziya	данащисвам се	danışmak
—	doarçi.doarci	дара	dara
—	dobara	—	daraba tahta perde,
—	doğrama	—	taraba, daraba
—	dogramaciya	дараджа	darağacı
—	dojdev/i'ya	дерак	darak
—	dokundisa	—	darak tarak, darak
—	dokundisuva	—	darama

—	dokusun	дарашлък	darışlık
—	dolama	дарбука	darbuka
tarčin, darčin	dolap	дарчйн	darçın, tarçm
—	dolma	дарадана; дардаган	dardağan
dargin	domakinfau	даргън	dargın
darginluk	domat	даргънлък	darginlık
—	domazlak	дургун	dargun
—	donadba	дараджан	darıca, darıcan
—	donamba	дарфирфйр	dârıfûl fûl
dari-harb	dondurmaciya	—	dâriharp
dardağan, darmadan	donum, dulum	дармадан	darmadağın
—	dorcar	дарпна	darp
—	doriya	дарперушан	dar- perişan, peraşan
tarafhana, tara fana, taraphana, tarapana	dörtleme	тарапана	darphane, zarbhane,
—	dosluk	—	tarapana
—	dost	дарпйран	dar- pir
—	dostum	—	daş top taş top, daş top
—	dovak	—	datsız
daulbazile	dovlet	—	daulbazile
dabulhana, dabulana, davulhana, daulhana, (dambulhana, danburana)	doyunce	—	daulhane, davulhane, tabihane
dava, davija	dram	давйя	dava
davudžija, daudžija	drvar/c/c	даваджйя	davacı
—	dubara dübâra (tavla oyunu ile ilgili bir kelime)	даваджилук	davacılık
—	dübeş dübeş (tavla oyunu ile ilgili bir kelime)	давар	davar
davet	dudak	даавет	davet
davečija	dudakliya	—	davetçi
—	duduk	дааветлийя	davetli
davrana, davran	dugme	давран	davran
—	dukan	давранма	davranma
davranisati	dulum	—	davranmak
—	duman	даул	davul
—	dünya	таламбаз	davulbaz, tabılbaz
—	dünya güzeli	даулджйя	davulcu
—	dustabanliya	davulhane daulhane, davulhane, tabihane	davulhane daulhane, davulhane, tabihane
dajak	duşe	даяджан	dayacan, dayacah
—	duşek	даяк	dayak
—	duşeme	даяма	dayama
—	düşman	даятгасвам/даяттийша	dayamak
—	duşmanin	даянаклия	dayanıklı
dajanli, dojanli	duşmanka	—	dayanikli
dajana; dajanisati (se), dojanisati (se)	—	даяндйсвам/даяндйша; даяндйсвам /'даяндйсам, даяндйша; деян	dayanmak
—	duşmanlak	дънсън; даянсън; даясън	dayansın
dahija, daija; daidža, dajidža, daj dža, daldža, dajo, dajko, daja	dut, dutka, karadutka	дайя	dayı
dahiluk, dailuk	duvak	—	dayılık
—	duvan	далян	daylan
deba, debe	duvar	—	debbe
—	duzdisa	—	debreşmek tepreşmek, debreşmek
dedo, deda	duzina	—	dede
defiti	duztabanliya	—	def

def

defi-belaj

—

tefterdar, defterdar (teftedar)

tefterhana, defterhana

tefterihakanija, defterihakanija

•

—

—

—

—

—

degrmendžija

—

—

—

—

degdisati

degenek

dehşet

dehşetli

deli; delija

—

delibaşa

—

—

—

—

—

—

delikanlija

delil

deliluk

—

—

—

—

--

demek

deme, demet

demir

—

demirdžija

—

demirli; demirlija, dimirlija

—

—

def defi, def/ defolmak

дифа-дифа defi,
def/defolmak деф

—

деф-ол

дефтердар(ин)

дефтер-хане

—

диера

дйлки

делми

дйла

дермен

дерменджия

дерменджилер

дерменджильк

дирмйя

дегмеде

дейдйсвам/дейдйша

дегенек

—

—

дели ; делия

делибаш(ин)

—

делибашйя

делибуран

делиджан

делидже

делйдър

делй-долу

деликанлийя

—

—

делй-оту

дели поряз

делй-раван

делисат

делишме; делишмен

демек

демет

демйр

демйр-бозан

демирджия

дамирджилйк

демирлийя

демир-тепелйя

денди

def defi, def/ defolmak

defa ve defa

def-i belâ

—

defol

defolmak defi,

def/defolmak

defterdar

defterhane

defter-i hakani

defter tefter, defter

degenek

değer

değil ki

değil mi

değil ya

değirmen, dermen

değirmenci, dermenci

değirmenciler, dermen-ciler

değirmencilik, dermenci-lik

değirmi

değmede

değmek

değnek, degenek

dehşet

dehşetli

deli

delibaş

delibaşı

deli başı, delil başı

deli buran

deli can

delice

deli dan

deli dolu

delikanlı

delil

delil başı deli başı, delil

başı

delilik

deli otu

deli poyraz

deli rahvan

deli saat

delişmen

dembel... tembel...

demek

demet

demir

demir bozan

demirci

demircilik

demirli

demir tepeli

dendi deneli taneli, deneli

—

—

—

denjiz

denizi

—

—

devamlı

—

denjak

—

—

derbeder (derbender), derbedenica

derbent, derbend, derven, dervend

derbendžiija, dervendžiija

derdument

dera

deribeg, derebeg

deredža; teredža, teredže (tereda, terede)

—

—

—

—

—

derman

dermandži

—

—

dernek

dirindžiti, dirindčiti, ringati, dringati

ders

dershana

dert

—

—

derviş

dervişane

—

dervişluk

derja

—

teste

—

—

destur

—

dežmekast, dežmen

дейлемек; денедйсвам/

денедйша

денемек-ичин

денетйсвам/денетйсам

денйс

—

денйз-кадайф

денйзлюзгяр

денйзиелй

денк

денкчйя

денклејдйсвам/денклејдйса
м

—

дервент

дербенджйя; дервентджйя

—

дере

дерейей

дередже

дере-калабак

дерелек

дерйя

дереджйя

дерйтузу

дерман

—

дермансъз

дерме

дернек

—

—

—

дерт

дертлйя

дереледжи

дервйш

—

дерведже

—

—

дерядениз

тесте

тестебашия

тестегюлка

дестур; тестйр

тестирлйя

—

denemek

denemek için

denetmek

deniz

denizi

deniz kadayıfı

deniz rüzgârı

deniz yeli

denk

denkçi

denklemek

derbeder

derbendci derbentci, der-
bendci

derbent

derbentci

derdment

dere

derebeyi

derece

dere kabalak

derelik

deri

derici

deri tuzu

derman

dermanci

dermansız

derme

dermen... değirmen...

dernek

der rene

ders

dershane

dert

dertli

deruhdeci

dervend «и derbent, dervend

derviş

dervişane

dervişçe

dervişlik

derya

derya deniz

deste, teste

deste başı, teste başı

destegül

destur

desturlu

deşmek

div
devamiti, devam činiti

devamli

deva
devedžija

—
devkuš, demkuš, devekuša
devere
dever-dunja, devri-dunja

—
dever
deverli
deverluk
devlet (deviljet)

—
—
devr, devar, dever
odevrečiti se

—
—

—
—

dišari, diše ri, dišer

—

dib
diba
—
dibek
dibiduz

—

—

—

—

—

—

—

dikli

—

dikiš, digiš
dikišlija, digišlija

—

—

дев
—

—

деве
деведжйя

двакуля
деве-кушу

—

—

деветабан
девйр

—

—

девлет; довлет
деветлйя
дювлетлик

—

—

деврие
дилк

данта
драс

дйшпъръ
дишаравлйя диширляк

—

дйба
дипчуг
дибек; гюбек
дибидюс
диби-юк

дирен

диренджйя

дик

дйкелич

дикиджия

дикидаишгък

—

дикине

дикиш

—

дйкис; дикиз
дикизчйя

dev
devam

devamli

deve
deveci
devekli devletli/devekli,
tevekli
devekulağı

deve kuşu
devele
dever-i dünya

devetabanı

devir

devirli

devirlik

devlet

devletli/devekli, tevekli

devletlik, dövletlik

devr-i iskat

devrik

devriye

dılk

Dımışkî Dimiškî, Dımışk!

dınga

dıraz

dırmık tırmık, dırmık

dırnak

dışan

dışan avlu, dışaravlu

dışarılık, dışarlık

dızman dızman, dızman

dib

diba

dibçik, dipçik

dibek

dibidüz, dibiduz

dibi yok

diblik diplik, diblik

dif

diftik — tiftik, diftik

diğren

diğrenci

dik

dikeleç

dikici

dikicilik

dikili

dikine/diki dikine

dikiş

dikişli

dikiz

dikizci

dikāt

—

dikātli

—

dil

dilaltija

dilaver

—

dilber

—

dilčik, divčik

dilendžija

dilum

dilkušica, delkušica, denkušica,

denjkusica

delendžija

—

—

—

dumendžija (dumedžija)

dimije

dimiluk, dimijaluk, dimjaluk

dimiskija, dimiškinja, dimiščija,

demiskija, demiščija, damaskinja

din

din-dušman

—

—

—

—

—

—

dinleisati, dinlejisati

dinsuz

—

—

—

—

—

dipluk

—

—

—

—

direk

—

direklija

dirhem; dram

дикат

дикатлан

—

дикме

дил

—

—

дилавер

дилбер

дюлберйм

дилджик; дилчйк

дилинджйя

дилийм

—

—

издгошндйсвам се/

издилиндйша се

гилеме

дйм-дйк

—

димйя димиджйя

—

демизгйя

дин динч

дин-душманй

дингйл

дингйл-ахмет

дингйлбойлйя

дингиллйк

дйнислям

дйнка

—

динсйз(ин)

динсйз-имансз

див

дип

дип

дипчик

диплици

дипсиз

диптен

дирек

дериджам

дирек

дирек

диреклйя

дирем

dikkat

dikkat ile, dikkatlen,

dikkatlan

dikkatli

dikme

dil

dilaltı

dilâver

dilâver

dilber

dilberim

dilcik

dilenci

dilim

dilküşa

dillenci

dillenmek/dinlenmek

dilme

dimdik

dimenci

dimi dimiciği

dimilik

Dimişki, Dımışki

din dinç

din düşmanı

dingil

dingil Ahmet

dingil boylu

dingillik

din-i islâm

dink

dinlenmek

dillenmek/dinlenmek

dinlemek

dinsiz

dinsiz imansız

dip, div, dif

dip

dip-

dipçik

dipçik

dipçik dibçik,

dipçik

diplik

dipsiz

dipten

dirayet

direcen

direk

direk, tiremek

direkli

dirhem

dirhemli; dramlija, dramalija

dirluk

—

—

—

—

—

—

divan

čapraz-divan

—

—

divanija

—

divanhana, divanana, divhana, divhana

divanija

divit

delum

—

dizdar, dizdarac

dizga

—

dizgin, dizdin (dizgen, dizgun)

diz, diza; dizija, diska

dizluci, dizluke

drzman

dizma

—

—

—

doğan

dogandžija, doandžija

dogandžibaša

—

—

dogramadžija

dogramadžiluk

—

—

—

—

doksan

—

—

—

—

dokundisati; dokunisati

—

дирлѝк

душубак

дишиндрок

дишлии; дишлия

дйшлиджа

дйшото

диш-парасъ

диван; диван; диван

—

диван-чепраз

диван

диване

диванелѝк

диван⁴; дивана; диванхана

—

дивѝт

—

диз

—

дизгѝя

дизглер

дизгѝни

дизѝя

дизлѝк

дизманлѝя

—

дизме

дезме

дизма

dirhemli

dirlik

dişbudak

diş hakkı

hakkı

dişindirik

dişli

dişlice

diş otu

diş parası, diş hakkı

divan

divan çapraz

divan durmak, çapraz

divan durmak

divane

divanelik

divanhane

. divani

divit

div dip, div, dif

diyelim

diz

dizdar

dizge

dizgeler

dizgin

dizi

dizime dizme, dizime

dizlik

dizman, dızman

dizme

dizme, dizime

dizme

dizme/düzme

dizmen ' dizman, dizmen

dogri doğru, dogri, dori

doğan

doğancı

doğancıbaşı

doğancılık

doğrama

doğramacı

doğramacılık

doğru, dogri, dori

doğrultmak, doğratmak

doğurucu

doğu rüzgâr

doksan

doksan dokuz

doksanlık

doktorluk

dokuma

dokunmak

докундѝсвам/докундѝсам;
докунмак

—

—

—

—

—

—

—

dolama

—

—

—

—

—

dolaf, dolap

—

dolma

dolmadžik

dolmiti

—

doliija, toliija, tola

—

—

—

—

—

—

—

—

domuz

—

—

—

—

domuzluk

—

—

—

donanma

—

—

dombak

dondurma, doldurma

dondurmadžija, doldurmadžija

donluk

—

—

—

dorat, doro

—

—

—

dost

dosluk, dostluk

—

—

—

—

—

—

—

докурджун

докурджум

докузарка

докуз-бабаля

докузда

докуз-кан-кардаш

докуз кефлия

долама

доландърджия

доландърджилък

доландърдйсам/доландъ

рдй-сам, доландърдйша

долангач

долап

долаггчя

долма

—

—

долмалък

доля

долуджак

долунджак'

долуджа

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

dokurcun, tokurcun

dokurcun

dokuzar

dokuz babalı

dokuzda

dokuz kan kardaşı

dokuz keyifli

dolama

dolandırıcı

dolandırıcılık

dolandırmak

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—
—
dulek, tulek (dulmek); tulek

—
—
—
—
—
dunum, dulum

dort
dortzihar

—
—
—

dušek
—
dušek-hasta
dušekluk
dušeme; dušema
—

dova
dovadžija, doadžija
—
dubara
—
—
—
—
—
dudun
duhan, duvan
duhandžija, duvandžija
—
—
duman
dur, dura
duradžak
durak
—
dur-bak
dur bakalum
—
—
—
durmadan
durati
durun, durum
durun orda, durum orda
dud

дюкмеджйя
дьол
—

дандуркам
дюнемеч
дьонме
дьонмедже
дунмеч
—

дюнюм
—

дьортджар
дьорт-кюшеллия
дьортнал
дьош; доиш

дюшек
дюшекчийя
—
дюшеклък
дюшеме; дюшемйя
дюшедйсвам/дюшедйсам

дуа
дованджй(я); дуваджйя
дуби
дубара
дубараджия
дудак
дудаклийя
луда
дудум
—

духан
—
дуки
дулак
думан
ДУР
дуруджак
—
дураки
—
дурбакальм
дур-да-бак
дургун; дургун(ин)
дурма
—
дурдйсвам/дурдйсам
—
—
дуд

dökmeci
döl
dölek
dölüm dönüm, dölüm
döndür-
dönemeç
dönme
dönmece
dönmeç
dönüm
dönüm, dölüm
dört
dörtcihar
dört köşeli
dörtнал
döş
döşek, düşek
döşekçi
döşek-hasta
döşeklik
döşeme, düşeme
döşemek
döşlük göğüslük, döşlük
döven düven, döven
döwletlik devletlik,
döwletlik
dua, duva
duacı, dovacı
duba
dubara
dubaracı
dudak
dudaklı
dudu
dudum
düşün
duhan
duhancı
duka
dulak
duman
dur
duracak
durak
durakı
dur bak
dur bakalım
durdabak
durgun
durma
durmadan
durmak
durun
durun orda
dut

—
duvak
duvar
duvardžija
—

dujisati se
dubeš
dubura
—
duduk
dugmali
dugme
dućan
dućandžija
dunder, dunderin
dunderluk

dumen
—
dundar
—
dunja
—
—
—

dunjaluk (dunajluk)
dunja-mal
—
—
durbin
—
—
—
duse
dusen
düzenli
dusina
dustur

dušeš
—
dušman, dušmanin
dušmanluk
—
—
—
duvel

дувале
дувак
дувар
дуварджия
дуварлийя

—
дюбеш
—
дюдюлка
дудук
—
дюгме
дюкян
дюкянджия
дюлгер(ин)
дюлгерлък

дюмен
дюменджия
—
дюр
дюня
дуня-гюзелия
дуня-гюзелим
диня-кадър

—
—
дюня урсuzu
дюняа кадар
дюлбйя
дюрийя
дорус
тюрюзбютюн
дюсе
—
—
—
—

дюшеш
дюшкюн; душйюш
душман(ин)
душманлък
дющисвам
дюшук
дюшунмеден
—

duva dua, duva
duvağı
duvak
duvar
duvarcı
duvarlı

duymak
dübeş
dübür
düdüğü
düdük
düşmeli
düşme
dükkân
dükkâncı
dülger
dülgerlik
dümbelek tümbelek,
dümbe-
lek
dümen
dümenci
dündar
dünür
dünya
dünya güzeli
dünya güzelim
dünya kadar
dünya kadar dünyaya
kadar,
dünya kadar
dünyalık
dünya malı
dünya uğursuzu
dünyaya kadar, dünya kadar
dürbün, dürbin
dürü
dürtüst
dürtüst bütün
düse
düsen
düsenli
düsine
düstur
düşek döşek, düşek
düşeme döşeme,
düşeme
düşeş
düşkün
düşman
düşmanlık
düşmek
düşük
düşünmeden
düvel

efendiler

—

duz

—

—

—

—

—

—

—

—

dustaban, dûstaban, duztaban

dustabanlija

E

ebejka, eba, heba

—

ebedul-abad

eblehu, hablehu, hableho

eblekaš, eblikaš

edžel

—

edžnebija

evza, egza, erza

edžžadžija, evžadžija, hevzedžija

edžžadžiluk, evžadžiluk, hevzedžiluk

edžzahana, edžžadžihana, evžadžana

hevzedžana

evzaliya, egzaliya

eda

edepsuz

edepsuzluk

—

—

—

—

—

efendija, efendi

—

efendiluk

efendum

efendum-benum

efendisi-benum

efčar, efkar

e bide

ebedi

eblebiya

ecel

edare

edepsaz

edzan

edzanciya

efendiler

egumenlak

egyupšti/a/ı:

ekikat

ekim

ekimbaşı

ekimce

ekimitsa

ekimlak

ekleme

ekmek

ekmekçiya

ekser

eksik

elbete

elçiya

ele

ele ele

elek

elemüçe

elemiya

elken

elmaz

em i

em

em....em

emanet

дивен

дюз

дюзен; дузен

дузенджия

дюзенлия

дюзенлик

дузетердисвам

дюзгюн

дюзлук

дюздысвам/дюздысам,

дюздиша; дуздысвам/

дуздысам; позам/позна

дюзтабан

дюзтабанлия

düven, döven

düz

düzen

düzenci

düzenli

düzenlik

düzettirmek

düzgün

düzlük

düzme dizme/düzme

düzmek

düztaban

düztabanlı

ebe

ebediyen, ebeda, ebeden

ebedülâbâd

eblehî

eblek

ecel

ecinli, ecinni

ecnebi

ecza, evza

eczacı

eczacıhane eczahane,

eczacıhane

eczacılık

eczahane, eczacıhane

eczalı

eczalı, evzalı

eda

edepsiz

edepsizlik

edim

edinmek

edna

edrişahî

edrişahî

efe

efendi

efendiler

efendilik

efendilik

efendim

efendim benim

efendisi benim

efkâr

efzalniji, efzalnije	emen	—	efzal
jege, ege	emenii	еге	eğе, öğе
—	emfie	ефик	eğе fik
—	emir	егер	eğер
—	emiş	еркашъ	eğер kaşı
—	emişçiya	еилме	eğilme
egendija	emişlak	—	eğindi
idirot	emniet	—	eğir otu
eğlen, eğlen (jeglen)	emza	—	eğlen, eğlenmek
eglendže	en	еглендже; егленджек	eğlence
eglendži	en arno	—	eğlenci
eglenisati, jeglenisati, eglendisati	enaz	еглендйсвам/еглендйша (се)	eğlenmek
—	endeck	—	eğlenmek eğlen, eğlenmek
—	endeze	егрек	eğrek
—	endisa	егрекбузан	eğrek bozan
—	endisuva	ирилтйя	eğreli
—	enfiye	ерълтия; игритйя	eğreti, iğreti
ekrijaş; herav, herlav, hegav, erav, erlav, egav, heravo, eravo, hero, nahero	engere	наеро	eğri, iğri
adara-budera, ader-buder	enmalečkiut	—	eğri büğrü
—	ennakusurut	ерим берим	eğrim büğrüm
—	ennaydotsna	—	eğser
—	episi bir	—	eğser, enkser
—	epten	—	eğsilmek eksilmek,
—	er	—	eğsilmek
—	er kay	ешумйк	eğsimik
ehel	er koy	—	ehil
ehli-islam	er şto	—	ehl-i islâm
ehli-kitab	er zašto	—	ehl-i kitap
ehven	erbap	—	ehven
ehveni-şer	erfane	—	ehvenişer
—	erfene	—	ejder
aždaha, aždaja (haždaja)	ergele	аждер	ejderha
ežderlije, aždeliје, aždaliје	ergen	аждрахан	ejderli
—	ergenin	—	ek
—	ergenska	ек	ekin
—	ergenlak	екйн	ekinlik
—	ergen lok	икиник	eklenmek
—	ergenstvo	—	eklemek/eklenmek
—	erişte	еклеме	ekleme
—	esalet	екледйсам се	eklemek
—	esap	еклендйсвам	eklemek/eklenmek
ekmek	esapi	—	ekmek
ekmekčija, ekmeščija, ekmedžija	esker	екмекчйя	ekmekçi
ekmek-kadaif (ekme-kadaif)	esmer	—	ekmek kadayıfı
ekser (jekser)	esnaf	ексер; инсер	ekser, enser, eğser, enkser
ekseri	esnafliya	—	ekseri
eksik (jeksik)	espap	ексйк	eksik, isik
eksikluk (esikluk)	eşek	ексиклийк	eksiklik
—	eştaliya	ексйколсун	eksik olsun
—	etimçe	исилдйсвам; ексилдйсвам/ексилдйша; изсилдйсва	eksilmek, eğsilmek
ekşi; ekşija	etimski	икшйя	ekşi

elbet, elbete, elbetena; helbet, helbete,
hel-betena

etraf

elçiija

evlad

elçi-baša

evladam

—

evlatçe

elemek

evza

—

eyvala

—

elif

elifba-sufara, elifbe-sufara

elli

elliluk

—

alma-ćurak

almaş, elmas, almaz, elmaz

almasi

almasija

almasli

—

—

—

—

elverum

elverisati

—

amanet, amanet (amanat, emanet)

—

—

—

emin

eminluk

emer, emr (hemer); emir

—

emernama (emarnama)

—

—

emri-ilahi

emsal

henzek, enzek

—

—

—

endeze, endaze, indeze (endče)

enfija (nefija)

—

—

—

—

—

—

—

елбете

елчийя

—

елчилък

—

елемийя

елекия

—

—

—

—

алмаджйк

алма

елмаз

—

—

—

елмек

елпалашъ

елташ

елван

—

—

елвермес

аманет

аманетчийя

емел

емелсъз(ин)

—

—

емир; емир

емир кулу

емирнаме

емляк

емниет

—

—

емзйк

ен

йен

енджеми

ендезе

енфие

емфиджийница енгел;

ингел

енгелйк

ингерек

енгйн

енгинар

анджаклама

elbette

elçi

elçi başı

elçilik

el emeği

elemge, elemya, elemye

el hakkı

elif

elifbe suparası

elli

ellilik

elma alma, elma

elmacık

elma kürk, alma kürk

elmas

elmasi

elmasiye

elmaslı

elmek

el palası

elpeze yelpaze, elpeze

el taş

elvan

elverir, elvermek

elvermek

elvermez

emanet

emanetçi

emel

emelsiz

emin

emini ik

emir

emir kulu

emirname

emlâk

emlâk

emniyet

emr-i ilâhî

emsal

emzik

en

en

encam

encekleme; encikleme

endaze

enfiye

enfiyeci engel

engellik

engerek

engin

enginar

enikleme, encikleme,

encekleme

—		анйгца; ангаце; еншце	enište enkas ankastin, enkas enkser ekser, enser, eĝser, enkser
—		енсе	ense
—		енселедисам	enselemek
			enser ekser, enser, eĝser, enkser
			entari anteri, entari
anteriluk		—	entarilik
—		ентеше; ентешия	enteşe
—		енверие	enveriye
—		хегаш	epey
erazi-mirija, erazija		хепейдже	epeyce erazi mirî, arazimirî, erazi-i emiriyeye
erbab,erbap		ербап	erbap
—		ербаплия	erbaplı
—		ербапльк	erbaphk
erbein		—	erbein
			erek herek, erek
			erfene arifane, herifane, her-fene , erfene
			ergavan erguvan,ergavan
—		ерген	ergen
—		ергенльк	ergenlik
jorgovan, jargovan, jergovan, jardževan		аргован;гергеван	erguvan,ergavan
jorgovani, jargovani		—	erguvani
—		ерйк	erik
			eriş anş, eriş
—		ерйш аргачлия	eriş argaçlı
			erişleme anşlama, erişleme
jerište, jerišće, (erište, erišće)		ерише	erişte
erćan, erkan		—	erkân
—		еркяни-харб	erkânıharp
erkani-ajalet		—	erkân-i eyalet
—		аркйч; еркеч	erkeç
erćek, erkek		—	erkek

—	—	Арветино	Ervend
erzak	—	ерзак	erzak
—	—	—	esame s> hissemend /esame
eser	—	есер	eser
esfele-safilin	—	—	esfele safilin
jesir, esir	—	есйр	esir
jesirluk, esirluk	—	—	esirlik
eski, ešći; eskija	—	—	eski
—	—	ескиджия	eskici
—	—	ески-чаршрш	eski çarşı
—	—	ескйфудул	eski fodul
—	—	искильк	eskilik
—	—	ескиземан	eski zaman
—	—	ескй замандан	eski zamandan
islahana	—	—	eslâfhane
esmer	—	есмер	esmer
esnaf	—	еснаф; еснафин	esnaf
—	—	еснафдаш	esnafdaş
esnaflija	—	еснафлия	esnafli
esnafluk	—	еснафльк	esnaflık
—	—	—	esrap esvap, esrap
esrar	—	—	esrar
esre	—	—	esre
—	—	еста фурла	estağfurullah
esrap,esbap	—	еснап; снап	esvap, esrap
z	—	еш шаргшия	eş eşarp, şarp/çırpı
ešek	—	ешек	eşek
—	—	ешекчйя	eşekçi
—	—	ишек дундура	eşek donduran
eşekluk	—	ешекльк	eşeklik
—	—	ешеоглу	eşek oğlu
—	—	ешекпазар	eşek pazarı

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
ežgal, ešgal		—	eşgaal
			eşkere
eškin		ешкін	eşkin
eškindžija		—	eškinci
—		ешкинлийче	eşkinli
eškija		ешкійя	eşkiya
—		ешлійя	eşli
—		ишійсвам/ипцсам	eşmek
—		еш му тек му?	eş mi tek mi?
ešraf		—	eşraf
ešja		—	eşya
edba, etba		—	etba
jeteci		—	etek
etra f		етраф	etraf
—		еттирдисвам	ettirmek
—		етеръса	et yarası
			evalla
evet		евет	evet
—		еветчийя	evetçi
—		еветчшгък	evetçilik
evkaf		—	evkaf
evlad		—	evlâd
evladijet-vakuf		—	evlâdiyet (vakif)
evladluk		—	evlâdluk
evladsuz, evlatsuz		—	evlâdsız
—		авлет; евлет	evlât
—		евлек	evlek
evlija		—	evliya
evlijaluk		—	evliyalık
evrak		—	evrak
evraki-perişan		—	evrak-i perişan
—		евсайбйя	ev sahibi
evsat		евсат	evsat
—		евел	evvel

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		авелзамански; йевел заман	evvel zaman evza... ecza...
—		ейялет	eyalet
—		ер	eyer
čejrek, čerek (čereg)		—	eyrek
ejtam-sanduk		—	eytam sanduğu
—		ивъх	eyvah
ejvalah, ejvala (ej vala; evala)		евала	eyvallah, evalla

ejan		—	eyyam
ezan		езан	ezan
ezantaš		—	ezan taşı
ezberli		—	ezberle, ezberlemek
ezberleisati		—	ezberlemek
ežder (hežder)		—	ezder
—		език	ezik
eziet		изет	eziyet
ezietli		изетлия	eziyetli
—		издйсам/издйсам	ezmek

F

fagfurija	faida, faide	—	fağfuri
fahiša	faiz	—	fahişe
faiz	fal	файз	faiz
—	faian	фаизчйя	faizci
—	faibacivçe	фансчилък	faizcilik
—	faibacivka	факфонен	fak fon
fakir	fanela	факир	fakir
fal; fal, fale	faraş	—	fal
falake (valake)	fark	фалага	falaka
falan	fazla	—	falan

falan fustuk	fekat	—	falan-fistık
falan-filan, filan-falan, falan-filanović	feldiş	—	falan filân, filân falan
faletati (faltanje)	fenerciya	—	fal atmak
falja, valja, faljica	ferece	фаля	falya
faledžija	ferk	—	falyacı
fani	ferman	—	fani
—	fermanliya	фараш ,	faraş
farza	fermene	фараза	faraza
—	fes	арбала	farbala
—	festivalciya	фарфара	farfara
—	fi can	фанфаронджа	farfaracı
farisija	fidan	фарсй; фарсйя	Farisî, Farsî
ferak (verak), ferik, fark	fidan boylice	фарк	fark
ferkli, farkli	fidan boyuya	фарклия	farklı
—	fidanka	фармасон(ин)	farmason
—	fidanliya		Farsî Farisî, Fars:
—	fil	фарс	farş
—	filan	фарта-фурта	farta furta
farz	filanka	—	farz
fasik	filankişiya	—	fâsik
—	fildişi	фасйт	fasit
—	filiz	фатма-була	Fatma bula
	filmaciya		
	fira		fatma çiçeği
fatmaçiçek, fatmačić	firaon	—	fatma çiçeği
fajda, vajda	fişka	файда	fayda
fajdelenisati se	fisky	—	faydalanmak
fajdeli	Fiston	файдалйя	faydalı
—	fişek	файдасъз	faydasız
—	fıtil	файтон	fayton
—	fodul	файтонджйя	faytoncu
fazilet, fadilet	fodulştina	—	fazilet

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

fazla	foduluk	фазла	fazla
—	fortuna	възлъдан възла	fazladan fazla
fidahija, fidaija	francola	—	fedai
fekat	fırça	—	fekat
felaćet	frenkterziya	—	felâket
felaćetli	fırsat	—	felâketli
—	fukara	фелек	felek
—	furnaciya	филемен	Felemenk
—	fustan-anteriya	феленк	felenk
—	futa	фелфез(ин); фелфес	felfes
		филия	feli
felah		феллах	fellâh
fen		—	fen
fenjer (venjer)		фенер	fener
—		фенерджия	fenerci
feredža (veredža)		фередже	ferace, ferece
feragatiti se, feragetiti se		ферат	feragat
—		ферах	ferah
—		ферах	ferah
—		фарахландйсвам	ferahlanmak
—		ферахлия	ferahlı
ferahluk		ферахлък	ferahlık
feraiz		—	feraiz
			ferece ferace, ferece
			ferferek fırın, ferferek,
			fırıluka, fırıldak
ferik		—	ferik
—		ферйк	ferik paşa
ferman		ферман	ferman
—		ферманлия	fermanlı
—		ферман-язъсь	ferman yazısı
			fermele fermene, fermele
fermen		—	fermen
—		фермене	fermene, fermele

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

fertutija		—	fertutî
ferjadžija, ferjatčija, ferjačija		—	feryatçı
firjatu-figanj		—	feryatu-figan
—		ферз	ferz
ferzan, ferzen		—	ferzâne
fes, fesle		фес	fes
fesad, fesat		фесат	fesat
fesadžija, fesačija		фесатчия	fesatçı
			fesfese... vesvese...
feslidan, fesliden, fesligen		—	fesleğen
feslija		феслия	fesli
feth, fet		—	fetih
fetva		фетва	fetva
fetva-emin		—	fetva emini
fučija (vučija)		фучия	fici
—		фучеджия	fiçici
fikh, fikhuh		—	fikh
funduk		фъндък	findık
—		фандъклия алтън	findık altın, findıklı altın
funduklija		—	findıklı
—		вранга	firanga
—		врангалък	firangalık
frča		фурча	fırça
—		фърфълак; фарфалак	fırını, ferferak, fırûka, fırıldak
—		върън	fırın
furundžija, vurundžija		фурунджия	fırıncı
fırka		фурка	fırka
—		фурката	fırkata
—		фурсат	fırsat
—		фъсъртии	fısıltı, fısrıtı
fiskija		фиския	fiskiye
fistanlija		—	fistanlı
fistanluk		—	fistanlık

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

fustuk

fuškija

—

fiden, fidem, fidim, fidan

—

fid'ja; fidja

figanj, figan

—

fićir, fićer, fićer

fil, filj

—

filan-fustuk

—

firale (filare, filari)

findžan, fildžan, vildžan

—

fildiš

—

—

fino-fes

firaun, firavn

firaûnluk

—

—

фѣстък

фѣшкѣя

фѣшкѣн

фидан

фиданбойлия

—

—

фик

фикйр

фил

филан

—

фгаанкишия

филяри

филджан

филджанчиче

филдйш

хюлбе

филйз

—

фераун

—

френк

фйска

fistuk

fişkı

fişkın

fita futa, fita

fizlı hızlı, fizlı

fidan

fidan boylu

fidye

figan

fik

fikir

fil

filân

filân falan falan filân, filân
falan

filân fistuk

filân kişi

filâr

filcan, fincan

filcan çiçeği

fildişi

Filibe, Hülbe

filiz

fincan filcan, fincan

fino-fes

firavun, firaun

firavunluk

firengi frengi, firengi

firenk, frenk, frenk elması,
frenk patlıcanıfiruze piruze, firuze; piruzi,
firuze

fiske taşı

—		фистан	fistan
—		фистанлък	fistanlık
fišek (višek)		фишек	fişek
fišekčija, fišegdžija		—	fişekçi
fišek-ćesa		—	fişek-kese
fišeklije		—	fişekli
fišekluk, fišekluci		фишекльк	fişeklik
—		фит	fita
fitilj		фитил	fitil
—		фитилдже	fitilce
—		фитилджйя	fitilci
fitne		—	fitne
fitnedžija		фитнеджйя	fitneci
—		фитне	fitnei âlem
fitneluk		фитнелйк	fitnelik
fijat		фиет	fiyat
—		фудул; фудул(ин)"	fodul
—		фудуллук	fodulluk
—		фога	foga
—		фунда	fonda, funda
formadžija		—	formacı
—		франжела	francala
—		френгйя	Frengi
frengi; frendija; prangija		френга	frengi, firengi
—		френк	Frenk
—		—	frenk; frenk elması
frenjak		—	frenk illeti
—		франк кафе	Frenk kahvesi
garez, garaz		—	—
—		френкилит	Frenk kilidi
—		—	frenk patlıcanı
—		—	frenk, frenk elması, frenk patlıcanı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

френктерзйя

Frenk terzisi

fudulija, fuzulija

—

fuduli

fuhuš

—

fuhuş

fukara

хукара; фукара

fukara

fukaraluk

фукарлък

fukaralık

funda fonda, funda

funi

furda hurda, furda

furma hurma, furma

fursat

—

fursat

futa (uuta, vuta)

фута

futa, fita

—

футйя

futa

fira

—

fûru

G

—

гадарин

gaddar

gadara, gadarija

galab, galabiya

—

gaddare

—

galiba

гадарлък

gaddarlık

gadar

garaz

—

gadir

gafil

garazlii pizmatari

gafil

gaflet

garga

gaflet

—

gargaç

гага

gaga

—

gavaz

гагалки

gagal

dah... dan

gavazin

—

gâh

dahda, dahdaš (dada, dadaş)

gayda

—

gâh-gâh

gaibane

gaydar

—

gaibane

gajla, gajla

gaydarcıya

гайле

gaile

—

gayduritsa

гайлелйя

gaileli

gaib, gajib, gajb, gajp

gayle bere

—

gaip

—

gayle

галата

Galata

galiba

gayleliya mereliya

галиба

galiba

gayleliya

galoş kaloş, galoş

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

	gayret		galyon kalyon, kalyun,
	gayri		galyon
—	gaytan	гам	gam
—	gaytan vegi	гамсѝз	gamsız
—	gaytanciya	гѝмза	Gamza
gani	gazep	—	gani
ganiluk	gazeta	—	ganilik
	gazozçiya		garaz... garez...
garet	gecelaçe	—	garet
garaz	geçit	карез	garez, garaz
—	gelincik	карезчѝя	garezci
—	gemiciya	карезлѝя	garezli, garazlı
	gemiya		garga karga, garga
gargara	gidi	—	gargara
—	gimiya	гаргалѝк	gargınlık
garib, garip	gizli	карьп гаргѝйл	garip, garıp garp yel
—	gnasoti/afr	каспанна	gasben
gasul	gönce	—	gasil
gasulhana	govedar/afc	—	gasilhane
gasal	graganşıti/afc	—	gassal
	grijov/rya		gavanoz kavanoz, gavanoz
	guguş/iya		gavas; gavaz • kavas, gavas, gavaz
	gurabiya		gavga kavga, gavga
daur, daurin, davur	gurbet	гѝяур(ин)	gâvur
daurluk	gurbetçiya	—	gâvurluk
—	gyaur	каур	gâvur parası
gajb	gyaurin	—	gayb, gayp
gajde	gyavolşıti/a/c	гайда	gayda
	gyavur	гайдаджѝя	gaydacı
—	gyeberdisa	гает	gayet
gajet, gajetile	gyebre	—	gayet, gayetile

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
gajn	gyelin	—	gayn
	gyem		gayp gayb.gayp
gajret (gairret, garjet)	gyemiya	гайрет	gayret
gajrečija (gajretčija)	gyene	кайретчий	gayretçi
—	gyerdan	гайре	gayn
gajri-muslim	gyergef	—	gayrimüslim
—	gyevgir	газ	gaz
gazela	gyevrek	—	gazal
gazap, gazab	gyevšek	газеп; газепин	gazap, gazeş
gazel	gyezve	газела	gazel
	gyidiş		gazeş
—	gyoa	газеплік	gazeşlik
gazeta	gyöamiti	—	gazete
gazetadžija	gyöl	—	gazeteci
gazi, gazija	gyön	гази	gazi
gaziluk	gyöya	—	gazilik
—	gyözleme	газя, газя	gaz yağı
—	gyözliya	гебе	gebe
—	gyrultilak	гебер	geber
—	gyul	гебереджек	geberecek
—	gyul gradina	геберме	geberme
deberisati, geberisati	gyul trendafil	гебердйсам/гебердйсам, гебердйша	gebermek
debra (džebra), debre (džeba)	gyulagi	гебре	gebre
—	gyulanka	гедже	gece
—	gyulka	гедже кушу; геджекуш	gece kuşu
gedželuk, dedželuk	gyum	геджелък	gecelik
—	gyumiş	геджара; геджура	geçere
—	gyumriş	гиджаърсын	gece yansı
—	gyumruk	гечинмек геч	geçinmek geç
—	gyumuş	геченде	geçende
—	gyundelak	гечеркин	geçerken
—	gyupti/nfc	кичерлій	geçerli, keçerli
—	gyurka	гечйн	geçim

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	gyurlutiya	гечиндйсвам се/гечиндйсам се, гечиндйша се	geçinmek
đečerma, đečrma, ječerma, ječrma gečerma, gečrma	gyurultiya	—	geçirme
—	gyuum	гечердисвам	geçirmek
—	gyuzel	гечйт	geçit
—	gyübralka	гикченлия	geçkin
đečmišola, gečmišola	gyübre	гечмйш ода	geçmiş ola
—	gyübrışte	гечтен геч	geçten geç
—	gyübrovnik	кедйк; гидйк	gedik, kedik
—	gyuç	гега	gege
del, gel gilbija	gyügüm	гел гелбер; гелберйя	gel gelberi
del buraje	gyüveç	гил бир гел бурда	gel bir gel buraya
deldi, geldi	gyüvez	—	geldi
dela, gela	gyiivezen	геле	gele
đeledžek, deledək	gyUzdan	—	gelecek
—	gyüzel	геледжия	geleci
dela mašalah		—	gele maşallah
—		гилйн гичине	gelen geçine
—			gelep kelep, gelep /kalp, gelp
—		гелйна	gelin
—		гелинджйк	gelincik
—		гилентйя	gelinti
—		гелир	gelir
—		гелишир	gelişim
—		гйлам	gelmek
			gelp > kalp, gelp; kelep, gelep /kalp, gelp
dem		гем	gem
demija, gemija		гемя	gemi
đemidžija; dimidžije		гемиджйя	gemicici
—		гемиджилтък	gemicilik

—	—	генч	genç
—	—	генчлийк	gençlik
dene	—	—	gene, yine
—	—	генгер	genger
—	—	генгерлийк	gengerlik, gengellik
—	—	гениш	geniş
—	—	гер-гер	ger
—	—	герджик	gercik
derček (deček)	—	герджиошк герчек	gerciklik gerçek
derdan, gerdan (gendar)	—	гердан	gerdan
derdek, gerdek	—	гердек	gerdek
—	—	гердел	gerdel
—	—	гердевийш	gerdeviç
—	—	гирдирме	gerdirme
—	—	герейе-гиби	gereği gibi
—	—	герек	gerek
—	—	герек... герек	gerek... gerek
—	—	герен	geren
—	—	геренлия	gerenli
—	—	геренлийк	gerenlik
—	—	гердза; герест	geriz
dedef, derdev	—	гергеф	gergef
—	—	герие герй брак	geri/geri tepme geri bırak/geriye bırak
—	—	—	geriz keriz, geriz
—	—	гиризчия	gerizçi
—	—	гереме; герме	germe
—	—	гердйсвам	germek
—	—	герлемй	germeli
—	—	гетирдйсвам/гетирдйсам	getirmek
—	—	гетиртйсам	getirtmek
—	—	гевезе	geveze
—	—	гевезелйк	gevezelik
—	—	—	gevgir kevgir, gevgir

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

davrк; devrek

геврек

gevrek

devrekčija

геврекчия

gevrekçi

—

гевредйсам

gevremek

devšek

гевшек

gevşek

—

гевешедясвам/гевешедясам

gevşemek

geik, gejik

—

geyik

—

кез

gez, kez

—

гездердйсам се;
гездирдисам;
гиздирдйсам

gezdirmek

—

гезя

geze

gezgindžija

гезгинчия

gezginci

deşija

гизйя

gezi

—

гезеджия

gezici

dezentija, dezintija

гезентйя; гизентйя

gezinti

dezma

гюзме; гезме

gezme

—

гезмелйк

gezmelik

—

джагър

gıcır

gida

—

gıda

—

гъргър

gırgır

—

гаргара

gır gıra almak

—

гъртлак

gırtlak

gibi, dibi

гибй

gibi

—

гиджйк

gıcık /giciyik

giçgide gitgide,

giçgide

—

гиде-гиде

gide gide

didija, dido, dida

гиди

gidi

—

гидия

gidi

gidiš

гидйш

gidiş

greh

грех

gırah

derdap

гердап

girdap

—

гиргуца

gırgıç

dirum

—

girim

dirit-safun

—

—

—

—

—

diti

diti-bitı

—

gibet

gibečija

deisija, dejsija, dejsija

dizlija

—

—

—

—

dulbek, dulpek (dube)

—

—

—

—

—

—

—

—

dogat, dogo

—

gokmavi

dol

—

—

гирйт-сапун

гирия

гит

гит бурда

гйч-гиде

гид гиде

—

гитти-биттй

гиттикче

—

—

—

—

гондже

гондже-гюла

дингага

горгорбашия

—

гъобек

гъобек ташт-і

гъоже

гюджен

гъоч

гююс

дислюк

гюислюк; гююслук;
гююслкж

—

гъоклийя

—

гъол

гъолджук; гюлджук

гйлгя

Girit sabunu

giryе

git

git buradan, git burdan

gitgide, giçgide

git gide

gitti

gitti bitti, bitti gitti

gittikçe

giybet

giybetçi

giyzi

gizli

goca koca, goca

gonca

gonca gülü

gongalak, kongalak

gorgor baş

göbek

göbek/göbek atması

göbektaş

göçe

göçen

göç

göğüs

göğüslük, döşlük

göğüslük

gök at

göklü

gök mavi

göl

gölcük

gölge

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		гюмлек	gömlek
don		гъон	gön
—		гъонджия	göncü
donpara		—	gön-pare
—		гюнюл	gönül
donlaga, donluaga		—	gönüllü
dunija		гюнйя	gönye
—		гъопка	göpçek
çorda, dorda		—	görda
—		гъоргйя	görgü
—			görmeden görmemek/ görmeden
—		гъбрмедик	görmedik
dordisati, çordisati		—	görmek
—		изгъормедевам	görmemek/görmeden
—			görük körük, görük
—		гъорендисам се	görünmek
duransuz		—	görünsüz
—		гъоса	göse
dusterisati		гъозтердисам	göstermek
ditluk		—	götlük
duture, duturece		гъотере	götürü
—		гъотюреджия	götürücü, götürerci
—			götürüm kötürüm, görürüm
duturumluk		—	götürümlük
—		гъотферен	götveren
dogde, dovde; dovda		гъовде	gövde
dovdali		гъовделйя	gövdeli
—		гъовде пастърма	gövde pastırması
—			gövezi güvez, güvezi, gövezi
—			göya güya, göya, güya
doz		гъоз	göz
đozbajadžija, dozbojadžija, dozbajidžija		гъозбааджия	göz bağcı, göz bayıcı

doz-bajadžiluk, doz-bojadžiluk, doz-bajidžiluk

гъозбааджилък

göz bağıcılık, göz bayıcılık

—

гъозбя

göz bağı

—

гъоз-гъоре

göz göre

dozdeli, dozduzeli

—

göz güzelli/güzel gözlü

—

гъоз-хапуз

göz hapsi

—

гъоскарап

göz kararı

duzlema, düzleme

гъозлеме

gözleme

dozluci

гъозлюк

gözlük

dozluklija

—

gözlüklü

—

гъоз пердеси

göz perdesi

—

гъозачик

gözü açık

—

груп

grup

—

гуджук

gucuk, gücük

guta

—

gudde

—

кукуч

guguç /kukuçi

gulanfer; kulambara

—

gulâmpare

gula

—

gule

—

гули

guli

—

гумен

gumen

gunjkati

—

gunne

gurabiye kurabiye,
gurabiye

gurama gurema. gurama

gurbet; gurbetin, gurbet

гурбет

gurbet

gurbečija (gurbetčija)

гурбетчия

gurbetçi

—

гурбетчилък

gurbetçilik

gurbetluk

гурбетлък

gurbetlik

gureba-tefter

—

gureba defteri

gurema

gurema, gurama

grošluk

guruşluk, kuruşluk

gurut - korkut / gurut

gusul

—

gusül

güya güya, göya, güya

dubre

гюбре

gübre

—		гибралйк	gübrelik gücü kücü, gücü
—		гужук	gücük gücük gucuk, gücük
dučan, dučno		поч	güç
—		гтодждеља	güç belâ
duz-belajle, dudž-belajle, guč-belajle, duz-belajile, dudž-belajile, guč-belajile		—	güç belâyle
—		гюджуле	güç ile
—		гичлюк	güçlük
dude, dunda		—	güdemeç
—		гюдерия	güderi
—		китюл; гюдюл	güdül
			güğüm
donlije, donulije		гюм	güğüm
duverčila, duverdžila		гюверджиле	güherçile
dul		пол	gül
—		поллап	gülab
dulevden, dulevder, dulbedan, düveden		—	gülabdan
dulabija		гюлабийя	gülabî
—		полапана	gülabhane
dul-başča		—	gül bahçesi
dul-baklava, dulbaklava		—	gül baklava
dulbek-dova, dulbe-dova, dulbend- dova,		—	gülbak
dlbek			
dul-behar		—	gül behar
dulbešećer, dulbešećer		—	gülbeşeker
—		гюл-бурджу	gül burcu
—		гюлджия	gülcü
—		гюлджулък	gülcülük
			gülek külek, gülek

dul-fatme, dul-fatme

—

—

dulija, dul-dulija

dulistan

dul-kaduna

dunlač

dunle, dule

đul-srće, dulsirćet

dulsija, duls

—

—

—

dul-jag

—

—

—

dumruk (đumluk)

dumrukčija, dumrugdžija (đumlugdžija)

dumrukhana, dumrukana

đumiš, dumus

—

đumišli; dumišlija

—

dun

dunah, gunah

dunahćar, gunahćar

—

—

—

dunduluk, gunduluk

dundulukčija, gundulukčija

—

—

пол-фатма

гюлфиданче

гюлханета

—

—

—

—

гюлле

—

гюлсамо; полсую

пол-шербети

полуш

гюляаджилък

гюляъ

гюме

гюмеджйя

гюмрах

гюмрюк

гюмрюкчйя

гюмрукхана

помюш

гюмюш

гюмюшлия

гюмюш-тепелйя

—

гюнах

—

помбатасъ

гюнбатыел

гюнчел

гюнделик

гюнделикчйя

гюндоу люзгяр

гюндуус; гюндузу

gül-fatma, gül-fatme

gül fidanı

Gülhane

güli

gülistan

gül-kadın

güllaç

gülle

gül sirkesi

gül suyu

gül şerbeti

gölüş

gül yağcılık

gül yağı

güme

gümeci

gümrah

gümruk

gümrukçü

gümrukخانه

gümüş

gümüş balığı

gümüşlü

gümüş tepeli

gün

günah

günahkâr

gün batısı

gün batısı yeli

gün çalması

gündelik

gündelikçi

gündoğu rüzgâr

gün doğusu

—		гюндоу иелй	gün doğusu yeli
—		поне; гюней	güney
—		пон-гюнде	gün günden
—		гюнкавушмуш люзгяр	gün kavuşmuş rüzgâr
dunluk, duluk		гюнлюк	günlük
—		гюнлюкчйя	günlükçü
—		пор	gür
			gür güre /gür
—		гюрджйя	Gürcü
—		гюре	güre
—		гюр	güre /gür
—		гюрелия	gürelî
—		гюрельк	gürelîk
—		гюреш	güreş
—		гьорген	gürgen
—		гюрлюк	gürlük
—		гюрлюк	gürlük
durultija, duruntija		гюрюлтйя	gürültü
—		гюрюлтаджйя	gürültücü
—		гюрултъжилък	gürültücülük
—		кютам	gütmek, kütmek
duveč, duveče		гювеч	güveç
duvendija		гювендия	güvende
—		гювендисвам се	güvenmek
—		повенджйр	güvercin
—		гювенджирлйк	güvercinlik
duvegija, duveglja		гюве	güvey, güveyi
duvez		гювез	güvez
—		везйен	güvez, güvezi, gövezi
duvezli; duvezlija, dulvezija, dulvezlija		—	güvezli
doja, kao doja, kodoja		гъоа	güya, göya, güya
duzel		гюзел	güzel
			güzel gözlü göz güzelli/güzel gözlü

duzeli, duzelli

duzeluk

—

H

—

habu-salatin, abu-salatin

haber (habar, aber)

haberdžija

haberdar (aberdar, haberdak)

—

habib

hadž

hadžet

hadžija, hadži

—

hadžiluk

—

hadis

hadum, hadumac (adum, adumac)

hafezanalah

hafaf, kavaf

hafiz (hafuz, afiz, afuz)

—

—

hafizluk

hafif, hfif

hafija

hefta (efta)

habanciya, habanciçe

haciya, haçiya

han

haraç

harç

harman

hat

hatlıya

haydim

hem

hendek atlatan

her kade, her koy

hergen

hiç

hoca

hodaja

ха

—

хабер

хаберджия

—

хаберлия

—

—

—

хаджия

хаджия-

хаджилък

хадъм(ин)

—

—

—

—

—

афъзка

афузали

—

афйф

афие

афта

güzelli

güzellik

güzle

ha

habar haber, habar

habbus salatı

haber, habar

haberci

haberdar

haberli

habib

hac

hacet

hacı

hacıbaba, haçilevlek,
hajileylek

hacılık

haçilevlek hacıbaba,
haçilevlek, hajileylek

hadım

hadis

hadum

hafazanallah

haffâf

hafiz

hafiz (eriği)

hafizali

hafızlık

hafif

hafıye

hafta

heftaluk (eftaluk)

афталък

haftalık

haham

хахамин

haham

hahambaša

хахам-башйя

hahambaşı

hajbu-hasir

—

haibü haşır, haybahasıl

hain, hajin, hajinin (ajin, hain, hainin)

хаиннин

hain

—

хаинлар

hainler

hajileylek - hacıbaba,
haçilevlek, hajileylek

hak (ak)

хак

hak

hak Alah

—

hak Allah

hakare, hakara, hakaret; hakaret

—

hakaret

—

аки

ha ki

hakik akik, hakik

hakikane

—

hakikane

hakikat

акийкат

hakikat

—

акики

hakikî

hakikli ' akikli, hakikli

hakim, haćim

—

hâkim

—

хакъна

hakkına

-

дохак аклъшмак

hakkından gelmek
haklaşmak

hakli

хаклия

haklı

hahsuz haksuzluk

хаксъз хаксъзлък

haksız haksızlık

hak-tarafundan

—

haktarafından

hal(al,jal)

хал

hâl

hala; hala; hala (ala)

ала; халя

hala

halâ helâ, halâ halal olsun
helâl olsun, halal olsun

—

олола; халоолу

halaoğlu

halas biti, halas se uçiniti, halasiti se;
halas uçiniti

халат

halâs halat (mar.)

—

халайка

halayık

halbuki

албу

hâlbuki, hâlbü

—

хълдър-ггълдър

haldır haldır, paldır küldür

—	халебѣй; халебѣя	Halebî
halekan biti	—	halekân
halhala (alala)	—	halhal
halija	халище	hah
halili sedžada, halili serdžada	—	halılı seccade
hali	хали	hali
halifa, halif, kalif	халѣф	halife
haliluk (aliluk)	халилѣк	halilik
halis	халѣс	halis
		halis alis/halis
halisane	—	halisane
halk	халк	halk
halka, alka	халка	halka
halkali, alkali	халкалѣя	halkalı
halač	халач ; халач(ин)-	hallaç
halačluk	халачлък	hallaçlık
holta (bisera)	—	halta
—	халта	halta
halu-ahval	—	hal-u ahval
		halva... helva...
halvat (alvat, avlat)	халвет	halvet
havlidžan, halvedžan	—	halvican, havlican
hamajlija (amajlija, amalija)	амаѣлѣя	hamail, hamaylı
hamal (amal)	хамал(ин)	hamal
hamalija (amalija)	хамалие	hamaliye
—	хамаллък	hamallık
		hamam
hamam (amam)	хамам	hamam
hamamdžija (amamdžiја)	хамамджѣя	hamamcı
hamamdžik (amamdžik)	—	hamamcık
—	хамамджилък	hamamcılık
hamam-leden	—	hamam leğeni
—	хамамлък	hamamlık

hamam-tas

—

hamam taşı

hamaylı hamail, hamaylı

hambar ambar, ham-

bar, anbar

hambašča, hambastva

—

hambastı

hamdosum

—

hamdolsun

—

хам-хум

hamhum

—

хамил

hamil

hamijet

—

hamiyet

hamli, hamljiv

—

hamli

hampa hempa, hampa

ham-pamuk (am-pamuk)

—

hampamuk

—

хамсия

hamsi

hamsin

—

hamsin

hamur

амур; хамур

hamur

—

хамур джйя

hamurcu

hamurluk (amurluk)

—

hamurluk

—

хамут

hamut

han, hana (an, ana); han (kan)

хан

han

handžar (andžar)

анджбр; ханджар

hançer, hançer

handžija, (andžija)

ханджия

hancı

—

ханджилък

hancılık

hançer hançer, hançer

hane; haneta

хане

hane

hanedan

—

hanedan

hanedanluk

—

hanedanlık

hanuma, hanum, hanka, hankija

ханъма

hanım

—

анъмили

hanımeli

—

ханъм-оту

hanım otu

—

ани

hani, hanidir

—

хани

hani

—

хане'

hanidir

—

ани-ани

hani hani

hanikah

—

hanikah

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		ани лаф олмааджак	hani laf olmayacak
—		хани-я	hani ya
hantalast		—	hantal
hap (ap)		хап	hap
—		хапсadan	hapadana, hapdan
haps (aps, havs, havst, avs, avst, apst)		хапус	hapis, hapus
hapsana (apsana, havsana, avsana)		хапсана	hapishane
hapsandžija (apsandžija, avsandžija)		апсанджия	hapishaneci
			hapus hapis, hapus
harabatija (arabatija)		харабат(ин)	harabati
harabatluk (arabatluk)		—	harabatilik
harabluk (arabluk)		—	harablık
harač (arač)		харач	haraç
—		хараччийя	haraççı
haračlija (aračlija)		—	haraçlı
harekeli		—	harakeli
haram (aram)		харам	haram
—		харамджия	harama (obs., dial.)
haramija (aramija)		харамия	harami
harambaša (arambaša)		—	harami başı
—		харамилък	haramilik
—		харамкъор	haramkâr
haram-mal		—	haram mal
haramosum		—	haram olsun
—		харам-иеджия	haram yeyici
haramzada, haramzade (aramzada, aram-zade)		харамзалък	haramzade
haranija (aranija)		—	haranı
harab (arab), harabat (arabat), haraba		харап	harap
harar (arar)		харап	harar
hararet (araret)		харапет	hararet
harba		харба	harbe, karba
—		харбаджия	harbeci
—		харбалия	harbeli

harbija (arbija)

—

harač, harč (arač, arč)

harčalija, haračlija (arčalija, aračlija)

—

hašluk (ašluk)

hardal (ardal)

—

hardalija (ardalija)

—

hara

hareke

harečet, hareket (arečet)

harečetli, herečetli harelija, hareli,
harešli

harem (arem)

—

haremluk (aremluk)

harf (arf)

harın (aran)

harunluk (arunluk)

harir (arir, erir)

harita

harman (arman)

harmandžija (armandžija)

—

—

—

has; has (as)

—

hazbašča, has-bašča, hasbašča
(azbašča)

—

харбийя; харбигшк

арабия

харч

—

харчлийя

харчлък

хардал

хардала

хардалие

хардалъма

харе

—

—

—

харем

харем-кехая

харемлък

—

—

—

—

—

харман

харманджия

харманджилък

харманлък

харман топ

хас; хас

хасе

—

хас-боя

harbi

harbi

harç

harçalı

harçlı

harçlık

hardal, adal

hardala

hardaliye

hardallama

hare

hareke

hareket

hareketli hareli

harem

harem kâhyası

haremlık

harf

harın

narinlik

harir

harita

hark

harman

harmancı

harmancılık

harmanlık

harman topu

harvani havrani, harvani

has

hasa

has-bahçe

has boya

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

hasećije

асакійя; хасекійя

haseki

hasenat

—

hasenat

hased

хасет(ин)

haset

hasečija

хасетчйя

hasetçi

—

хасетлйк

hasetlik

hasul (asul, asol)

—

hâsıl

—

асал; асьл

hasıl

—

асалиси

hâsılı

—

асли-келям; хаскелям

hâsılkelâm, hâsılı velkelâm

hasum (asum)

асим

hasım

—

асимлѣк

hasımlık

hasura(asura)

хасър

hasır

—

хасърджйя

hasırcı

hasulat

—

" hasilât

—

хасма

hasmî

hasns (asna)

—

hasna

hasret

хасарет

hasret

—

хасретувам

hasret/hasret çekmek

hasretli

—

hasretli

hasta (asta)

—

hasta

hastahane hastane,
hastahanehastalenisati se, hastelenisati se
(astalenisati se)

—

hastalanmak

hastaluk (astaluk)

асталѣк

hastalık

hastahana, hastana

хастане

hastane, hastahane

haša, (aša); haša (aša)

хаша

haşa

hašerat

—

haşarat

hašariluk (ašariluk)

—

haşarılık

hašer, hašar

—

haşır

hašiš (ašiš)

хашиш

haşiş

haşlak aşlak, haşlak

—

ашлама

haşlama

—

хашгъдйсвам/хагцлгъдйсам

haşlamak

—		хат	hat
—		хата	hata
—		хаталък	hata, hatalık, hatalılık
—		хатайлен	hata ile, hataylen
—		хаталйя	hatalı
			hatalık; hatalılık hata,
			hatalık, hatalılık
			hataylen hata ile,
			hataylen
hatula (atula)		ател; хатъл	hatıl
hatar, hatara, hatra, hator, hater, hatur (atur, ator, hajter, ajter)		хатър	hatır
—		хатър-белясь	hatır belâsı
hatardžija, haterdžija, hatordžija, haturdžija		хатърджия	hatırcû
hatarljiv		—	hatırlı
—		хатърсьз	hatırsız
hatma		—	hatim
hatib		хатйпин	hatip
hatat		—	hattat
hatihumajun		хатихумаюн	hatt-ı hümayun
hatişerif		хатй-шерйф	hatt-ı şerif
hav (av), havka (avka)		хав	hav
hava (ava)		хава	hava
—		аважйва	havacıva
—		хавадан	havadan
havadar		—	havadar
havadis		хавадйш; хавадйс	havadis
havala		хавале	havale
—		хавалелйя	havaleli
havan (avan)		хаван	havan
havandžija		—	havancı
havanteste		—	havan destesi
havan-top;		хаван топу	havan topu
—		авер(ин)	havari

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

havas

—

havaje (avaje), havaja (avaja); havajica

havli, havlili (avli, avlili)

havra (avra)

—

havranija, harvanija (avranija, arvanija)

havruz

—

—

havuz, hauz, havz

hajvar, ajvar, kavijar

—

—

hajalat

hajat (vajat, ajat)

ajdamak

—

hajdarija

hajde, hajdemo (ajde, ajdemo)

—

hajdukluk

haj-haj

haj-huj

hair, hajir, hajr (air, ajir, ajr); hair (air)

hairdžija

hair-dova, hajir-dova, hajr-dova (air-

—

хавая

—

хавлия

хавра

хавраджия

хавруз

ауч

хаут

хавуз

хайвер

хайверлия

хай

—

хаят

хайдамак

хайдаджия

—

хайде

хайдут(ин)

хайдутлук

—

хай-хуй

хаир'; хаир

-

—

havas

havaya

havayi

haves heves, haves

havlı havlu, havlı

havlican halvican, havlican

havlu, havlı

havra

havracı

havrani, harvani

havruz

havuç

havut

havuz

havyar, hayvar

havyarh, hayverli

hay

hayalât

hayat

haybahasıl haibü haşir, hay-

bahasıl

haydamak

haydamak hayka /

haydamak

haydayıcı

hayderie

haydi

haydut

haydutluk

hayhay

hayhuy

hayır

hayırcı

hayırdua

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

dova)

hair-haber (air-aber)

хаир-хабер;

hayır haber

hair-haşa, hajir-haşa

—

hayır haşa

hair inşalah, hajir inşalah, hajr inşalah,
hair inşalah

—

hayır inşallah

—

хаирлищисвам се/хаирли-
щйша се

hayırlaşmak

hairli, hajirli (airli); hairlija, hajirlija

хайрлия

hayırlı

hairli, hajirli, hairli olsun, hajirli olsun

—

hayırlı, hayırlı olsun

—

хаирль олсун

hayırlı olsun, hayırlısı olsun

hairola, hajrola (hairala, hajirula,
hajralah)

хайрола

hayır ola, hayrola

—

хайросун

hayır olsun, hayrolsun

hair-sahibija, hajir-sahibija

—

hayır sahibi

hairsuz, hajirsuz (airsuz)

хаирсъз'; хаирсъз(ин)

hayırsız

hajz

—

hayız

hajzli

—

hayızlı

—

хайка

hayka /haydamak

—

хайкаджия

haykacı

hajlaz (ajlaz)

хайлаз; хайлаз(ин)

haylaz

—

хайлазлък

haylazlık

—

хайде

hayli

—

хайлидже

haylice

ajmana

—

haymana

—

хаймана

haymana öküzü, haymana
sığın,

haymana

hajra karšu

—

hayra harsı

hajran

хайран

hayran

hajrat

хаират

hayrat

—

хаерла

hayriye altını

hayrola hayır ola, hayrola

hayrolsun hayır olsun,

hayrolsun

hajta

—

hajvan (ajvan)

—

hajvan-hećim, hajvan-doktor

—

—

—

hezela

—

hazur, hazuran (azur, azuran)

—

hazdur

hazurola (hazurala, azurola, azurala)

hazna (azna)

—

haznadar, haznedar (aznadar)

hazreti

hazreti Fatimin falı

hazreti Hzr, hazreti Hrzul, hazreti Hidir

hazretleri

hedžejle učiti

hediya

hećim, hekim (ećim)

hećimbaša (ećimbaša)

—

—

helać

halal (alal)

—

halaluk

halal-mal

хайта

хайталък

хайван(ин)

хайванат

—

хайванлък

хайван пазар

хас

—

хазеттисвам/хазеттйша

зър; хазър

хазърджия

—

—

хазна

хазне

хазнатар(ин)

—

—

—

—

—

—

хеким(ин)

—

хеишджия

хале

—

—

хелалашисвам се

—

—

hayta

haytalık

hayvan

hayvanat

hayvan hekimi

hayvanlık

hayvan pazarı

hayvar hayyar, hayvar

hayverli hayyarlı, hayverli

haz

hazele

hazetmek

hazır

hazırcı

hazır dur

hazır ola

hazne, hazine

hazne

haznedar

hazret

hazreti-Fatime falı

hazreti-Hızır

hazretleri

heceyle

hediye

hekim

hekim başı

hekimci

helâ, halâ

helak

helâl

helâlleşmek

helâllik

helâl mal

halalosum	халал	helâl olsun, halal olsun
—	елда	helda
hele, helem (ele, elem)	хеле	hele
hele-hele	—	hele hele
hele neise, helem neise, hele nejse, helem nejse (ele neise, neise, elem neise, nejse)	—	hele ne ise
heljma	—	helime, helme
halva (alva, halvuša, alvuša)	халва	helva, halva
halvadžija, halvedžija (alvadžija)	халваджия	helvacı, halvacı
halvaluk, alvaluk	халвалък	helvalık, halvalık
hem, hem - hem (em, em - em)	хем ... хем	hem
hambir	—	hember
haman (aman)	хемен	hemen
—	хемен-хемен -емен	hemen hemen
hampu učiniti	—	hempa, hampa
—	емишерлійя	hemşehri, hemşeri, hemşerili
hemšerija, hemšo (emšerija, emšo)	хемшерія	hemşehri
hemšeriluk (emšeriluk)	—	hemşerilik
—	емшерйна	hemşire
hendek (endek, jendek)	хендек	hendek
hendama, handama (endama, andama)	—	hengâme
—	енус	henüz
hep, hepisi	—	hep, hepsi
hepisi bir	—	hepsi bir
—	хептен	hepten
hepjek	епек	hepyek
—	—	her
herdžu-merdž	—	hercümerç
—	ерек; херек	herek, erek herfene arifane, herifane, herfene , erfene
hergela, herdela, ergela, erdela	хергеле	hergele
—	хергелджія	hergeleci
herdun, herdum (erdun, erdum)	ерген	her gün

herif

ерѣфин

herif

herifane arifane, herifane,
herfene, refene

—

ерѣл; херѣл

heril

—

хернейсе

her neyse

hervakat (ervakat)

—

her vakit

hesab, hesap (esab, esap, jesap)

хесап

hesap

—

хесапчийя

hesapçı

heşteek

—

heşteek

havaj-heves

—

heva-ü heves

evenak, evenka; hevenć

—

hevenk

—

хавас

heves, haves

hegbe, hegbeta (egbe, egbeta, elbete,
helj-beta)

хебе

heybe

hegbedžija (egbedžija)

—

heybeci

hejbet

—

heybet

hejbetli

—

heybetli

hejbetluk

—

heybetlik

haj didi, haj gidi, hej đidi, hej gidi

—

hey gidi

kediv, kedif, hediv, hedif

хедѣф

hıdiv, hidiv

hifz, hivz

—

hıfız

—

хѣкѣдѣк-мѣкѣдѣк

hıkgıdık-mıkgıdık

—

хѣнка

hınık, hmik, hınnik

—

хѣнтѣ-мѣнтѣ

hınta mmta

hinzir

ханзѣр(ин)

hınzır

—

хѣндѣр-ерѣф

hınzır herif

—

хѣнзѣрлѣк

hınzırlık

hir, hirovi

—

hıre

hrka

хѣрка

hırka

—

фурладѣсвам

hırlamak

—

хѣр-мѣр

hır mır

—

хѣрпаладосвам/
хѣрпаладбсам

hırpalamak

—

хѣс

hırs

hrsuz, hrsuzin (rsuz, rsuzin)

хѣрсѣз(ин)

hırsız

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

hrsuzluk (rsuzluk)

хърсѣзлък

hırsızlık

—

хасъм

hısım

hršum (ršum)

ашъм

hışım

hijanet (janet)

—

hıyanet

hijanetluk

хианетлик

hıyanet, hıyanetlik

hıyanet hinayet /

hıyanet

—

хъз

hız

—

хозлан

hızla, hızlan

—

хъзлъ; фъзлъ

hızlı, fizli

—

иджас

hicaz

—

йджран

hicran/hicran, iciran, icren, icran

hidždra, hedžra, hidžret; hidžret

—

hicret

—

хиджра

hicrî

hič (ič)

хич

hiç

hičbiršej

—

hiçbir şey

hičolmaše

—

hiç olmazsa

hičulurmi

—

hiç olurmu

hidiv hıdiv, hidiv

hičaja, hikaja

—

hikâye

hićmet, hikmet (ićmet)

—

hikmet

hićmetli

—

hikmetli

hila fet, hilifât, halifat

—

hilâfet

hilal (ilal)

хилал

hilâl

hilat

—

hilat

hile, ille

hila, hilla (hinla, ila, ilbe)

иле

hile, ille

—

хилетчйя

hileci, hiletçi

—

хиллетйсвам

hile etmek

hilel-šerija

—

hile-i seriye

hilećar (ilećar)

hilećarluk (ilećarluk)

himet

—

—

—

—

—

—

—

hind-dževiz, hint-dževiz (hin-dževiž)

hintov

hind-jag, hint-jag

rufet (ruvet)

rufetlija (ruvetlija)

—

hise (ise), hisa (isa)

—

hisedar (isedar)

—

hizmet (izmet)

hizmečija, hizmedžija (izmečija, izmedžija)

hizmećar (izmećar), hizmećarica (izmećarica)

hizmećarluk (izmećarluk)

hodža (odža)

hodžaluk

hoka

—

—

—

—

инаетлък

инает

хинает; хинаетин

инаетчйя

инаетчилък

хинтйен

хиндиплйя

—

—

—

руфет

—

хисар

хисе

хиседжия

еседар

хесеме

измет

изметчйя

измекар(ин)

измекарлък

ходжа

ходжалък

—

укубазин

hilekâr

hilekârlık

hiletçi hileci, hiletçi

himmet

hinayet, hinayetlik

hinayet

hinayet /hıyanet

hinayet /inatçı

hinayet /inatçılık

hinayetlik hinayet, hinayetlik

Hindi

Hind ipliği

Hindistan cevizi

hinto

Hint yağı

hurfet

hurfetli

hisar

hisse

hisseci

hissedar

hissemend /esame

hizmet

hizmetçi

hizmetkâr

hizmetkârlık

hoca

hocalık

hokka

hokkabaz

holta volta, holta

horosan

—

—

—

—

—

horosan, horosanija, horosanlija
(orosan, orosanija, orosanlija, rosanlija)

horoz (oroz)

hurma, furma

—

—

hoš

hošaf, hošap (ošaf, ošap)

hošafana, hošafhana (ošafana, šafana)

hošafluk

hoš-beš

—

—

hoš buldum, hoš bulduk

hošdeldija, hoždeldija, hošgeldija,
hožgel-dijahoš deldun, hoš geldun, hoš deldiniz,
hoš geldiniz

—

—

—

hošindi (ošindi); hošindija (ošindija)

—

—

—

орандйя

хоросан

русание

хорасанлйя

хоратаджйя

хоратайлен

хурладисвам се

—

—

хурладисвам

хурунлия

хош

ошав

—

ошафлѣк

ошбеш; хошбеш

бшбиттй

хош-булдук

—

—

хош-гелдин

ешмерйя; хюшмер;

хошмериём

хошнук

ошуна; хошун

—

otoz

оварда; уварда

офарда-чапкѣн

horanta

horasan

horasanı

horasanlı

horatacı

horata ile, horataylen

horlamak

horosani

horoz

hortlamak

horun

hoş

hoşaf

hoşafhane

hoşaflık

hoşbeş

hoş bitti

hoş bulduk

hoş buldum

hoş geldi

hoş geldin

hoşmeriyem, hoşmerim,

öşmerim

hoşnut

hoşuna gitmek

hoşundu, hoşuntu

hotoz

hovarda

hovarda çaplan

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	увардалък	hovardalık
hovlaja, ovlaja	—	hovlaya, ovlaya
hujrat, horjat, hojrjatin, horjatin (ojrat, orjat, hurjat, ojratin, orjatin)	—	hojrat
hudžera (udžera)	оджере	höcre, hücre
—	хъзгири	höst geri
hudam	—	huddam
hudut, hudud (udut, udud)	худуд	hudut
hodučije	—	hudutçu
hulasa	—	hulâsa
hulefaj-rašidin	—	hulefa-i raşidin
hulusikalbile	—	hulûsikalble
—	—	hümayun « hümayun, hüma- yun
—	омма	humma
—	омма-оту	hummaotu
—	фуния	huni, funi
hurč	хурчове	hurç
—	ордалък; фурда	hurda
hurda (urda)	—	hurda, furda
—	ардауш	hurdahaş
furda	—	hürde, hurda
furdovat	—	hürde vat
hurija	хурйя	huri
hurma (urma)	фурма	hurma, furma
hurmadžik, hurmašica	—	hurmacık
hutba, hudba	—	hutbe
huja (uja)	хуй	huy
hujali, hujljiv (ujali, ujljiv)	хуйлийя; хуйлуз; ойлйа	huylu
huzur (uzur)	хузур	huzur
hudžet (udžet)	хюджет	hüccet
—	—	hücre höcre, hücre
hudžum (udžum)	хюжум	hücum
hudhud	—	hüdhüd

hućum, hukum (ućum)

хюкюм

hüküm

hućumet, hukumet (ućumet)

икюмат; хукюмет

hükümet, hükûmat

—

хюкюматчйя

hükümetçi

hućmetisati (ućmetisati)

—

hüküm etmek

—

хумаюн

Hülbe Filibe, Hülbe

hunjer

унер унерджйя

hümayun, hümayun

hüner hünerci

—

унерлийя

hünerli

hurmet

—

hürmet

hurijet

хуриет

hürriyet

I

—

ъхъ

ıhı

ilidža

лйджа

iklim ' iklim, iklim

ılıca

—

лъжеджик

ılıcacık

—

лъджелии

ılıcalı, ılıcalı

iraki-safun, irakli-safun (raki-safun, rakli-safun)

ракй-сапун

Irakî sabun, Iraklı sabun

İrgat, irgatin (argat, argatin)

—

ırgat

irgatluk, (argatluk)

—

ırgatlık

rz, hrz, herz

ръз; хърз

ırz, nz

—

ръзлийя

ırzlı

isiot, isijot

иснот

ısıot

iskat

искат

ıskat, iskat

islah

—

ıslah

—

ислахане

ıslahhane

—

смарлама

ısmarlama

—

смарладйсам

ısmarlamak

İstılah

—

ıstılah

—

хашйм

işim

индрише

ıtrışah, ıtrışahî, edrişahî

İ

ijana	ibrik	—	iane
ibadet	ibrikçiya	—	ibadet
—	ibrişim	ибадет-ерй	ibadet yeri
ibadulah	ibrişim povi	—	ibadullah
iblis, ibliz	ibrişimarka	—	iblis
—	içel	ибрямбашия	ibra-i am bahşı
ibrete (imbrete)	icra	—	ibre
ibret	iç nikoy	ибрет	ibret
ibrik (imbrik)	iç ništo	ибрик	ibrik
—	içeri	ибрикчия	ibrikçi
ibrişim	idadie	ибришим	ibrişim
—	idadiya	имбришимджия	ibrişimci
ibrişimli	idare	—	ibrişimli
idžab učiniti	idare çini	иджаб	icap
—	idare pravi	иджар	icar
idžara	idare stori	—	icare
idžazetnama, idžazet	ifrit	—	icazetname kiran hicran/hicran, iciran, icren, icran
iždra	iftaç	—	icra
—	iftibar	ижиро	icra, icira
—	iftira	—	icren hicran/hicran, iciran, icren, icran
idžtihad	iftiriya fıla	—	ictihad
—	iftiriya	ич	iç
içaga	igballiya	—	iç ağası
—	igbalsız	ичдонларъ	iç donları
—	igit	ич дон; ичдону	iç donu, iç don
—	igumenlak	гйвич; йчуйлия	iç güvey, iç güveyi, iç güveyisi
içkiija	ihtizalak	ичкия	içki
—	iki kardaşkani	ичкиджия	içkici
—	ikilik	ичкиджилтък	içkicilik
içluk, işluk	ikimciya	ишлик	içlik, işlik
içoglan, hiçoglan	ikindiya	ичоглан	iç oğlanı

	ikmet		icran hicran/hicran, iciran, icren, icran
idadija	ikram	—	idadiye
idara	iktiza	идаре	idare
—	ila	идаралък	idarelik
idet	ilaç	—	iddet
	ilakim		idiş iğdiş, idiş
iflaş biti	ilam	—	iflâs
ifriz, ifrit, ifrişkinja, ifritkinja	ilava	ифрйт	ifrit
—	ile	ифрат	ifrit (olmak)
ifrizluk	ilekyar	—	ifritlik
	ilet		
iftar	ilica	—	iftar
iftarluk	ilik	—	iftarlık
iftira	imam	ифтира	iftira
igda, iğde	imambaili	ида	iğde
—	imambayaldiya	идйц	iğdiş, idiş
—	imansuz	енниардъ	iğne ardı
ignelija	imaret	—	iğneli
	imaşliya		iğri eğri, iğri
ihmal; ihmaliti	imdat	ихмал	ihmal
ihmaldžija	imlak	ихмалджйя	ihmalci
—	imlakasovets	ихмалджилък	ihmalcilik
ihmaluk	implatski	ихмалтък	ihmallik
ihram	imrendisa	ихрам	ihram
ihtilaf	imza	—	ihtillâ
—	inaet	интизап	ihtisap
—	inaetçiya	интизапчйя	ihtisapçı
—	inat fakya	интизамджелък	ihtisapçılık
—	inat ide	ихтияч	ihtiyaç, ihtiyacı
ihtijar (iktijar)	inat vadi	—	ihtiyar
ihtijarluk	inatise	ихтерлък	ihtiyarlık
	incirçiçegi		ihtiza iktiza, ihtiza ihtizalı iktizalı, ihtizalı
	indiplik	ихтизарлйя	ihtizarlı

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
ihja	ingiliztozi	—	ihya
	inkyar		ikamet kamet, ikamet
igbal, ikbal	inkyari	икбал	ikbal
igbali, ikbali	insan	икбаллия	ikballı
igbalsuz, ikbalsuz	insan kasmi	икбалсъз	ikbalsız
îci, iki	instindak	—	iki
îcikatica	intov	—	iki kat
ikiluk	intyagi	икилйк	ikilik
îcindija, ikindija (ječindija, jekindija)	iplikler	икиндия	ikindi
îcindijaš, ikindijaš	iraki sapun	—	ikindi aş
îçituglija, îçruglija	irbal	—	iki tuğlu
iklim	irmik ayva	—	iklim, iklim
îcram, ikram	irmilak	икрам	ikram
—	irmilok	икрамджия	ikramcı
îcramli, ikramli	isav.isaf	—	ikramlı
ikrar	isiot	икрап	ikrar
	islaana		iksan insan, iksan
iktiza činiti	islam	ихтиза	iktiza, ihtiza
—	isnaf	ихтизалия	iktizalı, ihtizalı
iladž, ilaç	ispat	илач	ilâç
iladžli	ispat stori	илачлия	ilâçlı
ilahija	isteristemez	—	ilâhi
ilahičun	istintak		ilâhiçin
ilahi jarabi	isala	—	ilahi yarabbi
ilam	işlek mintan	илям	ilâm
ilan	iştav, iştaf	—	ilân
—	işte	илдирма	ildirma (obs., dial.)
—	itaatsaz	илдирйсвам	ildirmek (obs., dial.)
—	izberbati	илерйгиден	ileri giden
—	izbudali	илерй-гиденлер	ileri gidenler
—	iziet		ileş leş, ileş
—	izietliya	илгйя	ilgi
—	izin	илигйя	ilği
ilika	izmekar	илик	ilik

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

ilikli	izmet	—	ilikli
ilikluk	izmetçiya	—	iliklik
ilum		—	ilim
			iliman liman, iliman ilimek ilmek, ilimek
ilumli		—	ilimli
			ilimonata limonata, ili- monata
			ilimon limon, ilimon
ilum-sahibija		—	ilim sahibi
—		илиндйсвам	ilinmek (obs., dial.)
—		илишик	ilişik
—		йлкния	ilk
—			illâ velâkin ille velâkin, illâ velâkin
illa		йллем	ille, illâ, illem
			ille hile, ille
ilet		хиллет	illet
—		илля веляким	ille velâkin, illâ velâkin
—		елмедже	ilmece
—		илдйсвам ; илидйсвам/ илидйсам	ilmek, ilimek
ilmihal		—	ilmihal
ilmija		—	ilmiye
ilmihaber		илмй-хабер	ilmühaber
iltizam		илтизам	iltizam
—		илтизамджйя	iltizamcı
iljas		—	ilyas
imam		имам	imam
imam-bajildi		имамбаялдъ	imambayıldı
—		имам-баялмъш	imam bayılmış
imama		имаме	imame imame
imamet, imametluk		имамат	imamet
iman		иман	iman
iman-dova		—	iman duası
imansuz		имансъз	imansız

—		имансѣз-	imansız (peynir)
imaret, imare		имарет	imaret
			imbik limbik , imbik, inbik
—		имдадие	imdadiye
indat, imdat (hindat)		имдат	imdat
—		ймди	imdi
—		меджйя	imece, meci, mece
—		меджайлен	imece ile, meceylen
imrahor, mirahor		имрихор агасй	imrahor (ağası), mirahor
—		имрен	imren
—		имрендйсвам/имрендйсам , имрендйша	imrenmek
imsak, imsać		—	imsak
imsakija		—	imsakiye
imtihan		—	imtihan
—		имтияз	imtiyaz
imza		емза	imza
inad, inat		инат	inat
inačija, inadžija		инатчйя	inatçı
			inatçı hinayet / inatçı
inačiluk		инатчйльк	inatçılık
			inatçılık hinayet / inatçılık
—		инатлийя	inathı
—		инатльк	inatlık
			imbik limbik , imbik, inbik
indže		индже	ince
—		инжо-фикирлия	ince fikirli
džindžuve		инджйя	inci
—		енджйчиче	inci çiçeği
indžil, indžijel		—	incil
—		инджидйсвам се	incimek
indžir		инжйр	incir
—		инджитйсвам; инжеттйсвам	incitmek
—		индифа	indifa

			inge yenge, inge
—		ингилыз(ин)	İngiliz
—		ингйн'	ingin
inćar, inkar		инкяр	inkâr
insaf		инсаф	insaf
insaflı		инсафлия	insaflı
—		инсафлък	insaflık
insafsuz		—	insafsız
insan (iksan, ihsan, isan)		инсан	insan, iksan
insanijet		инсаниет	insaniyet
—		инсаниет-кътлънда	insaniyet kılığında
—		инсан-кътлънда	insan kılığında
—		инсанлък	insanlık
—		инша	inşa
inšalah (inšanlah)		йшаллах	inşallah, isalla
—		иншат	inşat
intačiti		—	intak
intikal		—	intikal
intikalija		—	intikaliye
intikam		—	intikam
ipeklja		—	ipekli
			ipliği tir iplik, ipliği
—		иплийк	iplik
—		игшикхана	iplikhane
hiptan-kazuktan, hipten-kazukten, ipten kazukten, hiptan, ipten		—	ipten kazıktan
irabiti		—	irab
irada		ираде	irade/iradei âliye
—		ирам	iram
irad, irat		ират; ихрат	irat
			irende rende, irende
—		йрит	irit
—		ирмйк	irmik
irmek-halva		—	irmik helvasi

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

iltifa, irtifa

—

ishal, ishaluk

—

—

skela; skele

skeledžija

skemlija, sčemlija

skerlet, skrtet

—

islam

islamijet

ispat

—

ispatluk

—

israf

istek

ister-istemez

—

—

istifade (istifadu) se učiniti

istifan, istivan

—

—

ištihara (istiara, istijara)

istigbal

интифа

исак

—

скамбйл

скамбилджия

скеля; скеле

—

скемле

—

искърдисам

ислям

—

испат; спатии

испатчия

—

испенч парасъ

разфънлък

—

истер-истимез

истйф

истифа

—

—

истифчйя

истифчй-башйя

—

—

irtifa

ishak kuşu

ishal, ishallık

isik eksik, isik

iskambil

iskambilci

iskat iskut, iskat

iskele

iskeleci

iskemle

iskerlet

iskirnek

İslâm

islâmiyet

ispat

ispatçı

ispatlık

ispenç spenç, ispenç,

spenci, ispenci

ispenç parası

israf

istek

ister istemez

isteyici kız isteyici

istif

istifa

istifade

istifan

istifçi

istifçi başı

istihare

istikbal

istekrar, istekraj, istekar

—

—

istintak

—

istiska

işjan

işaret

iščija

—

—

—

škembe, škemba

—

škembe-čorba

—

—

iščil

—

iš kolajdele, (iškoladele)

işlema, eşlema

—

—

—

—

—

—

iştah

iştahli, (iştalı); iştahlja

iştahsuz

—

işte deldum

—

истилиям

истинаф

истинтак

истинтакчйя

—

—

ишарет

ишчйя

ишчилък

ишгал

ишумйк

шкембе

шкембеджйя

. шкембе чорба

шкембелйя

скенджа

—

ишкйил

школагеле

ишлеме

ишлемеджйя

ишлидйсвам/ишлидйсам

ишлемелйя

ишлеттйсвам

ишлийя

ишлик

—

ищах

ищахлйя

—

еще; ище

—

istikrar

istilâm

istinaf

istintak

istintakçı

istiska

isyan

isalla -inşallah, isalla

işaret

işçi

işçilik

işgal

işimik

işkembe

işkembeci

işkembe çorbası

işkembeli

işkence

işkil

işkil

iş kolay gele

işleme

işlemeci

işlemek

işlemeli

işletmek

işli

işlik

işlik içlik, işlik

iştah

iştahlı

iştahsız

işte

işte geldim

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

kabala

—

ищиха

ıştihar

ицира

ıştira

itaat (itat)

итеат

itaat

—

итаатсъз

itaatsiz

itibar (ihtibar, iktibar)

ихтибар

itibar

—

ихтибарлия

itibarlı

itikad

—

itikad

iti'âf, itkaaf

—

itikâf

itiraz

—

itiraz

—

итляк

itlâk, itlak

itlak-bujruntija (itljak-bujrantija)

—

itlak buyrultu

—

интифак

ittifak

—

йверен

ivar

—

и

iyi

—

йжею

iyicene

ejdovale, dovale

—

iyi duale

ejluk

илик

iyilik

ejlukçija

—

iyilikçi

ejsahadile, ejsadile, ejsahatile

—

iyi saatiyle

izafet

изафет

izafet

izun (izum)

изйн

izin

izunama

изиннаме

izinname

—

езледйсвам

izlemek

—

изет

izzet

—

изетлйя

izzetli

J

—

jam

джандарма

jandarma, candarma

—

jamadan

жандарма-идареси

jandarma idaresi

jamia

jenilok

jep

jube

K

kaba

kaar

каба

kaba

kabadahija

kaba

кабадайя

kabadayı

—

kabaat

кабадайлък

kabadayılık

kabahat (kabaat, kabajet, kabaet)

kabaatliya

кабахат

kabahat

kabahatli; kabahatlija

kabaçka

кабахатлийя

kabahatli

kabahati uk

kabaet

—

kabahatlık

—

kabaetliya

кабйика

kaba iğ

—

kabar

кабак

kabak

—

kabarçik

кабак'; кабак

kabak

—

kabardisuva

кабаткят

kaba kâğıt

—

kabil

кабакчийя

kabakçı

—

kabile

кабакчилък

kabakçılık

—

kabul

кабала

kabala

—

kabze

кабалък

kabalak

—

kadaif

кабалък

kabalık

kabare

kadana

кабър

kabara

—

kadançe

кабар; кабарджик

kabarçık, kabar

—

kadar

къбърлив

kabarık

kabarısati, kabardısati

kadmparmak

кабардйсам/кабардйсам,

kabarmak

kadife

кабардйша

—

kadilak

каба сован

kaba soğan

—

kadiluk

кааба

Kabe

—

kadiola

кябе

kâbe

ćabutija, ćaburtija, kabu

kadiya

—

Kabe örtüsü

kavz, kabz

kafe

кабус

kabız

kavzli

kafeane

кабузлия

kabız, kabızlı,

kafeav

kabuzlu

kabil

kafeciya

кабйил

kabil

—

kafeliya

кабилдир

kabildir

kabila

kafene

—

kabîle

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	kafe-ocak-parasi	кебѝн; кябѝн	kabin , kebin
kabur	kafez	—	kabir
kaburdžija	kafezliya	—	kabirci
—	kafpe	кабран	kabran
kabristan	kaftan	—	kabristan
kabul	kaftanciya	кабул	kabul
kabûlosum, kabulosum	kahar	—	kabul olsun
—	kaharliya	карбуз	kaburga
—	kaharma	—	kabuzlu kabız, kabızlı,
—	kaik-saan)	—	kabuzlu
—	kail se stori	кабзамал(ин)	kabzımal
kaçak	kail	качак	kaçak
—	kaim	кача-кача	kaça kaç
—	kaince	качак кану	kaçak kapısı
—	kaiş	качаклък	kaçaklık
—	kalabalak	качак; качак тютюн	kaçak tütün
kaçamak	kalaç	качамак	kaçamak
kaçerisati	kalaçka	качар; качор	kaçar
—	kalaf	качарак	kaçarak
—	kalap	качйк	kaçık
—	kalapçıya	качарма	kaçırma
—	kalaus	качардйсвам/качардйсам,	kaçırmak
—	kalay	качардйша	—
kaçkin	kalaycisko	качкън	kaçkın
—	kalayciya	кащйсвам; качтйсвам/	kaçmak, kasmak
—	kaldırma	качтйсам	—
—	kale	кач-пармак	kaç parmak
—	kalem	качть	kaçtı
—	kalem kalem (ağaç aşılmasındaki kalem, çubuk)	када	kada
—	kalemce	кадакавон	kada kavun
katana	kalemi	катана	kadana, katana
—	kalendarcıya	кадар	kadar
—	kalfa	кадаифчйя	kadayıfçı

—	kalfabaşa	кадах	kadeh
—	kalkan	кадем	kadem
—	kalkandele	кадемлия	kademli
kadija; kazi, kadi	kalpak	кадия	kadı
—	kalpakçıya	кадийаскер	kadiasker, kazasker
kadiluk	kalpazan	кадълък	kadılık
kaduna, kada, kade	kalugerfa	кадън; кадъна	kadın
kadun-butiçi	kama	—	kadınbudu
kadundžika	kambur	—	kadıncık
kadun-dubegi	kamburest	кадън гъобек	kadınöbeği
—	kamburliya	кадън кушу	kadın kuşu
—	kamcık	кадън-пармак	kadın parmağı
—	kamenftya	катарка	kadırga, katırğa
kadifa	kamila'ya	кадифе	kadife
kadifa, kadifıca	kamış	кадифе-чичек	kadife çiçeği
kadiflija	kana, kana	кадефлия	kadifeli
—	kanap	кадифельк	kadifelik
—	kanara	кадифетче	kadifet
kadar, kader	kanavaza	кадър	kadîr
kaf	kanca	—	kaf
—	kandardisuva	кяфа; кафа	kafa
—	kandil	кафадар	kafadar
—	kandilçiçegi	кефоч	kafa içi
kafez, kavez, kafaz	kandilka	кавацѝ; кафез	kafes
kafazlı, kafezli; kaf	kandisuva	кафезлия	kafesli
—	kantar	кафезлик	kafeslik
ćafir, kafir	kantararmudi	кяфйр(ин)	kâfir
ćafirlik, kafirlik	kantarciya	—	kâfirlik
—	kantaş	кяфйроглу кяфйр	kâfiroğlu kâfir
kaftan	kapak	кафтан	kaftan
—	kapama	кафтанджия	kaftancı
—	kaplan	кафтанлия	kaftanlı
ćafurija	kapara	кифирия	kâfur, kâfuru
—	kapıcık	кяфире	kâfuri

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

	kapiya		kâfuru kâfur, kâfuru
—	kaplan	гевгър	kagir, kârgir
ćage; ćat	kaps	—	kâğıt
—	kara	ктаккебап	kâğıt kebab
kahar (kaar, kar)	karaboya	кахър	kahır
kaharli (karli)	karaca	кахърлия	kahırlı
ćahija (ćaija)	karadutka	—	kâhi
—	kara-duzen kara düzen (bir cins küçük tambura)	кяйя	kâhi
kahkaha	karagroş	—	kahkaha
kahapija (kapija), kahpe	karagyoziya	кахпе; кахпий; капия	kahpe
—	karagyuzel	кахпеджик	kahpecik
kahpeluk	karakaip	кахпельк	kahpelik
kopilan, kopiljan	karakamen	—	kahpe oğlanı
kopile, kopilad	karakaş	кахпуолу	kahpe oğlu
kahriman	karakaşliya	кахраман	kahraman
kahrimanluk	karakol	—	kahramanlık
kahren-džebren	karaltiya	—	kahren cebren
kahvaltija	karaman	кавалтйя	kahvaltı
kahva (kafa, kava)	karamanka	кафе	kahve
kahvedžija, kavedžija, kafedžija	karanfil	кафеджия	kahveci
-	karaorman	кафеджилък	kahvecilik
kafana; kahvana	karapara	кафене	kahvehane
—	karapaşa	къвълък	kahvelik
kahve-odžak, kahvodzak	karapiper	кафе-оджа	kahve ocağı
kahva-parasi	karar	—	kahve parası
—	karar dava	каференгйен	kahverengi
kahvaji	karasevda	—	kahvevî
ćehaja (ćeaja), ćaja	karasmrt	кехая	kâhya
—	karavan	кехаялък	kâhyalık
kajda	karavana	кайдя	kaide
kail, kajil (kaio)	karavançe	кайл	kail /kail olmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

kaima, kajima	karaz	кайме	kaime , kayme
—	karcice	какач	kakaç
—	karçiçeği	какач пастарма	kakaç pastırma
—	karçlik	какаван(ин)	kakavan
—	kardaş	какум	kakım, kakum
—	kardaşlar	какаре	kakır
—	karen	какарже	kakırca
kakrdak, kakrdak, kakardak	karpus-fermene	какардак	kakırdak
—	karpuz	какма	kakma
kakula	karşi karşi	какуле	kakule
—	karşi stoi	—	kakum kakım, kakum
—	karşi	качун	kakun
kal	karşilok	—	kal
—	karşıya	калаба	kalaba
—	kartal	калабак	kalabak
kalabaluk	kartalciya	калабальк	kalabalık
kalafat; kalafatiti, kalavatiti	kartalçe	калафат	kalafat
—	kartop	капак	kalak
—	karvak	кала-кала	kala kala
kalan-kusur	karvan saray	калан-кусур	kalan küsur, kalan kusur
kalavre, kalavare	karvan	калевра	kalavra , kalevre,
—	kasaba	—	karevle
kalaj	kasabalika	калай	kalay
kalajdzija	kasabaliski	калайджия	kalaycı
—	kasap	калайджилък	kalaycılık
—	kasavet	калайма	kalaylama
—	kaskancika	калайдйсвам/калайдйсам	kalaylamak
kalajli	kaskanciya	—	kalaylı
—	kaskandisa	калайсьз	kalaysız
—	kaskandisuva	калбур	kalbur
—	kaskatiya	калбурджия	kalburcu
—	kasle, kaslem.kaslen	kastten	калбурлйен
kaline	kasmet	калчйн	kalçın
kaldera	kasmetliya	—	kaldır

kaldırma	kasnaciya	калдъръм	kaldırım
	kasnak		kaldırım kaldırma/
	kasti le, kasti len		kaldırım
kaldırdžija, kaldırdžija	kaşagiya	калдъръмджия	kaldırımcı
kaldırmija	kaşmir	—	kaldırımye
—	kat	калдъръмлійя	kaldırımlı
—	katana	калтърма	kaldırma
—	katar	калдърма	kaldırma/kaldırım
—	katarka	кале	kale
—	katil	калебент	kalebent
kalem (kalam)	katiya, katık	калем	kalem
—	katkadanka	калемджия	kalemcı
—	katmer	калеме	kaleme
—	katran	калемкяр	kalemkâr
kalemlı	kaul	—	kalemlı
—	kaurdisan	калемлійца	kalemlık
kalemtraş (kalentraş, kalentreş)	kaurin	калантраш; калентрашле	kalemtraş, kalemtraş
—	kaurka	калемй-чингел	kalevî çingel
	kaval		kalevre kalavra ,
	kave		kalevre, karevle
kalfa	kavealte	калфа	kalfa
kalfabaşa	kaveciya	—	kalfa başı
—	kave-parasi	калфальк	kalfalık
kalhana	kavga	—	kalhane
kalup, kaluf	kavgaciya	калъп	kalıp
kalupdžija, kalufdžija	kavgaliya	калъпчийя	kalıpcı
kalupli, kalufli	kavpe	калъплійя	kalıplı
—	kavrak	калъпсџин	kalıpsız
—	kavrama	каликот	kaliko, kalikut
kalkan	kavun, kaun	калкан	kalkan
—	kavurma	калайкан	kalkan
iciû-zcîö	kayak	калкан	kalkan balığı
—	kaydisuva	калканджийя; калканджия	kalkancı
—	kaygana	калка	kalfa

*Sırça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	kayma	калле	kaile
kalaš	kaymak	окалашвам се	kalleş
—	kaymakamin	къдцйсвам/кълдйсам	kalmak
—	kaymakliya	калмук	Kalmuk
kaloše, galoše	kaynak	—	kaloş, galoş
kalp, kalb	kaynanadili	калп	kalp
—	kaysiya	гелпя	kalp, gelp
	kayve		kalp, gelp kelep, gelep (dial.ykalp, gelp)
kalpak	kaza	калпак	kalpak
—	kazan	калпакчийя	kalpakçı
—	kazanciski	калпакчилтък	kalpakçılık
—	kazanciya	калпаклийя	kalpaklı
kalpozan	kazandibi	калпазанин	kalpazan
—	kazandisua	калпазанлък	kalpazanlık
—	kazanliski	калтабан(ин)	kaltaban (obs. slang)
kaltak	kazkati	калтак	kaltak
kalja	kazma	—	kalya
kaljun	kazmir	кальон	kalyon
—	keçe	кальомбашийя	kalyon başı
—	kefil	калршджийя	kalyoncu
	kefilin		kalyun kalyon, kalyun, galyon
kama	keif	кама	kama
—	keifsız	камаджийя	kamacı
—	kelepur	каманджа	kamanço, kavanca
kamara	kelepurciya	камара	kamara
—	kel-zaar	камбер	kamber
—	kerana	камбур	kambur
—	kerata	камбурлийя	kamburlu
kamdžija, kandžija	kereste	камчийк	kamçı
kamerija, kamarija	kerhana	—	kameriye
kamet	kerpiç	—	kamet, ikamet
kametleisati	keseciya	—	kametlemek
kamiš	keskin	камъш , камъш-	kamış

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	kesterme	камъшлък	kamışlık
—	keşkek	кямйл(ин); кемйл	kâmil
kanaat	keskim	канаят; канаат	kanaat
kanaatli, kanatli	kevez	—	kanaatli
kanara	kibar	канара	kanara
—	kibrit	канара'	kanara
—	kilibar	канар-чиче	kanarya çiçeği
—	kilim	каната	kanat
kanta	kilo	—	kanata
—	kirayoiya	канатлийа; канатлъ	kanatlı
kandža	kiriciya kivici (at arabasıyla yük taşıyan)	канджа канджйк; канчика	kanca kancık
—	kirit sapun	кандък	kandık
—	kiriya		
—	kivurc/ya	къндъм	kandım
—	kiyamet	кандърма	kandırma
—	kluçarciya	кандърмаджйя	kandırmacı
kanderisati	koca	кандърдисвам/кандърдйса м; кандърмак	kandırmak
kandilj, kandil	kocabaşıya	—	kandil
—	kocaman	киндйл-пиндюл	kandil, kandil pandil; kendil pendil
—	kocamiti	кандйл	kandil
—	koç	кандйл	kandil (çiçeği)
—	kodoş	кандйл	kandil (simidi)
—	kol	кандилджйя	kandilci
—	kola	кандйл-чиче	kandil çiçeği
—	kolakliya	кандушу	kan düştü
kančelo; kangal	kolan	кангал	kangal
—	kolançe	кангшг	kangılı
—	kolay	кан-хакъ	kan hakla
—	kolciya	канъмджа	kanımca
—	kolpide	канарък	kanınk
—	koltuk	канардйсвам	kanırmak
kani biti	komar	—	kani

kanli	komarciya	канлия	kanlı
—	komitlak	канлък	kanlık
—	komsicika	канлъ-катил	kanlı katil
kandisati	komşiluk	кандйсвам/кандйсам, кандйша; канмак	kanmak
—	komşi-pencere	канап	kannapa
—	komşivka	кан-парасъ	kan parası
—	komşiya	канос	kansa
kantar	konak	кантар	kantar
kantar džija	konakçika	кантарджйя	kantarcı
—	kondisuva	кантарджилък	kantarcılık
kantarija	kondura, kundra	кантарие	kantariye
kantarçila, kantardila	konduraciya	—	kantar kilesi
—	kopçe	кантарма	kantarma
kantarion, kantarjon, kantarijun	koptisa	—	kantaron
—	kopuk	кантар-парасъ	kantar parası
—	koran	канташ	kan taşı
—	korapçfya	канташлия	kan taşlı
kanun	korban	—	kanun
kanundžija	koriya	—	kanuncu
kanunama	kortolisa	—	kanunname
—	kortolisovane	кайнъш	kanyaşı, kanyaş
—	kosaeiya	кап; капи; капия; капия	kap
—	kos-koca	кападже	kapacık
kapak, kapka	kostüm	капак	kapak
kapaklija	koşiya	капаклия	kapaklı
	koşmiş-pide koşmuş pide (bir cins pid		
kapama	kralçe, kralçiçe	капама	kapama
kapariti	kratal	кападйсам;кападйсвам	kapamak
—	krbla	капан	kapan
—	krin zambak	капанък	kapanık
—	krkayak, krkakliyka	капан-капана	kapan-kapana
—	krkma	капан-парасъ	kapan parası
—	krkmaliya	окапарявам	kapar-

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	krsmet	капарос	kaparoz
—	krstarö	капатгърдйсам	kapattrrrriak
—	krşla	капчйк	kapçık
kapija	kube	капия	kapı
kapidžija	kudret	капиджйя	kapıcı
kapudžibaša, kapidžibaša	kukla	—	kapıcıbaşı
kapidžik	kukyi sarai	кападжйк	kapıcık
kapučehaja	kula	капукехая	kapı kâhyası
—	kulak	капу-кехудасй	kapı kethüdası
kapi-komšija	kulakliya	—	kapı komşu
—	kulandisuva	капл	kapıl
—	kuluk çini	капуландисам се	kapılanmak
	kuluk		kapıhk kaplık /
	kumaş		kapılık
—	kumaşliya	капасъз(ин); капсъз	kapısız
—	kumbara	капъйолдаш	kapı yoldaşı
kaplama, paklama	kumbetçiya	каплама	kaplama
kaplaisati, kaplajisati	kumbriya	капладйсвам/капладисам,	kaplamak
	kumriya	кашадйша	
kaplan	kunak	каплан	kaplan
—	kundak	капла; капшгя	kaplı
kuplidže	kundisa	—	kaplıca
—	kunoştisa	капладжа	kaplıca buğday
—	kuran	каплък	kaplık
—	kurban	каплък	kaplık /kapılık
—	kurdelka	каптйсвам/каптйсам, каптйша	kapmak
—	kurdeşi	капсо	kapsa
—	kurdisuva	капсъз	kapsız
—	kurna	капсомунин	kapsomun
—	kurnaz	каптърдйсам	kaptırmak
—	kursum	капидан	kapudan
kapudanpaša	kurşun	капудан паша	kapudan paşa
—	kurtul	капут	kaput

ćar	kurtulisa	кяр	kar-
kara	kurtuliya	кара	kara
—	kurtuluş	карадинче	kara dene
—	kuryuk	каракигшр	kara kepir
—	kusur faka	каракофа	kara kofa
—	kusur	каракофалък	kara kofalık
—	kusursuz	караабаджия	kara abacı
—	kuşak	караагач	karaağaç
—	kuşkirezi	кара-андъз	kara andız
—	kutiya	карадачка	kara ardıç
karamut	kuvenciya, kovenciya	—	kara armut
karaşlama	küvet	—	kara aşlama
karabatak	kuvetsız	карабаджак	kara bacak
—	kuyruk	карабалък	kara balık
karabasan	kuyunciya	—	kara basan
—	kuzu, kuzum	карабаш	karabaş
—	kyaat	карабашак	karabaşak
—	kyafir	карабатак	karabatak
—	kyamfur	кара-бела	kara belâ
karabet	kyamfurija	—	karabet
karaboja	kyamil	—	kara boya
—	kyar	караджа; караджа	karaca
—	kyargir	караджа	karaca ot
—	kyarliya	каражигер	kara ciğer
—	kyase	карачилия	karaçalı
—	kyatip	карачилія	kara çul/ çilik
—	kyaya	карадутка	kara dut
karaduzen	kyeaitsa	карадузен	kara düzen
—	kyeaya	караетлия	kara etli
—	kyebap	кара-гяур(ин)	kara gâvur
karadoz	kyebe	карагъозин; карагъоз;	karagöz
—	kyeder	карагъоз	
—	kyef	карагъозчйя	karagözcü
—	kyefil	карагъозчилък	karagözcülük

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	kyefilka	карагъозлия	kara gözlü
—	kyefliya	карагъозлък	karagözlük
—	kyefsız	карагъоз-уюну	karagöz oyunu
—	kyeif gleda	карагъозпердеси	karagöz perdesi
—	kyeif	карагюмрук	kara gümrüğü
—	kyel.kyela.kyelav	карагутй	karağı
kara-haber	kyelepур	—	kara haber
—	kyeleş	каракабаел	kara kaba yel
—	kyemane	каракаден	karakada
—	kyemaneciya	каракалпаклия	kara kalpaklı
—	kyemer kyupriya	каракап	kara kap
—	kyemer	каракаш	kara kaş
karakaşli	kyenar	каракашлия	kara kaşlı
—	kyenef	каракавак	kara kavak
—	kyerçe	каракауk	karakavuk
—	kyepençe	каракайб	kara kayıp
—	kyepenek	каракесат	kara kesat
—	kyepenк	каракътлък	kara kıtlık
karakol	kyerana	каракол	karakol
	kyerata		karakolhane karavulhane,
	kyereste		karakolhane
karakandža; karakandža; karakondžul karakandžula; karandžoloz	kyeresteciya	караконджа; караконджо	karakoncolos
—	kyereviz	каракулак	karakulak
—	kyerez	каракол-учи	kara kullukçu
karakuş	kyerpiç	каракуш	karakuş
karamanka, karavanka	kyesat	караман	karaman
—	kyese	карамандало	karamandola
—	kyeseciya	караманлия	Karamanlı
—	kyesim	карамек	karamet
—	kyeskin	каръм	karamsı
—	kyesme	карамук	karamuk
karanfil (karamfil, karanfir, kalanfir)	kyeşf	карамфил	karanfil
karanfile iç	kyeške	—	karanfil çiçeği

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

karaanluk (karaamluk)	kyeški	каранлък	karanlık
karapandža	kyeten	—	karapançe
karar	kyeten-aiva	караp	karar
—	kyeyalok	кърлама	kararlama
—	kyezap	карламадан	kararlamadan
—	kyibar	карладйсвам	kararlamak
—	kyibrit	каpарсъс	kararsız
—	kyila	каpарюзгяp	kara rüzgâr
—	kyilibar	къpасъбан	karasaban
—	kyoçek	каpасакъз	karasakız
—	kyole	каpасан-оту	karasan otu
kara-sariluk	kyor	—	kara sanlık
karasevdalı, kara-sevdah	kyoračka	каpасевда	kara sevda
—	kyorla, kyorle	каpасоук	kara soğuk
—	kyorleme	каpашап	karaşapla/ karaşap
—	kyorlemečki	каpатаван	kara tavan
—	kyor-sokak	каpатаук	karatavuk
—	kyos	каpатопpак	kara toprak
—	kyostek	каpа-гуман	karatuman
—	kyoşe, kyoş	каpавана	karavana
—	kyoşk	каpавани	karavana
—	kyotek	каpаул	karavul
—	kyufte	каpаулджия	karavulcu
karaula	kyukyurt	—	karavulhane, karakolhane
—	kyumbe	каpанък	karayanık
—	kyumez	каpаянък	karayanık/karayandık
—	kyumur	каpайл; каpаел	kara yel
—	kyumurciya	—	karba harbe, karba
—	kyun	—	—
—	kyup	каpбозан	kar bozan
čardžija	kyupricilok	кяpджий	karcı
—	kyupurlika	каpчинчек; кяpджидже; каpгаджик	kar çiçeği
—	kyup-yogurt	—	kardaş... ' kardeş...

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

kardaš

kyurk

кардаш

kardeş, kardaş

—

kyurçiya

кардашим

kardeşim, kardaşım

—

kyurkçiya

кардашлар

kardeşler, kardaşlar

kyuspe

karevle kalavra , kalevre,
karevle

karga

kyustek

гарга

karga, garga

—

kyustekçiya

гарги

kargaburnu, karga burun

—

kyutuk

карайоурек

kargayürek, kargayüregi

gargija

каргйя

kargı

—

гаргия

kargı

—

каргынлък; кьргълък

kargılık

—

кърган солар

kargin sular

—

кевгйр

kârgir

kârgir

kârhane

—

къръ

karı

—

каръаасъ

kan ağası

—

карък каръм

karık karım

karnagasija

—

karmağnsı

карамджалйя карсънъ

kanncalı kansını

karişik

каръш карашйк

kanş kanşık

—

карашъклък

karışıklık

—

карашмалък

karışma, kanşmalık

karištisati se

карашйсвам/карашйсам,
карашйша; карашйсвам
се/ карашйша се

kanşmak

karišterisati

—

karıştırmak

karija

—

kari

—

кярлйя

kârlı

—

карлък

karlık

karma-karişik

кармакарашък

karmakarışık

—

кърма

karmığı

—

кармак

karmık

—

карнабйт

karnabit

—

карнерък

karnıyark

karpuza

—

karpuzi

—

karşılama

karşılık

—

—

—

—

—

—

—

karz

kasaba

kasabalija

kasam-tefter

kasap, kasapın

—

—

kasatura

kasavet

kasavetli

kâsa

—

kasumpaşa

kasida

kaskasiti se

—

—

—

—

—

kasmak

карггуз

карпузчийя

—

карший

каршийлама

каршилък

карший-яка

карпгъиел

картал; картал

карталач

карталкондуу

картоп; картопус

кариола

—

касаба

касабалйя

—

касап(ин)

касапбашйя

касаплък

касатура

касавет

касафетлйя

кесе

касъм

—

касийда

—

каскасть; каскатйя

каскетлига

касмей

костйсам

косвам/косам

карснак; каснак

karpuz

karpuzcu

karpuzi

karşı

karşılama

karşılık

karşı yaka

karşı yel

kartal

kartalaç

kartal konduğu (yer)

kartopu

karyola

karz

kasaba

kasabalı

kasam-defteri

kasap

kasap başı

kasaplık

kasatura

kasavet

kasavetli

kâse

kasım

kasımpaşa

kaside

kaskamak

kaskatı

kasketli

kasma

kasmak

kasmak

kasnak

—	—	касем-парасть	kassam parası
kast	—	—	kast
kasten (akasten)	—	кастен	kasten
—	—	каст-еттим	kastettim
kastile, kastilice (akastile, kastil)	—	кастиле	kast ile
—	—	каслен	kast ilen
—	—	каела	kastla
kaš	—	каш	kaş
kašagija	—	каша	kaşığı
—	—	кашакма	kasama
—	—	кашан	kaşan
—	—	кашер	kaşar
—	—	кашерджия	kaşarcı
kašika, kaša	—	кашйк	kaşık
—	—	кашикчий	kaşıkçı
—	—	кашикладйсвам се	kaşıklamak
—	—	кашандйсам се	kaşınmak
—	—	—	kasmak
—	—	—	kasmak
—	—	кашмер	kaşmer
—	—	кашмерлък; къшмерлійк	kaşmerlik
kat	—	кат	kat
—	—	катак	katak
—	—	катикуля	katakulli
—	—	каталак	katalak
—	—	—	katana
—	—	катар; катър	katar
katarma	—	—	katarma
katije	—	—	katı
—	—	катък	kaük
katul (katal)	—	—	katıl
—	—	катъл	katıl
katul-bujruntija	—	—	katılbuyrultu
katul-ferman, katul-feman, kataluk,	—	—	katıl ferman

katali ferman

—

каталясвам '/каталясам;
каталясвам (се)

katılmak

katura

—

катър

katır

—

катър

katır, katır yemeni

катърджия; катърджия

katırcı

katırğa kadırga, katırğa

katır yemeni katır, katır

yemeni

katil

катил(ин); кетил

katil

ćatib, ćatip, katib

кятйб(ин)

kâtîp

ćatib-baša, ćatibaša

—

катладисвам/катладйша

katlamak

katmer

катмър; катмер

katmer

katmerli

катмерлия

katmerli

—

катря

katra

katran

катран

katran

katrandžija

катранджия

katrancı

—

катранджилък

katrancılık

—

катран-кофасъ

katran kovası

katranli

—

—

katranlı

—

каф

kav

kavak

кавак; каварак

kavak

—

кавак

kavak atmak

kavadžik

—

—

kavakcık

каваклък

kavaklık

kaval

кавал

kaval

—

гавала

kaval

—

кааадджия

kavalcı

kavalija

—

кавенчс

kaval lop

kavanca kamanco.

kavanca

—		каваноз	kavanoz, gavanoz
kavara		кавара	kavara
—		кавараджня	kavaracı
kavaz (gavaz)		гавазин	kavas, gavas, gavaz
kavga		кавга	kavga, gavga
kavgadlŭa		кавгаджня	kavgacı
—		кавгалня	kavgalı
kavi		кавIII	kavi
—		кавул	kavil, kavi
—		кафкибрт	kav kibriti
—			kavi -kavil.kavi
—			kavlagan, kavlan
kavlak		кавлак	kavlak
			kavlan a kavlagan, kav-
			lan
kavonoz		—	kavonoz
kavra		—	kavra
—		каврама	kavrama
—		какрама	kavrama
kavraisai		—	kavramak
tanık		кауќ	kavuk
kaukCija, kaugdiija		—	kavukcu
—			kavuk sallamak
kaul		—	kaval
kavun		кавум	kavun
—		каууджия	kavuncu
—		кавурлжик	kavurtan
kavurma, kaurma		камрма	kavurma
kavurisati, kaurisai		каварансвам/кавараисам	kavurmak
—		(кааус	kavuş
—			kavuşma
—		кавал	kavval
kabza, kavza, kamza		—	kavza
kaja		каячан	kaya-

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

кая

kaya balığı

—

каЯн

kayağan, kayan

—

kayarak

—

каяр

kayar

kajariñ

—

kayar etmek

—

каярто

kayarto

kajasa. kajas

—

kayasa

—

кайдраци

kaydırak

—

кайдърдйсам

kaydırmak

kajgana

кайга; кайгъна

kaygana

kaik, kajik, kajak

кайк

kayık

kaikčija, kaigdžija, kajikčija,
kajirgdžija

каикчийя

kayıkçı

—

каикчи-кавгасъ

kayıkçı kavgası

—

каикчилък

kayıkçılık

kain, kajin

кайна; кайн

kayın

—

кайнла

kayın abla

kaimagač

—

kayın ağacı

kayınço kayınçe, kayınço

kain-peder, kajin-peder

—

kayın peder

kajsija, kaisija

кайсия

kayısı

kaiš, kajiš

каиш

kayış

—

кайш-копаран

kayışkoparan
(otu)/kayışkırın

—

кайш-копаран-оту

kayışkoparan otu/kayışkırın
otu

kaišlije, kajišlije

каишлия

kayışlı

kajt, kait, kajd

кайд

kayıt, kayıdı

—

кайнче

kayınçe, kayınço

—

кайкйя

kaykı

kajdisati; kajmak

кандисвам; каймак

kaymak

kajmekam, kajmakam

каймакам(ин)

kaymakam

kajmekamluk

каймакамлък

kaymakamlık

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

kajmak-baklava

—

kaymak baklava

kajmakčalan

—

kaymak çalı

kajmakli; kajmaklija

каймаклия

kaymaklı

kayme kaime ,

kayme

kajnak

кайнак

kaynak

kajnadisati

—

kaynamak

—

кайнар

kaynar

—

кайнаржа

kaynarca

—

кайнар-ойнар

kaynar-oinar

—

кайрак

kayrak

—

кайреку

kayrak (otu)

—

кайрен

kayran

kajsar, kajser

—

kayser

kajsarije

кайзер-пастърма

Kayseri pastırması

kajsarli, kajserli

—

kayserli

kajsar-jemenije, kajser-jemenije,
kajsar-jemelije

—

kayser-yemeni

kaza; kaza

каза

kaza

—

каз

kaza, kazağı

—

казак-алай

Kazak alayı

—

казал

kazal

—

казалыйски

kazalı

kazan

казан

kazan

kazandžija

казанджия

kazancı

kazandžiluk

казанджилък

kazancılık

—

казанч

kazanç

kazanisati

казандйсвам/казандисам,
казандиша; казанмак

kazanmak

kazan-uzendija

—

kazan-üzengi

kazasker

казаскер

kazasker

kazasker kadiasker,

kazasker

—

казъ-ая

kazayağı

kazaz

казас(ин)

kazaz

—		казаслък	kazazlık
kazuk		казък	kazık
kazukašče		—	kazık-akçe
—		казъл	kazıl
kazma		казма	kazma
kazmir		казмйр	kazmir
—		кибабе	kebabe
kebair		—	kebair
ćevab,ćevap, ćebap		кебап	kebab
cevapčija, cevabdžija, cebapčija		кебапчия	kebaпçı
—		кебаплък	kebaплık
ćebe		кебе	kebe
ćebedžija (čebedžija)		кебеджйя	kebeci
—		кебеджилък	kebecilik
			kebin kabin ,
			kebin
—		кабурен	kebir
—		кибйр	kebir/kibir, kibr
keče		кече	keçe
kečedžija		кечедюя	keçeci
—		кечелйя	keçeli
			keçerli geçerli, keçerli
—		кеч-кеч	keçi
—		кечйбарътран	keçi bağırtan, keçi
			bağırtıran
—		кече-дересй	keçi derisi
—		кечйосуран	keçi osuran, keçi osurtan
ćeder		кедер	keder
—		кедерджия	kederci
—		кедерлйя	kederli
—		кедерлйк	kederlik
—		кеди	kedi
			kedik gedik, kedik
—		кедйоту	kedi otu

kef

—

kef

kefa

—

kefe

—

кефеке

kefeki

ćefini, kefini

кефѝн

kefen, kefin

ćefil

кефѝл(ин)

kefil

—

кефиллеме

kefilleme

—

кефиллемек

kefillemek

—

кефиллѝк

kefillik

kefin kefen, kefin

kefiye ketfiye, kefiye

ćilibar, ćehrubar, ćehlibar, ćehlubar
(ćilim-bar)

кехлибар

kehlibar

kehme kemha /

kehme

kehara

—

kehvare

—

кеке

keke

kekel kekil, kekel

—

кекелендѝсвам

kekelemek

—

кекеча се

kekelez

—

кекеме

kekeme

—

кекешкам

kekeş

—

кеклѝк

kekik, keklik otu

—

кѝкеле

kekil, kekel

—

кеклѝк

keklik

—

кеклѝк-оту

keklik otu

ćela, ćelavost

кел

kel

kelam, ćelam

—

kelâm

kelami-kadim

—

Kelâmıkadim

kelbetan; kelbeteyn kerpe-

den, keipeten, kelpe-

tin, kelbetan, kelbeteyn

—

келебеле; келебек

kelebek

—

келебек

kelebek somun

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		келевичка	kelefe
—		келек	kelek
—		келек	kelek
—		кеleme	keleme, kelemne, kelemle
—		келемлйк	kelemelik
—		гепе	kelep, gelep /kalp, gelp
—		келево	kelep, keleve
—		келеп; келепча	kelep
ćelepir		келепйр	kelepir
—		келепирджйя	kelepirci
—		келепирджилък	kelepircilik
—		келеш	keleş
—		келешлък	keleşlik
—		келево ¹ ; калавица	keleve
			keleve
			keleve
—		келле	kelle
ćelepoš		калапушник; келепош	kellepuş
—		келле шекер	kelle şekeri
—		келмеше	kel meşe
			kelpazelik kepazelik,
			kelpazelik
			kelpetin kerpeden, kerpeten,
			kelpetin, kel-
			betan, kelbeteyn
—		келтувам	kelti /kelte
—		кем	kem/kem değil
ćemal, kemal		—	kemal
			keman kemanе, keman
—		кеманеджйя	kemancı, kemaneci
ćemane, čimane; ćemene		кемане	kemane, keman

			kemaneci kemanacı, kemaneci
—		кимя	keme
—		кеменче	kemence
—		кеменчеджия	kemençeci
—		кемент	kement
ćemer		кемер; кемер	kemer
ćemerli (čemerli)		кемерлия	kemerli
—		камуха	kemha
—		кехма	kemha /kehme
—		кемря	kemre
—		кен; кене	ken
ćenar		кенар	kenar
—		кенарлия	kenarlı
—		кендйхалъна	kendi hâlinde
—		кендилинден	kendinden, kendiliğinden
ćenifa, kenet		кенеф	kenef
—		кенефчйя	kenefçi
ćenevir (čenevir)		кеневайр	kenevir
—		дженгирйя; кенкер	kenger, cenger
—		джингерлия	kengerli, cengerli
—		кепазе	kepaze
—		кепазельк	kepazelik, kelpazelik
kevčija, kepčija		кьопче; кепче	kepçe
—		кепчйя	kepçe
—		кепчабалъ	kepçe balığı
—		кепек	kepek
			kepelemek kepilmek, kepelmek /kepelemek
ćefenak, ćepenak		кепенек	kepenek
—		кепенк	kepenk, kepenek
—		окепелкам се	kepilmek, kepelmek /
			kepelemek
—		кипйлна се	kepilmek

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		кепин	kepin
—		кепйр	kepir
			kerake
keramet, éeramet		керамет	keramet
keramet-sahibija		—	keramet sahibi
—		керана	kerana
			kerâsteli keresteli,
			kerâsteli
órota, éerota		керата	kerata
—		кере	kere
éereće, éereče, éereća		—	kereke, kerake
—		череме	kerem
éeresta		кересте	kereste
éerestedžija		керестеджия	keresteci
—		керастелйя	keresteli, kerâsteli
—		керестелйя	keresteli
—		карвек; керевет	kerevet, kırvet
éereviz, dereviz		керевйз	kereviz
éerkezi		—	kerges
éerhana (éehrana)		керхана	kerhane, kârhane
deriz		герйз	keriz, geriz
—		керкенец	kerkenez
—		черкез	kerkes
éirmanija		—	kermani
—		керпеден	kerpeden, kerpeten, kel-
			petin, kelbetan, kel-
			beteyn
éerpič		кирпич	kerpiç
—		керпиччйя	kerpiççi
—		керкме	kerpme
—		керсъла	kersil
—		керт	kerte, kerti
cert		кертйк	kertik
—		кертя	kertmek

karavan, karavana

—

—

—

—

—

—

—

ćesatluk

kesa, ćesa

—

—

—

—

ćeser, keser

ćesedžija, kesedžija; kesedžija,
ćesedžija

—

—

—

—

—

kesim, ćesim

—

—

—

—

ćeser

—

ćeskin

—

ćesma; ćesmeta

керван

керванбашия

керванджия

керванджилък

керван-къран

кервансарай

кес'; кес

кесат

кесатлък

кесо; кесия; кесе

кесебашия

кесиджек

киседар

кесене

кесер

кеседжия

кеседжилък

кесйк

кесиклийк

кесйкоту

кесилдйсвам

кесйм ; кесйм; кийм

кишишк

кесимджия; кесимжия

кесимджилйк

кесимдар

—

кескийя

кескин

кескин

кескин

кескинлийк

кесме

kervan

kervan başı

kervancı

kerv analık

kervankıran

kervansaray

kes

kesat

kesatlık

kese

kesebaşı

kesecek

kesedar

kesene

keser

kesici

kesicilik

kesik

kesildik

kesik otu

kesilmek

kesim

kesim, kesimlik

kesimci

kesimeilik

kesimdar

kesimlik

imlik

kesir

keski

keskin

keskinlik

kesme

ćesmecı

кяскам; кесам се; кесапул;
кестїсвам/кестїсам,
кестїша

kesmek

kesmetaš, ćesmetaš

—

kesmetaş

—

кисмїк

kesmik

ćispet, ćisvet, kisvet

—

kespet, kisve

kesre

—

kesre

kešten

кестен

kestane

kestendžija

кестенджїя

kestaneci

—

кестене-дору

kestane dorusu

—

кестенлїк

kestanelik

—

кестел

kestel

—

кестерме

kestirme

—

кестирмеджисине

kestirmemecesine

ćevš, ćeřš (ćeř)

кешиф

keşif, keşş

—

кешїр

kesir

keşiş

кешїш(ин)

keşiş

—

кешїш-бозмаларь

keşiş bozmaları

—

кешешлеме

keşişleme

—

кешишлїк

keşişlik

—

кешки

keşke, keski

keřke, ćeřke, keřkek, ćeřkek

кешек; кешкеш; кешкек

keşkek

—

keski keşke, keski

ćeten, keten

кешкїл

keşköl, keşkil

ćeten-halva, ćetenija

кетен-халва

keten helva, keten helvası

kefija, ćefija

—

ketfiye, kefiye

devdir

кевгїр'

kevgir, gevgir

—

кивгирлїя

kevgirli

—

keyf

ćeifsuz, ćejfsuz, kejfısz, ćefsuz

кефе-кедер

keyfe keder (vermek)

ćeif, ćejif, ćejf, ćef, kejf (ćeiv)

кеф

keyif, keyf

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	—	кефлендйсвам	keyiflenmek
ćeifli, ćejfli, kejfli, ćefli	—	кефлия	keyifli
—	—	кеф-сайбйя	keyif sahibi
—	—	кефсйз	keyifsiz
—	—	кефсизлък	keyifsizlik
—	—	—	kez gez, kez
ćezap, ćezab	—	кезап	kezzap
—	—	кезаплия	kezzaplı
kibla, krbła	—	кабла	kible
—	—	каблелодос	kible lodos
kibletnama, kiblenama, krblenama	—	—	kıblenüma, kıblenama
—	—	къбрьз	Kıbrıs dokuması
kičma	—	къч	kıç
klobadan	—	клаподан	kılâptan, kılâbdan
kalauz, kalavuz	—	калауз(ин)	kılavuz, kılauz
—	—	кулаузлама	kılavuzlama
—	—	кулаузлаисам	kılavuzlamak
—	—	калаузлък	kılavuzluk
—	—	калчйк	kılçık
—	—	калъжина	kılıcına
krluč, krlič	—	калъч	kılıç
—	—	калъч	kılıç balığı
krlukčija, kulukčija, krlučija, kulučija, kulugdžija	—	калъччйя	kılıççı
krluklija, krlučlija	—	калъчлийя	kılıçlı
—	—	калъч-оту	kılıç otu
—	—	калъч я	kılıç yağı
kaluf, kalup	—	калъф	kılıf
—	—	кукурук	kılkuyruk
—	—	калдйсам	kılmak
—	—	камаладйсвам	kımıldamak
kanija	—	кън	kın

kna, kina, krna, kana, kena, knašca, knica

къна

kına

krnačič, krnačiček

каначичек

kına çiçeği

—

къна геджесй

kına gecesi

kinali, krnali (krnali, kanali, kanajli); kinalije, krnalie

—

kinalı

—

кънджйя

kinci

—

кандара

kındap kınnap, kmdap

kındıra

—

канйя

kını

kanapa, kanafa, kanap, kanaf

канап'

kınnap, kındap

—

канап

kınnap (otu)

kiptija

—

kıptı

—

кър; кърест

kır

—

каракачанин

kıra/kara/kara/sırak kaçan

kiraet

—

kıraat

kiraethana

—

kıraathane

—

кър-агалар

kır ağalan

—

кърагасъ

kır ağası

—

къран

kır ağası kır serdarı, kır ağası

kıran

krat, krhat, kratat, krhatat

—

kırat

krba

—

kırba

korbač, krbač

кърбач

kırbaç

—

кърджалия

Kırcaali, Kırca Ali

—

кърджия

kırıcı

—

кърджилък

kıralık

—

карчан

kıran, kırçan

—

кърч

kırç

—

карчак

kırçak

—

кърчан

kırçan kırçın, kırçan

kırçan

—

карчанлйя

kırçanlı

krčakšire, kr-čakšire

—

kır çakır

*Sırpea**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

кърджъл

kırçıl

—

кърдуван

kır doğan, kır dovan

kr-gazija, krk-gazija

—

kır gazisi

—

къргувов

kırgı

—

каргън; къргън

kırgın

—

каргания

kırgın

—

карганлък

kırgınlık/kırgın

—

кърък

kırık

—

карък

kırık

—

каракчта

kırıkçı

krklama (kerklama)

—

kırıklama

krklaisati, krklajisati

—

kırıklamak

kısırım

—

къръм'

kırım

—

Къръм-мухарабе

Kırım Muharebesi

—

карамсьо

kırımsa

krutija, krndija

карантия

kırıntı

—

карънтаджия

kırıntıcı

krk

—

kırk

krk-hambar

къркамбар; къркхамбар

kırkambar

krkajak

къркак

kırkayak

—

къркат

kırkı

—

къркъм

kırkım

—

къркъмджия

kırkıma

—

къркелйк

kırkkilit otu

krklema, krklama

—

kırklama

—

къркладйсвам

kırklamak

—

кърклийги

kırklıgı

krkluk

кърключ; къркльци

kırklık

—

къркльк

kırklık

krkma; krkmeta

къркли; кърма

kırkma

krkleisati, krklejisati, krklaisati,

—

kırkmak

krklajisati

—

—

krk-jalan

krk-jemin

—

—

—

—

—

krdisati

—

hrmza; krmez

krmezi; krmzi, krmzli

—

—

—

krserdar, krk-serdar

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

къркмалйя

кърк

къркъялан

—

кърлангъч

кърлѣнгъч

кърлангъч оту

кърлък

карма; кърма; кърма

кърдйсвам/кърдйсам;

кърдйсувам се

кърмалйя

кърмъз

кърмъзйн

кърмъз бибер

кърмъзкипир

кърмъзлък

кърсердар-агасъ;

кърсердар(ин)

къртъл

късабойлйя

късадяк-махмут

къса-махмут

късък

късьр

касарум

късканджйя

късканджилък

късканма

къскандйсвам/къскандйса
м, къскандйша;
къскънмак

kirkmalı

kırk para

kırk yalan

kırk yemin

kırlangıç

kırlangıç balığı

kırlangıç otu

kırılık

kurna

kırmak

kırmalı

kırmızı

kırmızı

kırmızı biber

kırmızı kepir

kırmızılık

kır serdarı, kır ağası

kirtıl

kırvet kerevet, kırvet

boy lu

kısacık mahmut

kısamahmut

kısıık

kısır

kısırim

kiskancı

taskançılık/kiskancılık,

kiskanma

kiskanmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		къскантия	kıskanti
—		каскът; къскйя	kıskı
—		кис-кис	kıs tas gülmek, kis kis gülmek
—		къзмй	kısma
—		къстйсвам	kısmak/kasmak
kismet, krsmet		късмет	kismet
kismetlija		късметлия	kismetli
—		късметсйз	kismetsiz
—		къстърдйсвам; къстерйсвам	kıstırmak
—		къшкъймет	kış kıyamet
kršla		къшла	kışla
taslak, taslak		къшлак	taslak
—		къшлакчйя	kışlakçı
—		къшели	kış yeli
—		кът	kıt
ćitir, kitir		катърки	kıtır
—		катърджия	kıtırıcı
—		кътль	kıtlığı
—		кътльк	kıtlık
kovrdža, kofrdža		каварджйк	kıvırcık
—		къвър зъвър	kıvır zıvır
—		каврак	kıvrak
—		каврѣк	kıvrık
—		каврѣк-оту	kıvrık otu
kijafet		каяфет	kıyafet
tajafetli		каяфетлийя	kıyafetli
—		кайяк	kıyak
—		кияк; кѣяк	kıyak
—		кайяклия	kıyak, kıyaklı
kijam		—	kıyam
—		кандисвам	kıyamamak
kijamet		каеамет	kıyamet

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

tajamečija

—

—

-

kima; kinma; krma

—

кѣйдаш

кайк

каѣщисвам; каѣщисвам
(се)/ каѣщисам (се)

кайма

kıyametçi

kıyıcı

kıyık

kıyısmak

kıyma

fadisati (kindisati, kelsati, kehisati)

кайдѣсвам/кайдѣсам,

кайдѣша; кандѣсвам/

кайдѣсам, кайдѣша

kıymak

famet

каймет

kıymet

fame-tahta

—

юрте tahtası

fametli

кайметлийа

kıymetli

kiverisati

—

kıyvermek

—

кѣза

faz

—

казак

юг ak

fazamak, kozamak

—

fazamak

—

кѣзамак

kızamık

krzatma

казѣртма

kızartma

—

кѣздѣрдѣсвам/кѣсдѣрдѣса
м

kızdırmak

—

кѣзгѣн

kızgın

kržil

—

fazıl

kızılac fazlaç, kızılac

fazibaşı, fazibaşı

кѣзълбаш

Kızılbaş

—

кѣзълджа

fazılca buğday

kizil-hastaluk, krzil-hastaluk

—

fazıl hastalık

—

кѣзъл йорук

kızılyörük

—

кѣзъм

fazım

—

кѣзѣщисвам
се/кѣзѣщисам се

kızısmak

—

истѣджия

faz isteyici

—

кѣзлач

kızlaç, kızılac

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

kizlaraga, kızılaraga

fazluk, fazluk

—

—

—

ćibar, kibar; kibar, ćibar

ćibarli, fabarli

—

ćibur, kibur

ćiburli, faburli

kubraz

ćibrit, ćibret, kibrit, ćibra

—

—

ćil

ćila; fala

ćiler, kiler, kiljer

—

—

ćilim, kilim

—

ćilit, kilit

ćilitlema

ćilitli, kilitli

kilukal

—

—

ćimbilir, kimbilir

—

—

—

къзма

каздйсвам/каздйсам;

къздйсвам се

ки

кебарин; кибар'

—

кибарлък

—

—

—

кибрит

кибритля

киброт-сую

кел

келйр; киле

килер

килерджия

килермения

килим

килимджия

—

—

—

—

ким

ким-ким

кймбшшр

кйм-пенди

fazlarağası

kızlık

kızma

kızmak

ki

kibar

fabarh

kibarlık

kibir, fabr

kibirli

kebir/kibir, kibr; kibir,

kibr

fabris dokuması

kibrit

kibritli

kibrit suyu

İril

kilâr kiler, kilâr

kik

kiler, kilâr

kilerci

kilermeni

kilim

kilimci

kilit

kilit Frenk kilidi

kilitleme

kilitli

kil-ü kal

kim

kim ... kim

kim bilir

kim bindi, kim pindi

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

кйми... кими

kimi... kimi

—

кймиси

kimisi vakit, kimisi zaman

—

ким киме

kim kime dum duma

kim pindi kim bindi,

kim pindi

—

кимя

kimyayi ahmer

—

кимион

kimyon

kin, kim, ċin, kivnja

ким

kin

—

кир

kir

kirija, ċirija

—

kira

kirajdzija; kindzija, ċ

кираджия

kiracı

kirdžiluk

кираджилък

kıracılık

—

кирия

ldrayı/kiraya

—

кереза

kiraz, kirez

—

кирде

kırde

kreč

киреч

kireç

—

киречч!я

kireççi

—

киречлйя

kireçli

—

сюздйсвамУсюздйсам

kireç süzmek

—

керемидчйя

kiremitçi

kirez kiraz, kirez

—

кирйчев

kırık

—

кирйш

kiriş

—

киришчйя

kirişçi

—

кирйшхана

kirişhane

—

кършилия

kirişli

—

кирлидйсвам/кирл!щйсам

kırlemek

—

кирлиндясвам/кирлиндяса
м

kırlenmek

—

кирлй

kırli

kis kis gülmek kıs kıs

gülmek, kis kis gülmek

—

кеспети

kışpet

ċispetli

—

kışpetli

—	—	кишмиш	kisve kespēt, <i>kisve</i> kişmiş
—	—	икишниш	kişniş
ćitabija, fatabija	—	—	kitabı
ćitab, ćitap, kitab	—	китап	kitap
—	—	китабчий	kitapçı
ćitaplija	—	—	kitaplı
—	—	китапсџ(ин)	kitapsız
ćitapten, fatapten	—	—	kitaptan
—	—	игпоклок	kitik
—	—	кобак	kobak
—	—	кубалак	kobalak
			kobat kubat, kobat
			/kubad
kodža	—	годжга; коджа	koca, goca
kodžabaša, kodžobaša	—	коджабаший	kocabası
—	—	коджежйк	kocacık
kodžaman	—	коджаман	kocaman
—	—	коч; кочйя	koç
—	—	кочмар	koçma
kočiје	—	кочйя	koçu
—	—	кочиджйя	koçucu
—	—	котоман	kodaman, kotoman
kodoš	—	кодош	kodoş
—	—	кодошлондйсвам	kodoşlanmak
—	—	кодошлок	kodoşluk
—	—	коф	kof
—	—	кофалък	kofalık
—	—	кофти	kofti
—	—	кой	koğu
			koğuk kovuk, koğuk
			koğuş - kovuş, koğuş
—	—	кбшмаджийка	koğuşma
—	—	кокар	kokar/kokarcık

			kokar kukan /
			kokar
—		кокар-казалджа	kokar ağaç/kokar fazılca
—		кокарджа	kokarca
—		кокар гарга	kokar garga
			kokar fazılca kokar ağaç/
			kokar fazılca
—		котмуш; кукмуш	kokmuş
—		кукуреч	kokoreç
kokuz		—	kokoz
kokuzluk		—	kokozluk
kokija		кокийя	koku
—		кол	kol
colas, kolaz; kulağa, kolaga		кол-агасъ	kolağası
kolajluk		—	kolajlık
kolan		колан	kolan
—		коланджия	kolancı
kolansuz		—	kolansız
—		колхастар	kol astan, kol astar
kolaj		колай	kolay
—		колагеле	kolay gele
kolalajsati		—	kolaylamak
—		колайлйя	kolaylı
—		колайлък	kolaylık
—		колба	kolbağı
—		колбаш	kolbaş
—		кблбашйя	kolbaşı
—		колбурези	kol böreği
koldžija		колджйя	kolcu
kolčak; kulčak		колчак	kolçak
—		колчаклйя	kolçaklı
—		колдамджа	koldamca
—		колдурум	koldurum
kol-čehaja		—	kol-kehayası

—		коладйсвам/коладйсам, коладйша	kollamak
—		коллук	kolluk
—		куллук	kolluk
—		колсарма	kol sarma
koltahta		колта	kol tahtası, kol tahta
koltuk		калтук; колтук; култук	koltuk
koltukčija		—	koltukçu
—		комита	komita
—		комитаджийя	komitacı
—		комитаджилтък	komitacılık
—		комитлък	komitalık
komara		—	komor
komordžija		—	komorcu
komšija, konšija		комшия	komşu
komšiluk, konšiluk		комшулук	komşuluk
—		конлук	kon /konluk
konak		конак	konak
—		конак	konak
konakčija, konagdžija		конакчйя	konakçı
—		конаклийя	konaklı
kondža		конч	konç
—		кондурма	kondurma
—		кондурдйсвам/кондурдйса м	kondurmak
			kongalak
			kongalak
kondžahija		—	konkolos
			konluk kon /konluk
kondisati		кондйсвам/кондйсам, кондйша	konmak
konšibak, konšipci, konšipka		—	konşu kapısı
kontuš		контош	kontoş
—		контрат	kontrat
kontračija		—	kontratçı

—	—	конуша	konuş-
—	—	конушкан	konuşkan
konuşma	—	конушма	konuşma
konuştisati (se)	—	конушмак; конушйсвам/ конушйсам; конушйсвам се/ конушисам се, конушйша се	konuşmak
—	—	копаран	koparan
—	—	копарантйя	koparanti
—	—	копаркма; копартма	kopartma
kopča, kovča	—	копча; копче	kopça
kopčali, kovčali	—	копчалйя	kopçalı
kopčaluk, kovčalluk	—	копчерлък	kopçalık
koptisati	—	коптйсвам се/коптйсам се, коптйша се	koptmak
—	—	копук	kopuk
—	—	копуктйя; копунтия	kopuntu
—	—	копие	kopye, kopya
koradžija	—	—	koracu, korcu
—	—	—	kordela kurdele, kur- delâ, kordela
—	—	коркак	korkak
korkaluk (kalkaluk)	—	—	korkaluk
—	—	корказан	korkazan
korkma	—	—	korkma
korkija	—	корк	korku
—	—	коркулук	korkuluk
—	—	гургуг	korkut /gurut
—	—	коркут	korkut /korkuta
—	—	коркуда	korkuta
—	—	корсан	korsan
—	—	кория	koru
korudžija	—	коруджйя	korucu
—	—	кукурлия	koruklu
—	—	курамаджйя	korumacı
—	—	косалама	kosalama

—		кбскоджа	koskoca
			koşmaca, kösmece, koş-
			maca
—		кош	koş
—		кошава	koş-/kuş hava
—		кащйсвам; кощисвам;	koşmak
		кущйсвам; кущйсвам се	
košija		кушийя	koşu
—		кошум	koşum
—		кошумджия	koşumcu
—		кошу йолу	koşu yolu
—		кота	kota
			kotoman, kodaman,
			kotoman
kova, kofa		кова	kova
—		ковалак	kovalak
kovan		кованджйя; куван	kovan
kovandžija		—	kovancı
kovandžiluk		—	kovancılık
kovanluk		кованлък	kovanlık
—		ковлада	kovlamak, kovulamak
—		куук	kovuk, koğuk
—		кауук	kovuk
			kovulamak kovlamak,
			kovu-
			lamak
kauš		кауш	kovuş, koğuş
			koy kuyu/koy
—		куежек	koyacak
koj		—	koyu
			koyultmaç koyutmaç,
			koyult-
			maç, koyurtmaç
—		койн	koyun
—		коюн; коюн джеб	koyun cebi, koyun ceb

—		котмач	koyutmaç, koyultmaç, koyurt-
			maç
kojvišnjevi		—	koyu vişnevi
koješil (kojašin)		—	koyu yeşil
—		коз	koz
—		коза	koza
—		кукуза	koza/kozak
—		козак	kozak
—		козалак	kozalak
hos-halva, kosalva		—	koz helvası
—		побелек	köbelek
čoček		кючек	köçek
—		кюцак	köçek
—		кючек-фенер	köçek feneri
—		кючек-хавасъ	köçek havası
—		кючек-оюну	köçek oyunu
—		кьофре	köfrez /köfere
ćufte		кюфте	köfte
ćufter		—	köfter
ćok		кьок	kök
—		кьокен	köken
—		тюклюк	köklük
ćoksuz		—	köksüz
—		кьоле	köle
ćumur		кюмюр	kömür
ćumurdžija		кюмюрджия	kömürcü
ćumurana, ćumurhana		—	kömürhane
—		кюмюрлия	kömürlü
—		кюмюрлук	kömürlük
—		кондар	könder
ćopek, kopek		кьопек	köpek
ćopekluk, kopekluk		—	köpeklük
			köpik köpük, köpik

—		кьопоолу	köpoğlu
—		кьопооглар	köpoğlular
ćuprija		кюпрія	köprü
		кюпнок	köpük, köpik
		кюплюджик оту	köpürcek, köpürcek otu
—		кюпюрдйсвам; кифурдйсам	köpürmek
ćor		кьорав	kör
ćorbadža		—	kör baca
ćorbalta		—	kör balta
ćorbudžak		—	kör bıcak
—		кьор чепас	kör çapa
—		кьордишуме	kör döşeme, kör düşeme
ćole		—	körebe
ćorfez		—	körfez
ćorfišek		кьорфишек	kör fişek
—		кьбркандил	kör kandil
ćorćutuk		кьоркютук	körkütük
—		кьорлеме; кюрлемя	körleme
—		кюрлемеден	körlemeden
ćorlaisati		кьорлувам се	körlemek
ćorluk		кьорлук	körlük
—		кимрян	körmen
—		кьороладажа	kör olasıca
ćorpazar		—	kör pazar
—		кьорпе; кюрпе	körpe
—		кюрпелія	körpe, körpeli
—		кьорсофра	kör sofra
—		кьорсолук	kör soğukluk
—			kör sokak kör yol,kör sokak
—		кьор таван	kör tavan
—		порук	körük, görük
ćorsokak		кьорсокак	kör yol, kör sokak
—		кьос	kös

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

ćoso, ćosa

кѡсе

köse

ćusegija

—

köseği

ćusele

кѡселе; кюселе

kösele

—

кѡсем

kösem

—

космаджа

kösmece, koşmaca

—

кюстебек

köstebek

ćustek

кюстек

köstek

—

кюстеклий

köstekli

köstere köştere, köstere;

küstüre, küsture, köstere

—

кюстереджия

köstereci, küstereci

ćošē, ćošā

кѡше

köşe

ćošeli

кѡшелйя

köşeli

ćošak

кѡшк

köşk

—

кющере

köştere, köstere

—

КЮТЙЯ

köteği

ćutek

иотек

kötek

ćotija

кетьо; китю

kötü

ćotiluk

—

kötülük

đuturum

гютюрюмин; кютюрум

kötürüm, götürüm

—

кѡй

köy

—

кѡйбашия

köy başı

ćojlija, kojlija

—

köylü

ćojluk

—

köylük

—

кѡй векйлин

köy vekili

guba

—

kuba

—

кубудйя

kubat, kobat /kubad

kube, kuba

кубе

kubbe

kubeli

кубелйя

kubbeli

kubura

кобур

kubur

kuburiti

—

kubura

kuburija

—

kuburi

kuburlija, kuburija

кобурлйя

kuburlu

kuburluk, kubur

—

kuburluk

—		кобурлук	kuburluk
—		каджак	kucak
kudret		кудрет	kudret
kudret-sat, kudret-sahat		—	kudret saati
kudret-topovi		—	kudret-topu
—		кудук	kuduk
—		кудуруци	kuduruk
			kumsallık
kudur; kuduz, kubuz		—	kuduz
ćuvik		—	kûh
—		кука	kuka
—		кукара	kukan /kokar
		кукарджо	kukancığ
			kukuçi guguç /
			kukuçi
—		кукучичй	kuku çiçeğ
—		кукуледа	kukuleta
—		кула	kula
kulaš; kulatast		—	kula at
—		кулач	kulaç
čulav; kulaci; kulak		кулак	kulak
kulak-čorba		—	kulak çorbası
—		кулаклий	kulaklı
—		кулакльк	kulaklık
—		кулак-оту	kulak otu
—		кулумбара	kulampara, kumbara
—		кула	kulan
kula		кула	kule
—		куландрійсвам/куландрійсам, куландрійша	kullandırmak
kulanisati, kulandisati		куланійсвам; куландійсвам/ куландійсам, куландійша	kullanmak
—		кол ама	kullanma yapraklan
—		кулля	külle
kukuk		куйлук; кулук	kulluk

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

kulugdžija, kulukčija

—

kullukçu

kuloglan

—

kul oğlanı

kuloglija, kuluglija

—

kul oğlu

—

клуб

kulp

—

кулплия

kulplu

kum

кум

kum

komar

комар

kumar

komardžija

комарджия

kumarcı

komardžiluk

комарджилък

kumarcılık

kumaš

кумаш

kumaş

kumašli

кумашлия

kumaşlı

kumbara

кумбара; кумбара-

kumbara

kumbara kulampara,

kumbara

kulkuma

кумкума; кункума

kumkuma

—

кумлук

kumluk

kumrija, kumra

кумрия

kumru

kumirikuša

—

kumru kuşu

kumsal

кумсал

kumsal

kumsaluk

—

kumsallık

—

комсулук

kumsuluk

kundak

—

kundak

—

кундур

kundur

kundura

кундура

kundura

kundurdžija

кундураджия

kunduracı

kundurdžiluk

кундураджилък

kunduracılık

—

кундус

kunduz

kura

кура

kur'a

gurabija

курабия

kurabiye, gurabiye

—

курада

kurada

kurada

—

kurada beygir

—

корак; курак

kurak

—

курам

kuram

—

курамджия

kuramcı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

kuran (koran)

коран

Kuran

kuran-hamajlija

—

kuran-hamaili

kuran-tas

—

kuran tası

—

курба

kurbağa

kurban

курбан

kurban

Kurban-bajram

курбан-байрам

Kurban Bayramı

—

курбанлък

kurbanlık

—

курбетия

kurbat, kurbet

—

гуржелеви

kurcalamak

kurdelj, gurdelj

курдела

kurdele, kurdela, kordela

—

курдишан

kurdeşen

kurkuma

—

kurkum

kurisati, kurdisati

курдйсвам/курдисам,
курдйша; курдйсвам се/
курдйсам се, курдйша се

kurmak

kurna

курна

kurna

kurnaz

курназ

kurnaz

-

курназлия

kurnazlı

—

курназлък

kurnazlık

—

курсак

kursak

kursum

куршум

kursum... kurşun...

—

куршумджия

kurşun, kursum

kurşumi

—

kurşuncu, kurşumcu

kurşum-kalem, kurşun-kalem

—

kurşuni

kurşumlja, kurşunlja

куршумля

kurşun kalem

—

куршум-мензий

kurşunlu, kurşumlu

kurşum-šečer

—

kurşun menzili

—

куртьо

kurşun şeker

kurtara, kurtala; kurtarisati (se),
kurtalisati

куртардйсва ми

kurt

(se), kutarisati (se), kotarisati (se)

курт-хавасъ

kurtarmak

—

курт-оту

kurt havası

—

kurt otu

—		куртулан	kurtulan
—		куртома	kurtulma
		куртулйсвам/куртулйсам, куртулйша; куртулдйсвам се; куртулмак	kurtulmak
kurtuliš, kurtališ, kurtariš		куртулуш	kurtuluş
		куруда	kurudan
		курудан-оту	kurudan otu
—		куру-порултйя	kuru gürültü
—		курулма	kurulma
—		курулдйсвам се/курулдйша се; курулмак	kurulmak
—		курултай	kurultay
—		курулук	kuruluk
—		курум	kurum
koroman		короман	kuruman
—		кормушки	kurumuş
—		курсакйе	kurusıkı
—		курусу	kuru soğuk
			kuruşluk guruşluk, kuruşluk
—		курунел	kuru yel
—		кусаклък	kuşak
kuskun		кускун	kuskun
—		кускус	kuskus
kusur		кусур	kusur
			kusur kûsur,
			kusur
—		кусурджйя	kusurcu
—		кусурлйя	kusurlu
—		кушле	kuş
			kuş
kuşak		кошак; кушак	kuşak
—		кошаклйя	kuşaklı
—		кушалък	kuşaklık

kušanma, kušatma (kušhana)

kušatisati

—

—

—

—

kušluk

kušluk-vakat

—

—

—

kutnija

—

—

kutija

—

kutup

—

küvet (kuhvet)

kuvetlenisati

kuvetli

—

kujruk (kurjuk)

—

—

—

—

kujija

—

—

—

kujundžija (kulundžija)

—

—

куш-кондурмас

кушкия

кушкуландйсвам; кушку-
ландйсвам се

купшийя

кушлук

—

кушлук

куш оту

куш юзюн

котнуя; кутнийя

буксуз; кутсуз; кутсузин

кутсузлук

кутия

кутуньо

кутуп

куту-парасъ

кувет

куветлендйсвам се

куветлийя

кувет-маджуну

куйрук

куйруклийя

куйтйе

куйтулу

куйтулук

куйя

койка

куюджйя

куим

куюмджйя

kušanma

kušatmak

kuşkonmaz, kuşkondurmaz

kuşku/ kuşkulu

kuşkulanmak

kuşlu, kuşlu riyal

kuşluk

kuşluk vakti

kuşluk yemeği

kuşlu riyal kuşlu, kuşlu
riyal

kuş otu

kuş üzümü

kutni, kutnu

kutsuz

kutsuzluk

kutu

kutun

kutup

kutu parası

kuvvet

kuvvetlenmek

kuvvetli

kuvvet macunu

kuyruk

kuyruklu

kuytu

kuytulu

kuytuluk

kuyu

kuyu/koy

kuyucu

kuyum

kuyumcu

kujundžiluk (kulundžiluk)

—

—

—

—

—

kuzilender

kuz

—

—

—

—

kuzum

—

kuzitendžera

—

—

—

—

—

ćufari, kufari

ćufrani-nimet, kufrani-nimet

ćufur, kufur

—

ćufurluk, kufurluk

ćuhejian (ćulejhan, ćuljehan)

ćukurt, ćurkut

ćul

—

ćulah

ćulahčija

dulbastija, ćulbastija

—

ćulče

куюмджилък

куз

кузалтия

кузей

кузей иели

козгун

—

—

кузу-гъобе; кузуба

кузукулагътузу

кузлама

кузулук

кузум

кузу мантаръ

—

гиджия

кичичук

кичуджук-махлгуд

кичук

кюфе

—

—

—

кофурдйсан

—

—

кюкюрт

—

КЮЛ

кюляф

—

кюлбастия

кюл боклук

кюлче; келче

kuyumculuk

kuz

kuz altı

kuzey

kuzey yeli

kuzgun

kuzi lengeri

kuzu

kuzugöbeği

kuzukulağı tuzu

kuzulama

kuzuluk

kuzum

kuzu mantarı

kuzu tenceresi

kücü, gücü

küçücük

küçücükmahmud

küçük

küfe

küffâr

küfran-i nimet

küfür

küfür/küfretmek

küfürlük

küheylân

kükürt

kül

kül/kül yutmak

külâh

külâhçı

külbastı

kül bokluğu

külçe

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		кюлдур	küldür
—		гюлек	külek, gülek
ćulhan, ćulhana		кюлан	külhan
ćulhandžija		кюлханеджия	külhancı
ćulhanija, ćulanija, ćulanija		кюлхане	külhani
—		кюр-кюмюл; кюл-кюмюр	kül kömür olmak
ćunleisati .		—	küllemek
—		кюллюм	külliyen
—		кюлнук	küllük
ćulum		килюмк; клонк	külünk
—		кюлюстур; кюлюстюр(ин);	külüstür
		килистър	
			kül yutmak kül/kül yutmak
			kümbe
—		кюмбеджйя	kümbeci
—		кюмбе	kümbet, kümbe
ćuma		кюме	küme
ćumez		кюмес	kümes
ćunče		—	kümkeçe
—		кюнддр	künd
ćunak,ćunak		кюнк	künk
ćup		кюп	küp
—		кюпюл-чичек; кюпе-чиче	küpe çiçeği
—		кюпеще	küpeşte
—		кюпле	küpleğü, küpleşi, küplevu
—		тюпюлюк	küpülü
—		кипюр	küpür
ćurta			kürdi
ćurdija		курдйя; кюрдйя	kürdiye, kürde
—		кюрек	kürek
			küremek kürümek, küremek
ćurak		кюрк	kürk
ćurče		—	kürkçe

ćurčija

ćurčibaša

ćurčiluk

—

ćursija

Ćurt

—

ćuskija

—

—

—

—

ćustere

—

—

—

ćutak

kutubhana, ćutubhana

L

—

lâdem, laden

—

jadic

laf

lafozan

—

—

laf

lafazan

lafi

lagab

lagam

lajoman

lakrdiya

lale

lalentse

кюркчийя

—

—

кюрпечка

—

кюрд

тюрюдйсам

кюския

кускута

куся

кюспе

кюстаф

кьостере

кюсюре

кусур

кют

кютюк

—

реживер

—

ядец

ядец

лаф

лафазан; лафазан(ин)

лафазанлык

лафчезлъръ

kürkçü

kürkçübaşı

kürkçülük

kürpecik

kürsü

Kürt, Kürdü

kürümek, küremek

küskü

küsküt

küsmek

küspe

küstah

küstüre, küsture, köstere

küstüre

küstereci köstereci,
küstereci

küsur, kusur

küt

kütmek

kütmek

kütük

kütüphane

lâceverd, lâcivert taşı

laçka lâşka, laçka

laden

lâdes, yades

lâdes kemiği, yades kemiği

lâf

lâfazan

lâfazanlık

lâfçağızlan

*Sırpeça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

lafadžija

lana

лафчийя

lâfçı

—

lanet

лафъ «сак

lâfi yasak

—

lapa

лаф-лафтан

lâf lâftan (doğar)

—

lean

лафлама

laflama

—

leblebiya

лафмухабет

lâf muhabbeti

—

levenski

лаф олмасън

lâf olmasın

—

levent

лафолмааджак

lâf olmayacak

—

leventuva

лаф-олсун

lâf olsun diye

—

leylek

лафса

lâfsa

lagab, lakab

lezet

—

lâğab, lâkap

lagum

Iezetliya

лахум; лагъм

lâğım

—

libade

лагъмджия

lâğımçı

lagumdžija

lien

ламджйя

lâğımçı

lahani

liman

—

lahana

—

limon

лайналк

lâh analık

lahur (laur)

limonataciya

лихураки

lâhurakî

Iimonka

lâkap > lâğab, lâkap

lakrdija

limontoz

лакърдия

lâkırdı

—

lira

лекин

lâkin

lal

livantali sapun

лалея се

lâl

—

livanto

лаладжилък

lala /lalacılık

lala

lokanta

лала

lala

—

lokma

лаланга

lâlanga

—

lokma-ruhu

лалбоя

lâl boyası, lâl boya

lola, lala

lokum

лале

lâle

laleli

lonca

—

lâleli

lam

loşotifafc

—

lam

lamba, lampa

lovciya

ламба

lâmba

—

ludodeliya

ламбалия

lâmbalı

lanet

lüle

налет

lanet, nalet

naletlema (naljetljema)

luleciya

налетлеме

lanetleme

naletosum

—

lanet olsun

—

лънгъза

langaz

—

лангър

langır lungur, langır mangır

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		лапа	lâpa
—		лапчийн	lâpçın
lastika		ластик	lâstik
lastikli		—	lastikli
—		лашка	lâşka, laçka
lata		—	lâta
—		латив	lâtif
latifa, latifica		—	lâti fe
—		лаванда	lavanta (çiçeği), lāvanda (çiçeği)
laik, lajik		ляик	lâyık
—		лаз	Lâz
lazum		—	lâzım
leblebija		леблебия	leblebi
—		леблебиджия	leblebici
—		леблеби-шекерче	leblebi şekerі
leden, leğen (ledan)		леген	leğen
lehem (leem, lem)		лехем	lehim
—		лех-яхудия	Leh Yahudisi
leće		леке	leke
—		лекеледйсвам/лекеледйсам, м,	lekelemek
—		лекеледйша	
—		лекелйя	lekeli
—		леке-сапун	leke sabunu
lendohan (lendoan)		—	lenduha
lendohanluk		—	lenduhalık
lenger, lender (leder)		ленгер	lenger
—		ленгерджия	lengerci
lepe		—	lepi
leš (lješ), lešina		илеш; леш	leş, ileş
-		лешчийя	leşçi /leşcil
leventa		левент	levent
levha (lehva)		—	levha

levhi-mahfuz

—

lejlei-berat

lejlei-kadr

lejlel-miradž

lejlei-regaib

—

—

lejlek, (lelek)

lezet

lezetli

lezetsuz

libada

lif

liman

imbek

limun; limuni

limundžik, limuhčič

—

limuntoz

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

lohusa (lousa, lausa)

—

—

—

леврек

—

—

—

—

люляк

леляк-сабуну

лейлек

лезет

лезетлия

лезетсйс

либаде

—

илиман; лиман

линбик

лимон

—

лимонлия

лимонтозу

линк

рила

лира

лисан

лива

лобут

лобутчйя

лода

лодос

лудуслук

лохуса

локанта

локантаджия

levh-i mahfuz

levrek

leyle-i berat

leyle-i kadr

leyle-i miraç

leyle-i regaib

leylâk

leylâk sabunu

leylek

lezzet

lezzetli

lezzetsiz

lıcalı

libade

lif

liman, iliman

limbik , imbik, inbik

limon, ilimon

limonçik

limonlu

limon tuzu, limon tozu

link

lira, rila

lira

lisan

liva

lobut

lobutçu

loda

lodos

lodos/lodosluk

loğusa, lohusa

lokanta, lokanda

lokantacı

lokma

—

—

—

локма

лакмазан(ин)

локмалък

локмаруху

lokma

lokma/lokmazan

lokma -lık

lokman ruhu

lokmazan lokma/lokma-

zan

lokum

локум

lokum

M

—

mahalbaša (malbaša)

ma

maala

maalets

mahalelija

maalo

—

maaluša

maaza

macir

macun

mahdum

made

—

madem

mahfil

mademciya

mahv biti, mahv učiniti

mademki

maden

madenciya

mahija

maf

mehćema, meščema, mehkema

mafkyeme

mahluk, mahlukat

magbul

—

mahala, mahale

mahlul

mahalanka

mahmudija

manana

mahmuran (mamuran)

mahsul

—

majdrak

mahmurluk (mamurluk)

makamliski

mamuza

makar da,--što

локумджия

майлябашия; махлебашия

махалелія

малле

—

мафаза

—

—

мехкеме

—

михлюкат(ин)

махлюл

махмудія

махмур

махмурлия

махмурлук

махмуз

lokumcu

mahalle başı

mahallebi muhallebi, mahal-

lebi

mahalleli

mahallinde

mahana... bahane...

maha mahya, mahi

ağacı, maha

mahdum

mahfaza

mahfıl

mahiv

mahi ağacı mahya,

mahi ağacı, maha

mahiye

mahkeme

mahlûk

mahlûkat

mahlûl

mahmudiye

mahmur

mahmurlu

mahmurluk

mahmuz

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	makar	махмузлия	mahmuzlu
	makara		mahna... bahane...
mahrana, marama	makas çatiya	махрама	mahrana, makrama
mahrum	makazi	—	mahrum
mahsul, mahsulat (masul, masulat)	makina	максул	mahsul
—	maksul	максулджия	mahsulcu
—	maksuz	максуллия	mahsullu
mahsus, mahsuz (maksuz)	makul	максус	mahsus
mahsusija, mahsuzija (maksuzija)	mal	—	mahsuskiye
mahsus selam, mahsuz selam (maksuz selam)	malebie	—	mahsus selâm
mahşer	malo	—	mahşer
mahija	mamurliya	махия	mahya, mahi ağacı, maha
mahza (maza)	mamzer, mamzerka	—	mahza
mahzar (mazar)	manda	мазар; махзар	mahzar
mahzardžija	mandra	махзарджия	mahzara
	mangal		mahzen mağaza,
	mangar, mangarçe		mazen/mahzen
—	manliya	мъйл	mail olmak
—	mantar	макам	makam
—	marama mahrama (dört köşeli büyük bez)	макамлия	makamlı
makara	maramçe	макара; мекере	makara, mekere
—	marangoz	макарина	makama, makarina,
	marasliya		makirina
makaze, makase	maraz	маказ	makas
—	maraza	маказчия	makasçı
makat	marifetliya	макат	makat
magbul, makbul	marivet	макбул	makbul
magbul-dova	markuş, marpuç	—	makbul dua
—	martoloz	макина	makina
—	martolozbaşa,	макинаджия	makinacı
	martolozbaşıya		makirina makama,
	maskara		makarina, makirina
	maslaa		makrama

	masraf		makrama
maksad, maksat	masraflıya	—	maksat
maksura	mastika	—	maksure
makul	mast-Pazar	макул	makul
mal	mastraf	мал	mal
—	masura	мала	mala
—	maşa	малак	malak
—	masala	маламутья	malamat
malajani	maşraba	—	malâyani
—	maştraba	малджия	malcı
—	matara	малджилък	makilik
—	maviya	маликяне	malikâne
malimejt	mavmudiya	—	malimeyyit
—	mavmuzi	малие-сандъгъ	maliye sandığı
—	mavrama	маллия	mallı
mal-sahibija	maya	малсайбйя	mal sahibi
malum	mayasil, mayasol	малим	malûm
—	maydan	малемат	malûmat
mamur	maymun	—	mamur
mamurli	maymunçe	—	mamurlu
-	maymunka	маме	mamye
manija; mani	mayoş	мания	mana, manî
—	maystor/afo	манаф(ин)	manav
—	maytap	манджа	manca
—	maytap igra	манджалък	mancılık/mancılık
—	maytapene	манче	manca, manço
—	mazbata	манда	manda
—	mazdrak	мандабатърм	manda batınm/manda batıran
mandal (maldan, mandan)	mazgal	мандал	mandal
—	meana	манда-поща	mandapost
—	meanciya	мандаюзен	manda yüzen
—	mecidiya	мандъра	mandıra
—	meclisçiçegi	мандърджия	mandıracı

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
mandra	medeni	—	mandra
	medresa		mâne mâni, mâne
mangala, mangal	mehleciya	мангал	mangal
mangar, mangura	mehter	мангър	mangır
—	mejlis	мангур	mangur
—	mekam	манек	manık
—	mektep	маане; мания	mâni, mâne
	mektepliya		manî
—	mekter	манйк	manik
maniluk	melez	—	mânilik
—	memina	мангафа	manka fa
—	memleket	mano	mano
—	memur	максуп	mansıp /mansup
mansib, mansip (mansub, mansup)	memurin	мансуп	mansup
—	mene deil	мандака	mantaka, mantıka
—	menekşe	мантар	mantar
—	mengeme, mengyeme	ментарджия	mantarcı
—	meng-taşi	ментарджилък	mantarcılık
	mengyuşa		mantıka mantaka,
	merak		mantıka
mantik	merakliski	—	mantik
—	merakliya	минзйл	manzil
—	meramet	манзурак	manzıl /mınzır
	merametliya		maraba başı muharebe
	mercan		başı /maraba başı
marangoz	mercan-balığı	марангоз	marangoz
—	mercanka	марангозлия	marangoz, marangozlu
marangoždžija	merdiveni	—	marangozcu
—	merek frli	марангозчий	marangozcu
	merek stori		marangozlu marangoz,
	mermer		marangozlu
—	mermerliya	марангозчилък	marangozculuk
—	mertek	марангозлук	marangozluk
—	mest paputsi	маратувам	marat

maraz	mesh'i	мараз; мераз'	maraz
—	mestvi	мараза	maraza
—	meşin	маразаджия	marazacı
—	metelik, metalik	мараз йя	marazî
—	metil	мурза	marazî
marazi-mevt	meydan	—	maraz-i mevt
marazli, marazljiv	meyva	маразлийя	marazlı
—	meze	марда	marda
—	mezil'ana	мардалък	mardalık
marifet	micilis	мурафет	marifet
marifetli	mide	мурафетлийя	marifetli
mariz	mifetiş	—	mariz
marizluk	miftar	—	marizluk
—	milet	мармар(ин)	mar mar
marpič	mimar	маркуч	marpuç
mars	minder	марс	mars
—	mingyuşki	марсук	marsık
—	mintan	мартавали	martaval
—	miraçiya	март-чиче	mart çiçeği
—	miralay	мартина	martin
martoloz	miraz	—	martoloz
martolozbaşa	mirazcika	—	martoloz başı
—	miriya	мара	marya
—	misir	мараджия	maryacı
—	misirka	мараджилък	maryacılık
—	misirok	масал	masal
—	miskal	масалджия	masalcı
—	misket	масал-кетабъ	masal kitabı
—	maskin	масарйф	masarîf
masat	miskoina	масат; месат	masat
—	miskokoyna	—	mashara maskara, mashara
—	mislinka	—	masır masura, masır

<i>Sırça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
mačkara, maskara, mačkare, maškare	mišan	маскара	maskara
maskara, maskara	mišançe	—	maskara, mashara
maskaradžija	mor	—	maskaracı
maskaraluk	morliya	маскарлък	maskaralık
maslahat (maslajat, maslajet)	morovina	маслахат	maslahat
—	muabet	маслак	maslak
	muabet pravi		masra
masraf	muabeti	масраф	masraf
masraflı	muarebe	масрафлия	masraflı
—	mudur	масруф	masraf
—	muezin	мастакия	mastakî
—	mufetiş	мастар	mastar
—	muflusçiya	мастйя	mastı, masti
mastika	muftar	мастика	mastika
maksum	muhasibeci	максум; масунче	masum
—	mühlet	масраф	masura, masra
mosur	müjde	масур	masura, masır
maşa	mukaet	маша	maşa
—	mukaet (se) stori	машал	masal
	mukaetliya		masala meşale, masala
maşalah (maşala), maşallah	mukava	машалла	maşallah
maşe, maşıce	mukavele	—	maşe
maştrafa (maştrap)	mul'azim	маштрапа	maşrapa
maşrik	mülk	—	maşrik
—	mumciya	мат	mat
—	mum-makazi	мътах	matah, mataf
matara	munaflak	матара	matara
—	münasip naogya	матара	matara
mataradžija	mur	—	mataracı
	murakyepliya		matbah mutfak, mat-
	murdar		bah
—	musade	матис	matiz (mar.)
matkaf	musafir	маткап	matkap
matrak, mandrak	musaka	матрак	matrak

	musandra		matrapaz madrabaz, matra-
	musliman, musriman muslimanski mustekil muşafereť		paz
—	muşama	матруша	matruş
matuh (matuf, matuv)	müşavere	матуф	matuh
matuhluk	muşema	—	matuhluk
mavi	muşmula	мавийя	mavi
mavez, mafez, mahfez	muşteriya	—	mavi bez
maja	mutaf	мая	may
—	mutavciya, mutaşıya	майладйсам	mayalamak
—	mutesarif	маялия	mayalı
majasil, majasir (mujasil)	mutesariflik	маясьл; миясьл	mayasıl
—	muteveliya	маясьллия	mayasıllı
—	mutlak	маясьл-оту	mayasıl otu
majdonos, majdonoz	mutvak	магданоз	maydanoz
—	muur	магданозлия	maydanozlu
majhoş, namajhoş	muurliya	майхош	mayhoş
—	muvlet	маишлия	mayhoş, mayhoşlu
—	muzevir, muzavir	майс'; майс	mayıs
majmun	muzur	маймуна	maymun
	müdürin	маймунджилък	maymunculuk
majmunluk		маймунлук	maymunluk
—		майна	mayna
—		майтап	maytap/maytaba almak, maytap
			etmek
mazbata		мазбата	mazbata
			mazen/mahzen mağaza, mazen/mahzen
mazgal		мазгал	mazgal
mazija		мазийя	mazi
mazli		—	mazılı
mazlum		—	mazlum
mazul		—	mazul
mearif		—	mearif

mearif-sanduk

—

mearif sandığı

mece imece, meci,

mece

medžela

—

mecelle

meceylen imece ile,

meceylen

meci imece, meci,

mece

mecid mezigit, mecid

medžidija (medžedija); medžidija-fes

меджидія

mecidiye

(medžedija-fes) medžidija

меджидие

—

Mecidiye nişanı

medžlis (meljdžis, meljdžuz)

меджліс

meclis

—

мезлійш-агалар

meclis ağalan

—

мезлиджія

meclisci

medžusija

—

Mecusi

—

мечик

meçik

medet, meded

—

medet

medet Allah

—

medet Allah

medet jarabi

—

medet yarabbi

medresa

медресе

medrese

medreselija, medreslija; medresli

—

medreseli

—

мухтур

meftur

meder

мер

meğer, mer

—

мехел

mehel

mehenk mihenk, mehenk

mehr

—

mehir

—

мехле

mehle

mehlem melhem, meh-

lem

melemašče

—

mehlem akçesi

mekter, mehter

мехтер

mehter

mekterbaša, mehterbaša

—

mehter başı

mekterhana, mehterhana

—

mehterhane

mekabiri		—	mekabir
mekam		—	mekam
mekamli		—	mekamlı
mećan (mekan, mećana)		меџан; мижан	mekân
mećansuz		—	mekansız
—		меке	meke /mekke mekere makara, mekere
mekik		мекйк	mekik
mećara		мекере	mekkâre
—		мекереджйя	mekkâreci mekke meke / mekke
mećultija, mećurtija, mećutija		—	Mekke örtüsü
mekruh, mećruh		мекрув	mekruh
mektebi-iptidaija, iptidaija		—	mekteb-i iptidai
mektebi-nuvab, nuvab		—	mekteb-i nüvvab
mektebi-nuvablija, nuvablija		—	mekteb-i nüvvaplı
mekteb, mektep (mejtef, mehtef)		мектеб	mektep, mektebi
mekteb-hodža, mejtef-hodža		—	mektep hocası
mekteblija, mekteplija, mejteflija		—	mektepli
—		мектуп	mektup, mektubu
mektubdžija		мектупчйя	mektupçu
meleć, melek, melaiće, melâike		мелекя	melâike melâike otu , melek otu, melâike otu
—		мелямет	melâmet
—		мелаик-оту	melek otu, melâike otu
melez		мелез	melez
melezli; melezlija		—	melezli
mehlem, melem		мехлем	melhem, mehlem
—		мелтем	meltem
melun		—	melun
—		мендухие	memduhiye

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

маме; мемe

meme

—

мемелйк

memelik

memişhana, memişana

—

memişane

memleće, memleke, memlećet,
memleket

мемлекет

memleket

—

мемлекет чорбаджия

memleket çorbacısı

memur

мемур

memur

—

мемуриет

memuriyet

memurluk

мемурлак

memurluk

menafi-sanduk

—

menafi sanduğu

—

манжук

mençük

—

мендебур(ин)

mendebur

mendilj, mendil

мендйл; миндйл

mendil

menekşa, menekşe (melekşa)

менекше

menekşe

menevşa, menekşa, minevşa, minekşa

—

menekşe (hercai)

meneviş (menefiş, meleviş)

—

meneviş

mendele, mengele

менгеме

mengene

menduşa, minduşa, menduh

менгуш

mengüş

menija

—

menî

mangup

—

menkûp

—

менсуха

mensuka

menşura

—

menşur

—

ментеше

menteşe

menzil, menzul (mezil)

мензйл

menzil

menzildşija, mezildşija, menzuldşija

мензалджйя

menzilci

menzilhana, menzilana, mezilana

мензилхана

menzilhane

mera, meraja

мера

mer meğer, mer

mera

meraba merhaba, mer-
aba

merak

мерак

merak

—

меракландйсам/мераклан-
-дйсам, меракландйша

meraklanmak

meraldi; meraklija, meragdşija,
merakćija

мераклия

meraklı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

meram

merdžan

—

merdžanli

—

—

merdevine, merdiven

murdum

—

meremat

meremačija

—

—

merhaba

merhamet, mehramet

merhametli

merhametsuz

merhum (mehrums)

mercez, merkez

—

mermer

mermerli

—

merteba

—

mertek

mesdžid (mečet, mecit)

mesela

mesela

—

mesh, mesh (mes)

мераклък

мерам

мерджан

мерджан

мерджанлия

мерджемек

мердене

мердевен

—

марем

меремет

—

маремлия

мерет

мараба

мерхамет

мерхаметлия

—

—

меркез

меркугги

мермер

—

мерсйн

мертебе

мертебелія

мертек

мечет

месаля; месалля

—

мешерат

—

meraklık

meram

meramet meremet,

meramet

mercan

mercan balığı

mercanlı

mercimek

merdane

merdiven

merdüm

merem

meremet, meramet

meremetçi

meremli

meret

merhaba, meraba

merhamet

merhametli

merhametsiz

merhum

merkez

merkûp

mermer

mermerli

mersin

merteba

mertebeli

mertek

mescit

meselâ

mesele

meserrât

mesh

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		месйна	mesina, misina
—		меснет	mesnet
mestva, mestve		мес	mest, mes
mestura		—	mesture
mašala		машала	meşale, masala
—			meşat meşhed, meşat
—		меше'	meşe
—		меше	meşe
—		меше чиче	meşe çiçeği
—		мешелйк	meşelik
—		меше-одуну	meşe odunu
mašet, mašat, mećit		—	meşhed, meşat
mešhur		—	meşhur
—		мешйн	meşin
meška, mešak		—	meşk
metelik		металик	metelik, metalik
—			meteris metris, meteris
—		метин	metin
meteriz		метерйз	metris, meteris
mevdžud		—	mevcud
—		мевля	Mevlâ
melvana		—	mevlâna
mevlud		—	mevlit
—		мевлйт	mevlût
—		миям	meyan
—		миям-балъ	meyan balı
—		мияне	meyane
—		миям-кюкю	meyan kökü
mejdan, megdan		мегдан	meydan
mejdandžija, megdandžija		мегданджия	meydancı
—		мегданлък	meydanlık
mejhana, mehana		механа	meyhane
mejhandžija, mehandžija		механджйя	meyhaneci
—		механджилък	meyhanecilik

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

miva, mivka

мейва

meyva

mejít, meit

—

meyyít

mejtaš, mejít-taš

—

meyyít taşı

mezad müzayede, mezad

mezar (mezhar)

мезар

mezar

mezaristan

—

mezaristan

mezarluk

мезарлък

mezarlık

mezartaš

—

mezar taşı

—

мезат

mezat

meza, meze

мезе

meze

mezetluk

мезелък

mezelik

mezeldek mez-

meldek, mezeldek

—

меджйд

mezigit, mecid

mezhebi

—

mezheb

—

мезмелдек

mezmeldek, mezeldek

—

мездра

mezra, mezraa

—

мъх

mıh

—

мехле

mıhla /mülye

mıhlı mihli, mıhlı

—

мъндичка

mindak

—

мандия

mindı

—

миндйл

mindıl

minzır manzıl /

minzır

—

мастакійче

mısdak

misir

мисйр

mısır, misir

—

мъсьр

Mısır

misirlıja

—

mısırılı

—

мисирлія

Mısırılı, Misirli

—

мисирлік

mısırılık, misirli

—

мисйр

Mısır tavuğu, Misir

tavuğu

—

масер

Mısır zer-i mahbubu, Mısır

—	—	—	zin-
—	—	—	cirli altın
—	—	—	miska • muska, miska
mizrak, mizdrak	—	мускал	miskal
mizraklija, mizdraklija	—	маткър	mitkır
mida	—	мъзйчка	mızıka
—	—	маждрак	mızrak
—	—	—	mızraklı
—	—	—	mide
—	—	мидйл	midilli
muhlja (mulija)	—	мехенк	mihenk, mehenk
muhanet	—	—	mihli, mıhlı
mihrab	—	—	mihnet
milj	—	мерапче	mihrap
—	—	—	mil
—	—	мил	mil
mile; millet	—	миллет	millet
—	—	миллетбашйя	millet başı
—	—	миллия	milli
—	—	миллийк	millik
mim	—	—	mim
mimar; neimar	—	меймар	mimar
minber, mimber, minbera, mimbera, men-bera, membera	—	мимбер	mimber
mina	—	—	mina
munara, minara, minaret, minare	—	минаре	minare
—	—	минде	mindek, mindeği
minder	—	миндер	minder
minderluk	—	миндерлук	minderlik
—	—	мине телишия	mine telli
—	—	мини-мини-мини	mini
—	—	миннет	minnet
mintan	—	минтан	mintan
—	—	—	mirab mir-i ab,

miralaj

miraz

mirašćija, miraždžija

—

—

mirija

—

—

—

musaferet

musafir

musafirhana

musafirlik

misirbaba

mišć, misk

miskal

misket, mišćetin

mišćija

miskin

—

miskin-hastaluk

miskinluk

—

—

—

mistrija

misvać, misvak

—

миралај

мираз

мирасчийа

мирасчиладисам

мираз-ееджия

мирие

мираб

миримиран

мирза

—

мусафйр

—

мусафирлйк

—

миск

мйскал

мискет

—

мискйн; мискинин

мискинхане

—

мискинлък

мис-куйру

мискоту

мис сапун

—

—

миза

mirab

mirahor imrahor (ağası),

mirahor

miralay

miras

mirasçı

mirasçılama

mirasyedi, mirasyeyici

mirî

mir-i ab, mirab

mir-i miran

mirza

misaferet

misafir, müsafir

misafirhane

misafirlik, müsafirlik

misirbaba

misina mesina, misina

Misir..., misir... Mısır...,

mısır...

misk

miskal

misket

miski

miskin

miskinhane

miskin hastalığı

miskinlik

misk kuyruğu

misk otu

mis sabunu

mistar

misvak

miza

mizan-terezija

—

—

—

—

—

mor

—

mor-dud

mor-meneviš

mor-patlidžan

—

—

—

—

—

—

mualim

—

—

mahnit, manit

mahnitluk, manitluk

—

—

muavin

—

muajen (majen)

mubah

mubarećola, mubarekola

—

—

mudžiza

—

мола

мулалия

молла

мблoз

моморoз

мор

Мора

—

—

мор патладжан

мортопрак

морук

москов гяуру

моcтpa

маф

маф-олсун

муaлйм

мaмeлe

мaмeлeджия

—

—

мoрe

мyариф

мyавйн(ин)

мyавинлък

—

—

—

мучo

мoгaнджи

—

mizan terazi

mola

molalı

molla

moloz

momoroz

mor

Mora

mor dut

more muare, more

mor meneviş

mor patlıcan

mor toprak

moruk

Moskof gâvuru

mostra

muaf

muaf olsun

muallim

muamele

muameleci

muannit

muannitlik

muare, more

muarraf

muavin

muavinlik

muayyen

mubah

mübarek mübarek, mübarek

mübarek ola

muço

mugan

mugize

mehabet, muhabet

—

muhadžir (muhadžer)

muhafeza

muhafiz

muhafizluk

muhakak

muhalebija

muhalefat

muhanat, muhanatan, muanat,
muanatan

muhanatluk

muhareba

—

muharem

muhasera (muasera)

—

—

muhtadž, muhtač (muktadž, muktač)

muhtar (muktar)

—

muhzur (muzur)

muid

mukabela

mukadem

—

—

mukata

mukava

мухабет

мухабетчийя

мухаджир

мухаваза

лгухафъз

—

—

мухалебие; малебй

—

муанат(ин); муханат;
мухнат

—

мурабе

марбарабашия

—

маасапе

масарада

мухасйл

мухтач

мухтар(ин)

мофтура

музур(ин)

—

—

мокаден

мукайт; мукайт(ин)

муката

мукава

muhabbet

muhabbetçi

muhacir

muhafeza

muhafiz

muhafizlık

muhakkak

muhallebi, mahallebi

muhallefat

muhanat, muhannat

muhannatluk

muharebe

muharebe başı /maraba başı

muharrem

muhasara, muhasere

muhasarada

muhasere

muhasere

muhasıl

muhtaç, muhtacı

muhtar

muhtıra

muhzır, muhzur

muid

mukabele

mukaddem

mukaddes

mukallit

mukataa

mukavva

mukajetli

—

mukajet

—

mum, muma

mumdžija

—

mumurluk

mum-makaze, mumakaze

mum-tahta, mum-tafta, mumtahta,

mumtafta

mûmija

muniz, munjiz

—

murafa

murad, murat

murdar, murdarin

murdarluk

—

—

musaf

—

musaka

musala

musalat

musalija

musandara, musandera, musandra

musanif

museveda, musaveda; musibet

—

мукаетлий

мукаетлък

мукает

мукаетсъс

мум

мумджия

муана

—

—

—

—

—

—

мураба

—

—

мундар

мурдарлък

мурдар-оту

маргаз; маргаза

мусаф

мусаип(ин)

мусака

мусала

мусалат

—

мусандра

—

мусубет(ин)

мисюбетлък

mukayyetli

mukayyetlik

mukayyet olmak

mukayyetsiz

mum

mumcu

mumhane

mumluk

mum makası

mum tahtası

mumya

münafık... münaфіk...

mundar... murdar...

munis

murabaha

mura faa

murat

murdar, mundar

murdarlık, mundarlık

murdar otu

murgazan

murtat... mürtet...

Musaf, Mushaf

musahip

musakka

musalla

musallat

musalli

musandıra

musannif

Mushaf > Musaf, Mushaf

musibet

musibetlik

—		муска	muska, mıska
—		мускалийя	muskalı
muslici (musluk)		муслук	musluk
—		мосмундар	musmundar
mušebak, mušepci, mušebek, mušebeci		мушабак	muşabak
mušema		мушама	muşamba, muşemma
mušemali		—	muşammalı
mušmula, mušmulja		мушмула	muşmula
mušta, muštija		муша	mušta
—		мущо	muštu
—		мушулджия	muştucu
muştuluk (muştuluk)		мушулук	muştuluk
muştulukčija, muştulugdžija		—	muştulukçu
mutap, mutab, mutaf, mutav		мутаф	mutaf
mutapčija, mutabdžija, mutavdžija		мутафчийя	mutafçı
—		мутафчилък	mutafçılık
mutesarif		мютесарйф(ин)	mutasarıf
mutasarifluk		мютесарифлък	mutasarıflık
muteber		митебер	muteber
mutekif, mutećif		—	mutekif
mutlak, mutvak		мутвак	mutfak, matbah
muti		—	muti
mutlak, mutlaka		мутлак'	mutlak
—		мутлака	mutlaka
—		муткур	mutur
muvekithana		—	muvakithane
muvekit		—	muvakkit
—		моймол	muymul
—		—	muytap... mutaf...
—		мазър; мозърин	muzır
mubareć, mübarek (bumbareć)		бумбърек; любарек	mübarek, mübarek
mubareći (bumbareći, bumbareće);		—	mübareki
mubarećija		—	—
mubarećleisati, mubarekleisati		—	mübareklemek

mubašir (bumbašir, bumbašir)

мубашир

mübaşir

mudželid, mudželit

—

mücellit

mudžtehid

—

müçtehid

muderis, muderiz

мюдиррѝс

müderris

muderisluk, muderizluk

—

müderrislik

mudet

—

müdet

mudir

мюдюр(ин)

müdür

—

мидюрлюк

müdürlük

mujezin

мюезин

müezzin

muezinluk

—

müezzinlik

mufetiš

мюфетйш(ин)

müfettiş

mufliz

мевлѝс; мюхлюз(ин)

müflis, mühlüz

—

муфлюсчѝя

müflisçi

—

мюхлюзлендисвам

müflislenmek,

mühlüzlenmek

—

мюхлюзлюк

müflislik, mühlüzlük

muftē, mukte

муфта

müft

—

муфтадшм

müfteci

muftija (muhtija, muktija)

мюфтия

müftü

muftiluk

—

müftülük

mühendis

мендѝз(ин)

mühendis

—

мендизлък

mühendislik

muhimat (muimat)

—

mühimmat

mühlet

мюхлет

mühlet

mühlüz... müflis...

muhrija

мюре

mühre, müre

—

мюйре

mühre/mühre tahtası

muhur Sulejman-pejgamberov

—

mührsüleyman

—

мюхтия

mühtedi

muhur (muur, mûr)

мюхюр

mühür

mühürdar

—

mühürdar

muhurleisati (muurleisati, murleisati)

михюрледѝсвам;
муурлейсам

mühürlemek

muhurli; muhurlija

мехюрлѝя; мухурлия

mühürlü

muhur-sahibija

mižde

muždedžija, muštedžija

—

mukemel, mućemel

mulajim

mulazim

miljać, milać, miljé, milé

mulk, mulć, muljé, emlak, emlać

—

mula, mulla, munla

mulaluk

—

muluć

—

mumin

munadžat

munadija

munafık

—

—

munafıkluk

—

munasib, münasip

munedžim

muraija

murailuk

murasela

—

murećef, murećep

—

мюжде

мюждеджия

мюжделик

—

милайм

мюлязйм(ин)

мюлк

—

мюлк-сайбйя

—

—

мюлтезйм(ин)

—

мюлюз

—

—

—

мунафък

\гунафъкчйя

мунафъкчълък

мунафаклък

мунафлъчия

мунасийп

—

—

—

—

мюрдесенк

мерекеп; муракеб

mühür sahibi

müjde

müjdecı

müjdelik

mükemmel

mülayim

mülâzım

mülk

mülk, emlâk

mülk sahibi

mülla, münla

müllalık

mültezim

mülûk

mülüs

mülye mihla /

mülye

mümin

münacat

münadi

münafık, münafık

münafıkçı, münafıkçı

münafıkçılık, münafıkçılık

münafıklık, münafıklık

münafıklıkçı, münafıklıkçı

münasip, münasibi

müneccim

münla mülla, münla

mürai

mürailik

mürasele

mürdesenk

müre - mühre, müre

mürekkep

murid

—

murtat, murtatin

murtatluk

murtezika

mururija

mürver

—

—

muselem

muselez, museles

muselim

muselimluk

muslim

musliman

—

mustahfizi, mustahfezi (mustabiiz,
mustah-fez)

mustahfizluk

mustedžir

mustehab

—

—

muştuluk, mustulugdžija; musveda

muša, mušaja, mušara

mušavera

mušir

mušrić, mušrik

—

mušterija

muteselim

mutevelija

—

мюрїд

мурт

муртат

муртаклък

—

мурурие

мїрвен

мисааде

мусафире

—

—

—

—

—

—

—

мюсюлманин

мустафъз(ин)

—

—

—

мущурак

мюстешарин

—

—

мушавере

мушїр

—

мущерек

мющерїя

—

мютевеллия

мютевеллїк

mürit, müridi

mürt

mürtet, murtat

mürtetlik, murtatlık

mürtezika

müruriye

mürver

müsaade

müsaferet

müsafir... misafir...

müsellem

müselles

müsellim

müsellimlik

müslim

müsliman

Müslüman

müstahfiz

müstahfizlık

müstecir

müstehab

müsterah

müsteşar

müsvedde

müşa-i mera

müşavere

müşir

müşrik

müşterek

müşteri

mütesellim

mütevelli

mütevellime

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

mutekija

muzaćera, muzakera

muzajeka, muzajika

mezet

—

muzevir

—

—

—

muzevirluk

N

nadžak

—

—

na faka (navaka, nabaka)

na fakali

na fakasuz

na fa

—

na fila, na filja

—

—

nahija

nahoš

nail biti

naib

—

nagišli, nargišli

nakara (nakarada)

nakaš

—

—

na dizgin

nabastisa

nabekaruva

na faka

na file

nagonci'ya

nagyubri

nahiya

naiya

nakafçıya

nakalemuva
aşlamak)

nakodoşi

nalafi

nalanciya

nalani

nalbant

nalbatin

nalça

nalçıya

nalet

namaz

—

—

—

—

мюзевирджия

мюзевир(ин)

—

—

мизеверледйсвам

мюзевирлък

muttaki

müzakere

müzayaka

müzayede, mezd

müzevir, müzevirci

müzevir

müzevircilik

müzevircilik

müzevirlemek

müzevirlük

—

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	namercika	нал	nal
nalbant, nalbanta, nalbantin	namkyor	налбант(ин)	nalbant
—	namkyorest	налбантлък	nalbantlık
nalca	namliya	налче	nalça
nalčadžija	namuz	—	nalçacı
	namuzliya		nalet lanet, nalet
nalune, nanule, nalule	nane	налъм	nalın, nalım
nalundžija, nanuldžija	nane-rui	—	nalıncı
—	nane-sui	наллама	nallama
—	nane-şeker	нъвлъмъ	nallama çekici
nalpora	nane-yagi	—	nalpare
nam	nanişani	нам	nam
namahrem	nargile	—	nâmahrem
namaz	nargyule	намаз	namaz
namazbez	nasaat	—	namaz bezi
namaščija	nasaet	—	namazçı
—		намазла	namazlaa, namazla, namazlağı
	nasiet		
	naut		
—	naybaş	намазлък	namazlık
nam benam	nayçuruk	—	nam benam
—	naypozengin	намдар	namdar
—	naysaglam	намдарджия	namdarcı
nama	nazar	—	name
—	nazlan	нъм-нишан	namı nişanı kalmamak
	nazlifatme		namkör nankör, namkör
—	nazliya	намлійя	namlı, namlu
namli	nebetçiya	нашия'	namlı
—	nefer	нълглия	namlu, namlı
namus, namuz	neizmurdaren	намыс	namus
namusli	neler	намузлия	namuslu
—	nem	намузлък	namussuzluk
—	nemliv	намвермек	nam vermek
папа	nemliya	нане	nane

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

nane-ruh, nane rûh

nemukaetliya

—

nane ruhu

nane-šećer

nerde

—

nane şekeri

naniĵag, naneĵag

neyse

нанеџаги

nane yağı

namćor

nezle

намќџорин

nankör, namkör

—

nibet

ненќџорлюк

nankörlük

nar

niet klava

нар

nar

nara

niet stori

нара

nara

—

niet

нараджия

naracı

—

nikoy

нарчйчек

nar çiçeği

—

nikya

нардек

nardenk

narandža, naranča

nikyahlisova

наранджа, наренджа

narenc

—

nişador

неренджиен

narencî

nargila

nişador-ruhu

наргиле

nargile

narak

nişan

нарк

narh, nark

—

nişanliya

нарын

narin

—

nişeste

nark

nizam

nasihat

nasul ćejf, nasul keĵf

nöbet

—

nasıl keyif

nasihat

noksan

насихат

nasihat, nasihat

nasihaćija

nout

—

nasihatçı

nasib

noybet

—

nasip

—

nubel

натър

natır

nubetçiya

nay ney, nay

—

nüfus

наз

naz

nazar

назар

nazar

—

назен

nazenin, nazeneyn

nazićane

—

nazikane

nazir, nazor

—

nazır

nazić

назък

nazik

nadir

—

nazır

—

назланджия

nazlancı

—

назлама

nazlanma

—

назлъндйсвам
се/назлъндй-сам се

nazlanmak

nazli

—

—

—

—

—

nedžaset

nedžari

—

nefer

nefes, nefez

—

nefs

nafta

—

nekadarise

—

—

mem, nem, memla, nemla

nemelazum

memli, nemli

—

—

nerede

—

nergic

—

neşter

neûzabillah

—

назлия

назлифатиме

назлъм

назлън назлън

набет-шекер

не билейм

—

—

неде-неде

нефер

нефез

нефрам

—

нефт

нефтия

—

некас

некез(ин)

нем

—

—

нънъмъ нишан

нерден-нерей

нерде ... нерде

нерденде

—

нишаат

нешер

—

нева

nazlı

nazlı Fatme, nazlı Fadime

nazlım

nazlı nazlı

nebat şekeri

ne bileyim

necaset

neccar

ne de ... ne de

nefer

nefes

nefiriam, nefiri am

nefis

neft

neft yağı

ne ise neyse, ne ise

ne kadar ise

nekais

nekes

nem

neme lâzım

nemli

ne namı ne nisam kalmak

nene nine, nene

nerden nereye

nerede ... nerede

nereden de

nergis

neşat

neşter

neuzübillah

neva

—

nevazil

—

—

Nevrozi-sultan, Nevruzi-sultan, Sultan
Nevruz, Nevruz

naj

—

neise, nejse, herneise, heleneise

—

—

nišador, nišader

—

nifas

—

nihajet

nićah

—

nimet

nena, папа, nene

nisan

nišan (nikšan)

nišandžija (nikšandžija)

—

—

—

—

nišeste, nišesta, nešesta

nijet

невар

невазил

неверт

неврус

—

ней

не япайм

нейсе

нейсе-не

нозлу-оту

нишадър

нишадър-руху

—

внигарувам се

—

никях

никяхладйсвам се

—

—

—

нишан

нишанджйя

нишеджилък

нишанлъдйсвам

нишанлйя

нешан синджири

нишесте

ниет

ne var

nevazil

nevert

nevruz

nevruz-sultan

ney, nay

ne yapayım

neyse, ne ise

neyse ne

nezle otu

nişadır, nisadır

nişadır ruhu, nisadır ruhu

nifas

niğâr

nihayet

nikâh

nikahlamak

nimet

nine, nene

nisan

nisadır ruhu mşadrr ruhu,

nisadır ruhu

nisadır nişadır, nisadır

nişan

nişancı

nişancılık

nişanlamak

nişanlı

nişan zinciri

nişasta

niyet

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

nijetli

nizam

nizami-džedid

nizimlija

nohut (nout, naut)

—

noksan

noksanluk

nokta

nobet

nobečija

—

nobe-šečer, nobet-šečer

—

nûh-nebilerden

—

nun

nûr, nurak

nurli

nuskadžija

nuzla

nufus, nufuz

—

nufusčija

nufus-teskera

nufuz, nufus

nufuzli, nufusli

O

odžak

—

—

oca

ocak

odaya

—

назъм; низам

—

—

нахут

нахутлия

—

—

нокта

небет

небетчйя

небетчилък

небетшекер

нух

—

номуне

—

нур

—

—

нузла

нуфуз

нифуз

—

—

нофуз

нофузлия

niyetli

nizam

nizam-i cedit

nizamlı

nohut

nohutlu

noksan

noksanlık

nokta

nöbet

nöbetçi

nöbetçilik

nöbet şekeri

Nuh

Nuh-i nebiden

numune, numune

nun

nur

nurlu

nuskaçı

nuzla

nüfus

nüfus cüzdanı, nüfus kâğıdı

nüfusçu

nüfus kâğıdı nüfus cüzdanı,

nüfus kâğıdı

nüfus tezkeresi

nüfuz

nüfuzlu numune numune,
numune

ocak

ocakçı

ocak çırası

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

odžaklija	oğlan	оджаклия	ocaklı
—	oglançe	оджаклък	ocaklık
odžakzada(odakzade)	ogliya	—	ocakzade
oda; odaja	ogradisa	ода; одая	oda
odabaša (odobaša)	ogradisuva	ода-баший	odabaşı
—	ograk	ода бок	o da bok
odadžija	ogram	одаджия	odacı
odaliska	oin	одалък	odalık
—	oja	одун	odun
—	ok	одунджия	oduncu
odunluk	oka	—	odunluk
of aman	okadar	—	of aman, uf aman
—	okanitsa	йолан; холан; олан(ин)	oğlan
—	oklagiya	йолум; олум	oğlum
omač	okovi	умачов	oğmaç
	okyori		oğra... uğra...
—	oluk	ол	oğul
ogolot, ogulot	olum	олиото	oğul otu
—	omaskari	блущум	oğul uşağım, oluşam
ofuštura	ombar	—	oğuştura
ok	ombarište	ок	ok
okadar	on	бкадар	o kadar
okagač	onbaša	—	okağaç
—	onbaşıya	бкбаши	ok başı
oka	onikibin	ока	okka
—	onluk	окладйсвам/окладйша	okkalamak/yoklamak
okaluk	onsekis	окалък	okkalık
	oraa'ka		oklağı oklava, oklağı
—	oraciya	оклама	oklama
oklagija	orasd'ya	оклагйя	oklava, oklağı
okuisati, okujisati (kujisati)	ordiya	—	okumak
—	orev'iya	окумуш	okumuş
—	orman	окумушлук	okumuşluk
—	orospiya	укуттйсвѣм/укуттйсьм	okutmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	oroz	клубе	okuyulu
—	ortak	алабилйр	olabilir
—	osakati	оладжак	olacak
oldi	oşafka	—	oldu
oldu-biti	oşav	—	oldubitti
—	oş-beş	улду гибй	olduğu gibi
olmadi	ova	олмадъ	olmadı
—	ovarda	олмаджак	olmayacak
olmaz	ovçai'/n/c	олмаз	olmaz
olsun	oyna	—	olsun
—	—	осум	olsun/... olsun,... olsun
—	—	холта	olta iğnesi
oluk	—	олук	oluk
olukli	—	—	oluklu
olur	—	—	olur
—	—	—	oluşanı >н оğul uşağım,
—	—	—	oluşam
—	—	омурга	omurga
—	—	емус; омуз	omuz
on	—	—	on
—	—	она поре	ona göre
onbaşa	—	онбашия	onbaşı
—	—	ондалък	ondalık
—	—	ондалъкчйя	ondalıkçı
—	—	андансонра	ondan sonra, andan sonra
Undurus, Undurovina	—	—	Ongörüs
—	—	он-и-килйя	on ikiler
—	—	оникилик	onikilik
—	—	оншагтеллия	on iki telli
—	—	онлук	onluk
—	—	оракчйя	orakçı
—	—	оракола	orak ola
ordija	—	орда	ordu
ordaga	—	—	ordu ağası

oriden tahta-beriden tahta

—

oridan tahta

orkan organ, orkan

, urgan

orman

орман

orman

—

орманджия

ormancı

—

орман-кебап

orman kebabı

—

орманлък

ormanlık

—

орман-папаз

orman papazı

-

орманиели

orman yeli

rospija

ороспйя

orospu, rûspî

orta

орта; орта; ортия

orta

ortak

ортак

ortak

—

ортакчийя

ortakçı

—

ортаклама

ortaklama

ortakluk

ортаклък

ortaklık

ortaluk

орталък

ortalık

—

оруч

oruç

—

осаат

o saat, o sahat

Osmanlija

османлия

Osmanlı

—

османлък

Osmanlılık

OŠ

—

oş, oşti

—

отлак

otlak

—

отлак-парасъ

otlak parası

—

отлук

otluk

otlukhana, otlukana

отлукана

otlukana, otlukhane,
otlukane

—

оту

otu

otur, otura

—

otur

oturak

отурак

oturak

oturisati

—

oturmak, oturtmak

—

отурдйсвам

oturtmak

otuz

—

otuz

—

отуз-бир

otuz bir

—

ова

ova

—

овалія

ovalı

ovlaya hovlaya, ovlaya

—

уя, уйе

oşa

—

ойгуе

oygu

—

ойма; уйма

oyma

—

оймально

oymalı

—

омайе

oymayı

—

ойна

oyna

oynacı oynayıcı,

oynacı

ojnak (hojnak)

ойнак

oynak

—

ойнатма

oynatma

—

ойнаттйсвам

oynatmak

ojnadžija

ойнаджия

oynayıcı, oynacı

—

осе

oysa

—

оек

oyuk

ojn, ojun

бин; оюн

oyun

Ö

ud

оюнджйя

oyuncu

—

—

öd

—

идюнч

ödünç

—

юфке

öfke

—

юфкелендйсвам се/

öfkelenmek

юфкелендйша се

öğе eğе, öğе

—

ивлен

öğlen

—

ексь

öğsen

uksuz, oksuz

—

öksüz

—

екюз-гъотю

öküzgötü

ulček

йълчек

ölçek

ulčija

йолчия

ölçü

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

uljum

илюм

ölüm

uljum-hasta

—

ölüm hasta

uljum-hastaluk

—

ölüm hastalık

—

йомюр

ömür

—

йон-бьон

ön bön

obdulja

—

öndül

unkaš

йон каш

ön kaş

—

юрдек

ördek

—

йормечки

örme

urnek

юрнек

örnek

—

йорс

örs

urtija

юртия

örtü

urija

—

örü

öşmerim hoşmeryem,

höşmerim, öşmerim

ušur

йошур

öşür

—

йошурджия

öşürcü

—

егте-берй; отебери;
утебери

öteberi

—

йетьонце

öteyanki

—

йоте-юз

öte yüz

otro

—

ötrü

—

овеч

öveç

—

ваджйя

övücü

—

ойлейсе

öyle ise

—

иза

öze

—

изендйсва изендйша;

özenmek, üzenmek

изиндйсвам/изиндйсам

uzur

—

özür

uzurli

—

özürlü

P

papuča, papuče

paça

папуч'

pabuç

papudžija, papučija

папукчйя

pabuççu

—

paça-saan

папухчилък

pabuçculuk

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	pačavra	пъпучлък	pabuçluk
pače, pača	padiša	пача	paça
—	paha	пачалък	paça/paçalık
—	paket	—	paçalı
pačaluk	palanka	—	paçalık
—	palaska	пачамур	paçam ura
—	palavcı'ka	—	paçanz çaparız,
—	palavra	—	paçanz
pačarizluk	paldrma	—	paçarızlık, çapanzlık
pačavra	palto	пачавра	pačavra
pajdaš	pambuk	—	pâdaş
—	pamukli	—	padavra pedavra, petavra,
—	pamukliya	—	padavra
padišah	pancar	падишах	padişah
pafte, pavte, papte, pafra, pavta, papta	pancur	пафти	pafra
pafralija, pavralija, pafrelija	pandurtot	—	pafralı
—	pantoffi	паха; naâ	paha
—	pantolon	пааджийя	pahacı
—	papaz	—	pahaiye behiye, bahayie,
—	papazi, papaski	—	pahaiye
pahali	papaz-yavniya	—	pahalı
—	papuciya	паало	pahalı
—	papukçiski	пахъл; пахелин; пахълин	pahıl
pać	papukçiya	пакен	pak
paćluk	paruky, paputsi	паклък	paklık
—	para	пал	pal
pala	paraliya	пала; пала	pala
—	paralliya	палабуюк	pala bıyık
—	parayliyi	пала-буюклия	pala bıyıklı
—	parçe	палачор	palaçor
palamar	parçentse	—	palamar
—	pari rasipuva	паламуд; паламуд	palamut

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	pari	паанджа; паланджосвам/ паланджосам	palanca
—	parmak	пала-пастърма	pala pastırma
—	parmaklak	палас	palas
—	parmatsi	паласпур	palaspare
palavra	parsa	палавра	palavra
—	partalko	палавраджия	palavracı
—	pastirmitsa	пал аз	palaz
paldum	pastramayka	палдъм	paldım
	pastrma		paldır küldür - haldır haldır,
	paşa -küfte		paldır küldür
paluze, paluza	paşa	—	paluze
—	paşaelmon	памбук	pambuk
pamuk	paşakirezi	памук	pamuk
—	paşalak	памукчийя	pamukçu
pamukli; pamuklija	paşalari	памуклийя	pamuklu
—	paşamla	памуклук	pamukluk
panadur	paşamitsa	—	panayır
—	paşitsa	панджар	pancar
—	paşamla	панджа	pança
	patlican		pança pençe,
	patrikana		pança
	payanda		pançalı pençeli, pan-
	pazar seçe		çalı
—	pazar	пангалоз	pagaloz
—	pazarciya	панзайр; панзахир	panzehir
—	pazaniak	панзехир	panzehir taşı
papagaj, papağan	pazvan, pazvanin	—	papağan
papaz, papazin	peçeta	папаз'	papaz
papaz-cevab	peki	—	papaz kebabı
papazjahija, papazjanlija	pekmez	папаз-яхнийя	papaz yahnisi
papuçlija	peksimid	—	papuçlu

papuçluk	pel'te	—	papuçluk
—	pelivan	паггук	papuk (children's language)
para	pelivanciya	пари	para
—	pelte	пара-чиче	para çiçeği
paraćesik	pelteçi	—	parakesik
—	peltek	парлак	paralak
—	pelüş, pliș	парлама	paralama
—	pembast	параладйсвам/параладйша ; парладйсвам/парладйша	paralamak
parali; paraliја, parajliја	pembav	паралия	paralı
paramparče, paramparčad	pembe	парам парче; пара-парче	paramparça
parasuz	pemben	—	parasız
—	pençe udira	парасазлък	parasızlık
paravan	pençe	—	paravan, paravana
parazlama	pencer	—	parazvana
parče	pencur	парче	parça
—	perde	парчеджйя	parçacı
—	pergel	парчеджилък	parçacılık
—	periz	парчаладйсвам/парчаладй сам	parçalamak
—	pervaz	парчалйя	parçalı
—	pesmaftya	пардйя	pardı
paradžik, paračik	pesnac/ka	параджик	parecik
parlak	pesnaci'ya	—	parlak
—	pesok/iya	парлама	parlama
parlaisati	pestil	—	parlamak
parmak	peşçemal	пармак	parmak
—	peşerme	пармаклья	parmaklı
parmakluk	peşin	пармаклък	parmaklık
—	peşkeş	парса	parsa
—	peşkir	парцал	parsa, partial
—	pezevenk	пасапорт	pasaport
—	pikmez	—	pasbançı pasvançı, pasbançı
—	pilav	пасо	pasoo
—	pirecik	паста	pasta

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	piripak	пастал	pastal
—	piruz	пасталджийка	pastalçı
pastrma	piryan	пастърма	pastırma
—	pis	пастърмаджия	pastırmacı
pasvandžija, pasmandžija, pasvandži	piskul	—	pasvançı, pasbançı
paša	pişerme	паша	paşa
pašalija, pašajlija	pişman	пашалия	paşalı
pašaluk	pişmani se	пашалък	paşalık
—	piştol	пашапорт	pasaport
—	pita	—	paşmak başmak, paşmak
—	pivtiya	пат	pat
—	planciya	патаклама	pataklama
—	plitarcı'ya	патык	patik
—	po zevk po sefa	патиска	patıska
—	poarci	кют-пат	pat küt
—	poberikyetliya	патла	patla
—	podervişi	патлак	patlak
—	podra	патладйсам	patlamak
—	podrum	патлангачка	patlangaç, patlangıç
patlidžan	poerbap	патладжан	patlıcan
—	poihtibarliya	патрикана	patrikhane
—	pokurnaz	—	pavent payvent, pavent, pay-
—	polafi	—	bent
paha; paj	pomuabeli	пай	pay
pajvanta (pajvante)	ponesaglam	паянта	payanda, payanta
—	popişmani	—	paybent payvent, pavent,
—	portokal	—	paybent
—	portokaliya	пайдос	paydos
paja (paha)	portokalov	—	paye
paji-taht, pajtaht	postacika	—	payitaht
pajdak; pajtak	postekiya	пайтак	paytak

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	poštaciya	пайтон	payton
—	poterae'ya	пайтонджия	paytoncu
pajvant, pajvan; panta, pajanta (pante, pajante)	potini	пайвант	payvent, pavent, paybent
—	potutkun	пайвантлия	payventli
pazar	povelaya	пазар	pazar
—	pozengin	пазаргиден	pazara giden
—	prangii	пазарджия	pazarcı
—	preesapi	пазарджибашия	pazarcıbaşı
pazarija	prlanta	—	pazari
pazarluk	prnar	пазарлък	pazarlık
pazija	prostoti/nfc	пазйя	pazı
—	psaltirciya	пазлама	pazlama, bazlama
—	pudra	пазвал	pazval
—	pul	пазвант(ин)	pazvant
—	pusat	пазвантлък	pazvantlık
peča	pusiya	пече	peçe
—	pustali	пешкеш	peçe keş
—	pusteftya	печета	peçete
—	puş	печис	peçiz
—	puşkaft'ya	педавра	pedavra, petavra, padavra
peder	puşt	педир	peder
pehlivan, pelivan		пехливан(ин)	pehlivan
pehlivanluk, pelivanluk		пехливанлък	pehlivana
pehlić		—	pehlû
pehriziti se		пехриз	pehriz, perhiz
pehriščija		—	pehrizçi, perhizçi
—		пехрислия	pehrizli
pek		—	pek
pekala		пекеля	pekâlâ
peke, peki		пекйй	pek iyi, peki
—		пиклещйсвам	pekleşmek
pekmez		петмез	pekmez, petmez
pek munasib		—	pek münasip

peksimet, peksimit

—

pelte

—

—

pembe, penbe

pendžer

pendži-du

pendžu-se

pendžu-jek

pandža; pendžeta

—

peračendija

perčin

perčinlija

—

perdah

perde, perda; perdeti, (perde)

—

—

—

—

—

—

—

—

pedel, pergel

—

perişan

—

—

—

—

пексимет

пелит

пелте

пелтек

пелтеклийк

пембе

пенджера

—

—

—

панча; пенче

панчалаия

перакенде

перчем

перчемлия

перчиносвам

пердах; пердаф

перде

перделия

перделйк; перделък

пердесйс

пердесъзлък

пере

пересе

перисък

пересешгк

пергел

—

пери

перушан

перишан

перишан

персенгйя

peksimet

pelit ağacı

pelte

peltek

pelteklik

pembe

pencere

pencüdü

pencüse

pencüyek

pençe, pañça

pençeli, pañçalı

perakende

perçem

perçemli

perçin

perdah

perde

perdeli

perdelik

perdesiz

perdesizlik

pere

perese

peresek

pereselik

pergel

perhiz... pehriz...

peri

perişan, peruşan

perişan/perişanî

perişan/peryavşan

pernar pımar, pernar

persenk

			peruşan dar- perişan,
			peruşan
			peruşan , perişan
			peruşan
pervaz		перваз	pervaz
—		первазлйя	pervazlı
			perıavşan perişan/perıavşan
bestilj		пестил	pestil
—		пестилджйя	pestilci
—		бистиллеме	pestillem
peš		пеш	peş
—		пешйн	peşin
peškeš, pešćeš (pekšeš)		пешкеш	peşkeş
peškir, peščir		пешкир	peşkir
—		пепжерджйя	peşkirci
—		пешкирлия	peşkirli
peškun		пешконя	peşkun, peşkün
—		пюшкюн; пишкйн	peşkün
			peşkün peşkun, peşkün
pešlija	—		peşli
peštahta	—		peštahta
peštemalj	пещемал		peštemal
peštemaljdžija	—		peštemalcı
—	пещемалтък		peštemallık
			petavra pedavra, petavra,
			padavra
			petmez pekmez, petmez
—	пей		pey
			peyamber peygamber,
			peyamber
pejda (pejdah) biti	пейдах		peyda
pejgamber (penjgamber)	пейтамбер		peygamber, peyamber
pejgamber-çiçek, pejgamberčić	—		peygamber çiçeği

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

pejik, pejk

—

—

—

—

pezevenk, pezevenkuša(penzevenk)

—

—

—

bunar

bunardžija

—

—

—

—

—

prte, prnje

—

—

—

—

—

—

—

pita

pilav (pilar)

—

—

пейка

пейледйсвам/пейледйша

пейнйр

пенерлйя; пейнирлйя;
пинирлйя

пезевенк

пезевенкльк

пезевенго-оглу

палапуртйя

бунар

бунарджйя

пъръл

пърлак

порланта

парнар

пернар

пъртйя

патырдйсвам

патырдйя

пътйк-пътйк

бутрак

пич

пичлеме

пичледйсвам

пида

пилаф

пикли

peyk

peyke

peylemek

peynir

peynirli

pezevenk

pezevenklik

pezevenk oğlu

pılıpırtı

pınar, bunar, punar

pınara, bunarcı

pıranga pranga, pıranga

pırl pınl

pırlak

pırlanta, pırlant

pırnar, pımar meşesi

pırnar, pernar

pırtı

pıtık pıtık pıtır pıtır,

pıtış pıtış, pıtık pıtık

pıtırdamak

pıtırđı

pıtır pıtır, pıtış pıtış, pıtık

pıtık

pıtrak, butrak

piç

piçleme

piçlemek

pide

pilatika plâtika, pila-
tika

pilâv

pileki, pilek, pilik

piljar

—

pîlever

pilik pileki, pilek, pilik

—

пийнет

pinet, pinevet

—

пйнтер

pinter

—

пинтйя

pinti

pintihamiz

—

Pinti Hamid

—

пинтилик

pintilik

pir

—

pir

—

перахля

pirahen

—

пирен

piren

piru-fani

—

pirifâni

piru-ihltjar

—

pir-i ihtjar

pirinač, pirine (pirmič)

пиринч; пиринч

pirinç

—

пиргйш(ин)

pir kişi

—

пйрла; пйрле

pirle, pirli

—

бирбйна

pirpir, pirpirim

—

пирпирйя

pirpiri

—

перперй-перперй

pirpiri

piroze, piruz

—

piruze, firuze

pirozi

—

piruzi, firuze

—

пирян

piryan

pis; peşin (peksin)

пие

pis

—

пйсенце

pisi (childrens' language)

—

пиейя

pisi balığı

—

пйсиджик

pisicik

—

пием- пйси

pisi pisi

—

пйс-писине

pisi pisine

pisluk

песлйк; пислйк

pislik

—

пис-милет

pis millet

—

пишия

pişi

—

пиширдйсам

pişirmek

pişurma

пиширме

pişirme parası

—

пишкйн

pişkin

-

пишкилиндйсам се

pişkinlenmek

—

pišman biti, pišman se učiniti

pišmanluk

—

—

—

—

—

—

pijade

—

—

—

—

partokal, portokal, prtokal

partokali

—

—

postule

—

—

—

—

—

poturlije, poture, poturice

—

—

—

—

—

posteciĵa, postekija (pusteciĵa,
pustekija)

—

пишкинлик

пишман

пишманлък

пишманлък

пшпманлък парасъ

пишмйш

пищов

пищовджия

пищовлийя

—

пианко

пилатика

полйс

борсук

портокал

—

поса

пост

—

—

—

—

—

пота

потури

патурлийя

пой

поряз

пойра

поряз иелй

постекия

пранга

pişkinlik

pişman

pişmanlık

pişmanlık akçesi

pişmanlık parası

pişmiş

piştov

piştovcu

piştovlu

piyade

piyango

plâtika, pilatika

polis

porsuk, borsuk, bursuk

portakal

portakali

posa

post

postal

posteki

posteki

poşa; poşu «и poşu, poşu,

poşa

pota

potur

poturlu

poy

poyraz

poyra zıvanası

poyraz yeli

pösteki, posteki

pranga, pıranga

puf sazi

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

pula, pule, pula (pulka, puljka)

pirlit, pirlitanje; puli, purli, pulali, pulajli

—

—

pupa-hava

—

—

pusat, puset

pusatli

—

busija, pusija

pusula

pušt

—

poša

—

pirjan

puskul, puscul

—

—

puštija

R

Rabum Alah

rabitali

raf, rafa

raġbet

rahat

—

raat

raaten

raatisuva

raatluk

rabaciya

raft

пул

пуллия

пул-пара

пунт

—

пура

пус

пусат

пусатлия

послук

пусия

пусула

пуш

пушальк

пош; пушийя

пурчек

—

пискюл

пискюллия

писюр

—

—

—

рафт

—

рахат

рахатландърдйсвам/

puf sazi

pul

pullu

pul para

punar pınar, bunar,

punar

punt

pupa hava

purçak burçak, purçak

puro

pus

pusat

pusatlı

pusluk

pusu

pusula

pušt

puştluk

puşu, poşu, poşa

pürçek

pürgü

pürryan

püşkül

püşküllü

püşür

puşt

Rabbim Allah

rabitalı

raf

raġbet

rahat

rahatlandırmak

	rakiya	рахатландърдйша	
razrahatlenisati se (razratlenisati se)	ramazan	—	rahatlanmak
rahatluk (ratluk)	rampa	рахатлък	rahatlık
rahat-lokum (ratluk)	raščatalen	рахат-локум	rahat lokum
—	raščatali	рахат рахат	rahat rahat
rahatsuz	rasparça	—	rahatsız
rahatsuzluk	rastok	—	rahatsızlık
rahle	ratluk	—	rahle
rahmet	ravan	рахмет	rahmet
rahmetli	ravaniya	рахметлия	rahmetli
raht (raft, rat); rahtilo	ravat	рахт	raht
rahvan (ravan)	razgele.razgyele	раван	rahvan
—	reçe)	рахванлия	rahvanlı
rakam	reim	ракам	rakam
rakija	reng	ракия	rakı
rakidžija	resim	ракиджия	rakıcı
—	reşadiya	ръка-кефй	rakı keyfi
—	rezakiya	ракъ-мухабети	rakı muhabbeti
rakaz, rekaza	rezil çini	—	rakkas
ramazan	rezil se stori	рамазан	ramazan
—	rezil	рамазан халвасъ	ramazan helvası, ramazan
—	ri bar/a/c		halvası
—	rica	рамазанлия	ramazanlı
raždele	ricacıya	разгеле	rastgele
—	ricaciyarka	разгелдйсвам	rast gelmek
rastok	rical, ricar	растак	rastık
raša	rodan	—	raše
	rogan		ravaiş revaç, ravaiş
ravend, raved, reventa	roganliya	равен	ravent
	rogiciu		râyalık reayalık, râyalık
	rubaliya		râya reaya, râya
rezaćije, rezakije	rubiya	резекйя	razakı, razıkî
rezaćije, rezakije; rezakija	rufet	—	razakı
razi biti		рааза	razı

	rum		razıkî • razakı, razıkî
raziluk	rup, rupipol, rupikrat	—	razılık
raja	rusat	рая	reaya, râya
—	rüşvet	раялък	reayalık, râyalık
rebiul-ahir	ruşvetçiya	—	rebiyûlâhır
rebiul-evel		—	rebiyülevvel
recelj, redželj, redžel		рачел	reçel
—		рет	reddetmek
redifa		редйф; редйф	redif
rediflija		—	redifli
			refene arifane, her- ifane, herfene, refene
—		реха	reha
rehum (reum)		рехим	rehin
—		рейс	reis
—		реизбаша	reisbaşı
reisul-ulema, reis		—	reisül-ulema
reċat, rekat		—	rekât
—		ренчепер	rençper
erende, irende, rende, erenda, irenda, renda		ренде	rende, irende
herenda, erenda, herend, erenda		—	rende
—		ренделйсвам/ренделйша	rendelemek
renjak, renać, reńć		ренк	renk
—		ренкля	renkli
poresiditi		ресйт	resid
resum		ресйм	resim
resul		—	resul, resulüllah
rešedija		—	reşidiye
rešma		—	resme, rişme
rešmali; rešmalija, rešmanlija		—	reşmeli
—		равайш	revaç, ravaiş
rahvanija, ravanija		реване	revani
rezdalet		—	rezalet

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

reza, ereza, ireza

—

rezil

reziluk

—

rizaluk

rizk,risk

—

—

ridžal

—

rida

risala

rijaset

rizedenpare

—

rabija

ruptahta

—

—

—

rûh

—

ruhsat

—

—

rumuz, rumuzat

ruja

rozi-mahşer

резе

резене

резил

резиллѝк

риза

—

—

риджа

риджаджия

риджал

реджаллик

—

—

—

—

руба

рубѝе

—

руп

руган

раганлѝя

—

руханя

русат

урум(ин)

урумчичѝги

—

—

—

reze

rezene

rezil

rezillik

ırz

rıza

rıızalık

nzk

rica

ricacı

rical

ricallik

rida

rila lira, rila

risale

rişme , resme, rişme

riyaset

rîzedenpare

rub rubu, rub

ruba

rub'iye

rubtahta

rubu, rub

ruga

ruga

ruh

ruhanî

ruhsat

Rum, Urum

Rum çiçeği, Urum çiçeği

rumuz, rumuzat

rûspî

raya, rüya

raz-i mahşer

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

ruznama

рузнаменце

ruzname

ruću, raku

—

rükû

—

рукюя

rükûe

—

ресумат

rûsumat

rusvaj

—

rûsvay

ruždija

—

rûşdiye

rušvet

рушвет

rûşvet

rušvečija

рушветчийя

rûşvetçi

—

рушветчилък

rûşvetçilik

ralba

рудбе

rûtbe

rûya raya, rûya

S

—

saan

саадетлен

saadetle , saadetlen

sahat, sat

saat

сахат

saat

sahačija, sahadžija (sadžija, sačija)

saatçiya

сахатчийя

saatçi

—

sabaf zora

сахат-чиче

saat çiçeği

—

sabaf

сахатчилък

saatçilik

sahat kula, sat-kula

saban

—

saat kulesi

sabah (saba)

saba-namaz

сабах

sabah

—

sabar stori

сабах-карши

sabaha karşı

sabahçiçek, sabahçiç

sabar

—

sabah çiçeği

sabah hajrola, sabahajrola, sabah šerif

sabayle

—

sabah hayır ola

hajrola, sabale hajrola

sabor

—

sabah hayır olsun, sabahla hayır

sabah hajrosum, sabale hajrosum

sabur kamık

—

olsun

sabahile, sabaile, sabajle

saç

—

sabahile

—

saçma

сабааларосун

sabahlar hayır olsun

—

sade

сабахле

sabahleyin

—

sadrizyam kapisi

събайлдиъ

sabah yıldızı

sabah

sadrvan

—

sabah,sebak

—

safi

забан-каран

sabankıran

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

sabur	saftiyan	сабур	sabır, sabur
saburli	sağlam	—	sabırlı
sabursuz	sakaciya	сапорсук	sabırsız, sabursuz
sabursuzluk	sakagiya	—	sabırsızlık
sabija	sakaldisuva se sakallanıyor (kızmak, sinirlenmek)	—	sabi
sabiluk	sakas	—	sabilik
—	sakaska	сапуноту	sabun otu
	sakat		sabur sabır, sabur
	sakın		sabursuz sabırsız, sabursuz
	saklet		sac saç, sac
	sakletisuva		saca sacayak, saca
sadžak	saklma	саджак	sacayağı, sacayak
—	sakmaca	саджа	sacayak, saca
sač	sal	сач	saç, sac
sačak	salep	сачак	saçak
sadžbak,sadžbag,sačbak, sačbag	salhana	сачбой	saç bağı, saçbağ
sač-boja	saikam	—	saç boyası
—	saltamarka	сачъ-къран	saçkıran
—	saltanat	сачлійя	saçlı
sačma	samanliya	сачма	saçma
sačmali; sačmalija	šamar	—	saçmak
sadaka	samarcıya	садака; садика	sadaka
sadakai-fitr	samkyim	—	sadaka-i fitr
—	samsar	саде	sade
sadeluk	samur kalpak	—	sadelik
—	samur	садик	sadık
—	samurliya biniş	садикане	sadıkane
sadrazam, sadriazam (sadrazan)	samurliya	садразам(ин)	sadrazam
saf	sancak	—	saf
—	sancakbeg	джафалък; сефа; сефалък	safa, sefa, safalık,
	sancaktar		sefalık
	sandak		safacu sefacı, safacu
	sandakçıya		safa geldi sefa geldi, safa

	sandaliya		geldi
—	sanki	сефалия	safalı, sefalı
	sankim		safalık safa, sefa,
	santraç		safalık, sefalık
safi	sapa	сафй	safi
safra	sapunciya	сафра	safra
—	saraca	сафрاليا	safralı
şafra, zafran, zafran	saraç	—	safran
şafrani, zafrani, zafrani	saraf	—	safranı
saĝanak	saray	санаци	saĝanak
sagdiç	saraylii	—	saĝdıç
saĝlam (saĝlan)	sardisuva	саглам	saĝlam
—	sari kana	савалдйсвам; саалатисам	saĝlamak, savlamak
saladžak	sarma	—	saĝlıcak
—	saroş	сагмал	saĝmal
—	sas	сагмалджия	saĝmalcı
sagrija (sargija)	salara	сария; саргйя'	saĝrı
sagradžija, sagračija	sator	—	saĝrıcı
sahan	saya	сахан	sahan
sehara	saz	—	sahare
sahih, sahi	sebep	сай	sahi
sahifa	secade	—	sahife
sahibija (saibija)	sedef	сайбйя	sahip, sahibi
—	sedefçe	съхтеярин	sahtekâr
—	sedef-nalani	съхтеярлък	sahtekârlık
sahtiyan (saftijan, saktijan, safijan, taftijan)	sedef-zurli	сахтиян	sahtiyan
—	sefa	сахтиянджйя	sahtiyancı
sahili	sefer	—	sahtlı
sehur, sufur	şefte	—	sahur
saija, sahija	seir çini	сайя	sai
saka	seir gleda	—	saka
—	seir	сакаджйя	saka, sakacı
sakagija	seircika	сака	sakaĝı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

sakal uk	sel'am	—	sakalık
—	sel'amet	сака	saka meşki
—	selam	сакамет	sakamet
—	selamet	сакаметлйк	sakametlik
—	seiamlak	касандрък	sakandink
—	selviya	сакар	sakar
sakat	semen	сакат	sakat
sakatluk	senet	сакатлък	sakatlık
—	senet	—	sakı sako, sakı
—	sepet	сакън	sakın
—	serasker	съкъна	sakına, şifana
—	serbes	сакъна-сакъна -съкъна	sakına sakına
sakaz, sakrz	serdar	сакъз	sakız
sakrska, sakaz	sergen	сакъска	sakız kabağı
sakazlija	sergiya	сакъзлийя	sakızlı
sekil	serkme	—	sakil
saćin	serkmeciya	—	sakin
—	sermiya	сакънмак	saklanma
saka	sersem	—	sako, sakı
saksija	ersemin	саксия'	saksı
—	sert	саксия	saksı çiçeği
sala	sertme	сал'	sal
sala	setre	сальо	salâ
salamura	sevap	—	salamura
salavat	sevda	салават	salâvat
—	sevdaliya	салджйя	salcı
—	seymen	салдърма	saldırma
salep	seymenin'	салеп	salep
—	seymen-parasi	салепчийя	salepçi
salgija	sıfir	—	salgı
—	sicade	салгън	salgın
salhana	sicim	салхана	salhane
—	sil'af	залханджилък	salhanecilik
salandzak	silah	—	salıncak

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	silme	салантѝя	salıntı
salkija (saltija)	simat	—	salkı
—	simid	салкъм	salkım
—	simitçe	салкъмчиче	salkım çiçeği
salkum, salkum-top	simitçiya	—	salkım saçak
—	simsar	саллак-маллак	şallak sullak /sallak mal-
	simsile		lak
salma, salama; salma	sinamekyi	салма	salma
—	sinanka	салма	salma
saldisati	sincef	салдѝсвам/садѝйсам, садѝйша	salmak
—	sincir	сълмѝлъкъ; салмалъкъ	salmalık
salnama	siniya	салнаме	salname
salt, salte, sal	sipaniçar/afc	сал-	salt
salta, saltica	skapçiya	салта	salta
—	skele	салтамарка	saltam arka
saltanet	skemliya	салтанат	saltanat
saltanetli	sladoletçjya	салтанатлийя	saltanatlı
samanluk, samaluk	smearciya	саманлъкъ	samanlık
—	soba	сам-саи	samsahi
samur	sofa	самур	samur
samurli, samurlija, samurija	sofra	самурлийя	samurlu
—	sokak	самелйя	samyeli
—	somun	сан	san
—	son	санак	sanak
sandžaki-šerif	soy	санджагѝ-шерѝф	Sancağ-ı Şerif
sandžak	soyliya	санджак	sancak
sandžak-beg	soysuz	санджак-бей	sancak beyi
sandžaktar	spailak	—	sancaktar
sandžija	spaiya	—	sancı
sandal; sandale	spatliya	—	sandal
sandalija	srça	сандалийя	sandalye
sanduk	srçar	сандъкъ	sandık
sanduk-emin	srebran/ı'ya	сандъкъ-емини	sandık emini

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

sandukhana	srma	—	sandikhane
sanduklija	srma elek	—	sandıklı
—	srmaciya	сандък одая	sandık odası
sanćim, sanći	srnaliya	санким	sanki, sankim
samsar; sansar, samsar	srt	самсар	sansar
—	stambolçiçegi	самсурин	sansür
santrač	stambolka	сантрач	santranc
santur	stola/iya	сантур	santur
sap	stopan/яЛ	сап	sap
—	stioynik/afc	саплък	sap, saplık
—	subaša	сапа	sapa
—	subašiya	сапан; сапана	sapan
—	sucuk	съпък	sapık
—	suleymanbey	—	sapkın zıpkın, sapkın
—	suligen	сапламъ	saplama
—	sultan	заблатювам/заблатя	saplamak, saplatmak
—	sultanım	—	saplık sap, saplık
—	sundurma	сара	sara
sarač	sunet duyuni	сарач; сарадяоя	saraç
saračhana	sungiya	—	saraçhane
saračluk	sungyer	—	saraçlık
sarafluk	supurdisuva	—	saraflık
saraj	surat	сарай	saray
sargija	surdisa	саргия	sargı
sarhos (saroš)	surguri	сархош(ин)	sarhoş
sarhoşluk	suriya	сарахошлък	sarhoşluk
—	sürme	саръ-асма	san asma
—	sürmek	сариджа	sanca
—	surtuk	саръ-чизмели Мехмед-ага	san çizmeli Mehmet Ağa
—	sus	саръчубук	san çubuk
—	susam	сарък	sarık
—	sutliyaş, sutlaş	саръ-къна	san lana
saruklija	sutmaviya	—	sarıklı
—	sutni	саралия	sanlı

*Sırça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

sariluk

suvariya

саралък

sanlık

saransak, saramsak

—

sanmsak

—

саръндйсвам

sannmak

—

сабур; саръсабур

sansabır, sansabur

—

саръ-сеймен

san seğmen

sarma

япрак

san yaprak

—

сарма

sarma

—

сармй

sarma

—

сардйсвам/сардйсам,
сардйша

sarmak

—

сармайтйк

sarmaşık

—

сарп

sarp

saraf

сарпйя; сьргшы

sarpın, sarpun

—

сараф(ин)

sarraf

—

сарафлък

sarrafılık

sartija

сарсак

sarsak, sarsık

—

—

sart

—

сатащйсвам/сатащйсам

sataşmak

—

сатъджйя

satıcı

satura, satara'; satura

саталък

satılık

satar-peşlija

сатър

satır

—

—

satır peşli

savak

саттърдйсвам

sattırmak

savarisati

савак

savak

—

—

savarmak

savat

савашмак

savaşmak

savaltaisati, savatleisati

—

savat

savatli

—

savatlamak

suvatovati

—

savatlı

—

savatmak

saum

savlamak sağlamak,

savlamak

saulisati (se), saulisavati (se)

—

savm

—

savulmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

savza

saja

—

—

—

sajali

—

—

—

—

—

—

saja

—

—

sajvan, sajvant (sajfan, sajvat, sajran)

—

saz

—

sazlija

sasluk

sebaidu

sebep, sebeb, sevep, (sebet, sevet)

sebepli, sevepli

sebilj

sedžada, serdžada, srdžada (srdžaza)

sedžda, sedžde

sedef, sadeŋ

—

сая

сая

сая

саяджия

—

сайдаро

сайгйя

сайгълийя

сайганджийка

сайганлък

сайгъсьзин

сай

саяджйя

сайдйсвам/сайдйсам;
саймак

сайвант

сайвантлък

саз

сазан

—

сазлък

—

себеп

—

—

седжеде

—

седеф

savza, sebze

saya

saya

saya

sayacı

sayalı

sayedar

saygı

saygılı

saygın

saygınlık

saygisız

sayı

sayıcı

sayishane seysana

/sayishane

saymak

sayvan, sayvant

sayvandık

saz

sazan

sazcı

sazlık

sebadü

sebak

sebap sevap, sebap

sebep, sebebi

sebepli

sebil

sebze

seccade

secde

sedef

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

sedefot, sedef

седеф

sedef, sedef otu

sedefli; sedeflija, sedeflija (sevdeliya,
sah-deliya, sadeliya)

седефлия

sedefli

sedef otu sedef, sedef otu

sefa safa, sefa,

safalık, sefalrk

sefacı, safacu

sefa geldi, safa geldi

sefa geldin, sefa geldiniz

sefalı- safalı, sefalı

sefalık

safalık, sefalık

—

сефаджия

sefadeldija, safadeldija

—

sefa deldun, sefa geldun, sefa deldunuz,

—

sefa geldunuz

sefer

завера; сефер

sefer

—

сефера

seferi olmak

—

сеферлик

seferlik

—

сефертас

sefer taşı

sefir

—

sefir

seftedžija, seftadžija

—

seftahçı

sefteleisati

—

seftahlamak

şefte, sıftah, şefte

sehum (seum)

—

sehim

sef biti; sefiti

—

sehiv

sefluk

—

sehivlik

sejmen, sejmenin, seğmenin

сеймен(ин)

sekban

—

секе секе

seke seke

sećija

—

seki

—

секйс-докус

sekiz-dokuz

—

секлем

seklem

seksan, seksen

—

seksen

seksan-sekis

сен-сикис

seksen sekiz

—

сел

sel

selam (salam)

селям

selâm

selamaga

—

selâm ağası

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

selam alejk, selam alejć (selam aleć)

—

selâm aleyk

selamun alejkum, selamun alejćum,
selam

селям алейкум

selâmaleyküm, selâmûna-

alejkum, eselamu alejkum

leykiim

selamet, salamet

селям ет

selâmet

—

селяметлйя

selâmetli

selamluk

селямлѣк

selâma

—

сељим

selâm otu

selâmûnaleyküm selâma-

leyküm, selâmûnaleyküm

—

сељамйя

selimîye

—

сељинтйя

selinti

selvija, sevljia

севда; селвйя

selvi, servi

semahana, simahana

—

semahane

semaver

—

semaver

şamar

семер

semer

samardžija

семерджйя

semerci

—

саз

semerci sazi, puf sazi

—

семйз-оту

semiz otu

sent (semt)

сеѡт

semt

sensuz (semsuz)

—

semtsiz

sen bilursun

—

sen bilirsın.

—

сендел-мендел

sendel-mendel

—

сене

sene

senet

сенет

senet, senedi

seni didi

—

seni gidi

seni sevdum

—

seni sevdim

sepet

сепетка

sepet

sepetli sanduk, sepet sanduk

—

sepetli

—

сепетлйя

sepetlik

sepija

—

sepi

—

шегасънлъ

sepken, sepkin

serasker, seraščer, sarasker, saraščer

сераскер(ин); сераскерат

serasker

—

сераскер-капасъ

serasker kapısı

—		сербез	serbaz
—		сербезлък	serbazlık
serbez, serbes		сербест	serbest
—		сербестин	serbest/serbesti
serbezluk		сербезлик	serbestlik
—		серчийм	serçin
—		серчимперчемджилък	serçin dercin resmi
—		серчийм-парась	serçin parası
serdar		сердар(ин)	serdar
—		сердари-екрем	serdar-ı ekrem
serdarija		—	serdari
serdendečdija, serdengečdija		—	serdengeçti
serdendečaga, serdengečaga		—	serdengeçti ağa
—		серемджия	seremci
—		серен	seren
—		серенк	seren
—		серем	seren
serden		—	sergen
sergen,serden, sender		серген	sergen
sergija, serdija		сергия	sergi
—		сергиджия	sergici
—		сергий-парась	sergi parası
serhat (serat, serat)		—	serhat
serhatlija (sehratlija, seratlja)		—	serhatlı
—		сейрин	serin
—		серенлийк	serinlik
sermija		сермйя	sermaye
—		сермалия	sermayeli
—		серкме	serpme, sertme
—		серсем; серсем(ин)	sersem
—		серсем	sersem
—		серсемлък	sersemlik
sert		серт	sert
—		сертлендийсвам	sertlenmek

sertli

—

serturnadžija

ses

sesli

setra

sewab,sewap

sewapčija

sevdah

sevdalija, sevdahlja, sevdalija

sevdaluk, sevdahluk

sevdi

sevididžan-baklava, džansevdija

—

—

sejahatnama

—

sejek

seir, sejir, sejr (sehir)

—

seirdžija, sejirdžija

seiz, sejiz

seizbaša, sejizbaša

—

sejlan (seljan, selijan)

—

sejrek

sejsana, seisana, seksana, selsana

се/сертлен-дйсам се

—

сертлік

—

сее

—

сетре

себап'

—

севда

севдалия

—

—

—

севдим

севгелія

—

сейдйм

—

сейр; сиир

сеирдйсам

сеирджия

сейз(ин)

—

сейд

—

сейрян

—

сейсана

sertli

sertlik

sertme serpmе, sertme

serturnacı

servi, selvi, servi

ses

sesli

setre

sewap, sebaп

sewapçı

sevda

sevdalı

sevdalık

sevdi

sevdican, cansevdi

sevdiğim

sevgili

seyahatname

şeydim

seyek

seyir

seyir/seynetmek

seyirci

seyis

seyisbaşı

seyit

seylâni, seylântaşı

seyran

seyrek

seyretmek seyir/seynetmek

seyrik, siyrek, seyrik

seysana /sayishane

sejar-vaiz

—

seyyar vaiz

sejar-mualim

—

seyyat muallim

—

сезендйсвам

sezinmek

sibjan (sibijan)

—

sıbyan

sibjan-mekteb, sibjan-mejtef

—

sıbyan mektebi

sičan

—

sıçan

sičanot, sičan

съчан-оту

sıçan otu

sičan-jolan

—

sıçan yolu

—

сичтирдйсвам

sıçtırmak

sifat

—

sıfat

sufur, sifr

съфър

sıfir

—

сир пазар

sığrr pazan

—

салайдйсвам/салайдйсам

sığlamak

sihat

—

sıhhat

sihatlarosum, sijatlarosum, sihat ola

—

sıhhatlar olsun

—

съкъ

sıkı

—

съкълма

sıkılma

sakrlisati se

саканя се; сакълмак;
съкълдагсвам/съкълдйсам

sıkılmak

sıkına sakma, sıkına

—

съкънтйя

sıkmtı

srklet (saklet)

съклет

sıklet

srkletli

—

sıkletli

—

съкмй

sıkma

—

съктйсвам/съктисам

sıkmağ

—

съмсъкъ

sımsıkı

—

сандърдйсвам/сандърдйса
м

sındırmak

—

сангън

singin

sunuf

—

sınıf

—

санър

sınır

—

санър-лама; синор-неме

sınırname

—

сандйсвам

sınmak

sura

сопа

sıra

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***saradža; saradža; saradžika, saradžik,
siridžik; siridžik, saradžik

сараджа

sıraca

—

сарадан

sıradan

sırak kıra/kara/kara/sırak

kaçan

sirat-ćuprija (silaj-ćuprija)

—

sırat köprüsü

srča

сърча

sırça

srčali

—

sırçalı

srčaluk

—

sırçalık

—

сърчан

sırçan

srg

сарък

sırık

srma

сърма; сърмо

sırma

srma-džuzdan

—

sırma cüzdan

srmadal

—

sırmadal

srmali, srmajli; srmalija, srmajlija

сърмалия

sırmalı

—

серетйсам

sırretmek

—

сйрсъпат

sırsıpıç olmak

srt

сърт

sırt

—

съска

sıska

—

сува

sıva, suva

—

саздърма

sızdırma

—

сазлардйсвам

sızdırmak

—

сзйя

sızı

sidžil

сиджил

sicil

sindžilat

—

sicillat

sindželija (sindelija)

—

sicilli

sidžim

сиджим

sicim

—

сидиклік

sidiklik

sefte, sefta

сефте

siftah, şefte

sihir

—

sihir

sihirbaz, sihrobaz (sirbaz), sihirbazica,
sihrobazica, (sirbazica)

—

sihirbaz

—

насихиме

sikime

sikter

сиктйр

siktir!

sikterisati

сижтирдйсвам/сиктирдйса

siktirmek

silah (silaj, silav)

—

—

silahşor

silahdar, silihtar (sliptar, silihtar)

—

—

silidžik

—

sulunar, sulundar, sulinar

—

sile, sinle, silne, sila, sinla

—

—

—

sima

—

simit

simičija, simitčija, simidžija

—

—

simsija (sinsija)

selamećija, salamećija, mamekija

singav

—

selembet, silembe

sinija

—

senabija

—

—

spahija, spaho

spahiluk

м

силях

силяхлйя

силяхлък

салахор

силихтар

сиджаноту

силгйя

—

силлйк

—

силкитй-оту

—

силме

семселе

сим

сйма

сименчиче

симид

симидчйя

самсар(ин)

самсарлък

—

селемикйя

—

зънджап

—

синия

синиргясвам/синиргясам

—

сенселя

спаходар

спахия

спахилък

silâh

silâhlı

silâhlık

silâhşor

silâhtar

silcan, silcan otu

silgi

silicik

silik

silindir

silinti otu

sille

silme

silsile

sim

sima

simin çiçeği

simit, simidi

simitçi

simsar

simsarlık

simsi

sinameki

sincabi

sincap, zincap

sîneband

sini

sinir

sinobi

sinsile, sinsele

sipahdar, sipehdar

sipahi

sipahilik

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

			sipehdar
siper		сепер	siper
—		сийрем	sireni
sirće		—	sirke
—		сетем	sitem
setilj, sitilj		—	sitil
sivrije		сиврия	sivri
—		сиврй-кюляфлйя	sivri külâhlı
sijah (sija)		—	siyah
sijaluk		—	siyahlık
sijaset		—	siyaset
—		сийрек	siyrek, seyrik
smarlama		—	smarlama
smarlaisati, smarlaisati		—	smarlamak
—		собаджия	sobacı
sofa		софа	sofa
sofra (sovra, sopra)		софра	sofra
sofrabez		—	sofra bezi
sofra bošča		—	sofra bohçası
sofraluk		софарлък; софралък	sofralık
		софта	softa
sofija		—	sofu
soğan (sağan)		суган	soğan
sogandolma (sagandolma)		—	soğan dolma
soganlija (saganlija)		соганлиъ	soğanlı
—		соуклук	soğukluk
—		соук рюзгяр	soğuk rüzgâr
sohbet (sobet)		сюхпет; собат	sohbet
sokak		сокак	sokak
—		сокакчйя	sokakçı
—		сокак-лакърдъсь	sokak lâkırdisı
solak		солакчйя	solak

soltašak

—

soluk

—

somli

somun, samun

—

—

son

son-nefes

—

sopa

—

—

sorguç

soj

—

—

—

—

sojli

soisati, sojisati

sojsuz

sojtarija

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

сол-ташак

солуджан-оту

солук

сом-кабзалия

—

самун

сомунджия

сумун-душманъ

сон

—

сонондан

сопа

сопаджия

сопаджилък

соргуч; сургуч

сой

сойдурдисвам

сойгунджия

сойгунджилък

сойгунлък

сойлия

сюйдисвам

сойсуз

сойтара

сайтарджшгък

сойтарлък

согуч

суюш

сивйт

сюктисам

сювен

сьойле

сьоз

сьбзба

soltašak

solucan otu

soluk

som kabzalı

somlu

somun

somuncu

somun düşmanı

son

son nefes

sonunda/sonradan

sopa

sopacı

sopacılık

sorguç

soy

soydurmak

soyguncu

soygunculuk

soygunluk

soylu

soymak

soysuz

soytarı

soytarılık, soytancılık

soytarılık

söğüç

söğüş

söğüt

sökmek

söven

söyle

söz

sözbağı (neol., dial.)

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—		сюз бирлия	söz birliği
—		сюзде	sözde
—		сюзгелишир	söz gelişi
—		сюзлйя	sözlü
—		сюз вердим	söz verdim
—		испенч	spenç, ispenç, spenci, ispençi
sual, suval		—	sual
sualdžija, suvaldžija		—	sualcı
subaša		субашйя	subaşı
su-burek		—	su böreği
sudžuka, sudžuk		суджук	sucuk
—		сунчмес	su içmez
—		сулан	sulaan, sulağan
gungula, gulgula		—	sulgule
sul, sulh		—	sulh
sultan		султан	sultan
sultanija		султание	sultanî, sultaniye
—		сулуджейка	suluca
suldrma, suldurma, soldrma, soldurma		сондурма	sundurma
su fāra		—	supara
—		су-парасъ	su parası
—		сур	sur
—		сурат	surat
—		суратлйя	suratlı
—		суратсъз	suratsız
—		суратсъзлък	suratsızlık
sura, sure		сура	sure
sure, suret		сюрет	suret
—		сус	sus!
susak		—	susak
susam		сусам	susam
			suva
suvat		суват	suvat

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—		соватландйсвам/соватландйсам, соватландйша	suvatlanmak
sujoladžija		—	suyolcu
sufle		—	süfli
suflija		—	süfliye
—		сюлме	sülme
suluc		—	sülük
suligen		—	sülüğen
—		сюлюк	sülük
—		силимен	sülüme
—		сюлемен	sülümen
sulus		—	sülüs
sumbul, zumbul		зюмбюл'	sümbül
—		сюндюк	sümdük
—		сюлюк	sümük
—		сюндюрме	sündürme
sunder		сюнгер	sünger
sundija, sungija		сюнгйя	süngü
sunet		сунет	sünnet
—		сюнетчйя	sünnetçi
—		сюнет дююню	sünnet düğünü
sunetlija		сюнетлйя	sünnetli
sunetluk (sunluk)		—	sünnetlik
sunije, suniti		сунйт	Sünnî
subhanalah, suphanalah		—	suphanallah
supurisati, suturisati		—	süpürmek
surahija		сурйя	sûrahi
—		зурат	sûr'at
—		сератлргче	sûr'atli
surek		сюрек	sûrek
—		сюрекчйя	sûrekçi
—		сюрен	sûren avı
—		сюргйя; сиргйя	sürgü
		сюргюлдйсам	sürgülemek

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

surgun

сюрпон

sürgün

sürgünlük

сюргюнлюк

sürgünlük

surma

сурма; сурма сурма;
сюрме

sürme

surmedan, surmedanluk

—

sürmedan, sürmedanlık

surisati

сюрдйсвам; сюрмек

sürmek

—

сюрмелйя

sürmeli

—

суртук

sürtük

—

сюрйя

sürü

surudžija (surugdžija)

сюрюджйя

sürücü

suruntija

—

sürüntü

—

сюрюсюля

sürüsüyle

—

сютчйя

sütçü

—

сутляш

sütlaç

sutlija, sutlijaš

—

sütlü

sutmavi

—

sütmavi

sut-pita, sutli-pita

—

süt pidesi

—

сют-сюдже

süt süzgeci

suvarija

суварйя

süvari

—

сюзен

süzen

—

сюзме

süzme

Ş

šaban

safran

—

şaban

—

šait

шабла

şabla

šadrvan, šadervan, šedrvan

šaitladisuva

шадраван

şadırvan

ševak, šefak

šaitlak

—

şafak

ševaklija

šakacıya

—

şafaklı

šal

şagirt şakirt, şagirt

šah

šalgam

шах; шах

şah

šehadet-parmak, šehadet

šalganka

—

şahadet parmağı

—

šalvari

шехъм

şahım, şehim

šahimerdija

šam

—

şahmerdan

šahin (šain)

šamata

шahйн

şahin

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

šahindžija	šeboy	шаханджия	şahinci
šahit (šajit)	šeftaliya	шахат(ин)	şahit
—	šegaciya	шехад-испатлък	şahit, şahidi ispatlık
—	šeir	шехатладйсам	şahitlemek
—	šeislam	шахатлък	şahitlik
šahitola (šaitola)	šekyer	—	şahitola
tujur-šah	šekyerka	—	şah-i tuyur
—	šekyerliya	шефтерйче	şahtere
—	šekyerpare	туй	şahtuğu
šair	šenlik	—	şair
—	šenliv	шакнат	şak
šega, šegarčina	šerbet	шега	şaka
—	šerbetliya	шегаджия	şakacı
—	šeret	шакадан-макадан	şakadan makadan
—	šeriyat	шегайле	şaka ile, şakayla
šegali	šerveta,şervetka	—	sakalı
	şeş beş		şakayık şekayık, şakayık
	şeş car		şakayla şaka ile, şakayla
šegrt	şeşana	шегърт(ин)	şakirt, şagirt
şaklaban	şeytan	—	şaklaban
šakul	šilte	шавул	şakul, şavul
šal	šimşir	—	şal
šalakija	šinik	—	şalaki
—	šira	шалган	şalgam, çalgan
—	širden	шалйя	şali
—	širit	шалй-кошак	şali kuşak
—	şiş	шалупа	şalupa
šalvare, sarvale	şişetavan	шалвари	şalvar
—	şişkav	шалварлия	şalvarlı
—	şişkebab	шам	Şam
—	şiško	шамак	şamak
šamaladža	şişman	шамаладжа	Şam alacası
—	škembe çorba	шамандура	şamandıra, şamandura
	škembe		Şam anterisi Şam entarisi,

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

	şu		Şam anterisi
šamar	šube	шамар	şamar
—	šubeliya	шамарладосам	şamarlamak
—	šukyur	шамата	şamata
šemidan, šamidan, šimidan (šandan)	šurup	шандан	şamdan
šamdud, šanduda		—	şam dudu
šamija		шамия	şame , şami
—		шам-антерия	Şam entarisi, Şam anterisi
—		шам-фъстък	Şam fistiği
			şami şame , şami
šamajlija, šamlijanka; šamlijanka		—	samlı
—		шампания	şampanya
—		шам-гараболуз	Şamtrablus, Şamtarabulus
šan		—	şan
šap		—	şap
—		шап	şap illeti, şap hastalığı
—		шаплама	şaplama
—		шапшак	şapşak
—		шагпала	şapşal
—		шарабийя	şarabî
—		шарампор	şarampol
—		шарап	şarap
—		шарапхана	şaraphane, şarapana
—		шарапруху	şarap ruhu
—		ширкъда	şarkada, şerkada
šargija, šarkija		шаркия	şarkı
—		Шерк	Şarkî Rumeli
šarčoj, šarkoj, šarčevski ćilim		—	Şarköy, Şehirköyü
			şarp ' eşarp, şarp/çırpı
šart		—	şart
—		шешав	şaş
šašav		шашав	şaş /şaşmak, şaşa kalmak
šašijast, šašiok		шашав	şaşı, şaşıık
—		шашарма	şaşıрма

—	—	шашърмаджелък	şaşırmacılık, şaşırtmacılık
šaširisati	—	шашардйсвам/шашардйса м,	şaşırmak
—	—	шашардйша	—
—	—	—	şaşırtmacılık şaşırmacılık,
—	—	—	şaşırtmacılık
šaškin	—	шашкън; шацпсън(ин)	şaşkın
—	—	шашкънлък	şaşkınlık
—	—	шишкълъндан	şaşkınlıktan, şaşkınlığından
—	—	шешми	şaşma
šaštisati	—	шашвам; шъщисвам/шъщйша; сашдсвам/сащйсам	şaşmak
—	—	—	şaşmak şaş /şaşmak,
—	—	—	şaşa kalmak
—	—	подшетря се	şatır
—	—	шафк	şavk
—	—	—	şavul şakul, şavul
šajak	—	шаяк	şayak
šajakli	—	—	şayaklı
—	—	шайка	şayka
—	—	шейка	şayka
šeboj, šenboj	—	шибой	şebboy
šebek	—	шебек	şebek
—	—	шевекер	şebî kâr , şeb-i kâr
šedžera	—	—	şecere
šefija	—	шефйя	şefî
šefiluk	—	—	şefilik
šeftelija, šefteli (ševtelija, ševteli, šeptelija)	—	шевтелйя	şeftali
šehadet	—	—	şehadet
šehadetnama	—	—	şehadetname
—	—	—	şehim
šeher (šeer)	—	шеер	şehir

šehar-čehaja

—

şehir kâhyası

Şehirköyü Şarköy,
Şehirköyü

šeharli; šeharlija (šeerlija)

—

şehirli

šehit

шейт(ин)

şehit

šehitluci

—

şehitlik

šehr

—

şehir

şehirana şrrahne, şehirana,

şurana, şirane

šehrija

—

şehirye, seriye

šehvet

—

şehvet

šehzada, šeherzada

шехзаде

şehzade

—

шекяр

şekâr

šekaik, šekajik

—

şekayık, şakayık

šećer, šeker

шекер

şeker

šećerdžija, šekerdžija

шекерджия

şekerci

šećerlama, šekerlama, šećerlema,
šećorlema

шекерлеме

şekerleme

—

шекерледйсам

şekerlemek

šećerli, šekerli

шекерлия

şekerli

šećerpara, šekerpara

—

şekerpare

—

шелек

şelek

šimšeta, šimseta

—

şemse

šemsija

шемше

şemsiye, şemsiye

šen

шен

şen

šindra, šindara, šimla, šimlja

—

şendere

—

шенледйсвам

şenlenmek

šenli

—

senli

šenluk (šemluk, šamlak)

шенлык

şenlik

—

шенала

şen ola

šer

шер

şer

—

шер

şer

šerbe, šerbet

шербет

şerbet

—

шербетлия

şerbetli

šerefa, šerefe

шерифе

şerefe

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

шеремет

şeremet

—

шерйя

şer'î

šerijat, šeriat

шериат

şeriat

šerif

шериф

şerif

šerić, šerik

—

şerik

šerit, širit

ширит

şerit, şirit

seriye

şerkada şarkada,

şerkada

šerluk

—

şerlik

шервета; шерфети

servete

šeš-beš

шеш-беш

şeş beş

šeš-džihar

—

şeşcihar

şeşhane

şeşhaneci şişaneci,
şeşhaneci

šešu-du

—

şeşidü

šešu-se

—

şeşüse

šešu-jek

—

şeşyek

—

шеве

şeve

şevik - çevik, şevik

—

шевкетлй

şevketli

ševkuna

—

sevkına

ševal

—

şevval

šej (šehj)

шей

şey

šeh, šejh; šejh (šeik)

шейх

şeyh

šejhul-islam, šehislam

шейх юл ислям

şeyhülislâm

šejtan (šeitan)

шейтан

şeytan

šejtanbez

—

şeytan bezi

—

шейтангъоз

şeytan gözlü

—

шейтан-калбуру

şeytan kalburu

šejtanluk

шейтанлък

şeytanlık

šika

—

şık

šikli, šikali

—

şıklı

—			şıpır şıpır
šira		шира	şıra, şıra
—		ширане	şirahne, şehrana, şirana, şirane
—		шафрантия	şırfıntı
—		ширинг	şırına
šarlagan, šavlagan		шарлаган	şırlağan
—		шарлаганджйя	şırlağana
šidet		—	şiddet
šidetli		—	şiddetli
šifaluk, šefaluk šiije, šiiti		Z	şifalık Şİİ
šicar		—	şikâr
šicardžija		—	şikâra
šiljte, šilte		шилте; шулте	şilte
—		шаменлік	şimalen
—		шинди	şimdi, sindi
—		шиндилйк	şimdilik, şindilik
šimšik, šinšik (šinšit)		—	şimşek
šimšir		чимшйр	şimşir, çimşir
šimširli		—	şimşirli
šin		—	şin
			sindi şimdi, sindi
			şindilik • şimdilik, şindilik
šinik		шиник	şinik
—		шиникчйя	şinikçi
—		шиникчилък	şinikçilik
			şıra , şıra
			şirane şirahne, şehrana, şirana, şirane
širaze		—	şiraze
širden		шерден	şirden
			şirit şerit, şirit
širk, širc		—	şirk

—

šeret

šeretluk

šiš

šešana, šišana (šešana)

—

šiša; šiše, šiša

—

šiščevab, šiščevap

—

šišman

šiško

šiveta

šivelija, ševelija, ševerlija, šearlija

—

—

—

—

—

šuhret

šufa

šukadar

šual

sûra

šurup

—

—

šućur, šukur

—

—

šubha, šupha (šuvha, šuhva)

šubhelenisati se

шеркет

шейрет(ин)

шейретлік

шиш; шишкав

шишане

шишанеджия

шише

шишек

шйш-кебап

шишлік

шишман

шъщйсва

—

—

шорлу-борлу

шоролоп

шоролопчйя

шоролопчилък

шубеци

—

—

шукадар

—

шура

шуруп

шушлоп

шу

шукер

шукпраллах

шукерлеросун

шупе

шупелдйсвам

şirket

şirret

şirretlik

şiş

şışane, şeşhane

şışaneci, şeşhaneci

şışe

şışek

şış kebabı, şış kebab

şışlik

şışman

şışmek

şive

şiveli

şorlu borlu

şorolop

şorolopçu

şorolopçuluk

şöbek

şöhret

şufa

şu kadar

şulal

şura

şurup

şuşlak

şu var ki/şu kadar ki

şükür

şükür Allaha

şükürler olsun

şüphe

şüphelenmek

šubheli, šupheli (šuhveli, šuveli, šuhveli)

šubhesuz, šuphesuz (šuhvesuz, šuvesuz, šuhvesuz)

šurut učiniti

се/шупелдйша

се; шупелендисвам се

шупелйя

—

—

şüpheli

şüphesiz

şurut

T

—

tabak

tabak

tabhana, tabakhana, tabakana

—

taban

—

—

tabandže

—

—

—

tabi biti

tabijat, tabijat

tabijatli

—

tabijasuz

tabir

tabir džija

ta duri

taan

taan-alva, tanalva

tabaana

tabak

tabaka

tabakana

tabakçiya

taban

tabiet

tabiya, tabie

taman

tamavkyar

tambura

tamburçe

tamina

tapa

tapiya

taraf

tarana

tarapana

tarapkana

tarator

tas

таутлу

табак; табак; табак

табака; тъбака

табакхана

табаклък

табан

табана кувет

табанхастар

тапанджа

табанджа

табан

табела парась

—

табиет

табиетлийя

табиетсайбня

—

—

—

taahhütlü

tabak

tabaka

tabakhane

tabaklık

taban, daban

tabana kuvvet

taban astan

tabanca

tabance

taban inciri

tabelâ parası

tabilbaz davulbaz,

tabilbaz

tabi

tabiat

tabiatlı

tabiat sahibi

tabiatsız

tabihane daulhane, davul-

hane, tabihane

tâbir

tâbirci

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

tabirnama	tas-kyebap	—	tabirname
tabla	tatli	табла	tabla
—	tatliya	табладжия	tablacı
tabor	tava	табор	tabur
—	tava-oris	таборагась	tabur ağası
—	tava-yogurt	табур-кятиби	tabur kâtibi
tabut	tavlahana	—	tabut
tabija	tayfa	табия	tabya
tadž	tayl'ak	—	taç
tafra	tayl'açe.tayçe	тафра	tafra
—	taze	тафрадждия	tafracı
—	taziya	тафралйя	tafralı
—	tebdil	тафралък	tafralık
taft	tebeşir	тафта	tafta
—	teferiç	тагар; тегар	tağar, tagar, dağar
dagarčić, dagardžić; tagarčik, tarčug	tefter	тагарджик	tağarcık, dağarcık
—	tek-çift	тахан	tahan, tahin
—	teklif stori	тахан булгур	tahan bulguru
tahan-halva	teklif	тахан-халва	tahan helvası, tahin helvası
	teklifi		tahin
tahkik	teklisiz	—	tahkik
tahkir	tekne	—	tahkir
tahmin	teknefes	тахмин	tahmin
—	tekrar	тахшшдждия	tahminci
—	tekrlek	тахминджилък	tahmincilik
tahmina	tek-tuk	—	tahminen
tahmis	tekye	—	tahmis
tahmisčija	tel	—	tahmişçi
tahrir	tel'ak	тахрир	tahril, tahrir
—	telal	таксил	tahsil
tahsilat	telliya	—	tahsilat
tahsildar	temel	таксилдар(ин)	tahsildar
taht	tena	—	taht
tahta	tencere	тахта	tahta

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	tenekye	тахтаба	tahta biti
tahtapoš, tahtopeš	tenekyecilnitsa	тахта пош	tahtaboş, tahtapuş
tahta-papuče	tenekyeciya	—	tahta pabucu
tarabe	tepe tepe (balıkçı ağının bir bölümü)	—	tahta perde, taraba,
	tepe		daraba
	tepelak, tepelaçe		tahtapuş tahtaboş, tahtapuş
tahtarevan, tahtirevan (taterevan, tetrivan, revan)	tepsiçe	—	tahtıran
—	tepsiya	тахвил	tahvil
	terbiesız		
otakasiti se; takasiti se, tekasiti se	terekye pazar	—	takas
istakat, istekt; takat, takat	tereziya	текат	takat
takatsuz	terk	—	takatsız
—	terlitsi, trlatsi	такатука	takatuka
—	tersane	таказ	takaza
takum	tertip	такъм	takım
—	teryakiya	такъмлия	takımlı
—	terziya	таке	takke
	terziyka		takkeci takyeci, takkeci
—	teskere	такла	takla
—	teslim stori	такладжия	taklacı
taklid	teslim	таклйт	taklit, taklidi
takrir	teslimi	такрйр	takrir
taksim uçiniti	tespil	таксім	taksim
—	tespište	таксйр	taksir
taksirat	teste	таксират	taksirat
—	testera	таксиратлия	taksiratlı
—	tevabiya	таксйт	taksit
takvim	tevekeliya	—	takvim
taćadžija	teza	—	takyeci, takkeci
talagan	tezga	—	talagan
talak	tezgere	—	talak

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—	tiftik	наталанджа се	talancı
talaš, talaša, talašika	timar	талаш	talaş
—	timari, timaren'e	талаф	talav
talaş	limon	талаз	talaz
taleba	tirtir	—	talebe
talih, talija	tokmak	—	talih, tali
talum	tomruk	тали́м	talim
—	top	талимат	talimat
talumli	topal	талимлйя	talimli
—	topana	талиплйя	talip, talipli
talkin	topçıya	—	talkin
talak	topka	—	tellâk
—	toprakliya	далян	talyan, dalyan
—	toptan	тамах	tamah
tamašćar, tamahćar	topuk	тамахкяр; тамахкяр(ин)	tamahkâr
tamašćarluk, tamahćarluk	topuz	тамахкярлѣк	tamahkârlık
tamam, taman (tamah, tamah)	topuzliya	таман	tamam, tamam
tambura, tanbura	torba	тамбура	tambura
tamburtel (tambur-tel)	torbe	—	tambur teli
	torbentse		tamızlık damızlık,
	torbule		damazlık, tamızlık
tamir	trampa	—	tamir
tamburija	trampete	—	tanburi
—	trošokparasi	тандър	tandır
tandara-mandara	tucar	—	tandır-mandır
tandrnama	tüfek	—	tandımame
tane	tufekçiya	тане	tane
—	tul'ben-krpa	денелйя; танелия	taneli, deneli
—	tula	тангър-тангър	tangır-tangır
—	tulbe, türbe	тана́дйсвам/тана́дйсам, тана́дйша	tanımak
—	tulben	тараланкоолу	Tannın kulu
—	tulbenka	тантана	tantana
	tulbentse		tantana dandan /

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

	tulum		tantana
—	tulumba	тантуна	tan tuna gitmek
tanzimat	tulumba	танзимат	tanzimat
—	tumruk	тапа	tapu
	tunç.		tapıcı tapucu, tapıcı
—	tura	тапкурджия	tapkurcu
taptisati	tura çatıya	—	tapmak
tapija	tura i yaziya	тапия	tapu
—	turaliya	тапъджия	tapucu, tapıcı
—	turfanda	тараба	taraba
	turkiciya		taraba tahta perde,
	turli turli		taraba, daraba
traboloz, trabolos	turpiya	тараболуз	tarabuluş /Tarabulus
taraf	turşıya	тараф	taraf
—	turunciya	тарафлък	tarafgirlik, taraflılık, taraflık
tarak	turunç	дарак	tarak, darak
tarakčija	turunçliya	даракчийя	tarakçı
—	tutkal	дармасвам/дармасам	tarama, darama
—	tutkun	тарама	tarama, tarama havyar
	tutun		tarapana darphane,
	tutunar		zarbhane, tarapana
—	tutunkyese	търаш	taraş
—	tutunoberaç	таратор	tarator
tarpoš		—	tarbuş
			tarçın darçm, tarçın
tarčini		—	tarçmi
—		тарга	targa, tarka
tarhana, tarana		тархана	tarhana
tarif učititi		тариф	tarif
tarifa		—	tarife
tarih		—	tarih
tarik, tarikat		тарикат	tarikat
			tarka targa, tarka

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

тарла

tarla

—

тарпан

tarpan

—

тарпош

tarpo

—

тартія

tartı

dar-mar, darmar

дар-мар

tarumar

tarz

—

tarz

tarzene taziyanе, tarzene

tas

тас

tas

—

таса

tasa

tas-êevab

таскебап

tas kebabı

taslak

таслак

taslak

taslaisati

тасладйсвам/тасладйша

taslamak

—

тасма

tasma

—

тъс-тамам

tastamam

—

тасфйр

tasvir

taš

таш

taş

tašak

ташак

taşak

tašaksuz

—

taş aksız

taš-bir, bir-taš

—

taş bir

taščija

тавджйя; ташчия

taşçı

taširiti se

—

taşır

—

ташкън

taşkın

—

ташкюмюр

taş kömürü, taş kömür

tašlihan

—

taşlıhan

—

тащисам

taşmak

—

даш-топка

taş top, daş top

tatar, tatarin

татар

Tatar

tatarija

—

tatari

—

татаркурти

tatarkurdu

—

татарлък

Tatarlık

tatil

тахтил

tatil

tatli

татлийа

tatlı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		татль кабарджик	tatlı kabarcık
—		татсьз	tatsız, datsız
—		татул	tatula
tov		тав	tav
tava		тава	tava
tavaf		—	tavaf
tavan		таван	tavan
tavla; tavla		табла; тавла	tavla
tavlabaša, tavlibaša		—	tavla başı
tavlaisati		тавладисвам/тавладйсам, тавладйша	tavlamak
—		тавлаттардисан	tavlandırmak, tav- lattırmak
—		тавлатйсвам/тавлатйсам	tavlatmak
tavli; tavlija		тавлия	tavlı
—		таушан	tavşan
—		тавшем-тоггу	tavşantopuğu
—		тай	tay
—		тайфа	tayfa
—		тайфайлен	tayfa ile, tayfaylen
—		тайфалйя	tayfalı
tain, tajin		тайн	tayın, tayin
taindžija, tajindžija		таинджйя	tayıncı, tayinci
—		тайн~	tayin
			tayin tayın, tayin
			tayıncı tayıncı, tayinci
tajlasan		—	taylasan
taze		таз е	taze
—		тазелетисам; тезеледисам	tazelemek
tazeluk		тезельк	tazelik
			tazene tezene, tazene
—		тазйя	tazı

—	тазчийя	tazıcı
terzijan	—	taziyane, tarzene
—	тебабия	tebabia
tebdil, tevdii	тепдйл	tebdil
tebdil-hava, tevdil-hava	—	tebdilihava
		tebengi -tepengi, tepengü,
		tebengi, tepengü
tebeşir	тебешир	tebeşir
tebrik	—	tebrik
tebriknama	—	tebrikname
tedželija	—	tecelli
tedžruba	терджубе; тежербе	tecrübe
tedžvid	—	tecvit
tedaruć	тедарйк	tedarik
tedarućli	—	tedarikli
		tef def, tef
—	тефарйк	tefarik
teferiç	теферйч	teferrüç
teferiçli	—	teferrüçlü
tefsir	—	tefsir
tefter, tevter, defter	тефтер	tefter, defter
teftiş	тефтиш	teftiş
teftişlema	—	teftişleme
		teğar
tedel, tedelj, tegelj	тегел	teğel, teyel
tegeltija	—	teğelti
tehir (teir)	тейр	tehir
tehhikeh	—	tehlikeli
		tehna... تنها...
tek; teke, tek	тек	tek
tekavud	—	tekaüt

tekbiri, teǧbiri, tedbiri (tedǧbiri)

—

—

—

—

tekija

—

—

—

—

tekmił, teǧmił

tekne

teknefes, tek nefes

tekrar

tektaşak

tek-tuk

tel

—

—

telef

—

telegrafhana, teligrafhana

—

kadaif

—

telal (telar)

telalbaşa

telalija

—

telija; telli, terli

telli diba, terli diba

telli-pulli, terli-purli

telva, telfa, teliva, teljva

—

теркелек

текер-мекер

теке-сакъль

текин

теке

теклийф

теклифсйз

теклифсизлик

текме

текмйл

текне

—

текрар

—

—

тел

талатйң; телятйң

телбизин

—

телеф

—

телеме

кадайф

теляк

телял(ин)

—

—

телледисан

теллийя

—

—

—

tekbir

tekerlek

teker meker

tekesakalı

tekin

tekke

teklif

teklifsiz

teklifsizlik

tekme

tekmił

tekne

teknefes

tekrar

tektaşak

tek tük

tel

telâtin

telbis

telef

telef etmek

telegrafhana

teleme

tel kadayıf

tellâk

tellâl

tellâlbaşı

tellaliye

tellemek

telli

telli diba

telli pullu

telve

temam tamam, tamam

dembel, tembel

дембел; дембел(ин)

tembel, dembel

dembelhana

дембелхане

tembelhane, dembelhane

dembeluk

дембеллйк

tembellik

tembih, tenbih

тембих

tembih

—

темджид

temcit, temcidi

—

темел

temel

—

темели; темеллия

temelli, temeli

—

темеллях

temellük

temena, temenah

темане

temenna, temennan

temerut, temeratin

темерут(ин)

temerrüt

temesuk, temesuc

темесук

temessük

—

теметуат

temettüat

temiz

темйс

temiz

temre

—

temren

—

темсйл

temsil

tendžera, tendžera

тенджера

tencere

—

тендерйс

tendürüst , tendiriz/

tendürüs

tenef

тенеф

tenef, tınap

—

тенекяр

tenekâr, tenkâr

teneće (taneće), teneća

тенекия

teneke

tenećedžija (tanećedžija)

тенекеджйя

tenekeci

tenešir

-

teneşir

natenhane, natenane, natanane

техна

tenha, tehna

tenhan, tenhanluk (tenan, tenanluk)

техналък

tenhalık, tehnalık

tenkâr tenekâr, tenkâr

—

тенжух

tensuh, tenzu

tepa

тепе

tepe

—

тепаль

tepe altı

tepedžik

—

tepecik

—

тепегъоз

tepegöz

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

tepeleisati

tepeluk (tepaluk)

—

—

—

—

tepsija, tevsija

teravija

terezija, terazije

terbije

terbijeli, terbijetli

terbiesuz

terbiesuzluk

terdžuman

terdžumanluk

—

—

—

terć činiti, terk činiti

terći-dunja, terki-dunja

terkija, terćija

terlema

—

—

—

terluke, terluci (teluke)

terlukčija (telukčija)

ters

—

тепегъозлък

—

тепелик

тепеджик

тъпня

тентйсвам

дебрещйсвам

тепсйя

—

терезйя

тербие

тербелия; тербиелія

тербесъз(ин)

—

терджуман(ин)

терджуманлък

тере

теременте

тереоту

терк

терк

теркійя

—

терледйсвам се

терлемез(ин)

терлетйсвам/терлетйсам

терлик

терликчйя

терс

терсана

tepegözlük

tepelemek

tepelik

tepengi, tepengü, tebengi,

tepengü

tepme

tepmek

tepreşmek, debreşmek

tepsi

teravi

terazi

terbiye

terbiyeli

terbiyesiz

terbiyesizlik

tercüman

tercümanlık

tere

terementi

tereşşüh terşih/tereşşüh

tere otu

terk

terk/terki dünya

terki

terleme

terlemek

terlemez

terletmek

terlik

terlikçi

ters

tersane/ terzane

tersuna

tersluk

—

tertib

—

tertibli

terzija

terzibaşa

terziluk

tesir

tesirluk

tezgere

teslim

—

teslim-taş

tespih

—

—

—

—

testera, testere

testija

—

testir, testijer

teşbih olmasun, teşpih olmasun

teştīt

tetik (teftik)

tetima

—

tevabija

—

—

—

терсене

терслик

тереше

тертип

тертштчїя

тертиплїя

терзїя

—

терзилѣк

—

—

тезгере

теслим

теслимджия

—

теспїх

—

—

—

тестемел

—

тестїя

тестїкебап

—

—

—

тетїк

—

тетра

—

таватур

тевекеллїя

тевекеллї

zindanı

tersine

terslik

terşih/tereşşüh

tertip

tertipçi

tertipli

terzi

terzibaşı

terzilik

tesir

tesirlik

teskere, tezgere

teslim

teslimci

teslim taşı

tespih

teste deste, teste

teste başı deste başı,

teste başı

testemel

testere

testi

testi kebabı

testir

teşbih olmasın

teştīt

tetik

tetimme

tetre

tevabi

tevatuh

tevekel /tevekelli

tevekelli

—	—	—	tevekelli tevekküllü,
tevećeli; tevećelija	—	тевекел	tevekelli
—	—	тевекеллия'	tevekillilik tevekküllülük,
—	—	—	tevekillilik
—	—	—	tevekkel
—	—	—	tevekküllü, tevekelli
—	—	—	—
—	—	тевекеллилик	tevekküllülük, tevekillilik
—	—	—	tevekli devletli/
tevhid (tehvid)	—	—	devekli, tevekli
—	—	—	tevhit
—	—	дивляя	tevil
tevljet	—	—	tevliyet
—	—	—	—
—	—	тевзй	tevzi
—	—	—	teyel teğel, teyel
tejemum	—	—	teyemmüm
teza, teze	—	тезя	teyze, tize
—	—	тезек	tezek
—	—	тезелден	tez elden
—	—	тазене	tezene, tazene
terdah, terdaj, teždah, tehdaj (terdžah, terdžaj)	—	тезгях	tezgâh
—	—	тезкетар(ин)	tezgâhtar
—	—	—	tezgere teskere,
tezga	—	—	tezgere
teskera	—	тескере	tezgah
teskeredžija	—	тескереджйя	tezkere
—	—	тескереджйя-меймуру	tezkereci
—	—	такардак	tezkereci memuru
—	—	текнефес	tıkırdak, tokurdak
tilsum, tilisum, tilsun	—	таласъм	tıknefes
timar	—	тимар	tılsım, tılısım
—	—	—	timar, timar

timar-tefterdar, timar-defterdar

—

—

—

—

—

—

—

—

trabozani

tarš

terak, terek

—

—

—

—

—

—

tiflik; tiftik, tivtik

timurdžija

—

—

—

—

tira

tiriplik, tiliplik

—

tirit

—

тимархане

тимарлия

тънас

тънгърдачка

тънгър-мънгър

тупурдя

тъпкъ

тъпкъсь

тарпазан

траш

—

дърмък; търмък

търнак

търнак

търпан

търтър

тиджарет

дифтик; тифтйк

—

тинтири-мйнтири

тир

тириплик

тиранти

тире

тириплик

таренлик

—

timar defterdan

timarhane

timarlı, timarlı

tınap tenef, tmap

tinaz

tmgırdak

tingır-mingır

tıpırdı, tıpırtı

tıpkı

tıpkısı

tırabzan

tırış

tırık

tırmık, dırmık

tırnak, dırnak

tırnak (pidesi)

tırpan

tırtır

ticaret

tıftık, diftik

timar... timar...

timurcu

tintirik, tintiri-mintiri

tir

tir iplik, ipliği

tiranti

tire

tire ipliği

tirelik

tiremek direk, tire-

mek

tirit

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

tirjaćija, tirjakija

tirjaćiluk

titiz

titizluk

—

tetreika, titreika

—

—

—

toka; toke

tokali; tokalija

—

—

—

tokrnakli šešana (tokmali šešana,
tomakli šešana)

—

tomake

tombak, tumbak

tombak-uzendije, tumbak-uzendije

tumbaš

—

tomruk

—

tomrukčija

—

—

тиряк

терекия

терякильк

—

—

тютюрме

—

диз

тоумджйя

ток

тока; тока

—

тукат

токат

токмак

—

тукурджум

томак

—

—

—

тумбулечка

тумрук; тумурук

тумрук-ага

тумрукчйя

тумрукхана

тон

тонга

tiryak

tiryaki

tiryakilik

titiz

titizlik

titreme

titremek

tiz

tize teyze, tize

tohumcu

tok

toka

tokalı

tokat

tokat

tokmak

tokmaklı şışane

tokurcun

tokurcun dokurcun,

tokurcun

fokurdak fıkırdak,

tokurdak

tomak

tombak

tombak üzeni

tombaz

tombul, tumbul

tomruk

tomruk ağası

tomrukçu

tomrukhane

ton balığı

tonga

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

top

—

—

topal

—

topčija, tobdžija

topčaga

topčibaša, tobdžibaša

topčiluk, tobdžiluk

tophana

—

—

toprak

toprakala

toptan, topten

—

—

topuk

topuz

—

—

torba

—

torlak

—

—

—

—

—

tojaga, toljaga

toz

tozluci, tozluke

топ

топач

топак

топал

топарлак

топчийя

—

—

—

топхане

топлия

топлийка

топрак

—

топтан

топтандяоя

топтанджалък

—

топуз

топузлика

тор

торба

турук

торлак

торлук

дурмаджия

туртия

тосун

той

—

тоз

тозлук

top

topaç

topak

topal

toparлак

topçu

topçu ağası

topçu başı

topçuluk

tophane

toplu

toplu iğne

toprak

toprak kale

toptan

toptancı

toptancılık

topuk

topuz

topuzlu iğne

tor

torba

torik

torlak

torluk

tornacı

tortu

tosun

toy

toyağa

toz

tozluk

Sırça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

tuhmet

tumbećija, tunbećija

—

turpija

toba, tevba

tobei-istigfar

—

tobe ja rabum, tobe estagfirulah

trampa

—

—

—

tufan

tug, tuzi, tugova

tuğla

—

tuglija

—

tura

turali; turalija

tugišah, tudišah

tugjan

tuhaf

—

тюмбекія

тюмбелія

терпийа

тьойбе

—

тьойбелія

—

трампа

трампаджия

туфа

туфаджия

—

тюй; туг

тухла

тухладжия

тюйлий

туй-паше

тура

туралия

—

—

туаф

töhma

tömbeki

tömbeki

tömbiirdek

tömbürdek

törpü

tövbe

tövbe estagfirullah

rabbim, tövbe estagfirullah

tövbe istigfar

tövbeli

tövbe ya rabbim, tövbe
estagfir-

ullah

Trablus, Trablus şalı

uluş /Tarabulus

trampa

trampacı

tuç tunç, tuç

tufa

tufacı

tufan

tuğ

tuğla

tuğlacı

tuğlu

tuğ paşai

tuğra, tura

tuğralı, turalı

tuğ şahı

tuğyan

tuhaf

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

tuhafli (tuaflı)

tulum

—

tulumba

daulbaz, daulbas, davulbaz, talambas,
talanbas, tulumbaz, dovulbas

—

tumanli

—

—

—

—

tuč

tunus-fes, tunos-fes, tunofes

tura

trofanda

—

turndžija

tumadžibaša

—

turšija

—

—

turundža

turundži

—

-

—

—

тулум

тулумба

тулумбаджия

тулумба

—

тулуп

туманяст

думанлия

тумба

думбаз(ин)

тумбак

туна иелй

туч

—

тура

турфанда

турна

—

—

труп

туршия

туршильк

турунч; турунджийен

торун;турун

—

тут

тута'

тутъклия

tuhafli

tulum

tulumba

tulumbacı

tulumba tatlısı

tulumbaz

tulup

tuman

tuman

tumba

tumbadıız/dombaz

tumbak

tumbul

Tuna yeli

tunç, tuç

tunuk donuk, tunuk

Tunus fesi

tura

tura tuğra, tura

turalı«-tuğralı, turalı

turfanda

turna

turnacı

turnacı başı

turp

turşu

turşuluk

turuncu

turunç

turuncu

tut

tuta

tutaklı

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		туталйя	tutak
tutar		—	tutar
—		тутарак	tutarak
—		тутараклйя	tutaraklı, tutanklı
tutkal		туткал	tutkal
—		тутки	tut ki
tutkun		туткун; туткун(ин)	tutkun
—		туткунлук	tutkunluk
—		тутманик	tutma
			tutma vur, tutma
tutisati		—	tutmak
tucak		—	tutsak
—		тутумпало	tuttuğun pul oyna /tuttun pulu
—		тутураклия	tutturaklı
—		тутурдйсвам	tutturmak
tutija		—	tutu
—		туткав; тутук	tutuk
		тутулдйсва се/тутулдйса се	tutulmak
		тутун	tutun
—		тутура	tutura
—		тутуш	tutuş
—		тутущйсвам се	tutuşmak
tutija		дутья	tutya
tuz		—	tuz
—		тузак	tuzak
—		тузла	tuzla
tuzluk		тузлук'	tuzluk
—		туджар(ин)	tüccar
—		туджарлък	tüccarlüc
tüfek		тюфек	tüfek
tufekčija, tufegdžija		тюфекчйя	tüfekçi
tufahije		—	tüffahiye

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

tūlbent (tunbet, tumbet); tulipan

—

—

—

türbe (tulbe)

türbedar

—

—

Turk, Turkuša

turćija, turćiat

turkovanluk

—

turlija

—

—

—

turlu-turlu, turli-turli

—

tutun

tutundžija

—

tutun kesa, tutun ćesa

tuvana

—

тюфлек

тюлбен; тумбел

тјомбелек

тјомбелек

тјомбелек

тјорбе

—

тјореме

тјораџисвам; тјорјудисам

—

—

—

туркиџија

тјорлија; тјорлю

тјорлю-бјутјорлю; тјорлю
бин

тјорлю

тјорлю гјовеч

тјорлю ренклија

тјорлю-тјорлю

тјуття

тјютюн

тјютјонџија

тјютјонџулук

—

—

тјюлю-баба

tüflek

tūlbent

tūmbelek, dūmbelek

tūmbūldek, tōmbūrdek

tūmbūltū, tūnbelit

türbe

türbedar

türeme

türemek

Türk

türkiye, türkiyât

türkolanlık

türkücü

türlü

türlübetürlü

türlü güveç

türlü renkli

türlü türlü

tüttü

tütün

tütüncü

tütüncülük

tütün kesesi

tūvana

tüylü baba

U

—

ucak

—

ucet

уджусчия

уч

ucuzcu

uç

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	uçkur	учалтъи	uç altı
učkur	udaya	учкур	uçkur
—	udut	учкур-делица	uçkur deliği
—	uğursuz	учкурлійя	uçkurlu
uçkurluk	uksuz	учкурлук	uçkurluk
učurisati	ukyumat	—	uçurmak
—	umut	учуртма	uçurtma
uçurum	unap	учурум	uçurum
—	uner	уфаклък	ufaklık
—	uriet	уфак тefек	ufak tefek
—	urma		uf aman of aman, uf aman
—	urnek	уръдък	uğradık
oğrama (agrama)	urp	ограма	uğrama, uğranma,
	urubiya		oğrama
ograisati, ograjisati	urum	оградйсвам/оградйсам	uğramak, oğramak
—	usta	урдисвам; уградйсам	uğramak
	ustabaşa		uğranma uğrama,
	ustibeç		uğranma, oğrama
ograš, ogroš, ograšje	usul	—	uğraş
ograštisati	uşur	урашмак; уращйсвам се/	uğraşmak
	utiya	уращйша се	
ugur	uttisu va	ур	uğur
—	uy	хурладйсвам /хурладйсам	uğurlanmak/uğurlamak
ugurlarosum	uydisuva	—	uğurlar olsun
—	uydurma	урлійя	uğurlu
ugurola (ugurala)	uygun	урала	uğur ola!
uğursuz	uyliya	урсуз; урсуз(ин)	uğursuz
uğursuzluk	uzur	урсузлук	uğursuzluk
ukubet		—	ukubet
—		окув	ukûf
ulak		улак	ulak
—		улама	ulama
—		улан	ulan
—		улендисовам се	ulanmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		олешък	ulaşık
—		улапдасвам/улащйша	ulaşmak
ulema		улема	ulema
Ulema-medžlis		—	ulema meclisi
ulefa (uleva)		лефе	ulufe
alufedžia		—	ulûfeci
—		улук; лук	uluk
—		ундйсам	ummak
—		умумие сандаъ	umumiyye sandığı
umur		—	umur
—		умут	umut
—		унджйя	uncu
—		унджулук	unculuk
inkaša		—	un i kaşa
—		ун-капан	un kapanı
—		унлук	unluk
—		ун-пазар	un pazarı
—		ура кома	ura koma
			ura tuta vura tuta, ura
			tuta
urgan		урган	urgan
			urgan organ, orkan
			, urgan
—		органджйя	urgancı
			urmak vurmak, urmak
			Urum... Rum...
urup		—	urup
osanma		—	usanma
osanisati (se), osandisati (se)		усандйсвам се/усандйша се	usanmak
			uscanam usulunca ,
			usulcacık, usullacık, usul-
			cacım, uscanam
—		усландйсвам/усландйсам	uslanmak

—		услия	uslu
usta		уста	usta
ustabaša		устабашья	usta başı
—		устальк	ustalık
—		устаоглия	usta oğlu
ustra		—	ustra, ustura
usul		усул	usul
			usulcacık; usulcacım usu-
			lunca , usulcacık, usullacık,
			usulcacım, uscanam
—		усулетлен	usuliyatle , usuliyatlen
—		усулла	usulla
—		осуля-осуля	usulla, usul usul, usulla
			usulla
—		усуладжик	usullacık
—		усуйлен	usullen
—		усулнаджа	usulunca , usulcacık, usul-
			lacık, usulcacım, uscanam
—		усул-усул	usul usul
			usul usul usulla, usul
			usul, usulla usulla
—		утанмаз	utanmaz
ujdurma		уйдурма	uydurma
—		уйдурмаджия	uydurmacı
ujdurisati, uzdurisati		уйдурдйсвам/уйдурдйсам,	uydurmak
		уйдурдйша	
—		уйдурмасион	uydurmasyon
ujgun		уйгун	uygun
—		уйгунлук	uygunluk
—		уйкурджия	uykucu
—		уйкулук	uykuluk
ujisati, uisati, ujdisati		уйдйсвам/уйдйсам,	uymak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

ujmaz

—

uzlaštisati se

uzun

—

—

—

Ü

uzuv

—

—

Uč

uč-dživar, uč-džever

—

učkanatlja

učkat; učkatica

—

učtuglja

učundži

—

ulće

—

umid

umet

umeti-Muhamed

—

ustisati

уйдйша

—

узлъшма

озлащйсвам се/озлащйсам се;

узлашмак

узун

узун чаршйя

узулнамая

узун-узадие

иджурет

юджерет

—

—

ючурлемя

—

—

юч-кюшелйя

—

—

ючурджум

юлке; йолке

юлкерет

—

—

—

юст

—

uymaz

uzlaşma

uzlaşmak

uzun

Uzun Çarşı

uzunlamasıya,
uzunlamasına,

uzunlamaya, uzunnamaya

uzun uzadıya

uzuv

ücret/Ucret-i maktua

ücürat

üç

üç civar

üçerleme

üçkanatlı

üçkat

üç köşeli

üçtuğlu

üçüncü

üçürdüm (naut.)

ülke

Ülker

ümit

ümme

ümme-i Muhammed

üst

üst, üste varmak

—		юсте; юсте	üste
—		устубеч	üstübeç
ustun		юстюн	üstün
—		юстюн	üstün, üstün ağacı
—		ушенган	üşengen
—		ишундйсвам се	üşenmek
utleisati		—	ütlemek
utija		ютия	ütü
—		ютилидйсвам/ютилидйша	ütülemek
uzendije, uzengije		зенгйя	üzengi
—		зенгилик	üzengilik
			üzenmek özenmek,
			üzenmek
—		изюлми	üzülme

V

—	vade	ивает	vaat, vaadi/va'd-ü-va'id
	vakafski		
vada	vakat, vreme vakat	вадя; ваде	vade
—	vakatsaz	вах	vah
	vakıf		vaiz va'z, vaiz
vaiz (vais)	vaktandan	—	vaiz
vakasuz	valaka	—	vakatsız
vakfija	valiya	—	vakfiye
vakıf; vakuf	vanela	вакъф	vakıf
vakufnama	vapur	—	vakıfname
—	varak	вакътлийя	vakitli
	varaş	вахт; вахти	vakit, vakti
vakat	varince	вакът; вакйт	vakit
vaktisahat	varoş	—	vakt-i saat
vaktija	vay.vay	—	vaktiye
vaktile	vayda	—	vaktiyle
—	vekil	вала; вал	vala

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
valija	veremliya	валия	vali
—	veremosan	валиде	valide sultan
valiluk	verestya	валилик	valilik
—	vergiya	валйпаша	vali paşa
valahi	vervele	валлаха; валеј	vallahi, valla
valahi, bilahi, valaha, bilaha, vala, bila; valahi, bilahi talahi	ves	валлаха билляха	vallahi billahi, valla billâ
—	vezir, tsar-vezir	вапор	vapur
varak	vezirin	варак	varak
—	veziritsa	варакчий	varakçı
varaklaisati, varasati	vezirlak	варакладйсвам/варакладй сам, варакладйша	varaklamak
—	vezirlak	варакландосвам	varaklanmak
varakli	vezirlok	вараклий	varaklı
—	vezirstvo	варьвъзгеч	vara vazgeç
—	vezme	варгиджюле	var gücü ile
—	vida	варънджа	varınca
—	vidan	варин-гъбрин!	varın görün
varis	vil	—	vâris
—	vilaet	варлъклий	varlıklı
ovarisati	vilaet	вардисвам	varmak
—	vilaetliya	вармиок	"Var mı? - Yok."
—	vilan	варса-йокса	varsa... yoksa
—	vilcan	варсйн-гитсйн -гитсйн	varsın gitsin
—	vinaftya	вар-йок	var yok
vasija	vinarciya	васйя	vasi
vasimuhtar	viran	—	vasi muhtar
vasinazor, vasinazir	viranlak	—	vasi nazır
vasijet	vodovotf/ya	навесеят	vasiyet
vasijetnama	voyniktou	—	vasiyetname
vatan	voyvondalak	ватан	vatan
—	vrenk	ватандаш	vatandaş
vaj, vaj-vaj	vücut	вай	vay
vajhulana	vumacilak	—	vayhalına
vaz		ваз	va'z, vaiz

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

възгеч

vazgeç

—

възгешердисам се

vazgeçirmek

—

вазгечтйсвам
(се)/вазгечтйсам (се),
вазгечтйша (се)

vazgeçmek

vazifa

—

vazife

—

бабан

veba, baba

vedžahetli

—

vecahetli

većalet, vekalet

—

vekâlet

većil, vekil

векйл(ин)

vekil

većilharč, vekilharç

векйл-харч

vekilharç

—

векйли мутлак

vekili mutlak

—

векиллйк

vekillik

—

веляким

velâkin

—

велхасъл

velhâsıl

velija

—

veli

—

велвеле

velvele

—

венедйк

venedik

veranlamak viranla-

mak, veranlamak

verdi

—

verdi

—

вердерйсвам

verdirmek

—

вереджек

verecek

—

верече

verek

verem

верем; вехрем

verem

veremli

веремлйя

veremli

veremot

—

verem otu

veresija

вересия

veresi, veresiye

—

вересиджйя

veresici

veresiye veresi, veresiye

—

верев

verev

verevija

—

verevi

vergija, verdija (verćija)

вергйя

vergi

—		вергиджия	vergici
—		верйм	verim
—		верник	vernik
—		весаєт	vesayet
veselam		вер-селям	vesselam
vesvesa(nesvesa)		фесфесе	vesvese, fesfese
vesveseli		—	vesveseli
—		фесфеселѝк	vesveselik, fesfeselik
vezan		—	vezin
vezir		везѝр(ин)	vezir
vezirluk		—	vezirlik
vezma		везни	vezne
vidždan		—	vicdan
—		вида	vida
vilajet (vilaet)		вилаєт	vilâyet
—		велеатлѝя	vilâyetli
—		виран	viran
viranija		виране	virane
—		веранджѝя	viraneci
—		виранлък	viranelik, viranlık
—		веранладѝсвам	viranlamak, veranlamak
			viranlık viranelik,
			viranlık
višnjab		вишнап	vişnap
—		холта	volta, holta
—		волта	volta
—		вукуф	vukuf
- -		вур	vur
firtutma, fertutma, furtutma, vrtutma, vur-		—	vur, tutma
tutma			
—		ура-тута	vura tuta, ura tuta
—		вурам; урдѝсвам	vurmak, urmak
—		вур-тута	vur tut, vura tuta

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

vudžud(vudud)

—

vücut

vükela, vućela (vućelja)

—

vükelâ

Y

ja,ja-ja

ya

я-

ya

—

ya ,,,ya

я... я

ya... ya

yabana

ya Allah yallah, ya Allah

—

yabancika

яба

yaba

—

yabanciya

я бахт,я тахт

ya baht, ya taht

jabana, jabanac

yabanets

ябана

yabana

jabandžija (jebandžija)

yag Pazar

ябанджийя

yabancı

jabandžiluk

yagliya siren'e, yagliya pener yağlı peynir

ябанджилък

yabancılık

—

yagluk

ябанда

yabanda

j abani

yagmurlak

—

yabani

jabanlija

ya-hot

—

yabanlı

yaka faka

yades... lâdes...

jadidar, adidar

yaka

—

yadigar

jafta (japta, javta, jalta)

yakiya

—

yafta

jalftadžija

yalan şait

—

yaftacı

jag

yalanciya

я

yağ

—

yalan-kyufte

яджийя

yağcı

—

yalanşaitlak

яджилък

yağcılık

—

yali, yali

яхна

yağhane

jagazli (agazli); jagrz, jagaz, jagazija (agaz,

yalnaş

—

yağız

agazija)

yama

—

yaman

яхлама

yağlama

jaglaisati

yambaş

ахладйсвам

yağlamak

jagla; jaglija

yamporos

яглия

yağlı

—

yana, yane

ябелие

yağlı bileği

jagluk (jaglak, jaglek)

yanak

ялък'; ягльк; елак

yağlık

jagma

yancik

яма

yağma

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—	yanglaş	ямаджия	yağmacı
—	yaniçar, yaniçer	ямаджилък	yağmacılık
jamurluk	yaniçe	ямурлук	yağmurluk
—	yanikara	ямуриелй	yağmur yeli
jahnija, janija	yankesecika	яхния	yahni, yağni
—	yankeseciya	яху	yahu
Jehudija (Jahudija)	yanlaş	яхудийя	Yahudi
jaka	yara	яка	yaka
—	yaraliya	якалък	yakalık
—	waran	якамос	yakamoz
jajgija; jakija	yardam	якия	yakı
—	yarma	якън	yakın
—	yasakçiya	якашлия	yakışıklı
—	yasmin	якъщйсвам	yakışmak
—	yastak	яки-този	yakı tozu
—	yastak	якма; йекма	yakma
jakut	yastok, yastuk	—	yakut
jakuti	yaşmak	—	yakuti
—	yataan	алапър	yalabır
—	yatağan	лъгйя	yalağı /yalak
jajlak	yatsiya	елак	yalak
—	yavaş yavaş	ялак ⁴	yalak
—	yavaş	ялама	yalama
jalan	yavniya	ялан	yalan
jalandži; jalandžija	yavriçe	яланджйя	yalancı
jalandži-dolma	yavriya	—	yalancı dolma
—	yavrum	яланджилък	yalancılık
jalanija	yay	—	yalani
jalan-šahit	yaygıya	ялан-шахатин	yalan şahit
—	yazacıvçe	ялан-шехатния	yalan şahitçisi
—	yazaciya	ялан-шахатлък	yalan şahitlik
—	yazak	алас	yalaz

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

jalduz	yem	ялдѹз	yaldız
—	yemek.emek	ялдѹз	yaldız altım
jalduzdžija	yemenii	—	yaldızıcı
jalduzli	yengya	яддѹзлийя	yaldızlı
jalija (jaljija)	yenmece	ялия	yalı
—	yerebasmas	ялъм	yalım
—	yerger	ялън-кат	yalın kat
—	yetim	яланкат	yalıncat
jalah (jala)	yeyciya	ялла	yallah, ya Allah
j alman	yoğurt	—	yalman
—	yok	ялла	yalpa
—	yok yok	яма	yama
—	yokuş	ямач	yamaç
jamak	yolciya	ямак	yamak
—	yoldaş	ямак	yamak
—	yoldaşlar	ямак ⁴	yamak
—	yonbaşıya	ямадисам се	yamamak
—	yönce	яман	yaman
jamčik	yorgan çocuk	—	yamçı
—	yorgan	йемпала	yampala
—	yorganciya	ян; ян	yan
—	yorgovan	ян	yan
—	yufka	яньш	yanaş
—	yumbrukçiya	яньщйсвам	yanaşmak
şambek	yun basma	—	yanbeki, yanbeği
jandžik	yuriet	енджйк	yancık
j andan (jandal, janda)	yumek	яндан	yandan
—	yust	яндѹран	yandırان
jangija; jangin	yuva	янгън	yangın
jangi-kula	yuzbaşıya	—	yangın kulesi
—	yüzlük	янгѹз	yan gözle
—		янгък	yanık

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

янійкара

yanıkara, yanık kara

—

ян-кехая

yan kâhya

jankesa

—

yan kesesi

jančesedžija, jankesedžija

янкеседжйя

yankesici

—

янкеседжилтък

yankesicilik

janliš

янлъш; англъш

yanlış

janlišluk

янлъшлък

yanlışlık

—

янсавак

yan savak

japalak

—

yapalak

japija

япйя

yapı

japundže

панджа; япанча

yapınca, yapıncı

japundžak

япанджак; пандже

yapıncak

yapıncı yapınca,

yapıncı

—

япъшкан

yapışkan

—

япма

yapma

japrak

—

yaprak

—

япрак

yaprak

—

япраци

yaprak sarması

—

яптьрдйсвам/яптьрдакам

yaptırmak

—

яр

yar

—

яра'

yara

jarabi

ярабим

ya Rabbi, yarabbim

jarak

—

yarak

jaračiti, jaračenje

—

yarak, yaraklamak

jarakli

—

yar akli

—

яраладисвам

yaramak

—

яралийя

yaralı

ярадйсвам/ярадйсам, ярадйша
araisati, arajisati

ярамаз

yaramaz

jaramaz, jaramazin

—

yaramazlık

jaramazluk

—

yaran

jaran

еранка

yaran

jaratisati

—

yaratmak

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

jardum

ярдъм

yardım

jardumdžija

ярдъмджия

yardımcı

—

ярдъмджилък

yardımcılık

—

ярдъмлия

yardımlı

—

яран

yâren

—

яръджия

yarıcı

—

яръ гедже

yarı gece

jaruga

йърък

yarık

—

ярум

yarım

jerme-džebelija

—

yarım cebeli

—

яръмпотйни

yarım potin

—

йеря

yarıya, yan yarıya

jarma

ярма

yarma

—

ярмалък

yarmalık

jasak

ясак

yasak

—

ясак

yasak/yasakçı

jasakčija

ясакчийя

yasakçı

jasmin, jasemin, česmin

ясимийя

yasemin, yasim, yasem

—

яспус

yaspus

—

ястыгач

yastığaç

jastuk

ястык

yastık

—

ястыклийя

yastıklı

jaša,jašasun

яша

yaşa

—

яшасън

yaşasın

—

ъшънда

yaşında

—

яшлък

yaşlık

jašmak

яшмак

yaşmak

jatağan

ятаган

yatağan

ya taht ya baht, ya taht

jatak

ятак

yatak

—

яталак

yatalak

—

ятък

yatık

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		ятъкчийя	yatıkçı
—		ятартарйсвам	yatırmak, yatırtırmak
—		ятащисвам се	yatışmak
jacija		етсийя	yatsı
—		йова	yava
—		еваклужя	yavaklu
javaš		яваш	yavaş
javaša		—	yavaşa
—		явашландйсвам	yavaşlamak/yavaşılanmak
javašluk		—	yavaşlık
javašli; javašlija		—	yavaşli
—		яваш-яваш	yavaş yavaş
javer		явер(ин)	yaver
javru		яврйя; явруйче	yavru
javrum		аврум	yavrum
jauklaš; jauklija		—	yavulklu
—		яй	yay
jaija		яя	yaya
—		йейен	yayan
—		айгърджйя	yaygaracı
—		айк	yayık
—		яйла	yayla
—		яйлак	yaylak
—		яйлйя	yaylı
—		яидйсвам	yaymak
—		язачикмя	yaza çıkma
jazija		язйя; езий	yazı
jazidžija		язаджия	yazıcı
—		язаджилък	yazıcılık
jazuk		язък	yazık
jazuklarosum		язиклар олсун йезиклар олсун	yazıklar olsun
jazili		—	yazılı
—		езй-тура	yazı tura (atmak)

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		язлама	yazlama
—		язлък	yazlık
jazma		язма; изма	yazma
—		язмалйя	yazmalı
jedek		едек	yedek
jedekteš		—	yedekdaş
jedekile		—	yedek ile
jedeklija		едеклійя; едиклійя	yedekli
—		едй-бостан	yedi bostan
—		едирдйсам; идирдйсвам	yedirmek
—		еди верен	yediveren
jek		ек	yek
—		еке	yeke
jećpare		—	yekpare
jekten		—	yekten
jećun		—	yekûn
jelek		елек	yelek
—		елйм	yelin, yelim
jelćen (elćen)		елкен	yelken
—		елкен	yelken bulutu
—		елканджия	yelkenci
jelkovan		—	yelkovan
—		ел-оту	yel otu
elpeza, elpeze		елпезе	yelpaze, elpeze
—		ем	yem
jemek		йемек	yemek
—		ямеклійк	yemeklik, yemelik
jemenija (emenija); jemenije, jemenlije (jemeliје)		еменийя	yemeni
jemenidžija		емениджйя	yemenici
jemin (emin)		емин	yemin
jeminašče		—	yemin akçesi
—		емиш	yemiş
jemiščija		емишчйя	yemişçi

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
—		емйшен	yemişen
—		емешлік	yemişlik
—		ем-вахтъ	yem vakti
jenda, jendija, jenga, jengija (enda, endija, enga, engija)		—	yenge
—		енге	yenge, inge
jendibaša (endibaša)		—	yenge başı
jendibula, jengibula (endibula, engibula, endija bula)		—	yenge bula
jengeča (engeča, engija)		енгеч	yengeç
jendiluk, jengiluk		—	yengelik
—		ени	yeni
—		енибахар	yenibahar
—		инибащан	yeni baştan
janjičari, jenjičari, janičari		енийчар(ин)	yeniçeri
—		еничар-агасъ	yeniçeri ağası
—		еничерлік	yeniçerilik
—		иниден	yeniden
jendisati, jenisati, jenjisati		ендйсвам/ендисам	yenmek
—		йер	yer
jeribasma		—	yer basmaz
jeralma		ер-алмась	yer elması
—		еревй	y ere v i
—		йоргужан	yer göçeni
jerile		—	yerile
—		ерине	yerine
—		ерлегдйсвам/ерлещйсам	yerleşmek
jerlija		йерлйя	yerli
jerlu-aga, jerli-aga, jerlaga		—	yerli aga
jerli-beg		—	yerli bey
jerli-kul, jerli-kol, jerlu-kul, jerlu-kol		—	yerli kulu
—		ермйк	yer мүк
ješil		—	yeşil
ješiluk, ješirluk		—	yeşillik
jetim		йетим	yetim

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		итищйсвам/итищйсам	yetişmek
jetmiş		—	yetmiş
jevmi-kijamet		—	yevmi-kıyamet
jezid		—	yezit
—		йъмак	yığnak
—		яктисвам	yıkmak
—		илан-балък	yılan balığı
—		илан-оту	yılan otu
—		илдъръм	yıldırım
jilduz, ilduz		ялдъз; илдъза	yıldız
—		дъзлийя; штдъзлийя	yıldızlı
jilduznama		—	yıldızname
—		йълма	yılma
—		ипраттйсвам/ипраттйша	yıpratmak
itmač (ikmač)		юртмеч; йортмеч	yırtmaç
jigit, jidit, džigit		—	yîğit
—		итлийк	yîğitlik
—			yine gene, yine
—		ермянка	yirmi
jigirmiluk, igirmiluk (jegirmiluk, girmirluk)			yirmilik
—		ива	yiv
jedžek		—	yiyecek
—		иджйя	yiyci
—		юшенмек	yocunmak
jogun, jogunast, jogunica		—	yoğun
jogunluk		—	yoğunluk
jogurt		югурт	yoğurt
juk, jok		йок	yok
jok džanum		—	yok canım
joklama		юклама	yoklama
—			yoklamak okkalamak/yokla-
—			mak
—		йоклия	yoklu

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

j okluk

—

—

—

yoktur

—

jok vala

jol

joldžija (joldija)

joldziluk

joldaš

—

joluk, jolluk, (jonluk)

—

jolphaz

joltasi

joltava

jol-teskera, jolteskera

—

—

jondža

jondžaluk

junga

jordam (jordan)

jordamdžija

jordamli

jorga

—

jorgan

jorgandžija

—

jorganluk

—

—

юклук

йокпаасъ

йбксъ

йоктан й

—

йокуш

—

—

йолджу

йолджълък

йоддаш

йоддашйм

—

йолма

—

—

—

—

лулук

йол

йонджа

—

йордамство

—

—

—

йоргаджа

юрган

юрганджйя

йорганджилък

юрганлък

юргунлук

юсмувам; йосма

yokluk

yok pahası(na)

yoksa

yoktan iyi

yoktur

yokuş

yok vallah

yol

yolcu

yolculuk

yoldaş

yoldaşım

yolluk

yolma

yolphaz

yol taşı

yoltavası

yol teskeresi

yoluk

yol vermek

yonca

yoncalık

yonga

yordam

yordamcı

yordamlı

yorga

yorgaca

yorgan

yorgancı

yorgancılık

yorganlık

yorgunluk almak

yosma

—	йосмалък	yosmalık
—	йоз	yosun, yoz
—	—	yova... yuva...
—	йоз	yoз
—	—	yoз yosun, yoz
—	йозчийя	yoзcu
—	юрйя	yöre
—	юрук	Yörük, Yürük
—	юх	yuf
jufka (juhka, jupka)	юфка	yufka
—	юхаа	yuha
—	укардан	yukarıdan almak
—	юкаръ иелй	yukarı yeli
—	улаф	yulaf
jular, ular	юлар	yular
jumak (umak)	юмак; йомак	yumak
jumrija	—	yumru
—	юмрийя	yumru
jumruk	юмрук	yumruk
—	инан	Yunan
—	юнус-балъ	yunus balığı
—	юрт	yurt
—	юртлук	yurtluk
—	ютурдаквам	yutturmak
—	юва	yuva, yova
—	ювак	yuvak
—	имантйя	yuvanta, yovanta
juvalaci	юварлак; ивърлак	yuvarlak
—	юк	yük
—	йоклия	yüklü
jukluk	юклук	yüklük
—	юлма	yülman
junbasma	—	yün-basma
juriti	юрвам/юрна	yür-

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—		юречен	yürek
—		юре	yür etmek
—		юря	yürü
Juruci; juruk		юрюк	yürük
—		юрюкбедевйя	yürük bedevî
			Yürük
jurun		—	yürün
—		ирюн	yürüyün
juriš		юруш	yürüyüş
juz		юз; юс	yüz
juzbaša		юзбашия	yüzbaşı
—		юзграм	yüz gram
—		юзлюк	yüzlük
juzuk, jusuk		—	yüzük

Z

—	zaar zar (yüzün örtülmesine yarayan bez)	забуна	zabın
—	zaardisa	забйт(ин)	zabıta /zabit
zabit	zaaylazi	—	zabit
—	zabataçi	забитлък	zabitlik
—	zabit	заптие-одасъ	zabtiye odası
—	zabitin	сачи-къбрьз	zaci Kıbrıs
—	zabitlak	зачия	zaç yağı
zağar	zaborci	загар	zağar
zagarija	zabun	—	zağara
zahira (zaira)	zadumani	заере	zabire/zahre, zehre
zahmet (zamet)	zanatliya	захмет	zahmet
zahmedija (zamedija)	zanayat	—	zahmetiye
zahmetli	zandana	захметлия	zahmetli
	zaortaçi		zahre zahire/zahre, zehre
	zap		
zaim, zajim	zapt çini	займ	zaim

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

zaimluk (zainluk)	zaptisuva	—	zaîmlik
zakum, zekum	zaptiya	зокум	zakkum
zahm	zarar	залъм	zalim
—	zarçe	заман; заман	zaman
—	zare	замандан	zamandan
zambak, zanbak	zaruret	замбак	zambak
—	zarzavat	замк	zamk
—	zate, zati	земпаре	zampara, zenpare
—	zavaliya	земпарлък	zamparalık, zenparelik
zanat	zavmet stori	занаят	zanaat
zanačija	zavmet	занаятчия	zanaatçı
—	zayre	занаят-канаят	zanaat kanaat(tır)
zanatlija	zaytin	занаятлийа	zanaatlı
—	zbayati	занаятдаш	zanaatta?
—	zebze	зангър	zangır zangır
zapt, zaft, zavt	zeer	запт	zapt
—	zefk	загггасвам/заптйсам; узаптя	zapt (etmek)
zaptadžija, zaptačija	zehtin	—	zaptıcı
zaptija (zavtija)	zeir	заптие	zaptiye
zar	zembil	зар	zar
zirat, zrat (ziratni, ziratni)	zendan	—	zaraat
zarafet	zengia	—	zarafet
zarafetli	zer	—	zarafetli
zarar	zer(zeer)	зарар	zarar
—	zerdeliya, zerezeliya	зарарлийа	zararlı
zararsuz	zerzele	зарарсъз	zararsız
zarar jok	zevzek	—	zarar yok
	zeybek		zarbhane darphane,
	zeytin		zarbhane, tarapana
zarf (zalf, zaf)	zeytinliya	зарф	zarf
—	zglobaftya	зарефето; зариф	zarif
zaruret	ziefet gozba	—	zaruret
zarureti-hal	zift	—	zaruret-i hal

<i>Sırpça</i>	<i>Makedonca</i>	<i>Bulgarca</i>	<i>Türkçe</i>
	zimbil		zarzavat... zerzevat...
zat	. zingin, zinginin	—	zat
—	ziyafet	затъ	zati, zaten
zatu-zaval	ziyan	—	zat-üz-zeval
zavale, zavalā; zavalī; zavalī	zor, zort	завали;завалия	zavallı
—	zorba	завайт(ин)	zavga
zaif, zaijif	zorbacīya zorluk çıkaran, zorbalık eden	зайф	zayıf
zaifluk, zaijifluk	zorbalak	заифлък	zayıflık
ziamet, zijamet	zorlen	зиамет	zeamet
—	zort	збанец	zebane
zebanija	zukyam	—	zebani
—	zukyamliya	забиллък	zebil, zebillik
—	zulufi	забелдйсвам	zebil etmek
zabun	zuium	забун	zebun
—	zulumkar	зиджрие	zecriye
zeher, zeer	zulumliya	зехйр	zehir
zeherli	zumbul	заерлит; зехирлия	zehirli
—	zumrud	зарун	zehran, zerren, zerrin
	zumuruden		zehre zahire/zahre,
	zurla		zehre
zeĉat, zekat	zurna	—	zekât
zeĉir-prsten (zeĉer-prsten, zeĉi-prsten)		-----	zekir
			zelemkade zeremkade,
			zelemkade
zelzela (zerzela)		зарзора	zelzele, zerzele
zeman		—	zeman
zemberek		зембелек; земперйк	zemberek, zenburek,
			zembelek
zembilj, zembil		зюмбюл	zembil
zemherije (zemerija, zemerije)		—	zemheri
			zenburek zemberek,

zendžefil (zindžefil, džendžefil, dendeofil)

джинджифил

zenburek, zembelek

zencefil, cincifil

zendil, zending, zengin

зeнгѝн; зeнгѝнин

zengin

—

зeнгeлeдѝсам

zenginlemek

zendiluk, zendingluk, zingiluk

зeнгинлѝк

zenginlik

zenpare... zampa...

zerdast

—

zerd

zerdelija, rezdelija

зарделѝя

zerdali

zerde

зерде

zerde

zerdečaf, zerdečef, zerdečap

зардишав

zerdeçal, zerdeçav

zerdav

зердава

zerdeva

zerdanlija, zerdalija

—

zerdevalı

—

зеремкаде

zeremkade, zelemkade

zere; zerem zira, zere

zerger

—

zerger

zehra, zera

—

zerre

—

зайрекадар

zerre kadar

zerren; zerrin

zerrin

zelenkada, zerekada

—

zerrin kadeh

zerzele *uu* zelzele, zerzele

zerzevat, zarzavat

зарзават

zerzevat, zarzavat

—

зарзаватчѝя

zerzevatçı, zarzavatçı

—

зарзаватлѝя

zerzevatlı, zarzavatlı

za fait

—

zevaid

zaval; zeval

завал

zeval

—

завалда

zevalda

zevak

зафт; зевк

zevk

—

зевклендѝсвам
се/зевклендѝ-ша се;
зевкленмек

zevklenmek

zevкли

—

zevкли

—

зевле

zevle, zevli

zevzek

зевзек

zevzek

*Sırpça**Makedonca**Bulgarca**Türkçe*

—

zevzekluk

—

zejbek-hava

зевзеклендйсвам се

зевзеклък

зебек

—

zevzeklenmek

zevzeklik

zeybek

zeybek havası

—

zejrek

zejtin (zeitin)

—

zejtinluk

zejtin-tane

—

зелй-бостан

—

зехтин

зехтинлйя

зейтинлик

—

зехтин тулуму

zeyn-i-bostan

zeyrek

zeytin/zeytinyağı

zeytinli

zeytinlik

zeytin tanesi

zeytin tulumu

zeytinyağı
zeytin/zeytinyağı

zejtini

zubun

zeh

—

—

zumba

—

—

забун'

—

залга

залгатня

замба; зомба

зумпара

zeytuni

zıbın

zih

zilgar

zilgit

zimba

zimpara

zindan zindan, zindan

—

—

—

—

zit

—

—

—

zuvana, zuana

—

zift

зынгър-зынгър

зъпърдак

зъпче

зъпкън

—

зърт пърт

зарзоп; зарзоп(ин)

зът

завана; завана

зибидйя

зифт

zmgır-zingır

zıpır, zıpırdak

zipka

zipkin, sapkın

zirt

zirt pirt

zirzop

zit, ziddı

zivana

zibidi

zift

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

zihinli

zićir, zikir

zil, zile

zildžija

zulhidže, zilhidže

zilija

zulkade, zilkade

—

zimija

zinaluk

—

sindžir

sindžirli; sindžirlije

zindan

—

—

—

zijadola

zijačet

zijan

—

zijačer

—

—

—

—

zijaret

zijareti-kabur

zinet

zolota

—

—

зил; зил

—

—

—

—

зиљасовам

—

—

джинджиџа

синджир

синджирлија

зандан

занданджја

зар; зере; зер

зеде

—

зиафет

зян

зянджия

зенкџор(ин)

зюнкџуржја

зянлја

зянлък

зян-зибйл

—

—

—

зола

zihinli

zikir

zil

zilci

zilhicce

zili

zilkade

zilli

zimmi

zinalık

zincap sincap, zincap

zincife, cincife, cincifar

zincir

zincirli

zindan, zindan

zindancı

zira, zere, zerem

ziyade

ziyade ola

ziyafet

ziyan

ziyana

ziyankâr

ziyankâr, ziyankârcı

—

ziyanlı

ziyanlık

ziyan zebil (olmak, etmek)

ziyaret

ziyaret-i kabir

ziynet

zolota

zor

—

zorba

—

—

—

—

—

—

zorli

—

zort

—

—

—

zorzorile (dordorice)

zudutluk

ozuhuriti; zuhur se učiniti, zuhur učiniti

zulfikar

zulum; zulum

zulumćija, zulumdžija

—

zulumćar; zulumćar

—

—

zumurat, zumurud (zumurlut, zumrut)

zuma, zurla

—

zudurt, zudur (zudut)

—

zudutluk

—

зор

зораки

зорба

зорбабашия

зорбалък

зорлен

зорлама

зорладйсвам/зорладйсам,
зорладйшазорландйсвам/зорландйса
м

зорлийя

зорле-йорле

—

зоруна

зор-зоруна

зор замая

—

—

—

—

зулум

зулумджия

зулумджолук

зулумкяр

зулумкярлък

зулумлук

—

зурла; зурна

зурнаджия

зюрт

зюрглия

—

зукям

zor

zoraki

zorba

zorba başı

zorbalık

zorla, zorlan

zorlama

zorlamak

zorlan zorla, zorlan

zorlanmak

zorlu

zorlu yolla

zort

zoruna

zoru zoruna

zor zaman

zor zorile

züğürtlük

zuhur

Zulfikar

zulüm

zulümcü

zulümcülük

zulümkâr

zulümkârlık

zulümlük

zumrut

zurna

zurnacı

züğürt

züğürt, züğürtlü

züğürtlük

zühkâm

Sırpça***Makedonca******Bulgarca******Türkçe***

—

зоил

zül

—

зулям

zûlâm

soluf, zuluf (zulov)

зулуф

zûlûf

zumurut, zumurad (zumurlut, zumrut)

зюмрюд

zümrüt

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AHMET, Oktay (1999). Makedonca Sözlükte Türk Etkileri, Basılmamış Yüksek Lisans Seminer Çalışması, Cyril and Methodius Univ. Faculty of Philology, s. 6
- AKSAN, Doğan (1977). Her Yönüyle Dil, Ankara, C 1, s. 65.
- ALBAYRAK, Kadir (2005). Bogomilizm ve Bosna Kilisesi, İstanbul, Emre Yayınları, s.3
- ASENOVA, Petja (1992). La mentalité balkanique: Vues de "l'homme balkanique" sur certaines qualités humaines. Балканско езикознание, 35(3-4), 97-113.
- AUSTIN, John L. (1962). How to Do Things with Words. Oxford: Clarendon.
- BAUMAN, Zygmunt (1991). Modernity and Ambivalence. London: Polity Press.
- BERNSTEIN, Basil (1971). Class, Codes and Control: Theoretical studies towards a sociology of language. London: Routledge.
- BLEULER, Eugen (1930). Text book of Psychiatry. Trans, from German into English by A. A. Brill. New York: MacMillan.
- BORETZKY, Norbert (1976). Der Türkische Einfluss auf das Albanische. Teil 2. Worterbuch der Albanischen Turzismen. Wiesbaden: Harrassowitz.
- BRENDEMOEN, Brent (1990). The Turkish language reform and language policy in Turkey. In György Hazai (Hg.). Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil 7(454-493). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- BUROV, S. and Penka Pekhivanova (1995). Rečnik na Čuzhdite Dumi v Bülgrski Ezik s Ilyustracii. Sofia: Elpis.
- BUROV, S. and Penka Pekhivanova (1999). Malük Rečnik na Čuzhdite Dumi v Bülgarskiya Ezik. Veliko Tŭrnovo: Slovo.
- BYNON, Theodora (1978). Historical linguistics. Cambridge: Cambridge University

Press.

CHRISTOPHER. (2010). Pejoratives. *Philosophy Compass*, 5(2), 164-185.

DUDA, H. (1948). *Balkantürkische Studien*. Wien: Sitzungsberichte sterr. Adad. Wiss., Phil.-His. Classe, 226.

DUNBAR, Robin I. M. (2004). Gossip in evolutionary perspective. *Review of General Psychology*, 8(2), 100-110.

ERCILASUN, Ahmet B. (2005). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yay. Ankara, s.201.

FEHÉR, Géza (1984). *Bulgar Türkleri Tarihi*, Ankara, s.45.

FREGE, Gottlob. (1892). *Über Sinn und Bedeutung*. *Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik*, 100, 25-50.

FRIEDMAN Victor, A. (2002). "Macedonian", *The Slavic Languages*, Ed.: Bernard Comrie, Greville G. Corbett, Routledge Pub., London, s.250

FRIEDMAN, Victor (2003). *Turkish Influence in Macedonia and Beyond: Studies in Contact, Typology, and Other Phenomena in the Balkans and the Caucasus*. Wiesbaden: Harrassowitz.

FRIEDMAN, Victor. (1986). Turkish influence in modern Macedonian: the current situation and its general background. *Festschrift für Wolfgang Gesemann, Band 3. Beiträge zur slawischen Sprachwissenschaft und Kulturgeschichte* (85-108). München: Hieronymus.

FRIEDMAN, Victor. (1994). Turkisms in a comparative Balkan context. *Septième Congrès International d'Études du Sud-Est Européen: Rapports* (521-543). Athens: Greek National Committee for Southeast European Studies.

FRIEDMAN, Victor. (1996). The Turkish lexical element in the languages of the republic of Macedonia from the Ottoman period to independence. *Zeitschrift für Balkanologie*, 32(2), 133-150.

FRIEDMAN, Victor. (1998). Review of Grannes, Alf. *Turco-Bulgarica: Articles in English and French concerning Turkish Influence on Bulgarian*. *Turkic Languages*, 2(1), 154-158.

FRIEDMAN, Victor. (2003). From orientalism to democracy and back again: Turkisms in the Balkan languages. In I. A. Sedakova & T. V. Civ'jan (eds.) *Vpoiskah "orientalnogo" na Balkanah (Balkanskie Ctenija 7) - Tezisy i materialy* (61-63). Moscow: Russian Academy of Arts and Sciences.

FRIEDMAN, Victor. (2003). Review of Grannes, Alf, Kjetil Râ Hauge, & Hayriye Siileymanoglu. *A Dictionary of Turkisms in Bulgarian*. *Turkic Languages*, 7(1), 146-

- FRIEDMAN, Victor. (2003). Turkish in Macedonia and Beyond: Studies in contact, typology and other phenomena in the Balkans and the Caucasus. Wiesbaden: Verlag Otto Harrassowitz.
- FRIEDMAN, Victor. (2006). Balkans as a linguistic area. *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 1, 657-672.
- GAL, Susa, Judith T. Irvine (1995). The boundaries of languages and disciplines: How ideologies construct difference. *Social Research*, 62, 967-1001.
- GEORGIADIS, P. (1974). Die Lautlichen Veraenderungen der Türkischne Lehnwörter im Griechishen, Diss. München.
- GEORGIADIS, P. (1974). Die lautlichen Veränderungen der türkischen Lehnwörter im Griechischen, Inaugural-Dissertation zur Erlangung des Doktorgrades der philosophischen Fakultät der Ludwig-Maksimillian-Universität zu München.
- GOEBL, Hans u. a. (Hg.). (1997). Kontaktlinguistik - Contact Linguistics -Linguistique de contact. Berlin: Walter de Gruyter.
- GÖKBİLGİN, Tayyib (1957). Rumeli'de Yörükler, Tatarlar ve Evlad-ı Fatihan, İstanbul, s.55-92.
- GOLAB, Z. (1960). The influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic dialects. *Folia Orientalia*, 1, 26-45.
- GRANES, Alf (1987). Turkish influence on Bulgarian. *Folia Slavica*, 8(2/3), 224-249.
- GRANNES, Alf (1996). Bulgare боклук. Turcismes du type: base turque (ou passée par le turc en bulgare) + suffixe turc -лик, -лък, -люк, -лук (< -lx⁴k) en bulgare. In Grannes 1996a, 159-209.
- GRANNES, Alf (1996). Bulgare курвалък. Formations hybrides: Base non-turque + suffixe turc adapté et généralisé en bulgare sous la forme -лък (< -lx⁴k). In Grannes 1996a, 231-239.
- GRANNES, Alf (1996). Bulgare фудуллук! фудулство! фудулщина. Les suffixes bulgares -ство, -ищина comme substitutes du suffixe turc -лък, -лик, -люк, -лук (< -lx⁴k) dans les emprunts turcs. In Grannes 1996a, 241-249.
- GRANNES, Alf (1996). Les turcismes dans l'oeuvre de Dobri Vojnikov (1833-1878), le premier dramaturge bulgare. In Grannes 1996a, 31-84.
- GRANNES, Alf (1996). Turco-Bulgarica. Articles in English and French concerning Turkish influence on Bulgarian (*Turcologica* 30). Wiesbaden: Verlag Otto Harrassowitz.

- GRANNES, Alf (1970). Etudes sur les turcismes en hulgare. Oslo: Univ-Vorlag.
- GRANNES, Alf (1980). Loan Compounds in Bulgarian Reflecting the Turkish Indefinite izafet-Construction. Det Norske Videnskaps Akademi, II, Hist.-Filos. Klasse Skrifter, n.s., 15 (Oslo).
- GRANNES, Alf (1996). Les éléments turcs dans la prose épistolaire d'Ivan Vazov. In Grannes 1996a, 120-134.
- GRANNES, Alf (1996). Les turcismes dans le parler de la ville de Sumen (Bulgarie de l'Est) dans les années 1920. In Grannes 1996a, 135-158.
- GRANNES, Alf (1996). Les turcismes dans le plus célèbre roman bulgare, Sous le drapeau d'Ivan Vazov. In Grannes 1996a, 99-119.
- GRANNES, Alf (1996). Loan compounds in Bulgarian reflecting three types of Turkish *ımr/ëf*-constructions. In Grannes 1996a, 250-258.
- GRANNES, Alf (1996). The attitude of the great Bulgarian writer Ivan Vazov towards Turkish loanwords in his mother tongue: A balanced view of delicate matter. In Grannes 1996a, 85-98.
- GRANNES, Alf (1996). Turkish influence on Bulgarian. In Grannes 1996a, 1-30.
- GRANNES, Alf (1996). Turco-Bulgarica: Articles in English and French Concerning Turkish Influence on Bulgarian. Wiesbaden: Harrassowitz.
- GRANNES, Alf, Kjetil Rå Hauge, Hayriye Süleymanoğlu (2002). A Dictionary of Turkisms in Bulgarian, The Institute for Comparative Research in Human Culture, Novus Forlag, Oslo.
- GRICE, H. Paul (1975). Logic and conversation. In Peter Cole & Jerry L. Morgan (eds.) Syntax and Semantics. Vol. 3: Speech Acts (41-58). New York: Academic Press.
- GRICE, H. Paul (1989). Studies in the Way of Words. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- GÜLENSOY, Tuncer (1993). Rumeli Ağızlarının Ses Bilgisi Üzerine bir Deneme. Kayseri: Erciyeş Üniversitesi.
- HALLIDAY, Michael A. K. (1978). Language as a Social Semiotic. London: Edwin Arnold.
- HASAN, Hamdi (1997). Makedonya ve Kosovo Türklerince Kullanılan Atasözleri ve Deyimler. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları, 685.
- HASCHER, Tina. (1994). Emotionsbeschreibung und Emotionsverstehen. Zur Entwicklung des Emotionsvokabulars und des Ambivalenzverstehens im Kindesalter. Münster: Waxmann.

- HAZAI, G. (1983). Po odnos upotrebata na makedonizmite vo leksikata na Gostivarskiot turski govor. Skopje: Bigorski Naučno-kulturni Sobori.
- HAZAI, György (Hg.). (1990). Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teill. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- HAZAI, György, Matthias Kappler. (1999). Der Einfluss des Türkischen in Südosteuropa. In Uwe Hinrichs (Hg.). Handbuch der Südosteuropa-Linguistik (649-675). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- HAZAI, György. (1961). Remarques sur les rapports des langues slaves des Balkans avec le turc-osmanli. Studio. Slavica, 7, 97-138.
- HENDRIKS, P. (1976). The Radozda-Vevcani Dialect of Macedonia, The Peter de Ridder Pres, Amsterdam, s.1.
- HILL, Peter. (2006). Post-1989 lexical changes in the Slavonic languages. Australian Slavonic and East European Studies, 20, 173-193.
- HINRICHS, Uwe (Hg.). (1999). Handbuch der Südosteuropa-Linguistik. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- HOBBSAWM, Eric. (1959). Primitive Rebels: Studies in archaic forms of social movement in the 19 and 20 centuries. Manchester: Manchester University Press.
- HOBBSAWM, Eric. (1972). Bandits. Harmondsworth: Pelican Books.
- HORN, Laurence R. (1989). A Natural History of Negation. Chicago: University of Chicago Press.
- ILČEV, Stefan et al. (1982). Rečnik na Čuzhdite Dumi v Bŭlgarskiya Ezik. Sofia: BAN.
- IVANOV, Yordan (1970). Bŭlgarski Starini İz Makedoniya, Pod Redaktsiya Na Prof. Bonyo Angelov i Prof. Dimitir Angelov, Bŭlgarska Akademiya Na Naukite, İzdatelstvo Nauka i İzkustvo, s.136.
- JAKOBSON, Roman. (1987) . Linguistics and poetics. In R. Jakobson. Language in Literature (62-94). Cambridge: Harvard University Press.
- JESPERSEN, Otto (1917). Negation in English and Other Languages. Copenhagen: A. F. Host.
- KAKUK, Zsuzsanna (1961). Die türkische Mundart von Küstendil und Michailovgrad. Acta Lingüistica, 9, 301-386.
- KAPPLER, Matthias (1997). Über die Funktion der Turzismen im griechischen Journalismus. Zeitschrift für Balkanologie, 33, 26-38.
- KAPPLER, Matthias (1999). Türkisch (in Südosteuropa). In Milos Okuka (Hg.) Wieser

Enzyklopädie des Europäischen Ostens. Band 10: Lexikon der Sprachen des europäischen Ostens (817-834). Klagenfurt: Wieser Verlag.

KARAAĞAÇ, Günay (2004). Türkçenin Dünya Dillerine Etkisi, Akçağ Yay., Ankara, S. 888

KARAAĞAÇ, Günay (2005). Dil, Tarih ve İnsan, Ankara, 2002; 2. baskı Ankara 2005.

KARAAĞAÇ, Günay (2007). Türkçenin “Gelenek, Görenek ve Yasa” İle İlgili Sözleri, Tunca Kortantamer İçin, Ed.: Yavuz Akpınar, İzmir, 403.-412.s.

KARAAĞAÇ, Günay (2008). Dil ve İnsan Oluş, Ahmet Bican Ercilasun Armağanı, Ekrem Arıkoğlu (Ed.), Ankara, 149.-161.s.

KARAAĞAÇ, Günay (2008). Türkçe Verintiler Sözlüğü, TDK., Ankara, 2008, 1085 s

KARAAĞAÇ, Günay (2009). Turan Kavimlerinin Göçü (Karoly Czegledy, Nomad nepek vandorlasa - Napkelettol Napnyugatig, Budapest, 1969'un tercümesi), İletişim Yay., İstanbul, 314.s.

KARAAĞAÇ, Günay (2010). Türkçenin Ses Bilgisi, İstanbul, 220s

KARAAĞAÇ, Günay (2012). Türkçenin Dil Bilgisi, Akçağ Yayınları. Ankara.

KARPAT, Kemal H. (2003). Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikleri, Çev.: Bahar Tırnakçı, Tarih Vakfı Yurt Yay., İstanbul, s. 14.

KAZAZIS, Kostas (1972). The status of Turkisms in the present-day Balkan languages. In H. Birnbaum & S. Vryonis (eds.) Aspects of the Balkans: Continuity and Change. Contributions to the International Balkan Conference held at UCLA, October 23-28, 1969 (87-116). The Hague & Paris: Mouton.

KLAIĆ, Bratoljub (1966). Veliki riječnik stranih riječi, izraza i kratica. Zagreb, Zora, 1118

KNEŽEVIĆ, A. (1962.). Die Turzismen in der Sprache der Kroaten und Serben. (Veröffentlichungen des Slavisch-Baltischen Seminars der Westfälischen Wilhelms-Universität III, Münster (Wesf).

KNEZEVIĆ, Anton (1962). Die Turkizmen in der Sprache der Kroaten und Serben. Meisenheim am Glan: Verlag Anton Hain.

KOSTOV, Kiril (1970). Lehnwörter zigeunerischen Ursprungs im Türkischen Argot. Балканско езикознание 14(2), 83-97.

KOWALSKI, T. (1933). Les Turcs et la Langue Turque de la Bulgarie du Nord-Est. Memoires de la Commission Orientaliste de l'Academie des Sciences de Cracovie, No. 16. Krakow: Polska Akademia Umiejetnosci.

- KRAGALOTT, J.J. (1972). "The Turkish Loanwords In Ivo Andric's Na Drini Cuprija", Diss. Ohio State University.
- KRAMER, Christina (1992). The use of Turkisms in Balkan languages as reflected in Konstantinov's novel Baj Ganjo. Zeitschrift für Balkanologie, 28(1-2), 44-60.
- KRŪSTĚVA, Vesela, (2000). Rečnik na Turskite Dumi v Švremenniya Bŭlgarski Pečat. Sofia: LakovPRES.
- KURAT, Akdes Nimet (1972), IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz Kuzeyindeki Türk Kavimleri ve Devletleri, Ankara, s.23
- KYUCHUKOV, H. Kyuchukov (1994). Podgotovka za Ogramotyavane v Usloviya na Bilinguizmi pri Deca Turčeta i Ciganite v Predučilištna Vŭzrast. Sofia: Univ. Izd-vo Sv. Kliment Okhridski.
- MAYER, Gustav (1891). Etimologischen Wörterbuch der albanesischen Sprache, Strasburg.
- MELAHAT, Pars (2004). Makedon ve Sırp Romanlarında Türk İzleri ve Türkler, T.C.Kültür Bakanlığı, Ankara, s.20
- MERT, Meral (2007). Çağdas Bulgaristan Türkleri Edebîyatının Analitik Bibliyografyası. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Electronic document, www.belgeler.clm/blg/1cuh/cagdas-bulgaristan-turkleri-edebiyatinin-analitik-bibliyografyasi.
- MIKLOSICH, Franz (1884). Die Türkischen Elemente in der Südosteuropaischen Sprachen (Griechisch, Albanisch, Rumunisch, Bulgarisch, Serbisch, Kleinrussisch, Grossrussisch, Polnisch) I-II Hälfte, Wien.
- MIKLOSICH, Franz (1888-1889). Nachtrag zu der Unter dem Gleichen Titel im XXXIV und XXXV Bande der Denkschriften Gedruckten Abhandlung, Wien.
- MIKLOSICH, Franz (1889). Über Die Einwirkung Des Türkischen Auf Die Grammatik Der Südosteuropaischen Sprachen, Sitzungsberichte, B. CXX, str.I., Wien.
- MIYATEV, P. (1975). Gegenseitige Beziehungen und fremde Einglusse auf die Sprache der Türken in Bulgarien. Researches in Altaic Languages, Budapest, pp. 151-156.
- MIYATEV, Petır (1968). "Türk ve Bulgar Dilleri Arasında Çağdaş Dil İlişkileri", XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildirilerden Ayırbaşım, Ankara.
- MLADENOV, St. (1947). Rečnik na Čuzhdite Dumi v Bŭlgarski Ezik [Reprint 1992]. Sofia: Izdatelstvo Vek 22.
- MOLLOVA, Mefkure. (1967). Étude phonétique sur les turcismes en bulgare. Балканско езикознание, 12, 115-192.

- MOLLOVA, Mefkure. (2001). Sur certains orientalismes en bulgare et serbo-croate. *Zeitschrift für Balkanologie* 37(2), 168-188.
- MOSKOV, Mosko(2003). Doğu Rodop Türk Ağzlarının Sözlüğü/Dictionnaire Dialectologique Turc du Rhodope de l'Est-Turc Français. Ankara.
- NASTEVA, Olivera Yaşar (2001).Turskite Leksički Elementi vo Makedonskiot Yazik, İnstitut Za Makedoski Yazik Krste Misirkov, Üsküp, s.125
- NEMETH, Gjula (1956).Zur Einteilung der Türkischen Mundarten Bulgarien. Sofia: BAN.
- NEMETH, Gjula(1965). Die Türken von Vidin: Sprache, Folklore, Religion. Bibliotheca Orientalis Hungarica 10. Budapest: Akademia Kiado (Translated into Turkish under the title, Vidin Türkleri (Dil-Folklor-Din). Istanbul.
- NUSSBAUM, Martha. (1986). The Fragility of Goodness. Cambridge: Cambridge University Press.
- OCAK, Ahmet Yaşar (2002). Sarı Saltık Popüler İslâm'ın Balkanlar'daki Destanî Öncüsü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, VII. Dizi- Sayı 203, TTK Basımevi, Ankara, s.31.
- OSGOOD, Charles E. et al. (1957). The Measurement of Meaning. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- PARS, Melahat (2004). Makedon ve Sırp Romanlarında Türk İzleri ve Türkler, T.C.Kültür Bakanlığı, Ankara, s.17
- PAŞOV, Petır (2004). Bılgarska Gramatika, İzdatelska Kışta Hermes, s.14
- PAVLEV, Mikhail and Aleksandır T. Zhivkov (1855). Rečnik na Dumi Turski in Grucki v Ezika Bılgarski. Budapest: I. Kopaynigov.
- RECIÇ, Şeyla (2011). Boşnakçada Kullanılan Türkçe Kelimeler ve Bunların Değerlendirilmesi, Zenica: Basılmamış Bitirme Tezi. (Danışman: Adnan Kadriç) , s.2
- ROLLET, Jacques (1996). Les Turcismes en Serbo-croate, Bulgare, Grec, Roumain et Hongrois. Istanbul: Les Editions ISIS.
- RONZEVALLÉ, P. (1911). Louis de "Les Emprunts Turcs Dans Le Grec Velgaire", *Journal Asiatique*, X s.t. XVIII, Paris.
- ROZENTAL, D. E. (1976). Telenkova, M. A., Slovar-Spravočnik Lingvističeskih Terminov, Moskva.s. 141-142
- RULAND Sussux-Paul V. Cubberley (2006). The Slavic Languages, Cambridge Univ. Pres, New York, s.68.

- ŞAINEANU, Lazar (1900.). *Înfluenta Orientală Asupra Limbei și Culturei Române I (Introducerea), II (Vocabularul)*, București.
- SANDEFELD, Kr. (1930). *Linguistique Balkanique*, Paris.
- SANDEFELD, Kristian. (1930). *Linguistique Balkanique. Problèmes et résultats*. Paris: Honoré Champion.
- SCHALLER, Helmut. (1973). Die türkischen Lehnwörter in der bulgarischen Sprache: Eine Betrachtung nach sprachlichen Merkmalen und Bedeutungsgruppen. *Zeitschrift für Balkanologie*, 9, 174-186.
- SCHALLER, Helmut-Wilhelm. (1999). Die Lehnbeziehungen der Sprachen in Südosteuropa. In Uwe Hinrichs (Hg.). *Handbuch der Südosteuropa-Linguistik* (463-485). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- SCHMAUS, Alois. (1970). Zur Bestimmung der Distribution und Funktion türkischer Lehnwörter. In *Beiträge zur Kenntnis Südosteuropas und des Nahen Orients X. Anlässlich des II. internationalen Balkanologenkongresses in Athen, 7.V.-13.V.1970* (153-165). München: Dr. Dr. Rudolf Trofenik.
- SCHREUDER, Hindrik. (1929) . *Pejorative Sense Development in English*. Beloit, KS: McGrath.
- SCHTEINKE, Klaus. (2001). Anglizismen und Turzismen in der heutigen bulgarischen Standardsprache. В: *Отговорността пред езика. Сборник, посветен на 70-годишнините на проф. П. Пашов, на чл.-кор. д-р Тодор Бояджиев и на 30-годишнината на Шуменския университет (177-182)*. Шумен: Издателство на Шуменския университет.
- SCHULTZ, Beth. (2001). Language in the natural environment. In A. Fill & P. Mühlhäusler (eds.) *The Ecolinguistics Reader* (109-114). London: Continuum.
- SELSCHÉV, A. (1925). *Des traits linguistiques communs aux langues balkaniques*, Revues des études slaves, Belgrad.
- SHAW, Stanford J. (1963). The Ottoman view of the Balkans. In Charles & Barbara Jelavich (eds.) *Balkans in Transition* (56-80). Berkeley: University of California Press.
- ŠILJAK, Amina (2001). "Dil ve Kültür İlişkilerinin Işığında Türkçenin Boşnakçaya Etkileri", *Balkanlarda İslâm Medeniyeti Sempozyumu, İstanbul* , s.4
- SİMSİR, Bilal (1986). *Turkish Minority Education and Literature in Bulgaria*. Ankara: Ministry of Foreign Affairs Press.
- SİMSİR, Bilal (1986). *Turkish Minority Press in Bulgaria: Its History and Tragedy, 1865-1985*. Ankara: Ministry of Foreign Affairs Press.

- ŠIŠIĆ, Ferdo (1962). Pregled povijesti hrvatskog naroda. Zagreb, Matica Hrvatske 1962, 83
- SKALJIC, Abdulah (1957.). Turcizmi u Narodnom Govoru i Narodnoj Knjizevnosti Bosne i Hercegovine, Knjiga I (A-J) , knjiga II (K-Z) , Sarjevo.
- ŠKALJIĆ, Abdullah (1966). Turcizmi u Srpsko Hrvatskom Jeziku. Sarajevo, Svjetlost, , s. 23-24
- SKOK, Petar (1972). Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika. II . Zagreb: JAZU.
- SKOK, Petar. (1935). Restes de la langue turque dans les Balkans. Revue internationale des études balkaniques, II, 247-260.
- SOBOLEV, Andrej N. (2009). On the importance of borrowing in the languages of the Balkan linguistic area. В: Балканское языкознание: Итоги и перспективы (Материали румъшко-руског симпозиума, Санкт-Петербург, 2-3 октобра 2009 г.), отв. ред. Н. А. Сухачев (234-265). Санкт Петербург: Наука.
- STACHOWSKI, S. (1922). Türkische Lehwörter im Serbischen Dialekt von Pirot, Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego ML. Prace językoznawcze. Zeszyt 111, Kraków.
- STACHOWSKI, S. (1963.). Die osmanisch-türkischen Lehwörter im Serbokroatischen und ihre Bedeutung für die historische Phonetik des Osmanisch-türkischen, FO IV
- STACHOWSKI, S. (1971). Studia nad Chronologią Turcyzmów w Języku Bułgarskim, Kraków.
- STACHOWSKI, Stanislaw. (1971). Studia nad chronologią turcyzmów w języku butgarskim (Zeszyty naukowe Uniwersitetu Jagiellońskiego CCLXIII. Prace językoznawcze. Zeszyt 33). Krakow: Wydawnictwo Uniwersitetu Jagiellońskiego.
- STAMENOV, Maxim. (1993). The fate of Turkish loan words in Bulgarian during the last 100 years. Paper presented at a Colloquium on Bulgarian Studies, SSEES, the University of London, London, UK, October 1993.
- STAMENOV, Maxim. (2004). Ambivalence as a dialogic frame of emotions in conflict. In Edda Weigand (ed.) Emotions in Dialogic Interaction: Advances in the complex (179-204). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- STAMENOV, Maxim. (2006). Ambivalente Aspekte des assertiven sozialen Verhaltens, ausgedrückt durch türkische Lehnwörter im Bulgarischen. In Volker Bockholt et al. (Hg.) Finis Coronat Opus: Festschrift für Walter Kroll zum 65. Geburtstag, (231-253). Göttingen: Universitätsverlag Göttingen.
- STAMENOV, Maxim. (2009). Cognates in language, in the mind and in a prompting dictionary for translation. In Susanne Goepferich, Arnt Lykke Jakobsen & Inger

- Mees (eds.) Behind the Mind. Methods, Models and Results in Translation Process Research. Copenhagen Studies in Linguistics, 37 (219-251). Copenhagen: Samfundslitteratur.
- SUCIU, Emil. (1986). Le vocabulaire roumain actuel d'origine turque-osman-lie. Revue des Etudes Sud-Est Européennes, 24(4), 247-260.
- SÜLEYMANOĞLU, Hayriye Memoğlu (2007). Çağdaş Bulgarca, Kurmay Yayınevi, Ankara, s.33.
- TEKİN, Talat (1988).Volga Bulgar Kitabeleri ve Volga Bulgarcası, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları:531, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s.11.
- THOMAS, George. (1991). Linguistic Purism. London: Longman.Tömic, Olga Miseska. 2004. The Balkan Sprachbund properties. In Olga M.Tömic (ed.) Balkan Syntax and Semantics (1-58). Amsterdam: John Benjamins.
- TIETZE, Andreas. (1990). Die fremden Elemente im Osmanisch-Türkei-türkischen. In György Hazai (Hg.). Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil (104-118). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- TODOROV, Nikolai. (1998). Social structures in the Balkans during the 18th and 19th centuries. In N. Todorov Society, the City and Industry in the Balkans, 15th-19th Centuries (405-471). Aldershot: Ashgate.
- TODOROVA, Maria. (2009). Bones of Contention. The living archive of Vasil Levski and the making of Bulgaria's national hero. New York: Central European University Press.
- TRYJARSKI, Edward. (1990). Balkan dialects. In György Hazai (Hg.).Handbuch der türkischen Sprachwissenschaft. Teil I (414-453). Wiesbaden: OttoHarrassowitz.
- TZITZILIS, Christos. (1997). Die türkischen Elemente im Neugriechischen verglichen mit den türkischen Elementen in anderen Balkansprachen. Zeitschrift für Balkanologie, 33(1), 101-112.
- VANČEV, Nikola et al. (1952). Tursko-Bülgarski Rečnik. Sofia: BAN.
- VANDERIS, J. (1937) Yazık, Moskva, 257 s.
- VARDAR, Berke vd., (1998). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, ABC Kitabevi, 2. baskı, İstanbul. S.156
- VUCİNICH, Wayne S. (1968). "Islam in the Balkans", Religion in the Middle East Three Religions in Concord and Conflict, Ed.: A.J.Arberry, Vol.: 2 Islam, Cambridge Univ. Pres, s. 237.
- YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu (1998). Tarih Boyunca Slav-Türk Dil İlişkileri:

Türkçede ve Öteki Türk Lehçelerinde Slav Leksik Unsurları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ZAYACZKOWSKI, W. (1956). Przynki do etnografii gagauzow," RO, 20.

ZAYACZKOWSKI, W. (1966). Yezik i folklor gagauzow z Bulgarii. Karakow.

ZAYACZKOWSKI, W. (1975). Yezuk i Folklor Tatarow z Dobrudzy Rumanske. Warsaw: Polska Akademia Nauk.

АНГЕЛОВ, Ангел Г. (2008). Софийският „тарикатски жаргон“, наричан още „софийски ученически говор“. В: Агресията на уличния език. Материали от Деветата конференция по социолингвистика (157-161). Велико Търново: Международно социолингвистично дружество.

АНДРЕЙЧИН, Любомир (1986). Из историята на нашето езиково строителство. София: Народна просвета.

АПРЕСЯН, Юрий Д. (2006). Основания системной лексикографии. В: Ю. Д. Апресян и др. (ред.). Язъковая картина мира и системная лексикография (33-160). Москва: Язмки славянских культур.

АРНАУДОВ, Михаил (2003) Предговор към второто издание на „Български притчи или пословици и характерни думи“. В: Петко Славейков. Български притчи или пословици и характерни думи (5-30). София: Захарий Стоянов.

АСЕНОВА, Петя (2002). Балканско езикознание. Основни проблеми на Балканския езиков съюз. София: Фабер.

БАРБОЛОВА, Зоя (2006). Турцизмите в пасивния фонд на българската фразеологична система. В: Култура и комуникация - Сборник материалов Пмеждународной научно-практической конференции (34-38). Челябинск.

БАРБОЛОВА, Зоя (2007). Функцията на турцизмите в активните в съвременния български език фразеологизми. В: Slavenska frazeologija i pragmatika / Славянская фразеология и прагматика (238-243). Zagreb.

БАРБОЛОВА, Зоя (2009). Взаимоотношенията на турците и българите в периода на Османската империя, отразени в български прецедентни текстове. Българска реч, XV(1-2), 114-125.

БИБИНА, Йорданка (2003). Балканските идентичности през призматана тюрклюка. В: Николай Аретов (съст.). Балканските идентичности в българската култура (291-328). Т. IV. София: Кралица Маб.

БОГДАНОВ, Богдан (1985). „За възвишеното“ като поетика. В: Лонгин. За възвишеното (5-27). София: Наука и изкуство.

БОЕВ, Емил (1968). За българско-турските езикови връзки. Известия на Института

за български език, 16,177-183.

БОЯДЖИЕВ, Тодор (1966). Езикът на младите (тарикатският жаргон). София: Издателство на НС на ОФ.

БОЯДЖИЕВ, Тодор (1972). За тарикатския жаргон. Във: Въпроси на езиковата култура (122-134). София: Народна просвета.

БОЯДЖИЕВ, Тодор (2004). Гръцкото влияние върху южнобългарски-те диалекти. In Volkmar Lehmann & Ludger Udolph (Hg.) Normen, Namen und Tendenzen in der Slavia (435-437). München: Verlag Otto Sagner.

БОЯДЖИЕВ, Тодор и др. (1998). Съвременен български език. Фонетика, лексикология, словообразуване, морфология, синтаксис. София: Издателска къща „Петър Берон“.

БУРМОВ, Александър (2008). Захарий Стоянов - писател историк. В: Захари Стоянов. Съчинения в седем тома. Т. III. Исторически трудове (919-925). София: Захарий Стоянов.

ВЕЛЕВА, Мая (2000). През огледалото на стила. Стилистична интерпретация на художествения текст. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

ВИКТОРОВА, Калина (1999). Закономерностите в медийния език. В: Искра Ликоманова и Йорданка Трифонова (ред.). Медиите и езикът (102-104). София: Ето.

ВИТАНОВА, Марияна (2009). Концептът труд в българската културна традиция. Българска реч, XV(1-2), 71-80.

ВИТАНОВА, Марияна (2009). Концепт труд в българской язмовой картине мира. В: Е. С. Узенева (отв. ред.) Славянский мир в третьем тысячелетии. Славянские народы: векторы взаимодействия в Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европе (398-418). Москва: Институт славяно-ведения РАН.

ВРАНСКА, Цветана (1952). Турските наименования на отвлечени понятия в езика на българския фолклор. Известия на Института за български език, 2, 220-222.

ГЕНЧЕВ, Николай (1987). Очерци. Социалнопсихологически типове в българската история. София: Държавно издателство „Септември“.

Граматика На Съвременния Български Книжовен Език, Том I., Морфология, Издателство На Бан София, 1983, s.55.

ГРАМАТИКОВА, Невена. (2011). Неортодоксалният ислям в българските земи. Минало и съвременност. София: Гутенберг.

ГРИГОРЬЕВ, А. А. (1952). Болгарские писатели в борьбе против туркизмов (Из

истории сопротивления языка насильственной ассимиляции). Учение Записки Ленинградского Государственного Ордена Ленина Университета имени А. А. Жданова, № 161, Серия Филологических Наук, вып. 18, Вопросы грамматического строя и словарного состава языка, вып. 2, 149-172.

ГРОЗДАНОВА, под печат. Грозданова, Лиляна. Под печат. Англицизмите и турцизми-те в съвременния български сленг. В: Юбилеен сборник в чест на проф. Пенка Самсарева.

ГУЛАБЧЕВ, Спиро (1887). Един оглед по етнографията на Македония. Габрово: Печатница Н. Стойков и сие.

ДЕНЕВ, Дечо х. (1941). Тарикатството с оглед на българския тарикатски език. Философски преглед, XIII(4), 335-345.

ДИМИТРИЕВ, Н.К. (1927.). Заметки по Болгарско-Турецким Разговорам, Докладъ Академий Наук. СССР, серия Б.

ДИМИТРИЕВ, Н.К. (1928.). Етюдъ по Сербско-Турецкому Языковому Взаимодействию, Докладъ Академий Наук. СССР.

ДИМИТРОВА, Стефана (2004). Език и манталитет (към въпроса за методологията на изследването). В: Димитрова и др. 2004а, 9-43.

ДИМИТРОВА, Стефана и др. (2004). Език и манталитет. София: Военно издателство.

ЕРЕН, Хасан (1974). Турските заемки в българския език и местните турски говори. Български език, XXIV, 409-414.

ЕРСАНЛЪ, Бюшра (2003). „Турската историческа теза“ и нейните резултати. В: Николай Аретов (съст.). Балканските идентичности в българската култура. Т. IV (263-328). София: Кралица Маб.

ЗАМБОВА, Антония (2000). Манипулативни езикови стратегии в печата. София: СемаРШ.

ЈАШАР Настева, Оливера (2001). Турските Лексички Елементи во Македонскиот Јазик, Институт за Македонски Јазик Крсте Мисирковски, Скопје.

КАЗЕР, Карл (2003). Приятелство и вражда на Балканите. Евробалкански предизвикателства. София: Военно издателство.

КАРАГЬОЗОВ, Панайот (2005). Същност и езикови аспекти на светостта. В: Ю. Стоянова и др. (ред.) *Littera scripta manet*. Сборник в чест на 65-годишнината на проф. д-р Василка Радева (72-79). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

КАРАНФИЛОВ, Ефрем (1939). Душата на младежа-тарикат (Характеристика на

един съвременен обществен тип). Философски преглед, X1(3), 229-240.

КАРАСТОЙЧЕВА, Цветана (1988). Българският младежки говор. София: Наука и изкуство.

КАРАХАНОВА, Емилия (2000). Лудогорските алиани. София: [Изд.авт.].

КАРАЦИЋ, Вук Стефановић (1818.). Српски Рјечник Истолкован Њемачким и Латинским Ријечма, Беч

КАРАЦИЋ, Вук Стефановић (1966). Српски рјечник, 1818. (фототипско издање). Београд: Просвета.

КОНЕСКИ, Блаже (1987). Граматика на македонскиот литературен јазик, Култура, Скопје, сафа 85.

КОРУБИН, Б. (1994). Лексичките заемки во македонскиот јазик во врека со некои екстралингвистички фактори. Македонски историосоциолин-гвистички теми (156-163). Скопие: Матица македонска.

КОСТОВ, Кирил (1956). Цигански думи в българските тайни говори. Известия на Института за български език, 4, 411-425.

КОЧЕВ, Николай (1981). Гръцки и турски думи в Софрониевия преводна Езоповите басни. Съпоставително езикознание, 6(2), 63-68.

КРУМОВА Цветкова, Лилия (2010). Българските благословии, пожелания и клетви - част от националната самобитност и културното наследство. С речник на благословиите, пожеланията и клетвите. София: Емас.

КРЪСТЕВА, Весела (2003). Тълковен Речник на Турцизмите в Българския Език, Скорпио Ви, София.

КЮВЛИЕВА, Веса (1980). Морфологична адаптация и асимилация на турските заемки, съществителни и прилагателни в българския език. Известия на Института за български език, 24, 78-136.

КЮВЛИЕВА, Веса и Кирил Димчев (1970). Речник на хасковския градски говор. Българска диалектология. Проучвания и материали, V, 53-105.

ЛАКОВА, Мери (1972). Турцизмите в РСБКЕ от стилистична гледна точка. Български език, ХХЩ1-2), 61-72.

ЛАКОВА, Мери 1970. Структура и значение на глаголите от турски произход в български език. Български език, ХХ(5), 431-441.

ЛИКОМАНОВА и Трифонова (1999). Ликоманова, Искра и Йорданка Трифонова (съст.). 1999. Медиите и езикът. София: Академично славистично дружество.

- МАКЕДОНСКА, Цветана (1952). Отношението на Петко Славейков към турцизмите българския език. Известия на Института за български език, 2, 223-225.
- МАКЕДОНСКА, Цветана (1966). Турски фразеологични заемки в български език. Български език, XVI(4), 322-331.
- МЕМОВА-Сюлейманова, Хайрие (1981). Лексикални заемки в турския език от българския и от другите славянски езици. Съпоставително езикознание, 6(4), 105-135.
- МЕМОВА-Сюлейманова, Хайрие (alias Хайрие Сюлейманоглу) (1976). За турцизмите в публицистиката на Захари Стоянов. Годишник на Софийския университет. Факултет по класически и нови филологии, LXXI(3), 1976 (1980), 57-70.
- МИРЧЕВ, Кирил (1952). За съдбата на турцизмите в българския език. Известия на Института за български език, 2, 117-127.
- МИРЧЕВ, Кирил (1953). Съпротивата на българския език срещу насилствената турска асимилация. Български език, III, 209-215. –
- МИРЧЕВ, Кирил (1963). Историческа Граматика на Българския Език, второ издание, София.
- МИРЧЕВ, Кирил (1978). Историческа граматика на българския език. 3-то изд. София: Наука и изкуство.
- МИЯТЕВ, Р. (1969). Славянски лексикални елементи в народните говори на турския език. Български език, XIX, 176-180.
- МЛАДЕНОВ, Стефан (1930). „Тарикатският“ език на българските ученици. Родна реч, ГУ(2), 65-66.
- МЛАДЕНОВ, Стефан (1939). Бележки за алитерацията в българската народна словесност, с особен оглед към пословици и поговорки от турско потекло. Годишник на Софийския Университет, Историко-филологически факултет, XXXV(16), 1-80.
- МЛАДЕНОВ, Стефан (1940). Тарикатският език. Златорог, XX1(4), 175-179.
- МОЛЛОВА, Мефкюре (1964). Относно ориенталските заемки в „Български тълковен речник“. Български език, ХГУ(2-3), 534-539.
- МОСКОВ, Моско. (1958). Борбата против чуждите думи в българския книжовен език. София: Издателство на БАН.
- МОСКОВ, Моско. (1960). Към въпроса за персийско-турските думи в българския език. Български език X(4), 357-359.

- МОСКОВ, Моско. (1964). Общи по произход турски заемки в балканските езици. Български език XIV(2-3), 186-190.
- МОСКОВ, Моско. (1969). Турски и тюркски заемки от звукоподражателен и незвукоподражателен характер в балканските езици. Годишник на Софийския университет, Факултет по славянски филологии, 62, 433-532.
- МУТАФОВА, Красимира. (2008). Утраквистичните светилища, посветени на Саръ Салтък на Балканите и кодът на конфесионалното съжителство. В: Кр. Мутафова (отг. ред.). Балканите - език, история, култура (280-289). Велико Търново: Университетско издателство „Св. Св. Кирил и Методий“.
- НАМЕРАНОВ, Н. (1962). Чужди думи в професионалния говор на българските шивачи. Българска диалектология. Проучвания и материали, I, 219-240.
- НАСТЕВА, Оливера Јашар (2001). Турските Лексички Елементи во Македонскиот Јазик, Институт за Македонски Јазик Крсте Мисирковски, Скопје, s.18.
- НЕНОВ, Николай. (1999). Българската хайдушка епика. София: Импресарско-издателска къща Род.
- НИКОЛОВА, Надка. (2006). Билингвизма през XV-XIX век. Шумен: Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“.
- НИЦОЛОВА, Руселина. (1999). Основни тенденции в развитието на българския печат след 1989 г. В: Искра Ликоманова и Йорданка Трифонова (ред.). Медиите и езикът (114-121). София: Ето.
- ПАПАЗЯН, Е. (1991). Сарафлък или обмяна. Български език, XLI, 505.
- ПЕЕВ, Коста (1991). Измвни во граматичките категории на долновардарските говори во контекстот на турското влијание, II Меѓународен симпозиум: Македонско-турски културни врски во минатото и денес (Скопје, 23-25 октомври 1991), зборник на реферати, Филолошки факултет, Скопје, sayfa 93.
- ПЕТРОВ, Мариян. (2005). Лексемата „пич“ - отричана, но и обичана. Годишник на Департамента по езиково обучение - ИЧС при СУ „Св. Климент Охридски“, т. 13.
- ПОЛЕНАКОВИЌ, Харалампие (2007). Турските Елементи во Ароманскиот, Македонска Академија на Науките и Уметностите, Скопје, s. 60
- ПОПИВАНОВ, Иван. (1985). Захари Стоянов. 2-о изд. София: Издателство на Отечествения фронт.
- ПОПОВ, Константин. (1985). Съдбата на турските думи в българския език. В: К. Попов. Из историята на българския книжовен език (128-135). София: Наука и изкуство.

- ПОПОВИЋ, Ђорђе (1884.). Турске и Друге Источанске Речи у Нашем Језику, Гласник Срп. ученог друштва, св. 59, Београд,
- ПЪРВЕВ, Христо. (1968). Турцизмите в „Огледало“ (1816) на К. Пей-чинович. Известия на Института за български език, 16, 521-530.
- ПЪРВЕВ, Христо. (1980). Тарикатски думи. В: Хр. Първев. Езиковата култура и естетическото възпитание (60-61). София: Народна култура.
- РАЧЕВА, Мария. (1971-1975). Ориенталски заемки в български език. Български език XX1(5) (1971), 461-462; XX1Д1-2) (1972), 254-257; XXV(2) (1975), 138-143; XXV(4) (1975), 346-349.
- РАЧЕВА, Мария. (1977). О морфологической адаптации османотурецких лексических заимствований в балканских языках. Балканско езикознание, 20(1-2), 93-101.
- РАЧЕВА, Мария. (1981). Бълг. разг. арабия. Български език, XXX1(1), 52-55.
- СКОРЧЕВ, Петър Д. (1924). Няколко интересни персийски думи в нашия език. Шуменски вести, VI, 55, 56.
- СКОРЧЕВ, Петър Д. (1925). Общ поглед върху турския език и неговото влияние върху българския народен говор. Шуменски вести, VII, 54, 55, 59, 62, 63, 67, 69, 72, 78, 83, 85, 87, 89, 92.
- СКОРЧЕВ, Петър Д. (1926). Някои по-интересни турски думи в нашия народен говор. Шуменски вести, VIII, 2, 4, 7, 8.
- СПАСОВА, А. (1966). Гръцки и турски елементи в българската морска рибарска терминология. Български език XVI(4), 332-343.
- СТАЙНОВА, Михаила. (1964). За пейоризацията на турцизмите в българския език. Български език, XIV(2/3), 183-186.
- СТАМЕНОВ, Максим. (1987). Неочаквани ефекти от стилистично смесване. Български език, XXXVII(4), 42-49.
- СТАМЕНОВ, Максим. (2004). Съдбата на турските заемки в българския език като отражение на някои характерни черти на националния менталитет. В: Стефана Димитрова и др. Език и менталитет (73-139). София: Военно издателство.
- СТОЯНОВ, Красимир. (1999). Обществените промени (1989-1996) и вестникарският език. София: Международно социолингвистично дружество.
- СТОЯНОВ, Людмил. (1952). За турцизмите и диалектизмите в българския литературен език. Известия на Института за български език, 2, 218-219.
- ТАНАСКОВИЌ, Дарко (1988). Лексикологија. Сви Вукови турцизми. Београд,

ТАНАСКОВИЧ, Дарко. (2010). Неоосманизмът. Турция се връща на Балканите. София: Изток-Запад.

ТОДОРОВА, Мария. (2004). Балкани - Балканизъм. 2-ро преработено и допълнено изд. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

ТОПОЉИЊСКА, Зузана (1991). “Затемнување на границите меѓу зборовните групи во резултат на турското влијание врз македонскиот јазик”, II Меѓународен симпозиум: Македонско-турски културни врски во минатото и денес (Скопје, 23-25 октомвр), зборник на реферати, Филолошки факултет, Скопје, сафа 59.

ФИЮЗИ, Хаджар. (2004). Персийски думи в българския език. София: Авангард Прима.

ХАЗАИ, Георг. (1964). О нектормх актуалньмх вопросах исследования балкано-турецких диалектов. Балканско езикознание, 9(1), 57-69.

ЦВИЈИЌ, Ј. (1925). Оп. cit., 149; Глиша Елезовиќ, Турски споменици у Скопљу. - ГСНД (Београд), 215.

ЦОНЕВ, Б. (1934). История на Български Език, т. II, посмъртно издание под редакция на Ст. Младенов, София.

ЦОНЕВ, Беньо. (1929). Турски думи в българский език. Годишник на Софийския университет. Историко-филологически факултет, XXV(4), 1-16.

ЦОНЕВ, Беньо. (1934). История на българский език. Т. II-III (Университетска библиотека № 134). София: Придворна печатница.

ЧАКЪРОВА, Красимира и Хюсеин Мевсим. (2002). Отново за съдбата на турцизмите в съвременния български език (изолация и/или реабилитация). Доклад, четен на Юбилейната международна научна конференция „Българският език - история, настояще, бъдеще“, София, 3-7.10.2002.

MAKALELER, BİLDİRİLER, DİĞER BASILI YAYINLAR

ACAROĞLU, Türker (1984). "Rumeli Türk ağızları üzerine Türkçe ve yabancı dillerdeki başlıca araştırmaları açıklamalı kaynakçası, 1904-1981," Halk Kültürü, 4:13-40

AKUN, O. F. (1966). "Za predturskoto tyursko vliyanie v bulgarskija ezik - ošte nyakolko prabulgarski dumi," Bulgarski Ezik, 15:3-17.

- AKUN, O. F. (1968). "Bulgaristan'da Türk dialektolojisi ile ilgili çalışmalar," XI. Türk Dil Kurultayında Okunan Bilimsel Bildiriler, pp. 171-177. Ankara.
- AKUN, O. F. (1968). "Za bŭlgarsko-tyurskite ezikovi vruzki," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 6:177-183.
- AKUN, O. F. (1949). "Kuzeydoğu Bulgaristan Türkleri ve Türk Dili," Türk Dili ve Edebîyatı Dergisi, 3:477-500. [translation of Kowalski's Les Turcs. . .]
- ALKAYA, Ercan(2007). "İki Dillilik ve Rusçadan Tatar Türkçesine Geçen Kavram Tercümeleri", Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 2/2, Spring, S. 2, www.turkishstudies.net, (Ed. Prof. Dr. Gurer GULSEVİN- Dr. Mehmet Dursun ERDEM), s. 41-53.
- ALP, İlker (1989). "Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Döneminde Rumeli'nin Türkler Tarafından İskânı", Söğüt III. Osmanlı Sempozyumu (Eylül 1988, Söğüt), ss.39-48, Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Söğüt Şenliği Vakfı Yayınları, Ankara, s.40.
- ALP, Suat (2009). "Balkanlar'da Osmanlı Dönemi Maddi Kültür Mirası Evreni ", Millî Folklor, Yıl 21, Sayı 84, s.151-152.
- ARAZ, Nezihe (1994). vd.; "21. "Yüzyılın Eşiğinde Örf ve Âdetlerimiz (Türk Töresi)", Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yay., İstanbul, Tarihsiz, s.93.
- AYVERDİ, Ekrem Hakkı (1956). "Yugoslavya'da Türk Abideleri ve Vakıfları", Vakıflar Dergisi, C.IV, Ankara, s.143.
- BAJRAKTAREVIC, Fehim (1960). "Abdulah Skaljic, Turcizmi u Narodnom Govoru i Narodnoj Knjizevnosti Bosne i Hercegovine", Prilozi, knj. 26, sv. 3-4, str. Beograd.
- BAJRAKTAREVIC, Fehim (1961). "Prilozi Procavanju Nasih Pozajimici Orientalnog Porekla", Prilozi, knj. 27, sv. 1-2, Beograd.
- BARKAN, Ömer Lütfü (1950). "Osmanlı Tarihinde Rumeli'nin İskanı İçin Yapılan Sürgünler Meselesi", İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, 13., İstanbul, s.60-61.
- BAZIN, Louis J. Feillet (1980). " L'opposition Constatation/Non-Constation En Turc Et En Bulgare", Zeitschrift für Balkanologie.
- BERBERI, Dilaver (1964). "Phonogical and Morphological Adaption of Turkish Loanwords in Contemporary Albanian Geg Dialect Of Kruja", A Synchroni Analysis, Diss. Indiana University,(Basılmamış Doktora Tezi)
- BERNARD, R. (1965). " Quinze Mots Bakaniques D'origine Turque" Linguistique Balkanique, 9, s.81-91.
- BERNSTEIN, S. B. (1968). "Les Langues Turkes De La Peninsula Des Balkans Et L'union Des Langues Balkaniques", Actes du premier Congres international des Etudes Balkaniques et Sud-est Europeennes IV. Linguistique, Sofia.

- BEYHAN, Mazlum (1978). "Slav Dillerinin Türk Dillerinden Etkilenimi Üzerine Birkaç Söz", Hekimlik Dili [Özel Sayısı], Mart, C: XXXVII, S: 318, s. 185.
- BORETZKY, N. (1969). "Ein Semantischer Turzismus in Den Balkansprachen", Zeitschrift für Balkanologie, 7, s. 16-21.
- BORETZKY, Norbert (1975). "Der Türkische Einfluss auf das Albanische", Teil I, II, Otto Harrassowitz, Wiesbaden.
- BOYADŽIEV, S. (1970). "Za leksikata ot čuzhd proizvod v knižovniya bŭlgarski ezik," Izvestie na Instituta za Bŭlgarski Ezik.
- BURAN, Ahmet (2006). "Dil İlişkileri ve Kavram Tercüme Üzerine Bir Değerlendirme", XII. Uluslararası KIBATEK Edebiyat Şöleni (Bakü- Azerbaycan, 10-17 Mayıs)'ne sunulan bildiri, s. 1-2.
- ÇABEJ, Eqrem (1975). "Për Një Shtresim Kronologjik Të Huazimeve Turke Në Gjuhën Shqipe", Studime Filologjike, 4.
- CANKOV, K. (1982). "Kŭm slovoobrazovatelna i akcentnata karakteristika na sŭstestvitelnite s nastavki dŭzja /-chiya i-liya v sŭvremennija Bŭlgarski ezik," Bŭlgarski Ezik, 23.
- CENGİZ, Atila (1967). "Bulgaristan'da Türk dili," Türk Kültürü, 59:847-852.
- ČILINGIROV, S. (1922). "Turski poslovice, pogovorki i karakterni izrazi," Izvestiya na Narodniyat Etnografski Muzei v Sofia, 2:157-171; 3:59-65.
- CONEV, Ben'o (1934). "Turski dumi v Bŭlgarski ezik" In Istoriya na Bŭlgarski Ezik 2:177-191.
- DARASZ, Z. (1975). "The word-formation of Serbo-Croatian substantives of Turkish origin"-I, Folia Orientalia, 1974, 15, s. 119-139.
- DEMİR, Nurettin (2003). "Popüler Dil Tartışmalarına Dil İlişkileri Açısından Bakış", Cumhuriyetimizin 80. Yılında Türkçemiz Ankara Ticaret Odası Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları. Ankara, s. 37-44.
- DİMİTRIEV, N. K. (1927). "Zametki po bolgarsko-tureckim govoram," Dokladi Akad. Nauk SSSR, pp. 210-215.
- DİMİTROVA-Todorova, Lilyana (1981). "Dve Turski zaemki v Bŭlgarski ezik," Bŭlgarski Ezik, 31:51-52.
- DIZDARI, Tahir (1965). "Disa Vëzhgime mbi Turqizmat në Shqipe", Konferenca e Parë e Studimeve Albanologjike, Tiran.
- DRIMBA, V. (1957). "L'alphabet de la langue tatare parlee en Roumanie," Melanges Linguistiques Publiées à l'Occasion du VIII-eme Congrès International des Linguistes

a Oslo du 5 Aou.

- DURİDANOV, Ivan (1960). "Stari Tyurski zaemki v bŭlgarskiya ezik." In Aleksandur Burmov, Dimitŭr Angelov, and Ivan Duyčev, eds. *Izsledvaniya v Čest na Marin Drinov*, edited by Aleksandŭr Burmov et al. Sofia: BAN, pp. 429-447.
- ECKMAN, J. ve M. Mansuroğlu (1959). "1959 yılı Trakya dioloktojisi raporu," *Türk Dili ve Edebîyatı Dergisi*, 20, 9:113-118.
- ECKMAN, Janos (1950). "Razgrad Türk ağzı," *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar*, vol. 1. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, pp. 1-25.
- ECKMAN, Janos (1960). "Dinler (Makedonya) Türk ağzı," *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, pp. 189-204, Ankara.
- ECKMAN, Janos (1962). "Kumanovo (Makedonya) Türk ağzı," Gyula Nemet Armağanı. Ankara, pp. 111-114.
- ECKMAN, Janos (1941). "Die turkische mundart von Warna," *KCSA*, 3:144-214.
- ECKMAN, Janos (1962). "The Turkish dialects of Edirne," *American Studies in Altaic Linguistics*. Indiana University publications, Uralic and Altaic Series, 13:45-69.1962
- EGRO, Abazi Genciana (2009). "Dünya ve Türkiye’de Anlam ve Kelime Değişmelerine İlişkin Araştırmalar Münasebetiyle", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/3 Spring, s. 840-843.
- EKER, Süer (2006). "Bosna’da Etno-Linguistik Yapı ve Türk Dili ve Kültürü Üzerine", *Millî Folklor*, Yıl 18, Sayı. 72, s.75.
- EMİNOV, Ali (1983). "The education of Turkish speakers in Bulgaria," *Ethnic Groups*, 5:129-150.
- EMİNOV, Ali (1989.) "The elimination of Turkish language instruction in Bulgaria." In Karl Odwarka, ed. *Proceedings of the Fourteenth European Studies Conference 1989*. Cedar Falls, IA: University of Northern Iowa, pp. 91-98.
- EREN, Hasan (1968). "Yugoslavya Türklerinin ağız ve folkloruna dair bazı incelemeler ve kaynaklar," *İstanbul Üniversitesi, Edebîyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebîyatı Dergisi*.
- EREN, Hasan (1974). "Turskite zaemki v bŭlgarskiya ezik i mestnite turski govori," *Bŭlgarski Ezik*, 24:409-414.
- EREN, Hasan (1979). "Turski prinosi kŭm Bŭlgarski etimologičen rečnik." In *Izsledvaniya vŭrkhu Istoriyata i Dialektite na Bŭlgarskiya Ezik*. *Sbornik v Pamet na Kiril Mirčev*. Sofia: BAN, pp. 160-163.

- EREN, Hasan (1986). "Bulgarians and the Turkish language." In Turkish Presence in Bulgaria. Ankara: Publications of the Turkish Historical Society, 7 (87):1-14.
- EREN, Hasan (1987). "Bulgarlar ve Türklük", Türk Dili Dil ve Edebîyat Dergisi, Temmuz 1987, C: LIV, S: 427, s. 1-7
- FIEDLER, W. (1977). "Die Pluralbildung Bei Den Türkischen Elementen Des Albanischen", Linguistique Balkanique, 20, 1-2.
- FRIEDMAN, V. (1978). "Turkish Influence in Modern Macedonian the Current Situation and Its General Background", Festschrift für Wolfgang Gesemann, Band: 3, c, München, s. 85-108.
- FRIEDMAN, V. (1978). "On The Semantic And Morphological Influence Of Turkish On Balkan Slavic", papers from the fourteenth regional meeting, Chicago Linguistic Society, s.108.-118.
- GADZHANOV, D. G. (1912). "Zweiter vorläufiger bericht über die ergänzende untersuchung der türkischen elemente im nordost Bulgarien in sprachlichen, kultureller und ethnog.," Beziehung: a.y., 3:1-8.
- GADZHANOV, D. G. (1911). "Vorläufiger Bericht über eine im auftrag der Balkan-Kommission der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien durch Nordbulgarien Unernommene Reise zum Zwecke von türkischen Dialektstudien," Anzeiger der phil.- hist. Klasse der k. Akad. d. Wiss.in Wien, 5:1-15.
- GAFER Nagi A. (1971). "Notes concernant le folklore de la population tatare de la Republique de Roumanie," Studia et Acta Orientalia, 8:145-173.
- GOLAB, Z. (1959). "The influence of Turkish upon the Macedonian Slavonic Dialects", Folia Orientalia, s.26-45
- GÖZAYDIN, Nevzat (1997). "Değerlendirmeler: Alf Grannes: Turco-Bulgarica/Articles in English and French concerning Turkish influence on Bulgarian, (Kitaplar - Tenkit)", Türk Dili Dil ve Edebîyat Dergisi, Ekim, C: 1997/II, S: 550, s. 365-370.
- GRANNES, Alf (1973). "Bulgare de l'Est kaxpelik, bulgare de l'Ouest kaxpelak? (La realisation de l'turc dans le suffixe 'lik dans les turcismes bulgare a l'harmonie vocalique palatale par i ou e)," Scando-Slavica, 19:207-215.
- GRANNES, Alf (1974). "Les turcismes dans un parler bulgare de la Bulgarie de l'est," Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae, 28 (2).
- GRANNES, Alf (1978). "Le redoublement Turk a m-initial en Bulgare," Linguistique Balkanique, 21 (2):37-50.
- GRANNES, Alf (1989). "Turkish influence on Bulgarian," International Journal of Turkish Studies, 4 (2):223-239.

- GRANNES, Alf (1996). "Turco-Bulgarica. Articles in English and French Concerning Turkish Influence On Bulgarian", Harrassowitz Verlag-Wiesbaden.
- GRANNES, Alf (1988). "Influence du turc sur la bulgare," Bulletin de Liaison, 7, Centre d'Etudes Balkanique, (Paris), pp. 3-20.
- GRANNES, Alf (1977). "The use of the Turkish pluralizer -lx2r in South Slavic and Albanian," New Zealand Slavonic Journal, 11 (2).
- GRĖGOR' EV, V. G. (1952). "Bolgarskoe pisateli v bor'be protive turkizmov, Uch. zap. LGU. no. 161, Seriya filol. nauk, 18:149-172.
- Guzev, V. G. (1962). "Opisanie Turetskogo govora sela Krepca, Tirgovishtensko okrug a v Bolgarii," Balkansko Ezikoznanie, 5 (2):57-85.
- HAFĖZ, Nimetullah (1979). "Kosovo Mitrovicasi, Vucitirin ve Priştine Türk ağızlarının başlıca özellikleri, Çevren, 6 (1-2):75-91.
- HAFĖZ, Nimetullah (1976). "Prizren (Kosova) Türk ağzının başlıca özellikleri," Çevren, 4:29-35.
- HALAÇOĞLU, Yusuf (2002). "Osmanlı Devleti'nin Rumeli İskanıyla İlgili Toponomik Bir Değerlendirme", Balkanlarda İslâm Medeniyeti Milletlerarası Sempozyum Tebliğleri, Sofya 21-23 Nisan 2000, IRCICA Yay., İstanbul s.9.
- HASAN, Hamdi (2004). "Bugünkü Makedonca Sözlükte Türkçe ve Türkçeleşmiş Kelimeler", V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I, 20-26 Eylül, Ankara.
- HAZAI, G. "Türk ağızlarının tarihi üzerine," Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Belleten, pp. 205-221.
- HAZAI, G. (1977). "Zur rolle des Serbischen im verkehr des Osmanischen reiches mit Osteuropa im 15-16 Jahrhundert." Eurasia Nostratica. Festschrift fun Karl Heinrich Menges. Wiesbaden, pp. 82-88.
- HAZAI, G. (1959). "Les dialectes turcs du Rhodope," Acta Orientalia, 9 (2):205-22.
- HAZAI, G. (1960). "Beitrage zur Kenntnis der türkischen mundarten Mazedoniens," RO, 22:83-100.
- HAZAI, G. (1960). "Textes turcs du Rhodope," Acta Orientalia, 10 (2):185-229.
- HAZAI, G. (1961). "Remarques Sur Les Rapports Des Langues Slaves Des Balkans Avec Le Turc-Osmanli", Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest, 7, s. 97-138
- HAZAI, G. (1963). "Tursko-makedonski leksički vrstuvana i mešana," Godišen Sbornik na Filosofskiot Fakultet, 15:349-384.

- HAZAİ, G. (1964). "O nekatoryh actualnyh voprosah issledonaniy balkano-tureckih dialektov," *Balkansko Ezikoznanie*, 9.
- HAZAİ, G. (1969). "Za nekoï fonološki izmeni vo govorot na turskoto naselenie vo Gostivarsko," *Godišen Sbornik na Filosofskiot Fakultet*, pp. 237-244.
- HAZAİ, G. (1968). "Probleme und aufgaben der Balkan - Turkologie (spraschwissenschaft) " *Actes du Premier Congres International des Etudes Balkanique et Sud-est Europeennes*, vol 4. Sofia: Academie Bulgare des Sciences, pp. 95-100.
- ILIEV, At. T. (1917). "Turski izgovor na bŭlgarski mestni imena," *Spisanie na BAN*, 14:103-128.
- İNBAŞI, Mehmet (). "Türklerin Balkanlara Yerleşmesi", *Balkan Türkleri Balkanlarda Türk Varlığı*, s.15
- IREČEK, K. (1890). "Nyakolko beležki vŭrkhu ostatŭtsite ot Pečenezi, Kumani, kakto i tuy narečenite Gagauzi i Sŭrguši v dnešna Bŭlgariya," *Periodičesko Spisanie*, 32-3:211-241.
- İSAYEVA, Günel (2011). "Deyimlerin Kültürel Özellikleri (Azerbaycan, Türk, Özbek ve Uygur Dillerinde) ", In: 1st International Conference on Foreign Language Teaching and Applied Linguistics (FLTAL'11), 5-7 May 2011, Sarajevo, s.533
- KADIU, Spartak Xhemile Abdiu (2009). "Türkçe Yapım Eklerinin Arnavutçada Yapım Eklerine Etkisi", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3 Spring*, s.1230-1231.
- KAKUK, Suzanne (1961). "Türkische volkmarchen aus Küstendil," *AUJ*, 23 (1-2):90-94.
- KAKUK, Suzanne (1958). "Le dialecte turc de Kazanlyk," *Acta Orientalia*, 8 (2): 167-187, (3):241-311.
- KAKUK, Suzanne (1961). "Die türkische mundart aur Kustendil und Michajlovgrad," *ALH*, 11 (3-4):301-386.
- KAKUK, Suzanne (1972). "Le dialect d'Ohrid en Macedoine," *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 24 (2-3):227-282.
- KARAAĞAÇ, Günay (1983). *Rusçadaki Türkçe Kelimelerle İlgili Çalışmalara Bir Bakış* (Nicholas Poppe, Jr., *Central Asiatic Journal* XI, 1966'dan tercüme), *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sayı 24, İstanbul, 132-157.s.
- KARAAĞAÇ, Günay (1989). "Türkçe ve Komşuları", *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-İzmir*.
- KARAAĞAÇ, Günay (1989). "Türkçe ve Komşuları", *E.Ü. Türk Dili ve Araştırmaları*

Dergisi, S.V, İzmir, s.67.-80.

KARAAĞAÇ, Günay (1989). Türkçe Ve Komşuları, Türk Dili Ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi V, İzmir, 67-80.s.

KARAAĞAÇ, Günay (1989)."Macarcadaki Türkçe Kelimeler", Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu-İzmir

KARAAĞAÇ, Günay (1993). Dil, Ağız Ve Kulak İle İlgili Kelimelerimiz, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi VII, İzmir, 85-113.s.

KARAAĞAÇ, Günay (1997). "Alıntı Kelimeler Üzerine Düşünceler", Türk Dili, S. 552, Aralık, s. 499-511.

KARAAĞAÇ, Günay (1998).Türkçenin Komşularıyla İlişkilerine Genel Bir Bakış, İ.Ü. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, C. XXVIII, İstanbul, 359-406.s. 29.

KARAAĞAÇ, Günay (2001). "Han" ve "Hakan" Kelimeleri Üzerine, Türk Dili Ve Edebiyatı Araştırmaları, X, İzmir, s. 189-192.

KARAAĞAÇ, Günay (2008). "Türkçenin İnsanlık Kültür ve Medeniyetine Katkısı", Türk Dil ve Kültürünün En Eski Dönemleri Tarihi Gelişme Çizgisi Kıbrıs'a Ulaşması Bugünkü Durumu Uluslar arası Bilgi Şöleni Bildirileri, Girne Amerikan Ün. Yay., 23-25 Mayıs 2005, Girne, s.19.

KARATAY, Osman (1987)."Zıezı Ex Quo Vulgares: Orta Asya'da Bulgar Aramak", Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, Cilt:3, Sayı: 5, 2008, s.48-49.

KATONA, L. (1969). "Le dialecte turc de la Macedonine de l'ouest," TDAY, pp. 57-194.

KAZAZIS, Kostas (1972)."The Status of Turkisms in the Present-Day Balkan Languages, In: Henrik Birnbaum and Speros Vryonis (Eds.), Aspects of the Balkans: Continuity and Change." Contributions to the International Balkan Conference held at UCLA, October 23-28, 1969, 87-116, The Hague: Mouton.

KAZAZIS, Kostas (1981)."Folk Etymology With And Without Adaptation: Some Turkish Loanwords In Grek", Folia Slavica, 4:2-3, 309-316.

KEESAN, C. (1979)."Renarration in Turkish and Macedonian: a study in the borrowing of verbal categories," Makedonski Jazik.

KOLOĞLU, Orhan (2002). "Osmanlı'daki Türk Olmayan Cemaatlerde Türkçenin Yeri", Türkler, Ed.: H.C.Güzel,K.Çiçek, S.Koca, c. XI,Yeni Türkiye Yay., Ankara, s.511.

KÖPRÜLÜ, M. Fuat (1934). "Şimalışarki Bulgaristanda Türkler ve Türk dili," Türk Dili ve Edebiyatı Hakkında Araştırmalar, pp. 293-310.

KOWALSKI, T. "Osmanisch-türkische dialecte," Enziklopaedie des Islam, 4:991-1011.

- KOWALSKI, T. (1932). "Türkische Volkstratsel aus Nordbulgarien," Festschrift für Georg Jacob, pp. 128-145. Leipzig.
- KOWALSKI, T. (1940). "Rinkampfe bei den Balkantürken," Annali del R. Istituto Superior Orientale di Napoli, Nuova Serie, 1.
- KOWALSKI, T. (1942). "Les elements ethniques turcs de la Dobrudja," Rocznik Orientalistyczny, 14:66-80. (Translated into Turkish under the title, "Dobrucada Turk Etnik Unsurlar," Turk Dili-Turkce-Fransizca Belleten, 2 (13-15), Ankara.
- KOWALSKI, T. (1926). "Osmanisch-türkische Volkslieder aus Mazedonie," ZKM, 33:166-231.
- KOWALSKI, T. (1930). "Wycieczka dialektologiczna do polnonowschodniej Bulgarji," Rocznik Orientalistyczny, 7:322-323.
- KOWALSKI, Tadeusz (1934). "Türk Dilinin Komşu Millet Dilleri Üzerindeki Tesiri", Ülkü, 4.c., s.20., Birinci Teşrin, s. 98-105.
- KRAJNI, Anton (1965.). "Hymja e Turqizmeve në Shqipe dhe Përpyjekjet për Zëvendësimin e Tyre", Studime Filologjike, XIX (VII), 1.
- KYUCHUKOV, H. Kyuchukov (1994). "The Turkish dialects of Muslim Roms (Gypsies) in Bulgaria," Journal of Turkology, 2(2):305-307.
- KYUCHUKOV, H. Kyuchukov (1994). "Bilingualism by birth," Dil Dergisi, 20:44-47.
- KYUCHUKOV, H. Kyuchukov (2002). "Code-switching among trilingual Turkish-speaking Roma children in Bulgaria," Psychology of Language and Communication, 6 (1), pp.75-84.
- KYUCHUKOV, H. Kyuchukov, Hristo (2006). "Code-switching among Muslim Roms in Bulgaria," International Journal of the Sociology of Language, 79:41-51.
- KYUVLIEVA, Vesa (1980). "Morfologična adaptacija i asimilatsiya na turskite zaemki - sŭstavitelni i prelegatelni - v bŭlgarski ezik," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 24:78-136.
- LAKOVA, Meri (1970). "Struktura na glagolite ot turski proizkhod v bŭlgarski ezik," Bŭlgarski Ezik, 20 (5).
- LAKOVA, Meri (1972). "Turcismite v Rečnik na Sŭvremenniya Bŭlgarski Knižoven Ezik ot stilistična gledna točka," Bŭlgarski Ezik, 22 (1-2).
- MAKEDONSKA, S. (1966). "Turski frazeologični zaemki v Bŭlgarski ezik," Bŭlgarski Ezik, 16 (4):322-339.
- MAMUT, E. (1975). "Dobruca Türk ağızlarında Osmanlıca-Türkçe Unsurlar," I. Türk Dili Bilimsel Kurultayına Sunulan Bildiriler, Ankara, 27-29 Eylül 1972, pp. 359-

- MANEVIČ, T. (1953). "Prilog proučvanya govora Yuruka u Madeoniji, " Yuzhnoslovenski Filolog, 20 (13) : 333-341, 14: 333-340.
- MANOUILIDOU, Christina, Eva Kehayia, (2004). "Lexical Access and Representation of Modern Greek Derived Words With the Suffix –Dzis", Journal of Greek Linguistics, 5, s.81-96.
- MARKOV, B. (1977). "Nekoi aspekti ot sliyanieto na turskiot ezik," Makedonski Yazik, 28.
- MEMMEDOVA, Nermine (2009). "Akraba Olmayan Dillerin Birbirine Etkisi Ve Bu Etkileşimin Sonuçları", Milli Folklor Dergisi, Cilt:11, Yıl:21, Sayı:83, Güz s.2.
- MEMOVA-Suleymanova, Hayriye (1976). "Za turcizmite v publikaciyata na Zakhari Stoyanov," Godišnik na Sofiyskiya Universitet, Fakultet po Klasičeski i Novi Filologii, 70 (3):57-70.
- MEMOVA-Suleymanova, Hayriye (1981). "Leksikalni zaemki v turskiya ezik ot bŭlgarskiya i ot drugite slavyanski ezici," Süpostavitelno Ezikoznanie, 3-5:105-135.
- MEMOVA-Suleymanova, Hayriye (1983). "Fonetično, morfologična i semantična kharakteristika n slavyanskite zaemki v turskiya ezik (s ogled na narodnite govori v Turciya)," Izdanie na Sofiyskiya Universitet, pp. 119-129.
- MENGES, Karl H. (1968). "Türkisches Sparchgut im Serbo-Kroatischen," Ural-Altaische Jahrbucher, 40 (1-2):135-154.
- MENGES, Karl H. (1979). "Zum neuen Bulgarski etimologischen rechnik und der türkischen elementen im Bulgarischen," Zeitschrift fur Balknalogie, 7:55-83; 13:173-193; 15:51-88.
- MİNÇEVA, A. (?). Date "Za turskoto vliyanie vŭrkhu semantičniya spektŭr na Bŭlgarskiya predlog ot," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 14 (2-3):183-186.
- MİRÇEV, K. (1952). "Za südbata na turcizmite v bŭlgarski ezik," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 2:117-127.
- MİYATEV, P (1969). "Slavyanski leksikalni elementi v narodnite govori na turskiya ezik," Bŭlgarski Ezik, 19 (2):176-180.
- MLADENOV, St. (1914). "Ein beitrag zum türkischen sprichwortschatz," ZDMG, LXVIII, pp. 687-694.
- MOLLOVA, Mefkure (1962). "Les ga-dialectes turcs dans les Balkans et leur rapport avec les autres langues turkes," Balkansko Ezikoznanie, 4:107-130.

- MOLLOVA, Mefkure (1964). "Otnosno orientalskite zaemki v Bŭlgarski Tŭlkoven Rečnik," Bŭlgarski Ezik, 14:534-539.
- MOLLOVA, Mefkure (1967). "Etude phonetique sur les turcismes en Bulgare," Linguistique Balkanique, 12.
- MOLLOVA, Mefkure (1967). "Quelques lexemes turcs septentrionaux en bulgare," Linguistique Balkanique, 11(2):79-86.
- MOLLOVA, Mefkure (1970). "Traits dans le dialecte turk du Rhodope de l'Est," Linguistique Balkanique, 14:57-81.
- MOLLOVA, Mefkure (1970). "Sur les structure syllabo-segmentaire du vers des shin," Acta Orientalia, 32:191-208.
- MOLLOVA, Mefkure (1971). "Structure lexicale du dialecte turc du Rhodope de l'Est," Linguistique Balkanique, 4:49-72.
- MOLLOVA, Mefkure (1977-78). "Balkanlar'da merkez bölgede gacki ağızları," Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, 6-7.
- MOLLOVA, Mefkure (1982). "Quelques turcismes en a- dans les langue serbocroate et bulgare," Linguistique Balkanique, 25(2):37-66.
- MOLLOVA, Mefkure (1988). "Sur quelques turcismes en bulgare," Juzhnoslovenski Filolog, 44:29-44.
- MOLLOVA, Mefkure(1962). "Le futur dans un parler turc de Bulgarie," Balkansko Ezikoznanie, 5 (2):87-97.
- MOLLOVA, Mefkure(1974). "Balkanlar'da Türk e-ağızları," Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, 2-3:357-413.
- MORINA, İrfan (2004). "Balkan Bilim Çevrelerinin Türkçe Kelimelere Karşı Aldıkları Tavrı", V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri, C. II, 20-26 Eylül 2004, TDK Yay., Ankara, s.2134.
- MOSKOV, Mosko(1961) "Bŭlgarskite dumi cerek i cejrek," Bŭlgarski Ezik, 11:524-525.1961
- MOSKOV, Mosko(1962). "Kŭm vŭprosa za Pečenezko-Kumanskiya superstrat v Bŭlgarski ezik," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 8:151-161.
- MOSKOV, Mosko(1968). "Obšti pro proizkhod Tyurkski zaemki v njakoi balkanski i srednoevropejski ezici," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 16:185-192.
- MOSKOV, Mosko(1969). "Turski i tyurski zaemki ot zvukopodražatelen i nezvukopodražatelen kharakter v balkanskite ezici," Godišnik na Sofijskiya Universitet. Fakultet po Slavyanski Filologii, 62:435-532.

- NALBANT, Mehmet Vefa (2009). "Çok Dillilik ve Taşıyıcı Dil Kavramları Bağlamında Siir Merkez Ağzı ve Bazı Türkçe Kelimeler", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 4/3 Spring, s. 1608-1610.
- NAMERANOV, Nikola(1962). "Čuždi dumi v profesionalniya govor na bŭlgarskite šivači," *Bŭlgarska Dialektologiya*, 1:219-240.
- NEMETH, Gjula (1951-1952). "Le passage o<u dans les parlers turcs de la Roumelie nordouest," *RO*, 17:114-121.
- NEMETH, Gjula(1940). "Empatische formen in der türkischen mundart von Vidin," *Annali del R. Istituto Superiore Orientale di Napoli, Nuova Serie*, 1:87-95.
- NEMETH, Gjula(1959). "Spuren der türkischen Sprache in Albanien," *Actes des Verudzwansigsten Internationalen Orientalisten Kongressess München. Wiesbaden*, pp. 378-380.
- NEMETH, Gjula(1961). "Traces of the Turkish language in Albanian," *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 13 (1-2).
- NEMETH, Gjula(1970). "Die türkische Mundart von Stari-Bar," *Die türkische Sprache in Ungarn im seibsehnten Jahrhundert Bibliotheca Orientalis Hungarica*, 13:130-114.
- NEMETH, Gjula(1983). "Bulgaristan Türk ağızlarının sınıflandırılması," *Ankara: Türk Dil Kurumu (Turk Dili)*, pp. 113-167 (maps).
- NEWTON, Brian E. (1962.). "Some Modern Greek-Turkish Semantic Parallelisms", *Glotta. Zeitschrift für griechische und lateinische Sprache* 40, no. 3-4,): 315-320.
- NEWTON, Brian E. (1963). "The Grammatical İntegration of Italian and Turkish Substantives in Modern Grek Word", *Journal of the International Linguistic Association*, 19, 20-30.
- NEWTON, Brian E. (1968). "Spontaneous Gemination in Cypriot Grek Lingua", *International Review of General Linguistics*, 20, 15-57.
- NURLU, Muammer (2002). "Romencede Türkçe İzleri", *Editura Elvan*, 44-45.
- ÖNER, Mustafa (1996). "Türkçede Dille İlgili Alış Verişlerin ve Dil Hareketlerinin Tarihine Toplu Bir Bakış", *Türk Dili Dil ve Edebîyat Dergisi*, Ağustos , C: 1996/II, S: 536, s. 145.
- ÖZCAN, Koray (2005). "Orta Asya Türk Kent Modelleri Üzerine Bir Tipoloji Denemesi (VIII. Yüzyıldan XIII. Yüzyıla Kadar)", *Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der..Cilt 20, No 2*, s. 253-254.
- PRINCE, John D. "Surviving Turkish Elements in Serbo-Croatian", *Journal of the American Oriental Society*, vol. 51, n.3, str. 241-261.

- PŮRVEV, Khristo (1968). "Turcizmite v 'Ogledalo' (1816) na K. Peyčinovich," *Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik*, 16:521-530.
- RAČEVA, Mariya D. (1977). "O morfoložičeskoy adaptacii osmanoturekih leksičeski zaimstvovaniy v balkanskih yazika," *Linguistique Balkanique*, 20(1-2):93-103.
- RAČEVA, Mariya D. (1996). "K izučeniyu odnogo redkogo osmanizma v bolgarskom yazike," *Linguistique Balkanique*, 38(1):49-50.
- RAČEVA, Mariya D. (1974). "Orientalski zaemki v bŭlgarski ezik," *Bŭlgarski Ezik*, 24:254-257; 25:138-143, 346-349; 26:108-109.
- RAČEVA, Mariya D. (1974). "Načinanie v izučavaneto na khronologiyata na turcizmite v bŭlgarski ezik," *Bŭlgarski Ezik*, 24:80-85.
- RUDİN, Catherine (1994). "Change in progress: an update on Bulgarian Turkish," *Indiana Slavic Studies*, 7:168-173.
- RUDİN, Catherine and Ali Eminov (1990). "Bulgarian Turkish: the linguistic effects of recent nationality policy," *Anthropological Linguistics*, 32 (1-2): 149-162.
- RUDİN, Catherine and Ali Eminov (1993). "Bulgarian nationalism and Turkish language in Bulgaria." In Eran Fraenkel and Christina Kramer, eds. *Language Contact - Language Conflict*. New York: Peter Lang, pp. 43-71.
- SCHALLER, H (1972). "Die türkischen lehnwörter in der bulgarischen sprache," *Zeitschrift für Balkanologie*, 9 (1-2):174-186.
- SIKIRIC, S. (1960). "Abdulah Skaljić, Turcizmi u Narodnom Govoru i Narodnoj Knjizevnosti Bosne i Hercegovine, Prilozi za Aorientalnu Filologiju, knj. VIII-IX, Sarajevo
- SKOK, P. (1935). "Restes de la langue turque dans les Balkans," *Revue Internationale des Etudes Balkanique*, 2:247-260, Beograd.
- SKOK, Petar (1938). "Prilozi Procavanju Turcizama u Srpskohrvatskom Jeziku", *Slavia*, Praha, s.34.
- SPASOVA, A (1966). "Grŭtski i turski elementi v Bŭlgarskata ribarska terminologiya," *Bŭlgarski Ezik*.
- SPIES, O. (1955). "Türkischen Sprachgut im Hindustani", *Studia Indologica* 21, Festschrift für W. Kirfel, Bonn.
- STEFANOV, St. (1962). "Kŭm vŭprosa za značenieto na nastavkata 'dziya," *Bŭlgarski Ezik*, 13.
- STORČEV, P. D. (1926). "Nyakolko po-interesni turski dumi v našiya naroden govor," *Šumenski Vesti*, 8:14, 16, 18, 22.

- STORČEV, P. D. (1926). "Obšt pogled vŭrkhu turskiya ezik i negovoto vliyanie vŭrkhu bŭlgarski naroden govor," Šumenski Vesti, 7:54, 55, 59, 62, 63, 67, 69, 72, 78, 83, 85, 87, 89, 92; Shumenski Vesti, 8: 2, 4, 7, 8
- STOYANOV, L. (1952). "Za turkizmite i dialektizmite v bŭlgarski literaturen ezik," Izvestiya na Instituta za Bŭlgarski Ezik, 2.
- SULEYMANOĞLU, Hayriye (1993). "Kŭm vuprosa za slavyanskite leksikalni elementi v turskiya ezik," Sŭpostavitelno Ezikoznanie, 18 (3-4):187-193.
- SULEYMANOVA, Hayriye (1976). "Za turcizmite v publisistika na Zakhari Stoyanov." In Godišnik na Sofiyskiya Universitet. Fakultet po Klasičeski Filologii i Orientalistika, 81:57-70.
- SULEYMANOVA, Hayriye (1981). "Leksikalni zaemki v turskiya ezik ot bŭlgarskiya i ot drugite slavyanski ezitsi," Sŭpostavitelno Ezikoznanie, 6: 105-135.
- TAHSİN, Muharrem (1991). "Çağdaş Türkçemiz," Hak ve Özgürlük, Nos. 7 and 9, p. 9; Nos. 20, 24, 26, 28, 30, 32, 34, 38, and 40, p. 5.
- TALAS, Mustafa (2006). "Tarihî Süreçte Türk Beslenme Kültürü ve Mehmet Eröz'e Göre Türk Yemekleri", Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Bahar, Sayı:18, Konya, s.276.
- TATARLI, İbrahim (1993). "Bulgaristan'da demokrasiye geçiş döneminde (1990-1993) Latin alfabesi ve Türk dili ve edebîyatı öğrenimiyle ilgili bazı sorunlar," Hak ve Özgürlük, 44:5.
- TİETZE, A. Date (?). "Slavische Lehnwörter in der türkischen Volkssprache," Oriens, 10:1-47.
- TODOROV, Todor A. (1992). "Dialektni dumi ot turski proizkhod: kulama, kulama, kolama, kormuşki, kuzuluk," Bŭlgarski Ezik 42:388-389.
- TUFAN, Muzaffer (1995). "Balkanlar'da Bin Yıllık Türk Kültürü", Tarih Boyunca Balkanlardan Kafkaslara Türk Dünyası Semineri, Bildiriler, İstanbul, s.4-5.
- TUFAY, Muzaffer (1988). "Türkler, Bulgarlar ve Ruslar", Hacettepe Üniversitesi Edebîyat Fakültesi Dergisi, Cilt 5, Sayı 2, Aralık.
- ÜLKÜ, Vural (1991). "Yabancı Kelimeler - Yerleşmiş Kelimeler ve "Uluslararası Kelimeler", Türk Dili Dil ve Edebîyat Dergisi, Ağustos, C: 1991/II, S: 476, s. 81-87.
- VRANSKA, C. (1952). "Turskie naimenovaniya na otvlečeni ponyatiya v ezika na bŭlgarskija folklor," Bŭlgarski Ezik, 2.
- YALÇIN, Emrullah (2009). "Türk-Bulgar Ortak Kültürü", Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp tarihî Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 43, Bahar, s. 556.
- YENISOY, Hayriye Süleymanoğlu (1992). "Balkan Yahudilerinin Cudezmo Dilinde

Тürkçe Alıntılar”, Balkanlar’da Türk Kültürü, sayı 3, sf. 12-15, Bursa.

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu (1993). "Türkiye'deki Bulgaristan göçmenlerinin dil sorunları var mı?" In Uluslararası III. Türk Kültürü Kongresi Bildirileri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu (2004). “Judezmo, Language of the Balkan Jews: An examination of Balkan/Turkish influence on the Language of the Sephardim”, International Sephardic Journal, Vol. 1, No: 1, /5764, 92-99.

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu (2006). "Türkçe'nin Balkan dillerine etkisi üzerine," Balkanlar'da Türk Kültürü, 60:18-27.

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu (2003). "Yordan Yovkov'un öykülerinde Türk leksik unsurları," Türk Dünyası: Dil ve Edebiyat Dergisi, 15: 99-110.

ZAFER, Zeynep (1997). "Bulgar edebiyatında Türkçe sözcükler," Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, 8: 145-150.

ZAYACZKOWSKI, W. (). "Tatarische folkslieder aus Dobrudscha," Folia Orientalia, 4:105-142.

ZAYACZKOWSKI, W. (1960). "Gagauskie teksty folklorystyczne." Ezikovedsko-etnografski Izsledvaniya v pamet na Academic St. Romanski, pp. 874-886.

ZAYACZKOWSKI, W. (1963). "O yezyku i folorze Tatarow z Dobrudzy," Sprawozdania z Posiedzen Komisji Oddzialu PAN w Krakowe, 1-6:149-151.

ZAYACZKOWSKI, W. (1968). "Turekie elementi v toponimii Balkanskogo poluostrova," Actes du Premier Congres International des Etudes Balkaniques et Sud-est Europeennes, 4:101-105.

ИСАК, Москона (1973). “По Някои Въпроси, Свързани с Повторяемостта на Думите, Пословиците и Поговорките на Балканските Евреи” Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация на Евреите в НР България, год. VIII, кн. 1, с. 105-146.

ИСАК, Москона (1976). “За Някои Влияния Върху “Джудезмо”, Езикът на Балканските Евреи”, Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация на Евреите в НР България, год. XI, с. 183-20.

ИСАК, Москона (1987). “Страници От Езика Жудео-Еспаньол”, Годишник; Обществена културно-просветна организация на евреите в НР България, год. XXII, с. 93-108.

ИСАК, Москона(1968). “Джудезмо-Разговорен Език на Балканското Еврейство”, Годишник; Обществена Културно-Просветна Организация на Евреите в Народна Република България, год. 3, кн. 1, с. 70-124.

МАКЕДОНСКА, Цветанка (1966). “Турски Фразеологични Заемки в Българския Език”, Български език XVI, 322-331.

НЕДЕЉКОВ, Љиљана Катица Шкорић (2011). “Рукописна Збирка Турцизама Из 18. Века (Структура, Правописне, Фонетске, Морфолошке Црте И Порекло Лексике”, Zbornik Matice Srpske za Filologiju i Lingvistiku LIV/1, vol. 54, br. 1, str. 87-100.

ПЕТРОВИЋ, Сн. (1993). “Историјат и Стане Проучвана Турцизма у Српско-Хрватском Језику”, Зборник за Филологију и Лингвистику, XXXVI/2, Нови Сад.

ХАСАН, Хасан Якуб (2008). “Топоними От Района На Село Коноп (Кулфаллар), Област Търговище”, Научни Трудове на Русенския Университет , том 47, серия 5,2, с.141.

ШКОРИЋ, Катица (2004). “Језик Јована Кнежевића у рукопису из Српског Титоша.” Тирилске рукорисне књиге Библиотеке Матице српске, књ. X: Служабници, Часослови (ред. Вера Јерковић). Нови Сад: Матица српска.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Kurir-Info.(2014).<http://www.kurir-info.rs/srpski-privrednici-u-indiji-projekti-vredni-sedam-milijardi-evra-clanak-1168311/> 8 Оца 2014

24 Sata. (2013). <http://www.24sata.rs/specijal/zivot/vest/24-precica-koje-treba-da-naucite-od-lenjih-ljudi/118841.phtml> / 23 Ara 2013

Slobodnaevropa.(2014).<http://www.slobodnaevropa.org/content/kosovo-izmenilo-politicki-pejzaz-gradjani-zabrinuti-za-standard/25218910.html>- 3 Оца 2014.

M.Vijesti.(2014).<http://m.vijesti.me/vijesti/jastukom-starici-pokrio-glavu-je-ubio-letvom-clanak-169865/> 4 Оца 2014

Kurir-Info.(2014).<http://www.kurir-info.rs/9-neobicnih-obicaja-kad-beba-dode-na-sve-clanak-1159637/> 1 Оца 2014

Kurir-Info.(2013). <http://www.kurir-info.rs/sacuvajte-vid-6-saveta-za-one-koji-ceo-dan-sede-za-racunarom-clanak-1158693/> 30 Ara 2013

Smedia.(2014).<http://www.smedia.rs/ona/zdravlje/vest/195240/novosti-Dren-zdrav-od-semena-do-ploda.html> / 2 Оца 2014.

B92. (2013).
http://www.b92.net/zdravlje/vesti.php?yyyy=2013&mm=12&nav_id=789731/ / 6 Ara 2013.

24sata.(2013).<http://www.24sata.hr/sudbine/spasava-svojoj-kolegici-zivot-za-bozice-joj-donirati-bubreg-346801/> / 25 Ara 2013.

Vesti-Online.(2013).<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Zdravlje/369801/Zasto-je-secer-bela-smrt/> / 30 Ara 2013.

Vesti-Online.(2013).<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Automoto/370170/Startujte-BMW-na-dugme/> / 25 Ara 2013.

Story. (2013). <http://www.story.rs/vesti/svet-poznatih/36118-bosko-cirkovic-skabosa-sinom-sam-ortak.html/> / 28 Ara 2013.

Telegraf.(2014).<http://www.telegraf.rs/ /vesti/beograd/916618-nasa-sramota-na-20-km-od-beograda-zive-kao-u-kamenom-dobu-foto-video/> / 11.01.2014.

Sandzakpress.(2013).<http://sandzakpress.net/sohbeti-i-predavanja-za-zene-u-rozajama/> / 19 Ara 2013.

Kurir-Info.(2014).<http://www.kurir-info.rs/jan-nemecek-moju-kolekciju-krasisulejmanova-violina-clanak-1168397/> / 7 Oca 2014.

B92.(2014).http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2014&mm=01&dd=08&nav_id=797756/ / 8 Oca 2014.

Novosti.(2014).<http://www.novosti.rs/vesti/planeta.299.html:472357-Sjedinjenim-evropskim-drzavama-protiv-evroskeptika/> / 11.01.2014.

B92.(2013).http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2013&mm=12&dd=31&nav_id=795268/ / 31 Ara 2013.

Alo.(2013).<http://www.alo.rs/vesti/svet/nasli-su-kutiju-u-snegu-nisu-mogli-da-poveruju-sta-je-unutra-foto/41880/> / 30 Ara 2013.

Vesti-Online.(2013).<http://www.vesti-online.com/Vesti/Hronika/367545/Svercovao-s-Kosova-2000-kutijakeksa/> / 14 Ara 2013.

Blic.(2014).<http://www.blic.rs/Vesti/Beograd/431676/Novi-snimak-vatrometa-koji-je-povredio-sedam-osoba-Kakva-budala-zamalo-da-poginemo/> / 2 Oca 2014.

Danas.(2014).http://www.danas.rs/dodaci/nedelja/ne_zivimo_samo_onako_kako_bismo_zeleli.26.html?news_id=274239/ / 11.01.2014.

Zena.Blic.(2014).<http://zena.blic.rs/recepti/recepti-redakcije/2280/3-zimska-slatkisa-Rolati-i-strudle-sa-suvim-vocem/> / 9 Oca 2014.

Vesti-Online.(2014).<http://www.vesti-online.com/Slobodno-Vreme/Trpeza/373210/Torta-koju-moze-svaki-muskarac-da-napravi> / 8 Oca 2014.

Blic.(2013).<http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/428259/Sokak-u-Zrenjaninu-nazvan-po-Jovanki-Broz> / 20 Ara 2013.

Vreme. (2013). <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1161559> / 24 Ara 2013.

Novosti.(2013). <http://www.novosti.rs/vesti/beograd.74.html:469842-Nova-Koraceva-avlja> / 22 Ara 2013.

Danas.(2013).http://www.danas.rs/dodaci/sandzak/po_100_hiljada_dinara_najuspesnijim_polaznicama.42.html?news_id=272984 / 15 Ara 2013

Blic.(2013).<http://www.blic.rs/Vesti/Svet/428693/Oznaka-evropskog-kvaliteta-zatursku-baklavu-i-grcki-paradajz> / 19 Ara 2013.

Kurir-Info.(2013). <http://www.kurir-info.rs/baklava-s-brusnicom-clanak-1140379> / 17 Ara 2013.

Alo.(2013).<http://www.alo.rs/v-i-p/farma/gojim-se-jer-me-jelena-maltretira/41639> / 27 Ara 2013

Danas.(2013).http://www.danas.rs/dodaci/sandzak/cudan_zeman_jos_traje.42.html?news_id=273683 / 26 Ara 2013.

Sandzakhaber.(2013).<http://sandzakhaber.net/pripreme-za-pazarski-aksamluk-nedeljom> / 14 Nis 2013.

B92.(2014).http://www.b92.net/zivot/vesti.php?yyyy=2014&mm=01&dd=03&nav_id=796115 / 3 Oca 2014.

24sata.(2013).<http://www.24sata.rs/specijal/zivot/vest/kako-da-napravite-savrsenutursku-afu/118405.phtml> / 19 Ara 2013.

Blic.(2013).<http://www.blic.rs/Vesti/Politika/382255/Amfilohije-Crnu-Goru-svodenafildzan-avnojevsku-drzavu-Srbiju-na-Beogradski-pasaluk> / 13 May 2013.

Blog.B92. (2013). <http://blog.b92.net/text/23522/Juhahaha-buahahaha> / 27 Aralık 2013

Vesti-Online.(2014).<http://www.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/372805/Ko-sujunaci-novog-doba-3-Koje-cizme-nose-TV-bogovi> / 7 Oca 2014)

Novosti.(2013).http://www.novosti.rs/vesti/zivot_.305.html:468769-Muska-moda-Dzentlmen-u-cizmama / 19 Ara 2013.

Pulsonline.(2014).<http://www.pulsonline.rs/puls-poznatih/30172/tanja-savic-sve-popularnija-kod-komsija-foto> / 6 Oca 2014.

Alo.(2014).<http://www.alo.rs/v-i-p/svetski-dzet-set/dzastin-biber-vredao-komsiju-i-gadao-njegovu-kucu-jajima/42961/> / 11 Oca 2014.

Smedia.(2013).<http://www.smedia.rs/vesti/hronika/vest/193503/kuririnfo-MONSTRUMI-MUCILI-STARCE-Da-komsija-nije-cuo-jauke-ubili-bi-nas-sigurno.html> / 29 Ara 2013.

Mkd-News.(2012).<http://mkd-news.com/video-konechno-ne-mi-e-strav-da-se-poglednam-vo-ogledalo> / 29 Eyl 2012.

Vecer.Mk.(2012).<http://vecer.mk/default.asp?ItemID=83CE5DC676429C4CA2B884D97E4EE650> / 7 Ara 2012.

Fosil.Blog. (2011). <http://fosil.blog.mk/2011/09/13/crn-fond> / 13 Eyl 2011.

Migusto.(2013). <http://migusto.mk/skrieniot-seker-vo-namirnicite> / 12 Kas 2013.

Lider.(2013).<http://lider.mk/2013/10/18/pozar-vo-brazilskoto-pristaniste-santos-unisti-300000-toni-seker/> / 18 Eki 2013.

Moirecepti.(2013).<http://moirecepti.mk/post/%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D0%B8%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%B0%D0%BB%D0%B2%D0%B0/> / 5 Tem 2013.

Balkon3. (2013). <http://balkon3.com/?p=5316> / 11 Oca 2013.

Moirecepti. (2012).<http://moirecepti.mk> / 9 Haz 2012.

Zdravo.(2012). <http://www.zdravo.com.mk/gotvete-vo-divinata> / 10 Şub 2012.

Mkd-News.(2013). <http://mkd-news.com/kako-da-napravite-gomleze-ili-turi-potpechi> / 24 May 2013.

Zdravo. (2011). <http://www.zdravo.com.mk/em-luster-em-staklena-bavcha-foto/> / 17 Eki 2011.

Popara.(2011).<http://popara.mk/2011/vesti/svet/pari-na-drvo-ne-rastat-aman-iknuvat-vo-bavcha> / 4 Eyl 2011.

İlike. (2013). <http://ilike.mk/diary/sovršenstvo-ili-sovršeno-nesovršenstvo> / 24.07.2013.

Radiomof.(2013). <http://www.radiomof.mk/intervju-so-marko-vidachek-najmladiot-chlen-na-media-art-klubot-na-mof-od-tetovo> / 9 Oca 2013.

Mediumi.Kauza.(2013).<http://mediumi.kauza.mk/2013/12/23/recenzija-sv-nikola-se-pojavi-na-fildzhan-so-kafe> / 23 Ara 2013.

Zdravstvo24.(2013).<http://zdravstvo24.mk/2013/06/28/eden-fildzan-kafe-za-dobar-den/> / 28.06.2013.

Kukuriku. (2013). <http://kukuriku.mk/chorba-od-praz-i-kolbasi/> / 13 Ağu 2013.

Popara.(2011). <http://popara.mk/2011/bez-naslov/retro/ribja-chorba/> / 11 Tem 2011.

Commonsensehate.(2012).<http://commonsensehate.blogspot.com/2012/10/12-babini-devetini.html> / 17 Eki 2012.

A1on. (2013). <http://a1on.mk/wordpress/archives/224265/> / 21/10/2013.

Mkd-News.(2013). <http://mkd-news.com/vnimavajte-popularnite-papuchi-krokserki-polni-so-otrovni-materii/> / 5 Ağu 2013.

Hitportal. (2012). (<http://hitportal.com.mk/Sport-detail/zlatan-ibrahimovik-e-zhiva-legenda-vo-papuchi-foto/> / 10 Eyl 2012.

Lider. (2013). <http://lider.mk/2013/12/08/krazbi-niz-cela-makedonija/> / 8 Ara 2013.

A1on. (2013). <http://a1on.mk/wordpress/archives/241677/> / 22 Kas 2013.

Lider.(2013).<http://lider.mk/2013/10/02/rast-na-pobaruvaackata-na-bakar-vo-svetot/> / 02.10.2013.

Faktor. (2013). <http://faktor.mk/archives/89318#/> / 20/12/2013.

Lider.(2013).<http://lider.mk/2013/12/19/turskata-balkava-i-domatite-od-santorini-dobija-evropski-znak-za-kvalitet/> / 9.12.2013 .

Faktor. (2013). <http://faktor.mk/archives/47317/> / 3/05/2013.

Greenbox. (2011). <http://greenbox.com.mk/blog/?p=1976> / 27 Ara 2011)

Popara. (2011). <http://popara.mk/2011/vesti/svet/oslabel-90-kila-za-inat-na-zhenamu/> / 14 Kas 2011.

Beleskitenalajlagrejs. (2013). <http://beleskitenalajlagrejs.wordpress.com/> / 30 May 2013.

Migusto. (2012). <http://migusto.mk/bakardan-ili-kacamak/> / 11. 11. 2012.

Daily.(2012).<http://daily.mk/forward/1108728/vladata-dobi-strategija-za-pobrz-ekonomski-porast/> / 24 Oca 2012.

Tvoebebe.(2013).http://tvoebebe.com/igla-vo-adaptirano-mleko#.UtJ_3vRdUrU / 27/11/2013.

Lider.(2014).<http://lider.mk/2014/01/08/grcija-vovede-nov-danok-od-pet-centi-na-kutija-cigari> / 08.01.2014.

Moirecepti. (2013). <http://moirecepti.mk> / 29 Ağu 2013.

Mkd. (2012). <http://www.mkd.mk/80739/zabava/gazda-za-merak-vaka-se-chestitaat-praznici> / 4 Ara 2012.

Apostolka.(2012).http://apostolka.com/sozdate-si-domasna-kancelarija-po-merak/#.UtKCzPR_dUrU / 5 May 2012.

Mkd.(2013).<http://www.mkd.mk/87586/zabava/bogat-kinez-na-svojata-kjerka-i-dal-miraz-vreden-120-milioni-evra> / 3 Oca 2013.

Zoriv.(2010).<http://zoriv.blog.mk/2010/01/17/e-toa-e-miraz-a-za-cheizot-ne-znaeme> / 17 Oca 2010.

A1on. (2013). <http://a1on.mk/wordpress/archives/254975> / 19/12/2013.

Lider.(2013).<http://lider.mk/2013/10/22/agonija-tekstilen-rabotnik-go-fati-masina-za-pamuk> /22.10.2013.

İdividi. (2011). <http://www.idividi.com.mk/stil/Woman/672573> / 29. 03. 2011.

Kafepauza.(2011).<http://www.kafepauza.mk/zivot/3-trikovi-za-chistenje-so-pamuk> / 7 Ağu 2011.

Ohrid1.(2013).<http://ohrid1.com/1526/toni-kotaleski-nov-direktor-na-jp-gradski-pazar> / 16 Ara 2013.

Lider.(2014).<http://lider.mk/2014/01/04/sto-ke-se-slucuva-na-megjunarodniot-valuiten-pazar-godinava> / 4 Oca 2014.

Regioni.(2013).<http://regioni.mk/zavrsi-prvata-aza-od-rekonstrukcijata-na-gradskiot-pazar-vo-bitola> / 26.12.2013.

Kukuriku. (2014). <http://kukuriku.mk/novogodishna-sarma> / 1 Oca 2014.

İdividi. (2013). <http://www.idividi.com.mk/intervju/loveMK/869752> / 02. 09. 2013.

Biserko. (). <http://www.biserko.mk/makedonska-parodija-na-filmo-hangover/#>.

Vecer.(2010).<http://vecer.mk/default.asp?ItemID=443E5FDCECE2F14D9800B24789B158BC> / 1 Eki 2010.

No1. (2010). <http://no1.blog.mk/2010/03/08/osmi-mart-2> / 8 Mar 2010.

Zenica. (2013) . <http://zenica.mk/2013/11/27> / 27 Kas 2013.

Smartportal.(2014).<http://www.smartportal.mk/hardver/pametni-casovnici/pebble-pretstavi-prodavnica-za-aplikacii-i-nov-casovnik-od-celik> / 08.01.2014.

Faktor. (2013). (<http://faktor.mk/archives/70174> / 5 Eyl 2013.

http://www.baranya.hu/doksik/content/bmo_katalogus/bmo_katalogus_2009_en.pdf

<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/912/11370.pdf>

<http://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%9A%D0%B0>

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/56/mode/1up>

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/67/mode/1up>

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/69/mode/1up>

<http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=704&m=2#page/70/mode/1up>

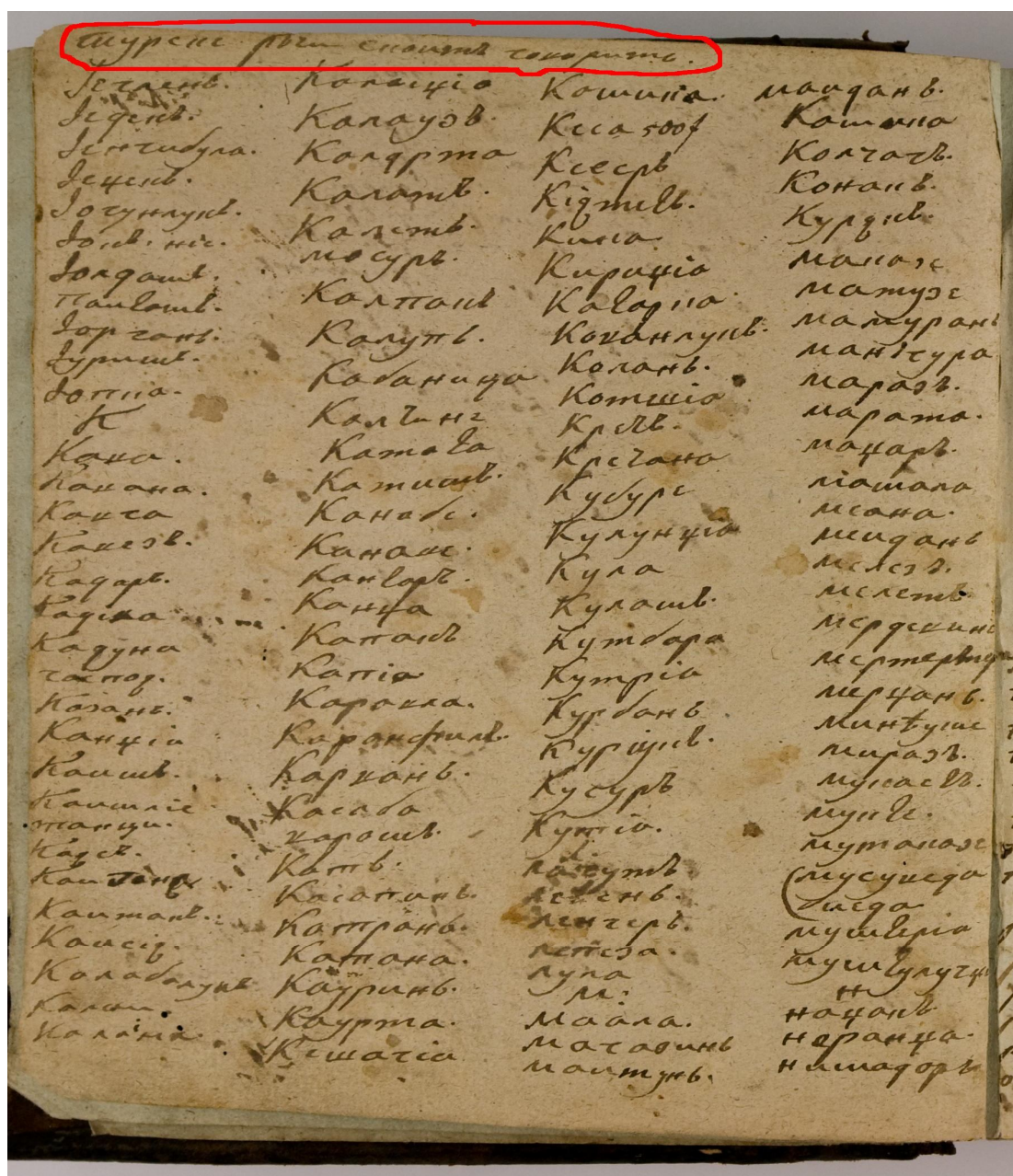
<http://www.semaverdergisi.com/Balkanlardaki-Osmanli-1486.html>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Makedonya_Cumhuriyeti

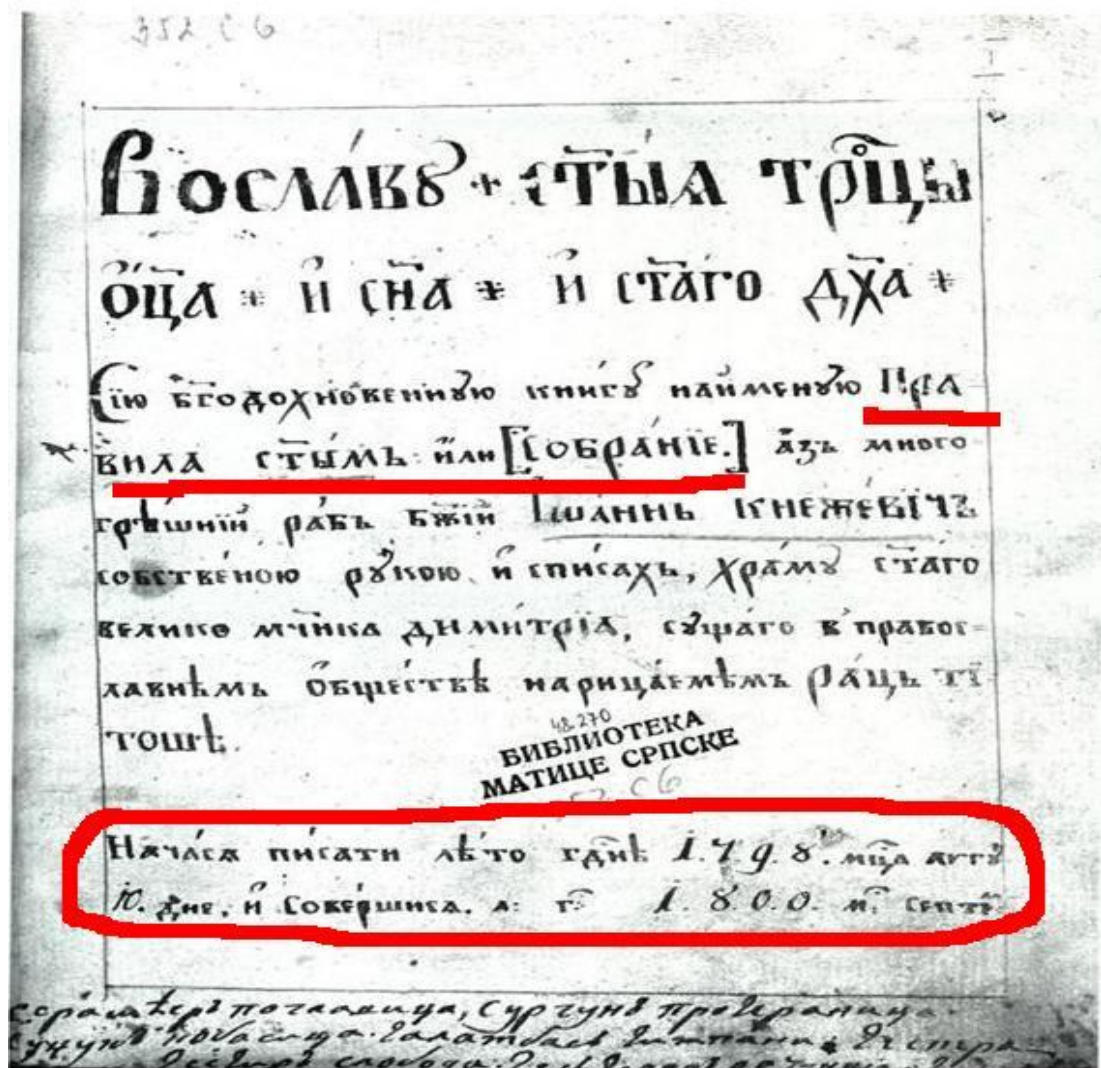
http://www.belb.net/studenti/kadynov/sufiks_dzhija.htm (Onlain Bulgarca Linguistik Kütüphanesi)

Ek 1- Jovan Kenejevic'in Türkçe kelimelerle ilgili düştüğü not : "*Burada gösterilen Türkçe kelimeler olmadan günlük hayatımızda konuşamayız.*" (Зде назначаются турецке речи кое ми употребляемъ и без нихъ говори не умьемъ).

Ek 2- Jovan Knejevic'in kelimelerin üzerine düşütüğü not : "Konuştuğumuz Türkçe Kelimeler"
(Турске речи с коиимъ говоримъ)

Правила свјатим или Собраније 10. августа 1798 – 13. септембра 1800, л. 1а (PP III 39)

Ek 3 - Jovan Kenejevic'in eserini ismini ve yazdığı tarih aralığını belirttiği sayfa. "Pravila Svyatim Ili Sobraniye" (Правила свјатим или Собраније) 10 Ağustos 1798 yılında yazmaya başlayarak 13 Eylül 1800 yılında eserini bitirdiğini belirtiyor.

ПРЕДИСЛОВІЄ.

Читаючи любезни, утробі предисловія аще іто
погрѣшено іобрѣзѣши опростити.

Ніс црковно упрашеніє, пелини зидови, ивоцротв
попривени, ніс црковно упрашеніє полієса, и сре
срна кандала, ни істадіє тноіихъ образівъ, ни
златопикане одерже, сие дво ігна пресъгита
наша задова іпотпа ігнєсно. А ли прасно
и перно упрашеніє цркви, савліакинд, безнојєго
ни црква ни народъ іти немогѣтв, т: є: сѣщени
ітїни ізрѣдїи, добрт. правило спосъхрѣстіи, по
стаго сїєє солио вѣлєноіо, и мленіѡ хрѣститъ
гасло напоѣств, истаго спосълюбитъ иуѣитъ
уѣановато кадієро ілі дорєніє сѣщениа, та ірѣ
не іано влєдїто іано уѣановато вѣло, у ѣпїпо
ноо у хрѣто.

Всоро упрашеніє іано црковно іано і сѣщени
єєу кнїзе верховѣ сѣщениѣ терловѣ єєѣ, єє
тїѣ верховѣ верховѣ верховѣ, и тїѣ
єєѣ єєѣ, єє кнїзе неїєѣ єєѣ

Правила свѣтїм или Собраниє 10. августа 1798 – 13. септембра 1800, л. IIIа (PP III 39)

Ek 5- Jovan Kenejevic'in eserin önsözünü yazdığı sayfa örneği.

Ek 6 – Sırbistan’da esnaf belgesinin örneği. “Esnaf” ve “Kallfa” kelimeleri geçiyor

ÖZGEÇMİŞ

1984 yılında Bulgaristan'ın Gotse Delchev (Nevrokop) şehrinde doğdu. İlkokul beşinci sınıfa kadar olan eğitimini Bulgaristan'da tamamladı. 1994 yılında Türkiye'ye göç etti. İlköğretim ve lise eğitimini İzmit'te tamamladıktan sonra 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Edebîyat Fakültesi Türk Dili ve Edebîyatı Bölümüne girdi. 2008 yılında Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebîyatı Anabilim dalında yüksek lisans çalışmasına başladı ve *“Çağdaş Bulgar Dilindeki Türkçe Kelimeler Bulgarca –Türkçe Ortak Söz Varlığı”* adlı tez çalışmasıyla 2010 yılında mezun oldu. Aynı yıl Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebîyatı Anabilim Dalında doktora eğitimine başladı. Doktora eğitimini Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'nun *“Balkanların Sosyal ve Kültürel Tarihi”* alanında doktora bursuyla devam ettirdi. 2014 yılında *“Tarihsel Süreç İçinde Balkan Dillerinin Türk Dili ve Kültürüyle İlişkisi (Sırpça-Makedonca-Bulgarca)”* adlı tez çalışmasıyla doktora eğitimini tamamladı.

Balkanlar ve burada yaşayan milletlerin kültür, dil ve tarihine yakın ilgi duymakta olup, Türk dilinin ve kültürünün bu alandaki tesiri ile ilgili çalışmalar yapmaktadır.

Karasu ileri düzeyde Bulgarca, Makedonca, Sırpça ve orta seviyede Rusça bilmektedir.